

WEWNĄTRZSZKOLNE OCENIANIE

Szkoły Podstawowej nr 45 im. Janusza Korczaka w Sosnowcu.

Podstawą poniższego systemu oceniania jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 w sprawie warunków oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

§ 1. Cele wewnątrzszkolnego oceniania

Celem wewnątrzszkolnego oceniania jest:

- 1) informowanie uczniów o poziomie osiągnięć edukacyjnych i ich zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie;
- 2) udzielanie uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju;
- 3) motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu;
- 4) dostarczenie rodzicom (prawnym opiekunom) i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w nauce, zachowaniu oraz specjalnych uzdolnieniach ucznia;
- 5) umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno – wychowawczej;
- 6) monitorowanie bieżącej pracy ucznia.
- 7) udzielanie uczniowi pomocy w nauce poprzez przekazanie uczniowi informacji o tym, co zrobił dobrze i jak powinien się dalej uczyć.
- 8) udzielanie wskazówek do samodzielnego planowania własnego rozwoju i kierunków dalszej pracy.

§ 2. Ustalenia ogólne

- 1) ustala się podział roku szkolnego na dwa półrocza;
- 2) I – sze półrocze kończy się w trzeci piątek po pierwszym poniedziałku stycznia w latach gdy ferie zimowe rozpoczynają się w ostatnim tygodniu stycznia lub w lutym i w drugi lub trzeci piątek gdy ferie rozpoczynają się w połowie stycznia;
- 3) termin klasyfikacji śródrocznej ustala się na styczeń, rocznej – na czerwiec;
- 4) zasady wewnątrzszkolnego oceniania podlegają monitorowaniu i półrocznym modyfikacjom.

§ 3. Formułowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych

1. Nauczyciel, zespoły przedmiotowe formułują szczegółowe wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z nauczanego przedmiotu wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania.
2. Nauczyciel, zespoły przedmiotowe ustalają na początku każdego półrocza obowiązujące formy oceniania i ich ilość, wynikające ze specyfiki przedmiotu i jego wymiaru godzin. Przyjmuje się minimalną ilość ocen równą ilości godzin w tygodniu plus 1 (nie mniej niż trzy). Ustalone dla każdego przedmiotu pensum musi być respektowane przez wszystkich nauczycieli danego przedmiotu, co nie wyklucza wprowadzenia dodatkowych składników oceniania przez poszczególnych nauczycieli.
3. Nauczyciele w ciągu pierwszych 10 dni pierwszego półrocza informują uczniów i rodziców (prawnych opiekunów) o wymaganiach edukacyjnych realizowanego przez siebie programu oraz o sposobach i częstotliwości sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów. Fakt ten odnotowują w protokołach zebrań wrześnieowych z rodzicami oraz w zeszytach przedmiotowych.

§ 4. Kryteria oceniania zachowania uczniów i sposobu ustalania śródrocznej i rocznej oceny zachowania

1. W Szkole Podstawowej nr 45 im. Janusza Korczaka funkcjonuje punktowy system oceniania zachowania.
2. Klasyfikacja śródroczna polega na okresowym podsumowaniu zachowania, oraz ustaleniu śródrocznych ocen zachowania.
3. Wychowawca oddziału na początku każdego roku szkolnego informuje uczniów oraz ich rodziców (prawnych opiekunów) o warunkach i sposobie oceniania zachowania oraz o warunkach i trybie poprawiania oceny klasyfikacyjnej zachowania – rodzice informowani są na zebraniach w miesiącu wrześniu, a uczniowie na pierwszych zajęciach z wychowawcą.
- 3a. Przy ustalaniu oceny klasyfikacyjnej zachowania ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia lub odchylenia rozwojowe, należy uwzględnić wpływ stwierdzonych zaburzeń lub odchyleń na jego zachowanie na podstawie orzeczenia o potrzebie specjalnego albo indywidualnego nauczania lub opinii poradni psychologiczno – pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.

4. Skala ocen śródrocznych zachowania dla uczniów oddziałów IV – VIII znajduje się w części zawierającej kryteria.
5. Ocena klasyfikacyjna zachowania dla uczniów oddziałów I – III jest oceną opisową.
6. Ocena klasyfikacyjna zachowania nie ma wpływu na:
 - 1) oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych;
 - 2) promocję do oddziału programowo wyższego;
 - 3) ukończenie szkoły podstawowej.
7. Ustalona przez wychowawcę oddziału roczna ocena klasyfikacyjna zachowania jest ostateczna, z zastrzeżeniem § 11.

§ 5. Ocenianie bieżące i ustalanie śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych

1. Ocenianie bieżące osiągnięć edukacyjnych polega na mierzeniu postępów ucznia przy stosowaniu różnych, zgodnych z zasadami metodyki przedmiotu, sposobów sprawdzania wiedzy i umiejętności.
2. Wprowadza się odrębne zasady i kryteria oceniania w oddziałach I – III oraz IV – VIII. Wypracowują je zespoły przedmiotowe edukacji wczesnoszkolnej dla oddziałów młodszych i zespoły nauczycieli oddziałów IV – VIII, dla poszczególnych poziomów.
3. W oddziałach I – III obowiązuje ocena opisowa, uwzględniająca szczegółowe informacje o postępach ucznia, oraz o zachowaniu.
- 3a. Roczna opisowa ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych, uwzględnia poziom opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla I etapu edukacyjnego oraz wskazuje potrzeby rozwojowe i edukacyjne ucznia związane z przewyżnianiem trudności w nauce lub rozwijaniem uzdolnień.
4. Ocenianie bieżące z zajęć edukacyjnych w oddziałach IV – VIII ustala się w stopniach według następującej skali:
 - 1) stopień celujący – 6;
 - 2) stopień bardzo dobry – 5;
 - 3) stopień dobry – 4;
 - 4) stopień dostateczny – 3;
 - 5) stopień dopuszczający – 2;
 - 6) stopień niedostateczny – 1;dopuszczając stawianie „+” i „-” przy wyżej wymienionych ocenach.

5. Klasyfikacja śródroczna i roczna polega na okresowym podsumowaniu osiągnięć edukacyjnych, określonych w szkolnym planie nauczania oraz ustaleniu śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych.
6. Przy wystawianiu oceny śródrocznej i rocznej nauczyciel wspomaga się średnią arytmetyczną wg poniższych kryteriów:
 - a) średnia 1,75 < dopuszczający
 - b) średnia 2,75 < dostateczny
 - c) średnia 3,75 < dobry
 - d) średnia 4,75 < bardzo dobry
 - e) średnia min. 5,5 lub znaczące osiągnięcia pozaszkolne w olimpiadach, zawodach lub konkursach przedmiotowych - celujący

O ostatecznej ocenie śródrocznej i rocznej decyduje nauczyciel.

7. Roczne (śródroczne) oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych ustala się w stopniach według następującej skali:
 - 1) stopień celujący – 6 – *{poziom wykraczający}* – uczeń opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania w danym oddziale, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia wynikające z indywidualnych zainteresowań. Potrafi posiadaną wiedzę umiejętnie spożytkować w praktyce. Osiąga sukcesy w konkursach przedmiotowych, zawodach sportowych i innych, lub posiada inne porównywalne osiągnięcia;
 - 2) stopień bardzo dobry – 5 – *{poziom dopełniający}* – uczeń opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania w danym oddziale. Wykonuje zadania złożone, trudne, ważne do opanowania, wymagające korzystania z różnych źródeł, umożliwiające rozwiązywanie różnych problemów. Wykazuje dużą samodzielność w rozwiązywaniu problemów i zadań szkolnych i pozaszkolnych;
 - 3) stopień dobry – 4 – *{poziom rozszerzający}* – uczeń opanował wiadomości i umiejętności średnio trudne. Wykonuje i rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne lub praktyczne istotne w strukturze przedmiotu, przydatne, ale nie niezbędne w opanowaniu treści danego przedmiotu;
 - 4) stopień dostateczny – 3 – *{poziom podstawowy}* – uczeń opanował wiadomości i umiejętności o niewielkim stopniu trudności, używane w życiu codziennym. Są one absolutnie niezbędne do kontynuowania dalszej nauki;
 - 5) stopień dopuszczający – 2 – *{poziom konieczny}* – uczeń opanował wiadomości i umiejętności, które umożliwiają mu świadome korzystanie z lekcji. Rozwiązuje

zadania teoretyczne i praktyczne typowe, o nieznacznym stopniu trudności, z pomocą nauczyciela. Zadania te są potrzebne w życiu codziennym. Nie opanował w pełni podstaw programowych, ale braki wiedzy i umiejętności nie uniemożliwiają uzyskania tej wiedzy w ciągu dalszej nauki;

- 6) stopień niedostateczny – 1 – uczeń nie opanował wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej w danym oddziale, a braki te nie pozwalają mu na zdobywanie dalszej wiedzy. Nie jest w stanie rozwiązać przy pomocy nauczyciela zadań o elementarnym stopniu trudności. Wszelkie podjęte przez nauczyciela działania nie przynoszą oczekiwanych rezultatów.
8. Jeżeli w wyniku klasyfikacji śródrocznej stwierdzono, że poziom osiągnięć edukacyjnych ucznia wynikający z niezależnych od ucznia okoliczności uniemożliwia lub utrudnia kontynuowanie nauki, szkoła stwarza uczniom szansę nadrobienia braków. Szansą dla ucznia mogą być:
 - 1) konsultacje z nauczycielem przedmiotu celem uzyskania wskazówek lub wyjaśnień;
 - 2) wsparcie przez pedagoga i wychowawcę;
 - 3) zajęcia korekcyjno-wyrównawcze.
9. Na pierwszych zajęciach lekcyjnych z każdego przedmiotu nauczyciel ma obowiązek zapoznać uczniów z procedurą oceniania (wymaganiami edukacyjnymi na danym poziomie, uzyskiwaniem poszczególnych ocen, ilością i formą sprawdzianów w danym roku). Informacje uczniom podawane są w formie pisemnej w zeszytach oddziałowych z wyjątkiem wychowania fizycznego. Rodzice o wymaganiach, formach oceniania, terminach oceniania są informowani na pierwszych zebraniach oddziałowych (wrzesień), informacje znajdują się również na stronie internetowej.
10. Ocena roczna jest oceną za drugie półrocze uwzględniającą ocenę wystawioną za pierwsze półrocze.
11. W okresie pierwszego miesiąca pobytu w szkole uczniów oddziałów czwartych w ramach osvajania się z obowiązującym modelem oceniania poddajemy ich sprawdzaniu osiągnięć, odnotowując w dzienniku tylko oceny zaakceptowane przez ucznia.

Otrzymuje brzmienie:

12. **W dziennikach lekcyjnych odnotowuje się nieprzygotowanie i brak pracy domowej zgłoszone na początku lekcji skrótem bz – brak zadania, np – nieprzygotowanie. Nieprzygotowanie raz w półroczu jest usprawiedliwione, chyba, że nauczyciel danego przedmiotu dopuszcza większą ilość zgłoszeń.**

13. Nauczyciele mogą stosować różnorodne formy sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów takie jak:
 - 1) kartkówki, zastępujące pytanie, nie wymagają wcześniejszej zapowiedzi, obejmują materiał 2 – 3 ostatnich lekcji, czas trwania 10 – 15 minut;
 - 2) klasówki i wypracowania klasowe obejmujące partię materiału zapowiadane minimum z tygodniowym wyprzedzeniem, czas trwania 45 minut (1,5 godziny w przypadku języka polskiego);
 - 3) odpowiedzi ustne, ćwiczenia praktyczne (np. praca z mapą);
 - 4) sprawdzanie pracy domowej.

14. Pisemne formy sprawdzania wiedzy uczniów nauczyciel jest zobowiązany poprawić i przedstawić uczniom w ciągu:
 - a) Kartkówki – 3 dni roboczych lub na kolejnej, najbliższej lekcji z danego przedmiotu, jeżeli zajęcia odbywają się w wymiarze jednej godziny tygodniowo
 - b) Sprawdziany -7 dni roboczych
 - c) Dłuższe wypracowania – 10 dni roboczychSprawdzone i ocenione prace kontrolne uczeń ma do wglądu. Rodzice (prawni opiekunowie) mają wgląd w prace ucznia na comiesięcznych konsultacjach i indywidualnych spotkaniach z nauczycielami, z zachowaniem ochrony danych osobowych innych uczniów.

- 13a. Sprawdzona przez nauczyciela praca pisemna - kartkówka musi być oddana przed kolejną formą pisemną – sprawdzianem, o ile kartkówka dotyczyła tych samych zagadnień co zapowiedziany przez nauczyciela sprawdzian.

15. Konsekwencje wynikające z niesamodzielnej pracy podczas sprawdzianów i innych form oceniania ustala nauczyciel przedmiotu i informuje o nich uczniów.

16. Przy odpowiedziach wynikających z własnej inicjatywy ucznia ocenie podlegać powinien nie sam fakt przejawiania aktywności, lecz rodzaj zaprezentowanych tą drogą umiejętności.

17. Oceny otrzymane po śródrocznej konferencji klasyfikacyjnej zalicza się na konto II półrocza.

§ 6. Dostosowanie wymagań edukacyjnych do szczególnych potrzeb uczniów i zwolnienia z niektórych zajęć

1. Nauczyciel jest zobowiązany na podstawie pisemnej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej (publicznej i niepublicznej) w tym poradni specjalistycznej (publicznej i niepublicznej), dostosować wymagania edukacyjne, o których mowa jest § 3 do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się lub deficyty rozwojowe, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.
 - 1a. Specyficzne trudności w uczeniu się – trudności w uczeniu się odnoszące się do uczniów w normie intelektualnej, o właściwej sprawności motorycznej i prawidłowo funkcjonujących systemach sensorycznych, którzy mają trudności w przyswajaniu treści dydaktycznych, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania poznawczo – percepcyjnego.
2. W przypadku ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego nauczania dostosowanie wymagań edukacyjnych, o których mowa w § 3, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia może nastąpić na podstawie tego orzeczenia.
3. Przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego, techniki, plastyki, muzyki, informatyki należy w szczególności brać pod uwagę wysiłek, wkład oraz chęci ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki zajęć. W przypadku zajęć z WF-u także systematyczność udziału w zajęciach oraz aktywność ucznia w działaniach na rzecz sportu szkolnego i kultury fizycznej.
4. Dyrektor szkoły zwalnia ucznia z realizacji zajęć wychowania fizycznego i informatyki na podstawie opinii o braku możliwości uczestniczenia ucznia w tych zajęciach, wydanej przez lekarza, na czas określony w tej opinii.
 - a) Dyrektor Szkoły zwalnia ucznia z wykonywania określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego na podstawie opinii o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia tych ćwiczeń wydanej przez lekarza, na czas określony w tej opinii.
 - b) W przypadku, o których mowa w ust. 4 a uczeń uczestniczy w realizacji zajęć z wychowania fizycznego z ograniczeniem wykonywania niektórych, wskazanych przez lekarza ćwiczeń fizycznych. Uczeń jest przez nauczyciela klasyfikowany i oceniany.
 - c) Nauczyciel wychowania fizycznego jest obowiązany uczniowi, o którym mowa w ust. 4 a dostosować wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez niego oceny klasyfikacyjnej do indywidualnych potrzeb i możliwości określonych w opinii

o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego, wydanej przez lekarza.

- a) W przypadku, o którym mowa w ust. 4 uczeń nie uczęszcza na zajęcia wychowania fizycznego, informatyki jeśli w planie lekcji danego oddziału zajęcia te wypadają na pierwszej lub ostatniej godzinie lekcyjnej.
 - b) W przypadku, o którym mowa w ust. 4 uczeń przez okres zwolnienia nie jest z zajęć wychowania fizycznego, informatyki oceniany.
5. Jeżeli okres zwolnienia ucznia z zajęć, o których mowa w ust.4 uniemożliwia ustalenie oceny śródrocznej lub rocznej oceny klasyfikacyjnej tj. zwolnienie z zajęć przekroczyło 50 % planowanych zajęć, w danym okresie, uczeń nie podlega klasyfikacji z tych zajęć, a w dokumentacji nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisuje się „zwolniony” albo „zwolniona”.
 6. Dyrektor szkoły, na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) oraz na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, zwalnia do końca danego etapu edukacyjnego ucznia z wadą słuchu, z głęboką dysleksją rozwojową, z afazją, z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z nauki drugiego języka obcego (nadobowiązkowego). Zwolnienie może dotyczyć części lub całego okresu kształcenia.
 - 6a. Dyrektor szkoły może podjąć decyzje o zwolnieniu ucznia z nauki drugiego języka obcego (nadobowiązkowego) również na umotywowaną prośbę rodziców dotyczącą innych powodów niż w pkt 6.
 7. W przypadku ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania zwolnienie z nauki drugiego języka obcego może nastąpić na podstawie tego orzeczenia.
 8. W przypadku zwolnienia ucznia z nauki drugiego języka obcego w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisuje się „zwolniony” albo „zwolniona”.

§ 7. Warunki i tryb uzyskania wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania

1. Roczna opisowa ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych, uwzględnia poziom opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla I etapu edukacyjnego oraz wskazuje

potrzeby rozwojowe i edukacyjne ucznia związane z przewyższaniem trudności w nauce lub rozwijaniem uzdolnień.

2. Przy ustalaniu oceny klasyfikacyjnej zachowania ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia lub odchylenia rozwojowe, należy uwzględnić wpływ stwierdzonych zaburzeń lub odchylenia na jego zachowanie na podstawie orzeczenia o potrzebie specjalnego albo indywidualnego nauczania lub opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.
3. Uczeń (jego rodzice, opiekunowie prawni), który wyraża chęć uzyskania wyższej niż przewidywana roczna ocena klasyfikacyjna z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, oceny zachowania, zgłasza ten fakt dyrektorowi szkoły przez złożenie podania w ciągu dwóch dni od uzyskania informacji o przewidywanych ocenach. Podanie musi zawierać uzasadnienie tej decyzji.
4. Dyrektor szkoły wyznacza termin sprawdzianu kontrolnego w formie testu. Nie może to być później niż na 1 dzień przed konferencją zatwierdzającą wyniki klasyfikacji.
- 4a. Sprawdzian kontrolny przeprowadza się nie później niż w terminie 5 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżeń. Termin sprawdzianu uzgadnia się z uczniem i jego rodzicami (prawnymi opiekunami).
5. Test sprawdzający wiadomości i umiejętności z języków obcych ma formę pisemną i ustną, z przedmiotów: plastyka, technika, muzyka, w – f, informatyka – formę praktyczną, z pozostałych przedmiotów – tylko formę pisemną.
- 5a. Test sprawdzający (test pisemny, zadania ustne, zadania praktyczne) przygotowują nauczyciele właściwego zespołu przedmiotowego.
6. Test sprawdza poziom opanowania przez ucznia wymagań edukacyjnych z danego przedmiotu na proponowaną przez ucznia ocenę. Warunkiem otrzymania tej oceny jest zaliczenie 90% wszystkich możliwych punktów z testu. Wynik testu może być negatywny lub pozytywny. W przypadku wyniku negatywnego pozostaje ocena przewidywana przez nauczyciela. W przypadku testu sprawdzającego z języka obcego, który składa się z części pisemnej i ustnej, uczeń może przystąpić do części ustnej, jeżeli w części pisemnej otrzyma, co najmniej 80% możliwych do uzyskania punktów. Uczeń otrzymuje pozytywny wynik testu, jeśli uzyska średnią z części pisemnej i ustnej nie mniejszą niż 90%.
7. Uczeń lub jego rodzic (prawny opiekun), którzy wyrażają chęć uzyskania wyższej niż przewidywana roczna ocena klasyfikacyjna zachowania zgłaszają ten fakt dyrektorowi szkoły przez złożenie podania, w którym uzasadnia swoją decyzję. Podanie

musi być złożone w ciągu 2 dni od uzyskania informacji o przewidywanej ocenie. Do podania uczeń dołącza informację o proponowanych przez niego działaniach na rzecz wyższej oceny. W ustaleniach tych działań może poprosić o pomoc wychowawcę oddziału.

8. Zaproponowane przez ucznia sposoby działań, o których mowa w ust. 7, opiniuje dyrektor.
9. Decyzję o ewentualnym podwyższeniu oceny klasyfikacyjnej zachowania podejmuje dyrektor szkoły w porozumieniu z wychowawcą i ewentualnie nauczycielem wskazanym przez ucznia.

§ 8. Egzamin klasyfikacyjny

1. Uczeń może nie być klasyfikowany z jednego, kilku lub wszystkich zajęć edukacyjnych, jeżeli brak jest podstaw do ustalenia śródrocznej lub rocznej oceny klasyfikacyjnej z powodu nieobecności ucznia na zajęciach edukacyjnych przekraczającej połowę czasu przeznaczonego na te zajęcia w szkolnym planie nauczania.
2. Uczeń nieklasyfikowany z powodu usprawiedliwionej nieobecności może zdawać egzamin klasyfikacyjny.
3. Na wniosek ucznia nieklasyfikowanego z powodu nieusprawiedliwionej nieobecności lub na wniosek jego rodziców (prawnych opiekunów) rada pedagogiczna może wyrazić zgodę na egzamin klasyfikacyjny. Podstawą wyrażenia zgody jest opinia przygotowana przez zespół nauczycieli uczących w danej klasie.
4. Egzamin klasyfikacyjny zdaje również uczeń:
 - 1) realizujący, na podstawie odrębnych przepisów, indywidualny program lub tok nauki;
 - 2) spełniający obowiązek nauki poza szkołą.
5. Egzamin klasyfikacyjny przeprowadzany dla ucznia, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, nie obejmuje obowiązkowych zajęć edukacyjnych: technika, plastyka, muzyka i wychowanie fizyczne oraz dodatkowych zajęć edukacyjnych. W tym przypadku uczniowi nie ustala się oceny zachowania.
6. Egzamin klasyfikacyjny z plastyki, muzyki, techniki, informatyki i wychowania fizycznego ma przede wszystkim formę zadań praktycznych.
7. Czas trwania części pisemnej egzaminu ustala zespół przedmiotowy, czas trwania części ustnej – 40 minut (20 minut na przygotowanie do odpowiedzi i 20 minut na odpowiedź).

8. Egzamin klasyfikacyjny przeprowadza się nie później niż w dniu poprzedzającym dzień zakończenia rocznych zajęć dydaktyczno-wychowawczych. Termin egzaminu klasyfikacyjnego uzgadnia dyrektor szkoły z uczniem i jego rodzicami (prawnymi opiekunami).
9. Egzamin klasyfikacyjny dla ucznia, o którym mowa w ust. 2, 3, 4 pkt 1, przeprowadza nauczyciel danych zajęć edukacyjnych w obecności, wskazanego przez dyrektora szkoły, nauczyciela takich samych lub pokrewnych zajęć edukacyjnych.
10. Egzamin klasyfikacyjny dla ucznia, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, przeprowadza komisja powołana przez dyrektora szkoły, który zezwolił na spełnianie przez ucznia obowiązku nauki poza szkołą. W skład komisji wchodzi:
 - 1) dyrektor szkoły albo nauczyciel zajmujący w tej szkole inne stanowisko kierownicze, jako przewodniczący komisji;
 - 2) 3 nauczycieli zajęć edukacyjnych określonych w szkolnym planie nauczania dla odpowiedniego oddziału.
11. Przewodniczący komisji uzgadnia z uczniem, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, oraz jego rodzicami (prawnymi opiekunami), liczbę zajęć edukacyjnych, z których uczeń może zdawać egzaminy w ciągu jednego dnia.
12. W czasie egzaminu klasyfikacyjnego mogą być obecni – w charakterze obserwatorów – rodzice (prawni opiekunowie) ucznia.
13. Z przeprowadzonego egzaminu klasyfikacyjnego sporządza się protokół zawierający w szczególności:
 - 1) imiona i nazwiska nauczycieli, o których mowa w ust. 9, a w przypadku egzaminu klasyfikacyjnego przeprowadzanego dla ucznia, o którym mowa w ust. 4 pkt 2 – skład komisji;
 - 2) termin egzaminu klasyfikacyjnego;
 - 3) zadania (ćwiczenia) egzaminacyjne;
 - 4) ustaloną ocenę.Do protokołu dołącza się pisemne prace ucznia i zwięzłą informację o ustnych odpowiedziach ucznia. Protokół stanowi załącznik do arkusza ocen.
14. Ustalona przez nauczyciela albo uzyskana w wyniku egzaminu klasyfikacyjnego roczna (śródroczna) ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych jest ostateczna, z zastrzeżeniem § 17.

15. Uczeń, który z przyczyn usprawiedliwionych nie przystąpił do egzaminu klasyfikacyjnego w wyznaczonym terminie, może przystąpić do niego w dodatkowym terminie wyznaczonym przez dyrektora szkoły.
16. W przypadku nieklasyfikowania ucznia z obowiązkowych lub dodatkowych zajęć edukacyjnych w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisuje się „nieklasyfikowany” albo „nieklasyfikowana”.
17. Ustalona przez nauczyciela albo uzyskana w wyniku egzaminu klasyfikacyjnego niedostateczna roczna (śródroczna) ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych może być zmieniona w wyniku egzaminu poprawkowego, z zastrzeżeniem § 9 ust. 1 i § 11.

§ 9. Egzaminy poprawkowe

1. Począwszy od oddziału IV szkoły podstawowej, uczeń, który w wyniku klasyfikacji rocznej (śródrocznej) uzyskał ocenę niedostateczną z 1 albo 2 obowiązkowych zajęć edukacyjnych, może zdawać egzamin poprawkowy z tych zajęć.
2. Egzamin poprawkowy składa się z części pisemnej oraz części ustnej, z wyjątkiem egzaminu z plastyki, muzyki, techniki, informatyki oraz wychowania fizycznego, z których egzamin ma mieć formę zadań praktycznych.
3. Termin egzaminu poprawkowego wyznacza dyrektor szkoły (do dnia zakończenia rocznych zajęć dydaktyczno-wychowawczych) w ostatnim tygodniu ferii letnich.
4. Egzamin poprawkowy przeprowadza komisja powołana przez dyrektora szkoły.
5. W skład komisji wchodzi:
 - 1) dyrektor szkoły lub nauczyciel zajmujący w tej szkole inne stanowisko kierownicze – jako przewodniczący komisji;
 - 2) nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne – jako egzaminujący;
 - 3) nauczyciel prowadzący takie same lub pokrewne zajęcia edukacyjne – jako członek komisji.
6. Nauczyciel, o którym mowa w ust. 5 pkt 2, może być zwolniony z udziału w pracy komisji na własną prośbę lub w innych, szczególnie uzasadnionych przypadkach. W takim przypadku dyrektor szkoły powołuje, jako osobę egzaminującą innego nauczyciela prowadzącego takie same zajęcia edukacyjne, z tym, że powołanie nauczyciela zatrudnionego w innej szkole następuje w porozumieniu z dyrektorem tej szkoły.
7. Z przeprowadzonego egzaminu poprawkowego sporządza się protokół zawierający w szczególności:
 - 1) skład komisji;

- 2) termin egzaminu poprawkowego;
- 3) pytania egzaminacyjne;
- 4) ustaloną ocenę.

Do protokołu dołącza się pisemne prace ucznia i zwięzłą informację o ustnych odpowiedziach ucznia.

8. Uczeń, który z przyczyn usprawiedliwionych nie przystąpił do egzaminu poprawkowego w wyznaczonym terminie, może przystąpić do niego w dodatkowym terminie, wyznaczonym przez dyrektora szkoły, nie później niż do końca września.
9. Uczeń, który nie zdał egzaminu poprawkowego, nie otrzymuje promocji do oddziału programowo wyższego z wyjątkiem pkt. 10.
10. Uwzględniając możliwości edukacyjne ucznia rada pedagogiczna może jeden raz w ciągu danego etapu edukacyjnego, o ile nie jest to etap ukończenia szkoły podstawowej, promować do oddziału programowo wyższego (półrocza programowo wyższego) ucznia, który nie zdał egzaminu poprawkowego z jednych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, pod warunkiem, że te zajęcia są, zgodnie ze szkolnym planem nauczania, realizowane w oddziale programowo wyższym (półroczu programowo wyższym).
11. Dokumentację z przeprowadzanych egzaminów sprawdzających, poprawkowych i klasyfikacyjnych udostępnia się na pisemny wniosek rodzica lub ucznia skierowany do dyrektora szkoły w terminie do 2 dni od daty otrzymania informacji o wynikach egzaminu. Dyrektor szkoły w wyznaczonym terminie, jednak nie później niż w ciągu 7 dni, udostępniania prowadzoną przez placówkę dokumentację tych egzaminów. Dokumentacja jest przedstawiana stronie zainteresowanej w obecności przewodniczącego konkretnej komisji przeprowadzającej sprawdzian lub egzamin. Przewodniczący komisji, obecny w trakcie udostępniania dokumentacji jest obowiązany szczegółowo omówić przebieg tego egzaminu/sprawdzianu oraz wskazać mocne i słabe strony ucznia, a także dokonać porównania odpowiedzi pisemnych i ustnych z wymaganiami edukacyjnymi.

§ 10. Uchylono

§ 11. Promocja i ukończenie szkoły

1. Klasyfikacja roczna w oddziałach I – III szkoły podstawowej polega na podsumowaniu osiągnięć edukacyjnych ucznia w danym roku szkolnym oraz ustaleniu jednej rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych i rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania.

2. Ucznia szkoły podstawowej oddziału I – III można pozostawić na drugi rok w tym samym oddziale tylko w wyjątkowych przypadkach; na wniosek wychowawcy oddziału oraz po zasięgnięciu opinii rodziców (prawnych opiekunów) ucznia.
3. Na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) i po uzyskaniu zgody wychowawcy oddziału lub na wniosek wychowawcy oddziału i po uzyskaniu zgody rodziców (prawnych opiekunów) rada pedagogiczna może postanowić o promowaniu ucznia oddziału I i II szkoły podstawowej do oddziału programowo wyższego również w ciągu roku szkolnego.
4. Począwszy od oddziału czwartego szkoły podstawowej, uczeń otrzymuje promocję do oddziału programowo wyższego (na półrocze programowo wyższe), jeżeli ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych, określonych w szkolnym programie nauczania uzyskał roczne (śródroczne) oceny klasyfikacyjne wyższe od oceny niedostatecznej, z zastrzeżeniem § 9 pkt. 10.
5. Począwszy od oddziału czwartego szkoły podstawowej, uczeń, który w wyniku klasyfikacji rocznej uzyskał z obowiązkowych zajęć edukacyjnych średnią ocen, co najmniej 4,75 oraz co najmniej bardzo dobrą ocenę zachowania, otrzymuje promocję do oddziału programowo wyższego z wyróżnieniem.
- 5a. Uczniowi, który uczęszczał na dodatkowe zajęcia edukacyjne lub religię albo etykę, do średniej ocen, o której mowa w pkt. 5, wlicza się także roczne oceny uzyskane z tych zajęć.
6. Laureaci konkursów przedmiotowych o zasięgu wojewódzkim i ponadwojewódzkim w szkole podstawowej i finaliści olimpiad przedmiotowych otrzymują z danych zajęć edukacyjnych celującą roczną (śródroczną) ocenę klasyfikacyjną. Uczeń, który tytuł laureata konkursu przedmiotowego o zasięgu wojewódzkim i ponadwojewódzkim bądź laureata lub finalisty olimpiady przedmiotowej uzyskał po ustaleniu albo uzyskaniu rocznej (śródrocznej) oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych, otrzymuje z tych zajęć edukacyjnych celującą końcową ocenę klasyfikacyjną.
7. Uczeń, który nie spełnił warunków określonych w pkt. 4 nie otrzymuje promocji do oddziału programowo wyższego i powtarza oddział.
8. Uchylono.
9. Uczeń oddziału ósmego, kończy szkołę, jeżeli w wyniku klasyfikacji końcowej, na którą składają się roczne i półroczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych zajęć edukacyjnych uzyskane w oddziale programowo najwyższym i roczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych zajęć edukacyjnych, których realizacja zakończyła się

w oddziałach programowo niższych uzyskał oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych wyższe od oceny niedostatecznej.

10. Uczeń kończy szkołę z wyróżnieniem, jeżeli w wyniku klasyfikacji końcowej, uzyskał z obowiązkowych zajęć edukacyjnych średnią ocen, co najmniej 4,75 oraz co najmniej bardzo dobrą ocenę zachowania.
11. Uczniowi realizującemu obowiązek szkolny w formie edukacji domowej nie wystawia się oceny zachowania i dlatego otrzymuje świadectwo z wyróżnieniem uzyskując średnią 4,75 z obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

§ 12. Możliwości odwoływania się od ustalonej oceny rocznej z zajęć edukacyjnych i zachowania

1. Uczeń lub jego rodzice (prawni opiekunowie) mogą zgłosić zastrzeżenia do dyrektora szkoły, jeżeli uznają, że roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych lub roczna ocena klasyfikacyjna zachowania została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalania tej oceny. Zastrzeżenia mogą być zgłoszone w terminie 2 dni po zakończeniu zajęć dydaktyczno-wychowawczych.
2. W przypadku stwierdzenia, że roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych lub roczna ocena klasyfikacyjna zachowania została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalania tej oceny, dyrektor szkoły powołuje komisję, która:
 - 1) w przypadku rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych – przeprowadza sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia, w formie pisemnej i ustnej, oraz ustala roczną ocenę klasyfikacyjną z danych zajęć edukacyjnych;
 - 2) w przypadku rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania – ustala roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania w drodze głosowania zwykłą większością głosów; w przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego komisji.
3. Termin sprawdzianu, o którym mowa w § 7 pkt 1, uzgadnia się z uczniem i jego rodzicami (prawnymi opiekunami); przeprowadza się nie później niż w terminie 5 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżeń.
4. W skład komisji wchodzi:
 - 1) w przypadku rocznej oceny klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych:
 - a) dyrektor szkoły albo nauczyciel zajmujący w tej szkole inne stanowisko kierownicze – jako przewodniczący komisji;
 - b) nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne;
 - c) 2 nauczycieli z danej lub innej szkoły tego samego typu, prowadzący takie same zajęcia edukacyjne.

- 2) w przypadku rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania:
 - a) dyrektor szkoły albo nauczyciel zajmujący w tej szkole inne stanowisko kierownicze – jako przewodniczący komisji;
 - b) wychowawca oddziału;
 - c) wskazany przez dyrektora szkoły nauczyciel prowadzący zajęcia edukacyjne w danym oddziale;
 - d) pedagog;
 - e) psycholog;
 - f) przedstawiciel rady samorządu uczniowskiego;
 - g) przedstawiciel rady rodziców.
5. Nauczyciel, o którym mowa jest w punkcie 4 1b, może być zwolniony z udziału w pracy komisji na własną prośbę lub innych, szczególnie uzasadnionych przypadkach. W takim przypadku dyrektor szkoły powołuje innego nauczyciela prowadzącego takie same zajęcia edukacyjne, z tym, że powołanie nauczyciela zatrudnionego w innej szkole następuje w porozumieniu z dyrektorem tej szkoły.
6. Ustalona przez komisję roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych oraz roczna ocena klasyfikacyjna zachowania nie może być niższa od ustalonej wcześniej oceny. Ocena ustalona przez komisję jest ostateczna, z wyjątkiem oceny niedostatecznej rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych, która może być zmieniona w wyniku egzaminu poprawkowego, z zastrzeżeniem ustaleń w § 9.
7. Z prac komisji sporządza się protokół zawierający w szczególności:
 - 1) w przypadku rocznej oceny klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych:
 - a) skład komisji;
 - b) termin sprawdzianu;
 - c) zadania (pytania) sprawdzające;
 - d) ustaloną ocenę.
 - 2) w przypadku rocznej oceny klasyfikacyjnych zachowania:
 - a) skład komisji;
 - b) termin posiedzenia komisji;
 - c) wynik głosowania;
 - d) ustaloną ocenę zachowania wraz z uzasadnieniem.

Protokół stanowi załącznik do arkusza ocen ucznia.
8. Do protokołu, o którym mowa w punkcie 7, dołącza się pisemne prace ucznia i związaną informację o ustnych odpowiedziach ucznia.

9. Uczeń, który z przyczyn usprawiedliwionych nie przystąpił do sprawdzianu, w wyznaczonym terminie, może przystąpić do niego w dodatkowym terminie, wyznaczonym przez dyrektora szkoły.
10. Przepisy z § 12 stosuje się odpowiednio w przypadku rocznej oceny klasyfikacyjnej uzyskanej w wyniku egzaminu poprawkowego, z tym, że termin do zgłoszenia zastrzeżeń wynosi 5 dni od dnia przeprowadzonego egzaminu poprawkowego. W tym przypadku, ocena ustalona przez komisję jest ostateczna.

§ 13. Warunki i sposób przekazywania rodzicom (prawnym opiekunom) informacji o postępach i trudnościach ucznia w nauce.

1. Oceny są jawne dla ucznia i jego rodziców (prawnych opiekunów).
 - a) W szkole obowiązuje dziennik elektroniczny.
2. Na prośbę uczniów, rodziców (prawnych opiekunów) nauczyciel uzasadnia ustnie każdą wystawioną ocenę.
 - a) Na pisemny wniosek rodzica, opiekuna prawnego skierowanego do nauczyciela, nauczyciel uzasadnia pisemnie wystawioną ocenę roczną.
 - b) Powyższe uzasadnienie nauczyciel przedstawia rodzicowi, opiekunowi prawnemu w ciągu tygodnia od daty otrzymania pisemnego wniosku.
3. Na wniosek ucznia lub jego rodziców (prawnych opiekunów), sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne są udostępniane uczniowi lub jego rodzicom (prawnym opiekunom); uczniowi – w trakcie zajęć lekcyjnych, po ich zakończeniu; rodzicom (prawnym opiekunom) – po zajęciach lekcyjnych (po wcześniejszym poinformowaniu nauczyciela o wizycie rodzica), w trakcie konsultacji indywidualnych, w trakcie zebrań.
4. Sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne w danym roku szkolnym przechowywane są przez nauczyciela przedmiotu do momentu, gdy uczeń uzyska promocję do oddziału programowo wyższego.

Otrzymuje brzmienie:

5. **Rodzice informowani są o postępach, osiągnięciach i problemach uczniów:**
 - 1) **na zebraniach i podczas indywidualnych konsultacji z nauczycielami;**
 - 2) **w czasie rozmów z nauczycielem lub pedagogiem w ciągu dnia pracy (pod warunkiem, że nie zakłóca to organizacji pracy nauczyciela i zapewnienia bezpieczeństwa uczniów);**
 - 3) **na bieżąco za pośrednictwem dziennika elektronicznego.**

6. Na tydzień przed klasyfikacyjnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej nauczyciele poszczególnych przedmiotów i wychowawcy oddziałów są zobowiązani ustnie poinformować uczniów w trakcie zajęć lekcyjnych oraz ustnie poinformować rodziców (prawnych opiekunów) w trakcie konsultacji indywidualnych o ustalonych dla niego śródrocznych i rocznych ocenach klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i zachowania.
7. O przewidywanej ocenie niedostatecznej należy poinformować ucznia i jego rodziców (prawnych opiekunów) na miesiąc przed zakończeniem półrocza. Informacja powinna być pisemna. O przewidywanej ocenie nagannej i nieodpowiedniej zachowania również należy poinformować pisemnie. Rodzic (prawny opiekun) potwierdza swoim podpisem zapoznanie się z powyższą informacją.
8. W przypadku, gdy zaistnieją przyczyny uprawniające do zmiany oceny zachowania w ostatnim miesiącu nauki, wychowawca może zmienić ocenę w trybie innym niż przewidziano w ust. 6 i 7.

§ 14. Regulamin ustalania ocen zachowania

1. Ocena zachowania powinna wyrażać:
 - 1) stopień pilności i systematyczności ucznia w wykonywaniu obowiązków szkolnych (sumienność, wytrwałość, samodzielność, rozwijanie uzdolnień i zainteresowań, systematyczność w uczęszczaniu na zajęcia szkolne, poszanowanie i rozwijanie tradycji szkoły);
 - 2) stopień uzewnętrznionej identyfikacji ucznia z celami społecznie wartościowymi (wywiązywanie się z zadań powierzonych przez szkołę, podejmowanie działań zmierzających do udzielania pomocy innym, inicjowanie i podejmowanie prac na rzecz klasy i szkoły, środowiska, troska o mienie szkoły, umiejętność współdziałania w zespole i odpowiedzialności za wyniki jego pracy);
 - 3) stopień przestrzegania przez ucznia norm współżycia społecznego (uczciwość w postępowaniu codziennym i reagowanie na zło, sposób bycia nie naruszający godności własnej i innych, dbałość o higienę osobistą i estetykę wyglądu, o ład i estetykę klasy).
2. Ocena zachowania nie ma wpływu na ocenę z przedmiotów nauczania, promowania do klasy wyższej lub ukończenia szkoły.
3. Uchylono.
4. Uchylono.

5. Średnia ocen z przedmiotów nauczania nie ma wpływu na ocenę zachowania.

§ 15. Szczegółowe kryteria ustalania ocen zachowania

1. Wychowawca oddziału informuje uczniów i ich rodziców (prawnych opiekunów) o zasadach oceniania zachowania.
 - a) Informacje o zachowaniu uczniów nauczyciele wpisują na bieżąco do dziennika elektronicznego.
2. Zasady informowania uczniów i rodziców:
 - 1) Wychowawca oddziału na pierwszych w danym roku szkolnym zajęciach z wychowawcą, omawiając szczegółowe zasady wewnątrzszkolnego oceniania, informuje uczniów o warunkach i sposobie oraz kryteriach oceniania zachowania, warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej;
 - 2) Rodzice (prawni opiekunowie) uczniów są informowani o warunkach i sposobie oraz kryteriach oceniania zachowania, warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana, rocznej oceny klasyfikacyjnej przez wychowawcę oddziału na pierwszym w danym roku szkolnym zebraniu rodziców;
 - 3) Potwierdzenie zapoznania uczniów i rodziców z zasadami oceniania zachowania stanowi wpis w dzienniku lekcyjnym dokonany przez wychowawcę oddziału.
3. Skala ocen zachowania:
 - 1) Śródroczną i roczną ocenę zachowania, począwszy od oddziału czwartego szkoły podstawowej ustala się według następującej skali:
 - a) wzorowe;
 - b) bardzo dobre;
 - c) dobre;
 - d) poprawne;
 - e) nieodpowiednie;
 - f) naganne.
 - 2) Przy ustalaniu oceny klasyfikacyjnej zachowania dla ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia lub odchylenia rozwojowe, uwzględnia się wpływ stwierdzonych zaburzeń lub odchylenia na jego zachowanie, na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego albo nauczania indywidualnego, lub opinii poradni psychologiczno – pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.

4. W oddziałach IV – VIII ustala się punktowy system oceniania zachowania, uwzględniając w szczególności wywiązywanie się ucznia z następujących obowiązków:
- 1) postępowanie zgodne z dobrem społeczności szkolnej;
 - 2) dbałość o honor i tradycje szkoły;
 - 3) dbałość o piękno mowy ojczystej;
 - 4) dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób;
 - 5) godne, kulturalne zachowanie się w szkole i poza nią;
 - 6) okazywanie szacunku innym osobom.
5. Każdy uczeń na początku półrocza (tj. dwa razy w roku szkolnym) ma na swoim koncie 0 punktów. W oddziałach IV-VIII ustala się następujące kryteria uwzględniające ilość zdobytych punktów przez ucznia z zachowaniem ustalonych reguł oceniania zachowania:
- 1) **wzorowe:** powyżej 140 punktów (z zastrzeżeniem, że uczeń nie może mieć więcej niż **10** punktów ujemnych w półroczu);
 - 2) **bardzo dobre:** od 71 do 140 punktów (z zastrzeżeniem, że uczeń nie może mieć więcej niż **20** punktów ujemnych w półroczu);
 - 3) **dobrze:** od 0 do 70 punktów (z zastrzeżeniem, że uczeń nie może mieć więcej niż **40** punktów ujemnych w półroczu);
 - 4) **poprawne:** od -1 do -70 punktów (z zastrzeżeniem, że uczeń nie może mieć więcej niż **80** punktów ujemnych w półroczu);
 - 5) **nieodpowiednie:** od -71 do -140 punktów;
 - 6) **naganne:** powyżej -140 punktów.
6. Szczegółowe kryteria oceniania zachowania w oddziałach IV-VIII

PUNKTY DODATNIE

1.	I miejsce w szkolnych konkursach lub zawodach sportowych	każdorazowo	+ 15 pkt.
2.	II miejsce w szkolnych konkursach lub zawodach sportowych	każdorazowo	+10 pkt.
3.	III miejsce w szkolnych konkursach lub zawodach sportowych	każdorazowo	+5 pkt.

4.	I miejsce w konkursach lub zawodach sportowych na szczeblu miejsko-gminnym	každorazowo	+ 20 pkt.
5.	II miejsce w konkursach lub zawodach sportowych na szczeblu miejsko-gminnym	každorazowo	+15 pkt.
6.	III miejsce w konkursach lub zawodach sportowych na szczeblu miejsko-gminnym	každorazowo	+10 pkt.
7.	I miejsce w konkursach lub zawodach sportowych na szczeblu rejonowym	každorazowo	+25 pkt.
8.	II miejsce w konkursach lub zawodach sportowych na szczeblu rejonowym	každorazowo	+20 pkt.
9.	III miejsce w konkursach lub zawodach sportowych na szczeblu rejonowym	každorazowo	+15 pkt.
10.	I miejsce w konkursach lub zawodach sportowych na szczeblu wojewódzkim	každorazowo	+30 pkt.
11.	II miejsce w konkursach lub zawodach sportowych na szczeblu wojewódzkim	každorazowo	+25 pkt.
12.	III miejsce w konkursach lub zawodach sportowych na szczeblu wojewódzkim	každorazowo	+20 pkt.
13.	Szczególnie duży wkład w przygotowanie do konkursu, np. udział w dodatkowych zajęciach (o przyznaniu punktów decyduje nauczyciel)	každorazowo	od + 5 do +20 pkt.
14.	Przygotowanie i realizacja imprez szkolnych i oddziałowych	každorazowo	+10 pkt.
15.	Aktywny udział w akademiach szkolnych	každorazowo	+ 10 pkt.
16.	Strój galowy obowiązujący na uroczystościach szkolnych (zgodnie ze Statutem)	každorazowo	+ 5 pkt.
17.	Schludny wygląd (odpowiedni strój, zadbane włosy i paznokcie)	raz w półroczu	+ 20 pkt.

18.	Szczególnie duże zaangażowanie w życie klasy i szkoły (np. dbanie o estetykę sal lekcyjnych oraz oddziałowych gazetek, systematyczne wywiązywanie się z obowiązków dyżurnego, dyżury w szatniach w ramach szkolnego wolontariatu)	każdorazowo	Od + 5 pkt do +15 pkt.
19.	Wyraźne wyniki pracy nad sobą (np. poprawa ocen, zachowania)	raz w półroczu	Od +1do +15 pkt. <u>lub</u> anulowanie 10 punktów ujemnych (dotyczy tylko <u>wyraźnej</u> poprawy zachowania)
20.	Rozwijanie własnych zainteresowań i uzdolnień, systematyczne uczestnictwo w kołach zainteresowań i innych zajęciach pozalekcyjnych zorganizowanych przez szkołę. Nie dotyczy zajęć przyznanych w ramach Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej (wpisuje nauczyciel uczący)	raz w półroczu	+ 15 pkt.
21.	Systematyczna działalność w Szkolnym Klubie Wolontariusza	raz w półroczu	od +5 do +20 pkt.
22.	Systematyczna pomoc koleżeńska	raz w półroczu (przyznaje wychowawca oddziału)	+ 15 pkt.
23.	Udział w akcjach charytatywnych – za każdy rodzaj akcji	raz w półroczu	+10 pkt.
24.	Wyróżniająca się kultura i subtelność (m. in. przestrzeganie zasad kulturalnego zachowania się, właściwe słownictwo, itp.):	raz w półroczu	+ 25 pkt.

25.	Przeciwstawianie się przejawom agresji słownej, psychicznej, fizycznej (np. poinformowanie wychowawcy, pedagoga):	każdorazowo	+ 10 pkt.
26.	Wyróżniająca się obowiązkowość:	raz w półroczu	+ 15 pkt.
27.	Systematyczna praca w samorządzie szkolnym, itp.	raz w półroczu	+ 15 pkt.
28.	Stuprocentowa frekwencja	raz w półroczu	+ 15 pkt.
29.	Wywiązywanie się z powierzonych przez wychowawcę zadań	raz w półroczu	od + 5 do + 15 pkt. w zależności od stopnia zaangażowania, rodzaju zadania, efektów
30.	Premia za całkowity brak negatywnych uwag w ciągu miesiąca	raz w miesiącu	+ 5 pkt.
31.	Pisemna propozycja oceny zachowania wystawiana przez uczących w oddziale nauczycieli	po każdym półroczu	średnia ocena wzorowe + 15 bardzo dobre + 10 dobre + 5 poprawne 0 nieodpowiednie 0 naganne 0
32.	Punkty dodatnie przyznawane za ocenę zachowania uzyskaną przez ucznia w I półroczu	na początku II półrocza	wzorowe +20, bardzo dobre +15, dobre +10, poprawne +5
33.	Koleżeńska postawa (samoocena uczniów)	raz w półroczu	od +5 do +15 pkt.
34.	Punkty do dyspozycji wychowawcy (za postawy lub aktywności nie ujęte w powyższym regulaminie)	raz w półroczu	Od +1pkt. do +20 pkt.

35.	Uczeń z najwyższą liczbą punktów dodatnich w klasie, za I półrocze otrzymuje na początku II półrocza dodatkową liczbę punktów. Natomiast za II półrocze nagrodę wręczoną na koniec roku szkolnego.	na początku II półrocza koniec roku szkolnego	+20 pkt.
-----	--	--	----------

7. Szczegółowe kryteria oceniania zachowania w oddziałach IV – VIII

PUNKTY UJEMNE

1.	Przeszkadzanie na zajęciach, niewykonywanie próśb i poleceń nauczyciela	každorazowo	- 5 pkt.
2.	Notoryczne przeszkadzanie na lekcji, lekceważenie wielokrotnych upomnień nauczyciela	každorazowo	-10 do -20pkt.
3.	Nie wywiązywanie się na czas z zobowiązań i zadań	každorazowo	Od - 5 pkt. do - 15 pkt.
4.	Niewykonywanie notatek na zajęciach	každorazowo	- 5 pkt.
5.	Notoryczny brak przyborów	raz w półroczu	- 10 pkt.
6.	Arogancka postawa wobec nauczycieli i innych pracowników w szkole i poza nią	každorazowo	- 20 pkt.
7.	Ublizanie kolegom, zaczepki słowne, wyśmiewanie się z innych	každorazowo	- 10 pkt.
8.	Wulgarne słownictwo	každorazowo	- 10 pkt.
9.	Obrażliwe gesty	každorazowo	-5 pkt.
10.	Zachowania prowokacyjne, agresja fizyczna oraz słowna wobec rówieśników, młodszych oraz starszych	každorazowo	-5 do -20 pkt.
11.	Pobicie, udział w bójkach	každorazowo	-10 do -40 pkt.
12.	Nieodpowiednie zachowanie w świetlicy, bibliotece, na stołówce	každorazowo	-10 pkt.
13.	Brak dbałości o czystość i porządek otoczenia	každorazowo	- 5 pkt.

14.	Niewłaściwe obuwie w szkole i na sali gimnastycznej	každorazowo	- 5 pkt.
15.	Niszczenie wyposażenia/sprzętów szkolnych, np. malowanie po ławkach, ścianach, szafkach szkolnych	každorazowo	Od -5 pkt. Do - 50 pkt. oraz naprawa wyrządzonej szkody lub zwrot kosztów naprawy
16.	Umyślne niszczenie rzeczy innych osób	každorazowo	Od -5 pkt. do - 15 pkt. i zwrot kosztów naprawy
17.	Kradzież, szantaż	každorazowo	- 40 pkt.
18.	Palenie / posiadanie papierosów, e-papierosów	každorazowo	- 30 pkt.
19.	Spożywanie / posiadanie alkoholu	každorazowo	- 70 pkt.
20.	Zażywanie / posiadanie narkotyków, dopalaczy, innych środków odurzających	každorazowo	- 100 pkt.
21.	Sprzedaż / rozprowadzanie na terenie szkoły wszelkich artykułów w celu czerpania korzyści majątkowych (z wyłączeniem akcji charytatywnych)	každorazowo	-30 pkt.
22.	Przynoszenie do szkoły niebezpiecznych narzędzi, przedmiotów, substancji	každorazowo	- 50 pkt.
23.	Spóźnianie się na lekcje (przynajmniej wychowawca klasy)	každorazowo	- 2 pkt.
24.	Wagary	každorazowo	- 5 pkt. za każdą pojedynczą

			godzinę lekcyjną.
25.	Opuszczenie terenu szkoły podczas przerwy	každorazowo	- 30 pkt.
26.	Lekceważenie zasad bezpieczeństwa w trakcie wycieczek, przerw, lekcji, dyskotek i innych zajęć prowadzonych przez szkołę (np. bieganie, niebezpieczne zabawy)	každorazowo	- 10 pkt.
27.	Wyłudzenie pieniędzy	každorazowo	- 50 pkt.
28.	Ściąganie na kartkówkach i sprawdzianach	každorazowo	-10 pkt.
29.	Oszukiwanie nauczyciela	každorazowo	- 20 pkt.
30.	Falszowanie podpisów i dokumentów	každorazowo	-30 pkt.
31.	Nie reagowanie na uwagi wychowawcy i innych nauczycieli dotyczących niewłaściwego strój i wyglądu (makijaż, piercing, pomalowane paznokcie, farbowane włosy, prowokacyjny strój, ekstrawagancki wygląd, elementy agresywnej subkultury w ubiorze, nadmierna golizna, itp.)	raz w półroczu przyznaje wychowawca	Od - 5 pkt. do - 40 pkt.
32.	Obojętność wobec czynionego zła np. brak reakcji na bójkę, dewastację itp.	každorazowo	- 20 pkt.
33.	Namawianie innych do zachowań sprzecznych ze szkolnymi regulaminami	každorazowo	- 20 pkt.
34.	Niewywiązywanie się z dobrowolnie przyjętych obowiązków i funkcji	raz w półroczu	Od – 5 pkt. - 15 pkt.
35.	Niewywiązywanie się z terminowego oddania kompletu podręczników szkolnych do biblioteki	zgodnie z ustalonym terminem	- 5 pkt.
36.	Podejmowanie działań, które mogą przyczynić się do zagrożenia zdrowia/życia swojego lub innych uczniów, pracowników szkoły	každorazowo	- 70 pkt.
37.	Nieprzestrzeganie warunków korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły(np. umieszczenie zdjęć bez zgody i wiedzy osoby zainteresowanej na stronach internetowych oraz portalach	každorazowo	- 20 pkt.

	społecznościowych, nagrywanie filmów, umieszczenie obraźliwych treści)		
38.	Korzystanie z telefonów i urządzeń telekomunikacyjnych na terenie szkoły bez zgody nauczyciela	každorazowo	- 20 pkt.

8. Ustalenia końcowe:

- 1) Ocena zachowania wystawiana jest na podstawie ilości zebranych przez ucznia w czasie trwania półrocza punktów odnotowanych w dzienniku elektronicznym.
- 2) Ocena zachowania wystawiona przez wychowawcę oddziału jest ostateczna;
- 3) Rodzice (prawni opiekunowie) uczniów informowani są o punktach dodatnich oraz ujemnych na każdym zebraniu rodziców oraz na bieżąco przez dziennik elektroniczny.
- 4) Rodzice (prawni opiekunowie) uczniów informowani są o przewidywanej ocenie zachowania na ostatnim w danym półroczu zebraniu rodziców, poprzedzającym zebranie rady pedagogicznej zatwierdzające wyniki klasyfikacji i promocji uczniów za półrocze (rok szkolny);
- 5) Za kradzież, szantaż, poważne znieważenie funkcjonariusza publicznego (nauczyciela), naruszenie godności innej osoby, umyślne niszczenie cudzej własności, rażąca niesubordynację, wnoszenie na teren szkoły, posiadanie oraz bycie pod wpływem używek lub środków odurzających uczeń otrzymuje ocenę naganną zachowania niezależnie od ilości uzyskanych punktów;
- 6) Powyższe wykroczenia oraz inne czyny prawnie karalne są podstawą do wszczęcia postępowania o usunięcie ucznia ze szkoły.
- 7) Za przedmioty wartościowe, urządzenia telekomunikacyjne wniesione na teren szkoły przez ucznia szkoła nie ponosi odpowiedzialności. Obowiązkiem ucznia jest ochrona i zabezpieczenie własności prywatnej przed kradzieżą i zniszczeniem.

§ 16. Regulamin wewnątrzszkolnego oceniania w edukacji wczesnoszkolnej

1. Ocenianie - to proces gromadzenia informacji o uczniach, który jest integralną częścią procesu uczenia się i nauczania. Ocena jest rodzajem interakcji między nauczycielem, a uczniem w wyniku, której obie strony rozwijają się i doskonalą: uczeń otrzymuje od nauczyciela dokładne informacje o swoim rozwoju, a nauczyciel obserwując uczniów

otrzymuje cenne wskazówki dotyczące skuteczności stosowanych metod nauczania, strategii wychowawczych, organizacji pracy.

2. Wynikiem procesu oceniania powinna być rzetelna charakterystyka dziecka przeznaczona dla niego samego i rodziców, informująca o tym, jak dziecko funkcjonuje w szkole, które umiejętności już opanowało, a które jeszcze się nie ujawniły.

3. Wykaz głównych celów w nauczaniu zgodnych z podstawą programową:

3a. Oddział I:

- 1) wprowadzenie i utrwalenie liter, początkowa nauka czytania i pisanania;
- 2) rozwijanie zainteresowania czytaniem i książkami;
- 3) liczenie w zakresie 10;
- 4) orientacja w najbliższym otoczeniu przyrodniczo-społecznym z wykorzystaniem doświadczenia i obserwacji;
- 5) rozbudzanie zainteresowań kulturą i sztuką;
- 6) rozwijanie poczucia estetyki, umuzykalnianie, edukacja motoryczno-zdrowotna;
- 7) wdrażanie do funkcjonowania w zespole uczniowskim.

3b. Oddział II:

- 1) doskonalenie techniki czytania i pisanania;
- 2) kształtowanie umiejętności wypowiedzania się na określony temat;
- 3) rozwijanie zainteresowań czytelniczych;
- 4) rozszerzenie zakresu liczbowego, liczenie z wykorzystaniem czterech podstawowych działań matematycznych, rozwiązywanie prostych zadań tekstowych;
- 5) poszerzanie wiedzy przyrodniczo- społecznej z elementami kulturowymi;
- 6) doskonalenie umiejętności posługiwania się językiem obcym;
- 7) rozwijanie wrażliwości na sztukę poprzez kontakt z literaturą, muzyką, malarstwem, rzeźbą, architekturą;
- 8) rozwijanie sprawności motorycznej i edukacja zdrowotna;
- 9) motywowanie do pracy w zespole.

3c. Oddział III:

- 1) czytanie ze zrozumieniem, stosowanie różnorodnych form wypowiedzi ustnych i pisemnych;
- 2) znajomość zasad gramatycznych, ortograficznych i kaligraficznych oraz umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji;

- 3) pogłębianie zainteresowań czytelniczych;
- 4) doskonalenie liczenia w zakresie 100, analiza treści zadań złożonych, wdrażanie do logicznego myślenia;
- 5) pogłębianie znajomości środowiska społeczno- przyrodniczego wybranych regionów Polski, Europy i świata;
- 6) doskonalenie umiejętności posługiwania się językiem obcym;
- 7) pogłębianie zainteresowań muzycznych, plastycznych, artystycznych dzieci oraz wdrażanie do aktywnego uczestniczenia w kulturze;
- 8) edukacja motoryczna, kształtowanie zdrowego, aktywnego stylu życia;
- 9) przygotowanie do samodzielnej pracy i nauki.

4. Rola oceniania:

- 1) informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie;
- 2) udzielanie uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju;
- 3) motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu;
- 4) dostarczanie rodzicom (prawnym opiekunom) i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w nauce, zachowaniu oraz specjalnych uzdolnienia ucznia;
- 5) umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno - wychowawczej.

5. Funkcje oceny:

- 1) diagnostyczna – dająca odpowiedź na pytanie, jak daleko w rozwoju jest uczeń względem wymagań stawianych przez nauczyciela;
- 2) informacyjna – przekazująca informacje, co dziecko zdołało opanować, poznać, zrozumieć i jaki był jego wkład pracy;
- 3) korekcyjna – odpowiadająca na pytanie, nad czym uczeń musi jeszcze popracować, co poprawić, zmienić, udoskonalić;
- 4) motywacyjna – zachęcająca dziecko do samorozwoju, dalszego wysiłku, dodając wiary we własne siły i nadzieje na osiągnięcie sukcesu;
- 5) rozwojowa – odnosząca się zarówno do uczniów jak i nauczycieli, koncentrującą się na dziecku, ale również aktywizującą nauczyciela mobilizując go do zmian i dalszego rozwoju.

6. W naszej szkole w procesie oceniania stosujemy:

- 1) Wstępną obserwację rozwoju ucznia i jego możliwości - w oddziale I, stanowiącą podstawę do zapewnienia każdemu uczniowi maksymalnego rozwoju.

- 2) Ocenę bieżącą – informującą ucznia i rodziców o jego postępach i zachowaniu, wyraźnie wskazującą osiągnięcia i to, co należy usprawnić.
- 3) Ocenę podsumowującą: śródroczną i roczną – wyrażoną na piśmie, która stanowi syntetyczną informację o osiągnięciach ucznia.
 - a) W oddziałach I – III śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13. ust. 3, a także śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ocenami opisowymi;
 - b) Ocena śródroczna i roczna w oddziałach I-III uwzględniać będzie poziom opanowania przez ucznia wiedzy i umiejętności z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Ocena ta zawiera wskazanie potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia związanych z przewyższeniem trudności w nauce lub rozwijaniem umiejętności.
- 4) Końcową ocenę rozwoju ucznia i jego możliwości - diagnoza końcowa - w oddziale III, (dopuszcza się przeprowadzenie testu zewnętrznego). Wyniki testu w formie pisemnej zostają przekazane rodzicom oraz zostają przekazane wychowawcom oddziałów IV i stanowią diagnozę wstępną uczniów w oddziale czwartym.

7. W procesie oceniania uwzględniane są następujące obszary:

- 1) indywidualne predyspozycje i możliwości dziecka w opanowaniu materiału edukacyjnego;
- 2) stopień zaangażowania ucznia i wkład pracy w procesie zdobywania wiadomości i umiejętności;
- 3) umiejętność rozwiązywania problemów;
- 4) postępy dziecka w rozwoju społeczno-emocjonalnym.

8. W oddziałach I-III oceny bieżące ustala się według skali : 1 – 6

„6” – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania w danej klasie;
- 2) samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia; korzysta z różnych źródeł wiedzy i informacji;
- 3) biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych;
- 4) wszystkie zadawane prace wykonuje w bardzo dobrym tempie i bez zastrzeżeń;

5) osiąga sukcesy w konkursach, zawodach sportowych.

„5” – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania w danej klasie;
- 2) sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami;
- 3) samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne ujęte programem nauczania;
- 4) zadawane prace wykonuje samodzielnie i bez zastrzeżeń;
- 5) potrafi zastosować posiadana wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach.

„4” – otrzymuje uczeń, który:

- 1) gdy opanowane wiadomości i umiejętności nie są pełne, ale pozwalają na dalsze opanowywanie treści;
- 2) poprawnie stosuje wiadomości, rozwiązuje typowe zadania teoretyczne lub praktyczne;
- 3) zdobytymi wiadomościami posługuje się na co dzień;
- 4) zadawane prace wykonuje najczęściej samodzielnie i bez zastrzeżeń.

„3” – otrzymuje uczeń, który:

- 1) opanował podstawowy zakres wiadomości i umiejętności, sprawiający kłopoty w przyswajaniu trudniejszych treści;
- 2) wymaga dodatkowego wyjaśnienia sposobu wykonania pracy;
- 3) nie przestrzega limitów czasowych.

„2” – otrzymuje uczeń, który:

- 1) gdy opanowane wiadomości i umiejętności są niewielkie i utrudniają dalsze kształcenie; zadania wykonuje tylko pod kierunkiem nauczyciela;
- 2) wymaga dodatkowego wyjaśnienia sposobu wykonania pracy oraz dodatkowego czasu pracy.

„1” – otrzymuje uczeń, który

- 1) gdy wiadomości i umiejętności nie są opanowane, uczeń nie radzi z zadaniami nawet z pomocą nauczyciela;
- 2) nie kończy podejmowanych zadań;
- 3) nie mieści się w limitach czasowych.

9. Dopuszcza się komentarz słowny lub pisemny (stosowany głównie w pierwszych miesiącach nauki) typu:

1) wyrażony cyfrą 6

Znakomicie! Brawo! Osiągasz doskonałe wyniki. Posiadasz uzdolnienia i rozwijasz je. Należą Ci się gratulacje!

2) wyrażony cyfrą 5

Bardzo dobrze pracujesz. Robisz w szybkim tempie duże postępy. Tak trzymaj!

3) wyrażony cyfrą 4

Dobrze pracujesz jednak stać cię, by było lepiej. Włóż więcej wysiłku w podejmowane prace, co umożliwi ci osiągać lepsze wyniki.

4) wyrażony cyfrą 3

Pracujesz, ale osiągasz słabe wyniki. Aby to zmienić na lepsze konieczna jest pomoc nauczyciela i rodziców, oraz systematyczna praca, wymagająca dużo wysiłku z twojej strony.

5) wyrażony cyfrą 2

Zbyt mało pracujesz i osiągasz bardzo słabe wyniki. Włóż dużo wysiłku, bądź aktywniejszy, skorzystaj z pomocy nauczyciela i rodziców.

6) wyrażony cyfrą 1

Osiągasz niezadowolające rezultaty. Spotkało cię niepowodzenie. Pokonasz to, ale czeka cię bardzo dużo systematycznej pracy wspólnie z nauczycielem i rodzicami.

10. W oddziałach pierwszych obejmujemy uczniów okresem „ochronnym” do dnia pasowania na ucznia. W tym czasie nie oceniamy osiągnięć pierwszoklasistów.

11. Dopuszcza się także stosowanie w dziennikach lekcyjnych następujących znaków:

„**bz.**” – brak zadania;

„**np.**” – nieprzygotowany;

„**bp.**” – brak pomocy, zeszytu, pracy;

„**nb**” – nieobecność dziecka podczas zajęć ocenianych.

11a. Inne oznaczenia przyjęte przez nauczyciela powinny być przekazane uczniom i ich rodzicom np. za trzy plusy można otrzymać ocenę bardzo dobrą (stosowane w zapiskach własnych nauczyciela).

12. Metody sprawdzania wiadomości i umiejętności uczniów:

1) ustnie sprawdzanie wiadomości i umiejętności uczniów;

2) prace pisemne (dłuższe wypowiedzi ciągłe);

3) kartkówki - trwają nie dłużej niż 15 minut i nie muszą być zapowiadane;

4) sprawdziany - trwają od 30 – 45 minut i muszą być zapowiadane;

- 5) testy trwają 2-3 godziny i mogą być przeprowadzane w częściach w ciągu 2 dni; muszą być zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem;
- 6) obserwacja uczenia się (praca w grupie);
- 7) posługiwanie się książką (głównie w przedmiotach humanistycznych);
- 8) aktywność;
- 9) zadania domowe;
- 10) prace samodzielne np. albumy, makiety, plansze informacyjne;
- 11) wykonywanie ćwiczeń praktycznych (przede wszystkim w przedmiotach „artystycznych” oraz wychowaniu fizycznym).

13. Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności uczniów:

- 1) ciche czytanie, głośne czytanie, czytanie ze zrozumieniem;
- 2) przepisywanie, pisanie ze słuchu, pisanie z pamięci;
- 3) wypowiedzi ustne, wypowiedzi pisemne, recytacja;
- 4) prowadzenie zeszytu i ćwiczeń;
- 5) samodzielne zdobywanie wiadomości, lektura;
- 6) dostrzeganie zjawisk przyrodniczych;
- 7) liczenie pamięciowe, wykonywanie i zapisywanie działań matematycznych, układanie i rozwiązywanie zadań, przeprowadzanie pomiarów;
- 8) stosowanie technik plastycznych i technicznych, dokładność i estetyka wykonania prac;
- 9) śpiewanie, rozpoznawanie utworów muzycznych;
- 10) wykonywanie ćwiczeń gimnastycznych, sprawność fizyczna;
- 11) aktywność na lekcji, praca w zespole.

14. Wszystkie rodzaje ocen otrzymywane przez ucznia odnotowywane są przez nauczyciela w dzienniku elektronicznym w odpowiedniej edukacji.

15. Zadania dodatkowe nie są obowiązkowe, wykonują je dzieci chętne. Za wykonanie prac dodatkowych uczeń otrzymuje tylko ocenę pozytywną. Za brak lub źle wykonaną pracę dodatkową nie wystawia się oceny negatywnej.

16. Przy formułowaniu oceny z edukacji muzycznej, plastycznej, technicznej czy wychowania fizycznego nauczyciel ocenia zaangażowanie i wysiłek ze strony ucznia oraz jego możliwości w tym zakresie.

17. Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do zajęć trzy razy w półroczu oraz po nieobecności z powodu choroby, odrębnie. Fakt nieprzygotowania uczeń zgłasza na początku zajęć, w przeciwnym razie nie będzie on usprawiedliwiony.

18. W przypadku niezrozumienia określonego zagadnienia, partii materiału, uczeń powinien zgłosić to nauczycielowi.

19. Sposoby informowania uczniów i ich rodziców o indywidualnych osiągnięciach.

- 1) Wymagania edukacyjne i przedmiotowy system oceniania przedstawiane są uczniom na jednym z pierwszych zajęć w danym roku szkolnym, a fakt ten jest odnotowany w dzienniku elektronicznym.
- 2) Wymagania edukacyjne i przedmiotowy system oceniania przedstawiane są rodzicom na pierwszym zebraniu w danym roku szkolnym, a fakt ten jest odnotowany w dzienniku elektronicznym, a dodatkowo potwierdzony podpisem rodzica na liście potwierdzającej zapoznanie się z aktami wewnętrznymi szkoły. Informacja na temat wymagań edukacyjnych obejmuje zakres wiadomości i umiejętności z poszczególnych edukacji nauczania, uwzględnia poziom wymagań na poszczególne oceny szkolne.
- 3) Ocenianie ucznia w nauczaniu zintegrowanym jest jawne i odbywa się na bieżąco w klasie, podczas wielokierunkowej działalności ucznia. Nauczyciel sprawdza wykonywane prace, chwali za wysiłek, za chęć, za pracę. Nagradza uśmiechem, pochwałą, gestem oraz wskazuje, co uczeń powinien zmienić, poprawić czy wyeksponować. Podkreśla, więc osiągnięcia ucznia, ale nie porównuje go z innymi uczniami.
- 4) Nauczyciel stosuje wszystkie dostępne sposoby oceniania wspomagającego – obserwuje ucznia i jego pracę, rozmawia z nim i motywuje do dalszych wysiłków. Uczeń powinien mieć pewność, że w toku uczenia się ma prawo do popełniania błędów, do rzetelnej informacji, z której jasno wynika, co zrobił dobrze, co źle, a co musi zmienić, aby było lepiej. Taka informacja wywołuje motywację do dalszego wysiłku w celu dokonywania korekty poprzez kolejne działania.
- 5) Sprawdzone i ocenione prace kontrolne uczeń i rodzice otrzymują do wglądu, zawsze, gdy zajdzie taka potrzeba.
- 6) Informacje o postępach ucznia w nauce i pracy rodzice uzyskują podczas kontaktów indywidualnych z nauczycielem, podczas zebrań z rodzicami organizowanymi zgodnie z kalendarzem szkolnym oraz w dzienniku elektronicznym.
- 7) Podczas zebrań z rodzicami organizowanymi w ciągu półrocza nauczyciel przekazuje informacje o postępach dziecka w postaci ocen cyfrowych z poszczególnych edukacji z podziałem na umiejętności wydrukowanych z dziennika elektronicznego.
- 8) W przypadku trudności w nauce, częstego nieprzygotowania do zajęć – rodzice informowani będą podczas organizowania indywidualnych spotkań z nauczycielem.

- 9) W przypadkach utrudnionych kontaktów z rodzicem informacje zostaną przekazane poprzez dziennik elektroniczny.
- 10) W przypadkach niemożliwego kontaktu – zaproszenie do szkoły na indywidualną rozmowę lub w ostateczności – wizyta w domu dziecka nauczyciela – wychowawcy i pedagoga.
- 11) Prace ucznia (zeszyty dyktand, prace samodzielne, sprawdziany, itp.) udostępniane są rodzicom na ich prośbę.
- 12) Ocenę śródroczną otrzymuje rodzic po zakończeniu półroczna na specjalnie przygotowanym arkuszu, odrębnym dla poszczególnych poziomów nauczania (oddziałów I, II, III).
- 13) Ocenę roczną otrzymuje rodzic w dniu zakończenia roku szkolnego na świadectwie szkolnym.
- 14) Na zakończenie roku szkolnego każdy uczeń klasy pierwszej i drugiej otrzymuje dyplom ukończenia edukacji na danym etapie. Wszyscy uczniowie klas trzecich otrzymują dyplomy ukończenia klasy trzeciej. Uczniowie klas trzecich wyróżniający się w nauce i zachowaniu otrzymują nagrody książkowe jeśli spełniają następujące kryteria zachowania:

Język i kultura osobista ucznia:

- a) nie używa wulgaryzmów i słów obraźliwych;
- b) stosuje formy grzecznościowe;
- c) umiejętnie dostosowuje język i zachowanie do konkretnej sytuacji;
- d) jest prawdomówny i rzeczowy.

Bójki (czynny i bierny udział):

- a) reaguje na przejawy agresji;
- b) nie prowokuje i nie uczestniczy w bójkach.

Aktywność:

- a) wywiązuje się z obowiązków dyżurnego;
- b) chętnie uczestniczy w konkursach organizowanych na terenie szkoły oraz w konkursach międzyszkolnych;
- c) dba o porządek, estetykę i wystrój klasopracowni;
- d) jest aktywny na zajęciach lekcyjnych;
- e) zawsze odrabia zadania domowe;
- f) przygotowuje dodatkowe materiały do zajęć lekcyjnych.

Poszanowanie mienia i miejsca pracy:

- a) celowo nie powoduje nigdzie jakichkolwiek szkód;
- b) w razie spowodowania szkód sam przyznaje się do winy i wyraża chęć naprawy;
- c) zawsze nosi zmienne obuwie;
- d) nie przywłaszcza sobie znalezionych rzeczy.

Higiena:

- a) zawsze nosi identyfikator (dopuszczalny brak identyfikatora w półroczu, który nie wpłynie na ocenę z zachowania, wynosi 4 razy);
- b) przestrzega zasad higieny osobistej (codzienna toaleta, odpowiednia fryzura);
- c) posiada zmienny i czysty strój na zajęcia z edukacji motoryczno-zdrowotnej.

Frekwencja:

- a) wszystkie nieobecności ucznia (rozliczane godzinowo) są usprawiedliwione w formie pisemnej lub ustnej;
- b) nie spóźnia się na zajęcia lekcyjne bez wyraźnej przyczyny;
- c) punktualnie rozpoczyna kolejne lekcje.

Podstawa programowa przedmiotu język obcy nowożytny

I etap edukacyjny: klasy I–III – edukacja wczesnoszkolna

Treści nauczania – wymagania szczegółowe Edukacja językowa.

Język obcy nowożytny

1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych dotyczących jego samego i jego najbliższego otoczenia, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele);
- 2) moje miejsce zamieszkania (mój dom, moja miejscowość);
- 3) moja szkoła;
- 4) popularne zawody;
- 5) mój dzień, moje zabawy;
- 6) jedzenie;
- 7) sklep;

- 8) mój czas wolny i wakacje;
- 9) święta i tradycje, mój kraj;
- 10) sport;
- 11) moje samopoczucie;
- 12) przyroda wokół mnie;
- 13) świat baśni i wyobraźni.

2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) rozumie sens krótkich wypowiedzi, opowiadań, bajek i historyjek oraz prostych piosenek i wierszyków, szczególnie gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami, dodatkowymi dźwiękami;
- 3) znajduje w wypowiedzi określone informacje.

3. Uczeń rozumie wyrazy oraz jedno lub kilkuzdaniowe, bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. historyjki obrazkowe z tekstem, opowiadania):

- 1) rozumie ogólny sens tekstu, szczególnie gdy jest wspierany obrazem lub dźwiękiem;
- 2) znajduje w wypowiedzi określone informacje.

4. W zakresie wypowiedzi ustnych uczeń:

- 1) powtarza wyrazy i proste zdania;
- 2) tworzy bardzo proste i krótkie wypowiedzi według wzoru, np. nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je, nazywa czynności;
- 3) recytuje wiersze, rymowanki, odgrywa dialogi, śpiewa piosenki – samodzielnie lub w grupie np. w realizacji małych form teatralnych;
- 4) używa poznanych wyrazów i zwrotów podczas zabawy.

5. W zakresie wypowiedzi pisemnych uczeń:

- 1) przepisuje wyrazy i proste zdania;
- 2) pisze pojedyncze wyrazy i zwroty;
- 3) pisze bardzo proste i krótkie zdania według wzoru i samodzielnie.

6. W zakresie reagowania uczeń:

- 1) reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia;

- 2) przedstawia siebie i inne osoby – mówi np. jak się nazywa, ile ma lat, skąd pochodzi, co potrafi robić;
- 3) zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów;
- 4) stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe (np. wita się i żegna, dziękuje, prosi, przeprasza);
- 5) wyraża swoje upodobania.

7. W zakresie przetwarzania tekstu uczeń nazywa w języku obcym nowożytnym np. osoby, zwierzęta, przedmioty, czynności – z najbliższego otoczenia oraz przedstawione w materiałach wizualnych i audiowizualnych.

8. Uczeń:

- 1) wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, warto nauczyć się ich języka;
- 2) posiada podstawowe informacje o krajach, w których ludzie posługują się danym językiem obcym.

9. Uczeń potrafi określić, czego się nauczył, i wie, w jaki sposób może samodzielnie pracować nad językiem (np. przez oglądanie bajek w języku obcym nowożytnym, korzystanie ze słowników obrazkowych i gier edukacyjnych).

10. Uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki.

11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. ze słowników obrazkowych, książeczek), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z RELIGII

W KLASACH I-III

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą,

- odmawia wszelkiej współpracy,
- ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary,
- nieodpowiednio zachowuje się na lekcji,
- nie posiada podręcznika i zeszytu.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne:

- w zakresie wiadomości i umiejętności opanował treści najłatwiejsze, najczęściej stosowane, stanowiące podstawę do dalszej edukacji,
- wykazuje choćby minimalne zainteresowanie przedmiotem i gotowość współpracy z nauczycielem i w grupie,
- wykazuje poprawny stosunek do przedmiotu,
- nie wykonuje na bieżąco ćwiczeń i nie prowadzi zeszytu ucznia.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania podstawowe:

- opanował treści najbardziej przystępne, najprostsze, najbardziej uniwersalne, niezbędne na danym etapie kształcenia i na wyższych etapach,
- uczestniczy w rozwiązywaniu problemów oraz umiejętnie słucha innych,
- słabo zna modlitwy przewidziane w programie,
- ćwiczenia prowadzi niestarannie i niesystematycznie,
- sporadycznie przejawia aktywność na lekcji,
- nie wykazuje większego zainteresowania przedmiotem.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania rozszerzające:

- w stopniu dobrym opanował większość wiadomości i umiejętności przewidzianych w programie nauczania dla danej klasy,
- ukierunkowany jest na poszukiwanie prawdy i dobra oraz szanuje poglądy innych,
- aktywnie realizuje zadania wykonywane w grupie,
- zna modlitwy przewidziane w programie nauczania dla danej klasy,
- posiada podręcznik i zeszyt ćwiczeń,
- jest zainteresowany przedmiotem,
- chętnie uczestniczy w katechezie,
- postawa ucznia nie budzi zastrzeżeń,
- stara się być aktywnym na lekcjach.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania dopełniające:

- opanował pełny zakres wiedzy, postaw i umiejętności określony poziomem nauczania religii dla danej klasy,
- sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami przewidzianymi programem nauczania dla danej klasy,
- zna modlitwy przewidziane w programie nauczania,
- pilnie i systematycznie uczestniczy w katechezie,
- jest zainteresowany przedmiotem,
- wzorowo prowadzi zeszyt,
- chętnie uczestniczy w życiu parafii.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował treści programowe w stopniu bardzo dobrym,
- umie modlitwy przewidziane w programie nauczania dla danej klasy,
- poznane prawdy wiary stosuje w życiu,
- posiada podręcznik i zeszyt ćwiczeń,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach katechezy,
- chętnie uczestniczy w życiu parafii,
- osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach.

§ 17. Wymagania edukacyjne z poszczególnych przedmiotów w oddziałach IV – VIII

Wymagania edukacyjne z języka polskiego w klasach IV - VIII

1. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami jawności i sprawiedliwości.
2. Uczeń jest klasyfikowany dwa razy w roku: oceną śródroczną i roczną, która uwzględnia ocenę z I półrocza.
3. Przygotowanie ucznia do lekcji języka polskiego - niezbędne na każdych zajęciach są: podręcznik, (ćwiczenia), zeszyt przedmiotowy w szeroką linię (co najmniej 32 kartkowy), przybory do pisania: długopis lub pióro, kolorowe kredki lub pisaki, ołówek, gumka, klej.
4. Uczeń powinien mieć zawsze odrobione pisemne zadanie domowe oraz ustne zadanie domowe – przygotowanie z trzech ostatnich lekcji.

5. Po kilkudniowej nieobecności uczeń zobowiązany jest w ciągu tygodnia do uzupełnienia zaległości.

6. Każdy uczeń w ciągu semestru powinien otrzymać minimum 4 oceny. Ustala się: minimum 1 wypracowanie klasowe, 1 test polonistyczny, 1 sprawdzian z nauki o języku, 1 sprawdzian ortograficzny w półroczu.

7. Uczeń otrzymuje oceny za:

- prace klasowe, sprawdziany - uczeń otrzymuje ocenę celującą, jeżeli otrzyma 100% pkt. lub w pracy pisemnej w sposób wyczerpujący i kreatywny ujmuje temat oraz zapisuje ją bez rażących błędów,
- sprawdziany (kartkówki)
- odpowiedzi ustne,
- zadania domowe,
- aktywność na lekcjach,
- wypowiedzi ustne przygotowane w domu lub w klasie
- udział w konkursach i olimpiadach

8. **Ocenę celującą** na koniec półrocza/roku otrzymuje uczeń, który w wysokim stopniu opanował materiał z podstawy programowej (za prace klasowe i sprawdziany otrzymuje ocenę celującą) lub jest laureatem konkursów.

Uczeń otrzymuje **ocenę bardzo dobrą**, jeśli kryteria oceny nie przewidują oceny celującej szkolnych i pozaszkolnych, które potwierdzają doskonałą znajomość całości podstawy programowej.

9. Ocenę półroczną i ocenę roczną ustala się na podstawie ocen bieżących z podstawowych umiejętności: odbioru wypowiedzi i wykorzystania zawartych w nich informacji, analizy i interpretacji tekstów kultury oraz tworzenia wypowiedzi. Ocena klasyfikacyjna nie jest średnią arytmetyczną ocen cząstkowych. Największą wagę mają oceny z prac klasowych.

10. Na koniec półrocza nie przewiduje się dodatkowych sprawdzianów zaliczeniowych.

11. Kartkówki, czyli materiał obejmujący 3 ostatnie lekcje, nie muszą być przewidywane i nie podlegają poprawie

12. Prace klasowe – całogodzinne i dwugodzinne prace pisemne w postaci wypracowań, testów lub sprawdzianów, z większych partii materiału, są zapowiadane z wyprzedzeniem 1 tygodnia.

13. Uczeń nieobecny na pracy klasowej musi ją napisać w terminie ustalonym z nauczycielem.

14. Każdą pracę klasową i sprawdzian, napisane na ocenę niedostateczną, dopuszczającą i dostateczną, można poprawić. Poprawa jest dobrowolna i odbywa się w ciągu 2 tygodni od dnia podania informacji o ocenach. Uczeń poprawia pracę tylko raz, brane są pod uwagę obie oceny.
 15. Uczeń może zgłosić dwa razy w półroczu brak przygotowania do zajęć (tj. brak zadania domowego, brak zeszytu, ćwiczeń) przed rozpoczęciem lekcji, z wyjątkiem tych, na których jest pisana praca klasowa, sprawdzian lub zapowiedziana kartkówka.
 16. Za nieterminowe oddawanie wypracowań uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, którą zobowiązany jest poprawić w ciągu dwóch tygodni.
 17. Aktywność na lekcjach nagradzana jest „plusami”. Za 5 zgromadzonych „plusów” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą. Przez aktywność na lekcji rozumiemy: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi, rozwiązywanie zadań dodatkowych w czasie zajęć, aktywną pracę w grupach.
 18. **Uczeń pracuje w domu ze słownikiem ortograficznym – samodzielnie sprawdza pisownię wyrazów trudnych, poprawia błędy, utrwała poznane zasady ortograficzne (szczególnie – dotyczące pisowni wyrazów z ó,u,rz,ż,ch,h; pisownię nie z rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami oraz pisownię wielką literą nazw własnych). Trzy błędy ort. w pracy domowej ucznia w zakresie wskazanych zasad powodują obniżenie oceny o jeden stopień.**
 19. W pracy pisemnej należy pamiętać o następujących elementach: ciekawym i barwnym pisaniu na temat (realizacja tematu}, właściwej formie pracy (np.: list, opowiadanie, opis), poprawności językowej (jęz.), poprawności ortograficznej (ort.), poprawności interpunkcyjnej (int.), akapitach (wstęp, rozwinięcie, zakończenie).
 20. Za prace niesamodzielne uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
 21. Uczeń ma obowiązek prowadzić zeszyt przedmiotowy oraz dbać o estetykę prac, zeszytu, podręcznika.
 22. Oceny i uwagi nauczyciela powinny być podpisane przez Rodzica.
 23. Wszystkie prace klasowe są archiwizowane do końca roku szkolnego.
- Uczeń lub rodzic (opiekun) mają prawo wglądu do tych prac w szkole.

METODY INFORMOWANIA O OSIĄGNIĘCIACH UCZNIĄ

1. Wpisy do dziennika elektronicznego

oceny:

celujący (6),

bardzo dobry(5),

dobry (4),

dostateczny (3),

dopuszczający (2),

niedostateczny (1)

2. Dodatkowe metody:

recenzje prac (oceny opisowe)

opisowe oceny ustne

plusy za aktywność na lekcji

punkty na sprawdzianach

METODY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ OGÓLNE ZASADY I KRYTERIA OCEN

1. Praca pisemna (praca klasowa i domowa)

- różne formy wypowiedzi:
- zgodność z tematem
- poprawność merytoryczna
- stopień rozwinięcia tematu
- kompozycja
- poprawność i bogactwo języka
- poprawność interpunkcyjna i ortograficzna
- estetyka i przejrzystość zapisu.

Prace mogą być oceniane z uwzględnieniem stopnia realizacji wymienionych kryteriów (recenzja i ocena) lub z zastosowaniem skali punktowej przeliczanej na oceny.

2. Inne prace klasowe:

- test z zadaniami zamkniętymi sprawdzian wiadomości i umiejętności z pytaniami otwartymi
- sprawdzian z treści lektury
- sprawdzian z wiedzy o literaturze lub nauki o języku
- test diagnostyczny i podsumowujący

3. Ogólne kryteria tekstów punktowanych:

Prace klasowe

0 –29% pkt - niedostateczny

49% - 30% pkt – dopuszczający

50% - 74% pkt –dostateczny

75% - 89% pkt –dobry

90 % – 95% pkt – bardzo dobry

100% – 96% - celujący

4. Odpowiedź ustna znajomość zagadnienia umiejętność kojarzenia różnych informacji i wyciągania wniosków, sposób rozumowania, poprawność języka i bogactwo słownika, rozumienie i stosowanie terminów.

5. Recytacja, znajomość tekstu, właściwe tempo mówienia, wyraźne mówienie, interpretacja głosowa, ogólny wyraz artystyczny.

Ocena zgodnie z realizacją wymienionych kryteriów lub z wykorzystaniem skali punktowej.

6. Praca z tekstem kultury (analiza i interpretacja).

Ocena formułowana na podstawie zakresu kształcenia literackiego i kulturowego rozpisanego na poziomy wymagań.

7. Kartkówki

Kartkówki (krótkie sprawdziany) mogą być oceniane z wykorzystaniem innej skali punktowej ze względu na poziom trudności sprawdzianu. Należy podać ją przed lub podczas omawiania sprawdzianu.

8. Samokształcenie

- wyszukiwanie i porządkowanie informacji w różnych źródłach
- wykorzystanie technik multimedialnych
- korzystanie ze słowników
- korzystanie z zasobów bibliotecznych

9. Praca w formie projektu

- zgodność projektu z tematem
- bogactwo i oryginalność wyrażonej treści
- oryginalność zastosowanej techniki (technologii)
- estetyka wykonania
- prezentacja

10. Aktywność na lekcji zaangażowanie, udział w dyskusji ciekawa i rzeczowa prezentacja przygotowanych materiałów, zgodność z poleceniem, umiejętność pracy indywidualnej i grupowej.

11. Współpraca w grupie w związku z realizacją konkretnych zadań.

Ogólne zaangażowanie w pracę grupy, bezpośredni wkład w realizację powierzonego zadania, stopień wywiązania się z pełnionej funkcji, umiejętność współpracy z innymi, rozumienie własnej sytuacji w grupie

12. Praca dodatkowa

- osiągnięcia w konkursach szkolnych, rejonowych i wojewódzkich
- twórczość własna

inwencja twórcza, inicjowanie, samodzielność i efektywność w realizacji zadań dodatkowych.

KRYTERIA WYMAGAŃ

Uwzględniają one zakres kształcenia literackiego i kulturowego oraz językowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował w stopniu minimalnym wymagań określonych dla poziomu podstawowego, jego wiedza i umiejętności nie pozwalają na kontynuowanie nauki na wyższym poziomie, a uczeń nie podejmuje prób sprostania tym wymaganiom, nawet przy pomocy nauczyciela.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który opanował część wymagań określonych dla poziomu podstawowego, jego wiedza i umiejętności pozwalają na samodzielne lub przy pomocy nauczyciela wykonywanie zadań o niewielkim stopniu trudności.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który posiadał kompetencje określone dla poziomu wymagań podstawowych, a ponadto jego wiedza i umiejętności są użyteczne w życiu i niezbędne do kontynuowania nauki na wyższym szczeblu.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który posiadał kompetencje określone dla poziomu wymagań podstawowych, a ponadto opanował część wymagań określonych dla poziomu ponadpodstawowego.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który opanował poziom wymagań podstawowych i ponadpodstawowych.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który w pełni opanował poziom wymagań podstawowych i ponadpodstawowych, a jego wiadomości i umiejętności są pełne, kreatywne, dojrzałe.

Wymagania szczegółowe

KLASA IV

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Lidii Bancercz, będącym propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *NOWE Słowa na start!* w klasie 4. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Rodzinne spotkania	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kolory znajdujące się na obrazie • wymienia postaci występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje postacie przedstawione na obrazie • określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa dominujące na obrazie kolory • opisuje sytuację przedstawioną na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje pierwszy i drugi plan obrazu • opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie • proponuje tematy rozmów postaci przedstawionych na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój obrazu i uzasadnia swoją wypowiedź • opowiada o sposobach spędzania wolnego czasu ze swoją rodziną • przedstawia własne zdanie na temat sytuacji sprzyjających zacieśnianiu więzi rodzinnych
3. Witam w moim domu	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • wymienia bohaterów wiersza • nazywa wers i strofę • odtwarza wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohaterów utworu • wskazuje w tekście wiersza wers i strofę 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa dwie cechy gospodarza i dwie cechy gościa 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa cechy gospodarza i cechy gościa 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze wiersza • określa zasady gościnności • przedstawia w nietypowy sposób swój

		<ul style="list-style-type: none"> • wygłasza wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada w 2–3 zdaniach o sytuacji przedstawionej w wierszu • wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada w ciekawy sposób o sytuacji przedstawionej w wierszu • deklamuje wiersz odpowiednio modulując głos i dokonując interpretacji głosowej 	dom, domowników i ulubione przedmioty
4. Co wiesz o swojej rodzinie?	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • podejmuje próbę sporządzenia notatki w formie schematu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • sporządza niepełną notatkę o bohaterze utworu w formie schematu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • sporządza notatkę o bohaterze utworu w formie schematu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • sporządza notatkę o bohaterach utworu w formie schematów • wyjaśnia, jak rozumie ostatnie wersy utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze • wyjaśnia pojęcie drzewa genealogicznego • prezentuje informacje o swojej rodzinie w formie drzewa genealogicznego
5. Jak napisać kartkę z życzeniami lub pozdrowieniami?	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje miejscowość i datę • podejmuje próbę napisania życzeń lub pozdrowień 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje adres • redaguje życzenia lub pozdrowienia według wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zwroty do adresata • redaguje życzenia lub pozdrowienia 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje życzenia lub pozdrowienia odpowiednie do sytuacji i adresata • wskazuje różnice między SMS-em a kartką pocztową • stosuje emotikony 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje poprawnie pod względem językowym, ortograficznym i kompozycyjnym kartkę pocztową z życzeniami lub pozdrowieniami w związku z określoną sytuacją
6., 7. Co wiemy o głoskach, literach i sylabach?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia litery w kolejności alfabetycznej • dzieli wyrazy na sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej • poprawnie dzieli wyrazy na sylaby • odróżnia głoski i litery 	<ul style="list-style-type: none"> • określa liczbę liter i głosek w podanych wyrazach • poprawnie przenosi wyrazy do następnej linii • odróżnia samogłoski i spółgłoski 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie odróżnia samogłoski i spółgłoski • korzysta ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego • korzysta z katalogu bibliotecznego

8. Jak korzystać ze słownika?	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje wyrazy w słowniku języka polskiego i słowniku ortograficznym 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje definicje wyrazów w słowniku języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje skróty i oznaczenia słownikowe korzysta ze słownika ortograficznego podejmuje próby korzystania ze słownika języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> korzysta ze słownika ortograficznego i słownika języka polskiego podejmuje próby korzystania z internetowych wersji słowników 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego i słownika języka polskiego korzysta z internetowych wersji słowników
9. Jak się porozumiewamy?	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje nadawcę i odbiorcę komunikatu odczytuje najczęściej występujące znaki graficzne i symbole 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia komunikaty słowne, graficzne i dźwiękowe odczytuje znaki graficzne i symbole 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje informacje przekazywane za pomocą gestów i mimiki 	<ul style="list-style-type: none"> przekazuje określone informacje odpowiednimi gestami i mimiką 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje znaki graficzne przekazujące określone informacje przekazuje i odczytuje podstawowe słowa w języku migowym
10. Oznajmiam, pytam, rozkazuję...	<ul style="list-style-type: none"> buduje zdania rozdziela zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące 	<ul style="list-style-type: none"> buduje poprawnie proste zdania buduje zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące 	<ul style="list-style-type: none"> buduje poprawnie zdania przekształca zdania oznajmujące w zdania pytające 	<ul style="list-style-type: none"> przekształca zdania rozkazujące tak, by wyrażały prośbę 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje różne rodzaje zdań w zależności od zamierzonego celu
11. O czym rozmawiali pani Kropka i pan Przecinek?	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje znaki interpunkcyjne: kropkę, pytajnik, wykrzyknik stosuje kropkę na końcu zdania 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje znaki interpunkcyjne: kropkę, wykrzyknik, pytajnik 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne: kropkę, wykrzyknik, pytajnik 	<ul style="list-style-type: none"> określa różnicę w treści zdania w zależności od zastosowanego znaku interpunkcyjnego: kropki, wykrzyknika, pytajnika 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje krótki dialog złożony z różnych rodzajów zdań i poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne
12. List Karolka	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno wymienia bohaterów utworu wymienia wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno i cicho przedstawia bohaterów utworu formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho określa narratora opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa 2–3 cechy bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa cechy bohatera przedstawia swoją opinię o bohaterze i jego zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie formułuje zasady dobrego zachowania przedstawia pomysły na ciekawe spędzenie wolnego czasu

				<ul style="list-style-type: none"> • porównuje doświadczenia bohatera z własnymi 	
13–14. Jak napisać list?	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje miejscowość i datę • wymienia elementy listu • podejmuje próbę napisania listu 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zwrot do adresata • redaguje list według wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zwroty do adresata • stosuje zwroty grzecznościowe • redaguje list do kolegi 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje różne zwroty do adresata • dzieli tekst na akapity • redaguje list do określonego adresata na podany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie, zgodnie z wymogami tej formy wypowiedzi, redaguje poprawny i wyczerpujący list
15–16. Do czego służy rzeczownik i przez co się odmienia?	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rzeczowniki wśród innych części mowy • podaje liczby, rodzaje i przypadki rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rodzaj rzeczownika • odmienia rzeczownik przez liczby i przypadki 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje rzeczowniki w odpowiednich formach 	<ul style="list-style-type: none"> • określa przypadek i liczbę danego rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rodzaj rzeczowników sprawiających trudności, np. <i>pomarańcza, kontrola, kafelek</i> • poprawnie używa różnych form rzeczowników sprawiających trudności, a w przypadku wątpliwości korzysta ze słownika
17. Dlaczego pani Słowikowa płakała?	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • wymienia bohaterów wiersza • dzieli wiersz na wersy, strofy, • wskazuje rymy, epitety • odtwarza wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohaterów utworu • wskazuje w tekście wiersza wers, strofę, rym • wygłasza z pamięci wiersz 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • wypisuje z wiersza przykłady rymów • określa 2–3 cechy bohaterów wiersza • opowiada w 2–3 zdaniach o sytuacji przedstawionej w wierszu • wskazuje w tekście wiersza epitety 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa cechy bohaterów wiersza • opowiada w ciekawy sposób o sytuacji przedstawionej w wierszu • proponuje własne epitety • deklamuje wiersz, odpowiednio modulując głos i dokonując interpretacji głosowej 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze wiersza • przedstawia własne propozycje nazw oryginalnych dań

			<ul style="list-style-type: none"> • wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 		
18. Dorośli i dzieci	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohatera • wyszukuje w słowniku języka polskiego znaczenie słowa <i>rytuał</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa narratora • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohatera • przedstawia swoją opinię o bohaterze i jego zachowaniu • porównuje doświadczenia bohatera z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze utworu • sporządza notatkę o szkolnych albo rodzinnych rytuałach i wyjaśnia, czemu one służą
19. „Wszystko jest poezją, każdy jest poetą”	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • wymienia bohaterów wiersza • rozpoznaje wersy, strofy, epitety 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohaterów utworu • wskazuje w tekście wiersza wers, strofę, epitet 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • przedstawia osobę mówiącą w wierszu • określa kilka cech bohaterki utworu • opowiada w 2–3 zdaniach o bohaterce utworu • wskazuje w tekście wiersza epitety 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa cechy bohaterki utworu • opowiada w ciekawy sposób o bohaterce wiersza • określa nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poetyckie określenia dla zjawisk przyrody przedstawionych na zdjęciach

<p>20. Kto się czubi, ten się lubi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa osobę opowiadającą o przedstawionych wydarzeniach • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohaterki • wyszukuje w słowniku języka polskiego znaczenie słowa <i>anagram</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterki • przedstawia swoją opinię o bohaterce i jej zachowaniu • porównuje doświadczenia bohaterki z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada w ciekawy sposób o swoich relacjach z rodzeństwem lub przyjaciółmi • układa własne <i>anagramy</i>
<p>21–23. Znam zasady – piszę bezbłędnie!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady ortograficzne pisowni <i>ó</i> i <i>u</i> • poprawnie zapisuje wyrazy zakończone na: -<i>ów</i>, -<i>ówka</i>, -<i>ówna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady ortograficzne pisowni <i>ó</i> i <i>u</i> • tworzy formy pokrewne i poprawnie zapisuje wyrazy z <i>ó</i> wymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje wyrazy zakończone na: -<i>uj</i>, -<i>uje</i>, -<i>unek</i>, -<i>us</i>, -<i>usz</i>, -<i>uch</i>, -<i>ura</i>, -<i>ulec</i> • korzysta ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje wyrazy z <i>ó</i> niewymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego • poprawnie zapisuje wszystkie wyrazy z trudnością ortograficzną (pisownia <i>ó</i> i <i>u</i>)
<p>24–25. Podsumowanie wiadomości z rozdziału 1.</p>					
<p>26. Wspólne zabawy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kolory znajdujące się na obrazie • wymienia postaci występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje postacie przedstawione na obrazie • określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa kolory dominujące na obrazie • określa źródło światła • opisuje sytuację przedstawioną na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje pierwszy i drugi plan obrazu • opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie • proponuje tematy rozmów postaci przedstawionych na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź • opowiada o innych sposobach spędzania wolnego czasu w gronie rówieśników • omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch

<p>27. Na skrzydłach marzeń</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • określa bohatera wiersza • wyjaśnia, czym jest wers i epitet • wyjaśnia, czym jest ożywienie 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohatera utworu • wskazuje w tekście wiersza wers i epitet • rozpoznaje w tekście ożywienie 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • przedstawia osobę mówiącą w wierszu • określa kilka cech bohatera utworu • opowiada w 2–3 zdaniach o bohaterze utworu • wskazuje w tekście wiersza epitety • wskazuje w tekście ożywienie 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa cechy bohatera utworu • opowiada w ciekawy sposób o bohaterze wiersza i jego marzeniach • określa nastrój utworu • wskazuje w tekście ożywienie i wyjaśnia jego funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorce wiersza • wymyśla własne przykłady ożywienia
<p>28. Pierwszy dzień w nowej szkole</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa osobę opowiadającą o przedstawionych wydarzeniach • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohaterki • przedstawia sytuację, w której znalazła się bohaterka • przedstawia szkołę szwedzką 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterki • wyraża swoją opinię o bohaterce, jej sytuacji w nowej szkole i uczuciach, jakich doświadczyła • porównuje szkoły polską i szwedzką 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje w wybranej formie (plakat, film, prezentacja) interesujące informacje o swojej szkole dla rówieśników z innego kraju

<p>29–30.</p> <p>Miły, grzeczny, koleżeński...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przymiotniki wśród innych części mowy • podaje liczby, rodzaje i przypadki przymiotnika 	<ul style="list-style-type: none"> • odmienia przymiotnik przez liczby i przypadki • wypisuje z tekstu rzeczowniki wraz z określającymi je przymiotnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje przymiotniki w odpowiednich formach • odróżnia przymiotniki w rodzaju męskoosobowym i niemęskoosobowym 	<ul style="list-style-type: none"> • określa przypadek, rodzaj i liczbę danego przymiotnika • określa rodzaj przymiotnika w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> • w przypadku wątpliwości korzysta z odpowiedniego słownika • opisuje szkolnego kolegę, używając przymiotników
<p>31.</p> <p>Wspólna praca w grupie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze • określa narratora 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • podaje nazwy określające narratora uczestniczącego w wydarzeniach i nieuczestniczącego w wydarzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora w tekście utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje własne zdanie na temat pracy w grupie • pracując w grupie, ustala zasady, które powinny obowiązywać podczas wspólnego wykonywania zadań
<p>32.</p> <p>Czym jest dla mnie książka?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • określa bohatera wiersza • wie, czym jest wers, strofa • podaje tytuł i autora swojej ulubionej książki 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohatera utworu • wskazuje w tekście wiersza wers i epitet • wskazuje wers, który mówi o korzyściach płynących z czytania książek • przedstawia w 2–3 zdaniach swoją ulubioną książkę 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • przedstawia osobę mówiącą w wierszu • wskazuje wersy, które mówią o korzyściach płynących z czytania książek • wskazuje w tekście wiersza epitety 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa temat wiersza • przedstawia korzyści płynące z czytania książek • wskazuje w tekście ożywienie i wyjaśnia jego funkcję • wyjaśnia sformułowania <i>książka – przyjaciółka</i>, <i>książka czeka</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat swoich doświadczeń czytelniczych • pisze do gazetki szkolnej informacje o książce, którą warto przeczytać

			<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście ożywienie • prezentuje swoją ulubioną książkę 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje swoje ulubione książki 	
33. Jak powstaje książka?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia osoby tworzące książki i wskazuje je na rysunku 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje pracę poszczególnych osób tworzących książki 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy osób wykonujących zawody związane z tworzeniem książek • opowiada w kilku zdaniach, jak powstaje książka 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada w interesujący sposób, jak powstaje książka • opisuje budowę książki, posługując się odpowiednim słownictwem (strona tytułowa, grzbiet książki itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie wyszukuje informacje w różnych źródłach i przygotowuje prezentację przedstawiającą wybrany zawód związany z procesem powstawania książki
34–35. Widziałeś Rysia czy rysia?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady ortograficzne pisowni wielką literą imion, nazwisk, przydomków, pseudonimów, tytułów 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady ortograficzne pisowni wielką literą imion, nazwisk, przydomków, pseudonimów, tytułów 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje imiona, nazwiska, przydomki, przewiska, tytuły książek, filmów, programów, dzieł sztuki • korzysta ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje tytuły książek, filmów, utworów, dzieł sztuki, programów radiowych i telewizyjnych, również ze spójnikami i przyimkami wewnątrz tytułu • samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia wielką i małą literą)
36. Cudzysłów i kursywa	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cudzysłów i kursywę • wymienia zastosowanie cudzysłowu i kursywy 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje tytuły utworów w cudzysłowach 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje cytowane wypowiedzi w cudzysłowach 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje kursywę w tekście pisanym na komputerze 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje e-mail do kolegi lub koleżanki na temat swoich ulubionych książek, filmów i programów TV • posługuje się poprawnymi formami rzeczownika <i>cudzysłów</i>

<p>37. Dobry sposób na spędzanie wolnego czasu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • podaje nazwę formy spędzania wolnego czasu przedstawioną w wierszu • określa, czym jest wers, strofa i epitet 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • wypowiada się na temat formy spędzania wolnego czasu przedstawionej w utworze • wskazuje w tekście wiersza wers, strofę i epitet 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • opowiada w 2–3 zdaniach o tym, co dzieje się w świecie opisanym w książkach • wskazuje w tekście wiersza epitety 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • przedstawia korzyści płynące z czytania książek • wyjaśnia, jak rozumie dwa ostatnie wersy wiersza <i>W bibliotece znajdziesz...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat swoich doświadczeń czytelniczych • układa własne propozycje wyrazów rymujących się
<p>38. Co znajduje się w bibliotece?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia, co znajduje się w księgozbiorze podręcznym • określa, czym jest katalog biblioteczny • wymienia zasady zachowania się w bibliotece 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje katalogów bibliotecznych • przestrzega zasad zachowania się w bibliotece 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia rodzaje katalogów bibliotecznych • wybiera katalog biblioteczny odpowiedni w określonej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z katalogu bibliotecznego przy szukaniu książek i materiałów 	<ul style="list-style-type: none"> • swobodnie korzysta z katalogu bibliotecznego i wyszukuje potrzebne książki i materiały
<p>39. Jakie informacje odczytujesz z karty katalogowej?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym jest karta katalogowa i wymienia jej najważniejsze elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy karty katalogowej • odczytuje z karty katalogowej informacje o szukanej książce 	<ul style="list-style-type: none"> • odnajduje w książce informacje potrzebne do przygotowania karty katalogowej 	<ul style="list-style-type: none"> • znajduje wskazane informacje w karcie katalogu internetowego • korzysta z katalogu internetowego 	<ul style="list-style-type: none"> • swobodnie korzysta z katalogu internetowego i wyszukuje potrzebne książki i materiały
<p>40–41. Jak sporządzić notatkę?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym jest notatka i wymienia różne sposoby notowania 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia różne sposoby notowania • notuje ważne informacje w formie krótkiego tekstu i punktów 	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera z tekstu ważne informacje • notuje ważne informacje w formie krótkiego tekstu, punktów, schematu, tabeli 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza notatkę w określonej formie • wybiera sposób zanotowania ważnych informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • trafnie wybiera najlepszą formę notatki i samodzielnie ją redaguje, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi • odczytuje skróty: <i>wg</i>, <i>nr</i>, <i>np.</i>, <i>ok.</i>, <i>m.in.</i>, <i>r.</i>, <i>w.</i> i posługuje się nimi w notatkach

<p>42. Aniol i szkolne zabawy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • wymienia bohaterów wiersza • określa, czym jest wers, rym, epitet • odtwarza wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohaterów utworu • wskazuje w tekście wiersza wersy, rymy i epitet • wygłasza wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • przedstawia osobę mówiącą w wierszu • określa kilka cech bohaterów utworu • opowiada w 2–3 zdaniach o sytuacji przedstawionej w wierszu • wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • przedstawia bohaterów utworu • opisuje zachowanie bohaterów utworu i wyraża swoją opinię na ten temat • wyjaśnia, jak rozumie komentarz anioła • deklamuje wiersz, odpowiednio modulując głos i dokonując interpretacji głosowej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wyczerpująco sytuację przedstawioną w wierszu i odwołuje się do własnych doświadczeń
<p>43. Szkolne nieporozumienia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze • definiuje pojęcie narratora 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora w tekście utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohatera • wyjaśnia, na czym polegało nieporozumienie 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohatera • wyraża swoją opinię o bohaterze i jego zachowaniu • porównuje doświadczenia bohatera z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorce utworu • podaje przykłady innych szkolnych nieporozumień
<p>44–45. Pierwsze spotkanie z lekturą „Akademia pana Kleksa”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • wymienia bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • wskazuje postacie fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze lektury i innych jego utworach • pisze opowiadanie wywołane treścią lektury

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia miejsce i czas wydarzeń formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<p>przedstawionych w utworze</p> <ul style="list-style-type: none"> określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu określa wydarzenia i postacie fantastyczne 	<p>przedstawionych w utworze</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia bohaterów utworu określa cechy bohaterów utworu wyraża swoją opinię o lekturze 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie sporządza notatki
<p>46. Niezwykłe lekcje w Akademii pana Kleksa</p>	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno wymienia bohaterów utworu wymienia wydarzenia przedstawione w utworze wskazuje postacie fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno i cicho przedstawia bohaterów utworu przedstawia miejsce i czas wydarzeń formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazuje wydarzenia fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho określa narratora utworu opowiada w kilku zdaniach o lekcjach w Akademii pana Kleksa określa 2–3 cechy pana Kleksa określa wydarzenia, postacie i przedmioty fantastyczne wypisuje wydarzenia fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa cechy pana Kleksa opowiada w ciekawy sposób o lekcjach w Akademii pana Kleksa redaguje notatkę w punktach – plan dnia w Akademii pana Kleksa 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje nietypowe przedmioty, których lekcje mogłyby się odbywać w szkole wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w tekście, odwołując się do znajomości całej lektury
<p>47. Jak opisać postać?</p>	<ul style="list-style-type: none"> definiuje opis postaci i wymienia jego najważniejsze elementy wymienia wyrazy opisujące wygląd postaci opisuje ustnie w 2–3 zdaniach wygląd i zachowanie postaci rzeczywistej 	<ul style="list-style-type: none"> podaje wyrazy o znaczeniu przeciwnym redaguje według wzoru opis postaci rzeczywistej 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje opis postaci rzeczywistej 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje odpowiednią kompozycję w wypowiedzi pisemnej wydziała akapity w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje poprawny i wyczerpujący opis postaci, unikając powtórzeń

<p>48. Kłopoty z kolegami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze • definiuje pojęcie narratora 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, z podziałem na role • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, z podziałem na role • określa narratora w tekście utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy Pinokia 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, z podziałem na role, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • porównuje doświadczenia Pinokia z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze lektury • wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w tekście, odwołując się do znajomości całej lektury
<p>49–50. Podsumowanie wiadomości z rozdziału 2.</p>					
<p>51. Poznajmy się!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kolory znajdujące się na obrazie • wymienia postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje postacie przedstawione na obrazie (stroje, mimikę) • określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa dominujące na obrazie kolory • określa źródło światła • opisuje sytuację przedstawioną na obrazie • nazywa emocje, które mogą odczuwać chłopcy 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje pierwszy i drugi plan obrazu • opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie • proponuje, o czym mogą myśleć bohaterowie przedstawieni na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź • omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
<p>52. Myślę, więc jestem</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • określa osobę mówiącą w wierszu • określa, czym jest wers, rym • wyjaśnia, czym jest porównanie 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia osobę mówiącą w wierszu • przedstawia myśli osoby mówiącej w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa kilka cech osoby mówiącej w wierszu • opowiada w 2–3 zdaniach o swoich 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • wskazuje w tekście wiersza porównania i określa ich funkcję • opowiada o swoich zainteresowaniach, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymyśla własne przykłady porównań • rysuje ilustrację do wybranego fragmentu wiersza (przekład intersemiotyczny)

		<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście wiersza wersy, rymy i porównanie 	zainteresowaniach, ulubionych zajęciach i marzeniach <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście porównania 	ulubionych zajęciach, planach i marzeniach	
53–54. Co jest potrzebne dzieciom?	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze • wymienia 2–3 życzenia dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, z podziałem na role • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienia życzenia dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, z podziałem na role • określa narratora utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy Maciusia • określa 2–3 cechy dzieci • ocenia postulaty dzieci • sporządza notatkę w formie tabeli na temat potrzeb dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, z podziałem na role, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ocenia ich zachowanie • proponuje własny postulat na sejm dziecięcy • porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze lektury • wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w tekście, odwołując się do znajomości całej lektury • wyszukuje w internecie informacje o prawach dziecka i sporządza na ten temat notatkę
55. Jaką cechą ośmiesza poeta?	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • określa osobę mówiącą w wierszu • określa, czym jest wers, strofa, epitet • odtwarza wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia osobę mówiącą w wierszu • wskazuje w tekście wiersza wers, strofę, epitet • wygłasza wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa nastrój wiersza • wymienia kilka cech osoby mówiącej w wierszu • opowiada w 2–3 zdaniach o bohaterce utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa osobę mówiącą w wierszu • określa cechy osoby mówiącej w wierszu • opisuje zachowanie bohaterki utworu i wyraża swoją opinię na ten temat 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaka jest różnica między <i>chwaleniem</i> a <i>przechwalaniem</i> • wyjaśnia, jakimi osiągnięciami, wiedzą i umiejętnościami warto się chwalić

			<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście wiersza epitety • wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> • deklamuje wiersz, odpowiednio modulując głos i oddając nastrój utworu 	
56–58. Prawie wszystko o czasowniku	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje czasowniki wśród innych części mowy • podaje liczby, rodzaje i osoby czasownika • wskazuje czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • określa bezokolicznik jako nieosobową formę czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • odmienia czasowniki przez liczby i osoby • odróżnia czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • rozpoznaje bezokolicznik 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje czasowniki w odpowiednich formach • określa osobę, liczbę i rodzaj czasownika • odróżnia osobową formę czasownika od nieosobowej 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie stosuje czasowniki w różnych rodzajach • tworzy poprawne formy trudnych czasowników • określa osobę, rodzaj i liczbę danego czasownika • używa bezokoliczników w wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • używa poprawnego sformułowania <i>ubieram się w płaszcz</i>
59–60. Pisałem, piszę, będę pisał?	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • podaje liczby, rodzaje i osoby czasownika • określa rodzaj męskoosobowy i niemęskoosobowy czasownika w czasie przeszłym 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • odmienia czasowniki w czasie przeszłym przez osoby, liczby i rodzaje • określa rodzaj czasownika w czasie przeszłym w liczbie pojedynczej i mnogiej • wskazuje czasowniki w rodzaju męskoosobowym i niemęskoosobowym 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • odmienia czasowniki w czasie przyszłym w formie prostej i złożonej • odróżnia rodzaj męskoosobowy i niemęskoosobowy czasowników w czasie przeszłym 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca teksty pisane w czasie teraźniejszym na teksty pisane w czasie przeszłym lub przyszłym • stosuje formy prostą i złożoną czasowników w czasie przyszłym 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia w formach osobowych czasowników formę złożoną czasu przyszłego z bezokolicznikiem od formy złożonej z dwóch czasowników
61–62. Pierwsze spotkanie z lekturą „Mikołajek”	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorach lektury • redaguje twórcze opowiadanie związane z

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia miejsce i czas wydarzeń formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu wyszukuje w lekturze określone informacje wyraża w 2–3 zdaniach swoją opinię o lekturze 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze przedstawia bohaterów utworu wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi wyszukuje w lekturze określone informacje i sporządza z nich notatki wyraża swoją opinię o lekturze 	treścią utworu, np. o zabawnej historii, która wydarzyła się w szkole
63. Ludeczka da się lubić?!	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno wymienia bohaterów utworu wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze podaje nazwę opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno i cicho przedstawia bohaterów utworu przedstawia miejsce i czas wydarzeń formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wymienia charakterystyczne cechy opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho określa narratora utworu opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu określa 2–3 cechy bohaterki utworu porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa cechy bohaterów utworu wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu wskazuje w tekście charakterystyczne cechy opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się w sposób wyczerpujący na temat wydarzeń przedstawionych w tekście, odwołując się do znajomości całej lektury

			<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy opowiadania 		
64. Dobry sposób na przezwiska	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • określa, czym jest podmiot liryczny w wierszu • określa, czym jest wers i strofa • wyjaśnia, czym jest wyraz bliskoznaczny 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny w wierszu • wskazuje w tekście wiersza wers i strofę • wskazuje wyrazy bliskoznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa nastrój wiersza • określa osobę mówiącą w wierszu • wymienia kilka cech bohaterki wiersza • opowiada w 2–3 zdaniach o bohaterce utworu • dobiera wyrazy bliskoznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisuje zachowanie bohaterki utworu i wyraża swoją opinię na ten temat • porównuje doświadczenia bohaterki z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaka jest różnica między <i>przezwiskiem</i> a <i>przydomkiem</i> • pracując w grupie, wymyśla ciekawe i zabawne przydomki odnoszące się do zalet oraz mocnych stron kolegów i koleżanek
65. Jak korzystać ze słownika wyrazów bliskoznacznych?	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje wyrazy w słowniku wyrazów bliskoznacznych 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje wyrazy bliskoznaczne w słowniku synonimów 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje skróty i oznaczenia słownikowe • korzysta ze słownika synonimów 	<ul style="list-style-type: none"> • trafnie dobiera wyrazy bliskoznaczne • podejmuje próby korzystania z internetowych wersji słownika 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika synonimów
66. Nie wszyscy muszą być jednakowi	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • określa, czym jest opowiadanie 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu i ich relacje 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się w wyczerpujący sposób na temat wydarzeń przedstawionych w tekście i wyjaśnia, jak rozumie słowa: <i>Nie wszyscy muszą być jednakowi</i>

		<ul style="list-style-type: none"> wymienia charakterystyczne cechy opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu wskazuje w tekście charakterystyczne cechy opowiadania 	
67–69. Każdy z nas potrafi zrozumieć zasady ortografii!	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady ortograficzne pisowni <i>rz</i> i <i>ż</i> poprawnie zapisuje wyrazy zakończone na: -<i>arz</i>, -<i>erz</i>, -<i>mistrz</i>, -<i>mierz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje zasady ortograficzne pisowni <i>rz</i> i <i>ż</i> poprawnie zapisuje wyrazy z <i>ż</i> po <i>l</i>, <i>ł</i>, <i>r</i>, <i>n</i> 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy formy pokrewne i poprawnie zapisuje wyrazy z <i>rz</i> i <i>ż</i> wymiennym korzysta ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisuje wyjątki w pisowni <i>rz</i> po spółgłoskach poprawnie zapisuje wyrazy z <i>rz</i> i <i>ż</i> niewymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia <i>rz</i> i <i>ż</i>) samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego
70–72. Niezwykłe cenne stare tenisówki	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno wymienia bohaterów utworu wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno i cicho przedstawia bohaterów utworu przedstawia miejsce i czas wydarzeń formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho określa narratora utworu opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa cechy bohaterów utworu i ich relacje wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu porównuje doświadczenia bohatera z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje magiczne tenisówki Percy’ego i wyjaśnia, na czym polegała ich moc
73–74. Jak opisać przedmiot?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze elementy opisu przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w tekście informacje na temat wyglądu przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje opis przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią kompozycję wydziała akapity 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje poprawny i

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje wyrazy opisujące wygląd przedmiotu • opisuje ustnie w 2–3 zdaniach wygląd, wielkość, kształt, kolor przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje według wzoru opis przedmiotu 			wyczerpujący opis przedmiotu, unikając powtórzeń
75. Kto może zostać wielkim człowiekiem?	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • definiuje podmiot liryczny • określa, czym jest wers i rym • wyjaśnia pojęcie adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny w wierszu • wskazuje w tekście wiersza wersy i rymy • wskazuje adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa adresata utworu • określa podmiot liryczny • wymienia 2–3 cechy, jakie powinna mieć osoba, która zasługuje na miano wielkiego człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisuje adresata utworu • przedstawia cechy, jakie powinna mieć osoba, która zasługuje na miano wielkiego człowieka • wyjaśnia pisownię wielką literą wyrazu <i>Wielkość</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze wiersza • wyjaśnia pisemnie, jak rozumie słowa <i>Nie wiadomo wcale, jak się Wielkość w życiu rozpoczyna</i> • samodzielnie przygotowuje informacje o osobie, która zasługuje na miano <i>wielkiego człowieka</i>
76–77. Podsumowanie wiadomości do rozdziału 3.					
78. Wiosenny pejzaż	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kolory znajdujące się na obrazie • określa czas i miejsce przedstawione na obrazie • wymienia elementy pejzażu przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia elementy pejzażu przedstawione na obrazie • określa czas i miejsce przedstawione na obrazie • odróżnia pejzaż od portretu i martwej natury 	<ul style="list-style-type: none"> • określa dominujące na obrazie kolory • określa źródło światła i ruch • opisuje elementy pejzażu przedstawionego na obrazie • określa nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje pierwszy i drugi plan obrazu • wyjaśnia związek między obrazem a tytułem rozdziału 	<ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź • omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
79. Co łączy Polaków?	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • określa, czym jest podmiot liryczny • wskazuje wers, strofy i rymy 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisuje adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze wiersza • przygotowuje dla rówieśników z innego kraju interesujące

	<ul style="list-style-type: none"> • określa pojęcie adresata utworu • odtwarza wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście wiersza wersy, strofy i rymy • wskazuje wers, w którym znajduje się zwrot do adresata utworu • wygłasza wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • określa podmiot liryczny • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór • wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór • wyjaśnia, jak rozumie słowo <i>patriotyzm</i> • określa nastrój utworu • deklamuje wiersz, odpowiednio modulując głos i oddając nastrój utworu 	informacje o Polsce w wybranej formie (plakat, film, prezentacja)
80–81. Najważniejsza pieśń Polaków	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza tekst hymnu z pamięci • przyjmuje odpowiednią postawę w czasie śpiewania hymnu • wymienia uroczystości i sytuacje, w czasie których śpiewany jest hymn państwowy • określa, czym jest rytm 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje adresata utworu • wskazuje podmiot liryczny w utworze • wskazuje w tekście wersy, strofy, rymy • odczytuje strofę, dzieląc wyrazy na sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> • określa temat utworu • określa adresata utworu • określa podmiot liryczny w utworze • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór • porównuje rytm w dwóch dowolnie wybranych strofach 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa uczucia, jakie wyraża utwór, i wskazuje odpowiednie cytaty • określa nastrój utworu • wyjaśnia, na czym polega rytm utworu • objaśnia znaczenie wyrazów nieużywanych współcześnie 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje historię powstania polskiego hymnu państwowego • wyjaśnia, kim byli: Jan Henryk Dąbrowski, Stefan Czarniecki, Napoleon Bonaparte
82–83. Poetycki zachwyty nad polskim niebem	<ul style="list-style-type: none"> • czyta utwór głośno • określa, czym jest liryczny • wskazuje wersy i rymy • definiuje adresata utworu • odtwarza fragment utworu z pamięci • określa, czym jest porównanie i ożywienie 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny w wierszu • wskazuje w tekście wiersza wersy i rymy • wskazuje porównanie i ożywienie • wygłasza z pamięci fragment utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa adresata utworu • określa podmiot liryczny • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór • wskazuje porównania i ożywienia • sporządza notatkę w formie tabeli o przedstawionych w utworze chmurach, 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • objaśnia znaczenie wyrazów nieużywanych dziś • przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór • określa nastrój utworu • wyjaśnia występujące w utworze porównania i ożywienia • nazywa uczucia, jakie wyraża utwór 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze utworu • układa porównania opisujące inne zjawiska przyrody, np. deszcz, zachód słońca, tęczę

			<p>wypisując przymiotniki i czasowniki</p> <ul style="list-style-type: none"> • wygłasza z pamięci fragment utworu w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego według tytułowego bohatera ojczyste niebo jest piękniejsze od włoskiego • deklamuje fragment utworu, odpowiednio modulując głos i oddając jego nastrój 	
<p>84. Jaką funkcję pełni przysłówki?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przysłówki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje przysłówki w tekście • rozpoznaje przysłówki pochodzące od przymiotników 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy przysłówki od przymiotników • posługuje się przysłówkami w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie przysłówków w zdaniu • dostrzega związek między przysłówkiem a czasownikiem 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje tekst z wykorzystaniem różnych, celowo dobranych przysłówków
<p>85. Tajemnicze życzenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia wydarzenia realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohaterów utworu • określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada ciekawie o wydarzeniach przedstawionych w utworze, zachowując chronologię • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • wyjaśnia morał płynący z opowieści 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o księciu Popielu i sporządza notatkę na jego temat • wyjaśnia, na czym polegał obrzęd <i>postrzyżyn</i> u Słowian

<p>86. „Tutaj się osiedlimy...”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • wymienia wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa, czym jest legenda 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako legendę i wskazuje w nim charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o godle Polski i sporządza na jego temat notatkę • wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o herbie miejscowości, w której mieszka
<p>87–88. Nie lubię niemiłych niespodzianek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje wyrazy z przeczeniem <i>nie</i> • korzysta ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy) • samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego
<p>89. Legenda o Juracie, bursztynie i sztormie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, z podziałem na role • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia legendy związane z regionem, w którym mieszka • w sposób interesujący opowiada jedną z legend związanych z regionem, w którym mieszka

	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • określa, czym jest legenda 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> • określa wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako legendę i wskazuje w nim charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, pisze opowiadanie o legendarnych wydarzeniach, unikając powtórzeń • wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o pochodzeniu bursztynu
90. Jak napisać plan wydarzeń?	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym jest ramowy i szczegółowy plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje według chronologii plan ramowy wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje odtwórczy plan ramowy wydarzeń • przekształca czasowniki w rzeczowniki nazywające czynności 	<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowuje plan ramowy w plan szczegółowy • stosuje odpowiedni układ graficzny 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje poprawny szczegółowy plan wydarzeń, unikając powtórzeń
91. Fantazja czarnoksiężnika z Krakowa	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • określa, czym jest legenda 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawia bohaterów utworu • wymienia jedno miejsce realistyczne występujące w legendzie • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, z podziałem na role • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wymienia dwa miejsca realistyczne występujące w legendzie • określa wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wymienia trzy miejsca realistyczne występujące w legendzie: rynek w Krakowie, kopalnie srebra w Olkuszu, Maczugę Herkulesa koło Pieskowej Skały • określa cechy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie powiedzeń: <i>Co nagle, to po diable; Jak się człowiek śpieszy, to się diabeł cieszy</i> • samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje poprawny szczegółowy plan wydarzeń, unikając powtórzeń

		<ul style="list-style-type: none"> wymienia charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznaje czytany utwór jako legendę i wskazuje w nim charakterystyczne cechy legendy 	
92–93. Co się zdarzyło w karczmie Rzym?	<ul style="list-style-type: none"> czyta wiersz głośno definiuje wers, strofę i rym wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze rozdziela wydarzenia i postaci realistyczne i fantastyczne odtwarza fragment wiersza z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> czyta wiersz głośno, wyraźnie wymienia bohaterów utworu przedstawia miejsce i czas wydarzeń formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazuje wydarzenia oraz postaci realistyczne i fantastyczne wskazuje w tekście wiersza wersy, strofy i rymy wygłasza z pamięci fragment wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa określa temat utworu prezentuje bohaterów utworu opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa wydarzenia oraz postaci realistyczne i fantastyczne określa 2–3 cechy pana Twardowskiego wygłasza z pamięci fragment wiersza w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa cechy bohaterów utworu i ich relacje wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu deklamuje fragment wiersza, odpowiednio modulując głos i oddając nastrój utworu wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o panu Twardowskim 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje informacje o autorze utworu porównuje legendę o panu Twardowskim z utworem Adama Mickiewicza <i>Pani Twardowska</i>
94. Niezwykłe spotkanie	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno i cicho wymienia bohaterów utworu wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawia bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, wyraźnie opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w bibliotece lub internecie legendę o Złotej Kaczce opowiada legendę o Złotej Kaczce

	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • określa wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy Złotego Kaczora 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy Złotego Kaczora, uwzględniając jego sposób mówienia • wyraża swoją opinię o Złotym Kaczorze i jego zachowaniu 	
95. Teatralne czary	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • definiuje podmiot liryczny w wierszu • określa, czym jest wers, strofa, rym • wyjaśnia pojęcie adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny w wierszu • wskazuje w tekście wiersza wersy, strofy i rymy • wskazuje wers, w którym znajduje się zwrot do adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa adresata utworu • określa podmiot liryczny • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisuje adresata utworu • przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się o swoich wrażeniach z ostatnio obejrzanego przedstawienia teatralnego • wymyśla sposoby wykorzystania różnych przedmiotów codziennego użytku w teatrze
96. Kto pracuje w teatrze?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia osoby tworzące spektakl teatralny 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia osoby tworzące spektakl teatralny i opisuje ich pracę • przedstawia 2–3 zasady kulturalnego zachowania się w teatrze 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy osób wykonujących zawody związane z teatrem • opowiada w kilku zdaniach o swojej wizycie w teatrze, używając słownictwa związanego z teatrem 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy osób wykonujących zawody związane z teatrem • opowiada w ciekawy sposób o swojej wizycie w teatrze, swobodnie używając słownictwa związanego z teatrem • przedstawia zasady kulturalnego zachowania się w teatrze 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kilka nazwisk współczesnych twórców teatralnych
97–98. Przygotowujemy inscenizację „Legandy o	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno z podziałem na role • wymienia bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorce utworu • pracując w grupie, planuje scenografię,

warszawskim Bazyliżku”	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze rozdziela wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne określa, czym jest dramat zapisuje plan ramowy wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia bohaterów utworu przedstawia miejsce i czas wydarzeń formuluje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne wskazuje tekst główny i tekst poboczny redaguje plan ramowy wydarzeń 	<p>przedstawionych w utworze</p> <ul style="list-style-type: none"> określa wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne opisuje w 2–3 zdaniach Bazyliżka określa cechy dramatu rozwija plan ramowy wydarzeń w plan szczegółowy 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa cechy bohaterów utworu opisuje Bazyliżka wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu określa cechy dramatu (tekst główny, tekst poboczny) redaguje poprawny szczegółowy plan wydarzeń 	<p>rekwizyty, kostiumy, ruch sceniczny</p> <ul style="list-style-type: none"> pracując w grupie, przygotowuje inscenizację przedstawienia „Legenda o warszawskim Bazyliżku”
99–100. Podsumowanie wiadomości z rozdziału 4.					
101. Ruszamy w podróż do baśniowej krainy	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kolory znajdujące się na obrazie wymienia przedmioty i postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia elementy realistyczne i fantastyczne występujące na obrazie określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określa dominujące na obrazie kolory opisuje sytuację przedstawioną na obrazie określa nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje umieszczone na obrazie przedmioty oraz postacie realistyczne i fantastyczne opisuje pierwszy i drugi plan obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch wyjaśnia związek między obrazem a tytułem rozdziału
102–103. Dobroć nagrodzona	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno i cicho wymienia bohaterów utworu wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawia bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, wyraźnie, z podziałem na role określa narratora utworu opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje informacje o autorze utworu wyjaśnia przyczyny popularności baśni o Kopciuszku

	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • określa, czym jest baśń • zapisuje ramowy plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy baśni 	<p>przedstawionych w utworze</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy głównej bohaterki utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy baśni • redaguje ramowy plan wydarzeń 	<p>przedstawionych w utworze</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako baśń i wskazuje w nim charakterystyczne cechy baśni • przedstawia morał płynący z baśni o Kopciuszku 	
<p>104. „Nie pomoże dobra wróżka...”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno z podziałem na role • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia tekst główny i poboczny 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje dialog i monolog • wskazuje elementy plakatu teatralnego 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • odczytuje humorystyczny charakter utworu • odczytuje informacje z plakatu teatralnego • określa cechy dramatu (podział na akty i sceny) 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • przedstawia morał płynący z przedstawienia • planuje grę aktorską i projektuje dekoracje, kostiumy, rekwizyty do przedstawienia • określa cechy dramatu (tekst główny, tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze utworu • przygotowuje plakat teatralny do szkolnego przedstawienia dowolnej baśni • pracując w grupie, przygotowuje inscenizację <i>Kopciuszka</i>

				poboczny, podział na akty i sceny)	
105. Jak napisać zaproszenie?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze elementy zaproszenia redaguje zaproszenie w sposób ustny 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje zaproszenie według wzoru poprawnie zapisuje datę i miejsce wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje zaproszenie stosuje zwroty do adresata i charakterystyczne sformułowania 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje pisemnie zaproszenie, uwzględniając konieczne elementy w wypowiedzi pisemnej stosuje odpowiednią kompozycję i układ graficzny 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje zaproszenie i nadaje mu ciekawą formę graficzną
106. Jaką funkcję pełni przymek?	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przymki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje przymki w tekście wskazuje wyrażenia przymkowe 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje wyrażenia przymkowe 	<ul style="list-style-type: none"> określa znaczenie przymków w zdaniu rozdziela wyrażenia przymkowe wskazujące na miejsce i wskazujące na czas 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje tekst z wykorzystaniem wyrażeń przymkowych
107. W świecie baśni	<ul style="list-style-type: none"> wymienia tytuły znanych baśni rozpoznaje najbardziej znanych bohaterów baśni wymienia najbardziej znanych autorów baśni: H.Ch. Andersena, braci Grimm, Ch. Perrault 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada swoją ulubioną baśń opisuje magiczny przedmiot i jego właściwości 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje najbardziej znanych bohaterów baśni: H.Ch. Andersena, braci Grimm, Ch. Perrault opisuje magiczne przedmioty i ich właściwości 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje najbardziej znanych autorów baśni: H.Ch. Andersena, braci Grimm, Ch. Perrault i ich twórczość opowiada w ciekawy sposób ulubioną baśń redaguje opis magicznego przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje pytania i zadania dla uczestników szkolnego konkursu czytelniczego „W świecie baśni”
108. Wędrowka pełna przęd	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno wymienia bohaterów utworu wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno i cicho przedstawia bohaterów utworu przedstawia miejsce i czas wydarzeń formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho określa narratora utworu opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje informacje o autorach utworu rysuje ilustracje do baśni i przygotowuje teatrzyk kamishibai

	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa, czym jest baśń 	<p>przedstawionych w utworze</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wydarzenia realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako baśń i wskazuje w nim charakterystyczne cechy baśni 	
109. Jaką funkcję pełni spójnik?	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje spójniki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje spójniki w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnia wypowiedź pisemną odpowiednimi spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie spójników w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje tekst z wykorzystaniem spójników
110. Wielkie problemy z małym przecinkiem	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady użycia przecinka przed spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady użycia przecinka przed podanymi spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpunkcyjnie zapisuje tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisuje tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (przecinek)
111–112. Chciwość nie popłaca	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • nazywa wydarzenia realistyczne i fantastyczne • nazywa baśń 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy bohaterów utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako baśń i wskazuje w nim charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze utworu • rysuje ilustracje do baśni i przygotowuje teatrzyk kamishibai

				<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia morał płynący z baśni o rybaku i złotej rybce 	
113–114. Jak napisać opowiadanie?	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym jest opowiadanie i wymienia jego części • opowiada ustnie, zachowując kolejność wydarzeń • redaguje opowiadanie na podstawie historyjki obrazkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada ustnie, zachowując kolejność wydarzeń i trójdzielną kompozycję wypowiedzi • redaguje początek opowiadania na podany temat • redaguje opowiadanie zgodnie z planem 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje opowiadanie, zachowując kolejność wydarzeń i trójdzielną kompozycję 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje opowiadanie twórcze • w wypowiedzi pisemnej stosuje odpowiednią kompozycję • w wypowiedzi pisemnej wydziela akapity 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje poprawne i wyczerpujące opowiadanie twórcze, unikając powtórzeń
115. Dobroć nagrodzona	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia wydarzenia realistyczne i fantastyczne • definiuje baśń 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy bohaterów utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako baśń i wskazuje w nim charakterystyczne cechy baśni • przedstawia pouczenie wypływające z baśni o szewczyku 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze utworu • redaguje opowiadanie, którego bohaterem jest postać z baśni

<p>116–117. Ucieczka z krainy baśni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, z podziałem na role • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia wydarzenia realistyczne i fantastyczne • definiuje baśń 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy bohatera utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohatera utworu • wyraża swoją opinię o bohaterze i jego zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako baśń i wskazuje w nim charakterystyczne cechy baśni • rozpoznaje elementy rytmizujące utwór 	<ul style="list-style-type: none"> • pracując w grupie, redaguje baśń
<p>118–120. Praktyka czyni mistrza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady ortograficzne pisowni <i>ch</i> i <i>h</i> • zapisuje poprawnie wyrazy z <i>ch</i> na końcu wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady ortograficzne pisowni <i>ch</i> i <i>h</i> • poprawnie zapisuje wyrazy z <i>h</i> w środku wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy formy pokrewne i poprawnie zapisuje wyrazy z <i>h</i> wymieniającym się na <i>g</i>, <i>z</i>, <i>ż</i> • korzysta ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje poprawnie wyrazy z <i>h</i> niewymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia <i>ch</i> i <i>h</i>) • samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego • układa krótkie, zabawne historyjki, używając wyrazów z trudnością 121 ortograficzną
<p>121–122. Powtórzenie wiadomości z rozdziału 5.</p>					

<p>123. Co jest ważne w życiu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kolory znajdujące się na obrazie nazywa postaci występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje postaci przedstawione na obrazie określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określa dominujące na obrazie kolory opisuje sytuację przedstawioną na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje pierwszy i drugi plan obrazu opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie wyjaśnia, o czym może myśleć bohaterka obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź wyjaśnia związek tematyki obrazu z tytułem rozdziału omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
<p>124. Magiczne słowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno nazywa zwroty grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno i cicho posługuje się zwrotami grzecznościowymi 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, wyraźnie poznając nową osobę, przedstawia się w kilku zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, stosując odpowiednie tempo wyjaśnia, jak rozumie sformułowanie <i>słowa stanowią klucz do ludzi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bon ton, taktowny, kindersztuba, savoir-vivre</i>
<p>125. Zabawa na łące</p>	<ul style="list-style-type: none"> czyta wiersz głośno definiuje podmiot liryczny określa, czym jest wers, rym wyjaśnia pojęcie adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czyta wiersz głośno, wyraźnie przedstawia podmiot liryczny w wierszu wskazuje w tekście wiersza wersy i rymy 	<ul style="list-style-type: none"> czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa określa temat wiersza określa adresata utworu określa podmiot liryczny wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór 	<ul style="list-style-type: none"> czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację opisuje adresata utworu przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór określa nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje informacje o autorze wiersza
<p>126. Jak przygotować podziękowanie?</p>	<ul style="list-style-type: none"> określa, czym jest forma podziękowania i wymienia jego najważniejsze elementy redaguje ustne podziękowanie w określonej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje podziękowanie według wzoru poprawnie zapisuje datę i miejsce wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje podziękowanie stosuje zwroty grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje pisemne podziękowanie, uwzględniając konieczne elementy stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią kompozycję i układ graficzny 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje podziękowanie

<p>127. Gdy ludzie się różnią...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje inny tytuł dla fragmentu tekstu • samodzielnie korzysta ze słownika języka polskiego
<p>128. Mogę przeciwstawić się przemocy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • pracując w grupie, ustala zasady, których przestrzeganie sprawi, że każdy będzie się czuł w szkole bezpiecznie
<p>129. Jak rozwiązywać konflikty?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, z podziałem na role • wymienia bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje opowiadanie

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia miejsce i czas wydarzeń formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazuje postacie oraz wydarzenia rzeczywiste i fantastyczne 	<p>przedstawionych w utworze</p> <ul style="list-style-type: none"> określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu określa postacie oraz wydarzenia rzeczywiste i fantastyczne pracując w grupie, redaguje podziękowanie w imieniu Ikukiego 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa cechy bohaterów utworu i ich relacje wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi pisze samodzielnie podziękowanie w imieniu Ikukiego 	twórcze o dalszych losach bohaterów
130. Jak Karol Lew przeżywał stratę brata?	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno wymienia bohaterów utworu wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze nazywa uczucia: <i>smutek, rozpacz, żal, samotność, tęsknota</i> 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno i cicho przedstawia bohaterów utworu przedstawia miejsce i czas wydarzeń formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho określa narratora utworu opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa 2–3 cechy bohaterów utworu używa 2–3 nazw uczuć w notatce 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze określa cechy bohaterów utworu i ich relacje wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu używa w notatce nazw uczuć: <i>smutek, rozpacz, żal, samotność, tęsknota</i> 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje informacje o autorce utworu samodzielnie, poprawnie pod względem językowym i ortograficznym, opisuje fantastyczną krainę Nangijalę
131. Jak zapisać rozmowę?	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje dialog w tekście literackim 	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnia dialog odpowiednimi znakami interpunkcyjnymi 	<ul style="list-style-type: none"> prowadzi rozmowy na zadany temat 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje dialog na określony temat poprawnie zapisuje rozmowę 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje dialog, stosując

			<ul style="list-style-type: none"> • dobiera synonimy do czasowników: <i>powiedzieć, mówić</i> 		odpowiednie znaki interpunkcyjne
132. W Polsce polkę tańczy Polka, czyli o pisowni wielką i małą literą	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady ortograficzne pisowni wielką literą nazw państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw i regionów • wymienia zasady pisowni małą literą nazw mieszkańców miast, dzielnic, wsi 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady ortograficzne pisowni wielką literą nazw państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw i regionów • stosuje zasady pisowni małą literą nazw mieszkańców miast, dzielnic, wsi 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje nazwy państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw i regionów • korzysta ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje małą literą przymiotniki utworzone od nazw własnych 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia małą i wielką literą)
133. Lubię czytać komiksy	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje dialogi w dymkach • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta komiks • wskazuje 2–3 charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada treść komiksu • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje uczucia i emocje przedstawione na rysunkach 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy własny komiks z poznanymi bohaterami
134. Jak kot stał się lekarstwem na nerwę?	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, z podziałem na role • wskazuje bohatera utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohatera utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohatera utworu • wyraża swoją opinię o bohaterze i jego zachowaniu • wyjaśnia, co oznacza określenie <i>praktyczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje opowiadanie twórcze o dalszych losach bohatera

				• przedstawia swoje sposoby radzenia sobie ze stresem	
135. Jak rozpoznać orzeczenie i podmiot?	• podaje nazwy głównych części zdania	• wskazuje podmiot jako wykonawcę czynności • wskazuje orzeczenie jako określenie czynności lub stanu	• wskazuje podmiot i orzeczenie w podanych zdaniach	• rozpoznaje główne części zdania w tekście	
136–137. Czym różni się zdanie od równoważnika zdania?	• określa, czym jest równoważnik zdania	• odróżnia zdanie od równoważnika zdania	• przekształca równoważniki zdania w zdania	• przekształca zdania w równoważniki zdania	
138. Rozwiązujemy problemy z przecinkiem	• wymienia zasady użycia przecinka w zdaniu • wymienia spójniki, przed którymi należy postawić przecinek • wymienia spójniki, przed którymi nie należy stawiać przecinka	• stosuje zasady użycia przecinka w zdaniu • stawia przecinek między wyrazami stanowiącymi wyliczenie	• poprawnie oddziela przecinkiem zdania składowe, stawiając przecinek przed spójnikami: <i>ale, lecz, czyli, bo, więc, a</i>	• stosuje przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji	• bezbłędnie zapisuje tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (przecinek)
139–140. Powtórzenie wiadomości z rozdziału 6.					
141. Gdybym znalazł się w takim miejscu...	• wymienia kolory znajdujące się na obrazie • nazywa postaci i elementy występujące na obrazie	• prezentuje postaci i elementy przedstawione na obrazie • określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie	• określa dominujące na obrazie kolory, źródło światła, ruch • opisuje sytuację przedstawioną na obrazie • określa nastrój, jaki wywołuje obraz	• opisuje pierwszy i drugi plan obrazu • opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie • opisuje sposób przedstawienia zjawisk przyrody: wiatru, chmur, deszczu	• określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź • omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch • układa krótkie opowiadanie o wydarzeniach rozgrywających się w

				<ul style="list-style-type: none"> • opisuje umieszczone na obrazie elementy realistyczne i fantastyczne 	<p>miejscu przedstawionym na obrazie</p>
<p>142–143. Pragnienia a potrzeby</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje opowiadanie twórcze o dalszych losach bohatera
<p>144. Zatopić się w marzeniach</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno • określa, czym jest podmiot liryczny • definiuje wersy i rymy • wyjaśnia pojęcie adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohatera wiersza • wskazuje w tekście wiersza wersy i rymy 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • wyjaśnia, dlaczego poeta nazywa bohatera marzycielem • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór • określa nastrój utworu • wyraża swoją opinię o bohaterze wiersza • porównuje doświadczenia bohatera z własnymi • wypowiada się na temat swoich marzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze wiersza • samodzielnie korzysta ze słownika języka polskiego • używa zwrotów: <i>zatopić się w marzeniach, uciekać w świat marzeń, marzyć na jawie</i>
<p>145. Zaginął pies! Jak napisać ogłoszenie?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym jest ogłoszenie i wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie według wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie • pisze krótko, zwięźle i konkretnie 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje pisemnie ogłoszenie, uwzględniając jego konieczne elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi

	jego najważniejsze elementy	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisuje datę i miejsce wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje informacje kontaktowe 	<ul style="list-style-type: none"> • w wypowiedzi pisemnej stosuje odpowiednią kompozycję i układ graficzny 	tej formy wypowiedzi, redaguje ogłoszenie
146. Kiedy marzenia się spełniają?	<ul style="list-style-type: none"> • czyta utwór głośno • definiuje pojęcie podmiotu lirycznego i adresata utworu • określa, czym jest wers, rym, refren 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta utwór głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny • wskazuje w tekście wersy i rymy • wskazuje wers, w którym znajduje się zwrot do adresata utworu • wskazuje w utworze refren 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta utwór, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat utworu • określa adresata utworu • określa podmiot liryczny • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór • wyszukuje w tekście radę, jakiej udziela osoba mówiąca 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisuje adresata utworu • przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór • określa nastrój utworu • wyszukuje w tekście rady, jakich udziela osoba mówiąca 	<ul style="list-style-type: none"> • odpowiada pisemnie na pytania zawarte w piosence: <i>Dokąd biegną sny, gdy mija noc? Gdzie czekają, aż je znajdzie ktoś?</i>
147. Marzenia się spełniają	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno • wymienia bohaterów tekstu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa temat artykułu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w tekście artykułu • korzystając z podanego słownictwa, redaguje wypowiedź pisemną na temat przedstawiony w artykule 	<ul style="list-style-type: none"> • zbiera informacje i opowiada o działalności Fundacji Mam Marzenie • zbiera informacje i sporządza notatkę do gazetki szkolnej na temat: „Wolontariat w naszej szkole”
148–149. Ciekawe pomysły	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, z podziałem na role • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o wynalazku, który miał szczególne znaczenie dla ludzi, oraz przygotowuje na ten temat notatkę

		przedstawionych w utworze	• określa 2–3 cechy bohaterów utworu	• określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach, ich zachowaniu i prezentowanych pomysłach	
150. Spotkanie z lekturą „Kajko i Kokosz. Szkoła latania”	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje dialogi w dymkach • wymienia bohaterów komiksu • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta komiks • przedstawia bohaterów komiksu • wskazuje 2–3 charakterystyczne cechy komiksu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • określa 2–3 cechy bohaterów komiksu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w komiksie • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w komiksie • opisuje magiczne przedmioty • odczytuje uczucia i emocje przedstawione na rysunkach 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje o autorze komiksu • wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w komiksie, odwołując się do znajomości całej lektury
151. Marzenie o lataniu	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje dialogi w dymkach • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta komiks • przedstawia bohaterów komiksu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • wskazuje 2–3 charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • określa 2–3 cechy bohaterów komiksu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w komiksie • układa ramowy plan wydarzeń • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w komiksie • opisuje magiczne przedmioty • odczytuje uczucia i emocje przedstawione na rysunkach • układa szczegółowy plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • rysuje własny komiks o zabawnym wydarzeniu
152. Lubię czytać komiksy	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje najbardziej znanych bohaterów komiksów • podaje tytuł swojego ulubionego komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najbardziej znanych bohaterów komiksów • przedstawia w 2–3 zdaniach swój ulubiony komiks 	<ul style="list-style-type: none"> • określa początki sztuki komiksowej w Polsce • przedstawia najbardziej znanych autorów komiksów • przedstawia swój ulubiony komiks 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje początki sztuki komiksowej w Polsce i na świecie • prezentuje najbardziej znanych autorów komiksów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o pierwszych polskich komiksach

	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najbardziej znanych autorów komiksów wskazuje 2–3 charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje charakterystyczne cechy komiksu notuje w dowolnej formie najważniejsze informacje 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje ulubiony komiks określa charakterystyczne cechy komiksu sporządza notatkę 	
153. Od marynarzy do rycerzy	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, z podziałem na role 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje charakterystyczne cechy wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> notuje rady dla początkujących twórców komiksów 	<ul style="list-style-type: none"> układa pytania do wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pisemnie, jak rozumie ostatnie dwa zdania wypowiedzi Janusza Christy
154. Jak odróżnić zdanie pojedyncze od złożonego?	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zdania składowe w zdaniu złożonym 	<ul style="list-style-type: none"> układa zdania złożone ze zdań pojedynczych 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje odpowiednie spójniki, łącząc zdania pojedyncze w zdanie złożone 	
155. Czym różni się zdanie nierozwinięte od zdania rozwiniętego?	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia zdanie pojedyncze nierozwinięte od zdania pojedynczego rozwiniętego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje grupę podmiotu i grupę orzeczenia w zdaniu pojedynczym rozwiniętym 	<ul style="list-style-type: none"> rozwija zdania nierozwinięte w zdania rozwinięte 	<ul style="list-style-type: none"> buduje zdania pojedyncze rozwinięte 	
156. Przecinek w zdaniu złożonym	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady użycia przecinka w zdaniu wymienia spójniki, przed którymi należy postawić przecinek wymienia spójniki, przed którymi nie należy stawiać przecinka 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje zasady użycia przecinka w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie oddziela przecinkiem zdania składowe 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> bezbłędnie zapisuje tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (przecinek)
157. Marzę, by w przyszłości być...	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje dialogi w dymkach wymienia bohatera komiksu wskazuje charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> czyta komiks przedstawia bohatera komiksu i jego marzenia przedstawia miejsce i czas wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> określa 2–3 cechy bohatera komiksu przedstawia marzenia bohatera komiksu opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy bohatera komiksu opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w komiksie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia w dowcipny sposób na kilku rysunkach swoje marzenia samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje opowiadanie

		<ul style="list-style-type: none"> wskazuje 2–3 charakterystyczne cechy komiksu 	<p>przedstawionych w komiksie</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje charakterystyczne cechy komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje uczucia i emocje przedstawione na rysunkach wypowiada się na temat własnych marzeń 	<p>twórcze zatytułowane „Gdybym został Supermanem...”</p>
<p>158–159. Wakacje tuż, tuż...</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kolory znajdujące się na obrazie wymienia postaci występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje postacie przedstawione na obrazie określa czas i miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określa dominujące na obrazie kolory, źródło światła opisuje sytuację przedstawioną na obrazie określa nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje pierwszy i drugi plan obrazu opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie opisuje pejzaż i ukazane na obrazie postacie 	<ul style="list-style-type: none"> określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch wymyśla i opowiada historię, która mogłaby się wydarzyć w miejscu ukazanym na obrazie

Opracowała: Lidia Bancierz

Wymagania szczegółowe

KLASA V

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Lidii Bancierz, będącym propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *NOWE Słowa na start!* w klasie 5. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
	Uczeń potrafi:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:

2. Szukam przyjaciela na dobre i na złe	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie wskazać postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować postacie przedstawione na obrazie określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określić kolory dominujące na obrazie opisać sytuację przedstawioną na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określić elementy statyczne i dynamiczne obrazu opisać pierwszy i drugi plan obrazu wymienić wartości ważne w życiu człowieka na podstawie dzieła sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> określić nastrój obrazu i uzasadnić swoją wypowiedź opowiedzieć o sposobach spędzania wolnego czasu z przyjaciółmi przedstawić własne zdanie na temat sytuacji sprzyjających nawiązywaniu przyjaźni nadać inny tytuł obrazowi i uzasadnić swoją opinię
3. Czy kumpel to już przyjaciel?	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno wymienić bohaterów wiersza zdefiniować wers i strofę podać wyrazy bliskoznaczne do słowa <i>kumpel</i> skorzystać ze słownika języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno, wyraźnie przedstawić bohaterów utworu wskazać w tekście wiersza wers i strofę wyszukać w tekście elementy opisu bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa określić temat wiersza wskazać w tekście wiersza rymy określić 3–4 cechy bohatera utworu zastosować wyrazy bliskoznaczne do słowa <i>kumpel</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację określić podmiot liryczny określić nastrój utworu wskazać w tekście wiersza porównania opisać uczucia wyrażone w utworze określić cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakim celu zostały użyte w wierszu porównania sporządzić notatkę w formie schematu opisać wygląd i cechy swojego przyjaciela
4. Przyjaźń poddana próbie	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wymienić bohaterów utworu powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohaterów utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze wskazać w tekście utworu wersy, strofy 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze z punktu widzenia bohatera utworu wskazać rymy w tekście utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze wyjaśnić, jak rozumie ostatnie wersy utworu stworzyć komiks 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować informacje o autorze podać przykłady z życia codziennego przyjaźni wystawionej na próbę wyjaśnić, jak rozumie pojęcie <i>prawdziwa przyjaźń</i> ułożyć w grupie <i>kodeks przyjaźni</i> stworzyć spójne opowiadanie

5. i 6. Jak stać się prawdziwym przyjacielem?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • wskazać miejsce wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • określić 2–3 cechy bohaterów utworu • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wykorzystać w praktyce poznane słownictwo 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z podziałem na role, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić cechy bohaterów utworu • odróżnić narrację pierwszoosobową od trzecioosobowej • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • określić uczucia bohaterów • wziąć aktywny udział w rozmowie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić problematykę utworu • wyjaśnić, jak rozumie słowa: <i>Wielki ciężar spadł mu z serca</i>
7. i 8. Piszemy opowiadanie z dialogiem	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać elementy wyróżniające opowiadanie • komponować początek opowiadania • podejmować próby redagowania prostego opowiadania twórczego • podejmować próby wprowadzania do opowiadania krótkiego dialogu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w tekście informacyjnym najważniejsze wiadomości • ułożyć prosty plan wydarzeń • zredagować proste opowiadanie twórcze • wprowadzić do opowiadania dialog • w wypowiedzi pisemnej podejmować próby wydzielenia akapitów 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie twórcze • zredagować opowiadanie zgodnie z planem • wprowadzić do opowiadania dialog, stosując poprawną interpunkcję • w wypowiedzi pisemnej zastosować trójdzielną kompozycję • w wypowiedzi pisemnej wydzielić akapity 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie, zachowując kolejność wydarzeń i trójdzielną kompozycję wypowiedzi • wskazać, jaką funkcję może pełnić dialog w wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować poprawne i wyczerpujące opowiadanie twórcze z dialogiem, unikając powtórzeń
9. O głoskach, literach i sylabach	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić głoskę od litery • odróżnić literę od sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić samogłoskę od spółgłoski • określić liczbę głosek w wyrazie • dzielić wyrazy na sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać spółgłoski i samogłoski • określać liczbę głosek, liter i sylab w wyrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie określać samogłoski i spółgłoski • samodzielnie określać liczbę głosek, liter i sylab w każdym wskazanym wyrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i poprawnie dzieli wyrazy na sylaby, wskazując różne możliwości podziału

10. Odróżniam głoski miękkie od twardych	<ul style="list-style-type: none"> • podzielić wyraz na głoski, litery i sylaby • zreferować informacje o głoskach miękkich i twardych • wskazać spółgłoski miękkie i twarde 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić spółgłoski miękkie od twardych • zapisać wyrazy ze spółgłoskami miękkimi 	<ul style="list-style-type: none"> • określić spółgłoski miękkie i twarde • poprawnie zapisać wyrazy ze spółgłoskami miękkimi 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie określić spółgłoski miękkie i twarde • wyjaśnić, do jakich nieporozumień może prowadzić niepoprawne zapisywanie wyrazów ze spółgłoskami miękkimi 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać liczebniki ze spółgłoskami miękkimi
11. Z miłości do zwierząt	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • skorzystać ze słownika języka polskiego, aby odnaleźć potrzebne informacje 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • określić 3–4 cechy głównego bohatera utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • określić cechy głównego bohatera utworu • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić narratora w pierwszej i w drugiej części utworu • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera utworu • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • aktywnie uczestniczyć w rozmowie 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować opowiadanie twórcze, czyniąc narratorem zwierzę • wyrazić swój sąd na temat trafności rysunku zamieszczonego na okładce książki • sformułować wypowiedź argumentacyjną
12. i 13. Co znajdziemy w encyklopedii?	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać tekst informacyjny • wskazać elementy hasła encyklopedycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić tekst informacyjny od tekstu literackiego • określić elementy hasła encyklopedycznego • odczytać skróty stosowane w encyklopedii 	<ul style="list-style-type: none"> • określić cechy tekstu informacyjnego • określić, pod jakimi hasłami należy szukać określonych informacji • wyszukać wskazane hasła w encyklopedii tradycyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać wskazane hasła w encyklopedii on-line • korzystać z encyklopedii tradycyjnej i on-line • wyjaśnić, z jakiej encyklopedii lepiej korzystać i uzasadnić swoje zdanie 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie korzystać z encyklopedii tradycyjnej i on-line, wyszukując potrzebne informacje • zebrać informacje na temat encyklopedii znajdujących się w bibliotece szkolnej

				<ul style="list-style-type: none"> • zapisać pozyskane informacje na różne sposoby 	
14. i 15. Dlaczego warto pomagać innym?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • określić 2–3 cechy bohatera • wymienić wydarzenia przedstawione w utworze • skorzystać ze słownika języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • rozpoznać opowiadanie • przedstawić bohaterów utworu • sformułować 3–4 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • podjąć próbę zredagowania planu wydarzeń • odróżniać pytania otwarte i zamknięte 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • określić czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera • zredagować plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić charakterystyczne cechy opowiadania • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • formułować do tekstu pytania otwarte i zamknięte 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady działań wolontariuszy • sformułować argumenty przemawiające za tym, że warto pomagać • przedstawić pomysły na ciekawe i pożyteczne spędzanie wolnego czasu
16. Kim jesteśmy w internecie?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • określić 2–3 cechy bohatera • wymienić wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • rozpoznać opowiadanie • przedstawić bohaterów utworu • sformułować 3–4 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • określić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera • wyjaśnić, z jakiego powodu bohater w e-mailach podaje się za inną osobę 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić charakterystyczne cechy opowiadania • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • zredagować rady dla osoby, która udaje kogoś innego • analizować ilustrację do tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając ze słownika, wyjaśnić znaczenie słów: <i>pozer, szpan, trendy</i> • przedstawić pomysły na ciekawe spędzanie wolnego czasu bez komputera i smartfona

17. Porozmawiasz ze mną?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić różne sposoby komunikowania się w internecie wymienić zasady obowiązujące osoby korzystające z komunikowania się za pomocą internetu podjąć próbę zredagowania SMS-a do kolegi 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać różne sposoby komunikowania się w internecie zredagować SMS-a do kolegi wypowiedzieć się na temat własnych sposobów komunikowania się z innymi 	<ul style="list-style-type: none"> podawać przykłady udogodnień i zagrożeń wynikających z komunikowania się w internecie wyjaśnić, dlaczego ludzie chętnie korzystają z internetu zredagować SMS-a do nauczyciela wskazać wady i zalety korzystania z komunikatorów 	<ul style="list-style-type: none"> określić udogodnienia i zagrożenia wynikające z komunikowania się w internecie włączyć się do dyskusji na forum sformułować zasady właściwego zachowania się w internecie podać różnice między językiem młodzieżowym a językiem literackim 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie słów: <i>hejter, trollowanie</i> zredagować komentarz do podanego posta pracując w grupie, przygotować w formie makiety projekt klasowej strony internetowej
18. Jak napisać e-mail?	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić list elektroniczny od listu tradycyjnego wymienić zasady pisania listów elektronicznych podjąć próbę zredagowania e-maila do kolegi 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować e-maila do kolegi stosować niektóre zasady pisania listów elektronicznych 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zredagować e-maila do kolegi zapisać adres e-mailowy stosować zasady pisania listów elektronicznych określić temat wiadomości stosować zwroty do adresata i zwroty pożegnalne informować odbiorcę o przesyłaniu plików w załączniku uzupełnić list elektroniczny wskazanymi wyrazami w odpowiedniej formie podać zasady pisania listów zgodnie z etykietą językową 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisać adres e-mailowy trafnie określić temat wiadomości stosować poprawne zwroty do adresata stosować pożegnalne zwroty grzecznościowe informować poprawnie odbiorcę o przesyłaniu plików w załączniku pisać poprawnie pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować e-maila do osoby dorosłej lub instytucji
19. Czasownik we własnej osobie	<ul style="list-style-type: none"> wskazywać czasowniki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> odróżniać czasowniki w czasach przeszłym, teraźniejszym i przyszłym 	<ul style="list-style-type: none"> określać rodzaj czasownika odmieniać czasowniki przez liczby i osoby 	<ul style="list-style-type: none"> określać osobę, liczbę i rodzaj czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować krótkie teksty, używając poprawnych form czasu przyszłego

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić osoby, liczby i rodzaje czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> określać osobę i liczbę czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> stosować czasowniki w czasach przeszłym i teraźniejszym w odpowiednich formach rozpoznać autora wypowiedzi na podstawie formy czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> stosować odpowiednie formy czasowników w czasie przyszłym określa, jaką funkcję w wypowiedzi pełni czasownik 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie i bezbłędnie określać osobę, liczbę, rodzaj, czas czasownika
20. Wskazuję formy osobowe i nieosobowe czasownika	<ul style="list-style-type: none"> wskazać bezokoliczniki wskazać czasowniki w formie osobowej uzupełnić tekst odpowiednimi formami czasowników 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić bezokoliczniki od czasowników w formie osobowej wskazać nieosobowe formy czasownika przekształcić wypowiedzenie z nieosobowymi formami czasownika, tak aby wskazać wykonawcę czynności 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić nieosobowe formy czasownika od form osobowych zredagować opis ilustracji, używając form zakończonych na <i>-no</i> i <i>-to</i> 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować przepis, używając bezokoliczników wyjaśnić cel stosowania form nieosobowych czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> przekształcić tekst, używając osobowych form czasownika zgodnie z określonym celem wypowiedzenia stosować nieosobowe formy czasownika zredagować tekst, używając form zakończonych na <i>-no</i> i <i>-to</i>
21. Poprawnie stosuję czasowniki w różnych trybach	<ul style="list-style-type: none"> wymienić tryby czasownika odmieniać czasownik przez osoby i liczby w trybie orzekającym 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać czasowniki w trybach orzekającym, rozkazującym i przypuszczającym odmieniać czasownik przez osoby i liczby w trybach rozkazującym i przypuszczającym 	<ul style="list-style-type: none"> określić tryb czasownika występującego w zdaniu układać zdania z czasownikiem w trybach rozkazującym i przypuszczającym 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić czasowniki w trybie orzekającym od tych w trybie rozkazującym i przypuszczającym ułożyć zdania na określony temat, stosując określony tryb czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie odmienić czasowniki przez osoby w trybach orzekającym, przypuszczającym i rozkazującym przekształcić zdania z czasownikami w trybie orzekającym w formę poleceń zredagować krótki tekst o swoich planach lub marzeniach, używając trybu przypuszczającego wskazać intencję wypowiedzi

<p>22. Piszemy poprawnie wyrazy z cząstką by</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać formę osobową czasownika w trybie przypuszczającym • wymienić zasady zapisywania cząstki <i>by</i> z czasownikami w formie osobowej i bezokolicznikami • poprawnie zapisać cząstkę <i>by</i> z czasownikami w formie osobowej 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić formę osobową czasownika w trybie przypuszczającym od innych form czasownika • wymienić zasady zapisywania cząstki <i>by</i> ze spójnikami • zastosować zasady zapisywania cząstki <i>by</i> z czasownikami w formie osobowej i z bezokolicznikami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować w zdaniach odpowiednie formy czasowników z cząstką <i>by</i> i poprawnie je zapisywać • poprawnie zapisywać cząstkę <i>by</i> ze spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać cząstkę <i>by</i> z czasownikami w formie osobowej, przed czasownikami, z bezokolicznikami i ze spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcać wypowiedzenia, stosując łączną lub rozdzielną pisownię cząstki <i>by</i>
<p>23. Wikipedia od kuchni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać tekst informacyjny • czytać głośno tekst informacyjny • wskazać w tekście informacje na temat Wikipedii 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić tekst informacyjny od tekstu literackiego • czytać głośno i cicho • wynotowywać najważniejsze informacje 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnić, czym jest Wikipedia • określić różnice między encyklopedią PWN a wolną encyklopedią • wyszukać określone hasła w Wikipedii • sporządzić notatkę na temat Wikipedii 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać określone informacje w Wikipedii • sporządzić notatkę w określonej formie na temat kryteriów, które musi spełniać artykuł w Wikipedii • wyjaśnić, dlaczego warto korzystać z Wikipedii i uzasadnić swoje zdanie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w internecie informacje, jakie kryteria musi spełniać tekst oznaczony jako <i>Artykuł na medal</i> • samodzielnie korzystać z Wikipedii
<p>26. Powiedz mi, co czujesz</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie • wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie • opisać sytuację przedstawioną na obrazie • wymienić elementy pejzażu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić elementy statyczne i dynamiczne obrazu • opisać pierwszy i drugi plan obrazu • ciekawie opowiedzieć o sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, uzasadnić swoją wypowiedź • opowiedzieć o sposobach spędzania wolnego czasu w gronie rówieśników • omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch • nadać inny tytuł obrazowi i uzasadnić swoją opinię

27. Mój klucz do szczęścia	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór głośno • określić podmiot liryczny • wskazać wersy, epitety • wskazać porównanie 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny • wskazać porównanie • rozpoznać w tekście epitety i wyjaśnić ich funkcję • nazwać uczucia, jakie wyraża utwór 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat utworu • scharakteryzować podmiot liryczny • wymienić uczucia, jakie wyraża utwór • wyszukać w tekście radę, jakiej udziela osoba mówiąca 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • rozpoznać w tekście porównania i wyjaśnić ich funkcję • wskazać wartości w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze wiersza • wymyślić własne przykłady porównań • wyjaśnić, jak rozumie sformułowanie <i>klucz do szczęścia</i>
28. Nie mówię tego dosłownie	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór głośno • zdefiniować podmiot liryczny • wskazać wersy, strofy, rymy • zdefiniować przenośnie • odtworzyć wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny • wskazuje w tekście wiersza wersy, strofy, rymy • odczytać znaczenie przenośnych zestawień słów • wygłosić wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat utworu • określić podmiot liryczny • stosować przenośne zestawienia słów w zdaniach • wygłosić wiersz z pamięci w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • rozpoznać w tekście przenośnie i wyjaśnić ich funkcję • deklamować wiersz, odpowiednio modulując głos 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze • wymyślić własne przenośnie • opisać w przenośny sposób przedmioty, obrazy
29. Nazywam uczucia i opisuję ich przejawy	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • określić 2 cechy bohatera • wymienić wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • rozpoznać opowiadanie • przedstawić bohaterów utworu • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wyjaśnić znaczenie powiedzenia <i>czuć do kogoś miętę</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • określić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera • wyjaśnić znaczenie wskazanych stałych związków wyrazowych 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyrazić swój sąd o bohaterze utworu i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • wyjaśnić znaczenie wskazanych stałych związków wyrazowych i zastosować je w zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić określone emocje za pomocą mimiki • nazwać uczucia na podstawie obserwacji lub opisu zachowania • odróżnić stopień intensywności określonych emocji

30. i 31. Piszemy sprawozdanie	<ul style="list-style-type: none"> • skomponować początek sprawozdania – okoliczności wydarzenia • podejmować próby redagowania sprawozdania z wydarzenia • stworzyć plan sprawozdania 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia w planie sprawozdania z wycieczki informacje ważne od mniej istotnych • zredagować sprawozdanie z wydarzenia zgodnie z planem • skomponować zakończenie sprawozdania – opinię o wydarzeniu • w wypowiedzi pisemnej podejmować próby wydzielenia akapitów 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować sprawozdanie z wycieczki do Krakowa na podstawie fotografii • w wypowiedzi pisemnej zastosować trójdzielną kompozycję • w wypowiedzi pisemnej wydzielić akapity • wykorzystać wskazówki i rady w trakcie tworzenia sprawozdania 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować sprawozdanie z ostatniego wydarzenia, w którym uczestniczyła klasa, zachowując kolejność wydarzeń i trójdzielną kompozycję wypowiedzi • gromadzić informacje, korzystając z różnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować poprawne sprawozdanie z wydarzenia, unikając powtórzeń
32. Co dwie kropki, to nie jedna	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać dwukropek w tekście • wymienić zastosowanie dwukropka 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować dwukropek przed wyliczaniem 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować dwukropek przed wprowadzaniem dialogu • stosować dwukropek przed wprowadzaniem cytatu 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować dwukropek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać tekst, stosując w odpowiednich miejscach dwukropek
33. Zdobywamy szczyty wrażliwości	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu • nazywać emocje bohaterki 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiedzieć ciekawie o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterki utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • wziąć czynny udział w rozmowie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić własne zdanie na temat tego, dlaczego trudno jest rozmawiać o śmierci • porównać doświadczenia bohaterki z własnymi
34. Emocje w słowach	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym są zdrobnienia i zgrubienia • stworzyć zdrobnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zdrobnienia, zgrubienia i wyrazy neutralne 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać nacechowanie emocjonalne wyrazów • stosować w wypowiedzeniach zdrobnienia i zgrubienia 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać zgrubienia o charakterze żartobliwym od zgrubień pogardliwych 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować kilkuzdaniowy tekst, celowo stosując zgrubienia i zdrobnienia

	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać rzeczowniki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzyć zdrobnienia i zgrubienia od wskazanego rzeczownika 			
35., 36. i 37. Rzeczownik bez tajemnic	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić liczby, rodzaje i przypadki rzeczownika • zdefiniować rzeczowniki własne i pospolite • przedstawić zasadę pisowni wielką literą rzeczowników własnych • odmieniać rzeczowniki zakończone na <i>-um</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • określać rodzaj rzeczownika • odmieniać rzeczownik przez liczby i przypadki • wskazywać rzeczowniki własne i pospolite • stosować zasadę pisowni wielką literą rzeczowników własnych • odróżniać rzeczowniki występujące tylko w liczbie pojedynczej od rzeczowników występujących tylko w liczbie mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować rzeczowniki w odpowiednich formach • określić rzeczowniki własne i pospolite • przedstawiać własne przykłady rzeczowników własnych i pospolitych • stosować w wypowiedzeniach poprawne formy rzeczowników występujących tylko w liczbie pojedynczej lub tylko w liczbie mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> • określać przypadek i liczbę danego rzeczownika • odróżniać rzeczowniki własne od pospolitych • poprawnie zapisywać rzeczowniki własne i pospolite • stosować w wypowiedzeniach poprawne formy rzeczowników o nieregularnej odmianie 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać rodzaj rzeczowników sprawiających trudności i poprawnie używać różnych form tych wyrazów, a w przypadku wątpliwości korzystać ze słownika • samodzielnie i bezbłędnie zapisać rzeczowniki własne • opracować ilustrowany słowniczek rzeczowników o nietyposwej odmianie
38. Kłopoty z dorosłymi	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównych bohaterów utworu • nazwać emocje bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiadać ciekawie o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrazić swój sąd na temat postępowania dorosłych wobec dzieci • zredagować list prywatny, w którym wyrazi określone emocje • zredagować opowiadanie twórcze
39. Jak pokonać złość?	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno • określić podmiot liryczny w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz tak, aby oddać emocje bohatera, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrecytować wiersz • zaprezentować własne sposoby radzenia sobie ze złością

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać adresata utworu określić 2 cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować podmiot liryczny w wierszu określić adresata utworu określić cechy bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> określić sposoby radzenia sobie ze złością bohatera wiersza wyjaśnić sens sformułowań o znaczeniu przenośnym i poprawnie je zastosować 	
40. i 41. Piszemy poprawnie ξ lub η w zakończeniu wyrazów	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić zasady pisowni ξ i η w zakończeniach wyrazów i w pisowni istot niedorosłych 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisywać ξ w zakończeniach 1. osoby liczby pojedynczej czasowników w czasach teraźniejszym i przyszłym poprawnie zapisywać η w zakończeniach 3. osoby liczby mnogiej czasowników w czasach teraźniejszym i przyszłym 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisywać ξ w zakończeniach biernika liczby pojedynczej rzeczowników rodzaju żeńskiego poprawnie zapisywać η w zakończeniach biernika i narzędnika liczby pojedynczej rzeczowników i przymiotników 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisać ξ w nazwach istot niedorosłych poprawnie zapisać 1. osobę liczby pojedynczej czasów teraźniejszego i przyszłego czasowników: <i>wiedzieć, powiedzieć, jeść, umieć, rozumieć</i> 	<ul style="list-style-type: none"> bezbłędnie zapisywać ξ i η w zakończeniach wyrazów
42. Z jakich elementów jest zbudowany wyraz odmienny?	<ul style="list-style-type: none"> odróżniać części mowy odmienne od nieodmiennych odmieniać rzeczownik przez przypadki oddzielać końcówki od tematu fleksyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie oddzielać końcówki od tematu fleksyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> zaznaczać końcówkę zerową wskazywać tematy oboczne określać oboczności 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie zaznaczać końcówkę zerową samodzielnie wskazywać tematy oboczne samodzielnie określać oboczności 	<ul style="list-style-type: none"> korzystając ze słownika języka polskiego, samodzielnie ustalić rzeczowniki, które w dopełniaczu mają dwie poprawne formy
43. Uczymy się pięknie recytować teksty	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić zasady dobrej recytacji recytować tekst opanowany pamięciowo 	<ul style="list-style-type: none"> recytować głośno, wyraźnie analizować tekst przygotowany do recytacji wyraźnie wymawiać grupy spółgłoskowe i zakończenia wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> recytować w odpowiednim tempie dostosowywać oddech do recytowanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> wygłaszać tekst z odpowiednim napięciem emocjonalnym 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie przygotować piękną recytację wybranego utworu wziąć udział w konkursie recytatorskim
44. i 45. W zalewie reklam	<ul style="list-style-type: none"> czytać tekst publicystyczny ze zrozumieniem 	<ul style="list-style-type: none"> omówić problem przedstawiony w tekście wyjaśnić pochodzenie słowa <i>reklama</i> 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnić sposób wpływania reklam na nasze życie 	<ul style="list-style-type: none"> układać własne hasła reklamowe wybranych przedmiotów 	<ul style="list-style-type: none"> opracować reklamę ulubionego przedmiotu

	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić tekst reklamowy od innych rodzajów tekstów przedstawić znaczenie słowa <i>reklama</i> podać przykłady reklam 	<ul style="list-style-type: none"> podać cechy hasła reklamowego 			
48. Wpływ obecności ludzi na nasze działania	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować postacie przedstawione na obrazie określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określić dominujące na obrazie kolory opisać sytuację przedstawioną na obrazie opisać w 2–3 zdaniach gesty i mimikę przedstawionych postaci nazwać 2–3 emocje wyrażone przez postacie ukazane na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określić kolory dominujące na obrazie opisać gesty i mimikę przedstawionych postaci określić emocje wyrażone przez bohaterów nadać inny tytuł obrazowi 	<ul style="list-style-type: none"> określić nastrój obrazu i uzasadnić swoją wypowiedź wypowiedzieć własne zdanie na temat zachowania postaci przedstawionych na obrazie omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
49. Chłopięcy świat	<ul style="list-style-type: none"> skorzystać ze słownika języka polskiego poszerzyć zasób słownictwa skorzystać z różnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> przewodzić rozmowę na temat głównych postaci występujących w książce 	<ul style="list-style-type: none"> zaplanować szczegółowo uważny sposób poznania treści lektury wnioskować na podstawie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować informacje o autorze lektury 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie realizować projekt
50. W świecie chłopców z Placu Broni	<ul style="list-style-type: none"> określić, gdzie rozgrywają się wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić głównych bohaterów i krótko ich charakteryzuje opisać miejsce zabaw chłopców i czynności, którymi się zajmowali 	<ul style="list-style-type: none"> podać cel założenia Związku Zbieraczy Kitu 	<ul style="list-style-type: none"> opisać procedury ustalone przez Związek Zbieraczy Kitu 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić procedury ustalone przez Związek Zbieraczy Kitu
47. Jedni rozkazują, drudzy słuchają i wykonują	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wymienić bohaterów występujących we fragmencie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohaterów występujących we fragmencie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora wskazać elementy świata przedstawionego 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować wypowiedź na temat ulubionej książki, używając słów: <i>wątek, akcja, bohater główny, bohaterowie drugoplanowi</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych we fragmencie w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kilka cech głównego bohatera utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych we fragmencie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • określić cechy głównego bohatera utworu • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić bohaterów głównych i drugoplanowych we fragmencie utworu • ciekawie opowiedzieć o przedstawionych wydarzeniach • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • określić wątek główny i wątki poboczne utworu • zidentyfikować utwór jako powieść 	<ul style="list-style-type: none"> • wyczerpująco wypowiadać się na temat wydarzeń przedstawionych w tekście, odwołując się do znajomości całej lektury
52. Przyjaciele i wrogowie – chłopcy z Placu Broni i czerwone koszule	<ul style="list-style-type: none"> • wypisać imiona bohaterów należących do grupy chłopców z Placu Broni i do grupy czerwonych koszul • opisać przebieg bitwy o Plac Broni 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać chłopca, którego uważa za najważniejszą postać w powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić sposoby walki z przeciwnikiem akceptowane przez przywódców oraz przez nich odrzucane 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić postępowania Feriego Acza wobec z grupy oraz Nemezcza 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić postępowanie Feriego Acza wobec z grupy oraz Nemezcza • uzasadnić wybór bohatera, którego uważa za najważniejszą postać w powieści
53. Okropna zdrada – o Gerebie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy charakteru Gereba 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki był powód zdrady chłopca • określić, w jaki sposób Boka zareagował na zdradę kolegi 	<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, dlaczego Feri Acz nie zgodził się na nieuczciwą propozycję rozwiązania konfliktu 	<ul style="list-style-type: none"> • podać powody, które skłoniły Deża do powrotu do drużyny chłopców z Placu Broni • wziąć udział w dyskusji na dany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić postępowanie Gereba • formułować kontrargumenty podważające stanowisko przeciwników w dyskusji
54. Niepozorny bohater – Nemezcze	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym Erno Nemezcze wyróżniał się spośród rówieśników • wymienić zachowania kolegów, które sprawiły 	<ul style="list-style-type: none"> • określić sposób traktowania Nemezcza przez Bokę 	<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, co Nemezcze chciał udowodnić chłopcom 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać, w jaki sposób bohaterskie zachowanie Nemezcza wpłynęło na postawę innych chłopców 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować opinię o książce i ją uzasadnia

	chłopcu największą przykrość			• opisać reakcje Feriego Acza i Boki związane ze śmiercią Erna	
55. Autorytet czy idol?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • zdefiniować autorytet • wyjaśnić, kim jest idol • zredagować 1–2 zdania notatki 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • odróżnić autorytet od idola • zredagować prostą notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem tekst publicystyczny • czytać głośno, wyraźnie i cicho • podać przykłady autorytetów • zredagować notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • wyjaśnić, kto jest autorytetem i uzasadnić swój wybór • zredagować notatkę w określonej formie • wypowiada się na temat roli autorytetów w życiu codziennym 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotować plakat przedstawiający znaną osobę • wyjaśnić znaczenie słów: <i>kultura masowa, popkultura, fascynacja</i>
56. Kto jest pierwszym wzorem dla dziecka?	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno • określić podmiot liryczny w utworze • wskazać bohaterkę utworu • wskazać w tekście wiersza epitet 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • wskazać adresata utworu • określić 2 cechy bohaterki utworu • wskazać w tekście wiersza epitety i porównanie 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować podmiot liryczny w wierszu • określić adresata utworu • określić cechy bohaterki utworu • wskazać w tekście wiersza porównania 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz tak, aby oddać wyrażone emocje, stosując odpowiednie tempo i intonację • przedstawić bohaterkę utworu • określić funkcję epitetów i porównań w wierszu • wypowiedzieć się na temat uczuć przedstawionych w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze wiersza • wymyślić własne przykłady epitetów • narysować ilustrację do wybranego fragmentu wiersza (przekład intersemiotyczny) • wyjaśnić, jak rozumie ostatnie dwa wersy wiersza
57. Wiersz o pewnym czarodzieju	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno • określić podmiot liryczny w utworze • wskazać bohatera utworu • wskazać w wierszu wersy, strofy, rymy 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • określić 2–3 cechy bohatera utworu • wskazać w tekście wiersza porównanie 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować podmiot liryczny • określić adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić funkcję środków stylistycznych • wyjaśnić, jak rozumie porównanie ojca do czarodzieja 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze wiersza

	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w tekście wiersza epitet 		<ul style="list-style-type: none"> • określić cechy bohatera utworu • wskazać przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój utworu 	
58. Droga Lewego do sławy	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • nazwać bohatera tekstu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować dedykację 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohatera tekstu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w tekście • wyjaśnić tekst dedykacji 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera tekstu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • określić funkcję dedykacji • przedstawić funkcję wyrazów zdrobniałych 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić cechy bohatera • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w tekście • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu • porównać doświadczenia bohatera z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w internecie informacje o Robercie Lewandowskim i sporządzić na ten temat notatkę
59. i 60. Zasady pisania tekstów publicystycznych	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wskazać bohaterów tekstu • zdefiniować tekst publicystyczny • wymienić swoje zainteresowania 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów tekstu • wskazać tekst publicystyczny • przedstawić w 2–3 zdaniach swoje zainteresowania 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić cechy bohaterów tekstu • odróżnić tekst publicystyczny od tekstu literackiego • przedstawić swoje zainteresowania, osiągnięcia i sukcesy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • określić cechy tekstu publicystycznego • ciekawie zaprezentować swoje zainteresowania, osiągnięcia i sukcesy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zalety i wady popularności kanałów YouTube
61. O przymiotniku słów parę	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przymiotniki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • odmieniać przymiotniki przez liczby i przypadki 	<ul style="list-style-type: none"> • określić rodzaj przymiotnika w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej • zastosować przymiotnik w odpowiednich formach 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować poprawne formy przymiotników zakończonych na <i>-cy</i>, <i>-dzy</i>, <i>-czy</i>, <i>-ży</i> w mianowniku liczby pojedynczej i mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opis ilustracji, używając jak najwięcej przymiotników w poprawnej formie

62. i 63. Wyższy i najwyższy – o stopniowaniu przymiotników	<ul style="list-style-type: none"> wymienić stopnie przymiotnika rozpoznać stopień przymiotnika 	<ul style="list-style-type: none"> stopniować przymiotniki w sposób prosty regularny odróżnić stopniowanie proste od opisowego 	<ul style="list-style-type: none"> stopniować przymiotniki w sposób prosty nieregularny stopniować przymiotniki w sposób opisowy rozpoznać przymiotniki, które się nie stopniają 	<ul style="list-style-type: none"> tworzyć formy stopnia wyższego i najwyższego wskazanych przymiotników 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować tekst, stosując jak najwięcej przymiotników w różnych stopniach w poprawnej formie
64. W jaki sposób realizować swoje marzenia?	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wskazać bohaterkę tekstu wskazać najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście wskazać swoje ulubione postacie filmowe 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wskazać miejsce i czas wydarzeń przedstawić bohaterkę tekstu przedstawić w 2–3 zdaniach wydarzenia przedstawić swoją ulubioną postać filmową 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho przedstawić miejsce i czas wydarzeń określić cechy bohaterki tekstu opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w tekście przedstawić swoje ulubione postacie filmowe 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w tekście wyrazić swój sąd o bohaterce i jej zachowaniu ciekawie zaprezentować swoje ulubione postacie filmowe 	<ul style="list-style-type: none"> opisać bohatera filmowego, którego zachowanie jest godne naśladowania i uzasadnić swoje zdanie
65. Zgłębiamy tajniki pracy filmowców	<ul style="list-style-type: none"> wymienić osoby tworzące film wskazać swój ulubiony film 	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć w kilku zdaniach swój ulubiony film poszerzyć zakres słownictwa związanego z kinematografią 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić osoby tworzące film i opisać ich pracę określić 1–2 cechy osób wykonujących zawody związane z filmem opowiedzieć o swoim ulubionym filmie 	<ul style="list-style-type: none"> określić cechy osób, wykonujących zawody związane z filmem wynotować twórców swojego ulubionego filmu ciekawie opowiedzieć o swoim ulubionym filmie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kilka nazwisk współczesnych twórców filmowych
66. Co w filmie piszczy?	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno wskazać bohatera w tekście powiedzieć 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho przedstawić bohatera występującego w tekście określić kilka cechy głównego bohatera opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie i cicho określić narratora wskazać elementy świata przedstawionego przedstawić miejsce i czas wydarzeń określić cechy głównego bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiadać o przedstawionych wydarzeniach wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> podaje własne pomysły zaprezentowania określonych dźwięków w szkolnym przedstawieniu

			<ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polega przygotowanie oprawy dźwiękowej do filmu 	
67. Zdobywamy wiedzę o gatunkach filmowych	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować gatunki filmowe • wskazać przykłady filmów danego gatunku filmowego • wskazać swój ulubiony film 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnić gatunki filmowe • przedstawić swój ulubiony film lub gatunek filmowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przykłady filmów z każdego gatunku filmowego • zaprezentować swój ulubiony gatunek filmowy 	<ul style="list-style-type: none"> • określić charakterystyczne cechy poszczególnych gatunków filmowych • zaprezentować swój ulubiony gatunek filmowy i uzasadnić swoje zdanie • opowiedzieć o swojej wizycie w kinie • przedstawić zasady kulturalnego zachowania się w kinie 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować wypowiedź na temat swojego ulubionego gatunku filmowego
68. Byliśmy w kinie i teatrze	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy sprawozdania z filmu lub ze spektaklu • zebrać najważniejsze informacje o wybranym filmie • skomponować początek sprawozdania – okoliczności zapoznania się z dziełem 	<ul style="list-style-type: none"> • zebrać informacje o wybranym filmie • skomponować zakończenie sprawozdania – opinię o dziele 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować sprawozdanie z filmu lub spektaklu • stosować trójdzielną kompozycję w wypowiedzi pisemnej • wydzielać akapity w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zachowując odpowiednią kompozycję wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować poprawne sprawozdanie z filmu, unikając powtórzeń
69. i 70. Liczymy na języku polskim	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać liczebniki wśród innych części mowy • zdefiniować liczebniki główne i porządkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić liczebniki główne od porządkowych • wskazać liczebniki zbiorowe 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować poprawne formy liczebników głównych i porządkowych • stosować poprawne formy liczebników zbiorowych 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować poprawne formy liczebników wielowyrazowych 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować informację o wycieczce klasowej, używając liczebników w odpowiednich formach • samodzielnie korzystać ze słownika języka polskiego lub poprawnej polszczyzny

71. Kropka czy bez kropki?	<ul style="list-style-type: none"> • podać zasady stawiania kropki po cyfrze arabskiej oznaczającej liczebnik porządkowy • podać zasady stawiania kropki w zapisie dat 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasady stawiania kropki po cyfrze arabskiej oznaczającej liczebnik porządkowy 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować kropkę w zapisie dat cyframi rzymskimi i arabskimi • stosować kropkę po liczebnikach porządkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • zawsze poprawnie zastosować kropkę w zapisie dat cyframi rzymskimi i arabskimi • zawsze poprawnie zastosować kropkę po liczebnikach porządkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie pod względem interpunkcji zapisać tekst zawierający daty i liczebniki porządkowe
72. Ortograficzne potyczki – pisownia wyrazów z ó i u	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady ortograficzne pisowni ó i u • poprawnie zapisać wyrazy zakończone na -ów, -ówka, -ówna 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady ortograficzne pisowni ó i u • tworzyć formy pokrewne i poprawnie zapisywać wyrazy z ó wymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać wyrazy zakończone na -uj, -uje, -unek, -us, -usz, -uch, -ura, -ulec • korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać zdrobnienia • poprawnie zapisywać wyrazy z ó niewymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i sprawnie korzystać ze słownika ortograficznego • poprawnie zapisać wszystkie wyrazy z trudnością ortograficzną (pisownia ó i u)
75. Historia malowana pędzlem	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie • nazwać postać przedstawioną na obrazie • zdefiniować portret 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić elementy przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie • odróżnić portret od pejzażu i martwej natury 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie • określić źródło światła • opisać elementy stroju postaci przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować bohatera przedstawionego na obrazie • opisać gesty i mimikę postaci • określić emocje wyrażone przez bohatera • określić nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować inne dzieła malarskie o tematyce historycznej • wypowiedzieć własne zdanie na temat postaci przedstawionej na obrazie • omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch

<p>76. i 77. Poznajemy Wandę, co nie chciała Niemca</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować legendę • zdefiniować wyrazy wieloznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić charakterystyczne cechy legendy • wskazać wyrazy wieloznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy legendy • objaśnić znacznie słów, które mają wiele znaczeń • ułożyć pytania i odpowiedzi do tekstu • objaśnić sens wyrazów wieloznacznych 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • rozpoznać czytany utwór jako legendę i wskazać charakterystyczne cechy legendy • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterki utworu i wyjaśnić, dlaczego księżniczka nie przyjęła oświadczyn Rytgiera • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • wskazać własne przykłady wyrazów wieloznacznych 	<ul style="list-style-type: none"> • zebrać argumenty potwierdzające słusność decyzji podjętej przez Wandę lub argumenty przemawiające za tym, że bohaterka mogła podjąć inną decyzję • samodzielnie korzystać ze słownika języka polskiego
<p>78. Spotkanie z królową Wandą, która ma sekrety</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować legendę 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • wskazać bohaterów realistycznych i fantastycznych • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • przedstawić realistycznych i fantastycznych bohaterów utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić po 2–3 cechy bohaterów utworu • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy legendy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • rozpoznać czytany utwór jako legendę i wskazać charakterystyczne cechy legendy • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie twórcze, w którym przedstawi zakończenie historii Wandy, Rydygiera i smoka

				<ul style="list-style-type: none"> • wskazać fragmenty tekstu, które mogą wywołać rozbawienie czytelnika 	
79. i 80. Niespodziewana lekcja historii	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować legendę • wymienić zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • przedstawić 2–3 zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić po 2–3 cechy bohaterów utworu • wymienić poznane na wycieczkach szkolnych muzea • przedstawić zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • wymienić znane lub znajdujące się w pobliżu muzea • wyjaśnić zasady zachowania się w muzeum 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w bibliotece lub internecie informacje o faktach historycznych przedstawionych w utworze i sporządzić na ten temat krótką notatkę • wyszukać w bibliotece lub internecie informacje o muzeach znajdujących się w pobliżu miejscowości, w której mieszka • pracując w grupie, zaplanować wycieczkę do wybranego muzeum
81. Co słyhać i widać w Żelazowej Woli?	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno • określić podmiot liryczny w wierszu • wskazać wers, strofę i rym • określić adresata utworu • zdefiniować uosobienie 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • wskazać w tekście wiersza wersy, strofy i rymy • wskazać adresata utworu • wskazać uosobienie w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować adresata utworu • scharakteryzować podmiot liryczny • wskazać uosobienia w wierszu • określić nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, oddając nastrój utworu i stosując odpowiednie tempo i intonację • nazwać uczucia, jakie wyraża utwór • wskazać uosobienia i określić ich funkcję w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o Fryderyku Chopinie • wymyślić własne przykłady uosobień
82. i 83. O lirycznym wpisie do pamiętnika	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno • określić podmiot liryczny w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • określić adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, oddając nastrój utworu i stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze wiersza • w wybranej formie (plakat, film, prezentacja) przedstawić to, za czym

	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać wers, strofę i rym wskazać adresata utworu zdefiniować uosobienie, epitet, zdrobnienie odtworzyć wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać w tekście wiersza wersy, strofy i rymy wskazać adresata utworu wskazać uosobienie, epitet, zdrobnienie w wierszu wygłosić wiersz z pamięci 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować podmiot liryczny wskazać uosobienia, epitety, zdrobnienia w wierszu określić nastrój utworu recytować wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać uczucia, jakie wyraża utwór wskazać uosobienia, epitety, zdrobnienia i określić ich funkcje w wierszu recytować wiersz głośno, wyraźnie, oddając nastrój utworu 	najbardziej by tęsknił, gdyby opuścił swój kraj
84. Grzeczność zawsze w cenie!	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór głośno wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wskazać wersy i rymy 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór głośno, wyraźnie przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać w tekście wiersza wersy i rymy 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa określić osobę mówiącą w utworze określić temat utworu zaprezentować bohaterów utworu opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze przedstawić zwyczaje szlacheckie ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu i ich relacje wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu opisać zwyczaje szlacheckie ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować informacje o autorze utworu napisać do gazetki szkolnej artykuł pod tytułem: „Grzeczność nie jest nauką łatwą ani małą”
85. Grzybobranie jako ważny obyczaj szlachecki	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wymienić grzyby ukazane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie określić temat utworu określić osobę mówiącą opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić grzyby ukazane w utworze wskazać epitety i porównania 	<ul style="list-style-type: none"> czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację opowiada o wydarzeniach przedstawionych w utworze opisać grzyby ukazane w utworze określić funkcję epitetów i porównań 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie informacji uzyskanych od osób starszych przygotować notatkę o zwyczajach związanych z posiłkami

		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić grzyby ukazane w utworze 			
86. Opisujemy krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze elementy opisu krajobrazu • wymieniać wyrazy opisujące wygląd krajobrazu • opisać ustnie krajobraz w 2–3 zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • dobrać wyrazy bliskoznaczne • dobrać przymiotniki określające kolory, kształty • zredagować opis krajobrazu według wzoru • wydzielać akapity w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opis krajobrazu • stosować sformułowania określające położenie i ukształtowanie terenu oraz rozmieszczenie poszczególnych elementów krajobrazu • stosować odpowiednią kompozycję w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opis krajobrazu, zachowując poszczególne elementy: informacje ogólne, rozmieszczenie poszczególnych elementów krajobrazu, emocje wywołane widokiem • wyrazić emocje wywołane widokiem 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować opis krajobrazu, unikając powtórzeń i zachęcając innych do odwiedzenia opisywanego miejsca
87. Jak tu teraz nie wspomnieć o przysłówku?	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przysłówki wśród innych części mowy • wymienić stopnie przysłówka • wskazać przysłówki w stopniu równym, wyższym i najwyższym 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać przysłówki w tekście • rozpoznać przysłówki pochodzące od przymiotników • tworzyć stopień wyższy i najwyższy wskazanych przysłówek 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzyć przysłówki od przymiotników • posługiwać się przysłówkami w zdaniu • stopniować przysłówki w sposób prosty i opisowy 	<ul style="list-style-type: none"> • określić znaczenie przysłówek w zdaniu • stopniować przysłówki w sposób prosty regularny i nieregularny 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować tekst z wykorzystaniem celowo dobranych przysłówek w różnych stopniach
88. Nad i ale – znam te słowa doskonale	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać spójniki wśród innych części mowy • wskazać przyimki wśród innych części mowy • zdefiniować wyrażenia przyimkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać spójniki i przyimki wśród innych części mowy • rozpoznać wyrażenia przyimkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżniać wyrażenia przyimkowe wskazujące na miejsce i wskazujące na czas 	<ul style="list-style-type: none"> • określić znaczenie przyimków w zdaniu • określić funkcję spójnika w wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować tekst z wykorzystaniem wyrażen przyimkowych • poprawnie używać przyimka <i>na</i> przed nazwami niektórych państw w bierniku i miejscowniku, np. <i>na Węgry, na Cypr, na Kubę, na Litwę, na Łotwę, na Słowację</i>

89. i 90. Jakie więzi łączyły synów Bolesława Chrobrego?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić po 2–3 cechy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać w bibliotece lub w internecie informacje o synach Bolesława Chrobrego i sporządzić na ich temat notatkę • wyjaśnić, czym charakteryzuje się język utworu
91. Ojczyzna w sercu Marcina Kozery	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównego bohatera utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohatera utworu • wyrazić swój sąd o bohaterze i jego zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorce utworu • zredagować kilkuzdaniową wypowiedź, w której przedstawi swoje zdanie na temat tego, co to znaczy czuć się Polakiem • stworzyć rebusy do podanych wyrazów z trudnością ortograficzną
92. i 93. Wspomnienie czasów wojny	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wskazać narratora • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • podać skojarzenia związane z wojną 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy głównej bohaterki utworu • określić sposób rozmowy ojca z córką • wyjaśnić określenia przypisane matce 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisać narratora • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • pracując w grupie, przygotować spis książek opowiadających o II wojnie światowej z perspektywy dziecka • przeanalizować styl tekstu

94. Ile prawdy jest w przysłowia ch?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • zdefiniować przysłowie • wskazać przysłowia w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • odczytać znaczenie przysłów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • dobrać odpowiednie przysłowie do określonej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • wyjaśnić wartość przysłów 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić treść wybranych przysłów w formie rysunków i rebusów • omówić znaczenie przysłów w kulturze narodu
95. Wiem o wypowiedzeniach, że...	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące • wskazać zdania i równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące • konstruować zdania pytające • wskazać zdania i równoważniki zdań • konstruować równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić zdania oznajmujące od pytających i rozkazujących • przekształcić zdania oznajmujące na rozkazujące • podać różnice między zdaniami a równoważnikami zdań • przekształcać równoważniki zdań na zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować odpowiednie znaki interpunkcyjne • przekształcać zdania na równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować dialog, w którym zastosuje różne rodzaje wypowiedzeń
96. Wykrzyknik – znak pelen emocji!	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady użycia wykrzyknika 	<ul style="list-style-type: none"> • stawiać wykrzyknik po okrzykach, zawołaniach, rozkazach 	<ul style="list-style-type: none"> • stawiać wykrzyknik po wypowiedzeniach wyrażających silne uczucia 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować wykrzyknik zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (wykrzyknik) • werbalnie wyrazić swoje intencje • przekazać zamierzony cel tekstu
97. Ortograficzne przygody z rz i ż	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady ortograficzne pisowni <i>rz</i> i <i>ż</i> • poprawnie zapisać wyrazy zakończone na -<i>arz</i>, -<i>erz</i>, -<i>mistrz</i>, -<i>mierz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady ortograficzne pisowni <i>rz</i> i <i>ż</i> • poprawnie zapisywać wyrazy z <i>ż</i> po <i>l</i>, <i>ł</i>, <i>r</i>, <i>n</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzyć formy pokrewne i poprawnie zapisywać wyrazy z <i>rz</i> i <i>ż</i> wymiennym • korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać wyrazy z <i>rz</i> i <i>ż</i> niewymiennym • poprawnie zapisywać rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na -<i>eż</i>, -<i>aż</i>, -<i>erz</i>, -<i>arz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia <i>rz</i> i <i>ż</i>) • samodzielnie i sprawnie korzystać ze słownika ortograficznego

100. Wyobraźnia artystki – <i>Herkules i złota lania</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kolory występujące na obrazie wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić elementy realistyczne i fantastyczne występujące na obrazie określić czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> określić dominujące na obrazie kolory i źródło światła opisać postacie przedstawione na obrazie opisać sytuację przedstawioną na obrazie określić nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> opisać sposób przedstawienia ruchu opisać umieszczone na obrazie elementy realistyczne i fantastyczne opisać pierwszy i drugi plan obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch ułożyć krótkie opowiadanie o wydarzeniach rozgrywających się w miejscu przedstawionym na obrazie
101. Atlantyda, czyli „tam albo nie tam”	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno określić podmiot liryczny w wierszu zdefiniować wers, strofę zdefiniować pytanie retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz głośno, wyraźnie przedstawić podmiot liryczny w wierszu wskazać w tekście wiersza wersy, strofy wskazać pytanie retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa określić temat wiersza scharakteryzować podmiot liryczny wskazać pytania retoryczne określić nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> przeczytać wiersz, oddając nastrój utworu i stosując odpowiednie tempo i intonację nazwać uczucia, jakie wyraża utwór określić funkcję pytań retorycznych w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować informacje o autorze wiersza w wybranej formie plastycznej (plakat, obraz, rysunek) przedstawić Atlantyde
102. i 103. Początki świata według Greków	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wymienić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> korzystając z różnych źródeł, wyszukać informacje o historii powstania świata według mitologii słowiańskiej lub chińskiej zredagować opowiadanie twórcze o tym, skąd się wzięły np. śnieg, grad, huragan

104. Z wizytą na Olimpie – poznajemy greckich bogów	<ul style="list-style-type: none"> wymienić bogów greckich wymienić atrybuty bogów greckich 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać bogów greckich i ich atrybuty łączyć bogów greckich z ich atrybutami 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić bogów greckich i wymienić ich atrybuty opisać Olimp i jego mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> określić cechy mieszkańców Olimpu i przedstawić ich relacje 	<ul style="list-style-type: none"> zaprojektować i narysować atrybuty dla siebie i kilku najbliższych osób wyszukać w <i>Słowniku mitów i tradycji kultury</i> Władysława Kopalińskiego informacje o Olimpie i Hadesie
105. Po stracie córki – porozmawiamy o uczuciach matki	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wymienić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opowiadanie twórcze, w którym przedstawi własne wyjaśnienie zmian pór roku
106. i 107. Daremny trud Syzyfa – o karze za zuchwałość	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze zdefiniować wydarzenia i postacie 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przerośnięte znaczenie wyrażenia <i>syzyfowa praca</i>

	<p>realistyczne i fantastyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować mit • zdefiniować związek frazeologiczny 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy mitu • wskazać związek frazeologiczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu • objaśniać znaczenie związków frazeologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • stosować w wypowiedziach związki frazeologiczne 	
108. Frazeologizm poprawny czy błędny	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać związki frazeologiczne w słowniku frazeologicznym 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać znaczenia związków frazeologicznych i podać przykłady ich zastosowania 	<ul style="list-style-type: none"> • zastąpić wskazane sformułowania związkami frazeologicznymi • odczytać skróty i oznaczenia słownikowe 	<ul style="list-style-type: none"> • korzystać ze słownika frazeologicznego • podjąć próby korzystania z internetowych wersji słownika 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i sprawnie korzystać ze słownika frazeologicznego • korzystać z internetowych wersji słownika • ukazać dosłowne znaczenie wskazanych związków frazeologicznych, ilustrując je w humorystyczny sposób
109. Krótko i zwięźle lub dłużej i ciekawiej	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować główne części zdania – podmiot i orzeczenie • zdefiniować zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać główne części zdania – podmiot i orzeczenie • wskazać zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte • wskazać określenia należące do grupy podmiotu i do grupy orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić zdanie pojedyncze rozwinięte od nierozwiniętego • ustalić, które określenia należą do grupy podmiotu, a które – do grupy orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnić określeniami wykresy zdań pojedynczych rozwiniętych • sporządzić wykresy zdań pojedynczych rozwiniętych 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie wykonać wykresy wskazanych zdań pojedynczych rozwiniętych
110. Pan przecinek przychodzi z wizytą	<ul style="list-style-type: none"> • czytać ze zrozumieniem teksty informacyjne • podać zasady użycia przecinka w zdaniu pojedynczym 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek przed określonymi spójnikami • nie stosować przecinka przed określonymi spójnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek po okrzykach i rzeczownikach w wołaczu 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (przecinek)

	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać spójniki, przed którymi należy postawić przecinek • wskazać spójniki, przed którymi nie należy stawiać przecinka 				
111. i 112. Wyczyny Heraklesa	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować, czym są wydarzenia i postacie realistyczne oraz fantastyczne • zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu • zredagować plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśniać, co łączy Heraklesa z Supermanem i Spider-Manem • wyjaśnić znaczenie wyrażenia <i>stajnia Augiasza</i>
113. Opowieść, jak było	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym jest opowiadanie odtwórcze • ustnie opowiadać, zachowując kolejność wydarzeń • zredagować początek opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> • ustnie opowiadać, zachowując trójdzielny kompozycję wypowiedzi • zredagować opowiadanie na podstawie historyjki obrazkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie zgodnie z planem 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie odtwórcze • stosować odpowiednią kompozycję w wypowiedzi pisemnej • wydzielać akapity w wypowiedzi pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować poprawne i wyczerpujące opowiadanie odtwórcze, unikając powtórzeń
114. Jak Ariadna pomogła Tezeuszowi?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przenośne znaczenie wyrażenia <i>nić Ariadny</i>

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wyjaśnić, czym różnią się wydarzenia i postacie realistyczne od fantastycznych zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu sporządzić notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	
115. Pijemy nektar, jemy ambrozię i zbieramy laury	<ul style="list-style-type: none"> wskazać związki frazeologiczne wywodzące się z mitologii 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pochodzenie wskazanych związków frazeologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> stosować związki frazeologiczne wywodzące się z mitologii 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać nawiązania do mitologii, np. w hasłach reklamowych 	<ul style="list-style-type: none"> przygotować pytania i zadania na konkurs „Znawca mitologii greckiej”
116. Dramat w przestworzach	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno i cicho wymienić bohaterów utworu wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze wyjaśnić, czym różnią się wydarzenia i postacie realistyczne od fantastycznych zdefiniować mit 	<ul style="list-style-type: none"> czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych przedstawić bohaterów utworu przedstawić miejsce i czas wydarzeń sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wymienić charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, wyraźnie opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy mitu 	<ul style="list-style-type: none"> czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze określić cechy bohaterów utworu wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu rozpoznać czytany utwór jako mit i wskazać w nim charakterystyczne cechy wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> narysować ilustrację do mitu wyjaśnić znaczenie związku frazeologicznego <i>ikarowe loty</i> zredagować kilkuzdaniową wypowiedź, w której wyjaśni, dlaczego artyści częściej czynią bohaterem swoich dzieł Ikarą, a nie Dedalą

117. i 118. Spotkanie z podmiotami szeregowym i domyślnym	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować podmiot szeregowy • zdefiniować podmiot domyślny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać podmiot szeregowy • wskazać podmiot domyślny 	<ul style="list-style-type: none"> • określić rodzaj podmiotu we wskazanym zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcać tekst, unikając powtórzeń poprzez wprowadzenie podmiotu domyślnego 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie rozpoznawać podmiot szeregowy i podmiot domyślny
119. Praktyka czyni mistrza – ćwiczymy pisownię wyrazów z <i>ch</i> i <i>h</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady ortograficzne pisowni <i>ch</i> i <i>h</i> • poprawnie zapisać wyrazy z <i>ch</i> na końcu wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady ortograficzne pisowni <i>ch</i> i <i>h</i> • poprawnie zapisywać wyrazy z <i>h</i> w środku wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzyć formy pokrewne i poprawnie zapisywać wyrazy z <i>h</i> wymieniającym się na <i>g</i>, <i>z</i>, <i>ż</i> • korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisać wyrazy z <i>h</i> niewymiennym 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia <i>ch</i> i <i>h</i>) • samodzielnie i sprawnie korzystać ze słownika ortograficznego
122. Jakie drogowskazy odnajdziemy w książkach?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie • wymienić postacie występujące na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie i źródło światła • opisać miejsce przedstawione na obrazie • opisać sytuację przedstawioną na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać pierwszy i drugi plan obrazu • nadać inny tytuł obrazowi 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, uzasadnić swoją wypowiedź • wyjaśnić związek tematyki obrazu z tytułem rozdziału • omawiać elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
123. i 124. Zbójca o wrażliwym sercu	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, z podziałem na role • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować wersy, strofy, rymy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać w tekście wiersza wersy, strofy, rymy 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy zbójcy • określić w tekście wiersza rytm 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać cicho, głośno i z podziałem na role • określić cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić nastrój utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze wiersza • zaprezentować mową ciała emocje dzieci

125. i 126. Co jest w życiu najważniejsze?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • wyjaśnić, czym różnią się wydarzenia i postacie realistyczne od fantastycznych • zdefiniować baśń 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho oraz z podziałem na role • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy baśni • przedstawić fragmenty tekstu w pracy plastycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznać czytany utwór jako baśń i wskazać w nim charakterystyczne cechy baśni • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co według autora utworu jest najwyższą wartością
127. Katarynka – spotkanie z lekturą i jej autorem	<ul style="list-style-type: none"> • określić czas i miejsce wydarzeń w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić bohaterów i krótko o nich opowiedzieć 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • skorzystać z różnych źródeł informacji • selekcjonować informacje na temat pisarza 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować notatkę na temat życia i twórczości Bolesława Prusa
128. Z wizytą u pana mecenasa	<ul style="list-style-type: none"> • określić, gdzie rozgrywają się wydarzenia opisane w utworze i jakie postacie w nim występują 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować pana Tomasza i opracowuje notatkę o tym bohaterze w formie mapy myśli • opisać stosunek pana Tomasza do katarynek 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować usposobienie pana Tomasza • wyjaśnić, jak pan Tomasz czuł się w domu przy ulicy Miodowej • opisać mieszkanie bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich bohater odkrył, że mała sąsiadka jest niewidoma 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić swoje zdanie o tym, czy pan Tomasz w mieszkaniu na Miodowej był szczęśliwy i uzasadnić opinię
129. Nowe mieszkanki ulicy Miodowej	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, kim były nowe sąsiadki pana Tomasza i czym się zajmowały • opisać warunki, w jakich mieszkały sąsiadki 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat dziewczynki, utraty przez nią wzroku i odbioru świata po chorobie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić, jak mała bohaterka spędzała czas i czym próbowała się cieszyć 	<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, dlaczego w nowym domu dziewczynka nie czuła się dobrze • określić, w jaki sposób matka dziewczynki okazywała córce uczucia i 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować relacje między matką i córką

				dlatego wobec choroby córki była bezradna	
130. Historia niezwyklej przemiany	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować nowelę • zdefiniować punkt kulminacyjny • określić, czym jest puenta 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić charakterystyczne cechy noweli 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównej bohaterki utworu • wskazać w tekście 2 charakterystyczne cechy noweli • wskazać w utworze punkt kulminacyjny • wskazać w utworze puentę 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznać czytany utwór jako nowelę i wskazać w nim charakterystyczne cechy noweli • wyjaśnić, jak rozumie puentę utworu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • zaproponować inny tytuł dla fragmentu tekstu • zredagować opowiadanie twórcze o dalszych losach bohaterów
131. Jak ciekawie opowiadać?	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie twórcze • wprowadzać dialogi 	<ul style="list-style-type: none"> • planować przebieg wydarzeń, sporządzając plan • wprowadzać dialogi 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie twórcze • zachować trójdzielność kompozycji opowiadania • określić wydarzenie będące punktem kulminacyjnym opowiadania • planować zaskakujące zakończenie (puentę) 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować sformułowania nadające wydarzeniom dynamiczny charakter • wprowadzić wydarzenie będące punktem kulminacyjnym opowiadania • wprowadzić zaskakujące zakończenie (puentę) 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować opowiadanie twórcze, np. dotyczące dalszych losów wybranego bohatera literackiego • świadomie i celowo stosować odpowiednie sposoby urozmaicenia swojego opowiadania

132. Po co nam przydawki?	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować przydawkę • wymienić pytania, na które odpowiada przydawka • stosować przydawki w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przydawkę w zdaniu • rozpoznać części mowy, którymi jest wyrażona przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> • ustalić pytania, na które odpowiada przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> • zaznaczać przydawki na wykresach zdań pojedynczych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie przydawek w zdaniu • ułożyć hasła reklamujące wybrane produkty i wyjaśnić znaczenie występujących w nich przydawek • bezbłędnie sporządzać wykresy zdań pojedynczych i zaznaczać w nich przydawki
133. Jak rozjaśnić obraz świata?	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno • określić podmiot liryczny w wierszu • zdefiniować przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny w wierszu • wskazać w tekście wiersza przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określić temat wiersza • scharakteryzować podmiot liryczny • wyjaśnić, co oznaczają przenośnie: <i>otchłań ulicy</i>, <i>przepaść krawężnika</i> • wymienić 2 uczucia, które wyraża utwór • zinterpretować ostatnią zwrotkę utworu przez przykład intersemiotyczny 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • wskazać przenośnię i określić ich funkcję • wyrazić swój sąd o bohaterze wiersza • porównać doświadczenia bohatera z własnymi • określa uczucia wyrażone w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze wiersza • opowiadać o swojej działalności w szkolnym wolontariacie

<p>134. i 135. Jacy jesteśmy?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów tekstu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić po 2–3 cechy opisujące bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • określić narratora • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • przedstawić temat rozmowy prowadzonej przez bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • zastosować słownictwo określające przeżycia bohaterów i oceniające ich postawy 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, zredagować opowiadanie twórcze o dalszych losach bohatera • wyjaśnić, co sądzi o zasadzie nauczyciela: <i>Nigdy nie rezygnuj, jeśli uważasz, że słuszność leży po twojej stronie</i> i uzasadnić swoje zdanie
<p>136. Czy można żyć bez mediów?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno • wymienić bohaterów tekstu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • określić zasady panujące w rodzinie Zwarowców 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie • określić narratora • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić zasady panujące w domu narratorki 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiedzieć o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • wyrazić swój sąd o bohaterach • określić zasady panujące w jego domu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co sądzi o słowach mamy: <i>Rozrywka jest z ludźmi, a nie z urządzeniami</i> i uzasadnić swoje zdanie • pracując w grupie, ustalić wady i zalety wpływu mediów na życie współczesnych rodzin

<p>137. i 138. Prasa w naszym życiu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować gazetę i czasopismo • wymienić swoje ulubione czasopismo • odczytać tytuł, numer i datę wydania • wymienić osoby tworzące gazety i czasopisma • określić, czym są nagłówki, lid 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać gazety i czasopisma • wskazywać rodzaje prasy ze względu na częstotliwość ukazywania się • poprawnie zapisywać tytuły czasopism • przedstawić swoje ulubione czasopismo • wymienić osoby tworzące gazety i czasopisma i określić ich pracę • wynotować twórców swojego ulubionego czasopisma • wskazać w wybranym artykule nagłówki, lid, fakty, opinie • wymienić etapy przygotowania gazety lub czasopisma 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać gazety i czasopisma • rozróżniać rodzaje prasy ze względu na częstotliwość ukazywania się • zaprezentować swoje ulubione czasopismo • opisać pracę osób tworzących gazety i czasopisma • określić cechy osób, wykonujących zawody związane z prasą • odróżniać fakty od opinii • określić etapy przygotowania gazety lub czasopisma 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżniać rodzaje prasy ze względu na tematykę • rozróżniać rodzaje prasy ze względu na odbiorcę • ciekawie zaprezentować swoje ulubione czasopismo • ciekawie opowiedzieć o etapach przygotowania gazety lub czasopisma 	<ul style="list-style-type: none"> • pracując w grupie, przygotować wystawę ulubionych czasopism • zaprezentować zawartość wybranego czasopisma, np. <i>Victor Junior</i> • przygotować artykuł do gazetki szkolnej • określić wady i zalety czasopism drukowanych i w wersji on-line
<p>139. i 140. Czym dopełnić zdanie?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować dopełnienie • zdefiniować okolicznik • stosować dopełnienie i okolicznik w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać dopełnienie w zdaniu • wskazać okolicznik w zdaniu • rozpoznać części mowy, którymi jest wyrażone dopełnienie • rozpoznać części mowy, którymi jest wyrażony okolicznik 	<ul style="list-style-type: none"> • ustalić, na jakie pytania odpowiada dopełnienie • ustalić, na jakie pytania odpowiada okolicznik 	<ul style="list-style-type: none"> • zaznaczać dopełnienie i okolicznik na wykresach zdań pojedynczych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie dopełnienia i okolicznika w zdaniu • bezbłędnie sporządzać wykresy zdań pojedynczych i zaznaczać dopełnienia i okoliczniki

141. Kiedy używamy wielokropka?	<ul style="list-style-type: none"> • podać zasady użycia wielokropka 	<ul style="list-style-type: none"> • stawiać wielokropek w nawiasie kwadratowym, zaznaczając opuszczony fragment cytowanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • stawiać wielokropek po wypowiedzeniach niedokończonych z powodu emocji 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować wielokropek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (wielokropek)
142. Nie, nie i jeszcze raz nie	<ul style="list-style-type: none"> • podać zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami i przymiotnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z rzeczownikami i przysłówkami 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisać wyrazy z przeczeniem <i>nie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy) • samodzielnie i sprawnie korzystać ze słownika ortograficznego
145. Z kim wyruszyć w nieznanie?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie • wymienić postacie występujące na obrazie • określić miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce przedstawione na obrazie • opisać miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie i źródło światła • opisać sytuację przedstawioną na obrazie • objaśnić rolę przedstawionych przedmiotów • ułożyć dialog osób przedstawionych na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać postacie ukazane na obrazie • określić, czy obraz jest realistyczny, czy fantastyczny, uzasadnić swoje zdanie • opisać dominujące na obrazie kolory, kształty, źródło światła • opisać kompozycję obrazu • określić nastrój, jaki wywołuje obraz • ciekawie opowiedzieć o sytuacji przedstawionej na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymyślić własny tytuł dla obrazu • wyjaśnić związek tematyki obrazu z tytułem rozdziału • omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch

146. Smak przygody	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno • wskazać podmiot liryczny • zdefiniować wers i strofy • podać definicje rymów dokładnych i niedokładnych • zdefiniować refren • zdefiniować przenośnie i epitety • zdefiniować piosenkę 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór głośno, wyraźnie • przedstawić podmiot liryczny • wskazać w tekście wersy i strofy • wskazać rymy dokładne i niedokładne • wskazać w utworze refren • wskazać w tekście epitety • wskazać cechy piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór, podkreślając głosem ważne słowa • odróżniać rymy dokładne od niedokładnych • określić temat utworu • określić podmiot liryczny • wskazać w tekście przenośnie • wymienić 2 uczucia, jakie wyraża utwór • określić cechy piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • określić funkcję epitetów i przenośni w utworze • wyjaśnić, jaką rolę odgrywa w życiu wyobraźnia 	<ul style="list-style-type: none"> • narysować kraję fantazji
147. i 148. Dlaczego warto czytać książki?	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować adaptację 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać postacie realistyczne i fantastyczne • wymienić charakterystyczne cechy adaptacji 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy głównego bohatera utworu • wyjaśnić pojęcie <i>adaptacja</i> • przedstawić fragmenty tekstu w pracy plastycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów utworu • określić postacie realistyczne i fantastyczne • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi • podać przykłady innych adaptacji 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować opowiadanie twórcze o dalszych losach bohatera • pracując w grupie, sporządzić listę książek zasługujących na uwagę młodego czytelnika
149. Witajcie w Narnii – w krainie po drugiej stronie... szafy	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzić rozmowę na temat głównych postaci występujących w książce • korzystać ze słownika języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wnioskować na podstawie tekstu • odczytać tekst za pomocą przekładu intersemiotycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • zaplanować szczegółowo uważny sposób poznania treści lektury 	<ul style="list-style-type: none"> • skorzystać z różnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • przybliżyć życie i twórczość Clive'a Staplesa Lewisa • samodzielnie zrealizować projekt

	<ul style="list-style-type: none"> • poszerzyć zasób słownictwa 				
150. Światy po jednej i po drugiej stronie szafy	<ul style="list-style-type: none"> • określić, kiedy i gdzie toczyła się akcja powieści, zanim Łucja odkryła tajemnicze przejście w szafie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać, który świat przedstawiony w utworze można uznać za realistyczny, a który – za fantastyczny • opisać, jak wyglądała Narnia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przykłady postaci realistycznych i fantastycznych występujących w lekturze • wypowiedzieć się na temat tego, jak długo trwały wydarzenia w Narnii, a ile czasu zajmowały w świecie, z którego pochodzą dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, dlaczego rodzeństwo początkowo nie wierzyło w opowieści Łucji • porównać życie rodzeństwa przed odkryciem Narnii i po nim 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd postaci, którą mógłby spotkać w Narnii • wymyślić nazwę dla mieszkańca Narnii na podstawie opisu koleżanki lub kolegi
151. Bohaterowie opowieści	<ul style="list-style-type: none"> • wziąć udział w pracy grupy nad stworzeniem plakatu obrazującego wybraną osobę spośród rodzeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić Białą Czarownicę • wymienić cechy charakteru Aslana 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować Edmunda i wyjaśnić, co sprawiło, że stał on się podatny na słowa Czarownicy • wymienić wartości, którymi kierowało się rodzeństwo, pomagając mieszkańcom Narnii 	<ul style="list-style-type: none"> • przeanalizować przemianę Edmunda • porównać Narnię pod rządami Czarownicy i po ich upadku 	<ul style="list-style-type: none"> • wybierać swoją ulubioną postać i uzasadnić jej wybór
152. Walka dobra ze złem	<ul style="list-style-type: none"> • przestawić dwa obozy, na jakie byli podzieleni mieszkańcy królestwa Narnii i wyjaśnić, z czego to wynikało 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnić, o co Piotr, Edmund, Zuzanna i Łucja walczyli z Białą Czarownicą 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, kto w Narnii był uosobieniem zła i uzasadnia swoją odpowiedź 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przedstawione w utworze przedmioty, postacie lub wydarzenia, które wywołują skojarzenia ze znanymi baśniami • wytłumaczyć przesłanie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić, dlaczego w baśniach pojawiają się nierzeczywiste postacie, przedmioty, wydarzenia
153. W Narnii przygody nigdy się nie kończą!	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić inne powieści fantasy • wyjaśnić, dlaczego powieści fantasy znajdują wielu czytelników

		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazać postacie realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • określić 2–3 cechy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić cechy bohaterów utworu • określić postacie realistyczne i fantastyczne • wyrazić swój sąd o bohaterach i ich zachowaniu • porównać doświadczenia bohaterów z własnymi 	
154. Jak napisać dedykację?	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować dedykację według wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować dedykację, uwzględniając konieczne elementy • pisać krótko, zwięźle i konkretnie 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować zwroty grzecznościowe • stosować odpowiednią kompozycję i układ graficzny 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować dedykację odpowiednią do sytuacji i adresata • uzasadnić, że dedykacja to tekst użytkowy przydatny w podtrzymywaniu więzi społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi zredagować oryginalną dedykację
155. Jak są powiązane wyrazy w zdaniu?	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować związek główny i związki poboczne • wskazać w zdaniu związek główny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać związki wyrazowe • wskazać w związkach wyrazowych wyrazy określone i określające • wskazać w zdaniu związki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzyć związki wyrazowe • wypisać ze zdania związki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwijać zdania pojedyncze nierozwinięte w zdania pojedyncze rozwinięte • wskazywać w utworzonym zdaniu związek główny i związki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> • pracując w grupie, ułożyć dialog tematycznie związany z kinematografią i wykorzystać w nim czasowniki, o których mowa w tekście <i>Gramatyka w praktyce</i>, s. 301
156. Martyna na dachu świata!	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterkę utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • określa temat tekstu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy bohaterki utworu • wskazuje zastosowane w tekście porównania i epitety 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w tekście • określić cechy bohaterki • wyrazić swój sąd o bohaterce i jej zachowaniu • określić uczucia bohaterki 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorce dziennika • zredagować wypowiedź zatytułowaną „Kartka z mojego dziennika”

		<ul style="list-style-type: none"> • wskazać postacie realistyczne i fantastyczne 		<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcje wskazanych w tekście porównań i epitetów 	
157. Wyprawa pełna emocji, czyli Tomek i Huck na tropie skarbu	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować powieść przygodową • zdefiniować nadawcę i odbiorcę komunikatu 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić charakterystyczne cechy powieści przygodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy bohaterów utworu • określić tekst jako powieść przygodową • określić nadawcę i odbiorcę komunikatu na skale 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów • opisać uczucia bohaterów • podać inne przykłady powieści przygodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować informacje o autorze książki • zachęcić rówieśników do przeczytania całej lektury, prezentując inne przygody Tomka Sawyera
158. i 159. Niezwykła tajemnica zamku	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno i cicho • wymienić bohaterów utworu • wymienić najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • zdefiniować powieść przygodową 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawić bohaterów utworu • przedstawić miejsce i czas wydarzeń • sformułować 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienić charakterystyczne cechy powieści przygodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, wyraźnie i cicho • określić narratora utworu • opowiedzieć w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić 2–3 cechy bohatera utworu • określić tekst jako powieść przygodową 	<ul style="list-style-type: none"> • czytać głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • ciekawie opowiadać o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określić cechy bohaterów • opisać uczucia Paragona w czasie nocnej wyprawy na zamek • podać inne przykłady powieści przygodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować opowiadanie twórcze o dalszych losach Paragona lub wykonać ćwiczenie 8, s. 311 • wyczerpująco wypowiedzieć się na temat wydarzeń przedstawionych w utworze, odwołując się do znajomości całej lektury
160. Zgłębiamy tajniki pracy radiowców	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić osoby tworzące audycje radiowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić osoby tworzące audycje radiowe i określić ich pracę 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać pracę osób tworzących audycje radiowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić osoby tworzące audycje radiowe i opisać ich pracę 	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając z internetu, ustalić dni i godziny nadawania audycji

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>emisja, ramówka, program cykliczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • używać w zdaniach pojęć: <i>emisja, ramówka, program cykliczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • określić cechy osób wykonujących zawody związane z radiem • odróżniać rodzaje audycji radiowych • wypowiadać się na temat swojej ulubionej audycji radiowej • w wypowiedzi posługiwać się pojęciami: <i>emisja, ramówka, program cykliczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • określić cechy osób wykonujących zawody związane z radiem • ciekawie opowiadać o swojej ulubionej audycji radiowej • wskazać podobieństwa i różnice między radiem a telewizją 	radiowych dla dzieci i młodzieży w dowolnej stacji radiowej
161. i 162. Tworzymy zdania złożone współrzędnie i podrzędnie	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować zdania złożone współrzędnie • zdefiniować zdania złożone podrzędnie • zdefiniować zdania składowe w zdaniu złożonym • układać zdania złożone ze zdań składowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zdanie złożone współrzędnie • wskazać zdanie złożone podrzędnie • wskazać zdania składowe w zdaniu złożonym • wskazać zdanie nadrzędne i zdanie podrzędne w zdaniu złożonym podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać zdania złożone współrzędnie od zdań złożonych podrzędnie • wskazać zdanie nadrzędne i zdanie podrzędne w zdaniu złożonym podrzędnie • stosować odpowiednie spójniki, łącząc zdania pojedyncze w złożone 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnić wykres zdania złożonego współrzędnie od wykresu zdania złożonego podrzędnie • wykonywać wykresy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżniać zdania złożone współrzędnie od zdań złożonych podrzędnie i samodzielnie wykonywać ich wykresy
163. Gdzie postawić przecinek w zdaniu złożonym?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady użycia przecinka w zdaniu • wymienić spójniki, przed którymi należy postawić przecinek • wymienić spójniki, przed którymi nie należy stawiać przecinka 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady użycia przecinka w zdaniu • skorzystać ze słownika 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie oddzielać przecinkiem zdania składowe 	<ul style="list-style-type: none"> • stosować przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie zapisać tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (przecinek)
164. Kiedy mała, a kiedy wielka litera?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady ortograficzne pisowni wielką literą imion, nazwisk, pseudonimów, 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować zasady ortograficzne pisowni wielką literą imion, nazwisk, pseudonimów, przezwisk, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać imiona, nazwiska, pseudonimy, przezwiska, tytuły, nazwy świąt i dni świątecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać małą literą przymiotniki utworzone od nazw własnych 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia wielką i małą literą)

	<p>przezwoisk, tytułów, nazw świąt i dni świątecznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady pisowni małą literą nazw obrzędów i zwyczajów • wymienić zasady pisowni wielką literą nazw państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw, regionów, kontynentów i planet 	<p>tytułów, nazw świąt i dni świątecznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosować zasady pisowni małą literą nazw obrzędów i zwyczajów • stosować zasady pisowni wielką literą nazw państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw, regionów, kontynentów i planet • wymienić zasady pisowni wielką literą nazw gwiazd, planet i ich mieszkańców • wymienić zasady pisowni małą literą spójników i przyimków występujących wewnątrz tytułów • wyszukiwać podane hasła w słowniku ortograficznym 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać wielką literą nazwy państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw, regionów, kontynentów i planet • stosować zasady pisowni wielką literą nazw gwiazd, planet i ich mieszkańców • stosować zasady pisowni małą literą spójników i przyimków występujących wewnątrz tytułów • korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zapisywać wielką literą nazwy gwiazd, planet i ich mieszkańców • samodzielnie korzystać ze słownika ortograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, z czego wynika pisownia małą literą wyrazów <i>ocean spokojny</i>, <i>japonka</i>, <i>węgierka</i>
<p>167. Jak artysta przedstawił pogodne życie?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić kolory występujące na obrazie • wymienić postacie występujące na obrazie • określić miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować postacie przedstawione na obrazie • określić czas i miejsce przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kolory dominujące na obrazie i źródło światła • opisać miejsce przedstawione na obrazie • opisać sytuacje przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać pejzaż i ukazane na obrazie postacie • określić, czy obraz jest realistyczny, czy fantastyczny, uzasadnić swoje zdanie • opisać dominujące na obrazie kolory, kształty, źródło światła • opisać kompozycję obrazu • określić nastrój, jaki wywołuje obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, uzasadnić swoją wypowiedź • omówić elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch • namalować własny obraz zatytułowany „Pogodne życie”

168. Zawód nauczyciel	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o swoich emocjach i refleksjach związanych z piosenką <i>Dzień jeden w roku</i> 	<ul style="list-style-type: none"> określić nastrój panujący w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać wartości związane z Wigilią Bożego Narodzenia objaśnić zastosowane w tekście przenośnie 	<ul style="list-style-type: none"> określić funkcję powtarzanych w utworze wersów i zwrotek 	<ul style="list-style-type: none"> odnaleźć nagranie piosenki w wykonaniu Czerwonych Gitar i opowiedzieć o swoich wrażeniach związanych z tym utworem
170. Czego dziadkowi do szczęścia potrzeba?	<ul style="list-style-type: none"> wymienić bohaterów tekstu i krótko się o nich wypowiedzieć 	<ul style="list-style-type: none"> określić potrzeby oraz doświadczenia bohaterów tekstu i łączącą ich relację 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać znaczenie frazeologizmu <i>poczuć się jak w niebie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> w identyfikacji problematyki utworu odwołać się do własnych doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczyć w rozmowie na temat roli dziadków w życiu uczniów oraz sytuacji starszych osób we współczesnym świecie
171. Wielkanoc – święta pełne radości	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić tematykę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> określić nastrój panujący w utworze zredagować świąteczne życzenia 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać zastosowane w utworze środki stylistyczne: epitety, zdrobnienie, uosobienie 	<ul style="list-style-type: none"> określić funkcję środków stylistycznych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat wielkanocnych zwyczajów i symboli
172. Jakie święto obchodzimy 3 maja?	<ul style="list-style-type: none"> wskazać temat utworu i 	<ul style="list-style-type: none"> określić nastrój panujący w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> odwołać się do własnych doświadczeń oraz wiedzy związanych ze świętem Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnić przenośnię 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na temat patriotyzmu
173. Mama – najpiękniejsza istota na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienić bohaterów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> określić stosunek narratora do jego mamy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać zastosowane w tekście sformułowania – bezpośredniego zwrotu do adresata i zwrotów charakterystycznych dla języka potocznego 	<ul style="list-style-type: none"> zredagować opis twarzy bliskiej mu osoby wyjaśnić funkcję zastosowanych w tekście sformułowań – bezpośredniego zwrotu do adresata i zwrotów charakterystycznych dla języka potocznego 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczyć w rozmowie na temat potrzeb i marzeń mam

Opracowała: Lidia Banczerz

Wymagania szczegółowe

KLASA VII

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Magdaleny Lotterhoff, będącym propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *Nowe słowa na start* w klasie 7. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopelniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń: potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Oblicza miłości	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje obraz • podaje nazwy barw użytych przez malarza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego bohaterowie przedstawieni na obrazie mają zasłonięte twarze 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia skojarzenia związane z obrazem 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje znaczenie barw • wyraża swoją opinię na temat obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat komentarza artysty odnoszącego się do jego dzieł • porównuje obraz z innymi tekstami kultury poruszającymi temat miłości
3. Twórca i jego czasy – Antoine de Saint-Exupéry	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze elementy biografii Antoine’a de Saint-Exupéry’ego • umiejscawia powstanie <i>Małego Księcia</i> w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje twórczość Antoine’a de Saint-Exupéry’ego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy autobiograficzne w książce 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat specyfiki <i>Małego Księcia</i> jako książki dla każdego 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat wydarzeń historycznych współczesnych autorowi
4., 5., 6., 7., 8. Antoine de Saint-Exupéry, <i>Mały Książę</i> (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje treść utworu • określa rodzaj literacki utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wydarzenia w punktach • wypowiada się na temat narracji w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wewnętrzną przemianę pilota • wskazuje w utworze cechy przypowieści 	<ul style="list-style-type: none"> • odnosi zachowania mieszkańców danych planet do świata dorosłych 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat obecności zachowań przedstawionych w

	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wydarzenia i sytuacje o charakterze baśniowym i realistycznym wyjaśnia znaczenie terminu <i>przypowieść</i> 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje tytułowego bohatera charakteryzuje mieszkańców danych planet wskazuje przyczyny wyruszenia Małego Księcia w podróż 	<ul style="list-style-type: none"> omawia relację pomiędzy Małym Księciem a różą wyjaśnia symbolikę danych mieszkańców planet interpretuje znaczenie aforyzmów znajdujących się w utworze interpretuje decyzję Małego Księcia o odejściu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia symbolikę podróży w odniesieniu do utworu oraz w sensie ogólnym wypowiada się na temat relacji międzyludzkich w odniesieniu do utworu wypowiada się na temat znaczenia dzieciństwa w odniesieniu do utworu 	<ul style="list-style-type: none"> utworze w świecie współczesnym omawia sposób przedstawienia relacji międzyludzkich w innych tekstach kultury porównuje utwór z jego ekranizacją w reżyserii Marka Osborne'a
9. Miłość i śmierć	<ul style="list-style-type: none"> referuje treść wiersza określa rodzaj literacki utworu wskazuje podmiot liryczny w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> określa funkcję zwrotów do adresata 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje znaczenie wiersza wyjaśnia sens puenty utworu 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat sprzeczności zaprezentowanych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> podejmuje dyskusję na temat przyczyn i sensu lęku przed miłością
10. To też miłość	<ul style="list-style-type: none"> relacjonuje treść danych fragmentów przyporządkowuje tekst do właściwego rodzaju literackiego i uzasadnia swój wybór 	<ul style="list-style-type: none"> określa rodzaj narracji charakteryzuje główną bohaterkę wskazuje w utworze cechy literatury fantastycznej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcję elementów fantastycznych dla wymowy danych fragmentów 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje znaczenie danych fragmentów 	<ul style="list-style-type: none"> podejmuje dyskusję na temat skutków zetknięcia z cierpieniem wypowiada się na temat różnych rodzajów miłości, wskazując przykłady z wybranych tekstów kultury
11. Twórca i jego czasy – Juliusz Słowacki	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze elementy biografii Juliusza Słowackiego umiejscawia romantyzm w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze cechy epoki romantyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje twórczość Juliusza Słowackiego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje powiązania pomiędzy twórczością Juliusza Słowackiego a światopoglądem epoki 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje obraz Friedricha pod kątem cech romantycznych
12., 13., 14., 15., 16. Juliusz Słowacki, <i>Balladyna</i> (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> relacjonuje treść dramatu wskazuje cechy dramatu określa czas i miejsce zdarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje w punktach historię zbrodni Balladyny charakteryzuje Balladynę charakteryzuje Goplanę 	<ul style="list-style-type: none"> określa funkcję świata fantastycznego w utworze charakteryzuje różne sposoby sprawowania 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega tragizm tytułowej bohaterki 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wskazany plakat teatralny formułuje na podstawie dramatu uniwersalne

	<ul style="list-style-type: none"> dokonyuje podziału bohaterów na bohaterów realistycznych i bohaterów fantastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje sceny komiczne i tragiczne omawia cechy gatunkowe tragedii 	<p>władzy przedstawione w utworze</p> <ul style="list-style-type: none"> określa funkcję ironii w dramacie opisuje ewolucję Balladyny 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia symboliczne znaczenie korony Popielów opisuje scenę sądu i śmierci tytułowej bohaterki 	<p>prawdy o ludzkiej psychice</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia nawiązania kulturowe obecne w dramacie
17. Prawdziwa miłość	<ul style="list-style-type: none"> relacjonuje treść danych fragmentów utworu określa rodzaj literacki fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat narracji fragmentów utworu wypowiada się na temat uczucia łączącego bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> omawia emocje bohaterów interpretuje tytuł 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje sposób, w jaki bohaterowie mówią o chorobie 	<ul style="list-style-type: none"> podejmuje dyskusję na temat opłacalności emocjonalnego angażowania się, w sytuacji gdy istnieje ryzyko utraty kochanej osoby
18. Jak budować akapity i skomponować tekst	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia elementy kompozycji wypowiedzi argumentacyjnej wskazuje cechy dobrze skomponowanego tekstu wymienia cechy składające się na wewnętrzną spójność wypowiedzi organizuje tekst, nie zawsze zachowując logikę 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje plan wypowiedzi argumentacyjnej porządkuje podaną wypowiedź wskazuje w podanym tekście zdanie główne akapitu tworzy wewnątrznie uporządkowane wypracowanie o umiarkowanym stopniu spójności 	<ul style="list-style-type: none"> koryguje dane wypracowanie formułuje wstęp do wypracowania tworzy wewnątrznie uporządkowane, na ogół spójne wypracowanie 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy wewnątrznie uporządkowane, spójne wypracowanie 	
19. Jak uzasadnić swoje zdanie	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia argument od przykładu w podanym tekście wskazuje tezę, argumenty i przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje argumenty do podanej tezy 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady do argumentów 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje wypowiedź o wnikliwej i konsekwentnej argumentacji, popartą trafnymi przykładami 	
20., 21. Teatr	<ul style="list-style-type: none"> omawia specyfikę teatru starożytnej Grecji 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zmiany, jakie zaszły w rozwoju teatru 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje cechy teatru antycznego obecne współcześnie 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje wybrane przedstawienie teatralne 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat roli reżysera w

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przedstawienie realistyczne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje elementy języka teatru w przedstawieniu • omawia specyfikę teatru elżbietańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia relacje pomiędzy dramatem a teatrem • omawia specyfikę teatru współczesnego • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przedstawienie awangardowe</i> 		<p>interpretacji tekstu dramatycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat granic wolności reżysera w interpretacji tekstu dramatycznego • pisze recenzję przedstawienia teatralnego
<p>22. Fonetyka – przypomnienie i uzupełnienie wiadomości</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>głoska, spółgłoska, samogłoska, litera</i> • dokonuje podziału wyrazu na głoski • wskazuje w wyrazie samogłoski i spółgłoski 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję głoski <i>i</i> w podanych wyrazach • zapisuje wymowę wyrazu i wskazuje różnice pomiędzy wymową a pisownią • na ogół poprawnie wymawia wyrazy 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje poprawnego podziału wyrazu • poprawnie wymawia wyrazy 	<ul style="list-style-type: none"> • koryguje błędną wymowę wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • układa zdania ćwiczące wymowę
<p>23. Upodobnienia i uproszczenia fonetyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>upodobnienia fonetyczne, ubezdźwięcznienia, udźwięcznienia, upodobnienia wsteczne i postępowe, upodobnienia wewnątrzwyrazowe, upodobnienia międzywyrazowe, utrata dźwięczności w wygłosie, uproszczenie grupy spółgłoskowej</i> • wskazuje spółgłoski powodujące upodobnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje kierunek upodobnienia w podanych wyrazach • wskazuje upodobnienia międzywyrazowe w podanym tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wyrazy, w których wolno lub należy upraszczać grupy spółgłoskowe • wskazuje wyrazy, w których nie wolno upraszczać grup spółgłoskowych 	<ul style="list-style-type: none"> • koryguje błędy w wymowie i wyjaśnia ich przyczynę 	
<p>24. Kiedy pisać <i>q</i> oraz <i>ę</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>samogłoski nosowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczynę problemu z zapisem samogłosek <i>q</i> i <i>ę</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady wyrazów kończących się na <i>q</i> i <i>ę</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • bezbłędnie stosuje zasady pisowni <i>q</i> i <i>ę</i> w wypowiedzi pisemnej 	

	<ul style="list-style-type: none"> • referuje zasady pisowni samogłosek <i>ą</i> i <i>ę</i> w zakończeniach wyrazów 		<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje słowa, w których <i>ą</i> wymienia się na <i>ę</i> oraz <i>ę</i> na <i>ą</i> 		
25. Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>paradoks</i>, <i>ironia</i>, <i>tragedia</i>, <i>akapit</i>, <i>argument</i>, <i>przykład</i>, <i>wypowiedź argumentacyjna</i>, <i>kompozycja</i>, <i>wewnętrzna spójność</i>, <i>głoska</i>, <i>samogłoska</i>, <i>spółgłoska</i>, <i>upodobnienia i uproszczenia fonetyczne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciąga wnioski • określa własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
27. Pochwała życia	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, co zostało przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podział obrazu na części tematyczne • opisuje postacie przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia kolorystykę dzieła • przedstawia na podstawie wybranych źródeł cechy impresjonizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat wyjątkowego charakteru dzieła Renoira • wskazuje cechy impresjonizmu na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wybrany obraz impresjonistyczny
28. Twórca i jego czasy – Jan Kochanowski	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>renesans</i>, <i>humanizm</i> • wymienia najważniejsze etapy życia Jana Kochanowskiego • umiejscawia renesans w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje twórczość Jana Kochanowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje charakterystyczne cechy renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia związek twórczości Jana Kochanowskiego ze światopoglądem epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy renesansowe na obrazie Mantegny
29. Przepis na szczęście	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>fraszka</i>, <i>apostrofa</i>, <i>archaizm</i> • relacjonuje treść fraszek 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego w każdej z fraszek 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia stosunek Jana Kochanowskiego do natury na podstawie fraszki <i>Na lipę</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia renesansowy charakter fraszek 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat najważniejszych aspektów życia

(Jan Kochanowski – poeta wymieniony w podstawie programowej)	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podmiot liryczny we fraszkach • wskazuje adresata lirycznego fraszki <i>Na dom w Czarnolesie</i> • wskazuje archaizmy w utworach 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje apostrofę i wyjaśnia jej funkcję • przedstawia współczesną formę wskazanych archaizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje kontekst biograficzny we fraszce <i>Na dom w Czarnolesie</i> 		
30. Na scenie życia (Jan Kochanowski – poeta wymieniony w podstawie programowej)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>fraszka, wiersz sylabiczny, rym, powtórzenie, archaizm</i> • relacjonuje treść fraszek • wskazuje archaizmy w utworach 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia obraz młodości zawarty w utworze <i>Na młodość</i> • dokonuje podziału podanych fraszek na fraszki filozoficzne i fraszki obyczajowe • przedstawia układ rymów we fraszkach • przedstawia współczesną formę wskazanych archaizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcję powtórzenia na początku fraszki <i>O żywocie ludzkim</i> • omawia funkcję środków stylistycznych użytych w utworach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia refleksję o człowieku zawartą we fraszce <i>O żywocie ludzkim</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat aktualności fraszki <i>Na młodość</i>
31. Sztuka życia (Jan Kochanowski – poeta wymieniony w podstawie programowej)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pieśń, cnota, pytanie retoryczne</i> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny utworu • wskazuje adresata lirycznego utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • podaje nazwy rodzajów rymów występujących w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postawę życiową, do której przekonuje podmiot liryczny • omawia funkcję zdań rozkazujących w pieśni 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje ostatnie zdanie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat cech, którymi należy się wykazać w celu osiągnięcia „dobrej sławy”
32. Radość życia (Jan Kochanowski – poeta wymieniony w podstawie programowej)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pieśń, rym gramatyczny, apostrofa, personifikacja</i> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • podaje nazwy rodzajów rymów występujących w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje metafory zawarte w wierszu • omawia funkcję apostrofy pojawiającej się w ostatniej strofie wiersza • omawia funkcję personifikacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przesłanie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • odnajduje w dowolnych źródłach informacje na temat filozofii epikurejskiej

<p>33. Szczęście poety</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Skamander</i>, <i>metafora</i>, <i>słowa potoczne</i>, <i> optymizm</i> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • wskazuje sformułowania, które wiążą się z radością życia 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przeżycia, których doświadcza podmiot liryczny • interpretuje metaforę powstałą na bazie związku frazeologicznego <i>mieć zielono w głowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje zakończenie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat sposobów okazywania zadowolenia z życia i optymizmu
<p>34. Być szczęśliwym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • dokonuje podziału wiersza na części tematyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia symbolikę ogrodu, przywołując kontekst biblijny • określa funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • interpretuje tytuł 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje przyjęcie przez podmiot liryczny postawy wyprostowanej • omawia postrzeganie szczęścia przez podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat życia i twórczości Czesława Miłosza
<p>35. Chwytaj dzień</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>carpe diem</i>, <i>sentencja</i> • referuje fragment powieści • omawia świat przedstawiony danego fragmentu utworu • określa przynależność danego fragmentu do rodzaju literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterów występujących w danym fragmencie utworu • opisuje nastroje uczniów po wejściu do klasy • określa typ narracji występującej w danym fragmencie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób zacytowany na lekcji wiersz łączy się z łacińską sentencją • opisuje przeżycia wewnętrzne wybranego uczestnika lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przesłanie prowadzonej przez nauczyciela lekcji • wypowiada swoją opinię na temat przeczytanego fragmentu 	<ul style="list-style-type: none"> • referuje treść całego utworu na podstawie książki lub filmu • omawia rolę, jaką odegrał Keating w życiu uczniów • wypowiada się na temat sposobów osiągania szczęścia
<p>36. Odważnym szczęście sprzyja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • referuje fragment powieści • określa przynależność fragmentu do rodzaju literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje każdą z bohaterek • wyjaśnia przyczynę sporu pomiędzy bohaterkami • przytacza argumenty wysuwane przez bohaterki 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje tytuł utworu • omawia argumentację bohaterek 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża swoją opinię na temat sporu zaprezentowanego we fragmencie 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy pracę pisemną związaną z tematem lekcji

<p>37. Wiedzieć, czego się chce</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sumo, motto</i> • referuje fragment powieści • określa przynależność danego fragmentu do rodzaju literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • określa typ narracji występującej w danym fragmencie utworu • charakteryzuje bohaterów danego fragmentu utworu • dokonuje podziału treści na części ze względu na poruszane problemy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie słów: <i>Widzę w tobie grubego gościa</i> • wylicza cechy, które wskazują na to, że Shomintsu jest dobrym trenerem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie mądrości życiowej przekazanej przez trenera 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze opowiadanie, którego mottem są słowa: <i>Celem nie jest koniec drogi, tylko posuwanie się naprzód</i>
<p>38., 39. Opis sytuacji, przeżyć wewnętrznych i dzieła sztuki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych, opis dzieła sztuki</i> • wymienia elementy składające się na opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych i opis dzieła sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sytuacje przedstawione na ilustracjach • opisuje emocje postaci przedstawionych na ilustracjach 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje opis sytuacji na podstawie podanego planu • opisuje uczucia i stany wewnętrzne bohaterów podanej sytuacji • odnajduje w dowolnych źródłach symboliczne znaczenia wskazanych elementów występujących na obrazach 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy dobrze zorganizowany, jasny i zrozumiały opis sytuacji • redaguje pogłębiony opis przeżyć wewnętrznych, trafnie nazywając uczucia oraz stany psychiczne i posługując się bogatym słownictwem • wnikliwie przedstawia przy opisie dzieła sztuki elementy charakterystyczne, w sposób kompetentny omawia cechy sztuki, ocenia i interpretuje dzieło sztuki, ujawniając wrażliwość 	
<p>40. Akcent wyrazowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zasady stosowania akcentu wyrazowego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie akcentuje przeczytane wyrazy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rzeczowniki, w których akcent pada na 3. sylabę od końca 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje w wypowiedzi wyrazy, w których akcent pada na 3. i 4. sylabę od końca 	
<p>41. Kiedy pisać <i>i</i>, a kiedy <i>j</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • referuje zasady pisowni wyrazów, w których litera <i>i</i> oznacza spółgłoskę <i>j</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • na ogół poprawnie stosuje zasady pisowni <i>i</i> i <i>j</i> w podanych wyrazach 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie stosuje zasady pisowni <i>i</i> i <i>j</i> w podanych wyrazach 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy własny tekst, wykorzystując w nim 	

	<ul style="list-style-type: none"> • referuje zasady pisowni zakończeń <i>-i, -ji</i> oraz <i>-ii</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • na ogół poprawnie stosuje zasady pisowni zakończeń <i>-i, -ji</i> oraz <i>-ii</i> w podanych wyrazach 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie stosuje zasady pisowni zakończeń <i>-i, -ji</i> oraz <i>-ii</i> w podanych wyrazach 	wyrazy z zakończeniami <i>-i, -ji</i> oraz <i>-ii</i>	
42. Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>fraszka, archaizm, pieśń, wiersz sylabiczny, rymy gramatyczne, opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych, opis dzieła sztuki, akcent wyrazowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciąga wnioski • określa własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
44. Charaktery	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plan pierwszy, plan drugi, tło, portret</i> • opisuje, co przedstawia obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób przedstawienia Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy Napoleona podkreślone na portrecie 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje wymowę obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • przybliży sylwetkę Napoleona • wyjaśnia znaczenie napisów znajdujących się na obrazie i analizuje ich znaczenie w kontekście wymowy obrazu
45. Twórca i jego czasy – Ignacy Krasicki	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze etapy życia Ignacego Krasickiego • umiejscawia epokę oświecenia w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy charakterystyczne oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia związek twórczości Ignacego Krasickiego ze światopoglądem epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia obraz Jana Matejki
46. W krzywym zwierciadle (Ignacy Krasicki – poeta wymieniony w podstawie programowej)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>satyra</i> • relacjonuje treść satyry • określa rodzaj literacki utworu • wskazuje narratora 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje podziału utworu na części tematyczne • charakteryzuje szlachcica oraz jego żonę • wskazuje na podstawie tekstu cechy gatunkowe satyry 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia problem poruszony w satyrze • omawia związek satyry ze światopoglądem epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję nad celowością ośmieszania postaw i zachowań w procesie dydaktycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat zalet i wad obcych wpływów kulturowych

<p>47. Twórca i jego czasy – Aleksander Fredro</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>romantyzm, komedia</i> • wymienia najważniejsze etapy życia Aleksandra Fredry • umiejscawia epokę romantyzmu w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje twórczość Aleksandra Fredry 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy charakterystyczne romantyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegała wyjątkowość Aleksandra Fredry na tle epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia genezę <i>Zemsty</i>
<p>48., 49., 50., 51. Aleksander Fredro, <i>Zemsta</i> (lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komedia, komizm charakterów, komizm sytuacyjny, komizm słowny, akt, scena, didaskalia, karykatura, bohaterowie pierwszoplanowi, bohaterowie drugoplanowi, bohaterowie epizodyczni, motto</i> • relacjonuje treść dramatu • przyporządkowuje utwór do rodzaju literackiego • określa czas i miejsce akcji 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy gatunkowe utworu • dokonuje podziału bohaterów na pierwszoplanowych, drugoplanowych i epizodycznych • charakteryzuje bohaterów utworu • wskazuje wątek główny i wątki poboczne utworu • podaje przykłady różnych rodzajów komizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega komizm charakterów, komizm sytuacyjny i komizm słowny w dramacie • wyjaśnia, na czym polega karykaturalne przedstawienie bohaterów • interpretuje tytuł dramatu • wyjaśnia sens motto 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje scenę oświadczyń Papkina pod względem stosowności stylu do sytuacji • analizuje zakończenie dramatu i omawia jego przesłanie 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady przedstawienia motywu zemsty w innych tekstach kultury • wskazuje w dramacie elementy kultury sarmackiej • porównuje treść dramatu z ekranizacją Andrzeja Wajdy
<p>52. Silny charakter</p>	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje treść danych fragmentów utworu • określa rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohatera danych fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób przedstawienia przeżyć wewnętrznych bohatera • interpretuje słowa bohatera: <i>Człowieka można zniszczyć, ale nie pokonać</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje sposób przedstawienia rekinów 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat sentencji: <i>Człowieka można zniszczyć, ale nie pokonać</i> i odnosi ją do wybranych tekstów kultury

<p>53. Przejsć próbę</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wywiad</i> • relacjonuje treść wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób bohater wywiadu definiuje ból • opisuje powód założenia fundacji i jej cele • wymienia cechy charakteru bohatera wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice między dzieciństwem a dorosłością według Jana Meli 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze charakterystykę Jana Meli 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postać rzeczywistą lub fikcyjną, która musiała zmagać się z przeciwnościami losu
<p>54. Panować nad życiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje treść danych fragmentów utworu • określa rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia świat przedstawiony • wskazuje problem, z którym musi się zmierzyć bohaterka fragmentów 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcję narracji pierwszoosobowej we fragmentach • wypowiada się na temat relacji pomiędzy bohaterką a doktorem 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje słowa bohaterki mówiące o tym, że największym jej przeciwnikiem jest ona sama 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia na wybranych przykładach z tekstów kultury, co to oznacza sformułowanie <i>przejść kontrolę nad własnym życiem</i>
<p>55. Na przekór stereotypom</p>	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje treść danego fragmentu • określa czas i miejsce akcji fragmentu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat sposobu narracji • charakteryzuje bohaterów • wskazuje, co zaskoczyło Kubę podczas spotkania z Magdą • przedstawia reakcje otoczenia na związek Magdy i Kuby 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Kuba zainteresował się niepełnosprawną koleżanką • wyjaśnia, w jakim celu Magda posługuje się ironią • wyjaśnia sens tytułu 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia reakcje otoczenia na związek Magdy i Kuby • omawia przyczyny wzajemnego dystansu pomiędzy osobami pełno- i niepełnosprawnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat sposobu postępowania wobec osób niepełnosprawnych • przedstawia tekst kultury podejmujący temat osób niepełnosprawnych
<p>56. Czarny charakter</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>czarny charakter, komiks, wyraz dźwiękonaśladowczy</i> • relacjonuje treść komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znane sobie przykłady „czarnych charakterów” z wybranych tekstów kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat sposobu prezentacji Lorda Vadera w podanym fragmencie komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje funkcję „czarnego charakteru” w wybranym tekście kultury • przedstawia swoją opinię na temat komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia fabułę <i>Gwiezdných wojen</i> • omawia rodzaj rysunku zastosowanego w podanym komiksie
<p>57. Charakterystyka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>charakterystyka, charakterystyka postaci,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice pomiędzy charakterystyką statyczną a 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy plan charakterystyki wybranej postaci literackiej bądź filmowej 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze charakterystykę zawierającą opis wyglądu zewnętrznego postaci i wnikliwy opis cech 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy charakterystykę porównawczą dwóch postaci literackich lub filmowych

	<i>autocharakterystyka, charakterystyka porównawcza</i> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy składające się na charakterystykę 	charakterystyką dynamiczną		charakteru, konsekwentnie poparty trafnie dobranymi przykładami	
58., 59. Malarstwo	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy rozwoju malarstwa 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje najważniejsze cechy malarstwa na poszczególnych etapach rozdziela najważniejsze typy dzieł malarskich ze względu na temat 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy języka malarstwa na wybranym dziele 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia dzieło sztuki według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada opinię na temat sztuki abstrakcyjnej przygotowuje prezentację na temat wybranego artysty tworzy pisemną recenzję wybranego dzieła sztuki
60. Czasownik – przypomnienie i uzupełnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>czasownik osobowy, czasownik nieosobowy, czasowniki dokonane, czasowniki niedokonane</i> wymienia, przez co odmienia się czasownik odróżnia formy nieosobowe czasownika od form osobowych 	<ul style="list-style-type: none"> określa formy gramatyczne czasownika uzupełnia zdania czasownikami w odpowiedniej formie 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje zdania z nieosobowymi formami czasownika zakończonymi na <i>-no, -to</i> przekształca zdania, używając odpowiedniej formy czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> modyfikuje wypowiedź za pomocą zmiany aspektu sporządza notatkę z zastosowaniem nieosobowych form czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje instrukcję, w której wykorzystuje czasowniki w trybie rozkazującym odmienia czasowniki kłopotliwe
61. Strony czynna i bierna czasownika	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>strona czynna, strona bierna, wykonawca czynności, obiekt czynności, czasownik przechodni, czasownik nieprzechodni</i> przedstawia zasadę tworzenia strony biernej czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> przekształca zdania ze strony czynnej na bierną i odwrotnie odróżnia czasowniki przechodnie od czasowników nieprzechodnich wskazuje wypowiedzi, w których najważniejszą rolę odgrywa wykonawca 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje, w jakich okolicznościach używamy strony biernej odnajduje w tekście czasowniki w stronie biernej i wyjaśnia, w jakim celu zostały użyte 	<ul style="list-style-type: none"> używa strony biernej w tekstach oficjalnych, np. w stylu urzędowym 	

		czynności oraz te, w których najistotniejszy jest obiekt czynności			
62. Imiesłowy – nietypowe formy czasownika	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia klasyfikację imiesłowów • wskazuje imiesłowy w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy imiesłowy od podanych czasowników • odmienia imiesłowy przymiotnikowe 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdania podrzędne w imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe z określeniami • przekształca wskazane zdania na konstrukcje z imiesłowami przysłówkowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i poprawia błędy związane z użyciem imiesłowów • redaguje tekst z użyciem wszystkich rodzajów imiesłowów 	
63. Pisownia <i>nie</i> z imiesłowami	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady pisowni <i>nie</i> z imiesłowami 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady pisowni <i>nie</i> z imiesłowami • tworzy imiesłowy z przeczeniem <i>nie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zastępuje określenia oznaczające cechy z imiesłowami z przeczeniem <i>nie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje tekst z użyciem imiesłowów z przeczeniem <i>nie</i> 	
64. Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>charakterystyka, karykatura, komiks, strona czynna czasownika, strona bierna czasownika, aspekt, formy osobowe czasownika, formy nieosobowe czasownika, imiesłowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciąga wnioski • określa własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
66. Ojczyzna	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pierwszy plan, drugi plan, symbol, ciepła paleta barw</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie czasu, w jakim powstał obraz Jacka Malczewskiego <i>Ojczyzna</i>, dla jego wymowy 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje symbolikę kajdan przedstawionych na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje wpływ barw na wymowę obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podobny sposób przedstawiania ojczyzny w innych tekstach kultury

	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje obraz, uwzględniając podział na plany 				
67. Twórca i jego czasy – Adam Mickiewicz	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>romantyzm</i> • wymienia najważniejsze etapy życia Adama Mickiewicza • umiejscawia epokę romantyzmu w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje twórczość Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy charakterystyczne romantyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia związek pomiędzy twórczością Adama Mickiewicza a ideami epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wskazane obrazy pod kątem ich związku z epoką
68. Poświęcić się dla ojczyzny (Adam Mickiewicz – poeta wymieniony w podstawie programowej)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>powstanie narodowowyzwoleńcze</i> • relacjonuje treść wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje bohaterkę wiersza Adama Mickiewicza <i>Śmierć Pulkownika</i> • wymienia wartości istotne dla bohaterki wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>romantyczna legenda bohatera</i> • interpretuje ostatnią strofę utworu • omawia funkcję porównania bohaterki wiersza do Czarnieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat klimatu dominującego w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sylwetkę Emilii Plater na podstawie dowolnych źródeł
69., 70. Walczyć za ojczyznę (Adam Mickiewicz – poeta wymieniony w podstawie programowej)	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje treść utworu Adama Mickiewicza <i>Reduta Ordona</i> • określa rodzaj literacki utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat narratora • wskazuje przykłady animizacji • wskazuje wyrazy dźwiękonaśladowcze 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób przedstawienia wydarzeń • porównuje sposób przedstawienia napastników i obrońców • omawia sposób przedstawienia cara • określa funkcję animizacji • określa funkcję nagromadzenia wyrazów dźwiękonaśladowczych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje przesłanie <i>Reduty Ordona</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sylwetkę Juliana Konstatego Ordona na podstawie dowolnych źródeł
71. Tęsknota za ojczyzną	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hierarchia wartości, neologizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat adresata lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie refrenu dla wymowy wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat hierarchii ważności podmiotu lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia obraz Józefa Chełmońskiego <i>Bociany</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • referuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny i adresata lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa uczucia podmiotu lirycznego • opisuje kraj przedstawiony przez podmiot liryczny • wskazuje w wierszu neologizmy 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje znaczenie określenia <i>światło-cień</i> w kontekście wiersza • omawia funkcję neologizmów w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje sposób osiągnięcia nostalgicznego nastroju wiersza 	
72. Twórca i jego czasy – Henryk Sieniewicz	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm, emigracja</i> • wymienia najważniejsze etapy życia Henryka Sienkiewicza • umiejscawia epokę pozytywizmu w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie hasła: <i>dla pokrzepienia serc</i> • charakteryzuje twórczość Henryka Sienkiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy charakterystyczne pozytywizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia genezę <i>Latarnika</i> • wypowiada się na temat wyjątkowości twórczości Henryka Sienkiewicza na tle epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia hasło <i>dla pokrzepienia serc</i> w kontekście twórczości Henryka Sienkiewicza
73., 74. Henryk Sienkiewicz, <i>Latarnik</i> (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nowela, punkt kulminacyjny, emigrant, symbol</i> • relacjonuje treść noweli • podaje nazwę rodzaju narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia świat przedstawiony noweli • wskazuje cechy gatunkowe noweli • charakteryzuje głównego bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przemianę głównego bohatera • omawia przyczyny tułaczki Skawińskiego, także te niewyrażone bezpośrednio • omawia sposób, w jaki bohater reaguje na pierwsze wersy <i>Pana Tadeusza</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat sposobu postrzegania ojczyzny przez Skawińskiego • interpretuje symbolikę latarni morskiej • formułuje przesłanie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat problemów, z jakimi borykają się emigranci i uchodźcy • omawia kontekst historyczny noweli
75. Wielokulturowość	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dwukulturowość, stereotyp</i> • relacjonuje treść artykułu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy artykułu wskazujące na jego przynależność do publicystyki • wymienia zaprezentowane w tekście stereotypy dotyczące Polski i Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zjawisko społeczne opisane przez autorkę 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia obraz Polski wyłaniający się z przywołanych w tekście wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat stereotypów dotyczących Polski i Polaków

<p>76. Mała ojczyzna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wiersz biały</i>, <i>wiersz wolny</i>, <i>mała ojczyzna</i> • referuje treść wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia obraz ojczyzny wyłaniający się z wiersza • podaje nazwy środków stylistycznych użytych w wierszu • wskazuje cechy wiersza wolnego 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję środków stylistycznych zawartych w wierszu • omawia język wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat własnego pojmowania pojęcia „małej ojczyzny” 	<ul style="list-style-type: none"> • opracowuje mapę myśli dotyczącą ojczyzny • tworzy samodzielną wypowiedź pisemną pt. „Moja mała ojczyzna”
<p>77. Odnaleźć swoje korzenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje treść danych fragmentów utworu • podaje nazwę rodzaju narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat narratora • opisuje świat przedstawiony • wypowiada się na temat roli opowieści w życiu narratora 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia relację pomiędzy narratorem a światem przedstawionym • interpretuje gest kobiet z plemienia Kinte wobec przybysza • interpretuje tytuł utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje relacje pomiędzy głównym bohaterem a utraconą ojczyzną 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat sensu poszukiwania własnych korzeni • wypowiada się na temat kontekstu historycznego danych fragmentów
<p>78. Opuścić ojczyznę</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>fantastyka</i>, <i>symbol</i> • relacjonuje treść danych fragmentów utworu • podaje nazwę rodzaju narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia świat przedstawiony we fragmentach utworu • wypowiada się na temat bohaterów występujących w danych fragmentach • wskazuje cechy świadczące o tym, że podany fragment nie należy do literatury realistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje symbolikę pierścienia • omawia rozważania Froda dotyczące domu 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje symbolikę podróży Froda • przedstawia własne refleksje na temat postrzegania domu z perspektywy podróży 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia inne, znane sobie teksty kultury należące do fantastyki (literatura, film, komiks) • wskazuje różnice pomiędzy fantastyką a science fiction • przedstawia swoje zdanie na temat fantastyki
<p>79., 80. Wypowiedź argumentacyjna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>teza</i>, <i>argument</i>, <i>wnioski</i> • wymienia etapy przygotowywania wypowiedzi argumentacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia chwyt argumentacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście argumenty nierzeczowe 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnikliwą, przekonującą i konsekwentną argumentację do podanej tezy 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia wypowiedź argumentacyjną od takiej, która wskazuje jedynie związek przyczynowo-skutkowy

	<ul style="list-style-type: none"> • odnajduje tezę i argumenty w podanym tekście 				
81. Rzeźba	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy rozwoju rzeźby 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje najważniejsze cechy rzeźby na poszczególnych etapach • rozróżnia najważniejsze typy dzieł rzeźbiarskich ze względu na temat 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia elementy języka rzeźby na wybranym dziele 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia dzieło sztuki według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada swoją opinię na temat rzeźby abstrakcyjnej • przygotowuje prezentację na temat wybranego artysty • tworzy pisemną recenzję wybranego dzieła sztuki
82. Zdanie złożone – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zdania złożone • odróżnia zdania złożone współrzędnie od zdań złożonych podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje pytanie, na które odpowiadają dane zdania podrzędne • podaje nazwy rodzajów zdań złożonych 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje wykresy do zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza wykresy zdań złożonych 	
83., 84. Rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje zdań złożonych • wskazuje spójniki, przed którymi należy postawić przecinek w zdaniu złożonym współrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zdania złożone współrzędnie i określa ich typy • przyporządkowuje zdania współrzędne stosownie do podanego wykresu • wskazuje zdania podrzędne przydawkowe i formułuje do nich pytania • wskazuje zdania podrzędne dopełnieniowe i formułuje do nich pytania 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza wykresy zdań złożonych współrzędnie • przyporządkowuje zdania podrzędne stosownie do podanego wykresu 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza wykresy zdań złożonych i podaje nazwy typów zdań podrzędnych 	
85. Przecinek w zdaniu złożonym	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady stosowania przecinków w zdaniach złożonych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zdania złożone współrzędnie, w których brakuje przecinków 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje zdania podrzędne i stawia przecinki w odpowiednich miejscach 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca tekst, stawiając przecinki w odpowiednich miejscach 	

<p>86. Podsumowanie wiadomości</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>wypowiedź argumentacyjna, neologizm, nowela, opowiadanie, wiersz biały, wiersz wolny, fantastyka, zdania złożone współrzędnie, zdania złożone podrzędnie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciąga wnioski • określa własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
<p>88. Wyobraźnia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>realizm, fantastyka, paleta barw</i> • opisuje, co widzi na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa temat dzieła • wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcję palety barw zastosowanej przez malarza • interpretuje tytuł dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje znaczenie kształtu znajdującego się w centrum obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie wybranych źródeł wyjaśnia znaczenie terminu <i>surrealizm</i>
<p>89. Twórca i jego dzieło – Adam Mickiewicz</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ballada, manifest, egzotyka, orient, romantyzm</i> • wymienia podróże odbyte przez Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie podróży na Krym dla poety 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat znaczenia podróży dla romantyków 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegał przełomowy charakter <i>Ballad i romansów</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia obraz Juliusza Kossaka <i>Adam Mickiewicz z Sadykiem Paszą w Turcji</i>
<p>90. Wyobraźnia ludowa (Adam Mickiewicz – poeta wymieniony w podstawie programowej)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ballada, realizm, fantastyka, punkt kulminacyjny, nauka moralna</i> • relacjonuje treść ballady <i>Świtezianka</i> • określa przynależność utworu do rodzaju literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala, jaką wiedzę na temat świata przedstawionego ma narrator • wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne utworu • wskazuje punkt kulminacyjny • charakteryzuje bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia stosunek narratora do opowiadanych zdarzeń • objaśnia sens nauki moralnej sformułowanej w utworze • wskazuje cechy gatunkowe utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat nauki moralnej wyrażonej w balladzie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy estetyki romantycznej na obrazie Johna Williama Waterhouse’a <i>Pani z Shalott</i>

<p>91. Natura i wyobraźnia (Adam Mickiewicz – poeta wymieniony w podstawie programowej)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>sonet</i> • relacjonuje treść wiersza <i>Stepy akerskie</i> • ustala przynależność utworu do rodzaju literackiego • wskazuje podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • dokonuje podziału utworu na dwie części • wskazuje zastosowane środki stylistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • omawia sposób przedstawienia ciszy w końcówce utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój wiersza i wyjaśnia, jakimi środkami jest on budowany • interpretuje puentę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób przedstawienia natury w wybranym tekście kultury
<p>92. Strach i wyobraźnia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>punkt kulminacyjny, nastrój grozy</i> • relacjonuje treść danych fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat narratora danych fragmentów utworu • charakteryzuje bohaterów danych fragmentów • wskazuje punkt kulminacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia relacje pomiędzy bohaterami • interpretuje wydarzenia symboliczne zawarte w danych fragmentach 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje sposób tworzenia atmosfery grozy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje środki filmowe przydatne do przedstawienia atmosfery danych fragmentów • omawia sposób tworzenia atmosfery grozy w wybranym tekście kultury popularnej
<p>93. Na skrzydłach wyobraźni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sonet, personifikacja</i> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • wskazuje środki stylistyczne • ustala przynależność gatunkową wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • wyjaśnia metaforyczny sens ostatniej strofy wiersza • wyjaśnia metaforyczne znaczenie związków frazeologicznych, w których znajduje się słowo <i>skrzydła</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje przesłanie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje konteksty i nawiązania
<p>94. Baśniowa wyobraźnia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>puenta, neologizm, symbol</i> • relacjonuje treść utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat narratora • charakteryzuje bohaterów utworu • omawia kompozycję utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój utworu • omawia funkcję neologizmów zastosowanych w wierszu • interpretuje symbolikę Dusiołka 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie puenty podejmuje rozważania na temat pochodzenia zła w świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat popularności baśni

	<ul style="list-style-type: none"> określa przynależność utworu do rodzaju literackiego 				
95. Życie w świecie wyobraźni	<ul style="list-style-type: none"> relacjonuje treść fragmentów utworu podaje nazwę rodzaju narracji 	<ul style="list-style-type: none"> określa czas i miejsce akcji charakteryzuje bohaterów danych fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia relacje między bohaterkami wypowiada się na temat reakcji narratorki na przyjaźń Liliany z Kasią omawia funkcję wyrazów potocznych w danych fragmentach 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje ostatnią wypowiedź bohaterki wskazuje wady i zalety życia w świecie wyobraźni 	<ul style="list-style-type: none"> podjmuje dyskusję na temat ludzkiej potrzeby fantazjowania interpretuje obraz Salvadora Dalego <i>Miraż</i>
96., 97. Rozprawka	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>teza, hipoteza, argumenty</i> referuje trzy możliwe schematy pisania rozprawki 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje argumenty do podanego zagadnienia tworzy plan rozprawki na podstawie podanej dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje argumenty i kontrargumenty do podanej tezy 	<ul style="list-style-type: none"> pisze rozprawkę w której: <ul style="list-style-type: none"> zawarta została właściwa teza bądź hipoteza argumentacja jest wnikliwa, przekonująca i konsekwentna przedstawiona została własna opinia dotycząca zadanego tematu, ujawniająca szczególną wrażliwość/wnikliwość piszącego 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy prezentację na temat wybranej subkultury wyjaśnia znaczenie terminu <i>kontrkultura</i> i podaje przykłady
98. Grafika	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy rozwoju grafiki 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje najważniejsze cechy grafiki na poszczególnych etapach odróżnia grafikę artystyczną od grafiki użytkowej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i opisuje najważniejsze techniki graficzne 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia dzieło sztuki według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje prezentację na temat wybranego artysty grafika tworzy pisemną recenzję wybranego dzieła sztuki
99. Wypowiedzenie wielokrotnie złożone	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wypowiedzenie wielokrotnie złożone, zdanie główne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zdanie główne w wypowiedzeniu złożonym 	<ul style="list-style-type: none"> sporządza wykres zdania wielokrotnie złożonego przekształca grupy zdań pojedynczych w 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje opisu składniowego sporządzonego wykresu 	

	<ul style="list-style-type: none"> dokonyuje podziału wypowiedzeń wielokrotnie złożonych na wypowiedzenia składowe 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje odpowiednią interpunkcję w zdaniach wielokrotnie złożonych 	wypowiedzenia wielokrotnie złożone	<ul style="list-style-type: none"> koryguje zbyt długie wypowiedzenia wielokrotnie złożone 	
100. Mowa niezależna i zależna	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mowa zależna, mowa niezależna</i> wyjaśnia różnice pomiędzy mową niezależną a mową zależną 	<ul style="list-style-type: none"> w podanym tekście wskazuje mowę zależną i mowę niezależną zapisuje dowolny dialog w formie mowy zależnej przy zapisie dialogu stosuje poprawną interpunkcję 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje tekst, w którym wypowiedzi bohaterów zapisuje w formie mowy niezależnej 	<ul style="list-style-type: none"> przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie 	
101. Zasady cytowania cudzych tekstów	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>cytat, prawo autorskie, plagiat, źródło, przypis bibliograficzny</i> wymienia zasady cytowania cudzych tekstów 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje odpowiednie słownictwo przy wprowadzaniu cytatów wplata cytaty w wypowiedź, stosując odpowiednie zwroty wprowadzające i znaki interpunkcyjne 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zapisuje przypis bibliograficzny 	<ul style="list-style-type: none"> opracowuje bibliografię dotyczącą podanego tematu 	
102. Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie posługuje się terminami i pojęciami: <i>rozprawka, ballada, sonet, mowa niezależna, mowa zależna, cytat, przypis bibliograficzny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> wyciąga wnioski określa własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie interpretuje wymagany materiał właściwie argumentuje uogólnia, podsumowuje i porównuje 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje bogate konteksty formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
104. Dobro i zło	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>realizm, źródło światła</i> opisuje, co dzieje się na obrazie Caravaggia <i>Powołanie św. Mateusza</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje głównych bohaterów obrazu wypowiada się na temat strojów bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje gesty bohaterów obrazu omawia rolę światła na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia kontekst biblijny interpretuje wymowę dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> omawia inny wybrany obraz Caravaggia

<p>105. Twórca i jego czasy – Charles Dickens</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze etapy życia Charlesa Dickensa umiejscawia epokę wiktoriańską w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje twórczość Charlesa Dickensa 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje cechy charakterystyczne epoki wiktoriańskiej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia związek pomiędzy twórczością Charlesa Dickensa a problemami epoki 	
<p>106., 107., 108., 109. Charles Dickens, <i>Opowieść wigilijna</i> (lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ironia, symbol, problemy społeczne, realizm, fantastyka</i> relacjonuje treść utworu określa przynależność utworu do rodzaju literackiego podaje nazwę rodzaju narracji 	<ul style="list-style-type: none"> omawia świat przedstawiony utworu przedstawia realia społeczne przedstawione w utworze wymienia problemy społeczne zaprezentowane w utworze charakteryzuje głównego bohatera wskazuje elementy fantastyczne w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> omawia stosunek narratora do bohatera omawia sposób przedstawienia duchów nazywa emocje towarzyszące Scrooge'owi w czasie podróży w czasie i przestrzeni wyjaśnia, na czym polega wewnętrzna przemiana bohatera określa funkcję elementów fantastycznych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat symbolicznego znaczenia świąt Bożego Narodzenia w naszym kręgu kulturowym analizuje sposób przedstawienia Bożego Narodzenia w <i>Opowieści wigilijnej</i> wypowiada się na temat hierarchii ważności Ebenezera Scrooge'a 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wybraną adaptację <i>Opowieści wigilijnej</i>
<p>110. Twórca i jego dzieło – Adam Mickiewicz</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>folklor, lud, dziady</i> opisuje obrzęd dziadów 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje rodzimy folklor jako główne źródło inspiracji we wczesnej twórczości Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia powiązania pomiędzy biografią poety a tematem jego wczesnych dzieł 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat sposobu postrzegania ludu przez romantyków 	
<p>111., 112., 113., 114. Adam Mickiewicz, <i>Dziady</i> cz. II (lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dramat romantyczny, dziady, guślarz, motto, wierzenia ludowe, nauka moralna</i> relacjonuje treść utworu opisuje miejsce i czas wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat obrzędu dziadów wskazuje elementy obrzędów pogańskich i chrześcijańskich charakteryzuje bohaterów występujących w dramacie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcję czasu i sposobu przywołania danych duchów wyjaśnia, na czym polegała wina danych duchów opisuje nastrój dramatu wyjaśnia znaczenie motto utworu 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje sposoby uzyskania odpowiedniego nastroju w dramacie wypowiada się na temat aktualności prawd moralnych przedstawionych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> wybiera dwie adaptacje dramatu i dokonuje ich analizy porównawczej omawia elementy wiary ludowej funkcjonujące współcześnie

		<ul style="list-style-type: none"> • omawia role danych uczestników obrzędu • przedstawia rodzaj kary właściwy poszczególnym duchom 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy dramatu romantycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje zakończenie dramatu 	
115. Przebaczenie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powieść historyczna, archaizm</i> • relacjonuje treść fragmentów utworu Henryka Sienkiewicza <i>Krzyżacy</i> • określa przynależność fragmentów do rodzaju literackiego • podaje nazwę rodzaju narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterów fragmentów • wskazuje archaizmy i wyjaśnia ich znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy powieści historycznej • omawia funkcję archaizmów w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje postawę Zygryda i Juranda wobec cierpienia 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje treść fragmentów z analogicznymi scenami z filmu Aleksandra Forda
116. Między dobrem a złem	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>puenta</i> • relacjonuje treść wiersza Jana Twardowskiego <i>Podziękowanie</i> • określa przynależność utworu do rodzaju literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego i wskazuje adresata wiersza • wskazuje użyte środki stylistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób, w jaki został opisany świat przyrody • interpretuje fragment mówiący o naturze człowieka • omawia funkcję użytych środków stylistycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje przesłanie wiersza • podejmuje dyskusję na temat znaczenia różnorodności świata 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wybrane teksty kultury podejmujące problem odmienności
117. Ulec złu	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dyskryminacja, hejt</i> • relacjonuje treść fragmentów utworu Ewy Barańskiej <i>Zapomnieć Różę</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia świat przedstawiony w utworze • wypowiada się na temat narratorki danych fragmentów • wymienia zasady, którymi kierowali się ważniacy rządzący klasą 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia relacje panujące w klasie • wskazuje przyczyny zachowania narratorki po przeczytaniu powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób, w jaki bohaterka ocenia samą siebie z perspektywy czasu • podejmuje dyskusję na temat mechanizmu dyskryminacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wybrane teksty kultury podejmujące temat dyskryminacji • przygotowuje prezentację multimedialną dotyczącą przyczyn i mechanizmów dyskryminacji

	<ul style="list-style-type: none"> • określa przynależność utworu do rodzaju literackiego • podaje nazwę rodzaju narracji 				
118. Ukarac zło	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>powieść kryminalna</i> • relacjonuje treść fragmentów utworu Agathy Christie <i>Morderstwo w Orient Expressie</i> • określa przynależność utworu do rodzaju literackiego • podaje nazwę rodzaju narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje czas i miejsce akcji • wskazuje morderców i ich motyw • charakteryzuje Herkulesa Poirot 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy decydujące o przynależności gatunkowej utworu • omawia wpływ czasu oraz miejsca dokonania zbrodni na sposób prowadzenia śledztwa 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia, w jaki sposób detektyw odkrył prawdę 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat wymierzania sprawiedliwości z pominięciem sądów • wypowiada się na temat innych słynnych detektywów poznanych za pośrednictwem różnych tekstów kultury
119. Zło przeciw naturze	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>reportaż</i> • relacjonuje treść fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje miejsce, w którym doszło do opisanej katastrofy ekologicznej • wyjaśnia, jak doszło do wyschnięcia Morza Aralskiego • omawia skutki wysychania morza 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje podziału tekstu na części i nadaje im tytuły • wskazuje cechy reportażu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia funkcję opisu życia mieszkańców starej rybackiej osady dla wymowy danych fragmentów • podejmuje dyskusję na temat skutków zbytnej ingerencji człowieka w naturę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża opinię na temat ekologii i ruchów ekologicznych • wskazuje inne teksty kultury opisujące niszczenie natury przez człowieka
120. Jak czynić dobro	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wywiad</i> • relacjonuje treść wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przyczyny podjęcia decyzji o nakręceniu filmu • przedstawia stanowisko reżysera dotyczące obowiązków Zachodu wobec Syrii 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia tytuł wywiadu • wskazuje fragmenty nacechowane emocjonalnie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zachowania polityków 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat winy tych, którzy nie reagują na zło

<p>121. Jak prowadzić dyskusję</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dyskusja, stanowisko (teza), argument, kontrargument, sofizmat</i> • wskazuje cele podjęcia dyskusji • wymienia cechy dobrego dyskutanta • wymienia nieuczciwe chwytę stosowane w dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w podanym tekście argumenty i kontrargumenty • wskazuje w podanej dyskusji nieuczciwe chwytę 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje argumenty i kontrargumenty do podanej tezy 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w debacie • wyjaśnia, w jaki sposób rozpoznaje się sofizmaty 	
<p>122. Tworzenie i budowa wyrazów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, temat słowotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie podanych wyrazów pochodnych • tworzy przymiotniki od rzeczowników 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w podanych parach wyrazów wyraz podstawowy i wyraz pochodny • wskazuje formant w wyrazie pochodnym 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje analizy słowotwórczej podanych wyrazów 	
<p>123. O wyrazach pochodnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kategoria słowotwórcza, czasowniki dokonane, stopień wyższy i najwyższy przymiotników oraz przysłówków</i> • wymienia kategorie słowotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje wyraz pochodny do kategorii słowotwórczej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy czasowniki dokonane poprzez dodanie przedrostków • tworzy stopień wyższy i najwyższy przymiotników i przysłówków 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wyrazy należące do konkretnych kategorii słowotwórczych 	
<p>124. Rodzina wyrazów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rodzina wyrazów, rdzeń, wyraz pokrewny, oboczność</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wyrazy należące do jednej rodziny • wskazuje wyraz podstawowy w parze wyrazów pokrewnych 	<ul style="list-style-type: none"> • podkreśla rdzeń i wskazuje oboczności w rodzinie wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza wykresy rodziny wyrazów 	

<p>125. Kłopotliwe przedrostki i przyrostki</p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje cechy decydujące o pisowni przedrostków z-, s- 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje wyrazy, stosując odpowiednie przedrostki zapisuje wyrazy z odpowiednimi przyrostkami -dztwo, -ctwo, -dzki, -cki 	<ul style="list-style-type: none"> w podanym tekście poprawia błędy wynikające z błędnego zapisu przedrostków z-, s- oraz przyrostków -dztwo, -ctwo, -dzki, -cki 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy własny tekst z użyciem wyrazów z przedrostkami s-, z- oraz przyrostkami -dztwo, -ctwo, -dzki, -cki 	
<p>126. Podsumowanie wiadomości</p>	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie posługuje się terminami i pojęciami: <i>dyskusja, reportaż, wyraz pochodny, formant, typy formantów, rodzina wyrazów, wyrazy pokrewne, rdzeń, przedrostki z-, s-, przyrostki -dztwo, -ctwo, -dzki, -cki</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> wyciąga wnioski określa własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie interpretuje wymagany materiał właściwie argumentuje uogólnia, podsumowuje i porównuje 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje bogate konteksty formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
<p>128. Nadzieja</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>graffiti, symbol</i> opisuje, co przedstawia graffiti Banksy'ego <i>There is always hope...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje otoczenie, w którym artysta namalował graffiti 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje symbolikę danych elementów dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje tytuł dzieła w odniesieniu do jego treści 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie wybranych źródeł przygotowuje prezentację na temat twórczości Banksy'ego
<p>129. Dawać nadzieję</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wywiad, frazeologizm</i> relacjonuje treść wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Zbigniew Religa został chirurgiem referuje odczucia lekarza podczas przeszczepu serca charakteryzuje Zbigniewa Religę jako lekarza 	<ul style="list-style-type: none"> omawia emocje, jakie Zbigniew Religa odczuwał w czasie pierwszej operacji przedstawia romantyczną stronę zawodu lekarza, którą dostrzegł Religa 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje znaczenie przekształconego frazeologizmu w tytule wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat filmu <i>Bogowie</i> w reżyserii Łukasza Palkowskiego
<p>130. Sens nadziei</p>	<ul style="list-style-type: none"> relacjonuje treść wiersza Jerzego Lieberta <i>Nadzieja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat podmiotu lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega dramat podmiotu lirycznego przedstawiony 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przesłanie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> podejmuje dyskusję na temat szkód i pożytków płynących z nadziei

	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje utwór do rodzaju literackiego • wskazuje podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wszystkie metaforyczne określenia nadziei 	<p>w dwóch pierwszych wersach utworu</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu 		
131. Potęga nadziei	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>niepełnosprawność</i> • relacjonuje treść danych fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje osiągnięcia Stephena Hawkinga, o których jest mowa w tekście • przedstawia stosunek narratora tekstu do życia 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, w jaki sposób naukowiec postrzega swoją niepełnosprawność 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje przesłanie, które może wynikać z relacji Hawkinga na temat jego życia 	<ul style="list-style-type: none"> • odszukuje informacje na temat ludzi, którzy osiągnęli sukces pomimo różnego rodzaju ograniczeń
132. Brak nadziei	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>kompleksy</i> • relacjonuje treść fragmentów utworu • podaje nazwę rodzaju narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterów danych fragmentów utworu • wskazuje temat przewodni danych fragmentów • wskazuje źródła kompleksów bohaterki • wskazuje w tekście sformułowania pochodzące z języka młodzieżowego 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje opinie bohaterki o sobie samej ze zdaniem osób postronnych • wyjaśnia przyczyny zachowania Kai 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia reakcję Kai na kpiny i szyderstwa • przedstawia swoją opinię na temat przyczyn agresywnego zachowania innych wobec Kai 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat obiegowego powiedzenia, że <i>kpina boli najbardziej</i> • formułuje wskazówki mówiące o tym, jak radzić sobie z przemocą psychiczną
133. Nie tracić nadziei	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>niepełnosprawność</i> • relacjonuje treść danych fragmentów • podaje nazwę rodzaju narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat narratora • charakteryzuje narratora – bohatera • określa czas i miejsce akcji utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcję zmian, jakie zaszły w życiu bohatera • interpretuje wymowę przedstawienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny wzruszenia po występie Fochatej Ady • interpretuje wymowę danych fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat filmu <i>Chce się żyć</i> w reżyserii Macieja Pieprzycy
134. Wola przetrwania	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sztuka przetrwania</i>, <i>paradoks</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia kompozycję tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje główne przesłanie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice pomiędzy tekstem Gryllsa a literaturą piękną 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wybrany tekst kultury opisujący przetrwanie w trudnych warunkach

	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje treść danych fragmentów 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wskazówki dotyczące przetrwania w trudnych warunkach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcję przytoczonych przez autora przykładów 		
135. Wywiad	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wywiad</i> • wymienia etapy tworzenia wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> • układa pytania do autora podanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • zbiera informacje na temat wybranej postaci, wymyśla temat wywiadu i układa pytania 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza wywiad z kolegą/koleżanką • wskazuje błędy w podanym wywiadzie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i ocenia wskazany przez siebie wywiad
136. Prezentacja	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>prezentacja, mowa ciała, font, trena</i> • wymienia etapy tworzenia prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • opracowuje plan prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcję mowy ciała podczas wygłaszania prezentacji • gromadzi materiały do prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wygłasza prezentację na forum klasy 	
137. Skrótowce i skróty	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>skrótowiec, skrót</i> • wymienia rodzaje skrótowców • przedstawia zasady odmiany skrótowców i używania ich w zdaniach • wymienia zasady stosowania skróconego zapisu 	<ul style="list-style-type: none"> • odnajduje skrótowce w tekście • wyjaśnia znaczenie skrótowców • wyjaśnia znaczenia podanych skrótów 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie stosuje skrótowce w zdaniu • poprawnie zapisuje skróty podanych wyrażeń 	<ul style="list-style-type: none"> • zastępuje podane nazwy właściwymi skrótowcami 	
138. Wyrazy złożone	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wyraz złożony, złożenie, zrost</i> • referuje zasady tworzenia wyrazów złożonych i wymienia ich typy 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia znaczenie wskazanych wyrazów złożonych • odróżnia zrosty od złożzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poprawne przymiotniki złożone 	<ul style="list-style-type: none"> • używa wyrazów złożonych w odpowiednim kontekście 	
139. Pisownia przymiotników złożonych	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady pisowni przymiotników złożonych z łącznikiem i bez łącznika 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wyrazy, stosując zasady pisowni przymiotników złożonych 	<ul style="list-style-type: none"> • w podanym tekście poprawia błędy wynikające z błędnego 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy własny tekst z użyciem wyrazów z przymiotnikami złożonymi 	

		z łącznikiem i bez łącznika	zapisu przymiotników złożonych		
140. Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami: <i>wywiad, prezentacja, skrótowce, skróty, wyrazy złożone</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciąga wnioski • określa własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze

Wymagania szczegółowe

KLASA VIII

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Magdaleny Lotterhoff będącym propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *Nowe Słowa na start!* w klasie 8. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń potrafi:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Ja w społeczeństwie	<ul style="list-style-type: none"> • opisać obraz • wymienić barwy użyte przez malarza 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie zastosowanych przez malarza proporcji pomiędzy ludźmi a budynkami 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować znaczenie barw 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować sposób ukazania społeczności miejskiej na obrazie • wyrazić swoją opinię na temat obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać obraz z innymi tekstami kultury przedstawiającymi miasto

3. Twórca i jego czasy. Melchior Wańkowicz	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze elementy biografii Melchiora Wańkowicza 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować twórczość Melchiora Wańkowicza 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać elementy autobiograficzne w książce <i>Ziele na kraterze</i> 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować twórczość Melchiora Wańkowicza 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się o wydarzeniach historycznych współczesnych autorowi
4. Na tropach tradycji – Melchior Wańkowicz, Ziele na kraterze (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> zrelacjonować treść fragmentu utworu przedstawić bohaterów fragmentu utworu 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować bohaterów obu fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> omówić sposób prezentacji dworu pana Pisanki 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić <i>świat znikający</i> polskiej szlachty z punktu widzenia narratora 	<ul style="list-style-type: none"> stworzyć opis interesującego miejsca w swoim regionie
5. Odpowiedzialność za słowo – Melchior Wańkowicz, Tędy i owędy (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcia: <i>literatura faktu, reportaż</i> zrelacjonować treść fragmentu utworu przedstawić bohaterów fragmentu utworu wskazać zadania researchera 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować bohaterów fragmentu przedstawić sposób pracy dziennikarzy w czasopiśmie „Time” 	<ul style="list-style-type: none"> wyliczyć i omówić problemy, z którymi zetknęła się Marta podczas wykonywania powierzonego zadania 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować sformułowaną przez ojca Marty puentę wskazać wyrażenia środowiskowe, wyjaśnić ich znaczenia i określić ich funkcje w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat rzetelnych źródeł informacji
6. Być razem	<ul style="list-style-type: none"> zreferować treść wiersza określić rodzaj literacki wskazać podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> określić funkcję zwrotów do adresata opisać emocje wyrażane przez podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać elementy tworzące atmosferę spotkania bliskich osób omówić funkcję skontrastowania dwóch przestrzeni: na zewnątrz i w środku przy stole 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować wymowę wiersza przedstawić swoje spostrzeżenia dotyczące tworzenia atmosfery podczas spotkania bliskich sobie osób 	<ul style="list-style-type: none"> omówić sposób przedstawienia spotkania bliskich w wybranym tekście kultury
7. Ludzie wobec ludzi	<ul style="list-style-type: none"> zreferować treść wiersza określić rodzaj liryki 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w imieniu jakiej zbiorowości wypowiada się podmiot liryczny scharakteryzować tytułowych ludożerców 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować zabieg stylistyczny zastosowany na początku wiersza omówić funkcję użycia słowa <i>ludożerca</i> w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować zakończenie wiersza odnieść wymowę wiersza do rzeczywistości codziennej 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat „ludożerców” w codziennej rzeczywistości podjąć dyskusję na temat: <i>Czy każdy ma w sobie ludożercę?</i>
8. Stereotypy	<ul style="list-style-type: none"> zreferować treść wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób powstają stereotypy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać sytuacje, w jakich stereotypy mogą być groźne 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować znaczenie wyrażenia <i>mentalne szufladki</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać i omówić teksty kultury prezentujące stereotypowe traktowanie jakiejś grupy

	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przynależność tekstu do gatunku prasowego 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić, w jaki sposób stereotypy wpływają na nasze zachowanie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę indywidualnych kontaktów w zwalczaniu stereotypów 	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć elementy omówione w wywiadzie w rzeczywistości codziennej 	
9. Wykluczona – wpływ stereotypów na relacje między dziećmi	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować fragment powieści • wypowiedzieć się na temat narratora • określić czas i przestrzeń akcji 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować bohaterki występujące we fragmencie utworu • opisać relacje pomiędzy Jaelle a innymi uczennicami 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Jaelle nie chciała się upodobić do rówieśniczek ze szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać stereotypy dotyczące społeczności romskiej przedstawione we fragmencie utworu • przedstawić zdobyte za pomocą różnych źródeł informacje na temat społeczności romskiej • podjąć dyskusję na temat problemów z zaakceptowaniem czyjejś inności 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć swoje zdanie na temat przyczyn wrogości wobec obcych • opisać wybrany stereotyp narodowy • przedstawić inny tekst kultury podejmujący temat Romów
10. Czasy nietolerancji	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>fasyzm, rasizm</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie czasu i miejsca akcji dla wymowy fragmentu utworu • omówić funkcję postaci Jessego Owensa we fragmencie utworu • scharakteryzować Rudy'ego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczynę reakcji ojca na zachowanie Rudy'ego • omówić dialog pomiędzy ojcem a synem 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować funkcję dziecięcej naiwności Rudy'ego dla wymowy fragmentu utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować sylwetkę Jessego Owensa • na podstawie dowolnych źródeł opracować kontekst historyczny fragmentu utworu
11. Być człowiekiem	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>aforyzm, fraszka, paradoks</i> • omówić przynależność gatunkową utworów Jana Sztudyngera 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie sentencji Stanisława Jerzego Leca • wyjaśnić prawdy życiowe zawarte we fraszkach Jana Sztudyngera 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować tytuł zbioru • wskazać paradoksy we fraszkach Jana Sztudyngera i omówić je 	<ul style="list-style-type: none"> • odnieść uniwersalne prawdy zawarte w aforyzmach i fraszkach do swojego doświadczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć odzwierciedlenie jednej z prawd zawartych we fraszkach lub aforyzmach w wybranym tekście kultury i omówić dostrzeżony związek

<p>12. i 13. Perswazja – sztuka językowego wywierania wpływu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>perswazja, apel, sugestia, uzasadnienie, negocjacje, reklama, manipulacja, etyka słowa</i> • wymienić cechy wypowiedzi perswazyjnej • wymienić fazy negocjacji • wymienić sposoby nakłaniania w reklamie • wymienić elementy etyki słowa 	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć w podanych tekstach apel, sugestię i uzasadnienie • wymienić sposoby manipulacji • wskazać reklamy, które nakłaniają odbiorcę do konkretnego działania • wskazać wypowiedzi wykorzystujące manipulację 	<ul style="list-style-type: none"> • skomponować wypowiedź perswazyjną na zadany temat • zanalizować hasła reklamowe pod kątem adresata • zanalizować wybrane reklamy pod kątem zabiegów manipulacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzić negocjacje zgodnie z podanym schematem • ułożyć hasła reklamowe, nakłaniające do konkretnego działania 	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć w reklamach i wypowiedziach polityków elementy manipulacji i zanalizować je • wygłosić publicznie mowę perswazyjną
<p>14. Słowo pisane – historia, charakterystyka, funkcja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze wydarzenia z historii piśmiennictwa • wymienić gatunki wypowiedzi prasowej 	<ul style="list-style-type: none"> • podzielić wypowiedzi pisemne na kategorie • rozpoznać gatunki wypowiedzi prasowej 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić język prasy • wymienić cechy dobrego tekstu prasowego 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować tekst prasowy według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat wad i zalet publikacji drukowanych oraz elektronicznych
<p>15. O grzeczności w języku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady porozumiewania się w grzeczny sposób • wymienić formy grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> • dopasować słowa i zwroty grzecznościowe do adresata 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać wypowiedzi, w których zostały złamane zasady grzeczności w języku 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować wypowiedzi dostosowane do adresata 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować oficjalną mowę na zadany temat, uwzględniając wszystkie zasady grzeczności
<p>16., 17. Różne odmiany polszczyzny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić odmiany polszczyzny • wskazać różnice pomiędzy odmianą oficjalną a nieoficjalną • wyartykułować podane wyrazy zgodnie z normą wzorcową 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać wypowiedzi należące do oficjalnej i nieoficjalnej odmiany języka • wymienić sytuacje, w których można stosować nieoficjalną formę języka, oraz takie, w których należy stosować formę oficjalną 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnice pomiędzy normą wzorcową a normą użytkową języka • rozpoznać wypowiedzi zgodne z normą wzorcową i normą użytkową 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć wypowiedzi zgodne z wzorcową odmianą języka 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować wybrane przez siebie wypowiedzi publicystyczne pod kątem zgodności z normami językowymi

	<ul style="list-style-type: none"> • zaakcentować podane wyrazy zgodnie z normą wzorcową 				
18. Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>literatura faktu, stereotyp, aforyzm, fraszka, formy grzecznościowe, polszczyzna ogólna, odmiana oficjalna, odmiana nieoficjalna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
19. Niepokoje egzystencjalne	<ul style="list-style-type: none"> • opisać, co zostało przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kompozycję dzieła • opisać krajobraz roztaczający się przed bohaterem obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować sposób przedstawienia bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować znaczenie barw dla wymowy obrazu • wyjaśnić wymowę obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrany obraz Caspara Davida Friedricha
20. Twórca i jego czasy – Jan Kochanowski	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>renesans, humanizm</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Jana Kochanowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować twórczość Jana Kochanowskiego • omówić okoliczności powstania cyklu <i>Trenów</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać cechy charakterystyczne renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić specyfikę <i>Trenów</i> Jana Kochanowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • w kontekście biografii i twórczości Jana Kochanowskiego omówić rzeźbę Zygmunta Trembeckiego
21., 22. Wobec śmierci – o <i>Trenach</i> Jana Kochanowskiego (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>tren, porównanie homeryckie, puenta, przenośnia, symbol, peryfraza</i> • zrelacjonować treść trenów • określić rodzaj liryki każdego z utworów • wskazać adresatów wymienionych na 	<p><i>Tren I</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić funkcję apostrofy rozpoczynającej utwór • wskazać porównanie homeryckie i określić jego funkcję <p><i>Tren V</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać porównanie homeryckie i określić jego funkcję 	<p><i>Tren I</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować metaforyczne znaczenie smoka • omówić funkcję pytania retorycznego w zakończeniu utworu <p><i>Tren V</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować metaforyczne znaczenie oliwki i sadownika 	<p><i>Tren I</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować znaczenie puenty • zinterpretować wymowę utworu <p><i>Tren V</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wymowę utworu <p><i>Tren VII</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wymowę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrany tekst kultury, w którym została przedstawiona strata bliskiej osoby, i porównać go z utworami Jana Kochanowskiego

	<p>początku <i>Trenu I, VII i VIII</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy Urszulki przywołane przez podmiot liryczny w <i>Trenie VIII</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczynę przywołania Persefony <p>Tren VII</p> <ul style="list-style-type: none"> określić funkcję odwołania do ubiorów córki omówić funkcję wykrzyknienia w puencie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować znaczenie pytania retorycznego w puencie utworu <p>Tren VII</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić funkcję zdrobnień zinterpretować dwojakie znaczenie słowa <i>skrzynka</i>, użytego utworze <p>Tren VIII</p> <ul style="list-style-type: none"> zinterpretować funkcję kontrastu w ukazaniu domu: przed i po śmierci Urszuli 	<ul style="list-style-type: none"> porównać omówione treny i wyrazić swoją opinię na temat zawartego w nich ładunku emocjonalnego 	
<p>23. W zaświatach – kontekst interpretacyjny do <i>Trenów</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> zrelacjonować treść wiersza wskazać podmiot liryczny w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację liryczną wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego opisać wizję zaświatów przedstawioną w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać peryfrazę i określić jej funkcję omówić sposób, w jaki został przedstawiony Bóg 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować puentę wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat uniwersalnej prawdy o człowieku zawartej w wierszu omówić wizję zaświatów przedstawione w wybranych tekstach kultury
<p>24. Tęsknota pielgrzyma</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcia: <i>hymn</i>, <i>refren</i>, <i>anafora</i> zrelacjonować treść wiersza wskazać podmiot liryczny wskazać adresata lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego nazwać emocje towarzyszące podmiotowi lirycznemu określić funkcję adresata określić miejsce, w którym znajduje się podmiot liryczny oraz 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować obraz Boga wyłaniający się z utworu określić przyczyny smutku podmiotu lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> omówić funkcję refrenu i anafory zinterpretować wymowę wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> omówić kontekst historyczny utworu podjąć dyskusję na temat przyczyn i konsekwencji emigracji

		jego położenie względem domu			
25. List do Boga	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść fragmentu utworu • określić narrację fragmentu utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować bohaterów fragmentu utworu • określić temat przewodni fragmentu utworu • wypowiedzieć się na temat prawdziwości opowieści snuty przez panią Różę • wskazać cechy listu we fragmencie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć spekulacje na temat celu, w jakim pani Róża opowiada Oskarowi historie • omówić relacje łączące Oskara z panią Różą 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat języka, jakim posługują się bohaterowie 	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć konteksty i nawiązania
26. Korzyści z przemijania	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać stały związek frazeologiczny użyty w wierszu i omówić jego funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • omówić postawę podmiotu lirycznego wobec otaczającej rzeczywistości • zinterpretować funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować sposób ukazania przemijania w wierszu • zanalizować obraz miłości przedstawiony w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić różne sposoby przedstawienia motywu przemijania w tekstach kultury
27. Przepis na życie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>ironia</i> • zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać środki stylistyczne • omówić stosunek osoby mówiącej do formułowanych wskazówek • wskazać w wierszu ironię 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • określić funkcje użytych środków stylistycznych • wypowiedzieć się na temat osoby, która stosowała się do wymienionych porad 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować rzeczywisty katalog zasad, którymi powinien się kierować człowiek 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat konsekwencji postawy nonkonformistycznej
28. Wyrażanie opinii	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>opinia</i>, <i>informacja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę pomiędzy opinią a informacją 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządzić notatkę zawierającą informacje 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować opinie wraz z uzasadnieniem 	

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zasady, które powinny być przestrzegane podczas wyrażania opinii 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić informację od opinii 			
29. Muzyka	<ul style="list-style-type: none"> zrelacjonować rozwój muzyki na poszczególnych etapach historii kultury wymienić elementy języka muzyki 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje muzyki rozrywkowej 	<ul style="list-style-type: none"> omówić rolę muzyki w wybranym filmie ocenić utwór muzyczny na podstawie podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> zastosować elementy języka muzyki do analizy wybranego utworu 	<ul style="list-style-type: none"> stworzyć prezentację na temat ulubionej muzyki bądź gatunku muzyki stworzyć prezentację na temat muzyki etnicznej charakterystycznej dla swojego regionu
30. Języki środowiskowe i zawodowe	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcia: <i>języki środowiskowe, języki zawodowe, kolokwializmy, profesjonalizmy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić języki środowiskowe od języków zawodowych wskazać kolokwializmy w podanym tekście 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić przykłady języków środowiskowych i zawodowych wymienić cechy gwary uczniowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać podane rodzaje języków środowiskowych 	<ul style="list-style-type: none"> stworzyć dłuższą wypowiedź ustną zawierającą elementy wybranego języka środowiskowego
31. Dialekty i gwary	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcia: <i>dialekt, gwara</i> wymienić istniejące w Polsce dialekty 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice pomiędzy gwarą a dialektem 	<ul style="list-style-type: none"> w podanych przykładach wskazać różnice pomiędzy gwarą a językiem ogólnonarodowym 	<ul style="list-style-type: none"> przekształcić tekst gwarowy na ogólnopolski 	<ul style="list-style-type: none"> stworzyć minisłownik wybranej gwary
32. O stylu wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> wymienić style funkcjonujące w polszczyźnie zreferować podstawową zasadę dobrego stylu 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy każdego ze stylów wymienić szczegółowe zasady dobrego stylu 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać styl podanej wypowiedzi skorygować błędy stylistyczne w podanym tekście 	<ul style="list-style-type: none"> stworzyć tekst w wybranym stylu 	
33. , 34. Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie posłużyć się terminami i pojęciami: <i>porównanie homeryckie, tren, peryfraza, wyrażanie opinii, języki środowiskowe, języki</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> wyciągnąć wnioski określić własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zinterpretować wymagany materiał właściwie uargumentować uogólnić, podsumować i porównać 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystywać bogate konteksty sformułować i rozwiązać problem badawczy

	<i>zawodowe, dialekty, gwara, style wypowiedzi</i>				
35. Wzorce	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>wzorzec, kompozycja fotografii</i> • opisać, co znajduje się na zdjęciu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kompozycję zdjęcia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać elementy pracy lekarza, które zostały wyeksponowane na zdjęciu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć swoją opinię na temat fotografii i uzasadnić ją 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, kim był Zbigniew Religa
36. Twórca i jego czasy – Aleksander Kamiński	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>harcerstwo, literatura podziemna</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Aleksandra Kamińskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kontekst historyczny twórczości Aleksandra Kamińskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić genezę powstania <i>Kamieni na szaniec</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić znaczenie <i>Kamieni na szaniec</i> dla współczesnych autorowi odbiorców 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat literatury podziemnej w okupowanej Polsce
37., 38., 39., 40., 41. Aleksander Kamiński, Kamienie na szaniec (lektura obowiązkowa)	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść fragmentu utworu <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>okupacja, Szare Szeregi, sabotaż, dywersja, literatura faktu</i> • zrelacjonować treść książki • określić rodzaj narracji • zrelacjonować przebieg akcji pod Arsenalem 	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić świat przedstawiony we fragmencie utworu • scharakteryzować bohaterów fragmentu utworu <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić świat przedstawiony • opisać rzeczywistość okupowanej Warszawy • wymienić i scharakteryzować bohaterów pierwszoplanowych • opisać perypetie bohaterów działających w małym sabotażu i w dywersji 	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Rudy czuł się szczęśliwy pomimo dojmującego bólu i świadomości zbliżającej się śmierci <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat specyfiki pokolenia, do którego należeli bohaterowie • wskazać cechy gawędy harcerskiej i literatury faktu 	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w kontekście danego fragmentu utworu zinterpretować tytuł utworu <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat celowości przeprowadzenia akcji pod Arsenalem w świetle jej skutków • podjąć dyskusję na temat ówczesnego i współczesnego rozumienia słowa <i>patriotyzm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać sposób ukazania akcji pod Arsenalem oraz jej skutków w książce Aleksandra Kamińskiego oraz w filmie w reżyserii Roberta Glińskiego

42., 43. Twardy charakter	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>literatura faktu, alianci</i> • zrelacjonować treść fragmentu utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat narratora • scharakteryzować Kazimierza Daszewskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać cechy gatunkowe utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kontekst historyczny utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać postawy Kazimierza Daszewskiego oraz bohaterów <i>Kamieni na szaniec</i>
44. Geniusz czarodziejski	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić słabe i mocne strony charakteru Steve'a Jobsa 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić stosunek autora tekstu do opisywanego bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat pożądanых cech lidera 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wybraną postać, która wykazuje cechy dobrego lidera
45. Czy można być świętym?	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>apostrofa</i> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki • wskazać adresatów wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • wskazać środki stylistyczne i określić ich funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wymowę wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sylwetkę św. Franciszka z Asyżu
46. Zbuntowany	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>idealizm</i> • zrelacjonować treść fragmentów • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować głównego bohatera • określić stany emocjonalne rozmawiających postaci • wskazać powody wydalenia bohatera ze szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić stosunek bohatera do rzeczywistości • wskazać w bohaterze cechy idealisty 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować marzenie chłopaka dotyczące jego przyszłości 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrane dzieła filmowe przedstawiające motyw buntu młodych ludzi
47. Ratować innych	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>wywiad</i> • zrelacjonować treść wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym dla bohatera wywiadu jest rodzina • wskazać elementy obyczajowości strażaków • przedstawić wartości, jakimi kierowali się strażacy 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić konsekwencje, jakie poniósł Stanisław Trojanowski w wyniku akcji ratowniczej 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować rozmowę strażaka z synem 	<ul style="list-style-type: none"> • przybliżyć wydarzenia, które rozegrały się w Nowym Jorku 11 września 2001 roku
48. Po co nam autorytety?	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>wywiad</i> • zrelacjonować treść wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyliczyć zasady, którymi warto się kierować podczas poszukiwania autorytetu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę autorytetu we współczesnym świecie • zanalizować wywiad pod kątem sposobu 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat współczesnych autorytetów 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić swój autorytet i uzasadnić wybór

		<ul style="list-style-type: none"> • wskazać różnice pomiędzy autorytetem a guru 	<p>zadawania pytań przez dziennikarkę</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat traktowania celebrytów jako autorytety 	
49., 50. Sprawozdanie z filmu i spektaklu	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy, które powinny się znaleźć we wstępie, w rozwinięciu i w zakończeniu sprawozdania 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć plan sprawozdania ostatnio obejrzanego filmu lub spektaklu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyselekcjonować informacje przydatne do sporządzenia sprawozdania 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć pisemne sprawozdanie z filmu bądź spektaklu 	
51., 52. Recenzja	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy, z których składa się recenzja • odróżnić recenzję od sprawozdania 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć plan recenzji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyselekcjonować informacje przydatne do sporządzenia recenzji 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić poszczególne elementy dzieła • stworzyć recenzję wybranego filmu 	
53. Telewizja	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować etapy rozwoju telewizji • wskazać momenty przełomowe w rozwoju telewizji • podać przykłady gatunków telewizyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wybrane programy telewizyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić specyfikę języka przekazu telewizyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić wybrany program telewizyjny według podanych kryteriów • porównać różne przykłady tego samego gatunku telewizyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat roli telewizji w życiu swoich rówieśników • podjąć dyskusję na temat jakości i funkcji reklam telewizyjnych • przygotować prezentację na temat swojego ulubionego serialu
54. Treść i zakres wyrazu	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>treść wyrazu, zakres wyrazu</i> • odróżnić treść od zakresu wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zależność pomiędzy treścią a zakresem wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać treść i zakres wyrazu w podanych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • podane wyrazy zastąpić słowami o bogatszej treści • podane wyrazy zastąpić słowami o szerszym zakresie 	
55. Rodzaje wyrazów ze względu na znaczenie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>synonim, antonim, homonim, wyraz wieloznaczny, eufemizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zastąpić podane wyrazy synonimami • podać antonimy do danych wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnice pomiędzy wyrazami wieloznacznymi a homonimami • wyjaśnić znaczenie podanych eufemizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • podać różne znaczenia danych wyrazów 	

56. Neologizmy i archaizmy	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje neologizmów i zapożyczeń 	<ul style="list-style-type: none"> podzielić neologizmy na kategorie odnaleźć neologizmy w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie podanych neologizmów 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać archaizmy w przysłowiach i wyjaśnić ich znaczenie 	
57., 58. Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie posłużyć się terminami i pojęciami: <i>wojenna literatura faktu, apostrofa, sprawozdanie z filmu i spektaklu, recenzja, synonimy, antonimy, homonimy, wyrazy wieloznaczne, neologizmy, archaizmy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> wyciągnąć wnioski określić własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zinterpretować wymagany materiał właściwie uargumentować uogólnić, podsumować i porównać 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystywać bogate konteksty sformułować i rozwiązać problem badawczy
59. Polskość	<ul style="list-style-type: none"> podać informacje na temat Wystaw Światowych EXPO opisać Pawilon Polski 	<ul style="list-style-type: none"> opisać tradycyjne i nowoczesne elementy Pawilonu Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> określić związek wzornictwa budynku z Polską i polskością wypowiedzieć się na temat wartości związanych z polskością, jakie warto promować za granicą 		
60. Twórca i jego czasy. Adam Mickiewicz	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcia: <i>szlachta, Wielka Emigracja, epepeja narodowa</i> wymienić najważniejsze etapy życia Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować twórczość Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> omówić genezę <i>Pana Tadeusza</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy epepeji obecne w <i>Panu Tadeuszu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> zanalizować obraz Dietricha Montena
61., 62., 63., 64., 65. i 66.	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcia: <i>epepeja, inwokacja,</i> 	Do fragmentu utworu:	Do fragmentu utworu:	Do fragmentu utworu:	<ul style="list-style-type: none"> omówić kontekst historyczny, w jakim

<p>Adam Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i> (lektura obowiązkowa)</p>	<p><i>szlachta, dworek szlachecki, komizm, ironia</i> Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść fragmentu • wskazać adresatów inwokacji <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść utworu • wymienić obyczaje szlacheckie opisane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat narratora fragmentu utworu <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać strukturę społeczną szlachty polskiej • scharakteryzować Jacka Soplicę, Hrabiego, Sędzięgo i Gerwazego • wymienić wydarzenia historyczne przywołane w koncercie Jankiela • wymienić cechy gatunkowe utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać, w jaki sposób inwokacja nawiązuje do tradycji eposu homeryckiego <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat sposobu przedstawienia społeczności dobrzyńskiej • wskazać komizm w sposobie przedstawienia niektórych bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować sposób przedstawienia ojczyzny w inwokacji • zanalizować elementy wystroju dworku szlacheckiego w kontekście tradycji i patriotyzmu <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat zalet i wad szlachciców przedstawionych w utworze • zinterpretować częste pojawianie się w utworze słowa <i>ostatni</i> • zinterpretować tytuł utworu 	<p>powstało dzieło, oraz kontekst historyczny wydarzeń przedstawionych w utworze</p> <ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat przyczyn określenia dzieła Mickiewicza epopeją narodową, skoro opisana została tam tylko jedna warstwa społeczna • porównać tekst Adama Mickiewicza z reżyserską wizją Andrzeja Wajdy
<p>67. Polski patriotyzm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>martyrologia, postawa obywatelska</i> • zrelacjonować treść wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy nowoczesnego patriotyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać źródła tradycyjnego pojmowania patriotyzmu • porównać patriotyzm tradycyjny i patriotyzm nowoczesny w kontekście współczesnej rzeczywistości 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować definicję współczesnego patriotyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat postaw patriotycznych
<p>68. Twórca i jego czasy. Stefan Żeromski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>rusyfikacja</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Stefana Żeromskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności powstania <i>Szyfowych prac</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić tematy poruszane w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kontekst społeczno-historyczny twórczości Żeromskiego 	
<p>69., 70., 71., 72., 73. Stefan Żeromski, <i>Szyfowe prace</i></p>	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>rusyfikacja</i> 	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować Bernarda Zygiera 	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat przyczyn 	<p>Do fragmentu utworu:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat potrzeby zachowywania tożsamości narodowej

(lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować fragment powieści <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>zabory, rusyfikacja</i> • zrelacjonować treść powieści 	<p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić świat przedstawiony • scharakteryzować Marcina Borowicza i Andrzeja Radka • wymienić metody rusyfikacji przedstawione w powieści 	<p>lekceważenia przez uczniów lekcji języka polskiego</p> <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację społeczeństwa polskiego po powstaniu styczniowym • omówić sposoby walki z rusyfikacją przedstawione w utworze • zinterpretować tytuł powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić i zanalizować reakcje uczniów na recytację <i>Reduty Ordona</i> <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zanalizować skutki zabiegów rusyfikacyjnych • przedstawić postawy członków polskiej społeczności wobec działań zaborców i zanalizować ich przyczyny 	
<p>74.</p> <p>Polska moim domem</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>superbohater</i> • zrelacjonować treść utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy Kapitana Polski • wyjaśnić pochodzenie nazwy <i>Kapitan Polska</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób przedstawienia Polski w utworze • wyjaśnić funkcję nawiązania do wydarzeń z historii Afryki 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wymowę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać przedstawionego w utworze Kapitana Polskę do Kapitana Ameryki
<p>75.</p> <p>Oczami obcokrajowca</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść fragmentu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić rytuały związane z polską gościnnością 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać różnice pomiędzy mentalnością niemiecką a polską • wypowiedzieć się na temat stylu fragmentu utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować przyczyny komizmu poszczególnych fragmentów 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat różnic w mentalności przykładowych narodowości • podjąć dyskusję na temat stereotypowego postrzegania mentalności innych narodowości
<p>76.</p> <p>Tęsknota za Polską</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>emigracja, mała ojczyzna</i> • zrelacjonować treść piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • porównać rzeczywistość londyńską i lwowską 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • wskazać wyrazy nacechowane emocjonalnie i omówić ich funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować przesłanie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przytoczyć i omówić wybrany tekst kultury poruszający temat małej ojczyzny

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić funkcję użycia regionalizmów w utworze 		
77., 78. i 79. Przemówienie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy różnych rodzajów przemówień • wymienić elementy niezbędne do przygotowania przemówienia 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić elementy, z których powinno się składać dobrze skomponowane przemówienie • przygotować plan przemówienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyliczyć strategie zdobycia przychylności słuchaczy, sposoby prezentacji argumentów i formułowania zakończenia przemówienia 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować przykładowe przemówienia pod kątem tematu i stosowanych strategii • wygłosić przemówienie 	
80. Komiks	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić historię komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić język komiksu • przedstawić różnice pomiędzy komiksem amerykańskim a komiksem europejskim 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wybrany komiks i ocenić go według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać wybrane komiksy i ocenić je według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć projekt komiksu • przedstawić film inspirowany komiksem i omówić jego specyfikę
81. i 82. Odmienne części mowy – powtórzenie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić odmienne części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować odmienne części mowy • określić cechy charakterystyczne deklinacji trudnych rzeczowników 	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć nieosobowe formy czasownika w tekście i określić je • dokonać właściwej deklinacji rzeczowników • właściwie odmienić i stopniować przymiotniki 	<ul style="list-style-type: none"> • właściwie określić formy czasownika osobowego • właściwie określić formy zaimków i poprawnie je stosować • właściwie nazywać rodzaje liczebników 	
83. Nieodmienne części mowy – powtórzenie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić nieodmienne części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować nieodmienne części mowy • wskazać spójniki, przed którymi stawiamy przecinek 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przysłówki, które podlegają stopniowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać nieodmienne części mowy 	
84. Pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić części mowy pisane łącznie z partykułą <i>nie</i> • wskazać, które części mowy pisze się rozdzielnie z partykułą <i>nie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować poznane zasady w praktyce 	<ul style="list-style-type: none"> • skorygować tekst pod względem pisowni partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć tekst, stosując różne części mowy z partykułą <i>nie</i> 	

85., 86. Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>epopeja, inwokacja, przemówienie, odmienne części mowy, nieodmienne części mowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
87. Utopie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>kadr</i> • opisać, co widzi na fotografii 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kompozycję kadru 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać elementy fantastyczne na fotografii 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować kolorystykę i światło na fotografii • zinterpretować wymowę kadru 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat filmu <i>Kraina jutra</i>
88. Prawdziwa utopia	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść fragmentu utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady panujące w Utopii 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać funkcjonujący w Utopii system społeczny ze znanym mu rzeczywistym systemem 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat tego, dlaczego do rzeczywistości codziennej nie można wprowadzić systemu obowiązującego w Utopii 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat życia w świecie idealnym
89. Moralność a prawo	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>antyutopia</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić świat przedstawiony w utworze • omówić sytuację, w której znalazła się bohaterka • omówić sposób sprawowania władzy w Panem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polega dylemat Katniss • wskazać cechy antyutopii w opisywanym świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką funkcję pełnią Głodowe Igrzyska w świecie Panem 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć prezentację na temat różnych form antyutopii przedstawionych w tekstach kultury
90. Utopia a szczęście	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić świat przedstawiony w utworze • scharakteryzować społeczność Następných • przedstawić stosunek bohaterów do Następných 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować zachowanie Stana pod koniec fragmentu utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać pozytywne i negatywne aspekty sposobu życia w Zagrodzie 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć opowiadanie, opisujące jeden dzień w Zagrodzie • podjąć dyskusję na temat zacytowanego przez Stana zdania

<p>91. Idealne społeczeństwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>alegoria, utopia</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować Boxera • omówić zachowanie kota i klaczy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać cechy utopii w początkowym opisie farmy • wyjaśnić przyczyny dystansu osła Benjamina w stosunku do powszechnego szczęścia 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kontekst historyczny utworu • określić funkcję knura Napoleona dla wymowy fragmentu utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować plakat filmowy • omówić analogie pomiędzy historią Rosji sowieckiej a wydarzeniami opisanymi w <i>Folwarku zwierzęcym</i>
<p>92. Odzyskać raj</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki • wskazać podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • określić funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • zinterpretować znaczenie próśb podmiotu lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wymowę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrany tekst kultury opisujący sposób postrzegania świata przez osobę pogrążoną w żałobie
<p>93. Człowiek idealny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>science fiction</i> • zrelacjonować fragment powieści • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić świat przedstawiony w utworze • wyjaśnić, na czym polegał eksperyment opisany we fragmencie oraz dlaczego się nie powiódł 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać cechy pozwalające zaliczyć powieść do gatunku science fiction 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat czynników kształtujących charakter człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>genetyka</i>
<p>94. Scenariusz filmowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>didaskalia</i> • wymienić elementy wchodzące w skład scenariusza 	<ul style="list-style-type: none"> • wybrać scenę z dowolnej książki, która nadaje się na scenariusz 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować nagłówki scen i wskazówki sceniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć przekonujące dialogi • nadać gotowemu scenariuszowi odpowiedni kształt graficzny 	
<p>95. Film</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze momenty w historii kina • wyjaśnić pojęcia: <i>kadr, plan filmowy, ujęcie, scena, montaż, scenariusz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady filmów należących do poszczególnych gatunków filmowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w wybranych filmach cechy klasyfikujące je do poszczególnych gatunków 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować język filmu w wybranym dziele • ocenić wybrane dzieło filmowe według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotować prezentację na temat wybranej postaci związanej z filmem • stworzyć scenariusz filmowy spełniający wymogi wybranej konwencji gatunkowej

<p>96., 97. Wypowiedzenie i jego części – powtórzenie wiadomości</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne i drugorzędne części zdania podzielić wypowiedzenia na zdania i równoważniki zdań rozpoznać w tekście równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać podmiot i orzeczenie w zdaniu odnaleźć w tekście drugorzędne części zdania 	<ul style="list-style-type: none"> określić właściwy szyk przydawki w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnić zdania przydawkami w odpowiednim szyku dokonać rozbioru logicznego zdania 	
<p>98., 99. Zdanie złożone i zdanie wielokrotnie złożone – powtórzenie wiadomości</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje zdań podrzędnie złożonych wymienić rodzaje zdań współrzędnie złożonych 	<ul style="list-style-type: none"> przekształcić zdania w imiesłowowe równoważniki zdania rozpoznać rodzaje zdań złożonych podrzędnie i współrzędnie wymienić zasady stosowania przecinka w zdaniach złożonych współrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> przekształcić zdania pojedyncze w zdania złożone podzielić zdania złożone współrzędnie na zdania składowe 	<ul style="list-style-type: none"> przeredagować tekst ze zbyt rozbudowanymi zdaniami złożonymi sporządzić wykres zdania złożonego 	
<p>100., 101. Podsumowanie wiadomości</p>	<ul style="list-style-type: none"> odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie posłużyć się terminami i pojęciami: <i>alegoria, scenariusz filmowy, części zdania, wypowiedzenie, wypowiedzenie złożone</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> wyciągnąć wnioski określić własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zinterpretować wymagany materiał właściwie uargumentować uogólnić, podsumować i porównać 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystać bogate konteksty sformułować i rozwiązać problem badawczy
<p>102. Życiowe wybory</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcia: <i>mural, motyw biblijny, street art</i> opisać mural 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać motyw biblijny, do którego nawiązuje dzieło 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować symbolikę barw użytych przez artystkę wyjaśnić tytuł muralu 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować wymowę dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wybrany przykład street artu
<p>103. Twórca i jego czasy. Henryk Sienkiewicz</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze etapy życia Henryka Sienkiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić genezę powieści <i>Quo vadis</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat twórczości Henryka Sienkiewicza omówić kontekst powstania powieści historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić recepcję powieści <i>Quo vadis</i> 	

<p>104., 105., 106., 107., 108. Henryk Sienkiewicz, <i>Quo vadis</i> (lektura obowiązkowa)</p>	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>pierwsi chrześcijanie, Cesarstwo Rzymskie</i> • zrelacjonować treść fragmentu <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>powieść historyczna</i> • zrelacjonować treść powieści • określić rodzaj narracji 	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować Winicjusza i Petroniusza • wymienić wartości najważniejsze dla Rzymian <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić świat przedstawiony • wskazać cechy powieści historycznej • scharakteryzować bohaterów pierwszoplanowych • opisać obyczajowość starożytnych Rzymian 	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać emocje, które targały Winicjuszem <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić konsekwencje, z którymi wiązał się wybór religii chrześcijańskiej • omówić sposób życia pierwszych chrześcijan • omówić przyczyny, przebieg i konsekwencje pożaru Rzymu • opisać przemianę wewnętrzną Winicjusza 	<p>Do fragmentu utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać wiarę Rzymian i chrześcijan <p>Do całości utworu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować tytuł powieści • przedstawić dwa sposoby pojmowania miłości w ujęciu antycznym i chrześcijańskim 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybraną adaptację <i>Quo vadis</i> • podjąć dyskusję na temat poświęcenia życia dla idei, w którą się wierzy • porównać pierwszych chrześcijan ze współczesnymi wyznawcami Jezusa z Nazaretu
<p>109. Twórca i jego dzieło. Sławomir Mrożek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>emigracja</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Sławomira Mrożka 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić tematy, którymi Sławomir Mrożek zajmował się w swojej twórczości 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat twórczości artysty • zaprezentować relacje przebywającego na emigracji Mrożka z krajem 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób opisywania rzeczywistości w dziełach artysty 	
<p>110. Być kimś innym. Sławomir Mrożek, <i>Artysta</i> (lektura obowiązkowa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>alegoria</i> • zrelacjonować treść opowiadania • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat narratora • wyjaśnić postawę Koguta • skomentować zachowanie Lisa 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić alegoryczne znaczenie występujących postaci • wskazać elementy komizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • odnieść postawę Koguta do wyobrażenia na temat artysty • sformułować morał 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat sposobu postrzegania artystów • porównać utwór Sławomira Mrożka z wybraną bajką zwierzęcą
<p>111. Bez wyboru</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>pokolenie, tragizm</i> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną wiersza • omówić funkcję środków stylistycznych • omówić kontekst historyczny utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować funkcję kontrastów w wierszu • wyjaśnić, na czym polegał tragizm pokolenia, do którego należał 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat sensu umierania za „wielkie sprawy” • przedstawić wybrany tekst kultury dotyczący tragizmu pokolenia, do

		<ul style="list-style-type: none"> • opisać, jak podmiot liryczny wyobraża sobie swoją przyszłość 		Krzysztof Kamil Baczyński	którego należał Krzysztof Kamil Baczyński
112. Trudna sytuacja	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść fragmentu utworu • nazwać rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić świat przedstawiony • scharakteryzować Alicję • omówić relacje pomiędzy Alicją a Klaudią 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny buntu Alicji wobec zaistniałej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać reakcje bohaterów fragmentu utworu na zaistniałą sytuację 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat reakcji na sytuacji niezależne od nas
113. Iść własną drogą	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>marzenie, los, Własna Legenda, przypowieść</i> • zrelacjonować treść fragmentów 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować głównego bohatera • wyjaśnić, dlaczego Król Salem przybył do młodzieńca 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać cechy przypowieści we fragmentach utworu • wymienić cechy człowieka kierującego się Własną Legendą 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić uniwersalną prawdę o człowieku przedstawioną we fragmencie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat tego, co kieruje ludzkim życiem: wolny wybór, przypadek czy los?
114. Nie warto się buntować	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne użyte w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić relację pomiędzy podmiotem lirycznym a światem • omówić funkcje środków stylistycznych użytych w utworze • omówić konsekwencje buntu przedstawione w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować przesłanie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat konsekwencji zachowania „postawy wyprostowanej”
115. Podanie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>podanie</i> • wymienić elementy, które powinny się znaleźć na podaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • zgromadzić argumenty przydatne do uzasadnienia prośby 	<ul style="list-style-type: none"> • skorygować błędnie napisane podanie • napisać podanie w zeszycie 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować oficjalne podanie przy użyciu komputera z prośbą o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej 	
116. Internet	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić historię internetu • wymienić gatunki wypowiedzi internetowych 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcję internetu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczynę popularności konkretnych serwisów internetowych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wybrany blog • wskazać korzyści i zagrożenia związane z internetem 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat sposobów chronienia prywatności w internecie

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia związane z rzeczywistością internetu 		<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować język wypowiedzi internetowych 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić wypowiedź internetową według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić swoje wyobrażenia na temat przyszłości internetu
117., 118. Fonetyka – powtórzenie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>głoska, litera, ubezdźwięcznienie, udźwięcznienie, uproszczenie grupy spółgłoskowej</i> • przedstawić podział głosek • wymienić zasady poprawnego akcentowania w języku polskim 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać rodzaje głosek na przykładach • poprawnie podzielić wyrazy na sylaby • wskazać wyrazy, w których nastąpiło uproszczenie grupy spółgłoskowej • wskazać upodobnienia wewnątrzwyrazowe 	<ul style="list-style-type: none"> • skorygować błędy w podziale wyrazów • poprawnie zaakcentować wyrazy stanowiące wyjątek od powszechnej reguły 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kierunek upodobnienia • skorygować błędy w akcentowaniu 	
119., 120. Słowotwórstwo – powtórzenie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, temat słowotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy, oboczność, rodzina wyrazów, rdzeń, wyraz pokrewny, oboczność, złożenia, zrosty</i> • wymienić kategorie słowotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie podanych wyrazów pochodnych • utworzyć przymiotniki od rzeczowników • przyporządkować wyraz pochodny do kategorii słowotwórczej • wskazać wyrazy należące do jednej rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w podanych parach wyrazów wyraz podstawowy i wyraz pochodny • wskazać formant w wyrazie pochodnym • podkreślić w rodzinie wyrazów rdzeń i wskazać oboczności • rozpoznać złożenia i zrosty na podanych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy słowotwórczej podanych wyrazów • utworzyć wyrazy należące do konkretnych kategorii słowotwórczych • sporządzić wykresy rodziny wyrazów • omówić funkcję łącznika w przymiotnikach złożonych 	
121., 122. Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługiwać się terminami i pojęciami: <i>powieść historyczna, podanie, fonetyka, typy głosek, akcent, upodobnienia, uproszczenia,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy

	<i>słowotwórstwo, wyraz pochodny, typy formantów, rodzina wyrazów, wyrazy złożone</i>				
123. Dostrzec piękno	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>sztuka współczesna</i> • opisać, co przedstawia obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kompozycję obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • odnieść kompozycję obrazu do masowości obecnej we współczesnej kulturze 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat współczesnej kultury • wypowiedzieć się na temat specyfiki sztuki współczesnej 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotować na podstawie wybranych źródeł prezentację na temat twórczości Warhola
124. Natura okiem poety	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki w wierszu Rymkiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać opisy przejawów wiosny w treści wiersza • wskazać środki stylistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcje środków stylistycznych zastosowanych w wierszu • wskazać nawiązania biblijne 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować funkcję światła w wierszu • omówić przesłanie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć prezentację na temat ogrodów w różnych czasach i kulturach
125. Zatrzymać piękno	<ul style="list-style-type: none"> • zreferować treść fragmentu utworu • wskazać, co szkodziło pięknej twarzy Nino • wyjaśnić pojęcie <i>powiastka filozoficzna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Nino schował twarz do kufierka • wyjaśnić znaczenie frazeologizmów: <i>stracić twarz, zachować twarz, twarzą w twarz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić pytania zadane przez uczonego Kru • wskazać cechy powiastki filozoficznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symboliczne znaczenie chowania twarzy • omówić przenośne znaczenie powiastki 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować powiastkę w kontekście mitu o Narcyzie • podjąć dyskusję na temat pogoni za pięknem cielesnym
126. Piękno pośród brzydoty	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>obóz koncentracyjny, piękno duchowe</i> • zrelacjonować treść fragmentu • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat narratorki • scharakteryzować Suli 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kontekst historyczny • omówić znaczenie przywoływania tekstów antycznych w obozie koncentracyjnym • wypowiedzieć się na temat decyzji Suli 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować tekst pod względem przeżywanych przez bohaterów emocji 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat istnienia wartości uniwersalnych
127. Piękno zwykłych rzeczy	<ul style="list-style-type: none"> • zreferować przeczytany wiersz • określić rodzaj liryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcję słownictwa i środków 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować znaczenie wiersza • zinterpretować tytuł wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób uwznioślenia codzienności w wybranym tekście kultury

	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać bohaterów wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać środki stylistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać różnice dla wymowy wiersza • zinterpretować tytuł wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć własną wypowiedź, wydobywającą piękno codziennego przedmiotu 	
128. Ukryte piękno	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść fragmentu utworu • określić czas i miejsce opisane we fragmencie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować Myszkę i jej rodzinę • omówić zachowania rodziców zdradzające ich stosunek do dziecka 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać różnice w postawach obojga rodziców względem Myszkki • podzielić tekst na części dotyczące najważniejszych problemów 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcję bajki o Kopciuszku w tekście • zinterpretować tytuł powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat społecznego odbioru ludzi z zespołem Downa • omówić wybrany tekst kultury podejmujący problem społecznego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością
129. Sens tworzenia	<ul style="list-style-type: none"> • zrelacjonować treść wiersza • wskazać adresata lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • określić relacje pomiędzy podmiotem lirycznym a adresatem lirycznym • wskazać środki stylistyczne w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcję środków stylistycznych w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować puentę utworu • zinterpretować wymowę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować obraz Johna Williama Waterhouse'a
130., 131. Życiorys, CV	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: <i>życiorys, CV (Curriculum vitae)</i> • wymienić elementy, z których składają się życiorys i CV 	<ul style="list-style-type: none"> • zgromadzić informacje, które powinny się znaleźć w życiorysie i CV 	<ul style="list-style-type: none"> • uporządkować informacje niezbędne do sporządzenia życiorysu i CV • skorygować błędy w podanych życiorysie i CV 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie życiorysu zredagować oficjalne CV 	
132., 133. List motywacyjny	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie <i>list motywacyjny</i> • wymienić elementy, z których składa się list motywacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> • zgromadzić informacje do listu motywacyjnego, który będzie odpowiedzią na podane ogłoszenia 	<ul style="list-style-type: none"> • uporządkować informacje potrzebne do listu motywacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić rzetelność i wiarygodność podanych listów motywacyjnych • zredagować list motywacyjny 	
134. Fotografia	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze wydarzenia z historii fotografii • wymienić rodzaje fotografii 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przykłady fotografii należących do danych kategorii 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić wybraną fotografię według podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować wybraną fotografię • omówić fotografię Charlesa Ebbeta 	<ul style="list-style-type: none"> • zanalizować wybraną fotografię artystyczną

			<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat roli światła w fotografii 		
135., 136. O imionach i nazwiskach	<ul style="list-style-type: none"> wymienić obrzędy nadawania imion wymienić języki, z których wywodzą się imiona zrelacjonować historię nadawania nazwisk zrelacjonować zasady odmiany nazwisk żeńskich i nazwisk małżeństw 	<ul style="list-style-type: none"> wytłumaczyć znaczenie podanych imion słowiańskich użyć imion w wołaczu poprawnie odmienić nazwiska 	<ul style="list-style-type: none"> zanalizować swoje imię z uwzględnieniem podanych kryteriów zanalizować różne nazwiska pod kątem ich pochodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat mody na konkretne imiona 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie imion biblijnych
137. O nazwach miejscowości	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje nazw miejscowości zreferować zasadę zapisu dwuczłonowych nazw miejscowych 	<ul style="list-style-type: none"> właściwie odmienić nazwy miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pochodzenie podanych nazw miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> utworzyć nazwy mieszkanki i mieszkańca danego miasta 	
138. i 139. Najczęstsze błędy językowe	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić podział błędów językowych poprawnie odczytać podane wyrazy 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie odmienić podane słowa właściwie sformułować związki frazeologiczne w podanych przykładach wskazać sylaby akcentowane 	<ul style="list-style-type: none"> skorygować błędy w podanych tekstach odnaleźć w zdaniach błędnie użyte wyrazy odnaleźć błędy stylistyczne w tekście i skorygować je 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać pleonazmy w podanych wyrażeniach 	
140., 141 Podsumowanie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie posłużyć się terminami i pojęciami: <i>życiorys, CV, list motywacyjny, nazwy miejscowe, typy błędów językowych</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> wyciągnąć wnioski określić własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie zinterpretować wymagany materiał właściwie uargumentować uogólnić, podsumować i porównać 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystać bogate konteksty sformułować i rozwiązać problem badawczy

Wymagania edukacyjne z języka polskiego dla klasy szóstej

celujący

Uczeń posiada wiedzę i umiejętności z zakresu całej obowiązkowej podstawy programowej.

- Twórczo i samodzielnie rozwija uzdolnienia i zainteresowania.
- Wykazuje się szczególną aktywnością na lekcjach.
- Jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne oraz cechują się oryginalnością. Potrafi stosować różne formy wypowiedzi zgodnie z celem.
- Osiąga sukcesy w konkursach.
- Nie powiela cudzych poglądów, potrafi krytycznie ustosunkować się do językowej, literackiej i kulturalnej rzeczywistości.
- Zna treść wszystkich obowiązkowych i dodatkowych lektur. Potrafi je zinterpretować.
- Dokonuje autokorekty, ma poczucie odpowiedzialności za poprawność językową w codziennej komunikacji.

bardzo dobry

Uczeń opanował wiadomości w zakresie pełnym lub prawie pełnym (powyżej 90%).

- Czyta biegle i rozumie nowy tekst.
- Zna i potrafi interpretować lektury obowiązkowe i zalecane teksty.
- Wypowiada się ustnie i pisemnie całkowicie poprawnie pod względem językowym, precyzyjnie i zgodnie z celem.
- Doskonale potrafi posługiwać się formami wypowiedzi poznanymi w klasie V oraz przewidzianymi dla kl. VI (charakterystyka bohatera, ogłoszenie, zawiadomienie, gratulacje, wywiad, dziennik, pamiętnik, list oficjalny, opis dzieła sztuki, zaproszenie).
- Zna, rozumie i świadomie stosuje terminologię literacką w interpretacji tekstu.
- Potrafi samodzielnie ocenić postępowanie i poglądy bohaterów oraz uzasadnić swoje zdanie.
- Poprawnie stosuje słownictwo związane z teatrem, filmem, prasą, radiem i telewizją.
- Wskazuje na różnice między wypowiedzią literacką, informacyjną a naukową.

- Odróżnia baśń tradycyjną od fantastycznonaukowej, rozpoznaje typy powieści, utwór literacki i nieliteracki.
- Na poziomie dosłownym i przenośnym wskazuje i określa funkcje środków stylistycznych, odróżnia obrazowanie fantastyczne i realistyczne, rozpoznaje poznane gatunki literackie.
- Sprawnie korzysta z różnych źródeł informacji.
- Potrafi selekcjonować materiał.
- Bierze aktywny udział w lekcjach.
- Rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy i części zdania.
- • Określa bezbłędnie formę gramatyczną poznanych części mowy (rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, zaimka, czasownika) i ich funkcję w zdaniu.
- Bezbłędnie rozpoznaje zaimki i określa ich funkcję w zdaniu.
- Poprawnie stosuje dłuższe i krótsze formy zaimków.
- W odmianie rzeczownika wyróżnia tematy oboczne.
- W zdaniu wskazuje wyrażenia przyimkowe, nazywa ich rolę.
- Klasyfikuje rodzaje wypowiedzeń, podaje ich przykłady.
- Przekształca zdanie na równoważnik zdania i odwrotnie.
- Dokonuje rozbioru logicznego zdania.
- Układa zdanie pojedyncze rozwinięte według podanego wykresu.
- Przeprowadza klasyfikację zdań złożonych. Fonetyka
- Klasyfikuje głoski.
- Dostrzega oboczności głosek i wykorzystuje tę wiedzę w uzasadnianiu pisowni.
- Zna i stosuje zgodnie z zasadami akcent wyrazowy i zdaniowy.
- Pisze poprawnie pod względem ortograficznym, w tym w razie potrzeby wykorzystuje wiedzę o : wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych.
- Poprawnie używa znaków interpunkcyjnych, zna zasady ich stosowania.

dobry

Uczeń opanował zdecydowaną większość wiadomości przewidzianych przez program nauczania dla klasy szóstej (powyżej 75%).

- Bierze aktywny udział w lekcjach.
- Czyta poprawnie, stosując zasady prawidłowej intonacji i akcentowania, rozumie czytany tekst.
- W wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia jedynie nieliczne błędy językowe i stylistyczne, logiczne i ortograficzne.
- Potrafi samodzielnie poprawić większość własnych błędów.
- Posługuje się formami wypowiedzi przewidzianymi dla kl. V.
- W wypowiedziach ocenia i wartościuje problemy, zjawiska dotyczące języka, literatury oraz kultury.
- Wykazuje się dobrą znajomością obowiązkowych lektur.
- Rozpoznaje cechy gatunkowe utworów. • Wskazuje na różnice między wypowiedzią literacką, informacyjną a naukową.
- Używa podstawowej terminologii teoretycznoliterackiej w interpretacji różnych utworów.
- Poprawnie stosuje słownictwo, rozumie i interpretuje dzieła związane z teatrem, filmem i innymi przekazami audiowizualnymi.
- Korzysta z encyklopedii, słowników, także w formie elektronicznej.
- Wyraża własne opinie. Fleksja i składnia
- Określa, tworzy i prawidłowo używa formy gramatyczne odmiennych części mowy.
- Wskazuje przyimki i wyrażenia przyimkowe.
- Rozpoznaje w tekście różne rodzaje wypowiedzeń i rozumie ich funkcje.
- Przedstawia graficznie budowę zdania pojedynczego, nazywa części zdania.
- Przekształca różne rodzaje wypowiedzeń. Fonetyka
- Określa cechy głoski.
- Poprawnie stosuje akcent wyrazowy i zdaniowy

- Zna i poprawnie stosuje podstawowe zasady ortograficzne.
- Popołnia minimalną ilo bdw ortograficznych, interpunkcyjnych i językowych.

dostateczny

Uczn opanowa umiejętności i wiadomości w zakresie umożliwiającym postępy w dalszym uczeniu się (powyzej 50 %).

- W wypowiedziach ustnych i pisemnych na ogół przestrzega zasad poprawnościowych w zakresie budowy zda, precyzyjnego stosowania poznanego słownictwa i ortografii.
- Dostrzega bdy i dokonuje autokorekty wasnycy tekstów przy pomocy nauczyciela.
- Rozpoznaje i tworzy rodne formy pisemne.
- Technika czytania pozwala na zrozumienie tekstu.
- Umie wymienić i omówić elementy świata przedstawionego (miejsce i czas akcji, bohaterów, wydarzenia), wykazując się znajomością lektur.
- Ocenia zachowania bohaterów literackich, filmowych czy teatralnych.
- Gromadzi słownictwo wokół danego hasła.
- Korzysta z encyklopedii i właściwych słowników.
- Wskazuje na roznice między roznymi typami wypowiedzi.
- Porzadkuje słownictwo zwiazane z teatrem i filmem.
- Odroznia zdarzenia, postacie fantastyczne od realistycznych.
- W utworze lirycznym wskazuje określa sytuacj liryczną i podstawowe rodki.
- Doc czesto bierze udział w lekcjach.
- Tworzy świadomie i poprawnie rodne formy fleksyjne wyrazów odmiennych.
- Ucznia obowiazuje systematyczne i staranne prowadzenie zeszytu przedmiotowego.
- Tworzy świadomie i poprawnie rodne formy fleksyjne wyrazów odmiennych.
- Rozpoznaje rzeczownik w roli podmiotu i określenia rzeczownika.
- Prawie bezblednie rozpoznaje czeci mowy odmienne i nieodmienne.

- Rozpoznaje czasownik w roli orzeczenia.
- Rozróżnia typy wypowiedzeń.
- Łączy w zespoły składniowe wyrazy tworzące zdanie.
- Przedstawia graficznie budowę zdania pojedynczego.
- Zna części zdania, przy ich rozpoznawaniu popełnia nieliczne błędy.
- Podane zdania dzieli na pojedyncze i złożone.
- Z podanych zdań pojedynczych tworzy zdanie złożone.
- Odróżnia samogłoski od spółgłosek.
- Określa przynajmniej dwie cechy głoski.
- Dzieli wyrazy na sylaby.
- Poprawnie akcentuje wyrazy na 2 sylabie od końca. Poprawność ortograficzna
- Zna podstawowe zasady ortograficzne.
- Bezbłędnie przepisuje tekst.
- Uzasadnia pisownię wyrazu znaną zasadą ortograficzną. Poprawnie stosuje Interpunkcję
- w dialogach.
- Poprawnie zapisuje liczebniki i daty.
- Porównuje zapis w zeszycie z podanym w słowniku ortograficznym

dopuszczający

Uczeń posiada wiedzę i umiejętności pozwalające na wykonanie zadań o niewielkim stopniu trudności przy pomocy nauczyciela (powyżej 30 %).

- W wypowiedziach pisemnych popełnia liczne błędy językowo-stylistyczne, logiczne i ortograficzne, ale nie przekreślają one pracy i wysiłku, jakie włożył ich napisanie.
- Przy pomocy nauczyciela buduje wypowiedzi ustne i pisemne, potwierdzając umiejętność redagowania planu, opowiadania, dialogu, opisu, listu, sprawozdania na podstawie planu, zaproszenia, notatki z lektury.

- Umie wymienić i omówić elementy świata przedstawionego (miejsce i czas akcji, bohaterów, wydarzenia), wykazując się znajomością przynajmniej jednej powieści z listy lektur.
- Odróżnia zdarzenia i postacie fantastyczne od realistycznych, narratora od bohatera.
- Wypowiada się ustnie na temat przeczytanego utworu, a względna poprawność językowa i rzeczowa świadczą o zrozumieniu treści.
- Odróżnia poezję od prozy.
- Rozpoznaje partie narracyjne, dialogowe, opisowe.
- Przedstawia i ocenia zachowania bohaterów literackich, filmowych czy teatralnych.
- Technika cichego i głośnego czytania pozwala na zrozumienie tekstu.
- Bierze udział w lekcjach. Fleksja i składnia
- Wymienia części mowy.
- Odmienia czasownik przez osoby, liczby, czasy.
- Odmienia rzeczownik i przymiotnik przez przypadki, liczby.
- Wymienia części zdania.
- Wskazuje podmiot, orzeczenie, określenia
- Wskazuje związki wyrazowe.
- Buduje zdania pojedyncze i złożone.
- Odróżnia zdanie od równoważnika.
- Wyróżnia głoski, litery i sylaby w podanym wyrazie.
- Wymienia samogłoski.
- Określa przynajmniej jedną cechę spółgłoski.
- Poprawnie akcentuje wyrazy na 2 sylabie od końca.
- Bezbłędnie przepisuje tekst.
- Uzasadnia pisownię wyrazu znaną zasadą ortograficzną.

- Poprawnie stosuje interpunkcję w dialogach.
- Ucznia obowiązuje systematyczne i staranne prowadzenie zeszytu przedmiotowego.

Wymagania edukacyjne z języków obcych

Sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów:

1. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
2. Ocenie podlegają wszystkie wymienione poniżej formy aktywności ucznia.
3. Każdy uczeń powinien otrzymać w ciągu półrocza minimum 4 oceny.
4. Testy są obowiązkowe – przez test (sprawdzian) rozumie się pracę pisemną obejmującą treści programowe z co najmniej 1 działu – czas pisania minimum 30 minut.
5. Testy są zapowiadane, z tygodniowym wyprzedzeniem i podawany jest zakres sprawdzanych umiejętności i wiedzy. Krótkie sprawdziany, kartkówki z ostatnich lekcji nie muszą być zapowiadane. Przez kartkówkę rozumie się pracę pisemną do/maksymalnie 3 ostatnich zajęć – czas pisania do 15 minut. W przypadku nieuczciwego zachowania podczas prac pisemnych (ściągnięcie) uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną bez możliwości poprawy.
6. Uczeń nieobecny na teście powinien go napisać w terminie uzgodnionym z nauczycielem na pierwszej lekcji po powrocie ucznia do szkoły. Termin pracy klasowej dla takiego ucznia nie może przekroczyć 1 tygodnia od powrotu ucznia do szkoły.
7. Uczeń ma prawo poprawić ocenę z testu. Poprawa jest dobrowolna i odbywa się w terminie uzgodnionym z nauczycielem, jednak nie później niż w ciągu tygodnia od otrzymania oceny. Tylko w sytuacjach wyjątkowych np. dłuższa nieobecność ucznia spowodowana chorobą, termin poprawy może ulec wydłużeniu. Uczeń poprawia ocenę tylko raz. Poprawa odbywa się na zajęciach pozalekcyjnych. W przypadku przystąpienia do poprawy testu nauczyciel uwzględnia obie oceny podczas klasyfikacji śródrocznej i rocznej. Nie ma możliwości poprawy ocen z kartkówek.
8. Przy poprawianiu testu najwyższą oceną jaką może otrzymać uczeń jest ocena bardzo dobra.
9. Uczeń, który opuścił lekcje, ma obowiązek nadrobić braki w wiadomościach, zapisach lekcyjnych, pracach domowych. W przypadku dłuższej niż tydzień nieobecności termin

uzupełnienia braków należy ustalić z nauczycielem, nie może on jednak przekroczyć 2 tygodni.

10. Uczeń musi posiadać własnoręcznie uzupełniony zeszyt z wszystkimi zadaniami i lekcjami, podręcznik, uzupełnione ćwiczenia.
11. Uczeń ma prawo do trzykrotnego w ciągu półrocza zgłoszenia nieprzygotowania do lekcji, za wyjątkiem wcześniej zapowiedzianych prac klasowych i sprawdzianów. Uczeń zgłasza nieprzygotowanie przed rozpoczęciem lekcji. Przez nieprzygotowanie do lekcji rozumiemy: brak pracy domowej, niegotowość do odpowiedzi, brak pomocy potrzebnych do lekcji.
12. Na koniec półrocza nie przewiduje się dodatkowych sprawdzianów poprawkowych.
Obszary aktywności ucznia podlegające ocenianiu:
 - 1) Wypowiedzi ustne.
 - 2) Zadania domowe.
 - 3) Praca na lekcji (aktywność – za 5 plusów ocena bdb, za 3 minusy ocen niedostateczna). Uczeń może otrzymać minusa jeśli nie pracuje na lekcji, odmawia wykonania ćwiczeń, nie uważa, przeszkadza innym dzieciom lub nauczycielowi w prowadzeniu zajęć).
 - 4) Testy i kartkówki.

Prace klasowe i sprawdziany

Prace klasowe i sprawdziany są oceniane punktowo, a punkty są przeliczane następująco:

100% – ocena celująca

91 – 99% – ocena bardzo dobra

75 – 90% – ocena dobra

50 – 74% – ocena dostateczna

31– 49% – ocena dopuszczająca

Stopień celujący:

Uczeń doskonale opanował umiejętności językowe w zakresie pisania, czytania, mówienia, oraz rozumienia ze słuchu, a także znajomości struktur gramatyczno-leksykalnych. Odnosi sukcesy w konkursach pozaszkolnych.

Stopień bardzo dobry:

Uczeń w bardzo dobrym stopniu opanował znajomość struktur gramatyczno-leksykalnych. Stosuje szeroki zakres słownictwa odpowiedni do zadania. Potrafi zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów. Potrafi zrozumieć kluczowe informacje o różnorodnych tekstach i rozmowach. Potrafi z łatwością zrozumieć polecenia nauczyciela. Potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość. Potrafi mówić spójnie bez zahamowań, popełniając niewielkie błędy. Potrafi stworzyć wypowiedź pisemną poprawną pod względem gramatyczno-leksykalnym. Píše teksty o odpowiedniej długości.

Stopień dobry:

Potrafi poprawnie operować większością prostych struktur. Na ogół używa szerokiego zakresu słownictwa odpowiedniego do zadania. Potrafi zazwyczaj zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów. Potrafi zrozumieć polecenia nauczyciela. Przeważnie potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość. Potrafi mówić spójnie z lekkim wahaniem, popełniając niekiedy zauważalne błędy. Potrafi na ogół napisać zadanie zawierające pełne zdania, proste struktury i słownictwo. Píše teksty nieco dłuższe lub krótsze od wymaganej długości.

Stopień dostateczny:

Uczeń potrafi poprawnie operować niektórymi prostymi strukturami. Czasami używa zakresu słownictwa odpowiedniego do zadania. Potrafi zazwyczaj zrozumieć ogólny sens prostych tekstów i rozmów. Potrafi zazwyczaj zrozumieć polecenia nauczyciela. Czasami potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość. Potrafi mówić spójnie, ale z wyraźnym wahaniem, popełnia sporo zauważalnych błędów. Próbuje napisać zadanie zawierające pełne zdania, proste struktury i słownictwo.

Stopień dopuszczający:

potrafi poprawnie operować niedużą ilością prostych struktur. Dysponuje niewielkim zakresem słownictwa. Potrafi częściowo zrozumieć ogólny sens prostych tekstów i rozmów. Przekazanie wiadomości sprawia mu trudność. Tworzy niespójne wypowiedzi z częstym wahaniem, popełnia wiele zauważalnych błędów. Ma trudności z napisaniem zadania zawierającego pełne zdania, proste struktury i słownictwo.

Stopień niedostateczny:

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności przewidzianych podstawą programową i nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie podołać zadaniom o elementarnym stopniu trudności. Nie opanował podstawowych wiadomości w zakresie słownictwa i gramatyki oraz sprawności językowych (tj. pisanie, czytanie, mówienie, słuchanie) przewidzianych podstawą programową.

Zasady wewnątrzszkolnego oceniania z historii w klasach 4-8 nowej podstawy programowej oraz wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

I. Cele edukacyjne

1. Zainteresowanie uczniów przeszłością.
2. Dostarczenie wiedzy, która umożliwi ukształtowanie poprawnych wyobrażeń o życiu w przeszłości, zrozumienie natury ludzkiej i motywów postępowania minionych pokoleń.
3. Pomoc w zrozumieniu złożoności współczesnego świata i odnalezieniu w nim własnego miejsca.
4. Rozwijanie poczucia przynależności do rodziny, społeczności lokalnej, grupy etnicznej, religijnej, narodu, państwa, społeczności europejskiej i światowej.
5. Umożliwienie uczniom zrozumienie innych ludzi i społeczeństw; kształtowanie szacunku i przywiązanie do własnego państwa i rodzimej kultury, z zarazem szacunku i tolerancji dla innych państw i kultur.
6. Dostarczenie wzorów osobowych z przeszłości, wprowadzanie uczniów w świat wartości ogólnoludzkich, sprzyjających wychowaniu prawego człowieka i aktywnego, świadomego swych praw i obowiązków obywatela.

II. Kontrola i ocena

Ocenianie – to proces zbierania informacji o wiedzy, umiejętnościach i postawie ucznia oraz dynamice zmian w tych zakresach.

Każdy uczeń otrzymuje w ciągu półrocza przynajmniej tyle ocen, ile wynosi dwukrotna liczba tygodniowych godzin historii w danej klasie.

Oceny wyrażane w stopniach dzielą się na:

- bieżące (określają poziom wiadomości, umiejętności ucznia ze zrealizowanej części programu)

-okresowe (półroczne i roczne)

Uczeń otrzymuje oceny w skali 1-6, wartość oceny cząstkowej może podwyższać „+” lub obniżać „-”. Na koniec półrocza oraz roku wystawia się oceny bez plusów i minusów.

Ocena bieżąca i okresowa wyraża się w stopniach według skali:

Celujący – cel - 6

Bardzo dobry – bdb - 5

Dobry – db - 4

Dostateczny – dst- 3

Dopuszczający- dop - 2

Niedostateczny – ndst – 1

Ocenie nauczyciela podlegają następujące umiejętności ucznia:

- czytanie map historycznych (map ściennych, map zawartych w podręczniku, zeszyty ćwiczeń)
- czytanie ze zrozumieniem tekstów źródłowych oraz tekstów podręcznika
- odpowiedzi ustne uczniów
- wypowiedzi pisemne (zadania domowe)
- sprawdziany pisemne (testy, sprawdziany, kartkówki)
- aktywność (aktywny udział w zajęciach lekcyjnych)
- aktywne uczestnictwo w konkursach historycznych
- projekty edukacyjne
- umiejętność łączenia faktów, myślenia przyczynowo-skutkowego, porównania epok, ustrojów politycznych, społecznych, gospodarczych na przestrzeni dziejów
- posługiwanie się podstawowymi pojęciami z zakresu chronologii; obliczanie czasu wydarzeń, długości ich trwania, umieszczanie ich na taśmie chronologicznej
- wykorzystania ilustracji, filmu, nagrania audio , nagrań fonicznych jako źródła informacji
- praca w grupie
- praca indywidualna ucznia w zeszyty przedmiotowym, zeszyty ćwiczeń

Przy czytaniu mapy brane są pod uwagę:

- wskazanie granic i ich zmian,
- wskazywanie wydarzeń historycznych umieszczonych na mapie,
- porównanie informacji zawartych na różnych mapach np. historycznej i fizycznej,
- wypełnianie map konturowych,
- znajomość znaczenia symboli z legendy,

Przy wypowiedzi ustnej pod uwagę brane są:

- znajomość poznanych zagadnień
- samodzielność wypowiedzi
- sposób wypowiedzi (ład wypowiedzi, elementy kultury żywego słowa)

Przy dłuższych wypowiedziach pisemnych ocenie podlega:

- zgodność z tematem
- poprawność merytoryczna i stylistyczna
- kompozycja (podział na części, spójność, logiczność)
- estetyka pracy
- dodatkowe walory pracy

Przy pracy ze źródłami historycznymi ocenie podlega:

- umiejętność określenia typu źródła
- umieszczenie źródła we właściwym kontekście historycznym
- umiejętność interpretacji źródła, formułowanie wniosków i ocen

POMIAR OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ ODBYWA SIĘ WEDŁUG ZASAD POMIARU

DYDAKTYCZNEGO ZA POMOCĄ NASTĘPUJĄCYCH NARZĘDZI:

1. Testy

Testy pisemne z różnymi typami zadań min: otwartymi (min. krótka odpowiedź, pytania z luką) i zamkniętymi (min. na dobieranie, wielokrotnego wyboru, prawda - fałsz)

2. Krótkie sprawdziany (kartkówka)

3. Odpowiedzi ustne

4. Analiza i interpretacja materiałów źródłowych

5. Praca z mapą

6. Aktywność ucznia na lekcji

7. Praca ucznia na lekcji (indywidualna lub grupowa)

8. Uczestnictwo w konkursach historycznych , konkursach wiedzy regionalnej

9. Prace dodatkowe(np. referat, udział w projekcie edukacyjnym ,album, inscenizacja, dłuższe prace pisemne pomoce dydaktyczne, inne)

KRYTERIA POSZCZEGÓLNYCH FORM AKTYWNOŚCI UCZNIĄ:

1. Sprawdzian pisemny:

- zapowiedziany przez nauczyciela na tydzień przed jego przeprowadzeniem
- termin sprawdzianu oraz jego zakres zostaje uczniom podyktowany do zeszytu , termin sprawdzianu zaznaczony zostaje w dzienniki elektronicznym
- sprawdziany są po każdym rozdziale z podręcznika do historii (minimum dwa sprawdziany na półrocze)
- uczniowie są zobowiązani do uczestnictwa w sprawdzianie w wyznaczonym terminie
- nieobecność może być usprawiedliwiona chorobą ucznia potwierdzoną przez rodziców
- uczeń, który z przyczyn losowych nie może pisać sprawdzianu z całą klasą powinien wywiązać się z zaległości w ciągu dwóch tygodni od daty oddania sprawdzianu przez nauczyciela (jest to termin ostateczny)
- w sytuacji nieobecności nieusprawiedliwionej, ucieczki z lekcji ściągania, nie napisania pracy w określonym terminie, uczeń otrzymuje z klasówki ocenę niedostateczną
- oceny niedostateczne, dopuszczające, dostateczne, dobre otrzymane ze sprawdzianu uczeń może poprawić w przeciągu dwóch tygodni od daty wystawienia oceny (jest to termin ostateczny)
- poprawy mogą mieć formę ustną lub pisemną
- poprawy odbywać się mogą na lekcjach lub po zajęciach lekcyjnych
- czas trwania poprawy zależy od jej formy
- w przypadku dłuższej nieobecności ucznia pisanie zaległej pracy klasowej oraz kartkówki odbywa się w dodatkowym terminie ustalonym indywidualnie z nauczycielem
- czas trwania pracy klasowej to 45 minut.

Punktacja nr 1

Punktacja sprawdzianu testowego, kartkówki:

0- 30 % (możliwych do uzyskania punktów) niedostateczny

31-44 % dopuszczający
45- 49 % dopuszczający +
50 – 64 % dostateczny
65-74 % dostateczny +
75-85 % dobry
85-89% doby +
90-100 % bardzo dobry
100% plus odpowiedź na dodatkowe pytanie celujący

Punktacja nr 2

Punktacja sprawdzianu testowego, kartkówki dla uczniów, którzy posiadają odpowiednie wskazania w opinii z ppp:

0-20 % (możliwych do uzyskania punktów) niedostateczny
21-35 % dopuszczający
36- 40 % dopuszczający +
41 – 49 % dostateczny
50-54 % dostateczny +
55-71 % dobry
72-76% doby +
77-93 % bardzo dobry
94 -100 % plus odpowiedź na dodatkowe pytanie celujący

W przypadku uczniów z opiniami ppp nauczyciel realizuje wskazania zawarte w opinii. W przypadku prac pisemnych uczeń może pisać taki sam test jak pozostali uczniowie, lecz ma dostosowaną do swoich możliwości punktację (punktacja nr 2). Uczeń może też pisać test inny, opracowany specjalnie dla niego (odpowiednio dobrane pytania zgodnie z zaleceniami poradni) i wtedy wobec niego stosuje się punktację nr 1. Ocenianie ucznia z opinią z ppp jest uzależnione od indywidualnych zapisów zawartych w opinii z ppp.

1. Kartkówki:

- obejmują maksymalnie trzy ostatnie tematy lekcyjne
- wybór formy kartkówki należy do nauczyciela
- kartkówki mogą być niezapowiedzane

- termin kartkówki zapowiadanej wpisany zostaje do dziennika elektronicznego
- uczeń, który z przyczyn losowych nie mógł pisać kartkówki z całą klasą powinien wywiązać się z zaległości na pierwszej lekcji, na której jest obecny. Może jednak napisać zaległą kartkówkę w terminie do dwóch tygodni od powrotu do szkoły (jest to termin ostateczny)
- w sytuacji nieobecności nieusprawiedliwionej, ucieczki z lekcji ściągania, nie napisania pracy w określonym terminie, uczeń otrzymuje z kartkówki ocenę niedostateczną
- oceny niedostateczne, dopuszczające, dostateczne, dobre otrzymane z kartkówki uczeń może poprawić w przeciągu dwóch tygodni od daty oddania kartkówki (jest to termin ostateczny)
- poprawy mogą mieć formę ustną lub pisemną
- kartkówki mogą się odbyć na początku lekcji, lub w innym momencie jej trwania
- poprawy odbywać się mogą na lekcjach lub po zajęciach lekcyjnych
- czas trwania poprawy zależy od jej formy
- czas trwania kartkówki to 10 - 15 minut

3. Odpowiedzi ustne:

- obejmują maksymalnie trzy ostatnie tematy lekcyjne
- uczeń może do odpowiedzi ustnej zostać wybranym przez nauczyciela lub sam się do odpowiedzi zgłosić
- oceny niedostateczne, dopuszczające, dostateczne, dobre z odpowiedzi ustnych można poprawić w terminie do dwóch tygodni od otrzymania oceny
- poprawy odbywają się na lekcji lub po zajęciach
- poprawy obejmują zawsze ten materiał historyczny
- ocenę można poprawiać w terminie do dwóch tygodni od jej otrzymania (jest to termin ostateczny)

W przypadku ustnych odpowiedzi uczeń może dwa razy na półroczu zgłosić nieprzygotowanie (przy dwóch godzinach tygodniowo), a raz na półroczu (w przypadku jednej godziny tygodniowo).

Uczeń nie zgłasza nieprzygotowania do odpowiedzi ustnej w przypadku nieobecności dłuższej niż 5 dni roboczych.

Zgłoszenie nieprzygotowania nie obejmuje zapowiedzianych kartkówek oraz prac klasowych.

W uzasadnionych przypadkach kierując się dobrem ucznia nauczyciel może zwolnić ucznia nieobecnego dłużej niż 5 dni roboczych z obowiązku pisania zapowiedzianej kartkówki, pracy klasowej wyznaczając mu dodatkowo termin napisania zaległej pracy.

4. Praca ze źródłem historycznym:

- może być przez nauczyciela zapowiadana lub niezapowiadana
- obejmuje zakres tematyczny omawiany na zajęciach lekcyjnych
- w przypadku otrzymania niezadowolającej ucznia oceny może on prosić nauczyciela o ponowną próbę napisania pracy w oparciu o źródła przy czym nauczyciel może przekazać uczniowi do opracowania na ocenę inny zestaw źródeł z epoki
- poprawy pracy ze źródłami odbywać się mogą na lekcji lub po zajęciach
- ocenę można poprawiać w terminie do dwóch tygodni od jej otrzymania (jest to termin ostateczny)

5. Prace domowe:

Prace domowe są zapowiadane przez nauczyciela. W przypadku braku pracy domowej nauczyciel wpisuje do dziennika informację „bp” (brak pracy domowej). Brak pracy domowej należy zgłosić nauczycielowi przed rozpoczęciem lekcji.

6. Poprawy ocen nie są obowiązkowe lecz dobrowolne.

7. Aktywność ucznia na lekcji oceniana jest plusem. Uzyskanie pięciu plusów w półroczu skutkuje wpisaniem do dziennika oceny bardzo dobrej. Przez aktywność na lekcji rozumiemy min.: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi, aktywną pracę w grupach itp.

8. Praca na lekcji ucznia może być także oceniona negatywnie. Uzyskanie pięciu minusów z pracy na lekcji skutkuje wpisaniem do dziennika oceny niedostatecznej. Praca na lekcji może także zostać oceniona w skali ocen od niedostatecznej oceny do celującej. Ostateczna decyzja o tym, czy ucznia ocenić w sześciostopniowej skali ocen, czy poprzez plus/ minusy zależy od nauczyciela.

9. Prowadzenie zeszytu przedmiotowego:

Uczeń do zajęć lekcyjnych zobowiązany jest posiadać podręcznik, zeszyt ćwiczeń, zeszyt przedmiotowy. Nieposiadanie któregoś z wymienionych zapisywane jest przez nauczyciela

jako minus do dziennika. Pięć minusów zebranych w przeciągu półrocza przez ucznia, wpisuje się jako cząstkową ocenę niedostateczną z aktywności.

Uczeń nie używa w zeszytcie przedmiotowym, ćwiczeń do pisania koloru czerwonego, gdyż jest on zarezerwowany dla nauczyciela. Notatki w zeszytcie przedmiotowym, zeszytcie ćwiczeń są obowiązkowe. W przypadku braku obecności na lekcji należy zeszyt uzupełnić. W przypadku dłuższej nieobecności ucznia dopuszcza się skserowanie brakujących notatek i wklejenie ksera do zeszytu przedmiotowego.

10. W dzienniku odnotowane są następujące skróty oceniające aktywność lub jej brak:

nb - nieobecny

bp - brak pracy domowej

np. - nie przygotowany

„-” brak zeszytu (w przypadku jego prowadzenia), podręcznika, zeszytu ćwiczeń, zeszytu przedmiotowego

„+” aktywność

11. Ocenę półroczną lub roczną może podwyższyć sukces ucznia w pozaszkolnym konkursie historycznym.

12. Za udział w konkursie historycznym nauczyciel wpisuje ocenę cząstkową celujący lub bardzo dobry (w zależności od rangi konkursu) oraz punkty dodatnie z zachowania.

13. KRYTERIA WYSTAWIENIA OCENY półrocznej, rocznej

Ocena półroczna i roczna zostaje wystawiona na podstawie uzyskanych przez ucznia wszystkich ocen cząstkowych. Nauczyciel wystawiając taką ocenę może wspomagać się uzyskaną przez ucznia średnią arytmetyczną, przy czym ostatecznie o ocenie decyduje nauczyciel biorąc pod uwagę wybraną formę aktywności ucznia np. praca klasowa. Do średniej arytmetycznej nauczyciel wlicza wszystkie uzyskane przez ucznia oceny (zarówno pierwszą ocenę uzyskaną przez ucznia z danej dziedziny jak i oceną z poprawy).

Ocenę półroczną uzyskaną przez ucznia nauczyciel wpisuje do dziennika jako jedną z ocen cząstkowych w II półroczu i wlicza ją do średniej przy wystawianiu oceny rocznej.

Nie ma możliwości zmiany oceny półrocznej, rocznej w wyniku jednorazowego zaliczenia materiału. Uczeń na ocenę pracuje systematycznie całe półrocze.

Przy wystawianiu oceny półrocznej i rocznej nauczyciel może uwzględnić indywidualną sytuację ucznia.

Przy wystawianiu oceny półrocznej i rocznej nauczyciel wspiera się średnią arytmetyczną według zasady:

Od 1,75 ocena dopuszczająca

od 2,75 ocena dostateczna

od 3,75 ocena dobra

od 4,75 – do 5,5 ocena bardzo dobra

na ocenę celującą uczeń musi spełnić kryteria jak na ocenę bardzo dobrą, mieć średnią powyżej 5,5 oraz np. wykazać się sukcesami w konkursach pozaszkolnych z przedmiotu.

14. Ogólne kryteria oceniania określające wiadomości i umiejętności osiągnięć uczniów:

Na ocenę:

- dopuszczającą – uczeń powinien wykazać się znajomością elementarnej wiedzy, wyjaśniać z pomocą nauczyciela znaczenie podstawowych terminów historycznych, dokonywać opisów przeszłości i porównywać ją z teraźniejszością na podstawie materiałów ilustracyjnych;
- dostateczną – uczeń powinien posiadać podstawową wiedzę faktograficzną, czytać teksty ze zrozumieniem, dostrzegać związki teraźniejszości z przeszłością, opanować najprostsze umiejętności przedmiotowe, takie jak: dokonywanie oceny zdarzenia, opis, porównanie, określanie, w którym wieku doszło do danego zdarzenia, porządkowanie wydarzeń w kolejności chronologicznej, odczytywanie daty wydarzenia z osi czasu;
- dobrą – uczeń powinien opanować wiedzę faktograficzną na poziomie ponadpodstawowym, wykazywać się aktywnością na lekcjach, wyrażać własną opinię, dostrzegać ciągłość rozwoju kulturalnego i cywilizacyjnego, integrować wiedzę uzyskaną z różnych źródeł, samodzielnie poszukiwać informacji o swoim regionie i rodzinnej miejscowości, umiejętnie posługiwać się mapą, odczytywać wiadomości z wykresów i tabel;
- bardzo dobrą – uczeń musi wykazać się nie tylko dużą wiedzą, lecz także zrozumieniem procesów historycznych; powinien również samodzielnie wyciągać wnioski, ujmować treści historyczne w związki przyczynowo-skutkowe, krytycznie odnosić się do wydarzeń z przeszłości oraz porównywać epoki i okresy;

- celującą – uczeń wykazuje się rozległą wiedzę historyczną, świadcząca o uzdolnieniach humanistycznych, ponadto wykazuje szczególne zainteresowanie przedmiotem. Osiąga sukcesy w konkursach szkolnych i pozaszkolnych (np. w olimpiadach historycznych). Bierze czynny udział w życiu szkoły, wykazuje się aktywną i prospołeczną postawą, np. pomagając słabszym koleżankom i kolegom w nauce.

Roczny plan pracy z historii dla klasy 4 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Wymagania na poszczególne oceny

*Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Z historią na Ty						
1. Historia – nauka o przeszłości	historia jako nauka o przeszłości – historia a baśnie i legendy – efekty pracy historyków i archeologów – źródła historyczne, ich przykłady oraz podział	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>współczesność, przeszłość, historia, historycy, legenda, baśń</i> – rozróżnia przeszłość od współczesności – rozróżnia fikcję (np. baśń) od rzeczywistości historycznej – potrafi krótko scharakteryzować, czym zajmują się historycy	– poprawnie posługuje się terminami: <i>dzieje, archeologia, źródła pisane, źródła materialne</i> – rozróżnia pracę historyków i archeologów – potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych – wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki – dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych	– porównuje pracę historyków i archeologów – wskazuje różne przykłady źródeł pisanych i niepisanych – wyjaśnia potrzebę edukacji historycznej	– omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów – wskazuje pozapodręcznikowe przykłady różnych kategorii źródeł historycznych – przedstawia różne efekty pracy naukowców zajmujących się przeszłością	– potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie – przedstawia nowoczesne metody badania życia ludzi w przeszłości – ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych
2. Historia wokół nas	drzewo genealogiczne – sposób przedstawienia historii rodziny – „wielka” i „mała” ojczyzna – patriotyzm jako miłość do ojczyzny – sposoby wyrażania patriotyzmu – „małe ojczyzny” i ich tradycje – znaczenie terminów:	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>ojczyzna, patriotyzm</i> – podaje przykłady świąt rodzinnych – podaje przykłady pamiątek rodzinnych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, „mała ojczyzna”</i> – przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny – wyjaśnia, czym jest patriotyzm – podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych	– wyjaśnia, czym jest genealogia – wskazuje na mapie Polski własną miejscowość, region, województwo i jego stolicę – podaje przykłady regionalnych tradycji – charakteryzuje własną „małą ojczyznę” na tle innych regionów	– wskazuje lokalne przykłady instytucji dbających o regionalną kulturę i historię – tworzy przewodnik po własnej miejscowości i regionie – charakteryzuje inne regiony państwa polskiego	– przedstawia historyczną genezę regionu – wskazuje wybitne postaci w dziejach regionu – ocenia, w jaki sposób różnorodność „małych ojczyzn” wpływa na bogactwo „wielkiej”

	<i>tradycja, drzewo genealogiczne, ojczyzna, „mała ojczyzna”, patriotyzm</i>				– wyjaśnia znaczenie dbałości o tradycję regionalną	
3. Mieszkamy w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – państwo polskie i jego regiony – mój region częścią Polski – naród polski jako zbiorowość posługująca się tym samym językiem, mająca wspólną przeszłość i zamieszkująca to samo terytorium – dziedzictwo narodowe – polskie symbole narodowe – polskie święta państwowe – znaczenie terminów: państwo, region, naród, mniejszość narodowa, społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: państwo, region, naród – wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice – zna poprawną nazwę państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia</i> – wymienia elementy współtworzące państwo – wymienia najważniejsze czynniki narodotwórcze – przedstawia polskie symbole narodowe – przedstawia najważniejsze święta państwowe – wskazuje na mapie stolicę państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Polskę na mapie świata – wskazuje na mapie główne krainy historyczno-geograficzne Polski oraz największe miasta – rozróżnia pojęcia naród i społeczeństwo – przedstawia genezę najważniejszych świąt państwowych – wskazuje przykłady instytucji dbających o dziedzictwo narodowe – opisuje właściwy sposób zachowania względem symboli narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie świata największe zbiorowości Polonii – wyjaśnia, dlaczego należy szanować inne tradycje narodowe – przedstawia konsekwencje przynależności Polski do UE 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia genezę polskich symboli narodowych – wyjaśnia pojęcia: emigracja, uchodźcy – podaje przykłady mniejszości narodowych żyjących w Polsce
4. Czas w historii	<ul style="list-style-type: none"> chronologia i przedmiot jej badań – oś czasu i sposób umieszczania na niej dat – podstawowe określenia czasu historycznego (<i>data, okres p.n.e. i n.e., tysiąclecie, wiek</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela używa terminów chronologicznych (<i>data, tysiąclecie, wiek</i>) – umieszcza daty na osi czasu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>chronologia, okres p.n.e. i n.e</i> – zamienia cyfry arabskie na rzymskie – wyjaśnia, czym jest epoka historyczna 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje cezury czasowe epok historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje główne epoki historyczne – podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery – wyjaśnia różnicę między kalendarzem juliańskim i gregoriańskim

	<ul style="list-style-type: none"> – cyfry rzymskie oraz ich arabskie odpowiedniki – epoki historyczne: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność oraz ich daty graniczne 		<ul style="list-style-type: none"> – porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie (era, stulecie) 			
5. Obliczanie czasu w historii	<ul style="list-style-type: none"> – obliczanie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami – określanie, w którym wieku doszło do danego wydarzenia – podział czasu na wieki i półwiecza 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie – poprawnie wskazuje wydarzenie wcześniejsze w czasach p.n.e. – oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach jednej ery 	<ul style="list-style-type: none"> – samodzielnie przyporządkowuje wydarzenia stuleciom – oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er 	<ul style="list-style-type: none"> – przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: <i>początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków</i> – przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: <i>początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków</i> – przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych 	
6. Czytamy mapę i plan	<ul style="list-style-type: none"> – podobieństwa i różnice między mapą a planem – znaczenie mapy w pracy historyka – odczytywanie informacji z planu i mapy historycznej – najstarsze mapy świata 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mapa, plan</i> – dostrzega różnice między mapą a planem 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>legenda, symbol, róża wiatrów</i> – przygotowuje proste plany miejscowe – objaśnia symbole legendy mapy – odczytuje z mapy podstawowe informacje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest kartografia – wyjaśnia, czym jest skala mapy – rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje i wyciąga wnioski z mapy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia elementy historii kartografii – wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej
Rozdział II: Od Piastów do Jagiellonów						

<p>1. Mieszko I i chrzest Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> – słowiańskie pochodzenie Polaków – legendarne początki państwa polskiego – księżę Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski – małżeństwo Mieszka I z Dobrawą – chrzest Mieszka I i jego znaczenie – znaczenie terminów: plemię, Słowianie, Piastowie 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: plemię, Słowianie – wie, kto był pierwszym historycznym władcą Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: Piastowie – przytacza przykłady legend o początkach państwa polskiego – wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska” – wskazuje na mapie rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka – wymienia legendarnych protoplastów Mieszka – przedstawia najważniejsze konsekwencje przyjęcia chrztu – lokalizuje na mapie Gniezno, Poznań oraz inne główne grody w państwie Mieszka I – opisuje bitwę pod Cedynią 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia najważniejsze odkrycia archeologiczne na ziemiach polskich – określa, jakie informacje może zdobyć historyk dzięki zastosowaniu metody dendrochronologicznej – omawia dokument <i>Dagome iudex</i>
<p>2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> – misja świętego Wojciecha w Prusach – zjazd gnieźnieński i pielgrzymka cesarza Ottona III – wojny Bolesława Chrobrego z sąsiadami i przyłączenie nowych ziem – koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski – znaczenie terminów: <i>misja, relikwie, cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i> – opisuje wygląd grodu średniowiecznego – wie, że Bolesław Chrobry był pierwszym królem Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>misja, relikwie</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1000, 1025 – charakteryzuje postać św. Wojciecha – opisuje wygląd i uzbrojenie woja z drużyny książęcej 	<ul style="list-style-type: none"> – zna wydarzenia związane z datami: 997, 1002–1018 – opisuje przebieg misji św. Wojciecha do Prusów – przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego – wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie wizyty Ottona III w Gnieźnie dla państwa polskiego – wyjaśnia znaczenie utworzenia samodzielnej metropolii kościelnej – wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego

*W średniowieczny m klasztorze	<ul style="list-style-type: none"> – zakony chrześcijańskie – życie w klasztorze – wpływ zakonów na rozwój średniowiecznego rolnictwa – rola zakonów w rozwoju wiedzy i średniowiecznego piśmiennictwa – najstarsze zakony na ziemiach polskich i ich znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>duchowieństwo, zakon chrześcijański, mnich, klasztor</i> – charakteryzuje wygląd mnichów – opisuje podstawowe zajęcia duchowieństwa zakonnego w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>reguła zakonna, skryptorium, pergamin</i> – podaje przykłady zakonów – opisuje życie wewnątrz klasztoru 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najstarsze zakony na ziemiach polskich – wyjaśnia, jak należy rozumieć zasadę obowiązującą benedyktynów <i>módl się i pracuj</i> – opisuje wygląd średniowiecznych ksiąg – wyjaśnia, w jaki sposób zakony przyczyniły się do rozwoju rolnictwa na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje wkład duchowieństwa w średniowieczną kulturę – wyjaśnia znaczenie ksiąg i książek dla rozwoju wiedzy i nauki 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykłady lokalizacji najstarszych budowli zakonnych na ziemiach polskich – wyjaśnia, jakie są związki między działalnością zakonów a nauką historyczną
3. Polska Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> – Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów – reformy Kazimierza Wielkiego – zjazd monarchów w Krakowie – ucztą u Wierzyńka – umocnienie granic państwa (<i>Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>) – utworzenie Akademii Krakowskiej – znaczenie terminu: <i>uniwersytet</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>uniwersytet</i> – wyjaśnia, dlaczego historycy nadali królowi Kazimierzowi przydomek „Wielki” – opisuje wygląd średniowiecznego zamku 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>dynastia, ucztą u Wierzyńka</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370 – wyjaśnia powiedzenie: <i>Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego – opisuje zjazd monarchów w Krakowie – wyjaśnia cele oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej – wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje oraz ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną prowadzoną przez Kazimierza Wielkiego – argumentuje, dlaczego Kazimierz Wielki stał się wzorem dobrego władcy 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia znaczenia panowania Kazimierza Wielkiego dla państwa polskiego
*Rycerze i zamki	<ul style="list-style-type: none"> – średniowieczni rycerze i ich rola – funkcje i wygląd zamków – od paza do rycerza – uzbrojenie rycerskie – turnieje rycerskie – kodeks rycerski 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, zbroja, herb, zamek</i> – opisuje wygląd średniowiecznego rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>paż, giermek, pasowanie, kopia, dziedziniec, fosa, baszta, most zwodzony</i> – wyjaśnia, kto i w jaki sposób mógł zostać rycerzem 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób utrzymywali się rycerze – przedstawia powinności rycerskie – charakteryzuje kodeks rycerski 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady zachowanych zamków średniowiecznych w Polsce i w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przykłady wzorców rycerskich utrwalonych w literaturze i legendach

			<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wygląd średniowiecznego zamku – charakteryzuje turnieje rycerskie 			
4. Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> objęcie władzy przez Jadwigę – zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki – przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie – okoliczności objęcia władzy w Polsce przez Władysława Jagiełłę – skutki zawarcia unii polsko-litewskiej – zagrożenie ze strony Krzyżaków – znaczenie terminów: <i>unia, Jagiellonowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>Jagiellonowie</i> – wie, kim był Władysław Jagiełło – wskazuje na mapie państwo polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>unia</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1385 – przedstawia główne konsekwencje unii w Krewie 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów – przedstawia okoliczności zawiazania unii polsko-litewskiej – wymienia postanowienia unii w Krewie 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla obu państw 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia stosunek Litwinów do unii w Krewie – na podstawie mapy ocenia sytuację geopolityczną w Europie Środkowej po zawarciu unii
5. Zawisza Czarny i bitwa pod Grunwaldem	<ul style="list-style-type: none"> rycerz – cechy charakterystyczne – postać Zawiszy Czarnego – bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej udział rycerze – znaczenie terminów: <i>rycerz, miecz, kopia, herb, kodeks honorowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, miecz, herb</i> – opisuje wygląd i cechy rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>giermek, kopia, kodeks honorowy</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1410 – charakteryzuje postać Zawiszy Czarnego – wyjaśnia powiedzenie: <i>polegać jak na Zawiszy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rycerski kodeks honorowy – przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym zajmuje się heraldyka – wyjaśnia charakter obyczajowości i kultury rycerskiej – przedstawia postanowienie pokoju toruńskiego oraz skutki bitwy pod Grunwaldem 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia genezę i charakteryzuje różne zakony rycerskie – podaje przykłady różnych herbów

6. Mikołaj Kopernik – wielki astronom	<ul style="list-style-type: none"> – Mikołaj Kopernik i jego życie – odkrycie Mikołaja Kopernika i powiedzenie: <i>Wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i> – dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii – znaczenie terminu: <i>astronomia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>astronom, obserwacje</i> – wie, kim był Mikołaj Kopernik 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>astronomia, diecezje, ekonomia</i> – wyjaśnia powiedzenie: <i>wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grobowiec – przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika – wyjaśnia, czym jest nauka i jakie cechy musi spełniać wiedza naukowa – opisuje, w jaki sposób zrekonstruowano wygląd Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: układ heliocentryczny – wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół
---------------------------------------	---	---	---	---	---	--

Rozdział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej

1. Jan Zamoyski – druga osoba po królu	<ul style="list-style-type: none"> – kariera polityczna Jana Zamoyskiego – kariera wojskowa Jana Zamoyskiego – Zamość – miasto renesansowe – Akademia Zamojska (<i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i>) – znaczenie terminów: <i>szlachta, kanclerz, hetman</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>szlachta</i> – określa epokę, w której żył Jan Zamoyski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>kanclerz, hetman, akademia</i> – charakteryzuje postać i dokonania Jana Zamoyskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – zna królów Polski: Stefana Batorego i Zygmunta II Augusta – opisuje państwo polskie rządzone przez szlachtę w XVI w. – charakteryzuje zabudowę i układ Zamościa – wyjaśnia słowa Zamoyskiego: <i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnice między monarchią dynastyczną a elekcyjną – przedstawia zagrożenia dla państwa polskiego wynikające z systemu wolnej elekcji – wskazuje na mapie Zamość 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie cechy powinien mieć mąż stanu – charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego
2. XVII wiek – stulecie wojen	<ul style="list-style-type: none"> – potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego – obrona Jasnej Góry i rola przeora Augustyna Kordeckiego – król Jan III Sobieski i jego zwycięstwa nad Turkami – rola husarii w polskich sukcesach militarnych 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>potop szwedzki, husaria, Jasna Góra</i> – opisuje wygląd i uzbrojenie husarii 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>potop szwedzki, wielki wezyr, odsiecz</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1655–1660, 1683 – wskazuje na mapie granice 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry – wskazuje na mapie: Szwecję, Jasną Górę, Turcję, Chocim, Wiedeń – wyjaśnia powiedzenie: <i>Polska przedmurzem chrześcijaństwa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie potopu szwedzkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego wojny XVII wieku przyczyniły się do osłabienia Rzeczypospolitej

	– znaczenie terminów: <i>potop szwedzki, husaria, wielki wezyr, odsiecz</i>		Rzeczypospolitej oraz jej sąsiadów – zna postaci: Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Jan III Sobieski, oraz ich dokonania			
*Czasy stanisławowski e	ideały epoki oświecenia – dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej i jej znaczenie – kultura doby stanisławowskiej oraz jej przedstawiciele – zabytki budownictwa i architektury polskiej 2. poł. XVIII w.	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>encyklopedia, edukacja, reformy</i> – wyjaśnia, w jakim celu wprowadzane są reformy państwa	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Szkoła Rycerska, kadet, mecenas, obiady czwartkowe</i> – wymienia zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – wyjaśnia, dlaczego Dzień Edukacji Narodowej jest współcześnie obchodzony 14 października	– charakteryzuje sytuację państwa polskiego w czasach panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia najwybitniejszych twórców doby stanisławowskiej oraz ich dokonania	– wskazuje przykłady zabytków doby oświecenia w kraju i w regionie – wyjaśnia, dlaczego oświecenie było nazywane „wiekiem rozumu” – wyjaśnia znaczenie powołania Komisji Edukacji Narodowej dla państwa polskiego	– wyjaśnia kontrowersje w ocenie panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – proponuje własne reformy w państwie oraz edukacji i wyjaśnia ich celowość
3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania	– sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII w. – Konstytucja 3 maja – rozbiory Rzeczypospolitej przez Rosję, Prusy i Austrię – dowództwo Tadeusza Kościuszki w powstaniu w 1794 r. – bitwa pod Raławicami i rola kosynierów – klęska powstania i III rozbiór Rzeczypospolitej	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbiory, powstanie</i> – wymienia państwa, które dokonały rozbiorów – przedstawia cel powstania kościuszkowskiego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, kosynierzy</i> – zna wydarzenia związane z datami: 3 maja 1791 r., 1794, 1795 – charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki	– charakteryzuje postać i dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja – opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego	– wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja została ogłoszona świętem narodowym – charakteryzuje program polityczno-społeczny Tadeusza Kościuszki – wyjaśnia przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego	– wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej – podaje przykłady i ocenia różne postawy Polaków w okresie rozbiorów (w tym

	– znaczenie terminów: <i>rozbiory, konstytucja, powstanie, kosynierzy</i>					
4. Józef Wybicki i hymn Polski	– losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej – Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady – generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w utworzeniu Legionów Polskich – Józef Wybicki – autor <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – znaczenie słów <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> hymnem Polski – znaczenie terminów: <i>emigracja, legiony, hymn państwowy</i>	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>hymn państwowy</i> – zna nazwisko autora hymnu państwowego – potrafi objaśnić pierwszą zwrotkę i refren hymnu	– poprawnie posługuje się terminami: <i>emigracja, legiony</i> – zna wydarzenia związane z datą: 1797 – charakteryzuje postaci oraz dokonania gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego	– przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiorze – opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady – wie, kiedy <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> został polskim hymnem narodowym	– przedstawia dalsze losy Legionów Polskich we Włoszech – wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona	– charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte – ocenia, czy Napoleon spełnił pokładane w nim przez Polaków nadzieje
5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe	– Romuald Traugutt – życie przed wybuchem powstania styczniowego – branka i wybuch powstania styczniowego – wojna partyzancka – funkcjonowanie państwa powstańczego – Romuald Traugutt dyktatorem powstania	– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>działalność konspiracyjna, branka, wojna partyzancka</i> – wyjaśnia, dlaczego Polacy zorganizowali powstanie – charakteryzuje taktykę walki partyzanckiej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>działalność konspiracyjna, branka, dyktator, zesłanie</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1863–1864 – pokazuje na mapie zasięg zaboru rosyjskiego	– charakteryzuje sytuację narodu polskiego w zaborze rosyjskim – wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną – opisuje charakter i przebieg powstania styczniowego – przedstawia skutki powstania	– opisuje funkcjonowanie państwa powstańczego – wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło – ocenia postawę Polaków pod zaborem rosyjskim	– porównuje powstanie styczniowe z innymi powstaniami – przedstawia różne metody walki o polskość

	<ul style="list-style-type: none"> – represje po upadku powstania styczniowego – znaczenie terminów: <i>zabór rosyjski, działalność konspiracyjna, branka, wojna partyzancka, dyktator, zesłanie</i> 		<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać i dokonania Romualda Traugutta 			
6. Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka	<ul style="list-style-type: none"> – edukacja Marii Skłodowskiej-Curie na ziemiach polskich – tajne nauczanie i Latający Uniwersytet – kariera naukowa Marii Skłodowskiej-Curie – Nagrody Nobla przyznane Marii Skłodowskiej-Curie – polscy nobliści – znaczenie terminów: <i>tajne nauczanie, Nagroda Nobla, laureat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>tajne nauczanie, laureat, Nagroda Nobla</i> – wyjaśnia, dlaczego Polacy nie mogli odbywać edukacji w języku polskim 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Uniwersytet Latający</i> – charakteryzuje, na czym polegało tajne nauczanie – charakteryzuje postać Marii Skłodowskiej-Curie – wymienia, za jakie dokonania Maria Skłodowska-Curie otrzymała Nagrodę Nobla 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje szkolnictwo XIX-wieczne i współczesne – wyjaśnia, jak funkcjonował Uniwersytet Latający – wyjaśnia, dlaczego M. Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji – przedstawia dokonania M. Skłodowskiej-Curie i wyjaśnia, za co została uhonorowana Nagrodą Nobla 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla – opisuje swoją ulubioną dziedzinę naukową i jej wybitnego przedstawiciela – wyjaśnia rolę nauki w rozwoju cywilizacyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje działalność Marii Skłodowskiej-Curie podczas I wojny światowej
Rozdział IV: Ku współczesnej Polsce						
1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska	<ul style="list-style-type: none"> – działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową – udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej – odzyskanie niepodległości przez Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>II Rzeczpospolita</i> – wskazuje na mapie obszar II RP – wie, kiedy i z jakiej okazji obchodzimy święto państwowe w dniu 11 listopada 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>I wojna światowa, Naczelnik Państwa</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1914–1918; 11 listopada 1918 r., 15 sierpnia 1920 r. – charakteryzuje postać Józefa Piłsudskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową – wyjaśnia sytuację państw zaborczych po wybuchu I wojny światowej – przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje trudności polityczne w odbudowie państwa polskiego – ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej – wyjaśnia, dlaczego w rocznicę Bitwy Warszawskiej Wojsko Polskie obchodzi swoje święto – omawia wydarzenia, które miały wpływ na 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia sytuację geopolityczną w Europie powstałą w wyniku I wojny światowej

	<ul style="list-style-type: none"> – walki o ustalenie granic II Rzeczypospolitej i Bitwa Warszawska – Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa – Narodowe Święto Niepodległości – znaczenie terminów: <i>II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa</i> 			<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem państwowym – wyjaśnia rolę Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego 	kształtowanie się granic II Rzeczypospolitej	
*Bitwa Warszawska	<ul style="list-style-type: none"> – Rosja Sowiecka i komunizm – wojna polsko-bolszewicka – Bitwa Warszawska i jej legenda – 15 sierpnia – Święto Wojska Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>II RP, ulani</i> – przedstawia głównodowodzącego wojsk polskich w bitwie pod Warszawą – odpowiada, jaki był wynik Bitwy Warszawskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>komunizm, bolszewicy, cud nad Wisłą</i> – zna wydarzenie związane z datą: 15 sierpnia 1920 r. – wyjaśnia, dlaczego 15 sierpnia obchodzone jest Święto Wojska Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia genezę wojny o wschodnią granicę II RP – omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej – ocenia postawę ludności polskiej wobec sowieckiego zagrożenia – charakteryzuje mit „cudu nad Wisłą” 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie czynniki złożyły się na sukces wojsk polskich w wojnie z Rosją Sowiecką 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnij, kiedy i w jaki sposób bolszewicy przejęli władzę w Rosji – podaje przykłady współczesnie istniejących krajów komunistycznych oraz opisuje życie ich mieszkańców
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	<ul style="list-style-type: none"> – problemy odrodzonej Polski – zaślubiny Polski z morzem – zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego na polu gospodarczym – budowa portu w Gdyni, Centralny Okręg Przemysłowy – Gdynia polskim „oknem na świat” – znaczenie terminów: <i>eksport, okręg</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>port, przemysł, minister, bezrobocie</i> – wskazuje na mapie Polski Gdynię – wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim „oknem na świat” 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>eksport, import, okręg przemysłowy</i> – charakteryzuje postać Eugeniusza Kwiatkowskiego – wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego – przedstawia dokonania Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób rozwój gospodarczy wpływa na sytuację obywateli 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę potencjału gospodarczego państwa we współczesnym świecie – wymienia najważniejsze ośrodki przemysłowe współczesnej Polski

	<i>przemysłowy</i>					
3. Zośka, Alek i Rudy – bohaterscy harcerze	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja społeczeństwa polskiego pod niemiecką okupacją – Szare Szeregi (Zośka, Alek, Rudy) – akcja pod Arsenalem – batalion „Zośka” w powstaniu warszawskim – powstanie warszawskie jako wyraz patriotyzmu młodego pokolenia – znaczenie terminów: <i>okupacja, łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>okupacja</i> – wie, kiedy i gdzie wybuchła II wojna światowa – opisuje sytuację narodu polskiego pod niemiecką okupacją 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1 września 1939 r., 1 sierpnia 1944 r. – charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem – ocenia postawę młodzieży polskiej pod okupacją 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego – przedstawia politykę okupantów wobec Polaków (mord katyński) 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady udziału żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej – przedstawia przebieg powstania warszawskiego
4. Pilecki i Inka – „żołnierze niezłomni”	<ul style="list-style-type: none"> – polityka Niemiec wobec ludności żydowskiej – obozy koncentracyjne – raporty Witolda Pileckiego – represje komunistów i śmierć Witolda Pileckiego – polityka komunistów wobec polskiego podziemia – postawa Danuty Siedzikówny, ps. Inka – znaczenie terminów: <i>obozy koncentracyjne, „żołnierze niezłomni”</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>obozy koncentracyjne</i> – opisuje politykę Niemiec wobec ludności żydowskiej – wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: „żołnierze niezłomni” – zna zbrodnie niemieckie popełnione na Żydach – charakteryzuje postaci Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny – wyjaśnia, dlaczego dla wielu Polaków wojna się nie zakończyła – wyjaśnia pojęcie: „żołnierze niezłomni” 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać i działalność Witolda Pileckiego – opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich – ocenia postawę Danuty Siedzikówny, ps. Inka 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego państwo polskie znalazło się po II wojnie światowej w sowieckiej strefie wpływów – charakteryzuje działalność partyzantki antykomunistycznej – wyjaśnia dramatyzm wyboru postaw przez obywateli wobec państwa polskiego po II wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie: „suwerenność” – wyjaśnia pojęcie: „żelazna kurtyna” oraz jego genezę – charakteryzuje postać i działalność Ireny Sendlerowej – wymienia największe niemieckie obozy koncentracyjne

<p>5. Jan Paweł II – papież pielgrzym</p>	<p>– opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu – wybór Karola Wojtyły na papieża – pielgrzymki papieża do ojczyzny (<i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i>) – wsparcie Kościoła dla Polaków protestujących przeciw rządowi komunistów – Jan Paweł II jako papież pielgrzym – znaczenie terminów: <i>papież, konklawe, kardynał, pontyfikat</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>papież</i> – wie, kim był Karol Wojtyła – podaje miasto, w którym urodził się Karol Wojtyła</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>konklawe, kardynał, pontyfikat</i> – charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla wiernych – wyjaśnia, dlaczego Jan Paweł II był darzony wielkim szacunkiem</p>	<p>– opisuje sytuację społeczeństwa polskiego w czasach PRL – charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w czasach komunizmu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie słów Jana Pawła II: <i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i></p>
<p>6. „Solidarność” i jej bohaterowie</p>	<p>– kryzys PRL w latach 70. XX w. – działalność opozycyjna – strajki robotnicze i powstanie NSZZ „Solidarność” – bohaterowie „Solidarności” – Lech Wałęsa, Anna Walentynowicz, Andrzej Gwiazda, Jerzy Popiełuszko – wprowadzenie stanu wojennego i represje przeciwko opozycji – przełom 1989 r. i upadek komunizmu</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja, strajk</i> – wie, jak się nazywał pierwszy przywódca związku zawodowego „Solidarność” i późniejszy prezydent</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>związek zawodowy, „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół</i> – zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989 – wyjaśnia, dlaczego w 1980 r. doszło do masowych strajków robotniczych – zna głównych bohaterów „Solidarności” – Lecha Wałęsę, Annę Walentynowicz,</p>	<p>– opisuje okoliczności zawiazania związku zawodowego „Solidarność” – przedstawia główne postulaty „Solidarności” – wymienia ograniczenia, z jakimi wiązało się wprowadzenie stanu wojennego – wyjaśnia symbolikę Okrągłego Stołu</p>	<p>– wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską – podaje przykłady protestów Polaków przeciwko władzom komunistycznym – wyjaśnia, jaką rolę odegrał stan wojenny</p>	<p>– opowiada o rywalizacji między Związkiem Sowieckim a Zachodem – wyjaśnia znaczenie i skutki rozmów Okrągłego Stołu</p>

	– znaczenie terminów: <i>strajk, związek zawodowy, „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół</i>		Andrzeja Gwiazdę, Jerzego Popiełuszkę			
--	---	--	--	--	--	--

Roczny plan pracy z historii dla klasy 5 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Wymagania na poszczególne oceny

* Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje						
1. Życie pierwszych ludzi	☐ pochodzenie człowieka ☐ różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia ☐ życie człowieka pierwotnego ☐ epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza ☐ początki rolnictwa i udomowienie zwierząt ☐ dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza ☐ terminy: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt – wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> – przedstawia, skąd wywodzą się praludzie – opisuje życie ludzi pierwotnych – charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza – wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszenia ognia przez człowieka	– porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna – przedstawia dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza	– wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej – wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty	– wyjaśnia pojęcie ewolucji – charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka – porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach

	<i>tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i>					
2. Miasta-państwa Mezopotamii	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Mezopotamia jako kolebka cywilizacji ☐ znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji ☐ osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Mezopotamii ☐ powstanie pierwszych państw ☐ zajęcia różnych grup społecznych ☐ Kodeks Hammurabiego ☐ terminy: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i> – wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka – wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii – wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> – samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji – charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii – wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym – tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii – wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii
3. W Egipcie faraonów	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji ☐ Egipt darem Nilu ☐ osiągnięcia cywilizacji egipskiej ☐ struktura społeczna ☐ wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej ☐ terminy: <i>faraon, politeizm, piramidy,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i> – wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil – opisuje wygląd piramid – porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej – opisuje zakres władzy faraona 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej – przedstawia strukturę społeczną Egiptu – podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny – opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje etapy pochówku faraonów – charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Nefertiti),

	<i>hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i>					piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel
4. W starożytnym Izraelu	☐ judaizm jako przykład religii monoteistycznej ☐ biblijne dzieje Izraelitów ☐ Dekalog i Tora ☐ postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon ☐ terminy: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i> – wyjaśnia, o czym opowiada Biblia – wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i> – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę – wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem	– opisuje główne etapy historii Izraelitów – charakteryzuje judaizm – porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela	– charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon) – wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem	– wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i> – podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce
5. Cywilizacje Indii i Chin	☐ osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu ☐ system kastowy w Indiach ☐ cywilizacja Doliny Indusu ☐ terminy: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i> – wskazuje na mapie: Indie, Chiny – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu – wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej – wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie	– opisuje system kastowy w Indiach – charakteryzuje wierzenia hinduistyczne	– charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem – przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej – wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy	– charakteryzuje buddyzm – opowiada o filozofii Konfucjusza
6. Od hieroglifów do alfabetu	☐ powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji ☐ pismo a prehistoria i historia	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo</i>	– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń	– wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe – przedstawia genezę	– podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny

	☐ terminy: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i>	– wyjaśnia, do czego służy pismo – charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego	<i>alfabetyczne, alfabet łaciński</i> – wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka – porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne – wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią – omawia przyczyny wynalezienia pisma	– przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły – wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości	współczesnego pisma polskiego – wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego	– opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse’a, język migowy)
* Tajemnice sprzed wieków – Jak odczytano pismo Egipcjan?	☐ wyprawa Napoleona do Egiptu ☐ hieroglify – litery czy słowa? ☐ postaci: Jean F. Champollion ☐ terminy: <i>Kamień z Rosetty</i>	– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego po wielu stuleciach ludzie nie potrafili odczytać hieroglifów	– wyjaśnia, na czym polegały trudności w odczytaniu hieroglifów	– charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty – wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify	– przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona	– wyjaśnia, jaki był wpływ wyprawy Napoleona do Egiptu oraz odczytania hieroglifów na pojawienie się egiptologii
Rozdział 2. Starożytna Grecja						
1. Demokratyczne Ateny	☐ warunki naturalne Grecji ☐ życie w greckiej polis ☐ cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej ☐ Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten ☐ terminy: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską	– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach	– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną	– wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego

	☐ postaci historyczne: Perykles					
*2. Sparta i wojny z Persami	☐ ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty ☐ cechy i etapy wychowania spartańskiego ☐ powstanie i rozwój imperium perskiego ☐ wojny grecko-perskie ☐ terminy: <i>Persowie, danina, sojusz, hoplita, falanga</i> ☐ wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą ☐ postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i> – przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego – wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich – wskazuje na mapie: Spartę, Persję – wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas	– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty – posługuje się wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i> – wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich – wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę – zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.	– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy – wyjaśnia genezę biegów maratońskich – tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczą lub na tarczy</i>	– porównuje ustroje Aten i Sparty – opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidasa
3. Bogowie i mity	☐ wierzenia starożytnych Greków ☐ mity greckie ☐ najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes ☐ Homer i jego dzieła – <i>Iliada</i> i <i>Odyseja</i> ☐ terminy: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, wojna trojańska, koń trojański</i> ☐ postać historyczna: Homer	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i> – przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i> – przedstawia wierzenia starożytnych Greków – wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję – wyjaśnia, kim był Homer	– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali – omawia różne mity greckie – przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> – wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i>	– opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków – omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków	– wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): <i>objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantalą, nieć Ariadny</i> – opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi

<p>4. Kultura starożytnej Grecji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ wspólne elementy w kulturze greckich polis ☐ najważniejsze dokonania sztuki greckiej ☐ narodziny teatru greckiego ☐ znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie ☐ grecka matematyka i medycyna ☐ rola sportu w życiu starożytnych Greków ☐ terminy: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, stadion, pięciobój olimpijski</i> ☐ postaci historyczne: Fidiasz, Myron, Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Arystofanes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hipokrates, Pitagoras, Tales z Miletu 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i></p> <p>– opisuje rolę sportu w codziennym życiu</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i></p> <p>– wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji</p> <p>– opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych</p>	<p>– opisuje charakter i cele antycznego teatru</p> <p>– przedstawia dokonania nauki greckiej</p> <p>– objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli</p> <p>– wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles</p> <p>– zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.</p>	<p>– przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich</p> <p>– porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi</p>	<p>– charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym</p> <p>– przybliża postać i dokonania Archimedesesa</p> <p>– podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę</p>
<p>*5. Imperium Aleksandra Wielkiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ podboje Aleksandra Wielkiego ☐ wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą) ☐ wyprawa Aleksandra do Indii 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i></p> <p>– uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”</p> <p>– określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i></p> <p>– wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie</p> <p>– opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego</p>	<p>– wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej</p> <p>– przedstawia skutki podbojów Aleksandra</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e.</p> <p>– posługuje się terminami: <i>falanga</i></p>	<p>– omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej</p> <p>– charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego</p>	<p>– przedstawia siedem cudów świata</p> <p>– wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego</p>

	☐ kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego ☐ terminy: <i>imperium, falanga macedońska, węzeł gordyjski, hellenizacja, kultura hellenistyczna</i> ☐ postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki)		– opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)	<i>macedońska, kultura hellenistyczna</i>		
* Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądała latarnia morska na Faros?	☐ siedem cudów świata ☐ konstrukcja latarni morskiej na Faros	– wyjaśnia, dlaczego w przeszłości ludzie mieli problem ze wznoszeniem wysokich budowli	– przedstawia, w jaki sposób działała latarnia w starożytności	– opisuje losy latarni na Faros	– charakteryzuje siedem cudów świata	– omawia inny wybrany obiekt z listy siedmiu cudów świata starożytnego
Rozdział III. Starożytny Rzym						
1. Ustrój starożytnego Rzymu	☐ legendarne początki państwa rzymskiego ☐ zasady ustrojowe republiki rzymskiej ☐ społeczeństwo starożytnego Rzymu ☐ dokonania Gajusza Juliusza Cezara ☐ upadek republiki ☐ powstanie cesarstwa rzymskiego ☐ terminy: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> ☐ postaci legendarne i historyczne: Romulus	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i> – wskazuje na mapie: Rzym – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> – przedstawia legendarne początki Rzymu – wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta	– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy – przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich – opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami – zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.	– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej – porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej	– wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie – przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski

	i Remus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August					
2. Imperium Rzymskie	☐ podboje rzymskie ☐ Imperium Rzymskie i jego prowincje ☐ organizacja armii rzymskiej ☐ podział cesarstwa ☐ upadek cesarstwa zachodniorzymskiego ☐ terminy: <i>Kartagina, prowincja, limes, legiony, legioniści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Konstantynopol, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i></p> <p>– przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i></p> <p>– wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego</p> <p>– wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol</p> <p>– omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego</p>	<p>– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie</p> <p>– opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e.</p> <p>– zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium</p> <p>– wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy</p>	<p>– przedstawia postać Hannibala i wojny punickie</p> <p>– pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie</p> <p>– przybliży postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera</p>
3. Życie w Wiecznym Mieście	☐ Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto ☐ życie codzienne i rozrywki w Rzymie ☐ podział społeczeństwa rzymskiego ☐ wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze bóstwa ☐ terminy: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu</p> <p>– omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i></p> <p>– wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały</p> <p>– charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem</p> <p>– opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum</p> <p>– wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i></p>	<p>– przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności</p>
4. Dokonania starożytnych Rzymian	☐ Rzymianie jako wielcy budowniczy ☐ kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>luk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, luk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum</i>,</p>	<p>– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa</p>	<p>– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie</p>

	<p>dokonań antycznych Greków</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa ☐ najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie ☐ terminy: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> ☐ postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy 		<p><i>Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i></p> <p>– wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i></p>	<p>kulturowego podbitych ludów</p> <p>– omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej</p> <p>– wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu</p> <p>– omawia dokonania Wergiliusza i Horacego</p>		<p>– ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź</p>
5. Początki chrześcijaństwa	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej ☐ przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie ☐ rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa ☐ Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w cesarstwie ☐ terminy: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> ☐ postaci historyczne: Jezus z Nazaretu, święty 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i></p> <p>– charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa</p> <p>– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan</p> <p>– omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa</p> <p>– wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.</p>	<p>– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie</p> <p>– wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)</p>

	Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki					
* Tajemnice sprzed wieków – Bursztynowy szlak	☐ rola szlaków handlowych w starożytności ☐ bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian ☐ kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku	– wskazuje na mapie: przebieg bursztynowego szlaku (Pruszcz Gdański, Kalisz, Brama Morawska) – wyjaśnia, czym jest bursztyn i do czego się go stosuje	– wyjaśnia, dlaczego bursztyn był ceniony przez Rzymian	– wyjaśnia rolę szlaków handlowych	– podaje argumenty za twierdzeniem i przeciwnemu, że miasto Kalisz istniało w starożytności	– opisuje, jakie ludy żyły na ziemiach polskich w okresie funkcjonowania bursztynowego szlaku
Rozdział IV. Początki średniowiecza						
I. Bizancjum w czasach świetności	☐ cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego ☐ dokonania Justyniana I Wielkiego ☐ Konstantynopol jako Nowy Rzym ☐ tradycja grecka w Bizancjum ☐ osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków ☐ upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki ☐ terminy: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> ☐ postaci historyczne: Justynian I Wielki	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> – wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i>	– wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego – charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. – zna posta Justyniana I Wielkiego	– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola – uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw	– wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią – opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów

				– omawia dokonania Justyniana I Wielkiego		
2. Arabowie i początki islamu	☐ pochodzenie Arabów ☐ działalność Mahometa i narodziny islamu ☐ religia muzułmańska i jej zasady ☐ dżihad i podboje Arabów ☐ kultura i nauka arabska ☐ terminy: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> ☐ postaci historyczne: Mahomet	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i> – przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem	– poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> – omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów – wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności	– przedstawia postać i działalność Mahometa – omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki – charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu – zaznacza na osi czasu datę: 622 r.	– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem – podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków	– wyjaśnia, jak zmieniało się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu – wskazuje na ocenę potrzeby tolerancji religijnej – wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem
3. Nowe państwa w Europie	☐ powstanie państwa Franków ☐ cesarstwo Karola Wielkiego ☐ rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego ☐ traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie ☐ Rzesza Niemiecka ☐ terminy: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo,</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i> – wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym	– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów – charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego – przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki	– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej – tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy	– wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”

	<p><i>margrabi</i>, <i>marchia</i>, <i>możnowładca</i>, <i>Rzesza Niemiecka</i></p> <p>☐ postaci historyczne: Chlodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I</p>			<p>– zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.</p> <p>– omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I</p>		
4. Konflikt papieża z cesarstwem	<p>☐ wielka schizma wschodnia i jej skutki</p> <p>☐ spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w.</p> <p>☐ Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV</p> <p>☐ konkordat wormacki i jego postanowienia</p> <p>☐ terminy: <i>dogmaty</i>, <i>schizma</i>, <i>patriarcha</i>, <i>prawosławie</i>, <i>ekskomunika</i>, <i>inwestytura</i>, <i>synod</i>, <i>konkordat</i></p> <p>☐ postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie</i>, <i>ekskomunika</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty</i>, <i>schizma</i>, <i>patriarcha</i>, <i>prawosławie</i>, <i>ekskomunika</i>, <i>inwestytura</i>, <i>synod</i>, <i>konkordat</i></p> <p>– wyjaśnia konsekwencje ekskomunikacji cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie</p> <p>– przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej</p> <p>– wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne</p> <p>– przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w.</p> <p>– przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę</p> <p>– omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym</p>	<p>– przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego</p>
5. Wyprawy krzyżowe	<p>☐ zajęcie Ziemi Świętej przez Turków</p> <p>☐ synod w Clermont</p> <p>☐ krucjaty</p> <p>☐ utworzenie Królestwa Jerozolimskiego</p> <p>☐ powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty</i>, <i>krzyżowcy</i>, <i>zakony rycerskie</i></p> <p>– opisuje wygląd rycerzy zakonnych</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta</i>, <i>synod</i>, <i>krucjaty</i>, <i>krzyżowcy</i>, <i>zakony rycerskie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat</p> <p>– wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat</p> <p>– omawia skutki pierwszej krucjaty</p>	<p>– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania</p> <p>– opisuje skutki wypraw krzyżowych</p> <p>– przedstawia postać Urbana II</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.</p>	<p>– omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy</p>	<p>– przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola</p> <p>– ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami</p>

	☐ upadek twierdzy Akka ☐ skutki wypraw krzyżowych ☐ terminy: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> ☐ postaci historyczne: papież Urban II					
* Tajemnice sprzed wieków – Skarb templariuszy	☐ zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat ☐ wzrost znaczenia i bogactwa templariuszy ☐ przyczyny kasacji zakonu ☐ polskie posiadłości templariuszy	– wyjaśnia, do jakich celów został powołany zakon templariuszy	– przedstawia genezę bogactwa templariuszy – opisuje mit skarbu templariuszy	– przedstawia dzieje templariuszy po upadku Królestwa Jerozolimskiego – opisuje losy ostatniego mistrza zakonu Jakuba de Molay	– przedstawia legendę o św. Graalu	– wskazuje posiadłości zakonu na obszarze dzisiejszej Polski
Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza						
I. System feudalny	☐ podział na seniorów i wasali ☐ społeczna drabina feudalna ☐ podział społeczeństwa średniowiecznego na stany ☐ terminy: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hołd lenny, przywilej</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna	– poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> – przedstawia, jak wyglądał hołd lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym	– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem	– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane	– wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie

2. Epoka rycerzy	☐ ideał rycerza i jego obowiązki ☐ od pazia do rycerza ☐ życie codzienne rycerzy ☐ elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza ☐ kultura rycerska ☐ elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza ☐ terminy: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i> – opisuje uzbrojenie rycerzy	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> – charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego – wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem – opisuje uzbrojenie rycerskie	– opisuje życie codzienne rycerstwa – przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego – opisuje ceremonię pasowania na rycerza	– przedstawia historię najslynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa	– przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu
* Tajemnice sprzed wieków – Dlaczego rycerze brali udział w turniejach?	☐ rola turniejów rycerskich ☐ przebieg turniejów ☐ konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju ☐ obyczajowość turniejowa	– przy pomocy nauczyciela omawia, z jakimi konsekwencjami wiązała się porażka w turnieju	– przedstawia, w jaki sposób byli nagradzani zwycięzcy turniejów	– wyjaśnia, dlaczego rycerze byli skłonni uczestniczyć w turniejach	– opisuje przebieg turniejów rycerskich	– wyjaśnia, dlaczego współczesna młodzież organizuje się w bractwa rycerskie i kultywuje tradycję rycerską; podaje przykład takiego bractwa
3. Średniowieczne miasto i wieś	☐ powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich ☐ lokacje miast i wsi ☐ samorząd miejski i jego organy ☐ społeczeństwo miejskie ☐ organa samorządu wiejskiego ☐ wygląd średniowiecznego miasta	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i> – porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i> – opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta – charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast	– wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi – przedstawia organy samorządu miejskiego – charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan – wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka	– opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce – znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości	– przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie

	☐ zajęcia ludności wiejskiej ☐ terminy: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadźca, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i>		– opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej			
4. Kościół w średniowieczu	☐ duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki ☐ religijność doby średniowiecza ☐ średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie ☐ życie w średniowiecznym klasztorze ☐ średniowieczne szkolnictwo ☐ terminy: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> ☐ postać historyczna: święty Franciszek z Asyżu	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> – przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację – wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści	– poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> – charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu – opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym	– przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne – wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i> – charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo – porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne – przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu	– porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze – wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitularz	– znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku – opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia

5. Sztuka średniowiecza	☐ rola sztuki w średniowieczu ☐ znaczenie <i>biblia pauperum</i> ☐ styl romański i jego cechy ☐ styl gotycki i jego charakterystyczne elementy ☐ rzeźba i malarstwo średniowieczne ☐ pismo i miniatury w rękopisach ☐ zabytki średniowieczne w Polsce ☐ terminy: <i>biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, katedra, portal, sklepienie, witraże, luki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce</p> <p>– wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, luki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i></p> <p>– wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i></p>	<p>– charakteryzuje styl romański</p> <p>– omawia cechy stylu gotyckiego</p>	<p>– porównuje styl gotycki i romański</p> <p>– przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju</p>
-------------------------	---	---	---	--	---	---

Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów

I. Zanim powstała Polska	☐ najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych ☐ gród w Biskupinie ☐ Słowianie w Europie i ich kultura ☐ wierzenia dawnych Słowian ☐ pierwsze państwa słowiańskie ☐ plemiona słowiańskie na ziemiach polskich ☐ terminy: <i>kurhan,</i>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i></p> <p>– przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich</p> <p>– charakteryzuje wierzenia Słowian</p>	<p>– przedstawia najstarsze państwa słowiańskie</p> <p>– wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim</p> <p>– wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody</p>	<p>– podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański</p>	<p>– wymienia pozostałości bytowania ludów przedśłowiańskich na ziemiach polskich</p> <p>– przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim</p>
--------------------------	--	---	---	---	---	---

	<p><i>kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i></p> <p>☐ postaci historyczne: święty Cyryl i święty Metody</p>		<p>– wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich</p>			
2. Mieszko I i początki Polski	<p>☐ rozwój państwa Polan</p> <p>☐ dynastia Piastów</p> <p>☐ panowanie Mieszka I</p> <p>☐ małżeństwo Mieszka z Dobrawą</p> <p>☐ chrzest Polski i jego skutki</p> <p>☐ konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią</p> <p>☐ terminy: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i></p> <p>☐ postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>książę, dynastia</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski</p> <p>– opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r.</p> <p>– wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I</p>	<p>– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I</p> <p>– wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I</p> <p>– opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski</p>	<p>– omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego</p> <p>– przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich</p>
3. Polska Bolesława Chrobrego	<p>☐ misja biskupa Wojciecha i jej skutki</p> <p>☐ zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje</p> <p>☐ powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich</p> <p>☐ stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami</p>	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Milsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i></p> <p>– opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów</p>	<p>– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie</p> <p>– opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim</p> <p>– opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego</p>	<p>– wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego</p>

	☐ koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie ☐ terminy: <i>relikwie</i> , <i>zjazd gnieźnieński</i> , <i>arcybiskupstwo</i> , <i>Milsko</i> , <i>Łużyce</i> , <i>Grody Czerwieńskie</i> , <i>koronacja</i> ☐ postaci historyczne: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III		– wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite – omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III – zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.		z najstarszych dziejów Polski	
4. Kryzys i odbudowa państwa polskiego	☐ kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego ☐ panowanie Mieszka II ☐ reformy Kazimierza Odnowiciela ☐ Kraków stolicą państwa ☐ polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego ☐ koronacja Bolesława Śmiałego ☐ konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki ☐ terminy: <i>insygnia królewskie</i> ☐ postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”	– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” – wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela – omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława – zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.	– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego – ocenia postawę Bezpryma – przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego – charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego	– opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem	– wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego – ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego
5. Rządy Bolesława Krzywoustego	☐ rządy Władysława Hermana i Sieciecha ☐ podział władzy między synów	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior</i>	– poprawnie posługuje się terminami:	– opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie	– ocenia postawę Bolesława wobec brata – wyjaśnia zasadę senioratu	– przedstawia postać Galla Anonima

	<p>Władysława Hermana</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ bratobójcza wojna między Bolesławem i Zbigniewem ☐ najazd niemiecki na ziemie polskie i obrona Głogowa ☐ podbój Pomorza przez Bolesława Krzywoustego ☐ testament Krzywoustego i jego założenia ☐ terminy: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> ☐ postaci historyczne: Władysław Herman, Sieciech, Zbigniew, Bolesław Krzywousty 	<p><i>i juniorzy, zasada senioratu</i></p>	<p><i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego – opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa – zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem – opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa – przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami – omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza – ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu
<p>6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ grody i ich funkcje ☐ życie w grodzie i na podgrodziu ☐ sposoby uprawy roli na ziemiach polskich ☐ podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów ☐ zakres władzy panującego ☐ powinności poddanych wobec władcy ☐ powstanie rycerstwa w Polsce ☐ terminy: <i>metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i> – przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu – opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i> – charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim – omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia charakter drużyny książęcej – wyjaśnia powinności ludności względem władcy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych

	<i>książęce, danina, usługi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca</i>					
* Tajemnice sprzed wieków – Kto spisywał dzieje Polski?	☐ źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego ☐ obiektywizm i prawda historyczna	– wymienia nazwy źródeł historycznych dotyczących dziejów państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów – tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych	– przedstawia dokonania postaci: Galla Anonima i Wincentego Kadłubka	– omawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima – wymienia przyczyny powstania kronik	– określa ramy chronologiczne wydarzeń opisanych w kronikach Galla Anonima i Wincentego Kadłubka	– przedstawia przykład innej średniowiecznej kroniki polskiej
Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku						
I. Rozbicie dzielnicowe	☐ walki wewnętrzne między książętami piastowskimi o prymat w Polsce ☐ utrwalenie rozbicia dzielnicowego ☐ osłabienie Polski na arenie międzynarodowej ☐ sprowadzenie Krzyżaków do Polski ☐ najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą ☐ przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego ☐ terminy: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy,</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> – charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego – wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego – omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada	– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia – omawia skutki rozbicia dzielnicowego – opisuje kolonizację na ziemiach polskich	– przedstawia historię zakonu krzyżackiego – wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemie rycerstwu i duchowieństwu	– charakteryzuje sposób walki Mongołów – przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego

	<p><i>osadnictwo, kolonizacja, trójpółowka</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ postaci historyczne: Władysław Wygnaniec, Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny 		<p>Mazowieckiego, Henryka Pobożnego</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r. 			
2. Zjednoczenie Polski	<ul style="list-style-type: none"> ☐ koronacja i śmierć Przemysła II ☐ panowanie Waclawa II ☐ rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu dzielnic polskich ☐ przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja ☐ rządy Władysława Łokietka ☐ konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami ☐ terminy: <i>starosta, Szczerbiec</i> ☐ postaci historyczne: Przemysł II, arcybiskup Jakub Świnka, Waclaw II, Władysław Łokietek 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i> – wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków – omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Waclawa II, Władysława Łokietka – zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II – opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie – przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju – opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju
3. Czasy Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> ☐ polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego ☐ pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez

	<ul style="list-style-type: none"> ☐ przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego ☐ reformy Kazimierza Wielkiego ☐ umocnienie granic polskiego państwa ☐ utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji ☐ zjazd monarchów w Krakowie ☐ uczta u Wierzyńka ☐ terminy: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> ☐ posta historyczna: Kazimierz Wielki 	<p><i>Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i></p> <p>– przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”</p> <p>– wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i></p>	<p>– wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.</p>	<p>– charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa</p>	<p>reformy wewnętrzne państwa</p> <p>– tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka</p>	<p>Kazimierza Wielkiego z Węgrami</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów</p> <p>– przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego</p>
4. Unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> ☐ koniec dynastii Piastów na polskim tronie ☐ rządy Andegawenów w Polsce ☐ unia polsko-litewska w Krewie ☐ wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem ☐ I pokój w Toruniu ☐ unia w Horodle ☐ terminy: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> ☐ postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i></p> <p>– przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i></p> <p>– wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem</p> <p>– wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń</p> <p>– opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena</p>	<p>– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Krewie</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu</p> <p>– wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle</p>	<p>– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj</p>

	Jagiello, wielki książę Witold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen		– zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r.			
* Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko?	☐ okoliczności powstania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> ☐ Jan Matejko jako malarz dziejów Polski ☐ obrazy jako źródło wiedzy historycznej ☐ znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i>	– przedstawia, kim był Jan Matejko	– wyjaśnia, w jaki sposób Jan Matejko przygotowywał się do namalowania obrazu	– wyjaśnia, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcom zależało na zniszczeniu dzieła	– wymienia cele namalowania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> – omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>	– wyjaśnia, jakie warunki powinno spełniać dzieło sztuki, aby można je było traktować jako źródło historyczne – omawia inne dzieło Jana Matejki
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	☐ okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej ☐ bitwa pod Warną ☐ panowanie Kazimierza Jagiellończyka ☐ wojna trzynastoletnia ☐ II pokój toruński i jego postanowienia ☐ panowanie Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech ☐ terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd</i> ☐ postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żołąd</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd</i> – wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w. – omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka – zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.	– przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej – charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka – opisuje przebieg wojny trzynastoletniej – przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego	– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiązania Związku Pruskiego – porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego – uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki	– przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszych królów Polski – wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo

<p>6. Monarchia stanowa w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ monarchia patrymonialna i stanowa ☐ wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej ☐ przekształcenie się rycerstwa w szlachtę ☐ przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej ☐ ukształtowanie się sejmu walnego ☐ konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej ☐ terminy: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> – przedstawia sejm walny oraz jego skład – zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce – przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie – wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i></p>	<p>– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce – tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową – wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu</p>	<p>– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę</p>
--------------------------------------	--	---	--	--	---	---

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Klasa VI

Przedmiot: historia i społeczeństwo

W poniższej tabeli zestawiono poszczególne poziomy wymagań z konkretnymi ocenami szkolnymi.

Poziom	Ocena
K	dopuszczająca
K+P	dostateczna
K+P+R	dobra
K+P+R+D	bardzo dobra / celująca*
K+P+R+D+W	celująca

poziom K – konieczny

poziom P – podstawowy

poziom R – rozszerzający

poziom D – dopełniający

poziom W – wykraczający

Pełne opanowanie wymagań sformułowanych w podstawie programowej jest warunkiem koniecznym do wystawienia uczniowi oceny celującej.

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

według programu „Wczoraj i dziś” autorstwa dr. Tomasza Maćkowskiego

(dostosowane do podręcznika o tym samym tytule, którego autorem jest dr Grzegorz Wojciechowski)

Badana czynność uczniów		Poziomy wymagań				
		K	P	R	D	W
I. Walka o odzyskanie niepodległości						
Wiadomości	- wie, że „Mazurek Dąbrowskiego” jest jednym z polskich symboli narodowych	+				
	- wymienia wydarzenia z historii Polski, do których nawiązuje tekst „Mazurka Dąbrowskiego”		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja, emigracja</i>		+			
	- rozumie, w jakim celu powstały Legiony Polskie			+		
	- tłumaczy, kim był Józef Wybicki			+		
	- wie, czym była rewolucja francuska				+	
	- prezentuje postać Napoleona Bonapartego				+	
	- podaje datę powstania Księstwa Warszawskiego				+	
	- wie, jak zmieniały się granice Księstwa Warszawskiego				+	
	- wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie przestało istnieć				+	
	- opowiada o zasługach księcia Józefa Poniatowskiego					+
	- omawia teorie na temat przyczyny śmierci Napoleona Bonapartego					+
	- podaje datę wybuchu powstania listopadowego	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>represje, konfiskata</i>		+			
	- zna najważniejsze wydarzenia z okresu wojny polsko-rosyjskiej w 1831 roku			+		
	- wie, że podczas powstania listopadowego sejm podjął uchwałę o barwach narodowych				+	
- tłumaczy, jakie decyzje dotyczące ziem polskich podjęto na kongresie wiedeńskim				+		

	- wymienia miejsca najważniejszych bitew stoczonych podczas powstania listopadowego				+	
	- tłumaczy, dlaczego Dzień Podchorążego przypada 29 listopada					+
	- podaje imiona i nazwiska wybitnych Polaków, którzy wyemigrowali po klęsce powstania listopadowego oraz w czasach późniejszych		+			
	- wie, czym była Wielka Emigracja		+			
	- wymienia wybitnych Polaków żyjących współcześnie na emigracji			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>romantyzm, emisariusz</i>				+	
	- wie, co wydarzyło się w Europie w 1848 roku				+	
	- podaje datę wybuchu powstania styczniowego i określa czas trwania tego zrywu	+				
	- przedstawia cele, jakie przyświecały powstańcom listopadowym i styczniowym	+				
	- tłumaczy, na czym polegała walka partyzancka		+			
	- podaje przykłady represji zastosowanych wobec Polaków po klęsce powstań narodowych		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>manifestacja, branka, katorga</i>			+		
	- wymienia przyczyny manifestacji patriotycznych Polaków w 1861 roku			+		
	- wie, kim był Romuald Traugutt			+		
Umiejętności	- zaznacza na osi czasu daty: 1795, 1797, 1807	+				
	- tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, na czym polegała rola gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w tworzeniu Legionów Polskich				+	
	- interpretuje tekst „Mazurka Dąbrowskiego”				+	
	- ocenia, jakie znaczenie dla dążeń niepodległościowych Polaków miała klęska Napoleona w wojnie z państwami zaborczymi				+	
	- wymienia elementy narodowe w umundurowaniu polskich legionistów					+
	- zaznacza na osi czasu okresy trwania powstań: listopadowego i styczniowego	+				
	- wskazuje na mapie miejsca ważniejszych bitew stoczonych w trakcie powstania listopadowego i styczniowego		+			

	- wymienia przyczyny i skutki powstania listopadowego		+			
	- określa, dlaczego powstanie listopadowe zakończyło się klęską			+		
	- opowiada o represjach stosowanych wobec Polaków przez władze carskie po upadku powstań narodowych			+		
	- ocenia, czy decyzja o zorganizowaniu powstania listopadowego była słuszna					+
	- omawia na podstawie zebranych informacji zasługi Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza i Heleny Modrzejewskiej dla kultury polskiej		+			
	- rozpoznaje najważniejsze cechy utworów romantycznych					+
	- charakteryzuje sposób walki w czasie powstania styczniowego			+		
	- wyjaśnia sens tekstu pieśni „Boże, coś Polskę”				+	
	- opowiada o funkcjonowaniu państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego				+	
	- wskazuje na mapie obszary, na których podczas powstania styczniowego toczyły się walki partyzanckie				+	
	- porównuje powstanie listopadowe ze styczniowym					+
II. Pod zaborami		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, germanizacja</i>	+				
	- omawia zasługi Bolesława Prusa, Henryka Sienkiewicza, Stanisława Wyspiańskiego, Jana Matejki, Stanisława Moniuszki oraz Heleny Modrzejewskiej dla rozwoju polskiej kultury	+				
	- zna przyczyny wybuchu strajku polskich dzieci we Wrześni		+			
	- tłumaczy, czym były rugi pruskie			+		
	- wie, jaką rolę odegrał Michał Drzymała w walce z germanizacją			+		
	- wymienia sposoby walki Polaków z germanizacją i rusyfikacją				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa, fabryka, manufaktura, maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf</i>		+			
	- opisuje warunki pracy w XIX-wiecznej fabryce			+		
	- podaje przyczyny emigracji zarobkowej Polaków w XIX wieku			+		

	- wie, w jaki sposób XIX-wieczni robotnicy walczyli o swoje prawa			+			
	- zna zasługi Hipolita Cegielskiego dla rozwoju gospodarczego ziem polskich w XIX wieku				+		
	- wymienia dokonania Marii Skłodowskiej-Curie		+				
	- omawia zasługi Ignacego Łukasiewicza dla rozwoju polskiego przemysłu naftowego			+			
	- podaje daty: otwarcia pierwszej linii kolejowej, skonstruowania telefonu przez Aleksandra Grahama Bella, wynaleźnia żarówki przez Tomasza Edisona				+		
	- wymienia odkrycia dokonane przez Ludwika Pasteura i Wilhelma Roentgena				+		
Umiejętność i	- zaznacza na osi czasu datę strajku polskich dzieci we Wrześni		+				
	- opowiada na podstawie tekstu źródłowego o prześladowaniach polskich uczniów w zaborze rosyjskim		+				
	- omawia na podstawie zebranych informacji rozwój polskiej kultury pod zaborami				+		
	- wyjaśnia, na czym polega symboliczne znaczenie postawy Michała Drzymały oraz strajku dzieci we Wrześni				+		
	- porównuje współczesne szkoły z tymi działającymi pod zaborami					+	
	- charakteryzuje sytuację Polaków w poszczególnych zaborach						+
	- rozróżnia rzemieślnicze i fabryczne formy produkcji przemysłowej		+				
	- pokazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione miasta na ziemiach polskich		+				
	- wskazuje na mapie świata państwa, do których Polacy najczęściej emigrowali z przyczyn ekonomicznych		+				
	- wymienia przyczyny i skutki zastosowania maszyny parowej w przemyśle i transporcie				+		
	- omawia proces uprzemysłowienia w XIX wieku				+		
	- rozróżnia emigrację polityczną i zarobkową				+		
	- przedstawia znaczenie Łodzi we współczesnej Polsce						+

	- porównuje sposoby podróżowania w XIX i XXI wieku				+	
	- charakteryzuje życie w mieście pod koniec XIX stulecia			+		
	- ocenia, które spośród XIX-wiecznych wynalazków wywarły największy wpływ na życie mieszkańców miast				+	
	- opowiada o życiu i osiągnięciach Marii Skłodowskiej-Curie					+
III. Odrodzenie państwa polskiego		K	P	R	D	W
Wiadomości	- podaje daty wybuchu I wojny światowej i jej zakończenia	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwa centralne, ententa, traktat wersalski, front</i>			+		
	- wie, kim byli bolszewicy			+		
	- wymienia społeczne i gospodarcze skutki I wojny światowej				+	
	- omawia zasługi postaci, które przyczyniły się do odzyskania przez Polskę niepodległości: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego	+				
	- wskazuje, które wydarzenie z historii Polski upamiętnia się podczas Narodowego Święta Niepodległości	+				
	- podaje datę Bitwy Warszawskiej		+			
	- wie, kogo nazywa się Orłętami Lwowskimi		+			
	- wymienia czynniki, które zadecydowały o odzyskaniu niepodległości przez Polskę			+		
	- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy odbudowywali swoje państwo po zakończeniu I wojny światowej			+		
	- wymienia postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące sprawy polskiej			+		
	- omawia proces kształtowania się granic II Rzeczypospolitej oraz wymienia wydarzenia, które zadecydowały o zasięgu terytorialnym Polski			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, Wolne Miasto Gdańsk</i>			+		
	- tłumaczy, w jakim celu powołano Ligę Narodów					+
	- opowiada o działalności szpiegów na terytorium Wolnego Miasta Gdańska					+
- zna oficjalną nazwę państwa polskiego w latach 1918–1939	+					

	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>parlament, partia, opozycja</i>		+			
	- tłumaczy, na czym polegał ustroj utrwalony w Polsce przez konstytucję z 1921 roku			+		
	- wskazuje na wielonarodowy charakter społeczeństwa II Rzeczypospolitej			+		
	- wymienia mniejszości narodowe i religijne, które zamieszkiwały II Rzeczpospolitą			+		
	- omawia trudności, z którymi zmagala się odrodzona Rzeczpospolita			+		
	- wyjaśnia, jakie były zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego dla rozwoju polskiej gospodarki				+	
	- tłumaczy, jakie znaczenie dla II Rzeczypospolitej miała budowa portu w Gdyni oraz utworzenie Centralnego Okręgu Przemysłowego				+	
	- wymienia najważniejsze kulturalne i sportowe osiągnięcia II Rzeczypospolitej				+	
	- określa, jaką rolę we współczesnej Polsce odgrywa Gdynia					+
Umiejętność i	- zaznacza na osi czasu daty: 1914, 1918	+				
	- odnajduje na mapie państwa centralne oraz kraje należące do ententy			+		
	- wskazuje na mapie Europy obszary, na których toczyły działania wojenne podczas I wojny światowej				+	
	- rozpoznaje nowe rodzaje broni, które zastosowano w trakcie wojny 1914–1918				+	
	- określa przyczyny i skutki wydarzeń w Rosji w 1917 roku					+
	- porównuje sytuację we współczesnej Europie z sytuacją, która panowała na kontynencie europejskim na początku XX wieku					+
	- zaznacza na osi czasu datę 11 listopada 1918 roku	+				
	- odszukuje informacje o zasługach Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dla państwa polskiego		+			
	- porównuje koncepcje Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dotyczące odzyskania niepodległości przez Polskę		+			
	- opisuje na podstawie tekstu źródłowego nastroje Polaków w pierwszych dniach wolności			+		

	- ocenia, jaki wpływ na odzyskanie niepodległości przez Polskę miał wybuch konfliktu między państwami zaborczymi				+	
	- zaznacza na osi czasu okresy trwania powstania wielkopolskiego i III powstania śląskiego oraz datę Bitwy Warszawskiej		+			
	- omawia, jak kształtowały się granice Polski w latach 1918–1922, oraz wskazuje na mapie najważniejsze zmiany terytorialne			+		
	- ocenia znaczenie zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej dla odrodzonej Rzeczypospolitej			+		
	- wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienia jej sąsiadów	+				
	- zaznacza na osi czasu daty: uchwalenia konstytucji marcowej, wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta oraz zamachu majowego		+			
	- określa na podstawie mapy, jakie obszary II Rzeczypospolitej zamieszkiwali przedstawiciele poszczególnych mniejszości narodowych i religijnych			+		
	- wymienia przyczyny i skutki zamachu majowego				+	
	- charakteryzuje warstwy społeczne II Rzeczypospolitej					+
	- opowiada o problemach i sukcesach gospodarczych II Rzeczypospolitej			+		
	- wskazuje na mapie najważniejsze ośrodki przemysłowe w międzywojennej Polsce				+	
	- omawia na podstawie zebranych informacji sytuację gospodarczą swojego regionu w okresie międzywojennym					+
	- prezentuje postać Józefa Piłsudskiego		+			
IV. Świat między wojnami		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wymienia najważniejsze zmiany terytorialne, jakie dokonały się w Europie po I wojnie światowej			+		
	- prezentuje dokonania Charlesa Lindbergha, Aleksandra Fleminga oraz Alberta Einsteina					+
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>penicylina</i> , <i>jazz</i> , <i>film animowany</i>					+
	- tłumaczy, jak rozwój nauki i techniki wpłynął na codzienne życie ludzi w okresie międzywojennym					+

	- rozwija skrót <i>ZSRR</i>	+				
	- omawia metody sprawowania władzy, które stosował Józef Stalin	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>totalitaryzm, propaganda, lagier</i>		+			
	- wie, kim był Adolf Hitler i jakie były jego poglądy	+				
	- tłumaczy znaczenie terminów: <i>nazizm, rasizm, obóz koncentracyjny, Hitlerjugend, ograniczenie praw obywatelskich, III Rzesza</i>			+		
	- rozumie, dlaczego nazistom udało się zdobyć władzę w Niemczech			+		
	- wyjaśnia, w jaki sposób Adolf Hitler umacniał swoją władzę			+		
	- wie, dlaczego we współczesnym świecie walczy się z rasizmem			+		
	- omawia metody kształtowania „nowego człowieka”, które wykorzystywano w Związku Radzieckim i w nazistowskich Niemczech				+	
	- wymienia żądania wysuwane przez Hitlera wobec Polski pod koniec 1938 roku		+			
	- podaje datę zawarcia paktu Ribbentrop-Mołotow i tłumaczy, czego dotyczył ten dokument		+			
	- wyjaśnia, w jaki sposób Hitler łamał postanowienia traktatu wersalskiego			+		
	- rozumie, jakie zagrożenie dla Rzeczypospolitej wynikało z zawarcia przez Niemcy i ZSRR paktu Ribbentrop-Mołotow			+		
	- tłumaczy, kim był Józef Beck				+	
	- wyjaśnia, dlaczego współcześnie funkcjonują organizacje międzynarodowe strzegące pokoju					+
Umiejętność i	- zaznacza na osi czasu datę podpisania traktatu wersalskiego	+				
	- wskazuje na mapie miejsce podpisania traktatu wersalskiego oraz państwa, które powstały w Europie po I wojnie światowej			+		
	- ocenia znaczenie odkrycia dokonanego przez Aleksandra Fleminga dla rozwoju medycyny					+
	- tworzy historyjkę obrazkową przedstawiającą jeden dzień z życia człowieka w epoce międzywojennej					+
	- zaznacza na osi czasu daty: 1922, 1932	+				
	- ocenia sposób sprawowania władzy przez Józefa Stalina			+		

	- opisuje na podstawie tekstu źródłowego warunki panujące w łagrach			+		
	- przedstawia Koreę Północną jako przykład współczesnego państwa totalitarnego				+	
	- porównuje sposób sprawowania władzy w państwie totalitarnym z rządami w kraju demokratycznym					+
	- omawia na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób prześladowano Żydów w nazistowskich Niemczech		+			
	- uzasadnia konieczność walki z rasizmem we współczesnym świecie			+		
	- zaznacza na osi czasu datę 23 sierpnia 1939 roku	+				
	- wskazuje na mapie państwa, które w okresie międzywojennym padły ofiarą zaborczej polityki nazistowskich Niemiec			+		
	- tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, jakie było stanowisko Polski wobec żądań, które wysunął Hitler w 1939 roku			+		
	- umieszcza na osi czasu daty przyłączenia Austrii do III Rzeszy oraz rozbioru Czechosłowacji				+	
	- ocenia stanowisko polskich władz wobec żądań hitlerowskich Niemiec				+	
	- wyjaśnia, dlaczego pakt Ribbentrop-Mołotow jest nazywany IV rozbiorem Polski					+
	- opowiada o życiu i dokonaniach Aleksandra Fleminga					+
V. II wojna światowa		K	P	R	D	W
Wiadomości	- podaje daty wybuchu II wojny światowej oraz ataku ZSRR na Polskę	+				
	- wymienia ważne wydarzenia, które rozegrały się podczas kampanii wrześniowej: obronę półwyspu Westerplatte, obronę Poczty Polskiej w Gdańsku, bitwę nad Bzurą		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kampania wrześniowa, wojna totalna, internowanie, Korpus Ochrony Pogranicza</i>		+			
	- wie, kim byli: Władysław Raczkiewicz, gen. Władysław Sikorski, gen. Franciszek Kleeberg, mjr Henryk Dobrzański „Hubal”, Stefan Starzyński			+		
	- tłumaczy, w jaki sposób współcześnie upamiętnia się bohaterstwo polskich żołnierzy walczących w kampanii wrześniowej				+	

- podaje daty ataku III Rzeszy na ZSRR oraz agresji Japonii na Stany Zjednoczone			+		
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inwazja, państwa osi, alianci, koalicja antyhitlerowska, Pearl Harbor</i>			+		
- wymienia najważniejsze działania wojenne prowadzone w Europie w latach 1940–1942				+	
- opowiada o działaniach wojennych prowadzonych na Dalekim Wschodzie					+
- tłumaczy, jakie znaczenie dla współczesnych Amerykanów ma Pearl Harbor					+
- podaje miejsca i daty najważniejszych bitew II wojny światowej, w których brały udział polskie formacje wojskowe		+			
- wyjaśnia, kim byli: gen. Stanisław Sosabowski, gen. Władysław Anders, gen. Stanisław Maczek, gen. Zygmunt Berling			+		
- podaje dokładną datę zakończenia II wojny światowej w Europie			+		
- wie, co wydarzyło się w 1945 roku w Hiroszynie i Nagasaki					+
- określa, kiedy zakończyła się II wojna światowa na Dalekim Wschodzie					+
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, powstanie warszawskie, sabotaż, mały sabotaż</i>	+				
- rozwija skrót AK	+				
- opisuje sytuację Polaków na terenach okupowanych przez III Rzeszę i ZSRR z użyciem terminów: <i>okupacja, łapanka, getto, robotnicy przymusowi</i>		+			
- tłumaczy, czym była zbrodnia wołyńska		+			
- podaje datę wybuchu powstania warszawskiego		+			
- wyjaśnia, co wydarzyło się w Katyniu		+			
- rozumie, dlaczego powstało Muzeum Powstania Warszawskiego				+	
- opisuje warunki panujące w gettach w czasie II wojny światowej		+			
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Holokaust, obóz zagłady, Auschwitz-Birkenau</i>		+			

	- podaje datę wybuchu powstania w getcie warszawskim			+		
	- wie, kim był Janusz Korczak			+		
	- wyjaśnia, na czym polegała działalność „Żegoty”			+		
	- omawia zasługi Ireny Sendlerowej			+		
	- tłumaczy, w jaki sposób upamiętnia się osoby, które pomagały Żydom w czasie II wojny światowej				+	
Umiejętność i	- umieszcza na osi czasu daty: 1 września 1939 roku, 17 września 1939 roku	+				
	- wskazuje na mapie państwa, które dokonały agresji na Polskę we wrześniu 1939 roku	+				
	- zaznacza na mapie linię podziału ziem polskich między Niemcy a ZSRR		+			
	- wymienia przyczyny i skutki klęski Polski w kampanii wrześniowej w 1939 roku		+			
	- opowiada o przebiegu kampanii wrześniowej			+		
	- opisuje na podstawie tekstu źródłowego przygotowania Polaków do obrony Grodna przed atakiem Armii Czerwonej			+		
	- ocenia postawę polskich żołnierzy i cywilów w pierwszych tygodniach wojny				+	
	- zdobywa informacje o losach swoich przodków w 1939 roku					+
	- tworzy mapę myśli dotyczącą kampanii wrześniowej					+
	- wskazuje na mapie państwa, które padły ofiarą niemieckiej agresji po 1939 roku, oraz kraje będące sojusznikami III Rzeszy			+		
	- ocenia, jakie znaczenie dla przebiegu II wojny światowej miało przyłączenie się Stanów Zjednoczonych i Związku Radzieckiego do walki po stronie aliantów				+	
	- zaznacza na osi czasu daty: ataku III Rzeszy na ZSRR, bitwy pod Kurskiem, inwazji na Normandię, kapitulacji Niemiec i Japonii				+	
	- wskazuje na mapie państwa zajęte przez Armię Czerwoną w latach 1944–1945			+		
	- omawia udział Polaków w walkach na frontach II wojny światowej			+		

	- opowiada, w jaki sposób wspólnie upamiętnia się polskich żołnierzy, którzy walczyli podczas II wojny światowej				+	
	- gromadzi informacje dotyczące 2. Korpusu Polskiego					+
	- ocenia, czy decyzja Amerykanów o użyciu broni atomowej była słuszna					+
	- przedstawia historię niedźwiedzia Wojtka					+
	- zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania warszawskiego	+				
	- tłumaczy, w jaki sposób społeczeństwo polskie walczyło z okupantami		+			
	- przedstawia przyczyny i skutki wybuchu powstania warszawskiego		+			
	- wskazuje na mapie największe getta, hitlerowskie obozy koncentracyjne oraz miejsca na Wschodzie, w których zamordowano polskich oficerów		+			
	- charakteryzuje metody walki, które stosowali Polacy w trakcie powstania warszawskiego			+		
	- gromadzi informacje o sytuacji w swojej miejscowości w czasie II wojny światowej					+
	- opowiada na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób ratowano żydowskie dzieci żyjące w gettach		+			
	- wyjaśnia, w jaki sposób Polacy pomagali Żydom w czasie okupacji			+		
	- ocenia postawy, jakie przyjmowali Polacy wobec losu Żydów w trakcie II wojny światowej				+	
	- przedstawia sylwetkę Ireny Sendlerowej					+
VI. Polska Rzeczpospolita Ludowa		K	P	R	D	W
Wiadomości	- podaje daty utworzenia NATO i Układu Warszawskiego					+
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Układ Warszawski, Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO), mur berliński, wyścig zbrojeń</i>					+
	- tłumaczy, czym była zimna wojna					+
	- wymienia współczesne cele NATO					+
	- omawia rolę, którą odgrywa Polska w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego					+
	- wie, co oznacza skrót <i>PRL</i>	+				

- przedstawia okoliczności objęcia władzy w Polsce przez komunistów		+			
- opowiada, w jaki sposób polskie społeczeństwo uczestniczyło w powojennej odbudowie kraju		+			
- rozwija skróty: <i>PZPR, UB, MO</i>		+			
- tłumaczy, jakie były skutki przesiedleń ludności w Polsce po zakończeniu II wojny światowej			+		
- podaje datę uchwalenia konstytucji PRL			+		
- wskazuje wady i zalety życia w Polsce czasów komunistycznych	+				
- wyjaśnia, dlaczego rządy panujące w PRL określa się jako dyktaturę partii komunistycznej		+			
- wymienia charakterystyczne cechy gospodarki PRL		+			
- wyjaśnia znaczenie terminu <i>cezura</i>		+			
- tłumaczy, dlaczego w historii Polski lata 1944–1956 są określane jako „czasy stalinowskie”			+		
- rozumie termin <i>opozycja demokratyczna</i>	+				
- omawia rolę, jaką odegrał Kościół katolicki w okresie PRL		+			
- podaje datę wyboru Karola Wojtyły na papieża		+			
- wyjaśnia, dlaczego bojowników podziemia niepodległościowego określa się jako Żołnierzy Wyklętych			+		
- podaje daty najważniejszych protestów Polaków przeciw władzy komunistycznej w latach 1956, 1970, 1976 i 1980			+		
- wymienia zasługi kardynała Stefana Wyszyńskiego			+		
- przedstawia formy oporu Polaków przeciwko komunistycznej władzy				+	
- prezentuje zasługi Lecha Wałęsy i księdza Jerzego Popiełuszki dla odzyskania przez Polskę suwerenności		+			
- podaje datę podpisania porozumień sierpniowych w Gdańsku		+			
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>strajk, stan wojenny</i>		+			
- rozwija skrót <i>SB</i>			+		
- opisuje warunki życia Polaków w czasie stanu wojennego			+		

	- omawia działania opozycji demokratycznej z użyciem określenia <i>walka bez przemocy</i>			+		
	- wymienia postacie i organizacje, które działają współcześnie w obronie praw człowieka					+
Umiejętność i	- wskazuje na mapie państwa europejskie, które w okresie zimnej wojny należały do NATO oraz do Układu Warszawskiego			+		
	- wyjaśnia na podstawie tekstu źródłowego, czym była żelazna kurtyna				+	
	- zaznacza na osi czasu daty: utworzenia NATO, powstania Układu Warszawskiego oraz budowy muru berlińskiego					+
	- tłumaczy, na czym polegała rywalizacja ZSRR i Stanów Zjednoczonych w okresie zimnej wojny					+
	- porównuje mapę współczesnej Europy z mapą kontynentu europejskiego po 1945 roku					+
	- wskazuje na mapie granice Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i wymienia jej sąsiadów	+				
	- porównuje granice II Rzeczypospolitej z granicami PRL		+			
	- umieszcza na osi czasu daty powstania PZPR oraz uchwalenia konstytucji PRL			+		
	- na podstawie tekstu źródłowego wymienia metody, które pozwoliły komunistom odnieść zwycięstwo wyborcze w 1947 roku				+	
	- wyjaśnia, z jakimi trudnościami zmagano się podczas odbudowy Warszawy po 1945 roku					+
	- opowiada o społeczeństwie PRL z użyciem terminów: <i>likwidacja analfabetyzmu, awans społeczny, cenzura, ukryte bezrobocie, łamanie praw obywatelskich, propaganda sukcesu</i>			+		
	- opisuje życie codzienne mieszkańców PRL na podstawie relacji osób starszych					+
	- wskazuje różnice między PRL a współczesną Polską ze szczególnym uwzględnieniem warunków życia codziennego					+
	- zaznacza na osi czasu daty protestów społecznych w PRL oraz datę wyboru Karola Wojtyły na papieża			+		

	- porównuje, czym różnią się współczesne strajki od demonstracji z czasów PRL				+	
	- ocenia, jakie znaczenie dla polskiego społeczeństwa stanowił wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża					+
	- na podstawie zebranych informacji przedstawia sylwetkę wybranego żołnierza podziemia niepodległościowego					+
	- omawia przyczyny i skutki powstania NSZZ „Solidarność”		+			
	- tłumaczy, za jaką działalność jest przyznawana Pokojowa Nagroda Nobla, oraz wyjaśnia, dlaczego Lech Wałęsa otrzymał to wyróżnienie			+		
	- charakteryzuje na podstawie tekstu źródłowego politykę władz komunistycznych wobec opozycji demokratycznej w Polsce			+		
	- opowiada o działalności papieża Jana Pawła II					+
	- wymienia przyczyny strajków w 1980 roku				+	
	- wyjaśnia, na czym polegały prześladowania opozycji demokratycznej w czasach komunistycznych				+	
	- na podstawie zebranych informacji przygotowuje prezentację dotyczącą księdza Jerzego Popiełuszki					+
	- proponuje zmiany, jakie należy wprowadzić w szkole w celu poprawy warunków nauki					+
VII. Współczesna Polska		K	P	R	D	W
Wiadomości	- określa, od kiedy państwo polskie jest nazywane III Rzeczpospolitą	+				
	- wymienia najważniejsze postanowienia Okrągłego Stołu		+			
	- omawia rolę, jaką odegrał Tadeusz Mazowiecki w okresie przemian w 1989 roku		+			
	- wyjaśnia, co oznacza termin <i>wolne wybory</i>		+			
	- podaje nazwisko pierwszego prezydenta Polski wybranego w wyborach powszechnych			+		
	- przedstawia najważniejsze wydarzenia, jakie rozegrały się w Europie z lat 1989–1992: upadek muru berlińskiego, zjednoczenie Niemiec, rozpad ZSRR i rozpad Jugosławii				+	
	- rozumie, że wraz z upadkiem ZSRR zakończyła się zimna wojna				+	

- wymienia zmiany, które dokonały się w polskim szkolnictwie na skutek przeobrażeń politycznych po 1989 roku				+	
- tłumaczy, czym był „Jarmark Europa”					+
- podaje oficjalną nazwę państwa polskiego	+				
- określa w przybliżeniu powierzchnię Polski oraz omawia podział administracyjny kraju		+			
- zna datę uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej		+			
- tłumaczy, w jakich dziedzinach życia przejawia się demokratyczny charakter państwa polskiego		+			
- wymienia najważniejsze organy władzy państwowej w Polsce: prezydenta RP, premiera i Radę Ministrów, Sejm i Senat, sądy		+			
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konstytucja, wolne media, wolność słowa, opinia publiczna</i>			+		
- omawia zadania poszczególnych organów władzy państwowej oraz władz samorządowych			+		
- wskazuje, w jaki sposób uczniowie mogą wpływać na organizację życia szkoły			+		
- wymienia prezydentów III Rzeczypospolitej				+	
- tłumaczy, dlaczego sądy w Polsce są niezależne od pozostałych organów władzy				+	
- podaje przykłady konkretnych działań podejmowanych przez samorząd w miejscu swojego zamieszkania					+
- określa rodzinę jako podstawową grupę społeczną	+				
- wymienia uczniowskie prawa i obowiązki	+				
- wyjaśnia znaczenie terminu <i>prawa człowieka</i>		+			
- rozumie, w jakim celu powołano urzędy Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka		+			
- podaje przykłady instytucji, do których można się zwrócić w przypadku łamania praw dziecka			+		
- rozwija skrót <i>ONZ</i> i określa, czym zajmuje się Organizacja Narodów Zjednoczonych				+	

- wie, za jakie zasługi przyznaje się <i>Order Uśmiechu</i>				+	
- wymienia przykłady działań mających na celu ochronę praw człowieka na świecie					+
- wskazuje pracę jako jedną z podstawowych form działalności człowieka	+				
- podaje przykłady grup społecznych		+			
- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja, bezrobocie</i>			+		
- rozumie, że funkcjonowanie społeczeństwa możliwe jest dzięki odpowiedniemu podziałowi pracy			+		
- wie, czym są kwalifikacje zawodowe			+		
- wymienia skutki emigracji zarobkowej Polaków			+		
- tłumaczy, dlaczego wciąż powstają nowe zawody, a niektóre zajęcia są coraz rzadziej wykonywane				+	
- wyjaśnia znaczenie terminu <i>Unia Europejska</i>	+				
- podaje daty powstania Unii Europejskiej oraz wstąpienia Polski do tej organizacji		+			
- tłumaczy, co oznaczają terminy: <i>integracja europejska, europejska solidarność</i>		+			
- przedstawia rolę, jaką w procesie integracji europejskiej odegrał Robert Schuman			+		
- określa, ile państw należy do Unii Europejskiej			+		
- omawia działania podejmowane przez państwa członkowskie UE w celu integracji gospodarczej, rozwoju regionalnego i ochrony środowiska			+		
- wyjaśnia, czym była Europejska Wspólnota Gospodarcza, oraz podaje, w którym roku powstała ta organizacja				+	
- wymienia władców, którzy podejmowali w średniowieczu próby zjednoczenia Europy					+
- przedstawia najważniejsze wydarzenia w procesie integracji Polski z UE			+		
- podaje przykłady argumentów, które wysuwali zwolennicy i przeciwnicy wstąpienia Polski do Unii Europejskiej				+	

	- określa, jakie znaczenie dla Polaków miało przystąpienie Rzeczypospolitej do strefy Schengen				+	
	- tłumaczy, w jaki sposób Polska wykorzystuje fundusze unijne					+
Umiejętność i	- zaznacza na osi czasu daty: 4 czerwca 1989 roku, 1990 rok, 2 kwietnia 1997 roku	+				
	- ocenia znaczenie wyborów z 4 czerwca 1989 roku w procesie przemian demokratycznych w Polsce		+			
	- wskazuje na mapie państwa europejskie, które powstały lub odrodziły się po upadku komunizmu		+			
	- przedstawia przyczyny i skutki obrad Okrągłego Stołu			+		
	- opowiada, jak doszło do powstania „Jarmarku Europa”					+
	- odnajduje na mapie państwa sąsiadujące z Polską oraz województwo, w którym mieszka	+				
	- wskazuje fragmenty Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, które świadczą o demokratycznym charakterze państwa polskiego			+		
	- omawia na podstawie schematu procedurę powoływania władz samorządowych w Polsce				+	
	- wymienia problemy miejscowości lub gminy, które są najistotniejsze z punktu widzenia mieszkańców					+
	- wyjaśnia, na czym polegają prawa i obowiązki obywateli RP			+		
	- tłumaczy, jakie są zadania Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka			+		
	- ocenia, jakie znaczenie miało uchwalenie Powszechnej deklaracji praw człowieka				+	
	- określa znaczenie pracy w życiu człowieka		+			
	- wyjaśnia, na czym polegały reformy gospodarcze w Polsce po upadku komunizmu			+		
	- omawia role, jakie odgrywają poszczególne grupy społeczne we współczesnym społeczeństwie				+	
- wymienia na podstawie informacji uzyskanych z różnych źródeł (np. w trakcie rozmów z osobami starszymi) najistotniejsze problemy współczesnej Polski				+		

	- ocenia przemiany gospodarcze po 1989 roku					+
	- na podstawie infografiki określa, jakie kwalifikacje są potrzebne do wykonywania różnych zawodów					+
	- rozpoznaje symbole Unii Europejskiej: flagę i hymn („Ode do radości”)	+				
	- zaznacza na osi czasu datę powstania Unii Europejskiej		+			
	- tłumaczy, na czym polega polityka otwartych granic w Unii Europejskiej			+		
	- opowiada o początkach integracji europejskiej				+	
	- omawia na podstawie mapy etapy poszerzania wspólnoty europejskiej o kolejne państwa				+	
	- umieszcza na osi czasu datę wstąpienia Polski do Unii Europejskiej	+				
	- przedstawia przyczyny i skutki wstąpienia Polski do UE		+			
	- opisuje zmiany, jakie dokonały się w Polsce po przyjęciu do Unii Europejskiej			+		
	- wymienia korzyści oraz obowiązki i ograniczenia wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej			+		
	- ocenia, jak przynależność Polski do UE może wpłynąć na życie młodych ludzi				+	
	- prezentuje sylwetkę Roberta Schumana					+
VIII. Problemy ludzkości		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wymienia nowoczesne środki transportu	+				
	- tłumaczy, co oznacza powiedzenie „świat stał się mniejszy”, oraz wskazuje przyczyny określanego w ten sposób zjawiska		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>podbój kosmosu, lądowanie człowieka na Księżycu, wahadłowiec, sztuczny satelita, nawigacja GPS</i>		+			
	- podaje daty najważniejszych wydarzeń związanych z podbojem kosmosu			+		
	- wie, kim był Jurij Gagarin			+		
	- określa, w jaki sposób katastrofy ekologiczne wpływają na zanieczyszczenie środowiska naturalnego			+		
	- omawia działania, które są podejmowane w celu ograniczenia zanieczyszczenia środowiska				+	

	- wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z mediów elektronicznych	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komputer osobisty, internet, portale społecznościowe</i>		+			
	- podaje zasady, których powinni przestrzegać użytkownicy internetu		+			
	- rozumie, czym jest kultura masowa			+		
	- tłumaczy, dlaczego współczesny świat określa się jako „globalną wioskę”			+		
	- omawia podstawowe problemy krajów Trzeciego Świata	+				
	- podaje przykłady działań podejmowanych przez organizacje międzynarodowe w celu pomocy najbardziej ubogim krajom		+			
	- dostrzega różnice dzielące współczesny świat na bogatą Północ i biedne Południe			+		
	- wymienia nazwy organizacji, które niosą pomoc mieszkańcom krajów Trzeciego Świata lub działają w obronie praw człowieka			+		
	- podaje przykłady problemów, z którymi borykają się dzieci mieszkające w państwach biednego Południa			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>wojna lokalna</i>		+			
	- opowiada o tym, co wydarzyło się w Nowym Jorku 11 września 2001 roku			+		
	- tłumaczy, jakie działania są podejmowane w celu zapobiegania konfliktom na świecie			+		
	- wskazuje na zagrożenia, jakie dla międzynarodowego pokoju stwarza terroryzm				+	
	- wymienia przyczyny konfliktu palestyńsko-izraelskiego					+
Umiejętność i	- zaznacza na osi czasu daty związane z podbojem kosmosu: lata 1961 i 1969	+				
	- omawia na podstawie infografiki pozytywne i negatywne skutki postępu technicznego we współczesnym świecie		+			
	- na podstawie tekstu źródłowego wymienia skutki niszczenia środowiska naturalnego		+			
	- ocenia wpływ człowieka na środowisko naturalne			+		

- opowiada, jak wyobraża sobie postęp w technice w najbliższych latach					+
- na podstawie artykułu wymienia argumenty wysuwane przez osoby twierdzące, że Amerykanie w 1969 roku nie wylądowali na Księżycu, oraz przez osoby, które są przekonane o powodzeniu misji Apolla 11, a następnie wyraża własną opinię na omawiany temat					+
- tłumaczy, w jaki sposób wykorzystuje się nowoczesne technologie w szkołach		+			
- na podstawie tekstu źródłowego podaje zasady bezpiecznego korzystania z internetu		+			
- określa wpływ kultury amerykańskiej na życie ludzi na całym świecie			+		
- na podstawie własnych obserwacji opisuje metody wykorzystywane przez media w celu przyciągnięcia uwagi odbiorców				+	
- wskazuje na mapie świata obszary, na których odsetek ludzi cierpiących głód jest najwyższy, oraz tereny, na których jest on najniższy			+		
- wyjaśnia, z czego wynikają problemy państw biednego Południa				+	
- wskazuje formy pomocy udzielanej państwom biednego Południa, które uważa za najskuteczniejsze				+	
- na podstawie zebranych informacji opisuje dowolną akcję przeprowadzoną przez jedną z organizacji charytatywnych					+
- zaznacza na osi czasu datę ataku terrorystycznego na USA z 11 września 2001 roku		+			
- tłumaczy, dlaczego konflikty należy rozwiązywać drogą dialogu		+			
- wskazuje na mapie świata regiony, w których wybuchają współcześnie najwięcej konfliktów zbrojnych			+		
- wyjaśnia na przykładach przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych			+		
- wskazuje problem współczesnego świata, który uważa za najważniejszy, a następnie proponuje sposób jego rozwiązania					+
- na podstawie zebranych informacji omawia wybrany współczesny konflikt zbrojny					+
- tłumaczy, jaki wkład w rozwój nowoczesnych technologii wniósł Steve Jobs					+

Roczny plan pracy z historii w szkole podstawowej w klasie 7. Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia, materiał nauczania	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
ROZDZIAŁ I: EUROPA PO KONGRESIE WIEDEŃSKIM						
1. Kongres wiedeński	1. Początek kongresu 2. „Sto dni” Napoleona 3. Postanowienia kongresu 4. Zmiany granic w Europie 5. Święte Przymierze	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: restauracja, legitymizm, równowaga europejska – zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815) – wskazuje na mapie państwa decydujące na kongresie wiedeńskim – podaje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: abdykacja, Święte Przymierze – zna daty: bitwy pod Waterloo (18 VI 1815), podpisania aktu Świętego Przymierza (IX 1815) – prezentuje główne założenia ładu wiedeńskiego – przedstawia decyzje kongresu dotyczące ziem polskich	Uczeń: – zna datę „stu dni” Napoleona (III–VI 1815) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Charles’a Talleyranda, Klemensa von Metternicha – omawia przebieg „stu dni” Napoleona – przedstawia okoliczności powstania Świętego Przymierza	Uczeń: – identyfikuje postacie: Roberta Stewarta Castlereagha, Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III – wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po kongresie wiedeńskim oraz państwa Świętego Przymierza – przedstawia cele i działalność Świętego Przymierza	Uczeń: – ocenia postawę Napoleona i Francuzów w okresie jego powrotu do kraju – ocenia zasady, w oparciu o które stworzono ład wiedeński – ocenia działalność Świętego Przymierza

<p>Tajemnice sprzed wieków – Jak obradował kongres w Wiedniu?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dlaczego Wiedeń? 2. Przebieg obrad 3. Główni bohaterowie wiedeńscy 		<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Wiedeń stał się miejscem obrad kongresu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg obrad kongresu wiedeńskiego – charakteryzuje głównych uczestników kongresu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia znaczenie regulaminu dyplomatycznego – wyjaśnia rolę kongresu wiedeńskiego w procesie likwidacji niewolnictwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę kongresu wiedeńskiego w dziejach Europy
<p>2. Rewolucja przemysłowa</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Narodziny przemysłu 2. Rewolucja przemysłowa na świecie 3. Maszyna parowa i jej zastosowanie 4. Narodziny elektrotechniki 5. Skutki rewolucji przemysłowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja, rewolucja przemysłowa, maszyna parowa – zna datę udoskonalenia maszyny parowej (1763) – identyfikuje postać Jamesa Watta – wymienia przyczyny rewolucji przemysłowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: manufaktura, fabryka, urbanizacja, kapitał, kapitaliści, robotnicy, proletariąt – identyfikuje postacie: Samuela Morse’a, George’a Stephensona – wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się dzięki zastosowaniu maszyny parowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: skonstruowania silnika elektrycznego (1831), skonstruowania telegrafu (1837) – identyfikuje postać Michaela Faradaya – wskazuje na mapie państwa, na których terenie rozwinęły się w XIX w. najważniejsze zagłębia przemysłowe Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: cywilizacja przemysłowa, metropolia – zna datę pierwszego telegraficznego połączenia kablowego między Ameryką i Europą (1866) – przedstawia gospodarcze i społeczne skutki industrializacji – wyjaśnia znaczenie wynaleźienia elektryczności dla 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Thomasa Newcomena, Charlesa Wheatstone’a, Thomasa Davenporta – wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX w. – opisuje sposób działania maszyny parowej – ocenia gospodarcze i społeczne skutki rozwoju przemysłu w XIX w.

			– omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój komunikacji	– wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX w. – przedstawia konsekwencje zastosowania maszyny parowej dla rozwoju przemysłu	rozwoju przemysłu i komunikacji	
3. Nowe idee polityczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liberalizm 2. Konserwatyzm 3. Idee narodowe 4. Początki ruchu robotniczego 5. Czartyzm 6. Socjalizm i komunizm 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ideologia, proletariat, ruch robotniczy, strajk, związek zawodowy</p> <p>– identyfikuje postać Adama Smitha</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm</p> <p>– identyfikuje postacie: Edmunda Burke’a, Karola Marksa</p> <p>– przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyzmu i ruchu robotniczego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wolna konkurencja, komunizm, idee narodowe</p> <p>– identyfikuje postacie: Giuseppe Mazziniego, Henriego de Saint-Simona, Roberta Owena, Fryderyka Engelsa</p> <p>– charakteryzuje założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę wydania <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848)</p> <p>– przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyzmu i ruchu robotniczego</p> <p>– wyjaśnia różnice między socjalistami i komunistami</p> <p>– wyjaśnia rolę związków zawodowych w rozwoju ruchu robotniczego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: czartyzm, falanster</p> <p>– zna daty: ruchu czartystów (1836–1848)</p> <p>– opisuje narodziny ruchu czartystów, ich postulaty oraz skutki działalności</p> <p>– ocenia wpływ nowych ideologii na życie społeczne i polityczne w pierwszej połowie XIX w.</p>

<p>4. Przeciwno Świątemu Przymierzu</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Walka z ładem wiedeńskim 2. Niepodległość Grecji 3. Początek Wiosny Ludów 4. Wystąpienia w Niemczech i Austrii 5. Parlament frankfurcki 6. Powstanie węgierskie 7. Wiosna Ludów we Włoszech 8. Wojna krymska 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Wiosna Ludów – zna datę Wiosny Ludów (1848–1849) – wskazuje na mapie państwa, w których wybuchła Wiosna Ludów; – wymienia przyczyny Wiosny Ludów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lipcowa, rewolucja lutowa, parlament frankfurcki – zna daty: rewolucji lipcowej we Francji (1830), wybuchu Wiosny Ludów we Francji (II 1848) – identyfikuje postacie: Mikołaja I, Ludwika Napoleona Bonapartego, Franciszka Józefa I – wskazuje na mapie państwa, które uzyskały niepodległość w pierwszej połowie XIX w. – przedstawia przyczyny i przejawy walki z ładem wiedeńskim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: uzyskania niepodległości przez Grecję (1829), powstania w Belgii (1830), zwołania parlamentu frankfurckiego (V 1848), wybrania Ludwika Napoleona Bonapartego prezydentem Francji (XII 1848), stłumienia powstania węgierskiego (1849), wojny krymskiej (1853–1856) – identyfikuje postacie: Klemensa von Metternicha, Aleksandra II – wskazuje na mapie państwa, w których w latach 1815–1847 wybuchły rewolucje i powstania narodowe oraz państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dekabryści, bankiety – zna daty: wybuchu antytureckiego powstania w Grecji (1821–1822), powstania dekabrystów (XII 1825), uznania niepodległości Belgii (1831), wybuchu Wiosny Ludów w Prusach, Austrii na Węgrzech i we Włoszech (III 1848), powstania robotniczego w Paryżu (VI 1848) – identyfikuje postacie: Karola X, Ludwika Filipa, Lajosa Kossutha, Józefa Bema Karola Alberta – przedstawia cele, przebieg i skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg i skutki walki Greków o niepodległość – ocenia znaczenie Wiosny Ludów dla państw i narodów europejskich – omawia rolę parlamentu frankfurckiego w procesie jednoczenia Niemiec
---	--	--	--	--	--	---

			– przedstawia skutki Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich	zaangażowane w wojnę krymską – omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji – wymienia przyczyny i skutki wojny krymskiej	powstania dekabrystów – opisuje przebieg Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich	
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU I						
ROZDZIAŁ II: ZIEMIE POLSKIE PO KONGRESIE WIEDEŃSKIM						
1. Po upadku Księstwa Warszawskiego	1. Podział ziem polskich 2. Rzeczpospolita Krakowska 3. Wielkie Księstwo Poznańskie 4. Sytuacja gospodarcza w zaborze pruskim – podstawy nowoczesności 5. Sytuacja gospodarcza w zaborze austriackim 6. Kultura i oświata	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu uwłaszczenie – zna datę powstania Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Wolnego Miasta Krakowa (1815) – wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu ziemie zabrane – zna daty: reformy uwłaszczeniowej w Wielkim Księstwie Poznańskim (1823), zniesienia pańszczyzny w zaborze austriackim (1848) – charakteryzuje ustrój Wielkiego Księstwa Poznańskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu protektorat – zna daty: nadania wolności osobistej chłopom w zaborze pruskim (1807), powołania sejmu prowincjonalnego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1824) – identyfikuje postacie: Antoniego Radziwiłła, Edwarda Raczyńskiego, Tytusa	Uczeń: – zna datę otwarcia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817) – wyjaśnia, jaką rolę pełniła Rzeczpospolita Krakowska w utrzymaniu polskości – porównuje sytuację gospodarczą ziem polskich pod zaborami – przedstawia warunki rozwoju polskiej	Uczeń – zna datę wprowadzenia obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825) – ocenia skutki reformy uwłaszczeniowej w zaborze pruskim – ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków

			<ul style="list-style-type: none"> – opisuje ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej – charakteryzuje rozwój gospodarczy zaboru pruskiego – opisuje sytuację gospodarczą w zaborze austriackim 	<p>Działyńskiego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim 	<p>kultury i oświaty w zaborze pruskim i Galicji</p>	<p>w zaborze pruskim i austriackim</p>
2. W Królestwie Polskim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konstytucja Królestwa Polskiego 2. Namiestnik i wielki książę 3. Gospodarka Królestwa Polskiego 4. Kultura i edukacja pod zaborem rosyjskim 5. Opozycja legalna w Królestwie Polskim 6. Tajne spiski i organizacje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę nadania konstytucji Królestwu Polskiemu (1815) – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Piotra Wysockiego – wskazuje na mapie zasięg Królestwa Polskiego – wymienia organy władzy określone w konstytucji Królestwa Polskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kaliszanie, konspiracja – zna daty: objęcia władzy przez Mikołaja I (1825), zawiązania Sprzysiężenia Podchorążych (1828) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, wielkiego księcia Konstantego, Mikołaja I, Franciszka Ksawerego Druckiego–Lubeckiego, Stanisława Staszica, Waleriana Łukasińskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: otwarcia uniwersytetu w Warszawie (1816), działalności Towarzystwa Filomatów (1817–1823), wprowadzenia cenzury w Królestwie Polskim (1819), założenia Banku Polskiego (1828) – identyfikuje postacie: Józefa Zajączka, Juliana Ursyna Niemcewicza, Adama Jerzego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), wystąpienia kaliszan (1820) – identyfikuje postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Tadeusza Czackiego, Tomasza Zana – wskazuje na mapie Kanał Augustowski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia wady i zalety ustroju Królestwa Polskiego – ocenia rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego – omawia różnice pomiędzy opozycją legalną i nielegalną w Królestwie Polskim – ocenia stosunek władz carskich do opozycji legalnej i nielegalnej

			<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego – opisuje rozwój przemysłu w Królestwie Polskim – omawia rozwój kultury i edukacji w Królestwie Polskim – wymienia przykłady organizacji spiskowych i ich cele 	<p>Czartoryskiego, Wincentego i Bonawentury Niemojowskich</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie najważniejsze okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim – przedstawia reformy gospodarcze Franciszka Ksawerego Druckiego–Lubeckiego – przedstawia sytuację na wsi w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w życiu Królestwa Polskiego pełnił wielki książę Konstanty – charakteryzuje działalność kulturalno–oświatową Polaków na ziemiach zabranych – przedstawia okoliczności powstania opozycji legalnej i cele jej działalności – opisuje okoliczności powstania organizacji spiskowych 	
3. Powstanie listopadowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wybuch powstania 2. Od negocjacji do detronizacji 3. Wojna polsko–rosyjska 4. Wodzowie powstania listopadowego 5. Walki poza Królestwem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu noc listopadowa – zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830), bitwy pod Olszynką Grochowską 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dyktator, detronizacja – zna daty: detronizacji Mikołaja I i zerwania unii z Rosją (25 I 1831), bitwy pod Ostrołęką (V 1831), bitwy o 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: przejścia dyktatury przez Józefa Chłopickiego (XII 1830), – identyfikuje postacie: Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater, Józefa Bema, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Stoczkiem (II 1831), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitew pod Iganiami i Boremlem (IV 1831) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Michała Radziwiłła, Macieja Rybińskiego, Antoniego Giełguda

		<p>(II 1831), wojny polsko–rosyjskiej (II–X 1831)</p> <p>– identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego</p> <p>– wymienia przyczyny powstania listopadowego</p>	<p>Warszawę (6–7 IX 1831)</p> <p>– identyfikuje postacie: wielkiego księcia Konstantego, Adama Jerzego Czartoryskiego</p> <p>– wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miała detronizacja cara Mikołaja I</p> <p>– omawia przyczyny klęski powstania listopadowego</p>	<p>Iwana Dybicza, Iwana Paskiewicza</p> <p>– wskazuje na mapie tereny poza Królestwem Polskim, na których toczyły się walki podczas powstania w latach 1830–1831</p> <p>– opisuje przebieg nocy listopadowej</p> <p>– charakteryzuje poczynania władz powstańczych do wybuchu wojny polsko–rosyjskiej</p> <p>– opisuje przebieg wojny polsko–rosyjskiej</p>	<p>– identyfikuje postacie: Józefa Sowińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Józefa Dwernickiego</p> <p>– przedstawia przebieg walk powstańczych poza Królestwem Polskim</p>	<p>– ocenia postawy wodzów powstania listopadowego</p> <p>– ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia</p>
<p>Tajemnice sprzed wieków</p> <p>– Czy powstanie listopadowe mogło</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dlaczego Polacy byli bez szans? 2. Wydarzenia w Belwederze 3. Co zmieniłaby śmierć wielkiego księcia Konstantego? 4. Jaką liczbę żołnierzy mogli 	<p>Uczeń:</p> <p>– przedstawia oceny historyków dotyczące szans powstania listopadowego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– opisuje zamach na wielkiego księcia Konstantego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, czy powstanie listopadowe mogło</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia skutki zamachu na wielkiego księcia Konstantego</p>	

zakończyć się sukcesem?	wystawić Rosjanie? 5. Jakie błędy popełnili dowódcy?			– porównuje siły militarne Rosji i powstańców – wskazuje błędy dowódców powstania	zakończyć się sukcesem	
4. Wielka Emigracja	1. Ucieczka przed represjami 2. Stronnictwa polityczne na emigracji	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: emigracja, Wielka Emigracja – identyfikuje postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego – wymienia przyczyny Wielkiej Emigracji – wskazuje na mapie główne kraje, do których emigrowali Polacy po upadku powstania listopadowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: zsyłka, emisariusz – identyfikuje postacie: Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego – wymienia główne obozy polityczne powstałe na emigracji – wymienia formy działalności Polaków na emigracji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: katorga, amnestia – zna daty: powstania Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832) i Hôtel Lambert (1833) – przedstawia stosunek władz i społeczeństw Europy do polskich emigrantów – charakteryzuje program Towarzystwa Demokratycznego Polskiego – przedstawia poglądy środowisk 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Komitetu Narodowego Polskiego (1831), Gromad Ludu Polskiego (1835) – identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Wiktora Heltmana – wskazuje na mapie trasy, które przemierzali polscy emigranci – przedstawia program Komitetu Narodowego Polskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje działalność kulturalną Polaków na emigracji – ocenia działalność Polaków na emigracji

				konserwatywnych z Hôtel Lambert	– omawia poglądy Gromad Ludu Polskiego	
5. Ziemie polskie po powstaniu listopadowym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Represje po upadku powstania listopadowego 2. Królestwo Polskie w cieniu Cytadeli 3. Represje w zaborze pruskim 4. Działalność spiskowa 5. Powstanie krakowskie 6. Rabacja galicyjska 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu rusyfikacja – zna datę wybuchu powstania krakowskiego (21/21 II 1846) – wymienia represje wobec uczestników powstania listopadowego – wskazuje przykłady polityki rusyfikacji w Królestwie Polskim po upadku powstania listopadowego – wskazuje na mapie tereny objęte powstaniem krakowskim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rabacja, kontrybucja – zna daty: wybuchu rabacji galicyjskiej (II 1846) – identyfikuje postacie: Iwana Paskiewicza, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli – charakteryzuje politykę władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego – omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rabacji galicyjskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: noc paskiewiczowska, Statut organiczny, – zna daty: wprowadzenia Statutu organicznego (1832), ogłoszenia stanu wojennego w Królestwie Polskim (1833), likwidacji Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846) – identyfikuje postacie: Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego – wskazuje na mapie tereny objęte rabacją galicyjską – wyjaśnia, w jakich okolicznościach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), wprowadzenia rosyjskiego kodeksu karnego w Królestwie Polskim (1847) – identyfikuje postacie: Edwarda Flottwella, Karola Libelta, Henryka Kamieńskiego – omawia represje popowstaniowe w zaborze pruskim – charakteryzuje działalność spiskową na ziemiach polskich w latach 30. i 40. XIX w. – przedstawia przyczyny niepowodzenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków po upadku powstania listopadowego – ocenia postawę chłopów galicyjskich wobec szlachty i powstania krakowskiego

				wybuchło powstanie krakowskie	powstania krakowskiego	
6. Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nastroje w Wielkopolsce na początku 1848 roku 2. Powstanie w Wielkopolsce 3. W obronie polskości na Warmii, Mazurach i Śląsku 4. Sytuacja w Galicji 5. Ukraiński ruch narodowy 6. <i>Za waszą i naszą wolność</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Józefa Bema, Adama Mickiewicza – wyjaśnia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów na ziemiach polskich pod zaborami – wskazuje na mapie zabory, w których doszło do wystąpień w 1848 r. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania wielkopolskiego (IV–V 1848), uwłaszczenia chłopów w Galicji (1848) – identyfikuje postać Ludwika Mierosławskiego – opisuje przebieg Wiosny Ludów w Wielkim Księstwie Poznańskim – omawia przebieg Wiosny Ludów w Galicji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: porozumienia w Jarosławcu (IV 1848), bitwy pod Miłosławiem (IV 1848), – identyfikuje postacie: Franza von Stadion, Wojciecha Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego, Henryka Dembińskiego – charakteryzuje wkład Polaków w wydarzenia Wiosny Ludów w Europie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu serwituty – zna datę powstania Komitetu Narodowego w Poznaniu (III 1848) – identyfikuje postacie: Józefa Lompy, Emanuela Smołki, Gustawa Gizewiusza, Krzysztofa Mrongowiusza – przedstawia działalność polskich społeczników na Warmii, Mazurach i Śląsku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie znaczenie dla polskiego ruchu niepodległościowego w Galicji miał wzrost świadomości narodowościowej wśród Rusinów – ocenia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich – ocenia decyzję władz austriackich o uwłaszczeniu
7. Kultura polska doby romantyzmu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kultura polska 2. po utracie niepodległości 3. Narodziny romantyzmu 4. Polski mesjanizm 5. Początki badań historii Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu romantyzm – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu racjonalizm – identyfikuje postać Joachima Lelewela 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: mesjanizm, salon artystyczny – charakteryzuje warunki, w jakich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę opublikowania ballady <i>Romantyczność</i> Adama Mickiewicza – identyfikuje postać 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ romantyzmu na niepodległościowe postawy Polaków

		<p>Słowackiego, Fryderyka Chopina</p> <p>– wymienia poglądy romantyków</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegał konflikt romantyków z klasykami</p> <p>– przedstawia najwybitniejszych polskich twórców epoki romantyzmu</p>	<p>ukształtował się polski romantyzm</p> <p>– wyjaśnia, czym był polski mesjanizm</p>	<p>Andrzeja Towiańskiego, Artura Grottgera</p> <p>– przedstawia sytuację kultury polskiej po utracie niepodległości</p>	
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU II						
ROZDZIAŁ III: EUROPA I ŚWIAT PO WIOŚNIE LUDÓW						
<p>1. Stany Zjednoczone w XIX wieku</p>	<p>1. Rozwój Stanów Zjednoczonych</p> <p>2. Podział na Północ i Południe</p> <p>3. Przyczyny wojny secesyjnej</p> <p>4. Wojna secesyjna</p> <p>5. Stany Zjednoczone po wojnie secesyjnej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna secesyjna, Północ, Południe</p> <p>– zna datę wojny secesyjnej (1861–1865)</p> <p>– identyfikuje postać Abrahama Lincolna</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki wojny secesyjnej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: secesja, Konfederacja, Unia, wojna totalna</p> <p>– zna datę wydania dekretu o zniesieniu niewolnictwa (1863)</p> <p>– identyfikuje postacie: Roberta Lee, Ulyssesa Granta</p> <p>– charakteryzuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: taktyka spalonej ziemi, abolicjonizm, demokraci, republikanie</p> <p>– zna daty: wyboru Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), secesji Karoliny Południowej (1860), powstania Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wprowadzenia zakazu przywozu niewolników do Stanów Zjednoczonych (1808), bitwy pod Gettysburgiem (VII 1863), kapitulacji wojsk Konfederacji (VI 1865), ataku na Fort Sumter (IV 1861)</p> <p>– wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych</p> <p>– ocenia skutki wojny secesyjnej</p>

			– omawia społeczne, polityczne i gospodarcze skutki wojny secesyjnej	– omawia przyczyny podziału Stanów Zjednoczonych na Północ i Południe – opisuje przebieg wojny secesyjnej – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla dalszego przebiegu wojny miał dekret o zniesieniu niewolnictwa	Zjednoczonych w XIX w. – przedstawia przyczyny i skutki rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w. – porównuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa	
2. Zjednoczenie Włoch i Niemiec	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dwie koncepcje zjednoczenia Włoch 2. Piemont 3. Zjednoczenie Włoch 4. Powstanie Królestwa Włoskiego 5. Polityka Prus 6. Wojny Prus z Danią i Austrią 7. Wojna z Francją 8. Komuna Paryska 9. Polacy w Komunie Paryskiej 	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: powstania Królestwa Włoch (1861), ogłoszenia powstania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871)</p> <p>– identyfikuje postacie: Giuseppe Garibaldi, Ottona von Bismarcka</p> <p>– wymienia etapy jednoczenia Włoch i Niemiec</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”, <i>risorgimento</i></p> <p>– zna daty: wojny Prus z Austrią (1866), wojny francusko-pruskiej (1870–1871)</p> <p>– identyfikuje postacie: Camilla Cavoura, Wilhelma I, Napoleona III</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu komunardzi</p> <p>– zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (1859), wojny Prus i Austrii z Danią (1864), pokoju we Frankfurcie nad Menem (1871), bitwy pod Sadową (1866), powstania Związku Północno-niemieckiego (1867),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: powstania Niemieckiego Związku Celnego (1834), zawarcia sojuszu Piemontu z Francją (1858), wojny Piemontu z Austrią (1859), wybuchu powstania w Królestwie Obojga Sycylii (1860), objęcia tronu w Prusach przez Wilhelma I (1861), powstania Czerwonego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia rolę Ottona von Bismarcka w procesie jednoczenia Niemiec</p> <p>– ocenia metody stosowane przez Ottona Bismarcka, Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldi w procesie jednoczenia swoich państw</p>

		<p>– przedstawia skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla Europy</p>	<p>– wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Włoch odegrał Giuseppe Garibaldi</p> <p>– omawia etapy jednoczenia Niemiec</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Niemiec odegrał Otto von Bismarck</p>	<p>bitwy pod Sedanem (1870), Komuny Paryskiej (III–V 1871)</p> <p>– wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch i Niemiec</p> <p>– omawia koncepcje zjednoczenia Włoch</p> <p>– opisuje przebieg procesu jednoczenia Włoch</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Piemont stał się ośrodkiem jednoczenia Włoch</p> <p>– przedstawia koncepcje zjednoczenia Niemiec</p> <p>– omawia skutki wojen Prus z Danią i Austrią dla procesu jednoczenia Niemiec</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Komuny Paryskiej</p>	<p>Krzyża (1863), zajęcia Wenecji przez Królestwo Włoch (1866), powstania Austro-Węgier (1867), zajęcia Państwa Kościelnego przez Królestwo Włoskie (1870)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wiktora Emanuela II, Jarosława Dąbrowskiego, Walerego Wróblewskiego</p> <p>– wskazuje okoliczności powstania Czerwonego Krzyża</p> <p>– wyjaśnia okoliczności powstania Austro-Węgier</p> <p>– przedstawia rolę Polaków w Komunie Paryskiej</p>	<p>– dostrzega najważniejsze podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec</p>
--	--	---	---	--	--	---

<p>3. Kolonializm w XIX wieku</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przyczyny ekspansji kolonialnej 2. Kolonizacja Afryki 3. Polityka kolonialna w Azji 4. Skutki polityki kolonialnej 5. Brytyjskie imperium kolonialne 6. Konflikty kolonialne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu kolonializm – identyfikuje postać królowej Wiktorii – wymienia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: faktoria handlowa, Kompania Wschodnioindyjska – zna datę otwarcia Japonii na świat (1854) – identyfikuje postać Cecila Johna Rhodesa – wskazuje na mapie posiadłości kolonialne Wielkiej Brytanii – wymienia państwa, które uczestniczyły w kolonizacji Afryki i Azji – przedstawia skutki ekspansji kolonialnej dla państw europejskich i mieszkańców terenów podbitych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: powstanie sipajów, powstanie Mahdiego, wojny opiumowe, wojny burskie, powstanie bokserów – wskazuje na mapie tereny świata, które podlegały kolonizacji pod koniec XIX w. – przedstawia proces kolonizacji Afryki i Azji – wymienia przyczyny konfliktów kolonialnych – wskazuje przykłady konfliktów kolonialnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wybuchu pierwszej wojny opiumowej (1839), wybuchu powstania Mahdiego (1881) – porównuje proces kolonizacji Afryki i Azji – przedstawia stosunek państw azjatyckich do ekspansji europejskiej – charakteryzuje kolonialne imperium Wielkiej Brytanii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw
<p>4. Rozwój nowych ruchów politycznych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. W stronę demokracji 2. Socjaliści i anarchiści 3. Nowe ideologie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: system 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: socjaliści, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: solidaryzm 	<p>Uczeń:</p>

	<p>4. Emancypacja kobiet 5. Prawa wyborcze dla kobiet</p>	<p>republikański, partia polityczna, monarchia parlamentarna, demokratyzacja</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji</p> <p>– wymienia nowe ruchy polityczne w Europie drugiej połowie XIX w.</p>	<p>socjaldemokracja, komuniści, chrześcijańska demokracja (chadecja), nacjonalizm, emancypantki, sufrażystki</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Marksa, Leona XIII</p> <p>– przedstawia założenia programowe socjalistów</p> <p>– charakteryzuje założenia programowe chrześcijańskiej demokracji</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał nowoczesny nacjonalizm</p> <p>– wymienia postulaty emancypantek i sufrażystek</p>	<p>proletariacka, społeczeństwo industrialne, Międzynarodówka, anarchizm, terror indywidualny, szowinizm, syjonizm</p> <p>– zna daty: powstania I Międzynarodówki (1864), ogłoszenia encykliki <i>Rerum novarum</i> (1891)</p> <p>– przedstawia cele i metody działania anarchistów</p> <p>– omawia różnice między zwolennikami socjaldemokracji a komunistami</p> <p>– wyjaśnia, jakie okoliczności wpłynęły na narodziny ruchu emancypacji kobiet</p>	<p>społeczny, reformiści/rewizjoniści</p> <p>– zna datę ustanowienia 1 maja Świętem Pracy (1889)</p> <p>– przedstawia wpływ ideologii nacjonalizmu na kształtowanie się różnych postaw wobec narodu i mniejszości narodowych</p> <p>– przedstawia okoliczności kształtowania się syjonizmu i jego założenia</p>	<p>– porównuje systemy ustrojowe w XIX–wiecznej Europie</p> <p>– ocenia następstwa procesu demokratyzacji życia politycznego</p> <p>– ocenia metody stosowane przez anarchistów</p> <p>– ocenia poglądy emancypantek i sufrażystek oraz metody i skutki ich działalności</p>
<p>5. Postęp techniczny</p>	<p>1. Rozwój nauk przyrodniczych 2. Rozwój medycyny i higieny</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wynalezienia szczepionki przeciwko</p>	<p>Uczeń:</p> <p>–ocenia znaczenie rozpowszechnienia</p>

<p>i zmiany cywilizacyjne</p>	<p>3. Rozwój komunikacji i transportu 4. Nowe środki transportu 5. Życie codzienne</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu teoria ewolucji</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej–Curie</p> <p>– wymienia odkrycia naukowe, które wpłynęły na rozwój nauk przyrodniczych i medycznych</p> <p>– wskazuje wynalazki, które miały wpływ na życie codzienne</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu pasteryzacja</p> <p>– zna daty: ogłoszenia teorii ewolucji przez Karola Darwina (1859), przyznania Nagród Nobla dla Marii Skłodowskiej–Curie (1903 i 1911), pierwszego lotu samolotem (1903), wynalezienia telefonu (1876)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Pasteura, Orville’a i Wilbura Wright, Thomasa Alwę Edisona, Alexandra Grahama Bella</p> <p>– przedstawia założenia teorii ewolucji</p> <p>– omawia kierunki rozwoju medycyny i higieny</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu promienio-twórczość</p> <p>– zna daty: odkrycia promieni X (1895), budowy Kanału Sueskiego (1859–1869), budowy Kanału Panamskiego (1904–1914), pierwszego lotu sterowcem (1900), opatentowania fonografu (1878), wynalezienia gramofonu (1887)</p> <p>– identyfikuje postacie: Dmitrija Mendelejewa, Pierre’a Curie, Wilhelma Roentgena, Guglielma Marconiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miała budowa wielkich kanałów morskich</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki</p>	<p>wścieklicznie (1885), odkrycia bakterii gruźlicy i cholery (1903)</p> <p>– identyfikuje postacie: Roberta Kocha, Karla Benza, Johna Dunlopa, Gottlieba Daimlera, Rudolfa Diesela, Ferdynanda Zeppelina, Josepha Swana</p> <p>– wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w.</p>	<p>nowych środków transportu</p> <p>– ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji</p>
-------------------------------	--	--	---	--	---	---

			– charakteryzuje rozwój komunikacji i transportu	zmieniły życie codzienne w XIX w.		
6. Kultura przełomu XIX i XX wieku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Literatura i prasa 2. Sztuka i architektura 3. Kultura masowa 4. Upowszechnienie sportu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kultura masowa, pozytywizm, impresjonizm – przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: realizm, naturalizm, secesja – identyfikuje postacie: Auguste’a Comte’a, Charlesa Dickensa, Juliusza Verne’a, Lwa Tołstoja, Auguste’a Renoira, Auguste’a i Louisa Lumière – charakteryzuje nowe kierunki w sztuce i architekturze – wyjaśnia, czym charakteryzowało się malarstwo impresjonistów – wymienia idee, które miały rozwijać wśród młodych pokoleń igrzyska olimpijskie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu historyzm – zna daty: początków kina (1895), pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich (1896) – identyfikuje postacie: Émile’a Zoli, Fiodora Dostojewskiego, Josepha Conrada, Edgara Degasa, Pierre’a de Coubertina – wyjaśnia, jakie cele społeczne przyświecały literaturze i sztuce przełomu wieków – przedstawia okoliczności upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę pierwszej wystawy impresjonistów (1874) – wyjaśnia znaczenie terminu symbolizm, ekspresjonizm, futurizm – wyjaśnia, w jaki sposób podglądy pozytywistów wpłynęły na literaturę i sztukę przełomu XIX i XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie kina dla rozwoju kultury masowej – ocenia zjawisko upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w.

Tajemnice sprzed wieków – Kim byli impresjonisci?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Salon Odrzuconych 2. Impresjonisci na dworcu kolejowym 3. <i>Impresja – wschód słońca</i> 		<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia cechy malarstwa impresjonistycznego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstało określenie <i>impresjonisci</i> – określa tematykę dzieł impresjonistów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności, w jakich powstał Salon Odrzuconych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę pełnił Salon w życiu kulturalnym Francji w XIX w.
--	--	--	--	--	--	---

POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU III

ROZDZIAŁ IV: ZIEMIE POLSKIE PO WIOŚNIE LUDÓW

1. Ziemie polskie przed powstaniem styczniowym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Praca organiczna 2. Zabór austriacki po Wiośnie Ludów 3. Odwilż posewastopolska 4. „Czerwoni” i „biali” 5. Przyczyny powstania styczniowego 6. „Rewolucja moralna” w Królestwie Polskim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: praca organiczna – zna datę manifestacji patriotycznych w Królestwie Polskim (1861) – identyfikuje postacie: Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego – wymienia założenia pracy organicznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „czerwoni”, „biali”, autonomia, modernizacja – zna datę mianowania Aleksandra Wielopolskiego dyrektorem Komisji Wyznań i Oświecenia Publicznego (1861) – identyfikuje postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Aleksandra II, Jarosława 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Bazar, odwilż (wiosna) posewastopolska – zna datę wprowadzenia stanu wojennego w Królestwie Polskim (1861) – identyfikuje postać Andrzeja Zamoyskiego – przedstawia proces polonizacji urzędów w Galicji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu „rewolucja moralna” – zna daty: powstania Bazaru (1841), założenia Towarzystwa Rolniczego (1858) – identyfikuje postacie: Leopolda Kronenberga, Agenora Gołuchowskiego – wyjaśnia, jaką rolę pełniły manifestacje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki zaborców – ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego
--	---	---	---	--	---	---

		<p>– określa przyczyny powstania styczniowego</p>	<p>Dąbrowskiego, Aleksandra Wielopolskiego</p> <p>– wymienia przykłady realizacji programu pracy organicznej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała autonomia galicyjska</p> <p>– przedstawia programy polityczne „białych” i „czerwonych”</p>	<p>– charakteryzuje odwilż posewastopolską w Królestwie Polskim</p> <p>– wyjaśnia, jaki cel stawiali sobie organizatorzy manifestacji patriotycznych</p> <p>– wskazuje różnicę w stosunku do powstania zbrojnego między „czerwonymi” i „białymi”</p>	<p>patriotyczne w przededniu wybuchu powstania</p> <p>– porównuje programy polityczne „czerwonych” i „białych”</p>	
2. Powstanie styczniowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wybuch powstania 2. Przebieg powstania 3. Powstańcy styczniowi 4. Upadek powstania 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: branka, wojna partyzancka</p> <p>– zna daty: wybuchu powstania (22 I 1863), ukazu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim (III 1864)</p> <p>– identyfikuje postać Romualda Traugutta</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kosynierzy, Tymczasowy Rząd Narodowy</p> <p>– zna daty: ogłoszenia manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863), stracenia Romualda Traugutta (VIII 1864)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Komitet Centralny Narodowy</p> <p>– zna datę aresztowania Romualda Traugutta (IV 1864)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: żuawi śmierci, państwo podziemne</p> <p>– zna daty: mianowania Aleksandra Wielopolskiego naczelnikiem Rządu Cywilnego (1862), objęcia dyktatury przez</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia stosunek Aleksandra Wielopolskiego do konspiracji niepodległościowej</p> <p>– ocenia postawy dyktatorów powstania styczniowego</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i okoliczności wybuchu powstania styczniowego – omawia rolę Romualda Traugutta w powstaniu styczniowym – wskazuje przyczyny upadku powstania styczniowego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia reformy Aleksandra Wielopolskiego – charakteryzuje przebieg walk powstańczych – omawia okoliczności i skutki wprowadzenia dekretu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim 	<p>Mariana Langiewicza Teodora Berga</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie zasięg działań powstańczych, tereny objęte działaniami dużych grup powstańczych – omawia cele programowe Tymczasowego Rządu Narodowego – charakteryzuje politykę władz powstańczych – wyjaśnia, jaką rolę w upadku powstania odegrała kwestia chłopska 	<p>Mariana Langiewicza (III 1863)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Zygmunta Sierakowskiego, Józefa Hauke–Bosaka, Stanisława Brzóska – przedstawia sposób organizacji konspiracyjnego państwa polskiego w czasie powstania styczniowego 	
3. Represje po powstaniu styczniowym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Represje po upadku powstania styczniowego 2. Rusyfikacja 3. Walka z polskim Kościołem 4. Polacy na zesłaniu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rusyfikacja, pozytywiści – wymienia bezpośrednio represje wobec uczestników 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: lojalizm, Kraj Przywiślański, „noc apuchtinowska” 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kibitka, tajne komplety, trójlojalizm 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Uniwersytet Latający, Towarzystwo Oświaty Narodowej, generał–gubernator 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę caratu wobec ludności polskiej na ziemiach zabranych – ocenia postawy Polaków w Królestwie

	<p>5. Powstanie zabajkalskie</p> <p>6. Postawy wobec rusyfikacji</p>	<p>powstania styczniowego</p> <p>– przedstawia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji</p>	<p>– identyfikuje postać Aleksandra Apuchtina</p> <p>– przedstawia politykę władz carskich wobec Królestwa Polskiego</p> <p>– charakteryzuje proces rusyfikacji w Królestwie Polskim</p>	<p>– zna datę powstania Szkoły Głównej Warszawskiej (1862)</p> <p>– identyfikuje postać Michała Murawjowa</p> <p>– omawia walkę władz carskich z polskim Kościołem</p> <p>– charakteryzuje proces rusyfikacji na ziemiach zabranych</p>	<p>– zna datę powstania zabajkalskiego (1866)</p> <p>– omawia rolę i postawy Polaków na zesłaniu</p>	<p>Polskim wobec rusyfikacji</p>
<p>4. W zaborze pruskim i austriackim</p>	<p>1. Germanizacja i kulturkampf</p> <p>2. Antypolska polityka władz</p> <p>3. Walka Polaków z germanizacją</p> <p>4. Autonomia galicyjska</p> <p>5. Stańczycy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu germanizacja</p> <p>– zna datę protestu dzieci we Wrześni (1901)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ottona von Bismarcka, Michała Drzymały</p> <p>– charakteryzuje politykę germanizacji</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: autonomia kulturkampf, strajk szkolny, rugi pruskie,</p> <p>– zna daty: rozpoczęcia rugów pruskich (1885), strajku szkolnego w Wielkopolsce (1906)</p> <p>– identyfikuje postać Marii Konopnickiej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Komisja Kolonizacyjna, Hakata</p> <p>– zna daty: wprowadzenia języka niemieckiego jako jedyne języka państwowego w Wielkopolsce (1876), powstania Komisji Kolonizacyjnej (1886),</p> <p>– identyfikuje postacie: Mieczysława</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu stańczycy</p> <p>– zna daty: ogłoszenia tzw. noweli osadniczej (1904), wprowadzenia tzw. ustawy kagańcowej (1908)</p> <p>– identyfikuje postacie: Agenora Gołuchowskiego, Kazimierza Badeniego, Piotra Wawrzyniaka</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia postawy Polaków wobec polityki germanizacyjnej władz pruskich</p> <p>– ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju polskiego życia narodowego</p> <p>– ocenia poglądy stańczyków na problem polskich powstań narodowych</p>

		<p>– przedstawia postawy Polaków wobec germanizacji</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampfu</p> <p>– opisuje przejawy polityki germanizacyjnej w gospodarce i oświacie</p> <p>– wymienia instytucje autonomiczne w Galicji</p>	<p>Ledóchowskiego, Józefa Szujskiego</p> <p>– przedstawia postawę polskiego Kościoła wobec kulturkampfu</p> <p>– omawia działalność instytucji prowadzących politykę germanizacji</p>	<p>– przedstawia okoliczności nadania Galicji autonomii przez władze austriackie</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w życiu Galicji odgrywali stańczycy</p>	
5. Rozwój gospodarczy ziem polskich	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przemiany gospodarcze ziem zaboru rosyjskiego 2. Pod panowaniem pruskim 3. Gospodarka Galicji 4. Łódź wielko-przemysłowa 5. Przemiany społeczne na ziemiach polskich 6. Asymilacja Żydów 7. Przemiany cywilizacyjna na ziemiach polskich 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu emigracja zarobkowa</p> <p>– zna datę uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim (1864)</p> <p>– identyfikuje postać Hipolita Cegielskiego</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i wskazuje kierunki emigracji zarobkowej Polaków pod koniec XIX w.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: burżuazja, inteligencja, ziemieństwo</p> <p>– zna datę zniesienia granicy celnej z Rosją (1851)</p> <p>– identyfikuje postać Ignacego Łukasiewicza</p> <p>– wymienia grupy społeczne, które wykształciły się</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: asymilacja, spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe</p> <p>– zna datę zakończenia budowy kolei warszawsko-wiedeńskiej (1848)</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Stefczyka</p> <p>– przedstawia uwarunkowania</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: haskale, serwituty, famuły</p> <p>– zna datę pierwszego lotu samolotem na ziemiach polskich (1910)</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich trzech zaborów</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia postawy Polaków wobec różnych problemów związanych z rozwojem gospodarczym ziem polskich pod zaborami</p>

		<p>– wskazuje na mapie okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych</p>	<p>w społeczeństwie polskim w XIX w.</p> <p>– opisuje okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych</p> <p>– omawia rozwój przedsiębiorczości Polaków w zaborze pruskim i wymienia jej przykłady</p> <p>– charakteryzuje rozwój gospodarczy Galicji</p> <p>– omawia przykłady przemian cywilizacyjnych na ziemiach polskich w XIX w.</p>	<p>rozwoju przemysłu w Królestwie Polskim</p> <p>– przedstawia rozwój przemysłu i rolnictwa w zaborze pruskim</p> <p>– omawia rozwój Łodzi jako miasta przemysłowego</p> <p>– omawia rozwój spółdzielczości w Galicji</p> <p>– charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał proces asymilacji Żydów i jakie były jego skutki</p>		
6. Nowe ruchy polityczne na ziemiach polskich	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ruch socjalistyczny na ziemiach polskich 2. Ruch narodowy 3. Rozwój ruchu ludowego 	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: powstania Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), Stronnictwa Narodowo–Demokratycznego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu solidaryzm narodowy</p> <p>– zna daty: powstania Wielkiego Proletariatu (1882), Polskiej Partii</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: endencja, internacjonalizm</p> <p>– identyfikuje postacie: Bolesława Limanowskiego, Róży</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: program brukselski, program paryski</p> <p>– zna daty powstania Socjaldemokracji</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ miała działalność partii politycznych na postawy Polaków pod zaborami</p>

		<p>(1897), Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa</p> <p>– wskazuje partie należące do ruchu socjalistycznego, narodowego i ludowego</p> <p>– wymienia założenia programowe Polskiej Partii Socjalistycznej, Stronnictwa Narodowo–Demokratycznego, Polskiego Stronnictwa Ludowego</p>	<p>Socjaldemokratycznej Galicji i Śląska (1897)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Daszyńskiego</p> <p>– przedstawia cele ruchu robotniczego</p> <p>– charakteryzuje program nurtu niepodległościowego w polskim ruchu socjalistycznym</p> <p>– omawia założenia programowe ruchu narodowego</p> <p>– charakteryzuje program ruchu ludowego</p>	<p>Luksemburg, Juliana Marchlewskiego, Franciszka Stefczyka</p> <p>– omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego na ziemiach polskich</p> <p>– charakteryzuje program nurtu rewolucyjnego w polskim ruchu socjalistycznym</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polski ruch ludowy powstał i rozwinął się w Galicji</p>	<p>Królestwa Polskiego (1893), Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (1900), Ligi Narodowej (1893), Stronnictwa Ludowego (1895)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Stojalowskiego, Marii i Bolesława Wysłouchów</p> <p>– porównuje założenia programowe PPS i SDKPiL</p>	<p>– ocenia skalę realizacji haseł polskich partii politycznych w XIX i na początku XX w.</p>
7. Organizacje niepodległościowe	<p>1. Rewolucja 1905 roku na ziemiach polskich</p> <p>2. Powstanie łódzkie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: orientacja prorosyjska, orientacja</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: strajk powszechny,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Duma</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: podziału na PPS–Frację Rewolucyjną i PPS–</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia stosunek polskich partii</p>

<p>na początku XX wieku</p>	<p>3. Działalność polskich partii politycznych 4. Skutki rewolucji 5. Działania organizacji Bojowej PPS 6. Orientacje polityczne Polaków na początku XX wieku 7. Organizacje niepodległościowe</p>	<p>proaustriacka, krwawa niedziela</p> <p>– zna datę rewolucji 1905–1907</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego</p> <p>– omawia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich</p> <p>– charakteryzuje orientację proaustriacką i prorosyjską</p>	<p>Organizacja Bojowa PPS, organizacja paramilitarna</p> <p>– zna daty krwawej niedzieli (22 I 1905), powstania Związku Walki Czynnej (1908)</p> <p>– identyfikuje postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Władysława Sikorskiego</p> <p>– wymienia przyczyny rewolucji 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim</p> <p>– przedstawia przebieg rewolucji 1905–1907 w Królestwie Polskim</p> <p>– przedstawia działania Organizacji Bojowej PPS</p> <p>– wymienia polskie organizacje niepodległościowe działające pod zaborami</p>	<p>Państwowa, Macierz Szkolna, strajk szkolny</p> <p>– zna daty: powstania łódzkiego (I–VI 1905), powstania Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (1912)</p> <p>– wskazuje na mapie ośrodki wystąpień robotniczych w czasie rewolucji 1905–1907</p> <p>– omawia przebieg powstania łódzkiego</p> <p>– opisuje działalność polskich partii politycznych w czasie rewolucji 1905–1907</p> <p>– przedstawia okoliczności ukształtowania się orientacji politycznych Polaków na początku XX w.</p>	<p>–Lewicę (1906), utworzenia Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” (1867)</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Mireckiego</p> <p>– porównuje założenia programowe orientacji niepodległościowych do 1914 r.</p>	<p>politycznych do rewolucji 1905–1907</p> <p>– ocenia postawy Polaków w przededniu nadciągającego konfliktu międzynarodowego</p>
-----------------------------	--	--	--	--	--	---

<p>Tajemnice sprzed wieków – Jak działała Organizacja Bojowa PPS?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwsze wystąpienie zbrojne 2. Broń 3. Rozwój Organizacji Bojowej PPS 4. Jak uwolniono więźniów politycznych? 5. Akcja czterech premierów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Organizacja Bojowa PPS – identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego – wyjaśnia cele, dla których została powołana Organizacja Bojowa PPS 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę powstania Organizacji Bojowej PPS (1904) – opisuje udział Organizacji Bojowej PPS w rewolucji 1905–1907 w Królestwie Polskim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „akcje dynamitowe”, „krwawa środa” – identyfikuje postacie: Walerego Sławka, Tomasza Arciszewskiego – przedstawia okoliczności pierwszego zbrojnego wystąpienia Organizacji Bojowej PPS 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: „krwawej środy” (1906), napadu na pociąg pod Bezdunami (1908) – identyfikuje postacie: Stefana Okrzei, Aleksandra Prystora – omawia na wybranych przykładach działalność Organizacji Bojowej PPS 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia strukturę organizacyjną Organizacji Bojowej PPS – ocenia skuteczność działań Organizacji Bojowej PPS
<p>8. Kultura polska na przełomie XIX i XX wieku</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kultura narodowa Polaków 2. Polski pozytywizm 3. Rola historii 4. Malarstwo historyczne 5. Kultura Młodej Polski 6. Początki kultury masowej 7. Sztuka polska przełomu XIX i XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, Młoda Polska – identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Elizy Orzeszkowej, Bolesława Prusa, Władysława Reymonta, Marię 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: modernizm, pozytywizm warszawski – identyfikuje postacie: Juliusza i Wojciecha Kossaków, Artura Grotgera, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Stanisława 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: literatura postyczniowa, skauting – zna daty: otwarcia Polskiej Akademii Umiejętności (1873), powołania Towarzystwa Oświaty Ludowej (1872), utworzenia Polskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: cyganeria, ogródki jordanowskie, neoromantyzm – identyfikuje postacie: Wojciecha Gersona, Artura Górskiego, Kazimierza Prószyńskiego, Henryka Jordana, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sztukę polską przełomu XIX i XX w. – ocenia skuteczność tworzenia literatury i malarstwa ku pokrzepieniu serc

		<p>Konopnicką, Jana Matejkę</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała literatura i malarstwo tworzone ku pokrzepieniu serc</p> <p>– podaje przykłady literatury i malarstwa tworzonego ku pokrzepieniu serc</p>	<p>Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Galicja stała się centrum polskiej nauki i kultury</p> <p>– przedstawia hasła pozytywistów warszawskich</p> <p>– omawia realizację haseł pracy u podstaw</p> <p>– charakteryzuje kulturę Młodej Polski</p> <p>– wymienia cechy kultury masowej na ziemiach polskich przełomu XIX i XX w.</p>	<p>Macierzy Szkolnej (1906)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra Świętochowskiego, Stanisława Przybyszewskiego, Jana Kasłowicza</p> <p>– wyjaśnia wpływ poglądów pozytywistycznych na rozwój literatury</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miało popularyzowanie historii wśród Polaków pod zaborami</p>	<p>Andrzeja Małkowskiego</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany światopoglądowe miała klęska powstania styczniowego</p>	
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU IV						
ROZDZIAŁ V: I WOJNA ŚWIATOWA						
<p>1. Świat na drodze ku wojnie światowej</p>	<p>1. Nowe mocarstwa</p> <p>2. Konflikty między europejskimi mocarstwami</p> <p>3. Konflikty kolonialne</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: trójprzymierze / państwa centralne,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: pacyfizm, kocioł bałkański</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: podpisania układu rosyjsko–francuskiego (1892), podpisania</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wojny rosyjsko–tureckiej (1877–1878), kongresu berlińskiego (1878),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ konfliktów kolonialnych na sytuację w Europie</p>

	<p>4. Wyścig zbrojeń 5. Rywalizacja na morzach 6. Wojna rosyjsko-japońska 7. Konflikty na Bałkanach</p>	<p>trójporozumienie / ententa, aneksja</p> <p>– zna daty: zawarcia trójprzymierza (1882), powstania trójporozumienia (1907)</p> <p>– wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza i trójporozumienia,</p> <p>– wskazuje cele trójprzymierza i trójporozumienia</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń</p>	<p>– zna daty: wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905), I wojny bałkańskiej (1912), II wojny bałkańskiej (1913)</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, które w wyniku wojen bałkańskich zdobyły największe tereny</p> <p>– omawia przyczyny narastania konfliktów między europejskimi mocarstwami</p> <p>– przedstawia przejawy rywalizacji mocarstw na morzach i oceanach</p> <p>– wyjaśnia, jak doszło do wybuchu wojny rosyjsko-japońskiej</p>	<p>porozumienia francusko-brytyjskiego (1904), podpisania porozumienia rosyjsko-brytyjskiego (1907), bitwy pod Cuszimą (1905)</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na ład światowy miało powstanie nowych mocarstw w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>– opisuje okoliczności powstania trójprzymierza i trójporozumienia</p> <p>– omawia przebieg wojny rosyjsko-japońskiej i jej skutki</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich</p>	<p>aneksji Bośni i Hercegowiny przez Austro-Węgry (1908)</p> <p>– przedstawia wpływ konfliktów kolonialnych na sytuację w Europie</p> <p>– opisuje sytuację na Bałkanach w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>– ocenia wpływ konfliktów bałkańskich na zaostrzenie sytuacji międzynarodowej w Europie</p>
<p>2. Na frontach I wojny światowej</p>	<p>1. Wybuch I wojny światowej 2. Wojna na morzach</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ultimatum,</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: przyłączenia się Japonii do ententy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia skutki ogłoszenia przez</p>

	<p>3. Walki na zachodzie Europy</p> <p>4. Walki na Bałkanach i we Włoszech</p> <p>5. Wojna pozycyjna</p> <p>6. Koniec Wielkiej Wojny</p> <p>7. Kapitulacja Niemiec</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wielka Wojna, front</p> <p>– zna daty: I wojny światowej (1914–1918), podpisania kapitulacji przez Niemcy w Compiègne (11 XI 1918)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne prowadzenia i przebiegu działań wojennych w czasie I wojny światowej</p>	<p>wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna</p> <p>nieograniczona wojna podwodna,</p> <p>– zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914), przyłączenia się Włoch do ententy (1915), ogłoszenia nieograniczonej wojny podwodnej (1917), podpisania traktatu brzeskiego (3 III 1918)</p> <p>– wskazuje na mapie państwa europejskie walczące w Wielkiej Wojnie po stronie ententy i państw centralnych</p> <p>– przedstawia okoliczności wybuchu Wielkiej Wojny</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny miało wprowadzenie nowych rodzajów broni</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu U-Boot</p> <p>– zna daty: wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro–Węgry (28 VII 1914), bitwy nad Marną (IX 1914), bitwy pod Verdun (1916), bitwy pod Ypres (1915), ataku Niemiec na Belgię i Francję (VIII 1914), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone (IV 1917), kapitulacji Austro–Węgier (XI 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie: Franciszka Ferdynanda Habsburga, Karola I Habsburga, Wilhelma II, Paula von Hindenburga</p> <p>– przedstawia proces kształtowania się bloku państw</p>	<p>(1914), przyłączenia się Turcji do państw centralnych (1914), bitwy o Gallipoli (1915), przyłączenia się Bułgarii do państw centralnych (1915), zatopienia Lusitanii (1915), bitwy nad Sommą (1916), bitwy jutlandzkiej (1916), przyłączenia się Grecji do ententy (1917), buntu marynarzy w Kilonii (XI 1918)</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na losy wojny miała sytuacja wewnętrzna w Niemczech i Austro–Węgrzech</p> <p>– opisuje przebieg walk na froncie zachodnim</p> <p>– przedstawia przebieg walk na Bałkanach i we Włoszech</p>	<p>Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej</p> <p>– omawia przebieg wojny na morzach i oceanach</p> <p>– ocenia skutki zastosowania przez Niemcy gazów bojowych</p>
--	--	---	--	---	---	--

			– wskazuje przyczyny klęski państw centralnych	centralnych i państw ententy – przedstawia okoliczności kapitulacji państw centralnych		
Tajemnice sprzed wieków – Jakie były początki czołgów?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwsze „zbiorniki” 2. Pierwsze czołgi na froncie 3. Powstanie sił pancernych 4. Walka w czołgach 	Uczeń:	Uczeń: – wymienia zalety i wady zastosowania czołgów w czasie I wojny światowej	Uczeń: – wymienia przykłady zastosowania czołgów w czasie I wojny światowej – wyjaśnia okoliczności narodzin broni pancernej	Uczeń: – przedstawia okoliczności powstania brytyjskich sił pancernych i określa ich wartość bojową	Uczeń: – ocenia użyteczność czołgów w prowadzeniu działań wojennych
3. I wojna światowa na ziemiach polskich	<ol style="list-style-type: none"> 1. Walki na froncie wschodnim 2. Zniszczenia wojenne na ziemiach polskich 3. U boku państw centralnych 4. Formacje polskie u boku Rosji 5. Wojsko polskie we Francji 	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie – zna datę sformowania Legionów Polskich (1914) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys przysięgowy, Polska Organizacja Wojskowa – zna daty: powstania Kompanii Kadrowej (1914), bitwy pod Gorlicami (1915), kryzysu przysięgowego (VII 1917), powstania	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Legion Puławski, Błękitna Armia – zna daty: bitwy pod Tannenbergiem (VIII 1914), bitwy pod Kostiuchnówką (1916), bitwy pod	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu wojna manewrowa – zna daty: wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (6 VIII 1914), powstania Komitetu Narodowego Polskiego w Warszawie (1914), powstania Naczelnego Komitetu	Uczeń: – porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim – ocenia sposób traktowania ziem polskich przez zaborców w czasie I wojny światowej

		<p>Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie i wskazuje cele ich działalności</p>	<p>Polskiej Organizacji Wojskowej (1914)</p> <p>– wskazuje na mapie rejony walk Legionów Polskich</p> <p>– omawia udział polskich formacji zbrojnych u boku państw centralnych i u boku ententy</p> <p>– wyjaśnia, jak zaborcy w czasie I wojny światowej traktowali ziemie Królestwa Polskiego</p>	<p>Rokitną (1915), bitwy pod Kaniowem (1918)</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Hallera</p> <p>– wskazuje na mapie podział ziem polskich w 1915 r.</p> <p>– przedstawia genezę i organizację Legionów Polskich</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy niepodległości Polski miała działalność Polskiej Organizacji Wojskowej</p>	<p>Narodowego (1914), powstania Legionu Puławskiego (1914) powstania Komitetu Narodowego Polskiego w Lozannie (1917)</p> <p>– opisuje przebieg działań wojennych na froncie wschodnim</p> <p>– przedstawia okoliczności utworzenia wojska polskiego we Francji</p>	<p>– ocenia wkład Legionów Polskich w odzyskanie niepodległości przez Polaków</p>
4. Rewolucje w Rosji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewolucja lutowa 2. Okres dwuwładzy 3. Rosyjskie stronnictwa polityczne 4. Przewrót bolszewicki 5. Wojna domowa 6. Armia Czerwona 7. Rosja po rewolucji 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lutowa, rewolucja październikowa</p> <p>– zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (III 1917), wybuchu rewolucji</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: bolszewicy, Rada Komisarzy Ludowych, Armia Czerwona, łagry</p> <p>– zna daty: wojny domowej w Rosji (1919–1922),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: dwuwładza, Rząd Tymczasowy, biała gwardia, Czeka, dyktatura proletariatu, tezy kwietniowe</p> <p>– zna daty obalenia caratu przez Rząd Tymczasowy (15 III 1917),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: eserowcy, mienszewicy, kadeci</p> <p>– zna daty: powstania Rady Komisarzy Ludowych (XI 1917), ogłoszenia konstytucji (VII 1918)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji</p> <p>– ocenia skutki przewrotu bolszewickiego dla Rosji i Europy</p>

		<p>październikowej (XI 1917)</p> <p>– identyfikuje postać Włodzimierza Lenina</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej</p>	<p>powstania ZSRS (XII 1922)</p> <p>– identyfikuje postać Mikołaja II</p> <p>– wskazuje na mapie miejsce wybuchu rewolucji lutowej oraz ośrodki, które zapoczątkowały rewolucje październikową</p> <p>– przedstawia okoliczności wybuchu rewolucji październikowej i omawia jej przebieg</p> <p>– charakteryzuje sytuację w Rosji po rewolucji październikowej</p>	<p>ogłoszenia tez kwietniowych przez Lenina (IV 1917) zamordowania rodziny carskiej (VII 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie: Feliksa Dzierżyńskiego, Lwa Trockiego</p> <p>– omawia sytuację wewnętrzną w Rosji w czasie I wojny światowej</p> <p>– określa przyczyny, omawia przebieg i skutki wojny domowej w Rosji</p>	<p>– identyfikuje postacie: Aleksandra Kiereńskiego, Grigorija Rasputina</p> <p>– wymienia rosyjskie stronnictwa polityczne i przedstawia ich założenia programowe</p> <p>– omawia przebieg rewolucji lutowej</p> <p>– omawia losy rodziny carskiej</p>	
<p>5. Sprawa polska w czasie I wojny światowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Państwa zaborcze a sprawa polska 2. <i>Akt 5 listopada</i> 3. Sprawa polska w polityce ententy 4. Polacy na konferencji 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Akt 5 listopada (manifest dwóch cesarzy)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Rada Regencyjna</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: ogłoszenia odezwy cara Mikołaja II (1916), powstania Rady Regencyjnej (1917), odezwy Rządu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę ogłoszenia odezwy Mikołaja Romanowa do Polaków (VIII 1914)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia, jakie znaczenie dla Polaków miał Akt 5 listopada i program pokojowy prezydenta Wilsona</p>

	paryskiej	<p>– zna daty: wydania manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ignacego Jana Paderewskiego, Romana Dmowskiego</p> <p>– wymienia postanowienia Aktu 5 listopada</p> <p>– wymienia postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie polskiej</p>	<p>– zna datę programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Władysława Grabskiego</p> <p>– przedstawia stosunek państw centralnych do sprawy polskiej</p> <p>– omawia sprawę polską w polityce państw ententy</p>	<p>Tymczasowego i bolszewików (1917)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra Kakowskiego, Zdzisława Lubomirskiego, Józefa Ostrowskiego, Georges Clemenceau, Davida Lloyd George’a</p> <p>– omawia udział delegacji polskiej na konferencji wersalskiej</p>	<p>– identyfikuje postacie Mikołaja Mikołajewicza, Karla Kuka, Hansa von Beselera</p> <p>– przedstawia zależność między sytuacją militarną państw centralnych i ententy podczas I wojny światowej a ich stosunkiem do sprawy polskiej</p>	
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU V						
ROZDZIAŁ VI: ŚWIAT W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM						
1. Świat po I wojnie światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ład wersalski 2. Zniszczenia i straty po I wojnie światowej 3. Nowy układ sił w Europie 4. Liga Narodów 5. Wielki kryzys 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wielka Czwórka, Liga Narodów, wielki kryzys gospodarczy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: demilitaryzacja, ład wersalski, czarny czwartek, New Deal</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: plebiscyt, europeizacja, wolne miasto, mały traktat wersalski</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926), wstąpienia ZSRS do Ligi Narodów (1934)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia skuteczność funkcjonowania ładu wersalskiego</p> <p>– ocenia wpływ wielkiego kryzysu</p>

	<p>gospodarczy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919), powstania Ligi Narodów (1920) – wskazuje na mapie państwa europejskie decydujące o ładzie wersalskim – wymienia postanowienia traktatu wersalskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: obrad konferencji paryskiej (XI 1918–VI 1919), układu w Locarno (1925), czarnego czwartku (24 X 1929), wprowadzenia New Deal (1933) – identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta – wskazuje na mapie państwa powstałe w wyniku rozpadu Austro–Węgier, państwa bałtyckie – przedstawia zniszczenia i straty po I wojnie światowej – wyjaśnia cel powstania Ligi Narodów – charakteryzuje przejawy wielkiego kryzysu gospodarczego i 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: podpisania traktatów z Austrią (1919) i Węgrami (1920) oraz traktatu z Turcją (1920) – identyfikuje postać Kemala Mustafy – wskazuje na mapie zmiany terytorialne wynikające z traktatu wersalskiego – charakteryzuje układ sił w powojennej Europie – przedstawia zasady, na jakich opierał się ład wersalski – charakteryzuje działalność Ligi Narodów – wskazuje przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia postanowienia pokojów podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec – wyjaśnia, jaką rolę w podważeniu ładu wersalskiego odegrał układ w Locarno 	<p>gospodarczego na sytuację polityczną w Europie</p>
--	--------------------	--	--	---	---	---

			sposoby radzenia sobie z nim	– omawia skutki wielkiego kryzysu gospodarczego		
2. Narodziny faszystów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Włochy po I wojnie światowej 2. Rządy faszystów we Włoszech 3. Nazizm 4. Republika weimarska 5. Przejęcie władzy przez Hitlera 6. Społeczeństwo III Rzeszy 7. Zbrodnie nazistów do 1939 roku 8. Faszystów i autorytaryzm w innych państwach europejskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: faszystów, marsz na Rzym, narodowy socjalizm (nazizm), antysemityzm, obóz koncentracyjny, führer – zna daty: marszu na Rzym (1922), przejęcia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza (I 1933) – identyfikuje postacie: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera – charakteryzuje ideologię faszystowską – charakteryzuje ideologię nazistowską 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „czarne koszule”, ustawy norymberskie, autorytaryzm, totalitaryzm – zna datę przyjęcia ustaw norymberskich (1935) – identyfikuje postać Josefa Goebbelsa – wskazuje na mapie Europy państwa demokratyczne, totalitarne i autorytarne – opisuje okoliczności przejęcia władzy przez Benito Mussoliniego i Adolfa Hitlera 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: paktów laterańskich, noc długich noży, noc kryształowa – zna daty: przejęcia przez Benito Mussoliniego funkcji premiera (1922), funkcjonowania Republiki Weimarskiej (1919–1933), powstania paktów laterańskich (1929), przejęcia pełnej władzy w Niemczech przez Adolfa Hitlera (VIII 1934), nocy kryształowej (1938) – przedstawia sytuację Niemiec po zakończeniu I wojny światowej – wyjaśnia, w jaki sposób naziści 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: korporacja, system monopartyjny, pucz, indoktrynacja – zna daty: powstania Związków Włoskich Kombatantów (1919), puczu monachijskiego (1923), powstania Narodowej Partii Faszystowskiej (1921), podpalenia Reichstagu (II 1933) – identyfikuje postacie: Piusa XI, Alfreda Rosenberga – przedstawia sytuację Włoch po zakończeniu I wojny światowej – omawia przyczyny popularności faszystów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego w Europie zyskały popularność rządy autorytarne – ocenia zbrodniczą politykę nazistów do 1939 r. – ocenia wpływ polityki prowadzonej przez Benito Mussoliniego i Adolfa Hitlera na życie obywateli

			– charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów	kontrolowali życie obywateli	we Włoszech i nazistów w Niemczech	
Tajemnice sprzed wieków – W jaki sposób Niemcy odbudowali swoją armię?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Decyzje konferencji paryskiej 2. Czołgi jako ciągniki rolnicze 3. Szkolenie żołnierzy 4. Współpraca z ZSRS 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę zawarcia układu w Rapallo (1922) – wymienia postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące armii niemieckiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sposoby łamania przez Niemcy postanowień traktatu wersalskiego dotyczących wojska – opisuje współpracę niemiecko–radziecką w dziedzinie militarnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Reichswehra – zna datę wypowiedzenia przez Niemcy klauzul militarnych traktatu wersalskiego (1935) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia proces szkolenia żołnierzy na potrzeby przyszłej armii niemieckiej – przedstawia rozwój niemieckiej broni pancernej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wojskową współpracę między Niemcami a ZSRS i jej wpływ na zagrożenie pokoju międzynarodowego
3. ZSRS – imperium komunistyczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój terytorialny Rosji Radzieckiej i ZSRS w okresie międzywojennym 2. Rządy Józefa Stalina 3. Propagandowy wizerunek Stalina 4. Gospodarka ZSRS 5. Zbrodnie komunistyczne do 1939 roku 6. Głód na Ukrainie 7. Relacje ZSRS— Niemcy do 1939 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: stalinizm, kult jednostki – zna daty: utworzenia ZSRS (30 XII 1922), paktu Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939) – identyfikuje postać Józefa Stalina – wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Nowa Ekonomiczna Polityka, wielka czystka, NKWD, łagier – zna daty: ogłoszenia NEP (1921), układu w Rapallo (1922) – identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Wiaczesława Mołotowa, Joachima Ribbentropa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kołchoz, Gułag, kolektywizacja rolnictwa, gospodarka planowa – zna daty: kolektywizacji rolnictwa (1928), głodu na Ukrainie (1932–1933), wielkiej czystki (1936–1938), represji wobec 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: komunizm wojenny, sowchoz – wskazuje na mapie największe skupiska łagrów – przedstawia rozwój terytorialny Rosji Sowieckiej i ZSRS w okresie międzywojennym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę Stalina wobec przeciwników – ocenia skutki reform gospodarczych wprowadzonych w ZSRS przez Stalina – ocenia zbrodniczą politykę komunistów do 1939 r.

	roku	<p>realizowano kult jednostki</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego</p>	<p>– opisuje metody stosowane przez Józefa Stalina w celu umocnienia swoich wpływów</p> <p>– wymienia zbrodnie komunistyczne do 1939 r.</p> <p>– omawia relacje między ZSRS a Niemcami do 1939 r.</p>	<p>Polaków w ZSRS (1937–1938)</p> <p>– wskazuje na mapie obszar głodu w latach 1932–1933</p> <p>– omawia reformy gospodarcze Józefa Stalina</p> <p>– omawia okoliczności przejęcia władzy przez Józefa Stalina</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego system komunistyczny w ZSRS jest oceniany jako zbrodniczy</p> <p>– charakteryzuje politykę gospodarczą w Rosji Sowieckiej po zakończeniu I wojny światowej</p>	
<p>4. Kultura i zmiany społeczne w okresie międzywojennym</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Społeczne skutki I wojny światowej 2. Wpływ mass mediów na społeczeństwa 3. Komunikacja 4. Nowe trendy w architekturze i sztuce 5. Sztuka filmowa 6. Zmiany społeczne w dwudziestoleciu międzywojennym 7. Przemiany w modzie 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: mass media, propaganda</p> <p>– wymienia rodzaje mass mediów</p> <p>– przedstawia społeczne skutki I wojny światowej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu indoktrynacja</p> <p>– zna datę przyznania prawa wyborczego kobietom w Polsce (1918)</p> <p>– przedstawia rozwój środków komunikacji w okresie międzywojennym</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sztuka filmowa</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: modernizm, funkcjonalizm</p> <p>– zna datę pierwszej audycji radiowej (1906)</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele przyświecały nowym trendom w architekturze i sztuce</p> <p>– charakteryzuje zmiany społeczne</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: dadaizm, surrealizm, futurizm</p> <p>– zna datę pierwszego wręczenia Oscarów (1929)</p> <p>– wyjaśnia i ocenia wpływ mass mediów na społeczeństwo w dwudziestoleciu międzywojennym</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ mass mediów na rozwój propagandy w państwach totalitarnych</p> <p>– ocenia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie po zakończeniu I wojny światowej</p>

			<p>cieszyła się coraz większą popularnością</p> <p>– wymienia nowe nurty w architekturze i sztuce</p>	<p>w dwudziestoleciu międzywojennym</p>		
<p>5. Świat na drodze ku II wojnie światowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Militaryzacja Niemiec i powstanie osi Berlin–Rzym–Tokio 2. <i>Anschluss</i> Austrii 3. Wojna domowa w Hiszpanii 4. Układ monachijski 5. i kolejne zdobycze niemieckie <p>Ekspansja Japonii</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: aneksja, <i>Anschluss</i>, oś Berlin–Rzym–Tokio (państwa osi)</p> <p>– zna daty: <i>Anschlussu</i> Austrii (III 1938), aneksji Czech i Moraw przez III Rzeszę (III 1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera</p> <p>– wskazuje na mapie państwa europejskie, które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch</p> <p>– wymienia cele, jakie przyświecały państwom</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>appeasement</i>, remilitaryzacja</p> <p>– zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936), wojny domowej w Hiszpanii (1936–1939), ataku Japonii na Chiny (1937), konferencji w Monachium (29–30 IX 1938), zajęcia Zaolzia przez Polskę (X 1938),</p> <p>– identyfikuje postać Francisco Franco</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu państwo marionetkowe</p> <p>– zna daty: przywrócenia powszechnej służby wojskowej w Niemczech (1935), zajęcia przez Niemcy Okręgu Kłajpedy (III 1939)</p> <p>– identyfikuje postać Neville’a Chamberlaina</p> <p>– przedstawia proces militaryzacji Niemiec</p> <p>– wymienia strony walczące ze sobą w hiszpańskiej wojnie domowej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: aneksji Mandżurii przez Japonię (1931), podboju Libii przez Włochy (1932), wojny włosko–abisyńskiej (1935–1936), zajęcia Albanii przez Włochy (1939), zbombardowania Guerniki (1937), proklamowania niepodległości Słowacji (III 1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Édouarda Daladiera, Józefa Tiso</p> <p>– wyjaśnia wpływ polityki <i>appeasementu</i> na politykę zagraniczną Niemiec</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia postawę polityków państw zachodnich na konferencji w Monachium</p> <p>– ocenia skutki polityki <i>appeasementu</i> dla Europy</p>

		totalitarnym w polityce zagranicznej	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny <i>Anschlusu</i> Austrii – wymienia postanowienia konferencji w Monachium – charakteryzuje kolejne etapy podboju Europy przez Adolfa Hitlera do sierpnia 1939 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności zwołania konferencji monachijskiej – przedstawia skutki decyzji podjętych na konferencji monachijskiej – charakteryzuje sytuację w Europie pod koniec lat 30. XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje włoską ekspansję terytorialną do 1939 r. – wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Japonii na Dalekim Wschodzie 	
--	--	--------------------------------------	--	---	---	--

POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU VI

ROZDZIAŁ VII: POLSKA W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

1. Odrodzenie Rzeczypospolitej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sytuacja międzynarodowa 2. Pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich 3. Odzyskanie niepodległości 4. 11 listopada 5. Rząd Jędrzeja Moraczewskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: przekazania władzy wojskowej Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Tymczasowy Naczelnik Państwa – zna datę: powołania rządu Jędrzeja Moraczewskiego (18 XI 1918) – identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu unifikacja – zna daty: powstania Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (7 XI 1918), powstania Naczelnej Rady Ludowej (14 XI 1918), wydania dekretu o powołaniu Tymczasowego Naczelnika Państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego (19 X 1918), powstania Polskiej Komisji Likwidacyjnej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (28 X 1918), przekazania władzy cywilnej Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia polityczne starania Polaków w przededniu odzyskania niepodległości – ocenia rolę, jaką odegrał Józef Piłsudski w momencie odzyskania niepodległości
--------------------------------	---	--	---	---	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich – omawia okoliczności przejścia władzy przez Józefa Piłsudskiego 	<p>Ignacego Jana Paderewskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa zasięg wpływów pierwszych ośrodków władzy – opisuje działania pierwszych rządów polskich po odzyskaniu niepodległości – omawia dążenia władz polskich do uzyskania przez Polskę uznania międzynarodowego 	<p>(22 XI 1918), powołania rządu Ignacego Jana Paderewskiego (I 1919)</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sytuację międzynarodową jesienią 1918 r. – wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa, która zaistniała pod koniec 1918 r., wpłynęła na odzyskanie niepodległości przez Polskę 	<p>(14 XI 1918), Tymczasowego Komitetu Rządzącego we Lwowie (24 XI 1918)</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia założenia programowe pierwszych ośrodków władzy 	
2. Walka o granicę wschodnią	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koncepcje granicy wschodniej 2. Konflikt polsko-ukraiński 3. Orłęta Lwowskie 4. Wyprawa kijowska 5. Ofensywa bolszewików 6. Bitwa Warszawska i nadniemeńska 7. Pokój ryski 8. Polsko-litewskie spory 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: „cud nad Wisłą” – zna daty: Bitwy Warszawskiej (15 VIII 1920), pokoju w Rydze (18 III 1921) – wskazuje na mapie granicę wschodnią 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Rada Obrony Państwa „bunt” Żeligowskiego – zna daty: bitwy nadniemeńskiej (22–28 IX 1920), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu linia Curzona – zna daty: układu z Symonem Petlurą (IV 1920), powołania Rady Obrony Państwa (VII 1920), włączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: utworzenia Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej (X/XI 1918), polskiej ofensywy wiosennej (1919), powstania Tymczasowego Komitetu Rewolucyjnego Polski (VII 1920), przekazania Wilna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę Polaków wobec ekspansji ukraińskiej w Galicji Wschodniej – ocenia postanowienia pokoju ryskiego

	terytorialne	<p>ustaloną w pokoju ryskim</p> <p>– przedstawia postawy Polaków wobec zagrożenia niepodległości ze strony bolszewików</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju ryskiego</p>	<p>„buntu” Żeligowskiego (9 X 1920)</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Lucjana Żeligowskiego, Wincentego Witosa, Michaiła Tuchaczewskiego</p> <p>– omawia koncepcje polskiej granicy wschodniej</p> <p>– wskazuje na mapie miejsca bitew stoczonych z Rosjanami w 1920 r.</p> <p>– omawia przebieg Bitwy Warszawskiej i jej skutki</p> <p>– przedstawia, w jaki sposób Polska przyłączyła ziemię wileńską</p>	<p>– identyfikuje postacie: Symona Petlury, Tadeusza Rozwadowskiego, Władysława Sikorskiego, Siemiona Budionnego</p> <p>– wskazuje na mapie tereny zajęte przez Armię Czerwoną do sierpnia 1920 r.</p> <p>– porównuje koncepcję inkorporacyjną i federacyjną</p> <p>– opisuje przebieg ofensywy bolszewickiej w 1920 r.</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki kontrofensywy polskiej w 1920 r.</p>	<p>przez bolszewików Litwinom (VII 1920), bitwy pod Zadwórzem (1920), bitwy pod Komarowem (31 VIII 1920)</p> <p>– identyfikuje postacie: Feliksa Dzierżyńskiego, Juliana Marchlewskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego pod koniec 1918 i 1 1919 r.</p> <p>– omawia okoliczności podjęcia przez wojska polskie wyprawy kijowskiej i jej skutki</p>	
--	--------------	--	--	---	--	--

<p>Tajemnice sprzed wieków – Jak doszło do „cudu nad Wisłą”?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mobilizacja społeczeństwa 2. Przygotowanie kontruderzenia 3. „Cud nad Wisłą” 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego – wyjaśnia, dlaczego Bitwę Warszawską nazwano „cudem nad Wisłą” 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: mobilizacja – zna datę opracowania planu Bitwy Warszawskiej (5/6 VIII 1920) – omawia plany strategiczne wojsk polskich przed Bitwą Warszawską 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Władysława Sikorskiego, Tadeusza Rozwadowskiego – przedstawia postaci, które miały wpływ na wynik Bitwy Warszawskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Maxime’a Weyganda, Józefa Hallera, Edgara Vincenta lorda d’Abernona – charakteryzuje spór o autorstwo zwycięstwa Polaków w Bitwie Warszawskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawy Polaków wobec zagrożenia niepodległości ze strony bolszewików – ocenia spór wokół autorstwa planu Bitwy Warszawskiej
<p>3. Kształtowanie się granicy zachodniej i południowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie wielkopolskie 2. Ustalenie północnej granicy 3. Zaślubiny z morzem 4. Wolne Miasto Gdańsk 5. Pierwsze i drugie powstanie śląskie 6. Trzecie powstanie śląskie 7. Konflikt polsko-czechosłowacki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu plebiscyt – zna datę wybuchu powstania wielkopolskiego (27 XII 1918) – wskazuje na mapie obszar Wolnego Miasta Gdańska, obszary plebiscytowe – wymienia wydarzenia, które miały wpływ na kształt zachodniej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921), trzeciego powstania śląskiego (V–VII 1921) – identyfikuje postacie: Ignacego Jana Paderewskiego, Wojciecha Korfańtego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: przybycia Ignacego Jana Paderewskiego do Poznania (26 XII 1918), pierwszego powstania śląskiego (VIII 1919), zaślubin Polski z morzem (10 II 1920), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920), drugiego powstania śląskiego (VIII 1920) – identyfikuje postacie: Józefa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu konwencja górnośląska – opisuje konflikt polsko-czechosłowacki i jego skutki – przedstawia proces kształtowania się zachodniej i północnej granicy państwa polskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę Polaków wobec sytuacji politycznej w Wielkopolsce w końcu 1918 r. – ocenia przyczyny klęski Polski w plebiscycie na Warmii, Mazurach i Powiślu – ocenia postawę Polaków wobec walki o polskość Śląska

		<p>granicy państwa polskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla niepodległej Polski miał dostęp do morza</p>	<p>– wskazuje na mapie obszar powstania wielkopolskiego</p> <p>– omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego</p> <p>– omawia okoliczności plebiscytów Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki powstań śląskich</p>	<p>Dowbora-Muśnickiego, Józefa Hallera</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg powstań śląskich, Śląsk Cieszyński</p> <p>– przedstawia okoliczności zaślubin Polski z morzem</p>		
4. Rządy parlamentarne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trudne początki niepodległości 2. Pierwsze wybory parlamentarne 3. Konstytucja z 1921 roku 4. Scena polityczna II Rzeczypospolitej 5. Elekcja i śmierć Narutowicza 6. Rządy parlamentarne w latach 1919–1926 7. Kryzys rządów parlamentarnych 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Naczelnik Państwa, konstytucja marcowa</p> <p>– zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921), wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta (XII 1922)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: system parlamentarny, czynne i bierne prawo wyborcze, hiperinflacja, wojna celna</p> <p>– zna daty: pierwszych wyborów do sejmu ustawodawczego (26 I 1919), zabójstwa prezydenta Gabriela</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: mała konstytucja, partyjniactwo</p> <p>– zna datę wprowadzenia podziału na województwa (1919), uchwalenia małej konstytucji (20 II 1919)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: sejm ustawodawczy, Zgromadzenie Narodowe, kontrasygnata</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Rybarskiego, Maurycego Zamoyskiego, Jana Baudouin de Courtenaya</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia pozycję ustrojową Naczelnika Państwa</p> <p>– ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926</p>

		<p>Dmowskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego</p> <p>– omawia postanowienia konstytucji marcowej</p>	<p>Narutowicza (16 XII 1922)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Wojciecha Korfanteo, Ignacego Daszyńskiego, Władysława Grabskiego</p> <p>– charakteryzuje zadania, jakie stanęły przed władzami odradzającej się Polski</p>	<p>– wymienia postanowienia małej konstytucji</p> <p>– omawia okoliczności i skutki zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza</p> <p>– przedstawia przejawy kryzysu rządów parlamentarnych</p> <p>– charakteryzuje rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919– 1926</p>	<p>– przedstawia okoliczności pierwszych wyborów prezydenckich</p> <p>– charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia wpływ słabości politycznej rządów parlamentarnych na pozycję międzynarodową II Rzeczypospolitej</p>	
5. Zamach majowy i rządy sanacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zamach majowy 2. Walki podczas zamachu majowego 3. Zmiany konstytucji 4. Rządy sanacyjne 5. Represje w stosunku do opozycji 6. Obóz w Berezie Kartuskiej 7. Rządy sanacyjne po śmierci Piłsudskiego 8. Polski autorytaryzm na 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: zamach majowy, sanacja, konstytucja kwietniowa</p> <p>– zna daty: początku zamachu majowego (12 V 1926), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: piłsudczycy, obóz sanacyjny, autorytaryzm, wybory brzeskie, proces brzeski</p> <p>– zna daty: dymisji rządu i prezydenta Stanisława Wojciechowskiego (14 V 1926), wyborów</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: dekret, nowela sierpniowa, Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, Centrolew, „cuda nad urną”</p> <p>– zna daty: uchwalenia noweli sierpniowej (2 VIII 1926), wyboru Ignacego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: grupa pułkowników, grupa zamkowa, Obóz Zjednoczenia Narodowego</p> <p>– zna daty: powołania rządu „Chjeno-Piasta” (10 V 1926), powstania BBWR (1928),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– charakteryzuje polski autorytaryzm na tle przemian politycznych w Europie</p> <p>– ocenia zamach majowy i jego wpływ na losy II Rzeczypospolitej i jej obywateli</p> <p>– ocenia metody, jakimi władze</p>

	tle europejskim	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego – opisuje skutki polityczne i ustrojowe zamachu majowego – charakteryzuje rządy sanacyjne – przedstawia postanowienia konstytucji kwietniowej 	<p>brzeskich (XI 1930), procesu brzeskiego (1932)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego, Macieja Rataja – omawia przyczyny zamachu majowego – charakteryzuje przebieg zamachu majowego 	<p>Mościckiego na prezydenta (1 VI 1926), śmierci Józefa Piłsudskiego (12 V 1935)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Walerego Sławka, Edwarda Rydza-Śmigłego, Władysława Sikorskiego – przedstawia politykę sanacji wobec opozycji – omawia rządy sanacyjne po śmierci Józefa Piłsudskiego 	<p>powstania Centrolewu (1929), Kongresu Obrony Prawa i Wolności (29 VI 1930), powstania OZN-u (1937)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Kazimierza Bartla, Adama Koca – porównuje pozycję prezydenta w konstytucjach marcowej i kwietniowej 	<p>sanacyjne walczyły z opozycją polityczną</p>
6. Gospodarka II Rzeczypospolitej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Problemy gospodarcze odrodzonej Polski 2. Reforma walutowa Grabskiego 3. Odbudowa gospodarcza 4. Reforma rolna 5. Wielki kryzys gospodarczy w Polsce 6. Nowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska A i Polska B, Centralny Okręg Przemysłowy – wskazuje na mapie obszar Polski A i Polski B, obszar COP-u, Gdynię 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu reforma walutowa – zna daty: reformy walutowej Władysława Grabskiego (1924), rozpoczęcia budowy Gdyni (1921), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu reforma rolna – zna daty: ustawy o reformie rolnej (1920 i 1925), początku wielkiego kryzysu (1929) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu magistrala węglowa – wskazuje na mapie przebieg magistrali węglowej – opisuje sposoby przewycięzania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ reform Władysława Grabskiego na sytuację gospodarczą II Rzeczypospolitej – ocenia znaczenie portu gdyńskiego

	<p>7. inwestycje przemysłowe Port morski w Gdyni</p>	<p>– wymienia różnice między Polską A i Polską B</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę gospodarczą odgrywał Centralny Okręg Przemysłowy</p>	<p>rozpoczęcia budowy COP-u (1937)</p> <p>– identyfikuje postacie: Eugeniusza Kwiatkowskiego, Władysława Grabskiego</p> <p>– omawia reformy rządu Władysława Grabskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny budowy portu w Gdyni i jego znaczenie dla polskiej gospodarki</p> <p>– przedstawia założenia 4-letniego planu gospodarczego Eugeniusza Kwiatkowskiego i jego realizację</p>	<p>– przedstawia problemy gospodarcze, z jakimi borykała się Polska po odzyskaniu niepodległości</p> <p>– omawia założenia i realizację reformy rolnej</p> <p>– charakteryzuje wielki kryzys gospodarczy w Polsce</p>	<p>trudności gospodarczych przez władze II Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia działania podjęte w celu modernizacji gospodarki Polski w dwudziestoleciu międzywojennym</p>	<p>dla gospodarki II Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia gospodarczą działalność Eugeniusza Kwiatkowskiego</p>
<p>7. Społeczeństwo odrodzonej Polski</p>	<p>1. Społeczeństwo II Rzeczypospolitej</p> <p>2. Państwo wielu narodów</p> <p>3. Polityka wobec</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu analfabetyzm</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: asymilacja narodowa, asymilacja</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: przeprowadzenia spisów powszechnych</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia położenie mniejszości</p>

	<p>4. mniejszości narodowych</p> <p>Rozwój edukacji</p>	<p>– omawia strukturę narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób władze odrodzonego państwa polskiego walczyły z analfabetyzmem</p>	<p>państwowa, getto ławkowe</p> <p>– zna datę reformy Janusza Jędrzejewicza (1932)</p> <p>– identyfikuje postać Janusza Jędrzejewicza</p> <p>– przedstawia strukturę społeczną II Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegać miała asymilacja narodowa i państwowa</p> <p>– omawia rozwój edukacji w II Rzeczypospolitej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>numerus clausus</i></p> <p>– opisuje sytuację społeczną Polski w międzywojennej Polsce</p> <p>– charakteryzuje politykę władz II Rzeczypospolitej wobec Ukraińców</p> <p>– omawia stosunki polsko-żydowskie</p> <p>– wymienia przykłady wyższych uczelni funkcjonujących w II Rzeczypospolitej</p>	<p>w II Rzeczypospolitej (1921 i 1931), zbliżenia się Ruchu Narodowo-Radykalnego do Obozu Zjednoczenia Narodowego (1937)</p> <p>– charakteryzuje przykłady realizacji polityki asymilacyjnej w latach 30. XX w.</p>	<p>narodowych w II Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych</p>
8. Osiągnięcia II Rzeczypospolitej	<p>1. Osiągnięcia polskich naukowców</p> <p>2. Literatura międzywojenna</p> <p>3. Technika i transport II Rzeczypospolitej</p> <p>4. Polskie kino w okresie międzywojennym</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Enigma</p> <p>– identyfikuje postać Władysława Reymonta</p> <p>– przedstawia najważniejsze</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów:</p> <p>– zna datę otrzymania Literackiej Nagrody Nobla przez Władysława Reymonta (1924)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: modernizm, ekspresjonizm, funkcjonalizm,</p> <p>lwowska szkoła matematyczna</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: awangarda, styl narodowy, katastrofizm, formizm, skamandryci, <i>art déco</i>, Awangarda Krakowska,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze II Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia dorobek kultury i nauki polskiej</p>

	<p>5. Polski modernizm</p> <p>6. Malarstwo i architektura</p>	osiągnięcia kultury polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym	<p>– identyfikuje postacie: Stefana Żeromskiego, Zofię Nałkowską, Marię Dąbrowską, Witolda Gombrowicza, Juliana Tuwima, Stanisława Ignacego Witkiewicza</p> <p>– wymienia przedstawicieli polskiej literatury w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <p>– prezentuje osiągnięcia polskiej literatury w okresie dwudziestolecia międzywojennego</p> <p>– wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk matematycznych</p>	<p>– identyfikuje postacie: Brunona Schulza, Eugeniusza Bodo, Franciszka Żwirki, Stanisława Wigury</p> <p>– wymienia przedstawicieli nauk matematycznych, twórców filmu i sztuki w Polsce międzywojennej</p> <p>– przedstawia rozwój kinematografii polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym</p>	<p>– zna daty: powstania PKP (1926), powstania PLL LOT (1929)</p> <p>– identyfikuje postacie: Tadeusza Kotarbińskiego, Floriana Znanieckiego, Stefana Banacha, Hugona Steinhausa</p> <p>– wymienia architektów tworzących w okresie II Rzeczypospolitej i ich osiągnięcia</p> <p>– przedstawia nurty w polskiej literaturze oraz grupy poetyckie, jakie rozwinęły się w okresie dwudziestolecia międzywojennego</p>	w okresie międzywojennym
9. II Rzeczpospolita na arenie	<p>1. II Rzeczpospolita i jej sąsiedzi</p> <p>2. Polska polityka zagraniczna</p> <p>3. Układy</p>	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
			– wyjaśnia znaczenie terminów: „korytarz”,	– wyjaśnia znaczenie terminu Międzymorze		– ocenia pozycję II Rzeczypospolitej na

międzynarodowej	<p>4. w Rapallo i Locarno Normalizacja stosunków z ZSRS i Niemcami</p> <p>5. Rola II Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej</p>	<p>– zna datę układu polsko-francuskiego (II 1921)</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego</p> <p>– wymienia sojusze, jakie zawarła Polska w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <p>– wyjaśnia, które z nich miały stanowić gwarancję bezpieczeństwa II Rzeczypospolitej</p>	<p>polityka równowagi i „równych odległości”</p> <p>– zna daty: układu polsko-rumuńskiego (III 1921), traktatu polsko-radzieckiego o nieagresji (1932), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934)</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Becka</p> <p>– omawia stosunek państw sąsiednich do II Rzeczypospolitej</p> <p>– charakteryzuje stosunki polsko-radzieckie i polsko-niemieckie w dwudziestoleciu międzywojennym</p>	<p>– zna daty: układu w Rapallo (1922), układu w Locarno (1925)</p> <p>– przedstawia koncepcję Józefa Piłsudskiego dotyczącą prowadzenia polityki zagranicznej i przykłady jej realizacji</p> <p>– omawia ideę Międzymorza i wyjaśnia przyczyny jej niepowodzenia</p> <p>– wskazuje zagrożenia, jakie stwarzały dla Polski układy z Rapallo i Locarno</p> <p>– opisuje polską politykę zagraniczną w latach 30. XX w.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu wojna prewencyjna</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na pozycję międzynarodową Polski miały układy w Rapallo i Locarno</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na pozycję międzynarodową Polski miały polsko-radziecki traktat o nieagresji i polsko-niemiecka deklaracja o niestosowaniu przemocy</p>	arenie międzynarodowej
10. Polska w przededniu II wojny światowej	<p>1. Zajęcie Zaolzia</p> <p>2. Niemieckie żądania wobec Polski</p> <p>3. Sojusz z Wielką Brytanią</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: paktu Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939), polsko-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: eksterytorialność</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: przedstawienia po raz pierwszy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– przedstawia przyczyny konfliktu polsko-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia postawę rządu polskiego wobec problemu Zaolzia</p>

	<p>4. i Francją Pakt Ribbentrop– Mołotow</p>	<p>-brytyjskiego sojuszu polityczno-wojskowego (25 VIII 1939)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary, które na mocy paktu</p> <p>Ribbentrop–Mołotow miały przysiąc III Rzeszy i ZSRS</p> <p>– przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.</p> <p>– wymienia postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow</p>	<p>– zna daty: zajęcia Zaolzia przez Polskę (2 X 1938), polsko–brytyjskich gwarancji pomocy w razie ataku Niemiec (IV 1939), wypowiedzenia przez Niemcy deklaracji</p> <p>o niestosowaniu przemocy z Polską (IV 1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa, Józefa Becka</p> <p>– wskazuje na mapie Zaolzie, tzw. „korytarz”</p> <p>– omawia postawę władz II Rzeczypospolitej wobec żądań niemieckich</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski</p>	<p>propozycji tzw. ostatecznego uregulowania spraw spornych między Polską a Niemcami (X 1938), przedstawienia po raz ostatni propozycji tzw. ostatecznego uregulowania spraw spornych między Polską a Niemcami (III 1939), przemówienia sejmowego Józefa Becka (5 V 1939)</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło włączenie Zaolzia do II Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele przyświecały polityce zagranicznej Wielkiej Brytanii i Francji wobec Polski w 1939 r.</p> <p>– przedstawia okoliczności zawarcia</p>	<p>-czechosłowackiego o Zaolzie</p> <p>– charakteryzuje relacje polsko–brytyjskie i polsko–francuskie w przededniu II wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ miały brytyjskie i francuskie gwarancje dla Polski na politykę Adolfa Hitlera</p>	<p>– ocenia postawę społeczeństwa polskiego wobec żądań niemieckich</p>
--	--	--	--	---	---	---

			miało zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow	paktu Ribbentrop–Mołotow		
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU VII						

Roczny plan pracy z historii w szkole podstawowej w klasie 8. Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia, materiał nauczania	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
ROZDZIAŁ I: II WOJNA ŚWIATOWA						
1. Napaść na Polskę	1. Niemieckie przygotowania do wojny 2. Polacy w przededniu wojny 3. Wybuch wojny 4. Przebieg walk 5. Napaść sowiecka 6. Zakończenie walk i bilans	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: wojna błyskawiczna (<i>Blitzkrieg</i>) – zna daty: agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939), wkroczenia Armii Czerwonej do	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa graniczna, „dziwna wojna”, internowanie – zna daty: bitwy o Westerplatte (1–7 IX 1939), wypowiedzenia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „polskie Termopile”, Korpus Ochrony Pogranicza (KOP) – zna daty: bitwy nad Bzurą (9–22 IX 1939), ewakuacji władz	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: prowokacja gliwicka, Grupy Specjalne (<i>Einsatzgruppen</i>) – zna daty:	Uczeń: – ocenia postawę aliantów zachodnich wobec Polski we wrześniu 1939 r.

	wojny obronnej	<p>Polski (17 IX 1939)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina – wymienia etapy wojny obronnej Polski – wyjaśnia przyczyny klęski Polski we wrześniu 1939 r. 	<p>wojny Niemcom przez Francję i Wielką Brytanię (3 IX 1939), kapitulacji Warszawy (28 IX 1939)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego – wskazuje na mapie kierunki uderzeń armii niemieckiej i sowieckiej – charakteryzuje etapy wojny obronnej Polski – opisuje przykłady bohaterstwa polskich żołnierzy 	<p>państwowych i wojskowych z Warszawy (6/7 IX 1939), internowania władz polskich w Rumunii (17/18 IX 1939), kapitulacji pod Kockiem (6 X 1939)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Władysława Raginisa, Franciszka Kleeberga – wymienia miejsca kluczowych bitew wojny obronnej Polski stoczonych z wojskami niemieckimi i sowieckimi – przedstawia polityczne i 	<p>provokacji gliwickiej (31 VIII 1939), kapitulacji Helu (2 X 1939),</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Franciszka Dąbrowskiego, Józefa Unruga, Tadeusza Kutrzeby – porównuje plany Polski i Niemiec przygotowane na wypadek wojny – przedstawia stosunek sił ZSRS, Niemiec i Polski 	<p>– ocenia postawę władz polskich we wrześniu 1939 r.</p>
--	----------------	--	---	--	---	--

			<p>– przedstawia przykłady zbrodni wojennych dokonanych przez Niemców w czasie wojny obronnej Polski</p>	<p>militarne założenia planu obrony Polski w 1939 r.</p> <p>– omawia okoliczności wkroczenia wojsk sowieckich na terytorium Polski w kontekście paktu Ribbentrop–Mołotow</p>		
2. Podbój Europy przez Hitlera i Stalina	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wojna zimowa 2. Atak III Rzeszy na kraje skandynawskie 3. Agresja niemiecka na Europę Zachodnią 4. Klęska Francji 5. Bitwa o Anglię 6. Wojna na Bałkanach 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: alianci, bitwa o Anglię, kolaboracja</p> <p>– zna daty: ataku III Rzeszy na Francję (10 V 1940), bitwy o Anglię (VII–X 1940)</p> <p>– wymienia państwa, które</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: linia Maginota</p> <p>– zna daty: napaści niemieckiej na Danię i Norwegię (9 IV 1940), ataku Niemiec na Jugosławię i Grecję (6 IV 1941)</p> <p>– identyfikuje postacie: Winstona Churchilla,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna zimowa, państwo marionetkowe, państwo Vichy</p> <p>– zna daty: wojny sowiecko-fińskiej (XI 1939 – III 1940), zajęcia republik bałtyckich przez ZSRS (VI 1940),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Wolnej Francji, linia Mannerheima</p> <p>– zna datę: ewakuacji wojsk alianckich z Dunkierki (V–VI 1940)</p> <p>– identyfikuje postacie: Vidkuna</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia sytuację polityczną i militarną w Europie w 1941 r.</p>

		<p>padły ofiarą agresji sowieckiej oraz niemieckiej do 1941 r.</p>	<p>Charles'a de Gaulle'a</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie obszary zagarnięte przez ZSRS i III Rzeszę do 1941 r. – przedstawia cele polityki Hitlera i Stalina w Europie w latach 1939–1941 – przedstawia najważniejsze działania wojenne w Europie z lat 1939–1941 – wyjaśnia główne przyczyny pokonania Francji przez armię niemiecką w 1940r. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia ekspansję ZSRS w latach 1939–1941 – opisuje kolejne etapy agresji Niemiec w latach 1940–1941 – opisuje skutki bitwy o Anglię oraz omawia jej polityczne i militarne znaczenie 	<p>Quislinga, Philippe'a Pétaina</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia sposób przejęcia kontroli nad republikami bałtyckimi przez ZSRS w 1940 r. 	
--	--	--	---	---	---	--

<p>TSW – Dlaczego Niemcy nie zdobyli Anglii?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jak pokonać flotę brytyjską? 2. Bitwa o Anglię 3. Pierwsza porażka Hitlera 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę: bitwy o Anglię (VII–X 1940) – identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Winstona Churchilla – wymienia cele niemieckich ataków lotniczych na Wielką Brytanię 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: operacja „Lew morski”, Enigma – wskazuje wynalazki techniczne, które pomogły Brytyjczykom w walce z Niemcami – przedstawia militarny wkład Polaków w obronę Wielkiej Brytanii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: największego nalotu niemieckiego na Wielką Brytanię (15 IX 1940), nalotu na Coventry (14 XI 1940) – identyfikuje postacie Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego, Henryka Zygalskiego – omawia założenia niemieckiego planu inwazji na Wielką Brytanię – wyjaśnia, jakie były przyczyny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje potencjał militarny wojsk niemieckich i brytyjskich w czasie wojny o Anglię 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wkład polskich lotników w walki o Wielką Brytanię
--	---	---	--	---	---	--

				klęski Niemiec w bitwie o Anglię		
3. Wojna III Rzeszy z ZSRS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowania do wojny 2. Atak niemiecki na ZSRS 3. Wielka Wojna Ojczyźniana 4. Stosunek ludności ZSRS do okupanta 5. Walki o Leningrad i Stalingrad 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: plan „Barbarossa” – zna daty: agresji Niemiec na ZSRS (22 VI 1941), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942 – II 1943) – omawia przełomowe znaczenie bitwy stalingradzkiej dla przebiegu II wojny światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Wielka Wojna Ojczyźniana – zna datę: bitwy pod Moskwą (XI–XII 1941) – identyfikuje postać: Gieorgija Żukowa – wskazuje na mapie przełomowe bitwy wojny Niemiec i ZSRS: pod Moskwą i pod Stalingradem – wyjaśnia przyczyny ataku III Rzeszy na Związek Sowiecki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: blokada Leningradu, <i>Lend-Lease Act</i> – zna datę: blokady Leningradu (1941–1944) – identyfikuje postać: Friedricha von Paulusa – przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim w latach 1941–1943 – charakteryzuje stosunek ludności do okupanta na zajmowanych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje powody zbliżenia Wielkiej Brytanii i USA do ZSRS – przedstawia warunki prowadzenia działań wojennych przez Niemcy na terenie ZSRS – wyjaśnia przyczyny i okoliczności zdobycia przewagi militarnej przez ZSRS 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę władz sowieckich w czasie Wielkiej Wojny Ojczyźnianej

			<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia etapy wojny niemiecko-sowieckiej – wyjaśnia, jakie czynniki spowodowały klęskę ofensywy niemieckiej na Moskwę w 1941 r. 	<p>terenach przez Niemców</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, w jaki sposób Niemcy traktowali jeńców sowieckich 		
4. Polityka okupacyjna III Rzeszy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polityka niemiecka wobec ziem okupowanych 2. Ruch oporu w okupowanej Europie 3. Polityka niemiecka wobec Żydów 4. Holokaust 5. Postawy wobec Holokaustu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: ruch oporu, getto, Holokaust, obóz koncentracyjny – przedstawia założenia rasowej polityki hitlerowców oraz metody jej realizacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: pacyfikacja, Generalny Plan Wschodni, gwiazda Dawida, obóz zagłady – zna datę: powstania Generalnego Planu Wschodniego (1942) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „przestrzeń życiowa” (Lebensraum), „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, „Szoah”, „Żegota”, szmalcownicy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Babi Jar, Ponary, czetnicy – zna datę: wybuchu antyniemieckiego powstania w Paryżu (VIII 1942) – identyfikuje postacie: Josipa Broza-Tity, Raoula 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawy wobec Holokaustu

			<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postaci: Adolfa Eichmanna, Ireny Sendlerowej – wymienia założenia niemieckiego Generalnego Planu Wschód – charakteryzuje politykę okupacyjną Niemiec – wymienia kraje, w których powstały rządy kolaborujące z Niemcami, oraz kraje, gdzie rozwinął się ruch oporu – wyjaśnia, jakimi sposobami ludność terenów okupowanych 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: konferencji w Wannsee (I 1942) – identyfikuje postaci: Heinricha Himmlera, Oskara Schindlera – wskazuje na mapie obozy koncentracyjne i obozy zagłady w Europie – przedstawia przebieg zagłady europejskich Żydów – omawia postawy ludności ziem okupowanych wobec Holokaustu i niemieckich agresorów 	<p>Wallenberga, Henryka Sławika,</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje sytuację ludności na terytoriach okupowanych przez Niemców 	
--	--	--	--	---	---	--

			<p>niosła pomoc Żydom</p> <p>– omawia bilans Holokaustu</p>			
<p>5. Wojna poza Europą</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Walki w Afryce Północnej 2. Wojna na Atlantyku 3. Przystąpienie Japonii do wojny 4. Ofensywa japońska w Azji 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: bitwa o Atlantyk</p> <p>– zna daty: ataku Japonii na USA (7 XII 1941), bitwy pod El Alamein (X–XI 1942), bitwy o Midway (VI 1942)</p> <p>– identyfikuje postać: Franklina Delano Roosevelta</p> <p>– wymienia główne strony konfliktu w Afryce i w rejonie Pacyfiku oraz ich</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Afrika Korps, pakt trzech, wilcze stada, konwój, Enigma</p> <p>– zna daty: podpisania paktu trzech (IX 1940), bitwy na Morzu Koralowym (V 1942), kapitulacji wojsk włoskich i niemieckich w Afryce (V 1943)</p> <p>– identyfikuje postać: Erwina Rommla</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: U-Boot, pancernik, lotniskowiec</p> <p>– zna daty: ataku Włoch na Egipt (VIII 1940), lądowania wojsk niemieckich w Afryce (1941), walk o Guadalcanal (VIII 1942 – II 1943)</p> <p>– identyfikuje postacie: Bernarda Montgomery’ego, Dwighta Davida Eisenhowera</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Torch”</p> <p>– zna datę: nalotów na Malte (1940–1942)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary opanowane przez Japończyków do końca 1942 r.</p> <p>– przedstawia rozwiązania militarne, które obie strony</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia konsekwencje włączenia się USA do wojny</p>

		najważniejsze cele strategiczne	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegało strategiczne znaczenie bitew pod El Alamein i pod Midway i lokalizuje je na mapie – wyjaśnia znaczenie bitwy o Atlantyk dla losów II wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg walk w Afryce – charakteryzuje ekspansję japońską w Azji – omawia działania wojenne na morzach i oceanach 	stosowały podczas zmagania na Oceanie Atlantyckim	
6. Droga do zwycięstwa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początek Wielkiej Koalicji 2. Bitwa na Łuku Kurskim i jej następstwa 3. Walki na Sycylii i we Włoszech 4. Konferencja w Teheranie 5. Otwarcie drugiego frontu w Europie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <p><i>Karta atlantycka</i>, Wielka Koalicja, Wielka Trójka</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę: podpisania <i>Karty atlantyckiej</i> (14 VIII 1941 r.) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: konferencja w Teheranie, operacja „Overlord” – zna daty: bitwy na Łuku Kurskim (VII 1943), konferencji w Teheranie (XI–XII 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Lend-Lease Act</i>, konferencja w Casablance, operacja „Market Garden”, linia Gustawa – zna daty: konferencji w Casablance (I 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Bagration” – identyfikuje postać: Clausa von Stauffenberga – przedstawia przyczyny, okoliczności i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wizję powojennego świata zarysowaną w <i>Karcie atlantyckiej</i> przez przywódców USA i Wielkiej Brytanii

		<p>– identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla</p> <p>– wyjaśnia genezę powstania i cele Wielkiej Koalicji</p>	<p>1943), lądowania wojsk alianckich na Sycylii (VII 1943), bitwy o Monte Cassino (V 1944), operacji „Overlord” (6 VI 1944)</p> <p>– przedstawia decyzje podjęte podczas obrad Wielkiej Trójki w Teheranie</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegało strategiczne znaczenie bitew i operacji militarnych na froncie wschodnim i zachodnim w latach 1943–1944</p>	<p>1943), ofensywy Armii Czerwonej na froncie wschodnim (VI 1944), zamachu na A. Hitlera (VII 1944), bitwy pod Falaise (VIII 1944)</p> <p>– identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Stanisława Maczka</p> <p>– przedstawia etapy formowania się Wielkiej Koalicji antyhitlerowskiej</p> <p>– przedstawia decyzje podjęte pod-czas konferencji w Casablance</p> <p>– opisuje walki na froncie zachodnim</p>	<p>skutki zamachu na Hitlera</p> <p>– charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej</p>	
--	--	--	--	--	--	--

				i we Włoszech w latach 1943–1944		
Koniec II wojny światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ład jałtański 2. Koniec wojny w Europie 3. Walki na Dalekim Wschodzie 4. Kapitulacja Japonii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: ład jałtański – zna daty: konferencji jałtańskiej (4–11 II 1945), bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy (8/9 V 1945) – identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla – przedstawia decyzje podjęte podczas 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: operacja berlińska, bezwarunkowa kapitulacja, kamikadze – zna daty: operacji berlińskiej (IV 1945), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 VIII 1945), bezwarunkowej kapitulacji Japonii (2 IX 1945) – przedstawia wielkie operacje strategiczne na froncie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Wał Pomorski, taktyka „żabich skoków” – zna daty: bitwy o Iwo Jimę (II–III 1945), zdobycia Berlina (2 V 1945), – identyfikuje postać: Douglasa MacArthura – charakteryzuje działania na froncie wschodnim, zachodnim i na Pacyfiku w latach 1944-1945 – omawia metody prowadzenia walki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy na Morzu Filipińskim (VI 1944), – charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej – wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiła kapitulacja III Rzeszy 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia założenia Ładu jałtańskiego – ocenia decyzję Amerykanów o użyciu bomby atomowej przeciwko Japonii

		konferencji jałtańskiej	wschodnimi zachodnim – omawia okoliczności kapitulacji Japonii	w rejonie Azji i Pacyfiku oraz przedstawia ich skutki		
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU I						
ROZDZIAŁ II: POLACY PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ						
1. Dwie okupacje	1. Podział ziem polskich 2. Okupacja niemiecka 3. Terror hitlerowski 4. Okupacja sowiecka 5. Deportacje w głąb ZSRS	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Generalne Gubernatorstwo, wysiedlenia, deportacja, sowietyzacja – wskazuje na mapie tereny pod okupacją niemiecką i sowiecką	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: traktat o granicach i przyjaźni, łapanka, volkslista, akcja AB – zna daty: podpisania traktatu o granicach i przyjaźni (28 IX 1939), akcji AB (V–VI 1940),	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: volksdeutsch, „gadinówka”, Akcja Specjalna „Kraków”, granatowa policja, Pawiak, paszportyzacja – zna daty: Akcji Specjalnej „Kraków” (XI 1939),	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Tannenberg” – zna daty: wyborów do zgromadzeń na Kresach (X 1939), deportacji Polaków w głąb ZSRS (II, IV i VI 1940 oraz V/VI 1941)	Uczeń: – porównuje i ocenia okupacyjną politykę władz niemieckich i sowieckich wobec polskiego społeczeństwa

		<p>– charakteryzuje główne cele niemieckiej i sowieckiej polityki okupacyjnej</p>	<p>zbrodni katyńskiej (IV–V 1940)</p> <p>– wskazuje na mapie miejsca masowych egzekucji Polaków pod okupacją niemiecką oraz zsyłek i kaźni ludności polskiej w ZSRS</p> <p>– podaje przykłady terroru niemieckiego i sowieckiego</p> <p>– wyjaśnia, jaki cel zamierzali zrealizować Niemcy, mordując polską inteligencję</p> <p>– omawia okoliczności i przebieg zbrodni katyńskiej</p>	<p>paszportyzacji (1940)</p> <p>– identyfikuje postać: Hansa Franka</p> <p>– przedstawia i porównuje politykę okupanta niemieckiego na ziemiach wcielonych do III Rzeszy i w Generalnym Gubernatorstwie</p> <p>– charakteryzuje życie codzienne w kraju pod okupacją niemiecką na przykładzie Warszawy</p>	<p>– przedstawia zmiany terytorialne na ziemiach polskich pod okupacją</p> <p>– przedstawia deportacji Polaków w głąb ZSRS</p>	
--	--	---	---	--	--	--

<p>2. Władze polskie na uchodźstwie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie polskiego rządu na emigracji 2. Stosunki polsko-sowieckie 3. Armia Polska w ZSRS 4. Sprawa katyńska 5. Śmierć Sikorskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: rząd emigracyjny – identyfikuje postać: Władysława Sikorskiego – przedstawia okoliczności powstania polskiego rządu emigracyjnego – wyjaśnia, jakie znaczenie miała działalność rządu emigracyjnego dla Polaków w kraju i na uchodźstwie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: układ Sikorski–Majski, armia Andersa, sprawa katyńska, katastrofa gibraltarska – zna daty: powstania rządu emigracyjnego (IX 1939), układu Sikorski–Majski (30 VII 1941), zerwania stosunków rządu emigracyjnego z ZSRS (25 IV 1943), katastrofy gibraltarskiej (4 VII 1943) – identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę: ewakuacji armii Andersa na Bliski Wschód (VIII 1942) – identyfikuje postać: Kazimierza Sosnkowskiego – przedstawia okoliczności podpisania układu Sikorski–Majski – opisuje okoliczności wyjścia z ZSRS Armii Polskiej gen. Władysława Andersa – omawia polityczne skutki katastrofy gibraltarskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Rada Narodowa RP – omawia losy polskich żołnierzy internowanych po klęsce wrześniowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie układu Sikorski–Majski dla sprawy polskiej w czasie II wojny światowej
---	--	---	---	---	--	---

			<p>Władysława Andersa, Stanisława Mikołajczyka</p> <p>– omawia postanowienia układu Sikorski–Majski</p> <p>– przedstawia okoliczności formowania się Armii Polskiej w ZSRS</p> <p>– wyjaśnia przyczyny zerwania przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z polskim rządem emigracyjnym w Londynie</p>	<p>– przedstawia tworzące się w ZSRS i w kraju pod okupacją ośrodki przyszłych polskich władz komunistycznych</p>		
3. Polskie Państwo Podziemne	1. Początki działalności konspiracyjnej	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów:</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów:</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów:</p>	

	<p>2. Powstanie Armii Krajowej</p> <p>3. Działalność ZWZ-AK</p> <p>4. Polityczne podziały polskiego podziemia</p> <p>5. Polskie Państwo Podziemne</p>	<p>Państwo Podziemne, Armia Krajowa (AK)</p> <p>– zna datę: powstania AK (14 II 1942)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stefana Roweckiego ps. Grot, Tadeusza Komorowskiego ps. Bór</p> <p>– wymienia sfery działalności Polskiego Państwa Podziemnego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Armia Krajowa</p>	<p>Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), Delegatura Rządu RP na Kraj, Rada Jedności Narodowej (RJN), Szare Szeregi, mały sabotaż, dywersja</p> <p>– zna datę: powstania Delegatury Rządu RP na Kraj (XII 1940)</p> <p>– identyfikuje postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Jana Bytnara ps. Rudy</p> <p>– wskazuje na mapie rejony najintensywniejszej działalności polskiej partyzantki</p>	<p>partyzantka Hubala, Służba Zwycięstwu Polski (SZP), cichociemni, Kedyw, akcja scaleniowa</p> <p>– zna daty: powstania SZP (IX 1939), ZWZ (XI 1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Dobrzańskiego, Jana Karskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego</p> <p>– omawia proces budowania struktur wojskowych Polskiego Państwa Podziemnego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała akcja scaleniowa</p>	<p>Polityczny Komitet Porozumiewawczy (PKP), Narodowa Organizacja Wojskowa, Bataliony Chłopskie, Narodowe Siły Zbrojne, Gwardia Ludowa, Armia Ludowa (AL)</p> <p>– zna daty: akcji pod Arsenalem (1943), zamachu na F. Kutschereę (II 1944)</p> <p>– identyfikuje postacie: Michała Karaszewicza-Tokarzewskiego, Cyryla Ratajskiego, Franza Kutschery</p> <p>– charakteryzuje działalność</p>	
--	---	---	--	---	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia struktury Polskiego Państwa Podziemnego – omawia rolę Rady Jedności Narodowej w strukturach Polskiego Państwa Podziemnego – wyjaśnia, na czym polegała działalność Delegata Rządu na Kraj 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze akcje zbrojne ZWZ-AK – charakteryzuje działalność polskich partii politycznych w okresie okupacji – przedstawia działalność Delegatury Rządu na Kraj 	<ul style="list-style-type: none"> partyzantki majora Hubala – omawia strukturę i działalność Szarych Szeregów – wyjaśnia, w jaki sposób rząd emigracyjny utrzymywał kontakty z krajem pod okupacją 	
TSW – Zbrojne akcje polskiego ruchu oporu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akcja pod Arsenalem 2. Akcja „Główki” 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: akcja pod Arsenalem – zna datę: akcji pod Arsenalem (III 1943) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: zamach na F. Kutschere, sabotaż, dywersja, Kedyw – zna datę: zamachu na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem („Meksyk II”), akcja „Główki” 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę: decyzji AK o przejściu od biernego oporu do ograniczonej walki z okupantem (1942) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia zaangażowanie młodych ludzi w walce z okupantem

		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Jana Bytnara ps. Rudy – przedstawia przyczyny i skutki akcji pod Arsenalem 	<p>Franza Kutschere (II 1944)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Tadeusza Zawadzkiego ps. Zośka, Franza Kutschery – przedstawia przyczyny i skutki zamachu na F. Kutschere – wyjaśnia, jakie represje spotkały Polaków za przeprowadzenie akcji pod Arsenalem 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Emila Fieldorfa ps. Nil – przedstawia metody działalności Kedywu – omawia przebieg akcji pod Arsenalem 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg zamachu na F. Kutschere 	
4. Społeczeństwo polskie pod okupacją	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niemiecki terror 2. Postawa Polaków wobec okupacji 3. Zagłada polskich Żydów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: łapanka, Holokaust, getto 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Generalny Plan Wschód, Rada Pomocy Żydom „Żegota”, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia znaczenie terminów: kontyngent, czarny rynek, Żydowska Organizacja Bojowa (ŻOB), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: zamordowania rodziny Ulmów (24 III 1944) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów

	<p>4. Powstanie w getcie warszawskim</p> <p>5. Polacy wobec Holokaustu</p> <p>6. Rzeź wołyńska</p>	<p>– wymienia postawy Polaków wobec polityki okupanta niemieckiego</p> <p>– przedstawia metody eksterminacji narodu żydowskiego</p>	<p>Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, rzeź wołyńska</p> <p>– zna daty: powstania Generalnego Planu Wschód (1942), wybuchu powstania w getcie warszawskim (19 IV 1943), rzezi wołyńskiej (1943)</p> <p>– identyfikuje postacie: Marka Edelmana, Ireny Sendlerowej, Józefa i Wiktorii Ulmów</p> <p>– przedstawia założenia Generalnego Planu Wschód</p> <p>– wyjaśnia, w jakim celu okupanci</p>	<p>szmalcownik, Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), czystki etniczne</p> <p>– zna daty: decyzji o przeprowadzeniu Holokaustu (1942), początku wysiedleń na Zamojszczyźnie (XI 1942), tzw. krwawej niedzieli (11 VII 1943)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Bartoszewskiego, Zofii Kossak-Szczuckiej, Witolda Pileckiego, Jana Karskiego</p> <p>– omawia wysiedlenia na</p>	<p>– identyfikuje postać: Stepana Bandery</p> <p>– opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim</p> <p>– przedstawia stosunek państw zachodnich do Holokaustu</p>	<p>– ocenia postawy Polaków wobec Holokaustu</p>
--	--	---	--	--	--	--

			<p>przewodzący walkę z polską kulturą</p>	<p>Zamojszczyźnie i ich skutki</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje warunki życia w getcie – opisuje postawy Polaków wobec Holokaustu – przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego na Kresach Wschodnich 		
<p>5. Plan „Burza” i powstanie warszawskie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Plan „Burza” i jego przebieg 2. Przyczyny wybuchu powstania warszawskiego 3. Wybuch powstania 4. Walki powstańcze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: godzina „W” – zna czas trwania powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: plan „Burza”, zrzuty – zna daty: opracowania planu „Burza” (1943/1944) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Ostra Brama” – zna daty: operacji „Ostra Brama” (VII 1944) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Ericha von dem Bacha-Zelewskiego – omawia okoliczności polityczne i militarne, które 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia decyzję władz polskiego podziemia dotyczącą wybuchu powstania, uwzględniając sytuację

	<p>5. Upadek i skutki powstania</p>	<p>– przedstawia przyczyny i opisuje skutki powstania warszawskiego</p>	<p>– identyfikuje postać: Tadeusza Komorowskiego ps. Bór, Leopolda Okulickiego</p> <p>– przedstawia założenia planu „Burza”</p> <p>– charakteryzuje etapy przebiegu powstania warszawskiego</p>	<p>– identyfikuje postać: Antoniego Chruściela ps. Monter</p> <p>– opisuje realizację planu „Burza” na Kresach Wschodnich</p> <p>– przedstawia sytuację w Warszawie w przededniu powstania i opisuje jej wpływ na bezpośrednią decyzję wydania rozkazu o wybuchu powstania</p> <p>– omawia postawę wielkich mocarstw wobec powstania warszawskiego</p>	<p>wpłynęły na podjęcie decyzji o wybuchu powstania w Warszawie</p>	<p>międzynarodową i wewnętrzną</p> <p>– ocenia postawę aliantów zachodnich i ZSRS wobec powstania warszawskiego</p>
--	-------------------------------------	---	---	--	---	---

<p>6. Polacy w koalicji anty-hitlerowskiej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Armia Polska we Francji 2. Polskie Siły Zbrojne w Wielkiej Brytanii 3. Polacy podczas walk w Europie Zachodniej 4. Wojsko Polskie w ZSRS 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie – wymienia i wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew II wojny światowej z udziałem Polaków (walki o Narwik, bitwa o Anglę, oblężenie Tobruku, Monte Cassino, Arnhem) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: walk o Narwik (V 1940), walk o Tobruk (VIII – XII 1941), walk o Monte Cassino (V 1944), bitwy pod Lenino (X 1943) – identyfikuje postać: Władysława Andersa – wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania armii gen. Z. Berlinga w ZSRS (V 1943), bitwy pod Falaise (VIII 1944), bitwy pod Arnhem (IX 1944) – identyfikuje postacie: Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego, Zygmunta Berlinga – opisuje szlak bojowy polskich jednostek wojskowych walczących na lądzie, na morzu i w powietrzu na wszystkich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Zygmunta Szyszko-Bohusza, Karola Świerczewskiego – charakteryzuje proces formowania się polskich oddziałów wojskowych we Francji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia udział Polaków w walkach na frontach II wojny światowej
--	--	---	---	---	--	--

				frontach II wojny światowej		
7. Sprawa polska pod koniec wojny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polska lubelska 2. Jałta a sprawa polska 3. Represje wobec Polskiego Państwa Podziemnego 4. Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Manifest PKWN, Polska lubelska, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej (TRJN) – zna daty: ogłoszenia Manifestu PKWN (22 VII 1944), powstania TRJN (VI 1945) – wyjaśnia, w jakich okolicznościach komuniści przejęli władzę w Polsce – omawia okoliczności i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Partia Robotnicza (PPR), proces szesnastu – zna daty: powstania PPR (1942), konferencji w Teheranie (1943), konferencji w Jałcie (II 1945), procesu szesnastu (VI 1945), – identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego, Bolesława Bieruta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Krajowa Rada Narodowa (KRN), Niepodległość („NIE”) – zna daty: powołania KRN (31 XII 1943/1 I 1944), powstania Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej (XII 1944), rozwiązania AK (19 I 1945) – identyfikuje postacie: Edwarda Osóbki-Morawskiego, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Iwana Sierowa, Jana Stanisława Jankowskiego, Kazimierza Pużaka – wyjaśnia, w jaki sposób decyzje Wielkiej Trójki w Teheranie łamały postanowienia <i>Karty atlantyckiej</i> – omawia postawy działaczy Polskiego Państwa Podziemnego wobec reżimu komunistycznego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek wielkich mocarstw do sprawy polskiej

		skutki powstania TRJN	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia konferencji w Teheranie i w Jałcie dotyczące sprawy Polski – przedstawia najważniejsze etapy procesu przejmowania władzy w Polsce przez komunistów – przedstawia metody działania polskich komunistów w celu przejęcia władzy w państwie 	<p>Augusta Emila Fieldorfa ps. Nil</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przejawy zależności powojennej Polski od ZSRS – opisuje metody represji zastosowane przez komunistów wobec Polskiego Państwa Podziemnego 		
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU II						
ROZDZIAŁ III: ŚWIAT PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ						
1. Powojenny podział świata	<ul style="list-style-type: none"> 1. Skutki II wojny światowej 2. Konferencja w Poczdamie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: układ 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: plan 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego państwa Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie powstania ONZ i NATO

	<p>3. Procesy norymberskie 4. Powstanie ONZ 5. Plan Marshalla 6. Okupacja Niemiec</p>	<p>Organizacja Narodów Zjednoczonych, Karta Narodów Zjednoczonych</p> <p>– zna daty: podpisania Karty Narodów Zjednoczonych (VI 1945), konferencji poczdamskiej (VII–VIII 1945)</p> <p>– identyfikuje postaci: Józefa Stalina, Harry’ego Trumana</p> <p>– wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie</p> <p>– przedstawia cele ONZ</p>	<p>dwubiegunowy, procesy norymberskie, Rada Bezpieczeństwa ONZ, Zgromadzenie Ogólne ONZ, sekretarz generalny ONZ, <i>Powszechna deklaracja praw człowieka</i>, strefa okupacyjna</p> <p>– zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (IV 1945), I procesu norymberskiego (XI 1945 – X 1946), uchwalenia <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i> (1948)</p> <p>– wskazuje na mapie podział</p>	<p>Marshalla (Europejski Plan Odbudowy), denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja, demokratyzacja</p> <p>– zna daty: ogłoszenia planu Marshalla (VI 1947)</p> <p>– identyfikuje postaci: Clementa Attlee, George’a Marshalla</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, które przyjęły pomoc USA w ramach planu Marshalla</p> <p>– przedstawia polityczne skutki</p>	<p>Wschodniej nie skorzystały z planu Marshalla</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób zrealizowano w Niemczech zasadę czterech D</p> <p>– porównuje politykę państw zachodnich i ZSRS wobec Niemiec pod okupacją</p>	
--	---	--	---	---	---	--

			<p>Europy na blok zachodni i wschodni</p> <p>– przedstawia bilans II wojny światowej dotyczący strat ludności i zniszczeń</p> <p>– omawia strukturę ONZ i jej działalność w okresie powojennym</p> <p>– opisuje politykę zwycięskich mocarstw wobec Niemiec</p>	<p>II wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia przyczyny dominacji USA i ZSRS w powojennym świecie</p>		
2. Początek zimnej wojny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ekspansja komunizmu w Europie 2. Doktryna Trumana 3. Kryzys berliński 4. Powstanie NATO 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: żelazna kurtyna, zimna</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna Trumana, blokada Berlina</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Bizonia, powstanie berlińskie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– identyfikuje postać Waltera Ulbrichta</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia politykę ZSRS wobec państw Europy Środkowo-Wschodniej</p>

	<p>5. Powstanie berlińskie</p> <p>6. Powstanie dwóch państw niemieckich</p> <p>7. Budowa muru berlińskiego</p>	<p>wojna, mur berliński</p> <p>– zna daty: proklamowania RFN (IX 1949), powstania NRD (X 1949), budowy muru berlińskiego (1961)</p> <p>– identyfikuje postać: Harry’ego Trumana</p> <p>– wskazuje na mapie terytorium RFN i NRD</p> <p>– wyjaśnia, czym była zimna wojna</p> <p>– przedstawia przyczyny powstania dwóch państw niemieckich</p>	<p>Zachodniego, NATO</p> <p>– zna daty: ogłoszenia doktryny Trumana (III 1947), blokady Berlina Zachodniego (VI 1948–V 1949), powstania NATO (1949)</p> <p>– identyfikuje postać: Konrada Adenauera</p> <p>– wskazuje na mapie żelazną kurtynę</p> <p>– przedstawia sposób przejmowania władzy przez komunistów w państwach Europy Środkowo-Wschodniej</p>	<p>– zna daty: przemówienia W. Churchilla w Fulton (III 1946), powstania Bizonii (1947), powołania Trizonii (1949), powstania berlińskiego (VI 1953)</p> <p>– wskazuje na mapie podział Niemiec na strefy okupacyjne</p> <p>– przedstawia proces powstania dwóch państw niemieckich</p>	<p>– wyjaśnia genezę blokady Berlina Zachodniego</p> <p>– podaje przyczyny wybuchu powstania berlińskiego</p> <p>– omawia różnice między państwami niemieckimi</p>	<p>– ocenia politykę państw okupacyjnych wobec Niemiec</p>
--	--	--	--	---	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób doktryna Trumana miała powstrzymać rosnące wpływy komunistów na świecie – wskazuje okoliczności powstania NATO – opisuje okoliczności budowy muru berlińskiego 			
TSW – Historia muru berlińskiego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto podzielone żelazną kurtyną 2. Ucieczka do lepszego świata 3. Solidarni z berlińczykami 4. Upadek muru 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: mur berliński – zna daty: rozpoczęcia budowy muru berlińskiego (VIII 1961), zburzenia muru berlińskiego (XI 1989), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Helmuta Kohla – wyjaśnia, jaką rolę w propagandzie komunistycznej odgrywał mur berliński 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Johna Fitzgeralda Kennedy’ego, Ronalda Reagana 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Checkpoint Charlie – zna daty: śmierci pierwszej ofiary (VIII 1961) przy próbie przekroczenia muru berlińskiego, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie, jakie dla podzielonego Berlina miały wizyty prezydentów USA J.F. Kennedy’ego i R. Reagana

		<p>zjednoczenia Niemiec (1990)</p> <p>– wymienia przyczyny zbudowania muru berlińskiego</p> <p>– omawia okoliczności upadku muru berlińskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego ludzie uciekali do Berlina Zachodniego</p>		<p>wydarzeń przy Checkpoint Charlie (1961)</p> <p>– opisuje, jak budowano mur berliński</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób opinia międzynarodowa zareagowała na budowę muru berlińskiego</p>	
3. Za żelazną kurtyną	<ol style="list-style-type: none"> 1. ZSRS po II wojnie światowej 2. Kraje demokracji ludowej 3. Odwilż w bloku wschodnim 4. Powstanie węgierskie 5. Polityka odprężenia 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kraje demokracji ludowej, powstanie węgierskie</p> <p>– zna datę: wybuchu powstania</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: odwilż, tajny referat Chruszczowa, destalinizacja, Układ Warszawski</p> <p>– zna daty: śmierci J. Stalina (5 III 1953 r.), powstania Układu Warszawskiego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG)</p> <p>– zna daty: powstania RWPG (1949), wkroczenia Armii Czerwonej na</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: żdanowszczyzna, Kominform</p> <p>– zna daty: powstania Kominformu (IX 1947),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>-</p>

		<p>węgierskiego (X 1956)</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia cechy charakterystyczne państw demokracji ludowej – wymienia przyczyny i skutki powstania węgierskiego w 1956 r. 	<p>(1955), XX Zjazdu KPZR (II 1956)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Nikity Chruszczowa – wyjaśnia znaczenie śmierci Stalina dla przemian w ZSRS i krajach demokracji ludowej – omawia przejawy odwilży w ZSRS – przedstawia najważniejsze tezy referatu N. Chruszczowa na XX Zjeździe KPZR i konsekwencje wygłoszenia tego przemówienia 	<p>Węgry (XI 1956), końca okresu odprężenia między Wschodem a Zachodem (1960)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Josipa Broza-Tity, Ławrientija Berii, Imre Nagya – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do konfliktu między ZSRS a komunistycznymi władzami Jugosławii – charakteryzuje sposób sprawowania władzy i prowadzoną 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Andrieja Żdanowa – charakteryzuje i porównuje sytuację społeczno-polityczną w ZSRS po zakończeniu II wojny światowej i po śmierci Stalina 	
--	--	---	---	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności powstania i znaczenie Układu Warszawskiego – wymienia przejawy odprężenia w relacjach międzynarodowych w latach 1953–1960 	<p>politykę przez N. Chruszczowa</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg powstania węgierskiego z 1956 r. 		
4. Daleki Wschód po II wojnie światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wojna domowa w Chinach 2. Polityka wewnętrzna Mao Zedonga 3. Wojna koreańska 4. Klęska Francji w Indochinach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę: wojny w Korei (1950–1953) – wskazuje na mapie Koreę, Wietnam i Chiny – wymienia komunistyczne kraje Dalekiego Wschodu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Wielki Skok, rewolucja kulturalna – zna daty: wojny domowej w Chinach (1946–1949), początku Wielkiego Skoku (1958), rewolucji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Kuomintang, reedukacja – zna daty: powstania Chińskiej Republiki Ludowej (X 1949), proklamowania Republiki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Czerwona Gwardia (hunwejbini), <i>Czerwona książeczka</i> – zna daty: rozejmu w Panmundżonie (1953) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia następstwa procesu dekolonizacji

		<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i skutki konfliktów w Azji w czasie zimnej wojny 	<ul style="list-style-type: none"> kulturalnej (1966–1968) – identyfikuje postacie: Mao Zedonga, Kim Ir Sena, Ho Szi Mina – omawia sposoby realizacji i skutki tzw. Wielkiego Skoku w Chinach – wyjaśnia, w jaki sposób przebiegała rewolucja kulturalna w Chinach 	<ul style="list-style-type: none"> Chińskiej (1949), bitwy pod Dien Bien Phu (1954) – identyfikuje postacie: Czang Kaj-szeka, Douglasa MacArthura – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Chinach po II wojnie światowej – opisuje skutki polityki gospodarczej i kulturalnej Mao Zedonga – opisuje proces dekolonizacji Indochin 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje komunistyczne reżimy w Chinach i Korei Północnej, szczególnie uwzględniając stosunek władzy do jednostki – przedstawia rywalizację USA i ZSRS podczas wojny w Korei 	
5. Rozpad systemu kolonialnego	1. Przyczyny rozpadu systemu kolonialnego	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wojny w Algierii (1954– 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia najważniejsze

	<p>2. Powstanie Indii i Pakistanu</p> <p>3. Konflikt indyjsko-pakistański</p> <p>4. Upadek kolonializmu w Afryce</p> <p>5. Kraje Trzeciego Świata</p>	<p>terminów: dekolonizacja, Trzeci Świat</p> <p>– wskazuje przyczyny rozpadu systemu kolonialnego</p>	<p>terminów: metoda tzw. biernego oporu, Rok Afryki</p> <p>– zna datę: Roku Afryki (1960)</p> <p>– identyfikuje postać: Mahatmy Gandhiego</p> <p>– przedstawia skutki rozpadu brytyjskiego imperium kolonialnego w Indiach</p> <p>– charakteryzuje problemy państw Trzeciego Świata po uzyskaniu niepodległości</p>	<p>terminów: Indyjski Kongres Narodowy, Liga Muzułmańska, Organizacja Jedności Afrykańskiej (OJA), Ruch Państw Niezrzeszonych, neokolonializm</p> <p>– zna daty: powstania Indii i Pakistanu (1947), konferencji w Bandungu (1955)</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w procesie dekolonizacji Indii odegrał Indyjski Kongres Narodowy</p> <p>– podaje przyczyny konfliktu indyjsko-pakistańskiego</p>	<p>1962), wojny w Biafrze (1967)</p> <p>– identyfikuje postać: Charles’a de Gaulle’a</p> <p>– charakteryzuje konflikty zbrojne w Afryce w dobie dekolonizacji i po 1960 r.</p>	<p>skutki polityczne i gospodarcze procesu dekolonizacji</p> <p>– ocenia rolę Mahatmy Gandhiego w procesie dekolonizacji Indii</p>
--	---	---	---	--	--	--

<p>6. Konflikt na Bliskim Wschodzie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie państwa Izrael 2. Kryzys sueski 3. Wojna sześciodniowa i Jom Kippur 4. Konflikt palestyński pod koniec XX w. 5. Rewolucja islamska w Iranie 6. I wojna w Zatoce Perskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Bliski Wschód, konflikt żydowsko-palestyński – omawia charakter konfliktu bliskowschodniego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: syjonizm, wojna sześciodniowa, wojna Jom Kippur, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP) – zna daty: powstania Izraela (1948), wojny sześciodniowej (1967), wojny Jom Kippur (1973), I wojny w Zatoce Perskiej (1990) – identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata – wskazuje na mapie rejon Bliskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: intifada, Autonomia Palestyńska, operacja „Pustynna burza” – zna daty: wydania deklaracji Balfoura (1917), wojny o niepodległość Izraela (1948–1949), wojny izraelsko-egipskiej (X 1956), porozumienia w Camp David (1978), wybuchu intifady (1987), porozumienia z Oslo (1993) – identyfikuje postacie: Ruhollaha 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kibuc, szyici, zamach w Monachium – zna daty: rezolucji ONZ o podziale Palestyny (1947), nacjonalizacji Kanału Sueskiego (1956), zamachu w Monachium (1972) – identyfikuje postacie: Gamala Abdela Nasera, Menachema Begina – charakteryzuje i ocenia zjawisko terroryzmu palestyńskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę światowych mocarstw w konflikcie bliskowschodnim
---	--	---	--	---	--	--

			<p>Wschodu i Zatoki Perskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności, w jakich powstało państwo Izrael – wymienia przyczyny i skutki konfliktów izraelsko-arabskich – omawia konflikt w rejonie Zatoki Perskiej 	<p>Chomeiniego, Saddama Husajna</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia proces powstawania państwa Izrael i jego funkcjonowanie w pierwszych latach niepodległości – przedstawia przyczyny i skutki rewolucji islamskiej w Iranie 		
7. Zimna wojna i wyścig zbrojeń	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rywalizacja Wschód–Zachód 2. Kryzys kubański 3. Wojna w Wietnamie 4. Rządy Breżniewa 5. Praska wiosna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <p>praska wiosna, wyścig zbrojeń</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę: praskiej wiosny (1968) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys kubański, lądowanie w Zatoce Świń, odprężenie – zna daty: desantu w Zatoce Świń 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Vietcong, Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Czerwoni Khmerzy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: „gorąca linia” między Moskwą i Waszyngtonem – zna daty: umieszczenia pierwszego sztucznego satelity 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia wpływy ZSRS na świecie i ocenia ich polityczne konsekwencje

		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Fidela Castro – omawia przyczyny i skutki praskiej wiosny – wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja między USA i ZSRS w dziedzinach: wojskowości i podboju kosmosu 	<p>(1961), ogłoszenia blokady morskiej Kuby (X 1962), wojny w Wietnamie (1957–1975), interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji (20/21 VIII 1968)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Johna F. Kennedy’ego, Richarda Nixona, Leonida Breżniewa, Alexandra Dubčeka – przedstawia przyczyny i skutki konfliktu kubańskiego – przedstawia przyczyny i skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: przejścia władzy na Kubie przez F. Castro (1959), Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (1973–1975), dyktatury Czerwonych Khmerów (1975–1979), – identyfikuje postać Dwighta Eisenhowera – omawia główne założenia polityki zagranicznej ZSRS i USA w latach 60. i 70. XX w. – przedstawia skutki rządów Czerwonych Khmerów w Kambodży 	<p>w kosmosie (1947), wysłania pierwszego człowieka w kosmos (1961), lądowania na Księżycu (1969),</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Pol Pota, Jurija Gagarina, Neila Armstronga 	
--	--	--	---	---	---	--

			<p>amerykańskiej interwencji w Wietnamie</p> <p>– wyjaśnia okoliczności interwencji sił Układu Warszawskiego w Czechosłowacji</p>			
8. Droga ku wspólnej Europie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Demokryzacja Europy Zachodniej 2. Upadek europejskich dyktatur 3. Początek integracji europejskiej 4. Od EWG do Unii Europejskiej 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: traktaty rzymskie, Unia Europejska, euro</p> <p>– zna daty: powstania EWWiS (1952), podpisania traktatów rzymskich (1957), powstania Unii Europejskiej (1993)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom), Komisja Europejska,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Schumana, Rada Europejska</p> <p>– zna daty: ogłoszenia planu Schumana (1950), powstania Komisji Wspólnot Europejskich (1967)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej (OEEC), Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)</p> <p>– zna daty: rewolucji goździków (1974),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia gospodarcze i polityczne skutki integracji europejskiej</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Roberta Schumana – wskazuje na mapie państwa założycielskie EWG – podaje przyczyny integracji europejskiej 	<p>Parlament Europejski, układ z Schengen, traktat z Maasticht</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: podpisania układu w Schengen (1985), zawarcia traktatu w Maastricht (1992) – identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Alcida De Gasperiego – wskazuje na mapie państwa należące do UE – wymienia zjawiska, które wpłynęły na umocnienie się demokracji w Europie Zachodniej po II wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie etapy rozszerzania EWG – omawia wpływ integracji europejskiej na rozwój gospodarczy i demokratyzację państw Europy Zachodniej – porównuje sytuację gospodarczą państw Europy Zachodniej i Wschodniej 	<p>końca dyktatury F. Franco w Hiszpanii (1975)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Antonia de Oliveiry Salazara, króla Juana Carlosa – wyjaśnia, w jaki sposób doszło do demokratycznych przemian w krajach Europy Zachodniej i Południowej 	
--	--	---	---	--	--	--

			– przedstawia etapy tworzenia Unii Europejskiej			
9. Przemiany społeczne i kulturowe w drugiej połowie XX w.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewolucja obyczajowa 2. Ruchy kontestatorskie 3. Bunt studentki 4. Ruchy feministyczne 5. Terroryzm polityczny 6. Walka z segregacją rasową 7. Sobór Watykański II 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: rewolucja obyczajowa – omawia cechy charakterystyczne rewolucji obyczajowej i jej skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: ruch kontestatorski, hipisi, pacyfizm, feminizm, segregacja rasowa – zna daty: obrad Soboru Watykańskiego II (1962–1965), zniesienia segregacji rasowej w USA (1964) – identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI – przedstawia przyczyny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja seksualna, kontrkultura, Greenpeace, Woodstock, terroryzm polityczny – zna daty: buntów studenckich we Francji (1968), festiwalu w Woodstock (1969), marszu w Waszyngtonie (1963) – wymienia przykłady zespołów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Frakcja Czerwonej Armii, Czerwone Brygady – identyfikuje postacie: Adreasa Baadera, Alda Moro – podaje przykłady wybitnych osobowości ruchów kontestatorskich – omawia genezę, przejawy i skutki terroryzmu politycznego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki społeczne, kulturalne i polityczne przemian obyczajowych lat 60. XX w. – ocenia znaczenie reform Soboru Watykańskiego II

			<p>przemian społecznych i kulturowych w drugiej połowie XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia hasła ruchów kontestatorskich – przedstawia cele buntów studenckich w krajach zachodnich w latach 60. – wyjaśnia, na czym polegała walka z segregacją rasową w USA – wymienia skutki obrad Soboru Watykańskiego II 	<p>rockowych, które miały wpływ na kształtowanie się kultury młodzieżowej lat 60. i 70.</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia cechy charakterystyczne ruchów kontestatorskich – prezentuje poglądy ruchów feministycznych w XX w. – omawia przyczyny, przejawy i skutki buntów studenckich – opisuje walkę o równouprawnienie w USA 		
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU III						

ROZDZIAŁ IV: POLSKA PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

<p>1. Początki władzy komunistów w Polsce</p>	<p>1. Nowa Polska 2. Przesiedlenia ludności 3. Postawy polskiego społeczeństwa 4. Referendum ludowe 5. Sfałszowane wybory</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, referendum ludowe – zna daty: referendum ludowego (30 VI 1946), pierwszych powojennych wyborów parlamentarnych (I 1947) – identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki – wskazuje na mapie granice</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: linia Curzona, repatrianci, akcja „Wisła”, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), „cuda nad urną”, demokracja ludowa – zna daty: pogromu kieleckiego (1946), akcji „Wisła”(1947) – identyfikuje postać: Józefa Cyrankiewicza – wskazuje na mapie kierunki powojennych przesiedleń</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: partie koncesjonowane, Urząd Bezpieczeństwa (UB), Milicja Obywatelska (MO), cenzura prewencyjna – zna daty: polsko-sowieckiego układu granicznego (VIII 1945), uchwalenia „małej konstytucji” (II 1947), uznania nienaruszalności polskiej granicy zachodniej przez NRD (1950) i RFN (1970)</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje postacie: Karola Świerczewskiego, Augusta Hlonda – przedstawia proces odbudowy ośrodków uniwersyteckich w powojennej Polsce – przedstawia różne postawy społeczeństwa polskiego wobec nowej władzy oraz ich uwarunkowania polityczne, społeczne i ekonomiczne</p>	<p>Uczeń: – ocenia postawy Polaków wobec nowego reżimu</p>
---	---	--	---	--	--	--

		<p>Polski po II wojnie światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów 	<p>ludności na ziemiach polskich</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia zmiany terytorium Polski po II wojnie światowej w odniesieniu do granic z 1939 r. – przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich po II wojnie światowej – omawia przyczyny i skutki akcji „Wisła” – przedstawia okoliczności i skutki przeprowadzenia referendum ludowego – opisuje metody, dzięki którym 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje międzynarodowe uwarunkowania ukształtowania polskiej granicy państwowej po II wojnie światowej – przedstawia stosunek polskich partii politycznych do referendum ludowego – podaje przejawy zależności powojennej Polski od ZSRS 		
--	--	--	--	---	--	--

			komuniści zdobyli władzę w Polsce			
TSW – Jak Polacy zajmowali Ziemie Odzyskane?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przejmowanie kontroli 2. Napływ osadników 3. Zagospodarowywanie Ziem Odzyskanych 4. <i>Sami swoi</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Ziemie Odzyskane – zna datę: początku napływu osadników na Ziemie Odzyskane (1945) – wymienia, skąd pochodzili osadnicy, którzy znaleźli się na Ziemiach Odzyskanych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: szabrownictwo – zna datę: akcji „Wisła” (1947) – omawia proces przejmowania kontroli nad Ziemiemi Odzyskanymi przez Polaków – omawia przyczyny napływu osadników na Ziemie Odzyskane – przedstawia postawy Polaków, którzy znaleźli się na Ziemiach Odzyskanych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Ministerstwo Ziem Odzyskanych – zna datę: utworzenia dywizji rolniczo-gospodarczej do przejmowania Ziem Odzyskanych (1945) – identyfikuje postać: Władysława Gomułki – wyjaśnia, w jaki sposób propaganda komunistyczna upowszechniała 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Augusta Hlonda – przedstawia rolę Kościoła katolickiego w integracji Ziem Odzyskanych z Polską – wymienia przykłady filmowych adaptacji losów Ziem Odzyskanych i ich mieszkańców 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę władz komunistycznych wobec Ziem Odzyskanych

				<p>ideę Ziem Odzyskanych</p> <p>– wyjaśnia, jak władze polskie traktowały Niemców zamieszkujących Ziemie Odzyskane</p>		
<p>2. Opór społeczny wobec komunizmu</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początek terroru 2. Podziemie antykomunistyczne 3. Represje komunistyczne 4. Jak ujawniano kulisy bezpieki? 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: żołnierze niezłomni (wyklęci)</p> <p>– identyfikuje postacie: Danuty Siedzikówny ps. Inka, Witolda Pileckiego</p> <p>– wymienia przykłady represji stosowanych wobec</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: podziemie niepodległościowe, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” (WiN)</p> <p>– zna daty: powołania WiN (IX 1945), wykonania wyroków śmierci na Witoldzie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), Urząd Bezpieczeństwa (UB), Radio Wolna Europa</p> <p>– zna daty: wykonania wyroków śmierci na Zygmuncie Szendzielarzu ps.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Narodowe Zjednoczenie Wojskowe</p> <p>– zna daty: powstania Radia Wolna Europa (1949) i jej rozgłośni polskiej (1951), procesu IV Zarządu Głównego WiN (1950), wykonania</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia postawy działaczy podziemia niepodległościowego i żołnierzy niezłomnych</p>

		antykomunistyczny ego ruchu oporu	<p>Pileckim (1948), Danucie Siedzikównie ps. Inka (1948) i Emilu Fieldorfe ps. Nil (1953)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Rodowicza ps. Anoda, Emila Fieldorfa ps. Nil, Jana Nowaka- Jeziorańskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele przyświecały organizacjom podziemia niepodległościowe go</p> <p>– przedstawia metody działania organizacji podziemia niepodległościowe go</p>	<p>Łupaszka (1948), ucieczki Józefa Światły na Zachód (1953), rozbicia ostatniego zgrupowania podziemia antykomunistyczn ego (1963)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta Szendzielarza ps. Łupaszka, Józefa Światły</p> <p>– omawia sposób funkcjonowania komunistycznego aparatu terroru</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele chciały osiągnąć władze komunistyczne poprzez stosowanie terroru</p>	<p>wyroków na członków IV Zarządu Głównego WiN (1951)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mariana Bernaciaka ps. Orlik, Hieronima Dekutowskiego ps. Zapora, Franciszka Jaskulskiego ps. Zagończyk, Józefa Franczaka ps. Lalek</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich ujawniono kulisy działalności komunistycznych służb bezpieczeństwa</p>	
--	--	--------------------------------------	--	--	--	--

				wobec swoich przeciwników		
3. Powojenna odbudowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zniszczenia wojenne 2. Zagospodarowanie Ziemi Odzyskanych 3. Reforma rolna 4. Nacjonalizacja przemysłu i handlu 5. Plan trzyletni 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: reforma rolna, nacjonalizacja przemysłu – zna datę: wydania dekretu o reformie rolnej (IX 1944) – omawia założenia i skutki realizacji dekretów o reformie rolnej i nacjonalizacji przemysłu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o handel, plan trzyletni – zna daty: ustawy o nacjonalizacji (I 1946), tzw. bitwy o handel (1947), planu trzyletniego (1947–1949) – przedstawia bilans polskich strat wojennych w gospodarce – opisuje zniszczenia wojenne Polski – wyjaśnia, na czym polegała bitwa o handel i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: UNRRA, Centralny Urząd Planowania – przedstawia proces zagospodarowywania Ziemi Odzyskanych – przedstawia straty dóbr kulturalnych w Polsce – określa społeczne i polityczne konsekwencje wprowadzenia dekretów o reformie rolnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Ministerstwo Ziemi Odzyskanych – zna datę: powołania Ministerstwa Ziemi Odzyskanych (1945) – wyjaśnia, jak nowi mieszkańcy traktowali Ziemię Odzyskaną – omawia przebieg odbudowy Warszawy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki społeczne reform gospodarczych i gospodarki planowej

			<p>jakie były jej skutki</p> <p>– podaje założenia planu trzyletniego i efekt jego realizacji</p>	<p>oraz nacjonalizacji przemysłu</p>		
<p>4. Polska w czasach stalinizmu</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie PZPR 2. Przemiany gospodarczo-społeczne 3. Próba kolektywizacji 4. Stalinizm w Polsce 5. Socrealizm 6. Konstytucja stalinowska z 1952 roku 7. Walka z Kościołem katolickim 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL)</p> <p>– zna datę: przyjęcia konstytucji PRL (22 VII 1952)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: system monopartyjny, system centralnego sterowania, plan sześcioletni, kolektywizacja, stalinizm, socrealizm</p> <p>– zna daty: powstania PZPR (XII 1948), planu sześcioletniego (1950–1955)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: odchylenie prawicowo-nacjonalistyczne, „wyścig pracy”, Państwowe Gospodarstwa Rolne, kułak, Związek Młodzieży Polskiej (ZMP)</p> <p>– zna datę: internowania S.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę: podpisania porozumienia między rządem a Episkopatem (1950)</p> <p>– identyfikuje postacie: Konstantego Rokossowskiego, Czesława Kaczmarka</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w Wojsku Polskim nadal występowały</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia metody sprawowania władzy w Polsce na początku lat 50.</p> <p>– ocenia kult jednostki w Polsce w okresie stalinizmu</p>

		<p>Gomułki, Bolesława Bieruta</p> <p>– podaje główne cechy ustroju politycznego Polski w okresie stalinowskim</p>	<p>– identyfikuje postać: Stefana Wyszyńskiego</p> <p>– podaje założenia planu sześcioletniego</p> <p>– omawia przyczyny i skutki kolektywizacji w Polsce</p> <p>– wskazuje cechy charakterystyczne socrealizmu w kulturze polskiej</p> <p>– przedstawia założenia konstytucji PRL z 1952 r.</p> <p>– przytacza przykłady terroru w czasach stalinowskich</p>	<p>Wyszyńskiego (1953–1956)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jakuba Bermana, Hilarego Minca</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania PZPR</p> <p>– przedstawia konsekwencje społeczne i ekonomiczne planu sześcioletniego</p> <p>– wymienia przykłady świadczące o stalinizacji Polski</p> <p>– omawia cele propagandy komunistycznej w czasach stalinizmu</p>	<p>silne wpływy sowieckie</p> <p>– opisuje system represji władz komunistycznych wobec Kościoła</p>	
--	--	---	---	--	---	--

<p>5. Polski Październik</p>	<p>1. PRL po śmierci Stalina 2. Spory wewnętrzne w PZPR 3. Poznański Czerwiec 4. Początki rządów Gomułki</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: poznański Czerwiec – zna datę: polskiego Października (X 1956) – identyfikuje postać: Władysława Gomułki – wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „polska droga do socjalizmu”, Służba Bezpieczeństwa (SB), odwilż październikowa – zna daty: wydarzeń poznańskich (28–30 VI 1956), wyboru W. Gomułki na I sekretarza KC PZPR (X 1956), – identyfikuje postać: Józefa Cyrankiewicza – omawia przejawy odwilży październikowej w Polsce</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: puławianie, natolińczycy – zna daty: śmierci J. Stalina (5 III 1953), obrad VIII Plenum KC PZPR (X 1956), końca odwilży w Polsce (1957) – identyfikuje postać: Edwarda Ochaba – wyjaśnia okoliczności zwołania VIII Plenum KC PZPR – omawia proces odwilży po dojściu</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (MSW), „Po Prostu” – identyfikuje postacie: Adama Ważyka, Romana Strzałkowskiego – wyjaśnia, w jaki sposób <i>Poemat dla dorosłych</i> i publikacje w „Po Prostu” odzwierciedlały nastroje niezadowolenia społecznego w latach 50. XX w. – prezentuje poglądy</p>	<p>Uczeń: – ocenia postawy Józefa Cyrankiewicza i Władysława Gomułki wobec wydarzeń poznańskich</p>
------------------------------	--	---	---	--	--	---

			<p>– przedstawia przebieg wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r.</p> <p>– prezentuje okoliczności dojścia Władysława Gomułki do władzy</p> <p>– charakteryzuje zakończenia okresu odwilży w Polsce w kontekście ograniczenia wolności słowa</p>	W. Gomułki do władzy	natolińczyków i puławian	
6. PRL w latach 1956–1970	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mała stabilizacja 2. Spór z Kościołem 3. Początek opozycji 4. Marzec 1968 r. 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: obchody</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: mała stabilizacja</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: peregrynacja,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: polska szkoła filmowa,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia zachowanie władz PRL w obliczu wydarzeń na</p>

	<p>5. Grudzień 1970 r.</p>	<p>Tysiąclecia Chrztu Polski, Marzec '68, Grudzień '70</p> <p>– zna daty: obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski (1966), wydarzeń marcowych (III 1968)</p> <p>– identyfikuje postać: Władysława Gomułki</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń z marca 1968 r. i grudnia 1970 r.</p>	<p>– zna daty: układu PRL–RFN (7 XII 1970), wydarzeń grudniowych na Wybrzeżu (14–21 XII 1970)</p> <p>– identyfikuje postacie: Willy’ego Brandta, Stefana Wyszyńskiego, Edwarda Gierka</p> <p>– charakteryzuje okres rządów W. Gomułki, w tym politykę zagraniczną PRL</p> <p>– przedstawia przebieg obchodów milenijnych</p> <p>– przedstawia przebieg wydarzeń marcowych 1968 r.</p>	<p>rewizjoniści, dogmatycy, <i>List 34</i></p> <p>– zna daty: listu episkopatu polskiego do episkopatu niemieckiego (1965), opublikowania <i>Listu 34</i> (1964), zdjęcia „Dziadów” z afisza w teatrze Narodowym (I 1968), ogłoszenia podwyżek cen żywności (12 XII 1970)</p> <p>– identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Jacka Kuronia, Karola Modzelewskiego, Adama Michnika, Henryka Szlajfera</p> <p>– charakteryzuje przyczyny i</p>	<p>„Polityka”, „komandosi”, Zmotoryzowane Odwody Milicji Obywatelskiej (ZOMO)</p> <p>– identyfikuje postacie: Antoniego Słonimskiego, Zbigniewa Cybulskiego, Tadeusza Różewicza, Andrzeja Munka, Wojciecha Jerzego Hasa</p> <p>– omawia stosunek władz PRL do inteligencji</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki kampanii antysemitkiej w Polsce w 1968 r.</p>	<p>Wybrzeżu w 1970 r.</p> <p>– ocenia rolę Kościoła katolickiego i środowisk studenckich w kształtowaniu opozycji wobec władz PRL</p>
--	----------------------------	---	---	---	---	---

			– opisuje przebieg wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r.	narastanie konfliktu władz z Kościołem katolickim – opisuje narodziny i działalność opozycji		
7. Polska w latach 70. XX wieku	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Druga Polska” Edwarda Gierka 2. Rozwój na kredyt 3. Niepowodzeni a gospodarcze 4. „Propaganda sukcesu” 5. Nowelizacja konstytucji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: „druga Polska” – identyfikuje postać: Edwarda Gierka – wymienia cechy charakterystyczne rządów E. Gierka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: „propaganda sukcesu” – zna datę: nowelizacji konstytucji PRL (1976) – omawia wpływ zagranicznych kredytów na rozwój przemysłu ciężkiego i górnictwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: ukryte bezrobocie, kino moralnego niepokoju – identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Zanussiego – wyjaśnia, dlaczego polityka gospodarcza E. Gierka zakończyła 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Piotra Jaroszewicza – przedstawia wpływ kina moralnego niepokoju na kształtowanie postaw Polaków 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia okres rządów Edwarda Gierka

			<p>– przedstawia zmiany w życiu codziennym Polaków za czasów rządów E. Gierka</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała propaganda sukcesu w czasie rządów E. Gierka</p>	<p>się niepowodzeniem</p> <p>– przedstawia okoliczności i skutki nowelizacji konstytucji w 1976 r.</p>		
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU IV						
ROZDZIAŁ V: UPADEK KOMUNIZMU						
1. Początki opozycji demokratycznej w Polsce	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czerwiec 1976 roku 2. Powstanie opozycji 3. Rozwój opozycji 4. Papież w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Czerwiec '76</p> <p>– zna daty: wydarzeń czerwcowych (VI 1976), wyboru Karola Wojtyły na papieża (16 X 1978)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: spekulacja, Komitet Obrony Robotników (KOR), tajny współpracownik (TW)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ciche podwyżki, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), drugi obieg, Konfederacja Polski</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wolne Związki Zawodowe (WZZ), Ruch Młodej Polski (RMP)</p>	

		<p>– identyfikuje postacie: Edwarda Gierka, Jana Pawła II</p> <p>– przedstawia okoliczności narodzin opozycji demokratycznej w Polsce</p> <p>– wyjaśnia wpływ wyboru Karola Wojtyły na papieża</p> <p>na sytuację w Polsce</p>	<p>– zna daty: powstania KOR (IX 1976), I pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (VI 1979)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jacka Kuronia, Adama Michnika, Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa</p> <p>– opisuje genezę, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r.</p> <p>– określa cele i opisuje działalność KOR-u</p>	<p>Niepodległej (KPN)</p> <p>– zna daty: powstania ROPCiO (1977), utworzenia KPN (1979)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zbigniewa i Zofii Romaszewskich, Leszka Moczulskiego, Anny Walentynowicz</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego władze komunistyczne w mniejszym stopniu niż dotąd represjonowały ugrupowania opozycyjne</p>	<p>– zna datę: założenia WZZ (1978)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława Barańczaka, Andrzeja Gwiazdy, Krzysztofa Wyszczkowskiego, Bogdana Borusewicza</p> <p>– charakteryzuje rozwój organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w.</p>	
--	--	--	--	---	---	--

<p>2. Powstanie „Solidarności”</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strajki sierpniowe 2. Utworzenie NSZZ „Solidarność” 3. I Zjazd NSZZ „Solidarność” 4. Na drodze do konfrontacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wydarzenia sierpniowe, NSZZ „Solidarność” – zna datę: strajków sierpniowych (VIII 1980) – identyfikuje postać: Lecha Wałęsy – przedstawia przyczyny i skutki strajków sierpniowych w 1980 r. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: strajk okupacyjny, strajk solidarnościowy, 21 postulatów, porozumienia sierpniowe – zna daty: porozumień sierpniowych (31 VIII 1980), powstania NSZZ „Solidarność” (IX 1980) – identyfikuje postacie: Anny Walentynowicz, Stanisława Kani, Wojciecha Jaruzelskiego – omawia przebieg wydarzeń sierpniowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS), karnawał „Solidarności” – zna daty: przejęcia władzy przez W. Jaruzelskiego (1981), I zjazdu NSZZ „Solidarność” (IX–X 1981) porozumień szczecińskich (VIII 1980), porozumień jastrzębskich (IX 1980) – identyfikuje postacie: Bogdana Borusewicza, Andrzeja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: kryzys bydgoski – zna daty: zamachu na Jana Pawła II (V 1981), kryzysu bydgoskiego (III 1981) – identyfikuje postacie: Ryszarda Kuklińskiego, Jimmy’ego Cartera – przedstawia reakcję ZSRS na wydarzenia w Polsce w 1980 r. 	
------------------------------------	--	--	--	---	--	--

			<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władze komunistyczne w Polsce przygotowywały się do konfrontacji siłowej z opozycją</p>	<p>Gwiazdy, Mieczysława Jagielskiego</p> <p>– omawia działalność NSZZ „Solidarność” w okresie tzw. karnawału „Solidarności”</p>		
3. Stan wojenny i schyłek PRL	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie stanu wojennego 2. Świat wobec sytuacji w Polsce 3. Reakcja społeczeństwa 4. Opozycja antykomunistyczna poza „Solidarnością” 5. Ostatnie lata PRL 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: stan wojenny</p> <p>– zna daty: wprowadzenia stanu wojennego (12/13 XII 1981), zniesienia stanu wojennego (22 VII 1983)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), ZOMO, internowanie</p> <p>– zna daty: pacyfikacji kopalni Wujek (16 XII 1981), przyznania Pokojowej Nagrody Nobla L. Wałęsie (1983)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowa Komisja Koordynacyjna NSZZ „Solidarność”, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ)</p> <p>– zna daty: zawieszenia stanu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: zamordowania G. Przemyska (1983)</p> <p>– identyfikuje postać: Kornela Morawieckiego</p> <p>– charakteryzuje opozycję antykomunistyczną w Polsce w latach 80. XX w.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia postawy społeczeństwa wobec stanu wojennego</p>

		<p>Jaruzelskiego, Lecha Wałęsy</p> <p>– przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce</p> <p>– wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce</p>	<p>– identyfikuje postać: Jerzego Popiełuszki</p> <p>– charakteryzuje przebieg stanu wojennego w Polsce</p> <p>– przedstawia reakcję społeczeństwa na stan wojenny</p> <p>– omawia okoliczności zniesienia stanu wojennego w Polsce</p>	<p>wojennego (XII 1982), powstania OPZZ (1984), zamordowania ks. J. Popiełuszki (1984)</p> <p>– identyfikuje postacie: Grzegorza Przemyka, Zbigniewa Bujaka, Władysława Frasyniuka, Bogdana Lisa</p> <p>– przedstawia reakcję świata na sytuację w Polsce w okresie stanu wojennego</p> <p>– charakteryzuje sytuację PRL po zniesieniu stanu wojennego</p>		
--	--	--	---	--	--	--

<p>TSW – Jak Pomarańczowa Alternatywa walczyła z komunizmem?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki Pomarańczowej Alternatywy 2. Po co robić happeningi? 3. We Wrocławiu 4. Działalność po Okrągłym Stole 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Pomarańczowa Alternatywa – zna datę: szczytu aktywności ulicznej Pomarańczowej Alternatywy (1988) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: pierwszych akcji ulicznych Pomarańczowej Alternatywy (1981), końca działalności Pomarańczowej Alternatywy (1990) – identyfikuje postać: Waldemara Fydrycha – wyjaśnia, jakie idee przyświecały Pomarańczowej Alternatywie – wymienia przykłady akcji Pomarańczowej Alternatywy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Krzysztofa Skiby – przedstawia okoliczności powstania Pomarańczowej Alternatywy – przedstawia stosunek Polaków do akcji podejmowanych przez działaczy Pomarańczowej Alternatywy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jak władze reagowały na akcje Pomarańczowej Alternatywy – omawia działalność Pomarańczowej Alternatywy po Okrągłym Stole 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ Pomarańczowej Alternatywy na kształtowanie postaw antykomunistycznych i obalenie komunizmu
<p>4. Rozpad bloku wschodniego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kryzys ZSRS i zmiana sytuacji 	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>

	<p>międzynarodowej</p> <p>2. Próby reform w ZSRS</p> <p>3. Jesień Ludów</p> <p>4. Rozpad ZSRS</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pierestrojka</i>, Jesień Ludów</p> <p>– identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa</p> <p>– przedstawia rolę Michaiła Gorbaczowa w upadku komunizmu w państwach bloku wschodniego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>glasnost</i>, <i>uskorzenie</i>, aksamitna rewolucja, Wspólnota Niepodległych Państw (WNP)</p> <p>– zna daty: obalenia komunizmu w Polsce, Bułgarii, Rumunii i na Węgrzech (1989-1990), rozpadu ZSRS (1990), zjednoczenia Niemiec (1990), rozwiązania ZSRS (XII 1991)</p> <p>– identyfikuje postacie: Václava Havla, Borysa Jelcyna</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: mudżahedini, dżihad, efekt domina, Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), komitety helsińskie, Karta 77</p> <p>– zna daty: interwencji zbrojnej ZSRS w Afganistanie (1979–1989), przejścia władzy przez M. Gorbaczowa (1985), katastrofy w Czarnobylu (1986), ogłoszenia niepodległości przez Litwę (1990)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „imperium zła”, pucz Janajewa</p> <p>– zna daty: puczu Janajewa (1991), rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego (1991)</p> <p>– identyfikuje postać: Giennadija Janajewa</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego</p> <p>– wyjaśnia znaczenie katastrofy w</p>	<p>– ocenia rolę M. Gorbaczowa i R. Reagana w zmianie układu sił w polityce międzynarodowej</p>
--	---	---	--	---	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przejawy kryzysu ZSRS w latach 80. XX w. – wymienia próby reform w ZSRS i określa ich skutki polityczne – wyjaśnia okoliczności rozpadu ZSRS 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Nicolae Ceaușescu – charakteryzuje politykę R. Reagana i jej wpływ na zmianę sytuacji międzynarodowej – charakteryzuje wydarzenia Jesieni Ludów w państwach bloku wschodniego – omawia proces rozpadu ZSRS, uwzględniając powstanie niepodległych państw w Europie 	Czarnobylu dla Europy i ZSRS	
5. Początek III Rzeczypospolitej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geneza Okrągłego Stołu 2. Okrągły Stół 3. Wybory czerwcowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: obrady Okrągłego Stołu, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Obywatelski Klub 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Urząd Ochrony Państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu „gruba linia”/„gruba 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie obrad Okrągłego Stołu dla przemian

	<p>4. Budowa III Rzeczypospolitej</p>	<p>wybory czerwcowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: obrad Okrągłego Stołu (II–IV 1989), wyborów czerwcowych (4 VI 1989) – identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego – wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce 	<p>Parlamentarny (OKP), sejm kontraktowy, hiperinflacja</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989), powołania rządu T. Mazowieckiego (12 IX 1989) – identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Bronisława Geremka, Jarosława Kaczyńskiego – podaje postanowienia i skutki obrad Okrągłego Stołu – prezentuje następstwa 	<p>(UOP), weryfikacja</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ponownego zalegalizowania NSZZ „Solidarność” (IV 1989), przyjęcia nazwy Rzeczpospolita Polska (29 XII 1989) – identyfikuje postacie: Czesława Kiszczaka, Leszka Balcerowicza, Krzysztofa Skubiszewskiego – omawia okoliczności zwołania Okrągłego Stołu 	<p>kreska” i problem z jego rozumieniem</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę: debaty Miodowicz–Wałęsa (XI 1988) – identyfikuje postacie: Alfreda Miodowicza, Mieczysława Rakowskiego 	<p>politycznych w Polsce</p>
--	---------------------------------------	---	--	---	---	------------------------------

			wyborów czerwcowych	– przedstawia reformy rządu T. Mazowieckiego		
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU V						
ROZDZIAŁ VI: POLSKA I ŚWIAT W NOWEJ EPOCE						
1. Europa po rozpadzie ZSRS	1. Europa na przełomie XX i XIX wieku 2. Rosja w nowej rzeczywistości 3. Wojna w Czeczeniu 4. Wojna w Jugosławii	Uczeń: – zna datę: wejścia Polski, Czech i Węgier do NATO (1999) – identyfikuje postać: Władimira Putina – wyjaśnia okoliczności wstąpienia Polski, Czech i Węgier do NATO	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: Wspólnota Niepodległych Państw (WNP) – zna daty: powstania Wspólnoty Niepodległych Państw (1991), pomarańczowej rewolucji (2004), rozpadu Jugosławii (1991– 1992) – identyfikuje postacie: Billa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Euromajdan, rewolucja róż – zna daty: wojny w Jugosławii (1991–1995), ludobójstwa w Srebrenicy (1995), porozumienia w Dayton (XI 1995), rewolucji róż (2004), Euromajdanu (2013/2014) – identyfikuje postacie:	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: oligarchia – zna daty: I wojny czeczeńskiej (1994–1996), II wojny czeczeńskiej (1999–2009), wojny o Osetię Południową (2008) – identyfikuje postacie: Dżochara Dudajewa, Ramzana Kadyrowa	Uczeń: – ocenia rolę W. Putina w przywróceniu Rosji roli mocarstwa

			<p>Clintona, Borysa Jelcyna</p> <p>– charakteryzuje rządu W. Putina w Rosji</p> <p>– wymienia problemy, z jakimi spotkały się podczas transformacji ustrojowej kraje postsowieckie</p> <p>– prezentuje skutki rozpadu Jugosławii</p>	<p>Aleksandra Łukaszenki, Wiktora Janukowycza, Wiktora Juszczenki, Micheila Saakaszwilego</p> <p>– omawia proces demokratyzacji Ukrainy i Gruzji</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojen w byłej Jugosławii i Czeczenii</p>	<p>– charakteryzuje sytuację polityczną na Kaukazie i w Naddniestrzu</p>	
<p>TSW – Terroryzm w walce o niepodległość</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwsze zamachy 2. Śmierć w teatrze 3. Atak na szkołę 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: terroryzm</p> <p>– wyjaśnia przyczyny narodzin</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę: zamachu na szkołę w Biesłanie (2004)</p> <p>– wymienia przykłady zamachów terrorystycznych</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę: zamachu w teatrze na Dubrowce (2002)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę: pierwszego ataku terrorystycznego w Rosji przeprowadzonego przez bojowników</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia postawy bojowników czeczeńskich i postawę władz rosyjskich wobec problemu czeczeńskiego</p>

		<p>terroryzmu czeczeńskiego</p>	<p>organizowanych przez bojowników czeczeńskich</p> <p>– omawia skutki społeczne i polityczne zamachów bojowników czeczeńskich</p>	<p>– identyfikuje postać: Szamila Basajewa</p> <p>– opisuje przebieg zamachu na teatr na Dubrowce</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki zamachu na szkołę w Biesłanie</p>	<p>czeczeńskich (1995)</p> <p>– identyfikuje postać: Wiktora Czernomyrdina</p> <p>– omawia przebieg i skutki zamachu na szpital w Budionnowsku</p> <p>– opisuje działania władz rosyjskich skierowane przeciwko terrorystom czeczeńskim</p>	
<p>2. Konflikty na świecie po 1989 roku</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Daleki Wschód 2. Kraje afrykańskie 3. Współczesne konflikty na świecie 4. Konflikt palestyńsko-izraelski 5. Wojna z terroryzmem 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Al-Kaida</p> <p>– zna datę: ataku na World Trade Center (11 IX 2001)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: polityka neokolonializmu, apartheid, Autonomia Palestyńska</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: masakra na placu Tiananmen, talibowie, tzw. Państwo Islamskie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: ludobójstwa w Rwandzie (1994), wybuchu wojny domowej w Jemenie (2015)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia problem terroryzmu</p> <p>– ocenia wpływ USA na sytuację polityczną współczesnego świata</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: George’a W. Busha – wyjaśnia przyczyny i skutki wojny z terroryzmem po 2001 r. – przedstawia przyczyny dominacji USA we współczesnym świecie 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: inwazji USA na Irak (2003) – identyfikuje postacie: Osamy bin Ladena, Saddama Husajna – wyjaśnia, na czym polega polityka neokolonializmu i jakie niesie za sobą skutki – przedstawia przyczyny i charakter wojny w Iraku – omawia zjawisko terroryzmu islamskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: porozumienia izraelsko-palestyńskiego w Oslo (1993), masakry na placu Tiananmen (VI 1989), wybuchu wojny w Syrii (2011), aneksji Krymu (2014) – identyfikuje postacie: Nelsona Mandeli, Jasira Arafata, Icchaka Rabina, Szimona Peresa – przedstawia rozwój gospodarczy Chin i Japonii w drugiej połowie XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Baszara al-Asada – wyjaśnia, dlaczego manifestacja chińskich studentów w 1989 r. zakończyła się niepowodzeniem – wyjaśnia, jakie są przyczyny współczesnych konfliktów w Afryce 	
3. Polska w latach 90. XX wieku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reformy gospodarcze 2. Koszty społeczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia przemiany

	<p>transformacji ustrojowej</p> <p>3. Rozpad obozu solidarnościowego</p> <p>4. Sytuacja wewnętrzna Polski</p> <p>5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<p>terminów: gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja</p> <p>– zna datę: uchwalenia Konstytucji RP (2 IV 1997)</p> <p>– identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy, Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Kaczyńskiego</p> <p>– wymienia najistotniejsze przemiany ustrojowe i ekonomiczne III Rzeczypospolitej</p>	<p>terminów: plan Balcerowicza, bezrobocie, pluralizm polityczny</p> <p>– zna daty: wdrożenia planu Balcerowicza (1990), wyboru L. Wałęsy na prezydenta (XII 1990), pierwszych w pełni demokratycznych wyborów do parlamentu (27 X 1991), wyboru A. Kwaśniewskiego na prezydenta (1995), wyboru L. Kaczyńskiego na prezydenta (2005)</p> <p>– identyfikuje postacie: Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: „wojna na górze”</p> <p>– zna daty: początku „wojny na górze” (1990), uchwalenia małej konstytucji (X 1992), noweli grudniowej (XII 1989), reformy administracyjnej (1997)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Krzysztofa Bieleckiego, Jarosława Kaczyńskiego</p> <p>– omawia koszty społeczne reform gospodarczych</p> <p>– charakteryzuje scenę polityczną pierwszych lat</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: popiwek</p> <p>– zna datę: rozwiązania PZPR (I 1990)</p>	<p>polityczne i gospodarcze w Polsce po 1989 r.</p>
--	---	--	--	---	---	---

			<p>Ryszarda Kaczorowskiego</p> <ul style="list-style-type: none">– omawia założenia, realizację i skutki gospodarcze planu Balcerowicza– wyjaśnia przyczyny rozpadu obozu solidarnościowego– wymienia reformy przeprowadzone pod koniec lat 90. XX w.– omawia podstawy ustrojowe III Rzeczypospolitej w świetle konstytucji z 1997r.	<p>demokratycznej Polski</p> <ul style="list-style-type: none">– przedstawia proces budowania podstaw prawnych III Rzeczypospolitej		
--	--	--	---	---	--	--

<p>4. Polska w NATO i EU</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polityka zagraniczna 2. Polska droga do UE 3. Polskie społeczeństwo wobec Unii 4. Polska w strukturach NATO 5. Polska w wojnie z terroryzmem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: NATO, Unia Europejska – zna daty: przyjęcia Polski do NATO (12 III 1999), wejścia Polski do UE (1 V 2004) – identyfikuje postać: Aleksandra Kwaśniewskiego – przedstawia przyczyny i skutki przystąpienia Polski do NATO i UE – wymienia korzyści, jakie przyniosła Polsce integracja z UE 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: referendum akcesyjne – zna daty: referendum akcesyjnego (VI 2003), udziału wojsk polskich w wojnie w Afganistanie (2002) i Iraku (2003) – identyfikuje postacie: Bronisława Geremka, Billa Clintona, Borysa Jelcyna – wymienia i omawia etapy integracji Polski z UE 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Trójkąt Weimarski, program „Partnerstwo dla Pokoju” – zna daty: podpisania Układu europejskiego (XII 1991), powstania Trójkąta Weimarskiego (1991), wyjścia ostatnich wojsk rosyjskich z Polski (1993), podpisania protokołu akcesyjnego Polski do Paktu Północnoatlantyckiego (1997), podpisania Traktatu nicejskiego (2000) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu (CEFTA), grupa luksemburska – opisuje udział Polski w wojnie z terroryzmem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia rezultaty polskiego członkostwa w NATO i UE
------------------------------	---	---	---	---	---	--

		<p>oraz wejście do NATO</p>	<p>– przedstawia postawy Polaków wobec problemu integracji Polski z UE</p> <p>– omawia konsekwencje członkostwa Polski w NATO</p>	<p>– identyfikuje postać: Włodzimierza Cimoszewicza</p> <p>– określa główne kierunki polskiej polityki zagranicznej</p> <p>– wymienia i omawia etapy polskiej akcesji do NATO</p>		
<p>5. Świat w erze globalizacji</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Globalizacja 2. Rewolucja informacyjna 3. Kultura masowa 4. Globalna wioska czy globalne miasto? 5. Współczesne migracje 	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: internet, telefonia komórkowa, globalizacja</p> <p>– wyjaśnia, jakie szanse i zagrożenia niesie za sobą globalizacja</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: amerykanizacja, kultura masowa</p> <p>– opisuje przejawy globalizacji we współczesnym świecie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: antyglobaliści, bogata Północ, biedne Południe, „globalna wioska”</p> <p>– wymienia poglądy przeciwników globalizacji</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu: Dolina Krzemowa</p> <p>– omawia szanse i niebezpieczeństwa dla człowieka, wynikające ze współczesnych zmian cywilizacyjnych</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia skutki zjawiska amerykanizacji kultury na świecie</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – omawia zalety i wady nowych środków komunikacji 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje cechy współczesnej kultury masowej – opisuje zjawisko amerykanizacji – przedstawia konsekwencje wzrostu poziomu urbanizacji współczesnego świata – wyjaśnia, na czym polega zjawisko przeludnienia 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki rozwoju turystyki – omawia przyczyny, kierunki i skutki ruchów migracyjnych we współczesnym świecie 		
6. Wyzwania współczesnego świata	<ol style="list-style-type: none"> 1. Problemy demograficzne 2. Nierówności społeczne 3. Przemoc zorganizowana 4. Zagrożenie terrorystyczne 5. Zagrożenia ekologiczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: przeludnienie – wymienia najważniejsze zagrożenia społeczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: bogata Północ, biedne Południe – wymienia problemy demograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Czarna Afryka, Europol, efekt cieplarniany – określa przyczyny i skutki narastania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: arabska wiosna, Państwo Islamskie, protokół z Kioto – zna daty: wejścia w życie protokołu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia działania podejmowane w celu niwelowania problemów demograficznych, społecznych i ekologicznych we

		współczesnego świata	<p>współczesnego świata</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje rejony świata, w których występują największe nierówności społeczne – prezentuje zagrożenia ekologiczne współczesnego świata 	<p>nierówności społecznych we współczesnym świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie zagrożenia niesie za sobą przestępczość zorganizowana – przedstawia działania współczesnego świata na rzecz poprawy stanu ekologicznego naszej planety 	<p>z Kioto (2005), arabskiej wiosny (2010–2013)</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny i skutki przemian w świecie arabskim w latach 2010–2013 – wyjaśnia, na czym polegają kontrasty społeczne we współczesnym świecie 	współczesnym świecie
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU VII						

Wymagania edukacyjne z wiedzy o społeczeństwie w klasie VIII

Cele edukacyjne:

1. Zainteresowanie uczniów aktualnymi wydarzeniami w Polsce i na świecie.
2. Dostarczenie wiedzy, która umożliwi ukształtowanie poprawnych wyobrażeń o życiu, zrozumienie natury ludzkiej i motywów postępowania minionych pokoleń.
3. Pomoc w zrozumieniu złożoności współczesnego świata i odnalezieniu w nim własnego miejsca.
4. Rozwijanie poczucia przynależności do rodziny, społeczności lokalnej, grupy etnicznej, religijnej, narodu, państwa, społeczności europejskiej i światowej.
5. Umożliwienie uczniom zrozumienie innych ludzi i społeczeństw; kształtowanie szacunku i przywiązanie do własnego państwa i rodzimej kultury oraz szacunku i tolerancji dla innych państw i kultur.
6. Dostarczenie wzorów osobowych, wprowadzanie uczniów w świat wartości ogólnoludzkich, sprzyjających wychowaniu prawego człowieka i aktywnego, świadomego swych praw i obowiązków obywatela.
7. Kształtowanie odpowiednich wartości i postaw u uczniów (patriotyzm, odpowiedzialność, poświęcenie dla dobra wspólnego, odwaga i honor).
8. Kształtowanie szacunku wobec wartości, a także świadomości najważniejszych czynników mających wpływ na rozwój jednostki, społeczeństwa i państwa np. edukacja, nauka, gospodarka.
9. Wychowanie odpowiedzialnych i aktywnych w życiu społecznym obywateli.

Kontrola i ocena:

Każdy uczeń otrzymuje w ciągu półrocza przynajmniej tyle ocen, ile wynosi dwukrotna liczba tygodniowych godzin w danej klasie.

Oceny wyrażane w stopniach dzielą się na:

- 1) bieżące (określają poziom wiadomości, umiejętności ucznia ze zrealizowanej części programu);

2) okresowe (śródroczne i roczne).

Uczeń otrzymuje oceny w skali 1-6, wartość oceny częściowej może podwyższyć „+” lub obniżyć „-”. Na koniec półrocza oraz roku wystawia się oceny bez plusów i minusów.

„ + „ – oznacza osiągnięcia ucznia bliższe wyższej kategorii

„ – „ – „ niższej kategorii

Ocena bieżąca i okresowa wyraża się w stopniach według skali:

- 1) celujący – cel – 6;
- 2) bardzo dobry – bdb – 5;
- 3) dobry – db – 4;
- 4) dostateczny – dst – 3;
- 5) dopuszczający – dop – 2;
- 6) niedostateczny – ndst – 1.

Ocenię nauczyciela mogą podlegać następujące umiejętności ucznia:

- 1) czytanie danych statystycznych, diagramów, map politycznych i administracyjnych
- 2) czytanie ze zrozumieniem tekstów publicystycznych oraz tekstów podręcznika;
- 3) odpowiedzi ustne uczniów,
- 4) wypowiedzi pisemne (zadania domowe);
- 5) sprawdziany pisemne (testy, sprawdziany, kartkówki);
- 6) aktywność (aktywny udział w zajęciach lekcyjnych);
- 7) aktywne uczestnictwo w konkursach;
- 8) umiejętność łączenia faktów, myślenia przyczynowo – skutkowego,
- 9) praca w grupie;
- 10) praca indywidualna ucznia w zeszycie przedmiotowym

Przy wypowiedzi ustnej mogą brane być pod uwagę:

- 1) znajomość poznanych zagadnień;
- 2) samodzielność wypowiedzi;
- 3) sposób wypowiedzi (ład wypowiedzi, elementy kultury żywego słowa).

Przy dłuższych wypowiedziach pisemnych ocenie podlega:

- 1) zgodność z tematem;
- 2) poprawność merytoryczna i stylistyczna;
- 3) kompozycja (podział na części, spójność, logiczność);
- 4) estetyka pracy;
- 5) dodatkowe walory pracy.

Pomiar osiągnięć ucznia odbywa się według zasad pomiaru dydaktycznego za pomocą następujących narzędzi:

1. Sprawdzian pisemny –test.

Testy pisemne z zadaniami: otwartymi (krótka odpowiedź, teksty z luką) i zamkniętymi (na dobieranie, wielokrotnego wyboru, prawda – fałsz).

2. Krótkie sprawdziany (kartkówka).
3. Odpowiedzi ustne.
4. Analiza i interpretacja materiałów źródłowych.
5. Praca z mapą, diagramem, danymi statystycznymi.
6. Aktywność ucznia na lekcji.
7. Praca ucznia na lekcji (indywidualna lub grupowa).

8. Uczestnictwo w konkursach

9. Prace dodatkowe (np. referat, album, inscenizacja, dłuższe prace pisemne pomoce dydaktyczne, inne).

Kryteria poszczególnych form aktywności ucznia:

1. Sprawdzian pisemny- test:

- 1) zapowiedziany przez nauczyciela na tydzień przed jego przeprowadzeniem;
- 2) termin sprawdzianu oraz jego zakres zostaje uczniom podyktowany do zeszytu;
- 3) uczniowie są zobowiązani do uczestnictwa w sprawdzianie w wyznaczonym terminie;
- 4) nieobecność może być usprawiedliwiona chorobą ucznia potwierdzoną przez rodziców lub lekarza;
- 5) uczeń, który z przyczyn losowych nie może pisać sprawdzianu z całą klasą powinien wywiązać się z zaległości w ciągu dwóch tygodni od pierwszej daty sprawdzianu;
- 6) w sytuacji nieobecności nieusprawiedliwionej, ucieczki z lekcji lub ściągania na teście uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, ocena taka nie podlega poprawie ;
- 7) sprawdziany są zawsze po każdym rozdziale podręcznika do historii, sprawdziany po ocenianiu rozdawane są uczniom do wglądu, a następnie zbierane przez nauczyciela, rodzic ma możliwość zapoznania się ze sprawdzianem ucznia podczas konsultacji ;
- 8) oceny niedostateczne, dopuszczające, dostateczne, dobre otrzymane ze sprawdzianu uczeń może poprawić w przeciągu dwóch tygodni od daty wystawienia oceny;
- 9) poprawy mogą mieć formę ustną lub pisemną;
- 10) poprawy odbywać się mogą na lekcjach lub po zajęciach lekcyjnych;
- 11) czas trwania poprawy zależy od jej formy;
- 12) czas trwania pracy klasowej to 45 minut.

Punktacja sprawdzianu testowego, kartkówki:

0 – 30 % (możliwych do uzyskania punktów) niedostateczny;

31 – 44 % dopuszczający;

45- 49% dopuszczający +

50 – 64 % dostateczny;

65 – 74 % dostateczny +;

75 – 85 % dobry;

86 – 89% doby +;

90 – 99 % bardzo dobry.

100 % celujący

Przy ocenianiu prac pisemnych uczniów mających obniżone kryteria (dysleksja rozwojowa) stosuje się punktację adekwatną do potrzeb ucznia.

2. Kartkówki:

1) obejmują maksymalnie trzy ostatnie tematy lekcyjne;

2) wybór formy kartkówki należy do nauczyciela;

3) kartkówki mogą być niezapowiadane;

4) uczeń, który z przyczyn losowych nie mógł pisać kartkówki z całą klasą powinien wywiązać się z zaległości na pierwszej lekcji, na której jest obecny;

5) w sytuacji nieobecności nieusprawiedliwionej, ucieczki z lekcji lub ściągania na kartkówce uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, ocena taka nie podlega poprawie

6) oceny niedostateczne, dopuszczające, dostateczne, dobre otrzymane z kartkówki uczeń może poprawić w przeciągu dwóch tygodni od daty wystawienia oceny;

7) poprawy mogą mieć formę ustną lub pisemną;

8) kartkówki mogą się odbyć na początku lekcji, lub w innym momencie jej trwania, po ocenieniu kartkówki nauczyciel rozdaje je uczniom , bez konieczności ich zwrotu ;

9) poprawy odbywać się mogą na lekcjach lub po zajęciach lekcyjnych;

10) czas trwania poprawy zależy od jej formy;

11) czas trwania kartkówki to 10 – 20 minut.

3. Odpowiedzi ustne:

- 1) obejmują maksymalnie trzy ostatnie tematy lekcyjne;
- 2) uczeń może do odpowiedzi ustnej zostać wybranym przez nauczyciela lub sam się do odpowiedzi zgłosić;
- 3) oceny niedostateczne, dopuszczające, dostateczne, dobre z odpowiedzi ustnych można poprawić;
- 4) poprawy odbywają się na lekcji lub po zajęciach;
- 5) z odpowiedzi ustnej uczeń może otrzymać ocenę celującą.

4. Prace domowe:

- 1) praca domowa kontrolowana jest na bieżąco;
- 2) uczeń w przeciągu półrocza może dwa razy nie odrobić pracy domowej (przy dwóch godzinach zajęć tygodniowo), a raz (przy jednej godzinie zajęć tygodniowo), brak pracy należy zgłosić nauczycielowi przed rozpoczęciem zajęć lekcyjnych;
- 3) prace domowe mogą być pisemne, ustne lub polegać na przygotowaniu określonych materiałów potrzebnych na lekcję; prace mogą być krótko lub długoterminowe;
- 4) spisywanie prac domowych jest jednoznaczne z otrzymaniem oceny niedostatecznej dla ucznia spisującego ;
- 5) brak pracy domowej zaznaczany jest w dzienniku skrótem „bp”;
- 6) w przypadku otrzymania oceny niedostatecznej, dopuszczającej, dostatecznej, lub dobrej z pracy domowej uczeń może prosić nauczyciela o sprawdzenie kolejnej pracy domowej w celu poprawy niezadowolającej go oceny.

4. Dodatkowe zasady dotyczące pracy na lekcji:

Aktywność ucznia na lekcji oceniana jest plusem. Uzyskanie pięciu plusów w półroczu skutkuje wpisaniem do dziennika oceny bardzo dobrej. Przez aktywność na lekcji rozumiemy: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi, wykonywanie poleceń dodatkowych w czasie lekcji, aktywną pracę w grupach.

Uczeń do zajęć lekcyjnych zobowiązany jest posiadać podręcznik (dopuszcza się jeden na ławkę), zeszyt przedmiotowy.

Prowadzenie zeszytu przedmiotowego jest obowiązkowe. Notatki dyktowane przez nauczyciela są także obowiązkowe, zapisywane w zeszycie przedmiotowym mogą podlegać kontroli i ocenie przez nauczyciela.

Uczeń nie używa w zeszycie przedmiotowym do pisania koloru czerwonego, gdyż jest on zarezerwowany dla nauczyciela, uczeń wypełniając ćwiczenia nie pisze ołówkiem.

Uczeń podczas form pisemnych – kartkówka, sprawdzian pisze długopisem, nie używa ołówka, ani długopisu zmywalnego.

W przypadku braku obecności na lekcji należy notatki z lekcji uzupełnić.

Uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji: jedno - przy jednej godzinie zajęć tygodniowo, dwa - przy dwóch godzinach zajęć tygodniowo. Nieprzygotowanie należy zgłosić nauczycielowi przed rozpoczęciem zajęć. Nieprzygotowania nie można zgłosić, gdy na tą lekcję zapowiedziana została kartkówka lub sprawdzian pisemny.

W dzienniku odnotowane są następujące skróty oceniające aktywność lub jej brak:

nb – nieobecny

bp – brak pracy domowej

np. – nie przygotowany

– brak zeszytu, podręcznika, zeszytu ćwiczeń

+ aktywność

Ocenę śródroczną lub roczną może podwyższyć sukces ucznia w konkursie.

Wystawiając ocenę śródroczną i roczną nauczyciel może wspomagać się średnią arytmetyczną (według zasady: od 1,70 – dopuszczający, od 2,65 - dostateczny, od 3,65 - dobry, od 4,65 - bardzo dobry, od 5, 55- celujący)

Na ocenę śródroczną i roczną ma także wpływ wybrana forma aktywności ucznia, np. praca klasowa.

Do średniej arytmetycznej nauczyciel wlicza wszystkie uzyskane przez ucznia oceny

Ocenę śródroczną uzyskaną przez ucznia nauczyciel wpisuje do dziennika jako jedną z ocen częściowych w II półroczu i wlicza ją do średniej przy wystawianiu oceny rocznej.

Przy wystawianiu oceny śródrocznej i rocznej nauczyciel może uwzględnić indywidualną sytuację ucznia.

Szczegółowe kryteria ocen cząstkowych

Ocena celująca – otrzymuje ją uczeń, który wykazuje się wiedzą ponad programową, potrafi rozwiązywać problemy nietypowe, jest twórczy, rozwija swoje uzdolnienia, bierze udział w konkursach przedmiotowych i zajmuje punktowane miejsca na etapie międzyszkolnym, miejskim i wojewódzkim.

Ocena bardzo dobra – otrzymuje ją uczeń, który w sposób zadowalający opanował wiedzę z danego działu oraz sprawnie posługuje się nią w samodzielnym rozwiązywaniu problemów i potrafi rozwiązywać zadania innego typu niż były rozwiązywane na lekcji.

Ocena dobra – otrzymuje ją uczeń poprawnie rozwiązujący typowe zadania z danego przedmiotu i dzięki swoim wiadomościom rozumie większość materiału.

Ocena dostateczna – otrzymuje ją uczeń, który opanował podstawowe wiadomości z przedmiotu i jest w stanie robić dalsze postępy i rozwiązywać zadania o średnim stopniu trudności.

Ocena dopuszczająca – otrzymuje ją uczeń, który potrafi rozwiązywać proste problemy (zadania), pracuje przy pomocy nauczyciela i rokuje nadzieje, że braki, które posiada uzupełni w następnym półroczu.

Ocena niedostateczna – otrzymuje ją uczeń, który nie opanował podstawowych wiadomości z przedmiotu, nie potrafi rozwiązywać prostych problemów społecznych, politycznych nawet przy pomocy nauczyciela, co uniemożliwia mu dalsze zdobywanie wiedzy. Nie wyraża chęci poprawy oceny niedostatecznej cząstkowej np. z kartkówki, odpowiedzi ustnej, czy oceny niedostatecznej z pracy klasowej.

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZYRODY

1. Ocenianie uczniów na lekcjach przyrody dotyczy przyswojonej przez ucznia wiedzy, umiejętności, wysiłku włożonego w przygotowanie pracy i aktywności na lekcjach.
2. Uczeń ma obowiązek prowadzić zeszyt przedmiotowy, zeszyt ćwiczeń, nosić potrzebne przybory oraz odrabiać prace domowe.
3. Brak pracy domowej lub nie przygotowanie się do lekcji uczeń powinien zgłosić nauczycielowi jeszcze przed rozpoczęciem danej lekcji.
4. W ciągu semestru uczeń ma prawo do dwukrotnego zgłoszenia braku przygotowania do lekcji, które będzie odnotowane w dzienniku elektronicznym jako np. Przez nie przygotowanie rozumiemy: brak zeszytu przedmiotowego, zeszytu ćwiczeń, pracy domowej, niegotowość do odpowiedzi, brak pomocy potrzebnych na lekcji.
5. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
6. Prace klasowe, sprawdziany i odpowiedzi ustne są obowiązkowe.
7. Prace klasowe są poprzedzone lekcją powtórzeniową i zapowiadane przez nauczyciela z tygodniowym wyprzedzeniem i podanym zakresem sprawdzanych umiejętności i wiedzy. Jeżeli z przyczyn losowych uczeń nie może ich napisać z całą klasą, może być poddany sprawdzeniu wiadomości w sposób wybrany przez nauczyciela.
8. Uczeń ma możliwość poprawy pracy klasowej, z której otrzymał ocenę niedostateczną, w terminie nie dłuższym niż 14 dni. W szczególnych przypadkach nauczyciel może określić inny termin (np. z powodu choroby ucznia lub nauczyciela).
9. Każdą pracę klasową, napisaną na ocenę niedostateczną, można poprawić tylko jeden raz i brane są pod uwagę obie oceny ze sprawdzianu.
10. Krótkie sprawdziany i kartkówki (10 – 15 min.) obejmujące treści kształcenia z trzech ostatnich różnych tematów lekcji nie muszą być zapowiadane i będą pisane jednokrotnie.
11. Ocena ze sprawdzianu semestralnego, rocznego nie musi być końcową oceną wystawioną za semestr czy rok szkolny.

12. Nauczyciel zastrzega sobie prawo indywidualizacji procesu oceniania ucznia w szczególnych przypadkach.
13. Sprawdziany pisemne będą ocenione przez nauczyciela w ciągu dwóch tygodni od ich napisania.
14. Ocenione prace klasowe i kartkówki uczeń ma obowiązek poprawić w domu lub na lekcji (decyduje nauczyciel).
15. Po dłuższej nieobecności w szkole (powyżej 2 tygodni) uczeń ma prawo nie być oceniany przez tydzień.
16. Aktywność na lekcji jest nagradzana ocenami lub "plusami". Przez aktywność rozumiemy: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi, czynna praca w grupach, wykonywanie dodatkowych zadań. Za 5 zgromadzonych plusów uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą.
17. Przy formułowaniu oceny na zakończenie semestru, roku szkolnego, hierarchia ważności ocen cząstkowych jest następująca: prace klasowe, kartkówki, odpowiedzi ustne, aktywność ucznia, praca domowa, prace długoterminowe.
18. Przy ocenianiu, nauczyciel uwzględnia możliwości intelektualne ucznia.
19. Nauczyciel może podnieść ocenę semestralną lub roczną nawet o 1 stopień uczniowi, który wyróżnia się aktywnością podczas lekcji, rozwiązuje dodatkowe problemy, wykazuje inicjatywę. Ma wiedzę ponad program, bierze udział w różnych konkursach przedmiotowych, a także pomaga słabszym uczniom w nauce.

Wiedza ucznia będzie sprawdzana w następujący sposób:

1. prace klasowe (lub testy),
2. sprawdziany i kartkówki,
3. odpowiedzi ustne,
4. prace domowe,
5. zeszyty ćwiczeń,
6. prace długoterminowe,
7. udział w konkursach przyrodniczych lub ekologicznych, wykonywanie pomocy, aktywny udział w pracach koła przyrodniczego

8. obserwacja ucznia:

- przygotowanie do lekcji,
- aktywność na lekcji,
- praca w grupie.

Informacja zwrotna

Nauczyciel - uczeń:

1. informuje uczniów o wymaganiach i kryteriach oceniania,
2. pomaga w samodzielnym planowaniu rozwoju,
3. motywuje do dalszej pracy.

Nauczyciel - rodzice:

1. informuje o wymaganiach i kryteriach oceniania,
2. informuje o aktualnym stanie rozwoju i postępów w nauce,
3. dostarcza informacji o trudnościach ucznia w nauce,
4. dostarcza informacji o uzdolnieniach ucznia,
5. daje wskazówki do pracy z uczniem.

Kryteria oceny semestralnej i rocznej:

1. Ocenę semestralną (roczną) wystawia nauczyciel najpóźniej na tydzień przed terminem klasyfikacji semestralnej (rocznej).
2. O zagrożeniu oceną niedostateczną informuje ucznia, jego rodziców oraz wychowawcę klasy na miesiąc przed klasyfikacją.
3. Wszystkie formy aktywności ucznia są oceniane w skali stopniowej.
4. Punkty uzyskane z prac klasowych i sprawdzianów przeliczane są na stopnie wg następującej skali:

100 % + zadanie dodatkowe celujący (6)

99% - 95% - bardzo dobry (5)

94 % - 90 % - bardzo dobry – (5-)

89 % - 85 % - dobry +(4+)

84 % - 75 % - dobry (4)

74 % - 71 % - dobry – (4-)

70 % - 65 % - dostateczny +(3+)

64 % - 51 % - dostateczny (3)

50 % - 45% - dostateczny – (3-)

44 - 40 % - dopuszczający + (2+)

39 % - 30 % - dopuszczający (2)

29 % - 0 % - niedostateczny (1)

5. Ocenę semestralną (roczną) wystawia się na podstawie ocen uzyskanych w ciągu całego semestru (roku), przy czym nie musi to być średnia ocen uzyskanych przez ucznia.

6. Ocenę celującą może otrzymać uczeń, który spełnia kryteria oceny, co najmniej bardzo dobrej oraz osiągnął sukcesy w konkursach przyrodniczych na szczeblu miejskim, wojewódzkim i ogólnopolskim.

Szczegółowe kryteria ocen cząstkowych

Ocena celująca – otrzymuje ją uczeń, który wykazuje się wiedzą ponad programową, potrafi rozwiązywać problemy nietypowe, jest twórczy, rozwija swoje uzdolnienia, bierze udział w konkursach przedmiotowych i zajmuje punktowane miejsca na etapie międzyszkolnym, miejskim i wojewódzkim.

Ocena bardzo dobra – otrzymuje ją uczeń, który w sposób zadowalający opanował wiedzę z danego działu oraz sprawnie posługuje się nią w samodzielnym rozwiązywaniu problemów i potrafi rozwiązywać zadania innego typu niż były rozwiązywane na lekcji.

Ocena dobra – otrzymuje ją uczeń poprawnie rozwiązujący typowe zadania z danego przedmiotu i dzięki swoim wiadomościom rozumie większość materiału.

Ocena dostateczna – otrzymuje ją uczeń, który opanował podstawowe wiadomości z przedmiotu i jest w stanie robić dalsze postępy i rozwiązywać

zadania o średnim stopniu trudności.

Ocena dopuszczająca – otrzymuje ją uczeń, który potrafi rozwiązywać proste problemy (zadania), pracuje przy pomocy nauczyciela i rokuje nadzieje, że braki, które posiada uzupełni w następnym semestrze.

Ocena niedostateczna – otrzymuje ją uczeń, który nie opanował podstawowych wiadomości z przedmiotu, nie potrafi rozwiązywać prostych problemów przyrodniczych nawet przy pomocy nauczyciela, co uniemożliwia mu dalsze zdobywanie wiedzy. Nie wyraża chęci poprawy oceny niedostatecznej częściowej np. z kartkówki, odpowiedzi ustnej, czy oceny niedostatecznej z pracy klasowej

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY IV

Przyroda – klasy czwarte - standardy wymagań (Nowa Podstawa Programowa do klasy 4)

Wymagania podstawowe - uczeń potrafi: wymienić niektóre składniki przyrody, nazwy kierunków głównych, kilka elementów pogody i przyporządkować im odpowiednie przyrządy pomiarowe, podać przykłady opadów atmosferycznych, wymienić pory roku i wyjaśnić związane z nimi zmiany zachodzące w przyrodzie, podać różne przykłady środowisk wodnych i organizmy w nich żyjące, wymienić podstawowe gat. roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych, prowadzić obserwacje przyrodnicze, wymienić po 1 przykładzie narządów i układów narządów (zwierzęcych), podać 2 podstawowe czynności życiowe organizmów, rozpoznać roślinożercę i drapieżcę, z podanych przykładów wybrać organizmy cudzożywne i samożywne, wyjaśnić, że wszystkie organizmy oddychają, wymienić sposoby rozmnażania i wyjaśnić, że rozmnażanie jest procesem warunkującym istnienie życia, rozróżnia podstawowe elementy krajobrazu, wymienić typową skałę i glebę najbliższej okolicy, rozróżnić elementy krajobrazu naturalnego i przekształconego przez człowieka, narysować plan dowolnego przedmiotu w wybranej przez siebie skali, uzasadnić konieczność ochrony przyrody, ułożyć plan dnia, stosować podstawowe zasady higieny otoczenia i człowieka, wyjaśnić rolę świeżych warzyw i owoców, wymienić prawa i obowiązki członków rodziny, uzasadnić konieczność ponownego wykorzystania surowców wtórnych, podaje rodzaje zanieczyszczeń środowiska i ich wpływ na

zdrowie człowieka, zauważa zmiany zachodzące w organizmie podczas dojrzewania, przestrzega zasad higieny intymnej, wie jak zabezpieczyć żywność przed zepsuciem.

Wymagania ponadpodstawowe – uczeń potrafi: podać przykłady zmian spowodowanych przez człowieka w środowisku naturalnym, wyznaczyć kilka sposobami kierunki główne i pośrednie i podać ich oznaczenia międzynarodowe, sprawnie posługiwać się przyrządami do obserwacji przyrody, podać jednostki pomiaru elementów pogody i opisać aktualną pogodę używając fachowej terminologii, rozróżnić opady i osady atmosferyczne, wyjaśnić wpływ pogody na samopoczucie człowieka, podać przykłady wpływu niektórych substancji na zdrowie człowieka i środowisko naturalne, podać przykłady substancji w różnych stanach skupienia, wyjaśnić, który ze stanów skupienia wody jest najważniejszy dla istnienia organizmów, wyjaśnić korzyści z uprawy roślin i hodowli zwierząt, uzasadnić, dlaczego komórki 1 organizmu mają różną budowę, wyjaśnić pojęcia: *tkanka*, *narząd*, *układ narządów*, wskazać i nazwać narządy człowieka na modelu i wymienić wszystkie czynności życiowe, wyjaśnić dlaczego rośliny stanowią ogniwo w łańcuchach pokarmowych, wyjaśnić, że w czasie oddychania wyzwolana jest energia, wyjaśnić istotę wymiany gazowej, omówić istniejące zależności między organizmami, wyjaśnić zależności między występowaniem skał a glebami, scharakteryzować formy ochrony przyrody, posługiwać się planem i mapą w terenie, wyjaśnić różnice między wysokością względną i bezwzględną, podać źródła składników pokarmowych i wyjaśnić ich rolę w życiu człowieka, wymienić narządy rozrodcze męskie i żeńskie, rozróżnić męską i żeńską komórkę rozrodczą, analizować etapy rozwoju płciowego człowieka, planować codzienne działania zmierzające do poprawy swojego środowiska.

Wymagania na ocenę celującą – uczeń ponadto potrafi: tworzyć i rozumieć teksty w różnych formach przekazu; dostosowywać różne style uczenia się do treści przedmiotu przyroda; zbierać, przechowywać i przetwarzać informacje stosownie do sytuacji; uzasadnić tworzenie przez ludzki organizm funkcjonalnej i strukturalnej całości; obliczyć średnią temperaturę powietrza i średnie ciśnienie atmosferyczne w poszczególnych porach roku, na podstawie danych otrzymywanych z obserwacji pogody w poszczególnych porach roku; sporządzić prostą mapkę klimatyczną swojej miejscowości; zaproponować styl życia zgodny z założeniami ochrony środowiska; zorganizować przy pomocy lokalnych przedsiębiorstw i samorządu uczniowskiego wystawę ze zdrową żywnością; zaproponować rozwiązanie bezodpadowej produkcji przemysłowej; podać i uzasadnić korzyści płynące z prowadzenia

gospodarstw ekologicznych i integracyjnych. Uczeń bierze udział w konkursach międzyszkolnych, miejskich, wojewódzkich i ogólnopolskich z przyrody i zajmuje punktowane miejsce.

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY Z PRZYRODY KLASA 4

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
Dział 1. Poznajemy warsztat przyrodnika				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: I.1, I.2, I.3, I.4, I.5, I.6, II.1, II.2, VI.1, VI.2				
wymienia składniki przyrody nieożywionej i ożywionej (A); podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka (A); wymienia zmysły człowieka (A); wymienia źródła informacji o przyrodzie (A); wyjaśnia, czym jest obserwacja, a czym doświadczenie (B); podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie (A);	opisuje rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata (B); przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu (C); wyjaśnia, co to jest widnokrąg (B); wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu rysuje różę głównych i pośrednich kierunków geograficznych (B); rozpoznaje obiekty w terenie przedstawione na	wymienia cechy ożywionych składników przyrody (A); wyjaśnia znaczenie obserwacji w poznawaniu przyrody (B); opisuje etapy doświadczenia (A); podpisuje na schemacie poszczególne części mikroskopu (C); opisuje sposób wyznaczania kierunku geograficznego za pomocą gnomonu (C); opisuje budowę kompasu	planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie (D); określa przeznaczenie poszczególnych części mikroskopu (C); opisuje sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej (B); porównuje sposoby wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu (C)	wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego składnika przyrody może wpłynąć na pozostałe wybrane składniki(B); planuje i prowadzi doświadczenie (D); wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów (D); wymienia nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
podaje nazwy głównych kierunków geograficznych (A); odszukuje na planie lub mapie wskazany obiekt (D)	planie i opisuje je za pomocą znaków kartograficznych (C); określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu (C); oblicza wymiary biurka w skali 1 : 10 (C);	(A); wyjaśnia zasadę tworzenia nazw kierunków pośrednich (B); oblicza rzeczywiste wymiary przedmiotu przedstawionego w różnych skalach (D); wyjaśnia, na czym polega orientowanie mapy (B)		(odległych obiektów, głębín) (B); opisuje sposób wyznaczania kierunku północnego za pomocą Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu (B)
Dział 2. Poznajemy pogodę i inne zjawiska przyrodnicze				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: II.9, II.10, II.11, III.1, III.2, III.3, III.4, III.5, III.6, V.3				
wymienia stany skupienia, w których występują substancje (A); podaje przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych w swoim otoczeniu (C); podaje przykłady występowania wody w różnych stanach	podaje przykłady ciał stałych, cieczy i gazów (C); wyjaśnia zasadę działania termometru cieczowego (B); zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną (C); opisuje, w jakich warunkach zachodzą topnienie, krzepnięcie parowanie i skraplanie (A);	wyjaśnia, popierając przykładami, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej (B); wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania (A); opisuje sposób powstawania chmur (B); wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne (B); wyjaśnia, jak powstaje	klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości (B); porównuje właściwości fizyczne ciał stałych, cieczy i gazów (C); podpisuje na mapie kierunek wiatru (C); wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem	opisuje obieg wody w przyrodzie (B); wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi (D); wymienia fenologiczne pory roku, czyli te, które wyróżnia się na podstawie fazy rozwoju roślinności (A)

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
<p>skupienia (B); odczytuje wskazania termometru (C); podaje nazwy przemian stanów skupienia wody (B); wymienia składniki pogody (A); rozpoznaje rodzaje opadów (C); wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych (A); odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody (C); wyjaśnia pojęcia: wschód Słońca, górowanie, zachód Słońca (B); wymienia daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku (A); podaje przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku (C)</p>	<p>wyjaśnia pojęcia: <i>pogoda, upał, przymrozek, mróz</i> (B); podaje nazwy osadów atmosferycznych (B); opisuje pozorną wędrówkę Słońca nad widnokretem, uwzględniając zmiany długości cienia (B); wyjaśnia pojęcia: <i>równonoc jesienna, równonoc wiosenna, przesilenie letnie, przesilenie zimowe</i> (B); opisuje cechy pogody w poszczególnych porach roku (B)</p>	<p>wiatr (B); określa aktualne zachmurzenie (C); i przyporządkowuje trzech przyrządy do rodzajów obserwacji meteorologicznych (C); opisuje zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia w zależności od wysokości Słońca nad widnokretem (B); opisuje zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokretem w poszczególnych porach roku (B)</p>	<p>określonego rodzaju opadów i osadów (D); opisuje zmiany długości cienia w ciągu dnia (B); porównuje wysokość Słońca nad widnokretem w południe oraz długość cienia w poszczególnych porach roku (C)</p>	
Dział 3. Poznajemy świat organizmów				

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: I.4, IV.1, VI.6, VI.1, VI.7, VI.9				
<p>opisuje trzy wybrane czynności życiowe organizmów (B); wyjaśnia pojęcia <i>organizm jednokomórkowy</i>, <i>organizm wielokomórkowy</i> (B); wyjaśnia pojęcia: <i>organizm samożywny</i>, <i>organizm cudzożywny</i> (B); wymienia, na podstawie ilustracji, charakterystyczne cechy drapieżników (B); układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów (C); wymienia korzyści płynące z uprawy roślin w domu i w ogrodzie (A); podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka (B)</p>	<p>wymienia czynności życiowe organizmów (A); podaje nazwy królestw organizmów (A); podaje przykłady organizmów roślinożernych i mięsożernych (B); wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność (B); wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe (B); podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego (A); podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście (A)</p>	<p>opisuje hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych (B); charakteryzuje czynności życiowe organizmów (C); opisuje cechy przedstawicieli poszczególnych królestw organizmów (B); przyporządkowuje podane organizmy do grup troficznych (samożywny, cudzożywny) (B); wymienia cechy roślinożerców (B); wymienia przedstawicieli pasożytów (B); wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa (B); wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin (B); wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu (B)</p>	<p>opisuje sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny (B); określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi (C); wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo (B); opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy (przykłady) (C)</p>	<p>uzasadnia potrzebę klasyfikacji organizmów (C); charakteryzuje wirusy (C); podaje przykłady pasożytnictwa w świecie roślin, grzybów, bakterii i protistów (B); podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt (C); wymienia nazwy kilku roślin leczniczych uprawianych w domu lub w ogrodzie (B)</p>

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
Dział 4. Odkrywamy tajemnice ciała człowieka Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: IV.1, IV.2, IV.3, IV.4, IV.5, IV.6, V.10				
wymienia składniki pokarmowe (A); opisuje znaczenie wody dla organizmu (B); wyjaśnia, dlaczego należy dokładnie zmyć pokarm (B); uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem (C); podpisuje na schemacie elementy szkieletu oraz narządy układów: pokarmowego, krwionośnego, oddechowego, nerwowego, ruchu i rozrodczego (C); wymienia zasady higieny poznanych układów (A); na rysunku powskazuje narządy zmysłów (C); rozpoznaje na ilustracji komórki rozrodcze: męską i żeńską (C); wyjaśnia pojęcie <i>zapłodnienie</i> (B);	podaje przykłady produktów spożywczych bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy (B); opisuje rolę poszczególnych układów(B); wymienia trzy funkcje szkieletu (A); opisuje rolę poszczególnych narządów zmysłów (B) wyjaśnia pojęcie <i>cięża</i> (B); wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców (B); omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania (B)	opisuje rolę składników pokarmowych w organizmie (B); wyjaśnia pojęcie <i>trawienie</i> (B); opisuje drogę pokarmu w organizmie (B); proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego (D); opisuje budowę poszczególnych narządów układu oddechowego, pokarmowego, krwionośnego, rozrodczego, nerwowego oraz układu ruchu (B); rozróżnia rodzaje połączeń kości (C); podaje nazwy największych stawów występujących w organizmie człowieka (A); wskazuje na planszy elementy budowy	wyjaśnia rolę enzymów trawiennych (B); wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu (B); wyjaśnia, na czym polega współdziałanie układów: pokarmowego, oddechowego i krwionośnego (C); opisuje wymianę gazową zachodzącą w płucach (B); wymienia zadania mózgu (B); wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia (B); uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów (D); opisuje	opisuje rolę narządów wspomagających trawienie (B); wymienia czynniki, które mogą szkodliwie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki (A); charakteryzuje rolę poszczególnych składników krwi (B); wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę (B);

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania (A); podaje przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania (B)		oka i ucha (C); opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania (B)	rozwój nowego organizmu (B)	
Dział 5. Odkrywamy tajemnice zdrowia Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: V.1, V.2, V.4, V.5, V.6, V.7, V.8, V.9, V.10				
wymienia zasady zdrowego stylu życia (A); wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk (B); wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych (A); wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu (A); wymienia numery telefonów alarmowych (A); wymienia zasady, których	podaje zasady prawidłowego odżywiania (A); wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry (B); podaje przykłady wypoczynku czynnego i biernego (B); wymienia przyczyny chorób zakaźnych (A); opisuje przyczyny zatruc (B); opisuje zasady postępowania w czasie burzy (B); podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu (A); opisuje zasady udzielania	wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia (B); opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania (C); wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej (B); wyjaśnia, czym są szczepionki (B); wymienia objawy zatruc pokarmowych ze szczególnym uwzględnieniem zatruc	wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia (B); opisuje skutki niewłaściwego odżywiania się (B); opisuje skutki niedoboru i nadmiernego spożycia poszczególnych składników pokarmowych (B); wyjaśnia, na czym polega higiena osobista (B); opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych (B); charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka (C); wymienia drobnoustroje	wyjaśnia istotę działania szczepionek (B); wyjaśnia, dlaczego należy rozsądnie korzystać z kąpieli słonecznych i solariów (B); wymienia sposoby pomocy osobom uzależnionym (B); podaje przykłady profilaktyki chorób nowotworowych (B)

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób zakaźnych (B); podaje przykłady zjawisk pogodowych, które mogą stanowić zagrożenie (B); określa sposób postępowania po użądleniu (A); podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenie dla zdrowia (A); podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka (B); wyjaśnia, czym jest asertywność (B)	pierwszej pomocy w przypadku skaleczeń i otarć (C); podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać (B); podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie (C); prezentuje właściwe zachowanie asertywne w wybranej sytuacji (C)	grzybami (B); uzasadnia celowość umieszczania symboli na opakowaniach substancji niebezpiecznych (C); wyjaśnia, na czym polega palenie bierne (B); wymienia skutki przyjmowania narkotyków (B); uzasadnia konieczność zachowań asertywnych (D)	mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę (B); opisuje sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję (B); opisuje zasady postępowania w przypadku oparzeń (C); podaje przykłady dziko rosnących roślin trujących (D); wyjaśnia, czym jest uzależnienie (B);	
Dział 6. Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: II.3, II.4, II.5, II.6, II.7, II.8, VI.1, VI.2, VI.3, VI.4, VI.5, VII.1, VII.2, VII.3, VII.4, VII.5, VII.6, VII.7, VII.8				
wyjaśnia pojęcie <i>krajobraz</i> (B); wymienia składniki, które należy uwzględnić,	wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów (B); podpisuje na rysunku	rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów (C); opisuje cechy	klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości (A); podpisuje na rysunku	wymienia nazwy: najdłuższej rzeki, największego jeziora,

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
<p>opisując krajobraz (A); wymienia nazwy krajobrazów kulturowych (A); rozpoznaje na ilustracji wzniesienia i zagłębienia (C); wymienia nazwy grup skał (A); podaje przykłady wód słonych (B); wymienia trzy formy ochrony przyrody w Polsce (A); podaje przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych (B); wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła (B)</p>	<p>elementy wzniesienia (C); podaje po jednym przykładzie skał należących do poszczególnych grup (B); wyjaśnia, czym jest próchnica (B); wyjaśnia pojęcia: <i>wody słodkie</i>, <i>wody słone</i> (B); wymienia rodzaje wód powierzchniowych (A); podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych (B); wyjaśnia czym są parki narodowe i pomniki przyrody (B); opisuje sposób zachowania się na obszarach chronionych (B)</p>	<p>poszczególnych krajobrazów kulturowych (B); opisuje wklęsłe formy terenu (B); opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych (C); na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących (C);</p> <p>opisuje zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wynikające z rozwoju rolnictwa lub związane z rozwojem przemysłu (C); wyjaśnia cel ochrony przyrody (B); wyjaśnia czym są rezerваты przyrody (B); wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną (B)</p>	<p>elementy doliny (B); opisuje proces powstawania i rolę gleby (B); opisuje, jak powstają bagna (B); charakteryzuje rodzaje wód płynących (B); podaje przykłady działalności człowieka w najbliższej okolicy, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu (B); wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości lub osiedla (D); wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym (C)</p>	<p>największej głębi oceanicznej (A); podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka (B); wyjaśnia, w jakich warunkach powstają lodowce (B); podaje przykłady występowania lodowców na Ziemi (B)</p>
<p>Dział 7. Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie</p> <p>Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: VI.5, VI.7, VI.11, VI.8, VI.7, VI.6, VI.13, VI.10</p>				
<p>wymienia przystosowania ryb do życia w wodzie (A);</p>	<p>opisuje, popierając przykładami,</p>	<p>wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne</p>	<p>porównuje świat roślin i zwierząt w górnym,</p>	<p>opisuje przystosowania dwóch–trzech gatunków</p>

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
<p>opisuje schemat rzeki, wymieniając: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście (C); podpisuje, np. na schematycznym rysunku, strefy życia w jeziorze (C); podaje przykłady organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora (B); wymienia czynniki warunkujące życie na łądzie (A); opisuje przystosowania zwierząt do zmian temperatury (C); wpisuje na schemacie warstwy lasu (C); przyporządkowuje po dwa gatunki organizmów do poszczególnych warstw lasu (C); opisuje zasady zachowania się w lesie (B); rozpoznaje na ilustracji dwa drzewa iglaste i dwa drzewa liściaste (C); wyjaśnia znaczenie łąki dla ludzi (B);</p>	<p>przystosowania zwierząt do życia w wodzie (C); opisuje, popierając przykładami, przystosowania roślin do ruchu wody (C); podaje nazwy organizmów żyjących w biegu górnym, środkowym i dolnym rzeki (B) podaje przykłady roślin strefy przybrzeżnej jeziora (A);</p> <p>wskazuje przystosowania roślin do ochrony przed niekorzystną (zbyt niską lub zbyt wysoką) temperaturą (C); wymienia nazwy przykładowych organizmów żyjących w poszczególnych warstwach lasu (B); porównuje wygląd igieł sosny i świerka (C); wymienia cechy łąki (B); wymienia zwierzęta</p>	<p>odcinki rzeki (B); opisuje przystosowania organizmów żyjących w biegu górnym, środkowym i dolnym rzeki (C); charakteryzuje przystosowania roślinności strefy przybrzeżnej jeziora (B); charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków do życia w strefie przybrzeżnej (C); charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające przed utratą wody (C); opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych (C); opisuje wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu (C); porównuje drzewa liściaste z iglastymi (C); rozpoznaje</p>	<p>środkowym i dolnym biegu rzeki (C); wyjaśnia pojęcie <i>plankton</i> (B); układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze (C); charakteryzuje wymianę gazową u roślin (C); opisuje przystosowania roślin do wykorzystania światła (B); charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach (D);</p> <p>podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych (B); przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki (C); uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt (C);</p>	<p>zwierząt lub roślin do życia w ekstremalnych warunkach lądowych (C); charakteryzuje bory, grądy, łągi i buczyny (C); wyjaśnia, czym jest walka biologiczna (B); wymienia korzyści i zagrożenia wynikające ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki (B)</p>

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
<p>wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw (B); podaje nazwy zbóż uprawianych na polach (A); podaje przykłady warzyw uprawianych na polach (A); wymienia dwa szkodniki upraw polowych (A);</p>	<p>mieszkające na łące i żerujące na niej (A); opisuje sposoby wykorzystywania roślin zbożowych (B); uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu (C)</p>	<p>rosnące w Polsce rośliny iglaste i pospolite drzewa liściaste (B) rozpoznaje pięć gatunków roślin występujących na łące (C); przedstawia, w formie łańcucha pokarmowego, proste zależności pokarmowe między poznanymi organizmami żyjącymi na łące (C); wyjaśnia, czym różnią się zboża ozime i jare (B); wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych (B)</p>	<p>przykłady innych upraw niż zboża, warzywa, drzewa i krzewy owocowe, wskazując sposoby ich wykorzystywania (B); przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych (C)</p>	

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z BIOLOGII W KLASACH 5, 7 i 8.

Zasady bieżącego oceniania uczniów:

Na lekcjach biologii oceniane są następujące obszary:

- sprawdziany
- kartkówki,
- odpowiedzi ustne,
- ćwiczenia/karty pracy
- zadania na lekcjach
- aktywność na lekcjach,
- prace dodatkowe (np.: album, plakat, poster)
- zadania domowe,
- sukcesy w konkursach

Ocena śródroczna i roczna wg średnich ocen

celujący	od 5,5
bardzo dobry	5,4-4,75
dobry	4,74-3,75
dostateczny	3,74-2,75
dopuszczający	2,74-1,75
niedostateczny	poniżej 1,74

Punktacja-sprawdzian:

celujący	100-96%
bardo dobry	95-89%
dobry	88-75%
dostateczny	74-51%
dopuszczający	50-31%
niedostateczny	poniżej 30%

Uczeń ma obowiązek systematycznego i estetycznego prowadzenia zeszytu przedmiotowego, który również może podlegać ocenie.

Uczeń ma prawo zgłosić przed lekcją nieprzygotowanie do zajęć. W ciągu półrocza uczeń ma prawo zgłosić nieprzygotowanie do lekcji oraz brak pracy wg WO. Liczba „np” do wykorzystania zależy od ilości lekcji w tygodniu.

Uczniowi, który spóźnił się na sprawdzian, kartkówkę lub zapowiedzianą na dany dzień odpowiedź ustną, nie zostanie wydłużony czas przeznaczony na tę formę sprawdzenia jego wiedzy.

Kartkówki i sprawdziany oceniane są na podstawie liczby uzyskanych punktów, według zasad przeliczania. Uczeń ma prawo do poprawy oceny częściowej – ze sprawdzianu i odpowiedzi ustnej w terminie do 2 tygodni od otrzymania tej oceny.

Każdy uczeń ma możliwość uczestniczenia w konkursach szkolnych i pozaszkolnych lub innej formie pracy, za którą może otrzymać dodatkową ocenę.

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE STOPNIE:

STOPIEŃ CELUJĄCY uczeń otrzymuje, gdy:

- biegle posługuje się nabytymi wiadomościami i umiejętnościami w sytuacjach praktycznych
- opanował pełny zakres wiedzy określonej programem nauczania,
- osiąga sukcesy w konkursach,
- systematycznie korzysta z wielu źródeł informacji,
- twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- racjonalnie wykorzystuje swoje uzdolnienia na każdych zajęciach,
- stosuje rozwiązania nietypowe,
- biegle i właściwie posługuje się pomocami dydaktycznymi.
- dzieli się swoją wiedzą z innymi uczniami

STOPIEŃ BARDZO DOBRY uczeń otrzymuje, gdy:

- opanował pełny zakres wiedzy określonej programem nauczania,
- zna i stosuje pojęcia określone programem nauczania,
- rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne,

- prezentuje wzorowe cechy i postawy podczas zajęć,
- potrafi współdziałać w grupie podczas realizacji zadań zespołowych,
- realizuje zadania indywidualnie,
- poprawnie rozpoznaje procesy zachodzące w przyrodzie, określa ich cechy, przyczyny i skutki,
- sprawnie posługuje się pomocami dydaktycznymi,
- charakteryzuje go systematyczność, konsekwencja działania, aktywność
- systematycznie, poprawnie i estetycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy
- bierze udział w konkursach,
- określa wpływ człowieka na środowisko naturalne,
- wykonuje powierzone mu zadania.

STOPIEŃ DOBRY uczeń otrzymuje, gdy:

- nie opanował w pełni zakresu wiedzy określonej w programie nauczania,
- rozwiązuje samodzielnie zadania teoretyczne,
- dobrze wykorzystuje czas zaplanowany przez nauczyciela,
- sporadycznie prezentuje swoje zainteresowanie omawianymi zagadnieniami
- poprawnie posługuje się pomocami dydaktycznymi,
- poprawnie rozpoznaje procesy zachodzące w środowisku i określa ich cechy,
- sporadycznie korzysta z różnych źródeł informacji,
- systematycznie przygotowuje się do lekcji i bierze w niej czynny udział.
- zwykle odrabia prace domowe

STOPIEŃ DOSTATECZNY uczeń otrzymuje, gdy:

- opanował minimum zakresu wiedzy określonej programem nauczania,
- rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności,
- poprawnie posługuje się pomocami dydaktycznymi, lecz wymaga też pomocy ze strony nauczyciela lub innych uczniów,
- poprawnie rozpoznaje procesy zachodzące w środowisku i określa ich podstawowe cechy,
- poprawnie stosuje poznane na lekcjach terminy/definicje,

- mało efektywnie wykorzystuje czas pracy,
- rzadko korzysta z różnych źródeł informacji,
- systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy, jednak nie zawsze wykonuje prace domowe,

STOPIEŃ DOPUSZCZAJĄCY uczeń otrzymuje, gdy:

- ma braki w opanowaniu minimum wiedzy określonej programem nauczania,
- rozwiązuje zadania o niewielkim stopniu trudności,
- w nieznacznym stopniu potrafi posługiwać się terminologią poznaną na lekcjach,
- ma trudności ze zorganizowaniem pracy, wymaga kierowania,
- nie korzysta ze źródeł informacji,
- prowadzi zeszyt niesystematycznie i niestarannie.
- słabo opanował umiejętność korzystania z pomocy dydaktycznych,
- sporadycznie odrabia prace domowe,
- zdarza się, że nie uważa na lekcjach, przeszkadza innym w pracy

STOPIEŃ NIEDOSTATECZNY uczeń otrzymuje, gdy:

- nie opanował minimum wiedzy określonej programem nauczania,
- nie jest w stanie rozwiązać najprostszych zadań
- nie potrafi organizować pracy,
- jest niesamodzielny,
- nie korzysta z żadnych źródeł informacji,
- nie prowadzi zeszytu,
- utrudnia pracę innym uczniom, ma negatywny stosunek do nauki

Ocenianie uczniów z zaleceniami poradni psychologiczno - pedagogicznej:

Nauczyciel obniża wymagania w zakresie wiedzy i umiejętności w stosunku do ucznia, u którego stwierdzono deficyty rozwojowe i choroby uniemożliwiające sprostanie wymaganiom programowym, potwierdzone orzeczeniem poradni psychologiczno-pedagogicznej lub opinią lekarza specjalisty. W stosunku do uczniów z zaleceniami z poradni zostaną zastosowane min:

- wydłużenie czasu przeznaczonego na wykonanie zadań, udzielenie pomocy przy przygotowaniu pracy dodatkowej, umożliwienie uczestnictwa w zajęciach dodatkowych,
- rozbięcie zadań złożonych na prostsze i ocenianie ich wykonania etapami,
- zamiana pracy pisemnej na odpowiedź ustną,
- stosowanie pisma komputerowego, obniżanie wymagań dotyczących estetyki zeszytu przedmiotowego,
- podczas odpowiedzi ustnych, zadawanie większej ilości prostych pytań zamiast jednego złożonego.

Wymagania edukacyjne z biologii w kl. 5

Założenia do przedmiotowych zasad oceniania

1. Użyteczność

Ocenianie powinno być nakierowane na te wiadomości i umiejętności, których opanowanie przez ucznia pozwala osiągnąć założone cele nauczania.

2. Wspomaganie procesu uczenia się i nauczania

Ocenianie powinno motywować ucznia oraz skłaniać zarówno ucznia, jak i nauczyciela do wyciągania wniosków z dotychczasowej współpracy.

3. Wielowątkowość

Proces oceniania powinien stwarzać sytuacje, w których każdy uczeń będzie miał możliwość zademonstrowania swojej wiedzy, kreatywności i oryginalności.

4. Otwartość

Kryteria oceniania powinny być zrozumiałe i jawne, a wyniki – dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Proces oceniania powinien być otwarty na analizę i weryfikację.

5. Pewność wnioskowania

Materiał zgromadzony w procesie oceniania powinien gwarantować pewność umiejętności ucznia.

6. Spójność wewnętrzna

Każdy składnik zasad oceniania powinien być zgodny ze standardami nauczania, standardami oceniania oraz z programem rozwoju szkoły.

Uwagi do nauczycieli opracowujących przedmiotowe zasady oceniania

Pracę nauczyciela biologii na II etapie kształcenia od roku szkolnego 2017/2018 regulują:

- cele kształcenia – wymagania ogólne,
- treści nauczania – wymagania szczegółowe,

- warunki i sposób realizacji,

zamieszczone na s. 120–133 **załącznika nr 2 podstawy programowej** (*Rozporządzenie MEN z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim lub znacznym, kształcenia ogólnego dla szkoły branżowej I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz dla kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej*; Dz.U. z 2017 r., poz. 59).

Zanim nauczyciel zacznie opracowywać własne przedmiotowe zasady oceniania, powinien zapoznać się z celami kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (s. 1), najważniejszymi umiejętnościami rozwijanymi w ramach kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (s. 2) oraz komentarzem do nauczania biologii (s. 14–15). Nauczyciele wszystkich przedmiotów, w tym nauczyciele biologii, powinni zapoznać się również z zadaniami szkoły szczegółowo opisanymi na s. 2–5 omawianego dokumentu. Znajduje się tam między innymi komentarz zobowiązujący do wykorzystania w procesie edukacji metody projektu, która jest szczególnie przydatna w nauczaniu biologii.

Wprowadzenie 8-letniej szkoły podstawowej ułatwi formułowanie wymagań dostosowanych do możliwości intelektualnych uczniów, z którymi nauczyciel rozpocznie naukę biologii w klasie 5. Warto się zainteresować ocenami z przyrody uzyskanymi przez uczniów w klasie 4. Będą one wskazówką do doprecyzowania wymagań na poszczególne oceny. Na pierwsze lekcje biologii w klasie 5 można też zaplanować test diagnozy wstępnej z zadaniami sprawdzającymi różne umiejętności.

Formy i zasady bieżącego oceniania

Prace pisemne w klasie			
Forma	Zakres treści nauczania	Częstotliwość	Zasady przeprowadzania
Prace klasowe (1 h lekcyjna)	jeden dział obszerny lub dwa mniejsze działy	przy 1 h tygodniowo co najmniej jedna praca klasowa w półroczu	<ul style="list-style-type: none"> • zapowiadane przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem • informacja o pracy klasowej zanotowana wcześniej w dzienniku lekcyjnym • pracę klasową poprzedza powtórzenie materiału nauczania
Sprawdziany (do 20 min)	materiał nauczania z trzech ostatnich lekcji	przy 1 h tygodniowo jeden sprawdzian w półroczu	zapowiedziane z tygodniowym wyprzedzeniem
Prace pisemne w domu			
Pisemne prace domowe	materiał nauczania z bieżącej lekcji lub przygotowanie materiału dotyczącego nowego tematu (nauczanie odwrócone)	Przy 1 h tygodniowo jedna praca w półroczu	zróżnicowane zadania zgodnie z realizowanym materiałem
Prowadzenie zeszytu ćwiczeń	zgodnie z tematami lekcji	nie mniej niż raz w półroczu	<ul style="list-style-type: none"> • zasady prowadzenia zeszytu ćwiczeń powinny zostać ustalone na pierwszej lekcji • ocenie podlega zarówno poprawność merytoryczna rozwiązywanych zadań, jak i estetyka oraz systematyczność

Inne prace domowe	<ul style="list-style-type: none"> • prace badawcze, obserwacje i hodowle wskazane w podstawie programowej • zadania związane z projektami edukacyjnymi wykonywanie plakatów, prezentacji multimedialnych do bieżącego materiału 	raz w półroczu	<ul style="list-style-type: none"> • zadania przeznaczone do pracy w grupach lub kierowane do uczniów szczególnie zainteresowanych biologią
Odpowiedzi ustne			
Ustne sprawdzenie wiadomości	materiał nauczania z trzech ostatnich lekcji	minimum jedna w półroczu	bez zapowiedzi
Pytania aktywne	lekcja bieżąca lub lekcje powtórzeniowe	częstotliwość dowolna, w zależności od predyspozycji uczniów	uczniowie sami zgłaszają się do odpowiedzi lub są wyznaczani przez nauczyciela
Referowanie pracy grupy	lekcja bieżąca lub lekcje powtórzeniowe	w zależności od metod pracy stosowanych na lekcji	należy zwrócić uwagę na to, aby w kolejnym referowaniu wspólnych prac zmieniały się osoby referujące
Praca na lekcji	bieżący materiał nauczania	jedna lub dwie oceny w półroczu	<ul style="list-style-type: none"> • oceniane są aktywność, zaangażowanie, umiejętność pracy w grupie lub w parach • w ocenianiu można uwzględnić ocenę koleżeńską lub samoocenę

Pozostałe przedmiotowe zasady oceniania

1. Pisemne prace klasowe

Pisemne prace klasowe są obowiązkowe.

W przypadku nieobecności usprawiedliwionej uczeń musi napisać pracę klasową w ciągu dwóch tygodni od daty powrotu do szkoły. Jeżeli nieobecność jest nieusprawiedliwiona, uczeń przystępuje do pracy klasowej na pierwszej lekcji, na którą przyszedł.

Uczeń ma prawo raz w półroczu poprawić pracę klasową. Obie oceny są wpisywane do dziennika, a pod uwagę jest brana ocena poprawkowa, nawet jeśli jest niższa od poprawianej.

2. Sprawdziany

Nieobecność ucznia na sprawdzianie nie obliguje go do pisemnego zaliczenia danej partii materiału.

3. Wymagania na poszczególne oceny szkolne z prac pisemnych

Od ucznia wymaga się uzyskania następujących wyników na poszczególne oceny:

- 100–98% – celujący,
- 97–90% – bardzo dobry,
- 89–71% – dobry,
- 70–50% – dostateczny,
- 49–31% – dopuszczający,
- 30–0% – niedostateczny.

4. Odpowiedzi ustne

Przy wystawianiu oceny za odpowiedź ustną nauczyciel jest zobowiązany do udzielenia uczniowi informacji zwrotnej.

Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do odpowiedzi ustnej bez usprawiedliwienia raz w półroczu. Nieprzygotowanie zgłasza nauczycielowi przed lekcją lub na jej początku, zanim nauczyciel wywoła go do odpowiedzi.

Kolejne nieprzygotowanie może zgłosić uczeń uczęszczający do dwóch szkół (np. muzycznej), w okresie odbywających się przesłuchań i egzaminów albo reprezentujący szkołę w ważnych konkursach artystycznych lub zawodach sportowych.

5. Prace domowe

Uczeń ma prawo nie wykonać w półroczu jednej pracy, ale musi ją uzupełnić na następną lekcję.

Zadania związane z realizacją projektu edukacyjnego reguluje rozporządzenie o ocenianiu.

6. Praca na lekcji

Uczeń może otrzymać ocenę celującą, jeżeli:

- samodzielnie zaprojektuje i wykona doświadczenie na lekcji lub omówi doświadczenie wykonane w domu,
- aktywnie uczestniczy w lekcji z zadawaniem pytań aktywnych,
- przygotowuje materiały do lekcji odwróconej.

Sprawdzenie i ocenianie sumujące postępy ucznia

Podsumowaniem edukacyjnych osiągnięć ucznia w danym roku szkolnym są **ocena śródroczna** i **ocena roczna**. Nauczyciel wystawia je po uwzględnieniu wszystkich form aktywności ucznia oraz wagi ocen cząstkowych.

Przedmiotowe zasady oceniania zostały opracowane na podstawie wytycznych zawartych w *Rozporządzeniu MEN z dnia 10 czerwca*

2015 r. (poz. 843) w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych, a także Rozporządzenia MEN z dnia 11 sierpnia 2016 r. (poz. 1278) zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 7 szkoły podstawowej oparte na Programie nauczania biologii Puls życia autorstwa Anny Zdziennickiej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Biologia jako nauka	1. Biologia jako nauka	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa przedmiot badań biologii jako nauki podaje przykłady dziedzin biologii wymienia dziedziny biologii zajmujące się budową i funkcjonowaniem człowieka wymienia źródła wiedzy biologicznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> korzysta z poszczególnych źródeł wiedzy opisuje cechy organizmów żywych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> posługuje się właściwymi źródłami wiedzy biologicznej podczas rozwiązywania problemów rozzróżnia próby kontrolną i badawczą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrane dziedziny biologii przedstawia metody badań stosowanych w biologii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje i krytycznie analizuje informacje z różnych źródeł dotyczące różnych dziedzin biologii
	2. Komórkowa budowa organizmów	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje komórkę jako podstawową jednostkę organizacji życia wymienia elementy budowy komórek: roślinnej, zwierzęcej, grzybowej i bakteryjnej obserwuje preparaty przygotowane przez nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje poszczególnych struktur komórkowych posługuje się mikroskopem z pomocą nauczyciela wykonuje proste preparaty mikroskopowe z pomocą nauczyciela rysuje obraz widziany pod mikroskopem 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia pod mikroskopem, na schemacie, zdjęciu lub na podstawie opisu poszczególne elementy budowy komórki samodzielnie wykonuje proste preparaty mikroskopowe z niewielką pomocą nauczyciela rysuje obraz widziany pod mikroskopem wyjaśnia rolę poszczególnych elementów komórki porównuje budowę różnych komórek 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę i funkcje struktur komórkowych analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek wyciąga wnioski dotyczące komórkowej budowy organizmów na podstawie obserwacji preparatów wykonuje preparaty mikroskopowe, ustawia ostrość obrazu za pomocą śrub: makro- i mikrometrycznej, samodzielnie rysuje obraz widziany pod mikroskopem 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje przestrzenny model komórki z dowolnego materiału analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek oraz wykazuje związek ich budowy z pełnią funkcją samodzielnie wykonuje preparaty mikroskopowe sprawnie posługuje się mikroskopem dokładnie rysuje obraz widziany pod mikroskopem

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Biologia jako nauka	3. Hierarchiczna budowa organizmów. Tkanki zwierzęce	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje komórkę jako podstawowy element budowy ciała człowieka wyjaśnia, czym jest tkanka wymienia podstawowe rodzaje tkanek zwierzęcych wyjaśnia, czym jest narząd wymienia układy narządów człowieka wymienia rodzaje tkanki łącznej 	<ul style="list-style-type: none"> określa najważniejsze funkcje poszczególnych tkanek zwierzęcych podaje rozmieszczenie przykładowych tkanek zwierzęcych w organizmie opisuje podstawowe funkcje poszczególnych układów narządów 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę poszczególnych tkanek zwierzęcych rysuje schemat komórki nerwowej i opisuje poszczególne elementy jej budowy rozpoznaje pod mikroskopem lub na ilustracji rodzaje tkanek zwierzęcych wyjaśnia funkcje poszczególnych układów narządów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rodzaje tkanki nabłonkowej charakteryzuje rolę poszczególnych składników morfotycznych krwi opisuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka przyporządkowuje tkanki do narządów i układów narządów analizuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje związek między budową a funkcją poszczególnych tkanek zwierzęcych wykazuje zależność między poszczególnymi układami narządów tworzy mapę pojęciową ilustrującą hierarchiczną budowę organizmu człowieka
	II. Skóra – powłoka organizmu	4. Budowa i funkcje skóry	<ul style="list-style-type: none"> wymienia warstwy skóry przedstawia podstawowe funkcje skóry wymienia wytwory naskórka z pomocą nauczyciela omawia wykonane doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje skóry i warstwy podskórnej rozpoznaje na ilustracji lub schemacie warstwy skóry samodzielnie omawia wykonane doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje na konkretnych przykładach związek między budową a funkcjami skóry opisuje funkcje poszczególnych wytworów naskórka z pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie opisu wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu
5. Higiena i choroby skóry		<ul style="list-style-type: none"> wymienia choroby skóry podaje przykłady dolegliwości skóry omawia zasady pielęgnacji skóry młodzieńczej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje stan zdrowej skóry wskazuje konieczność dbania o dobry stan skóry wymienia przyczyny grzybic skóry wskazuje metody zapobiegania grzybicom skóry klasyfikuje rodzaje oparzeń i odmrożeń skóry omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń skóry 	<ul style="list-style-type: none"> omawia objawy dolegliwości skóry wyjaśnia, czym są alergie skórne wyjaśnia zależność między ekspozycją skóry na silne nasłonecznienie a rozwojem czerniaka uzasadnia konieczność konsultacji lekarskiej w przypadku pojawienia się zmian na skórze 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ promieni słonecznych na skórę wyszukuje informacje o środkach kosmetycznych z filtrem UV przeznaczonych dla młodzieży demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń skóry 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje pytania i przeprowadza wywiad z lekarzem lub pielęgniarzką na temat chorób skóry oraz profilaktyki czerniaka i grzybicy wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat chorób, profilaktyki i pielęgnacji skóry młodzieńczej do projektu edukacyjnego

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Aparat ruchu	6. Aparat ruchu. Budowa szkieletu	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje części bierną i czynną aparatu ruchu podaje nazwy wskazanych elementów budowy szkieletu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na schemacie, rysunku i modelu szkielet osiowy oraz szkielet obręczy i kończyn 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób działania części biernej i czynnej aparatu ruchu wskazuje na związek budowy kości z ich funkcją w organizmie rozpoznaje różne kształty kości 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek budowy kości z ich funkcją w organizmie 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje podane kości pod względem kształtów na przykładzie własnego organizmu wykazuje związek budowy kości z ich funkcją
	7. Budowa i rola szkieletu osiowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy szkieletu osiowego wymienia elementy budujące klatkę piersiową podaje nazwy odcinków kręgosłupa 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na modelu lub ilustracji mózgo- i trzewioczaszkę wymienia narządy chronione przez klatkę piersiową wskazuje na schemacie, rysunku i modelu elementy szkieletu osiowego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kości budujące szkielet osiowy charakteryzuje funkcje szkieletu osiowego wyjaśnia związek budowy czaszki z pełnionymi przez nią funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę chrząstek w budowie klatki piersiowej porównuje budowę poszczególnych odcinków kręgosłupa rozpoznaje elementy budowy mózgowoczaszki i trzewioczaszki 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje związek budowy poszczególnych kręgów kręgosłupa z pełnioną przez nie funkcją wykazuje związek budowy odcinków kręgosłupa z pełnioną przez nie funkcją
	8. Szkielet kończyn oraz ich obręczy	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy budowy szkieletu kończyn oraz ich obręczy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na modelu lub schemacie kości kończyny górnej i kończyny dolnej wymienia rodzaje połączeń kości opisuje budowę stawu rozpoznaje rodzaje stawów odróżnia staw zawiasowy od stawu kulistego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kości tworzące obręcz barkową i miedniczną porównuje budowę kończyny górnej i dolnej charakteryzuje połączenia kości wyjaśnia związek budowy stawu z zakresem ruchu kończyny 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek budowy szkieletu kończyn z funkcjami kończyn górnej i dolnej wykazuje związek budowy szkieletu obręczy kończyn z ich funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje funkcje kończyn górnej i dolnej oraz wykazuje związek z funkcjonowaniem człowieka w środowisku

9. Kości – elementy składowe szkieletu	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje budowę kości • omawia cechy fizyczne kości • wskazuje miejsce występowania szpiku kostnego • wymienia składniki chemiczne kości 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie ilustracji doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje z pomocą nauczyciela doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości • omawia znaczenie składników chemicznych kości • opisuje rolę szpiku kostnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje przygotowane doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości • demonstruje na przykładzie cechy fizyczne kości 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje i samodzielnie wykonuje doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości • wyszukuje odpowiednie informacje i przeprowadza doświadczenie ilustrujące wytrzymałość kości na złamanie
--	--	---	---	---	--

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	10. Budowa i znaczenie mięśni	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje tkanki mięśniowej • wskazuje położenie tkanek mięśniowej gładkiej i poprzecznie prążkowanej szkieletowej 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcje wskazanych mięśni szkieletowych • opisuje cechy tkanki mięśniowej • z pomocą nauczyciela wskazuje na ilustracji najważniejsze mięśnie szkieletowe 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje mięśnie szkieletowe wskazane na ilustracji • opisuje czynności mięśni wskazanych na schemacie • wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie mięśni • omawia warunki prawidłowej pracy mięśni 	<ul style="list-style-type: none"> • określa warunki prawidłowej pracy mięśni • charakteryzuje budowę i funkcje mięśni gładkich i poprzecznie prążkowanych • przedstawia negatywny wpływ środków dopingujących na zdrowie człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • na przykładzie własnego organizmu analizuje współdziałanie mięśni, ścięgien, kości i stawów w wykonywaniu ruchów

<p>11. Higiena i choroby aparatu ruchu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia naturalne krzywizny kręgosłupa • opisuje przyczyny powstawania wad postawy • wymienia choroby aparatu ruchu • wskazuje ślad stopy z płaskostopiem • omawia przedstawione na ilustracji wady podstawy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przedstawione na ilustracji wady postawy • opisuje urazy kończyn • omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów kończyn • omawia przyczyny chorób aparatu ruchu • omawia wady budowy stóp 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje naturalne krzywizny kręgosłupa • wyjaśnia przyczyny powstawania wad postawy • charakteryzuje zmiany zachodzące wraz z wiekiem w układzie kostnym • określa czynniki wpływające na prawidłowy rozwój masy mięśniowej ciała • wyjaśnia przyczyny i skutki osteoporozy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje informacje dotyczące zapobiegania płaskostopiu • wyjaśnia konieczność stosowania rehabilitacji po przebytych urazach • planuje i demonstruje czynności udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów kończyn • analizuje przyczyny urazów ścięgien • przewiduje skutki przyjmowania nieprawidłowej postawy ciała 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje i prezentuje ćwiczenia zapobiegające deformacjom kręgosłupa • wyszukuje i prezentuje ćwiczenia rehabilitacyjne likwidujące płaskostopie • uzasadnia konieczność regularnych ćwiczeń gimnastycznych dla prawidłowego funkcjonowania aparatu ruchu
--	---	--	--	---	--

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IV. Układ pokarmowy	12. Pokarm – budulec i źródło energii	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe składniki odżywcze wymienia produkty spożywcze zawierające białko podaje przykłady pokarmów, które są źródłem węglowodanów wymienia pokarmy zawierające tłuszcze omawia z pomocą nauczyciela przebieg doświadczenia wykrywającego obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje składniki odżywcze na budulcowe i energetyczne określa aminokwasy jako cząsteczki budulcowe białek wskazuje rolę tłuszczów w organizmie samodzielnie omawia przebieg doświadczenia wykrywającego obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie składników odżywczych dla organizmu określa znaczenie błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu układu pokarmowego uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw porównuje pokarmy pełnowartościowe i niepełnowartościowe analizuje etykiety produktów spożywczych pod kątem zawartości różnych składników odżywczych przeprowadza z pomocą nauczyciela doświadczenie wykrywające obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje na przykładach źródła składników odżywczych i wyjaśnia ich znaczenie dla organizmu wyjaśnia związek między spożywaniem produktów białkowych a prawidłowym wzrostem ciała omawia rolę aminokwasów egzogennych w organizmie porównuje wartość energetyczną węglowodanów i tłuszczów wyjaśnia skutki nadmiernego spożywania tłuszczów samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych analizuje zależność między rodzajami spożywanych pokarmów a funkcjonowaniem organizmu

<p>13. Witaminy, sole mineralne, woda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady witamin rozpuszczalnych w wodzie i w tłuszczach • podaje przykład jednej awitaminozy • wymienia najważniejsze pierwiastki budujące ciało organizmów • podaje rolę dwóch wybranych makroelementów w organizmie człowieka • wymienia po trzy makroelementy i mikroelementy • omawia z pomocą nauczyciela przebieg doświadczenia dotyczącego wykrywania witaminy C 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia witaminy rozpuszczalne w wodzie i w tłuszczach • wymienia skutki niedoboru witamin • wskazuje rolę wody w organizmie • omawia znaczenie makroelementów i mikroelementów w organizmie człowieka • omawia na schemacie przebieg doświadczenia dotyczącego wykrywania witaminy C 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rodzaje witamin • przedstawia rolę i skutki niedoboru witamin: A, C, B₆, B₁₂, B₉, D • przedstawia rolę i skutki niedoboru składników mineralnych: Mg, Fe, Ca • określa skutki niewłaściwej suplementacji witamin i składników mineralnych • na przygotowanym sprzęcie i z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie dotyczące wykrywania witaminy C 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje skutki niedoboru witamin, makroelementów i mikroelementów w organizmie • przewiduje skutki niedoboru wody w organizmie • samodzielnie wykonuje doświadczenie dotyczące witaminy C 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje informacje dotyczące roli błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu przewodu pokarmowego • wyszukuje odpowiednie informacje, planuje i wykonuje doświadczenie dotyczące witaminy C
---	--	--	---	---	---

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IV. Układ pokarmowy	14. Budowa i rola układu pokarmowego	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega trawienie pokarmów • wymienia rodzaje zębów u człowieka • wymienia odcinki przewodu pokarmowego człowieka • omawia z pomocą nauczyciela przebieg doświadczenia badającego wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę poszczególnych rodzajów zębów • wskazuje odcinki przewodu pokarmowego na planszy lub modelu • rozpoznaje wątrobę i trzustkę na schemacie • lokalizuje położenie wątroby i trzustki we własnym ciele • samodzielnie omawia przebieg doświadczenia badającego wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje poszczególne rodzaje zębów człowieka • wykazuje rolę zębów w mechanicznej obróbce pokarmu • omawia funkcje poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego • lokalizuje odcinki przewodu pokarmowego i wskazuje odpowiednie miejsca <p>na powierzchni swojego ciała</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje funkcje wątroby i trzustki • przeprowadza z pomocą nauczyciela doświadczenie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie procesu trawienia • opisuje etapy trawienia pokarmów w poszczególnych odcinkach przewodu pokarmowego • analizuje miejsca wchłaniania strawionego pokarmu <p>i wody</p> <ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie przeprowadza doświadczenie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje odpowiednie informacje, planuje i przeprowadza doświadczenie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi • uzasadnia konieczność stosowania zróżnicowanej diety dostosowanej do potrzeb organizmu • uzasadnia konieczność dbałości o zęby

<p>15. Higiena i choroby układu pokarmowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa zasady zdrowego żywienia • wymienia przykłady chorób układu pokarmowego • wymienia zasady profilaktyki chorób układu pokarmowego • według podanego wzoru oblicza indeks masy ciała • wymienia przyczyny próchnicy zębów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje grupy pokarmów w piramidzie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej • wskazuje na zależność diety od zmiennych warunków zewnętrznych • układu jadłospis w zależności od zmiennych warunków zewnętrznych • wymienia choroby układu pokarmowego • analizuje indeks masy ciała swój i kolegów, wykazuje prawidłowości i odchylenia od normy • omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku zakrztuszenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>wartość energetyczna pokarmu</i> • wykazuje zależność między dietą a czynnikami, które ją warunkują • przewiduje skutki złego odżywiania się • wykazuje, że WZW A, WZW B i WZW C są chorobami związanymi z higieną układu pokarmowego • omawia zasady profilaktyki choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy, zatrucia pokarmowego i raka jelita grubego • analizuje indeks masy ciała w zależności od stosowanej diety 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między higieną odżywiania się a chorobami układu pokarmowego • demonstruje czynności udzielania pierwszej pomocy w przypadku zakrztuszenia • wskazuje zasady profilaktyki próchnicy zębów • wyjaśnia, dlaczego należy stosować dietę zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb organizmu (wiek, stan zdrowia, tryb życia, aktywność fizyczna, pora roku) • układu odpowiednią dietę dla uczniów z nadwagą i niedowagą 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje i prezentuje wystąpienie w dowolnej formie na temat chorób związanych z zaburzeniami łąknienia i przemiany materii • uzasadnia konieczność badań przesiewowych w celu wykrywania wczesnych stadiów raka jelita grubego
---	---	---	--	--	--

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
V. Układ krążenia	16. Budowa i funkcje krwi	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy elementów morfotycznych krwi • wymienia grupy krwi • wymienia składniki biorące udział w krzepnięciu krwi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje krwi • wymienia grupy krwi i wyjaśnia, co stanowi podstawę ich wyodrębnienia • wyjaśnia, co to jest konflikt serologiczny 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie krwi • charakteryzuje elementy morfotyczne krwi • omawia rolę hemoglobiny • przedstawia społeczne znaczenie krwiodawstwa • przewiduje skutki konfliktu serologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady transfuzji krwi • wyjaśnia mechanizm krzepnięcia krwi • rozpoznaje elementy morfotyczne krwi na podstawie obserwacji mikroskopowej 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę wykonywania badań zapobiegających konfliktowi serologicznemu • analizuje wyniki laboratoryjnego badania krwi
	17. Krwiobieg	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia narządy układu krwionośnego • z pomocą nauczyciela omawia na podstawie ilustracji mały i duży obieg krwi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje wybranego naczynia krwionośnego • porównuje budowę i funkcje żył, tętnic oraz naczyń włosowatych • opisuje funkcje zastawek żylnych 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje krwiobieg mały i duży • opisuje drogę krwi płynącej w małym i dużym krwiobiegu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje poszczególne naczynia krwionośne na ilustracji • wykazuje związek budowy naczyń krwionośnych z pełnionymi przez nie funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje związek przepływu krwi w naczyniach z wymianą gazową
	18. Budowa i działanie serca	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje położenie serca we własnym ciele • wymienia elementy budowy serca • podaje prawidłową wartość pulsu i ciśnienia zdrowego człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje elementy budowy serca i naczynia krwionośnego na schemacie (ilustracji z podręcznika) • wyjaśnia, czym jest puls 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje mechanizm pracy serca • omawia fazy cyklu pracy serca • mierzy koledze puls • wyjaśnia różnicę między ciśnieniem skurczowym a ciśnieniem rozkurczowym krwi 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje rolę zastawek w funkcjonowaniu serca • porównuje wartości ciśnienia skurczowego i rozkurczowego krwi • omawia doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i ciśnienia krwi 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i ciśnienia krwi
	19. Higiena i choroby układu krwionośnego	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia choroby układu krwionośnego • omawia pierwszą pomoc w wypadku krwawień i krwotoków 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny chorób układu krwionośnego • wymienia czynniki wpływające korzystnie na funkcjonowanie układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny chorób układu krwionośnego • charakteryzuje objawy krwotoku żylnego i tętniczego • wyjaśnia, na czym polega białaczka i anemia • przedstawia znaczenie aktywności fizycznej i prawidłowej diety dla właściwego funkcjonowania układu 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje portfolio na temat chorób układu krwionośnego • demonstruje pierwszą pomoc w wypadku krwotoków • wyjaśnia znaczenie badań profilaktycznych chorób układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje i prezentuje w dowolnej formie materiały edukacyjne oświaty zdrowotnej na temat chorób społecznych: miażdżycy, nadciśnienia tętniczego i zawałów serca

			krwionośnego		
20. Układ limfatyczny	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy układu limfatycznego wymienia narządy układu limfatycznego 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę układu limfatycznego omawia rolę węzłów chłonnych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę układu limfatycznego 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracji lub schemacie narządy układu limfatycznego 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje układ limfatyczny z układem krwionośnym

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
V. Układ krążenia	21. Budowa i funkcjonowanie układu odpornościowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy układu odpornościowego wymienia rodzaje odporności przedstawia różnice między surowicą a szczepionką 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia odporność swoistą i nieswoistą, czynną i bierną, naturalną i sztuczną definiuje szczepionkę i surowicę jako czynniki odpowiadające za odporność nabytą 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę elementów układu odpornościowego charakteryzuje rodzaje odporności określa zasadę działania szczepionki i surowicy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm działania odporności swoistej opisuje rodzaje leukocytów odróżnia działanie szczepionki od działania surowicy 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wykaz szczepień w swojej książeczce zdrowia ocenia znaczenie szczepień
	22. Zaburzenia funkcjonowania układu odpornościowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki mogące wywołać alergię opisuje objawy alergii 	<ul style="list-style-type: none"> określa przyczynę choroby AIDS wyjaśnia, na czym polega transplantacja narządów podaje przykłady narządów, które można przeszczepiać 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób zakażenia HIV wskazuje drogi zakażenia się HIV wskazuje zasady profilaktyki AIDS 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że alergię jest związana z nadwrażliwością układu odpornościowego ilustruje przykładami znaczenie transplantologii 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie przeszczepów oraz zgody na transplantację narządów po śmierci
VI. Układ oddechowy	23. Budowa i rola układu oddechowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia odcinki układu oddechowego rozpoznaje na ilustracji narządy układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje elementów układu oddechowego opisuje rolę nagłośni na podstawie własnego organizmu przedstawia mechanizm wentylacji płuc 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia drogi oddechowe i narządy wymiany gazowej wykazuje związek budowy elementów układu oddechowego z pełnionymi funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia głośnię i nagłośnię demonstruje mechanizm modulacji głosu definiuje płuca jako miejsce wymiany gazowej wykazuje związek między budową a funkcją płuc 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje z dowolnych materiałów model układu oddechowego wyszukuje odpowiednie metody i bada pojemność własnych płuc
	24. Mechanizm wymiany gazowej	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy biorące udział w procesie wentylacji płuc demonstruje na sobie mechanizm wdechu i wydechu z pomocą nauczyciela omawia doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice w ruchach klatki piersiowej i przepony podczas wdechu i wydechu przedstawia rolę krwi w transporcie gazów oddechowych omawia zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym oblicza liczbę wdechów i wydechów przed wysiłkiem fizycznym i po nim z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia procesy wentylacji płuc i oddychania komórkowego opisuje dyfuzję O₂ i CO₂ zachodzącą w pęcherzykach płucnych wyjaśnia zależność między liczbą oddechów a wysiłkiem fizycznym na przygotowanym sprzęcie samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje wyniki doświadczenia wykrywającego CO₂ w wydychanym powietrzu przedstawia graficznie zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym analizuje proces wymiany gazowej w płucach i tkankach omawia obserwację dotyczącą wpływu wysiłku fizycznego na częstość oddechów samodzielnie przygotowuje zestaw laboratoryjny i przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność CO₂ w wydychanym powietrzu 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i wykonuje obserwację wpływu wysiłku fizycznego na częstość oddechów wyszukuje odpowiednie informacje, planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność CO₂ w wydychanym powietrzu

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
VI. Układ oddechowy	25. Oddychanie komórkowe	<ul style="list-style-type: none"> definiuje mitochondrium jako miejsce oddychania komórkowego wskazuje ATP jako nośnik energii 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje słownie równanie reakcji chemicznej ilustrujące utlenianie glukozy 	<ul style="list-style-type: none"> określa znaczenie oddychania komórkowego zapisuje za pomocą symboli chemicznych równanie reakcji ilustrujące utlenianie glukozy omawia rolę ATP w organizmie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób magazynowania energii w ATP 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zależność między ilością mitochondriów a zapotrzebowaniem narządów na energię
	26. Higiena i choroby układu oddechowego	<ul style="list-style-type: none"> definiuje kichanie i kaszel jako reakcje obronne organizmu wymienia choroby układu oddechowego wymienia czynniki wpływające na prawidłowe funkcjonowanie układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje źródła infekcji górnych i dolnych dróg oddechowych określa sposoby zapobiegania chorobom układu oddechowego opisuje przyczyny astmy omawia zasady postępowania w przypadku utraty oddechu omawia wpływ zanieczyszczeń pyłowych na prawidłowe funkcjonowanie układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> podaje objawy wybranych chorób układu oddechowego wyjaśnia związek między wdychaniem powietrza przez nos a profilaktyką chorób układu oddechowego opisuje zasady profilaktyki anginy, gruźlicy i raka płuc rozdziela czynne i bierne palenie tytoniu 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność między zanieczyszczeniem środowiska a zachorowalnością na astmę demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w wypadku zatrzymania oddechu analizuje wpływ palenia tytoniu na funkcjonowanie układu oddechowego wyszukuje w dowolnych źródłach informacje na temat przyczyn rozwoju raka płuc 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza według podanego schematu i pod opieką nauczyciela badanie zawartości substancji smolistych w jednym papierosie przeprowadza wywiad w przychodni zdrowia na temat profilaktyki chorób płuc
VII. Układ wydalniczy	27. Budowa i działanie układu wydalniczego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady substancji, które są wydalane przez organizm człowieka wymienia narządy układu wydalniczego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia <i>wydalenie</i> i <i>defekacja</i> wymienia drogi wydalania zbędnych produktów przemiany materii wymienia CO₂ i mocznik jako niezbędne produkty przemiany materii 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje wydalanie i defekację omawia na podstawie ilustracji proces powstawania moczu wskazuje na modelu lub ilustracji miejsce powstawania moczu pierwotnego opisuje sposoby wydalania mocznika i CO₂ 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na modelu lub materiale świeżym warstwy budujące nerkę omawia rolę układu wydalniczego w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje z dowolnego materiału model układu moczowego tworzy schemat przemian substancji odżywczych od zjedzenia do wydalania

Temat	Poziom wymagań				
	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
28. Higiena i choroby układu wydalniczego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady higieny układu wydalniczego wymienia choroby układu wydalniczego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na zakażenia dróg moczowych i kamicę nerkową jako choroby układu wydalniczego wymienia badania stosowane w profilaktyce tych chorób określa dzienne zapotrzebowanie organizmu człowieka na wodę 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny chorób układu wydalniczego omawia na ilustracji przebieg dializy wyjaśnia znaczenie wykonywania badań kontrolnych moczu wskazuje na konieczność okresowego wykonywania badań kontrolnych moczu 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność picia dużych ilości wody podczas leczenia chorób nerek ocenia rolę dializy w ratowaniu życia uzasadnia konieczność regularnego opróżniania pęcherza moczowego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje własne wyniki laboratoryjnego badania moczu i na tej podstawie określa stan zdrowia własnego układu wydalniczego
29. Budowa i funkcjonowanie układu dokrewnego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia gruczoły dokrewne wymienia przykłady hormonów wskazuje na ilustracji położenie najważniejszych gruczołów dokrewnych 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje gruczoły na gruczoły wydzielania zewnętrznego i wewnętrznego wyjaśnia pojęcie <i>gruczoł dokrewny</i> wyjaśnia, czym są hormony podaje przyczyny cukrzycy 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy hormonów przyporządkowuje hormony do odpowiednich gruczołów, które je wytwarzają charakteryzuje działanie insuliny i glukagonu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia biologiczną rolę hormonu wzrostu, tyroksyny, insuliny, adrenaliny, testosteronu, estrogenów omawia znaczenie swoistego działania hormonów wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie insuliny i glukagonu 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że nie należy bez konsultacji z lekarzem przyjmować preparatów i leków hormonalnych
30. Zaburzenia funkcjonowania układu dokrewnego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia skutki nadmiaru i niedoboru hormonu wzrostu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie <i>równowaga hormonalna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje skutki nadmiaru i niedoboru hormonów 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia związek niedoboru insuliny z cukrzycą 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i wykazuje różnice między cukrzycą typu 1 i 2

31. Budowa i rola układu nerwowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje układu nerwowego wymienia elementy budowy ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego rozpoznaje na ilustracji ośrodkowy i obwodowy układ nerwowy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje elementy budowy komórki nerwowej wskazuje na ilustracji neuronu przebieg impulsu nerwowego wyróżnia somatyczny i autonomiczny układ nerwowy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje układu nerwowego porównuje działanie układów nerwowego i dokrewnego wykazuje związek budowy komórki nerwowej z jej funkcją omawia działanie ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób działania synapsy charakteryzuje funkcje somatycznego i autonomicznego układu nerwowego porównuje funkcje współczulnej i przywspółczulnej części autonomicznego układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia rolę regulacji nerwowo-hormonalnej w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu
------------------------------------	--	---	--	--	---

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
VIII. Regulacja nerwowo-hormonalna	32. Ośrodkowy układ nerwowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na ilustracji najważniejsze elementy mózgowia wymienia mózgowie i rdzeń kręgowy jako narządy ośrodkowego układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy budowy rdzenia kręgowego na ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę rdzenia kręgowego objaśnia na ilustracji budowę mózgowia 	<ul style="list-style-type: none"> określa mózgowie jako jednostkę nadrzędną w stosunku do pozostałych części układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia nadrzędną funkcję mózgowia w stosunku do pozostałych części układu nerwowego
	33. Obwodowy układ nerwowy. Odruchy	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje nerwów obwodowych podaje po trzy przykłady odruchów warunkowych i bezwarunkowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia włókna czuciowe i ruchowe omawia na podstawie ilustracji drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym odróżnia odruchy warunkowe i bezwarunkowe 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między odruchem warunkowym a bezwarunkowym charakteryzuje odruchy warunkowe i bezwarunkowe przedstawia graficznie drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę odruchów warunkowych w procesie uczenia się na podstawie rysunku wyjaśnia mechanizm odruchu kolanowego 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi znaczenia odruchów warunkowych i bezwarunkowych w życiu człowieka demonstruje na koleździe odruch kolanowy i wyjaśnia działanie tego odruchu

	34. Higiena i choroby układu nerwowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wywołujące stres podaje przykłady trzech chorób spowodowanych stresem 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sposoby radzenia sobie ze stresem wymienia przykłady chorób układu nerwowego przyporządkowuje wybranym chorobom układu nerwowego charakterystyczne objawy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia dodatni i ujemny wpływ stresu na funkcjonowanie organizmu opisuje przyczyny nerwicy rozpoznaje cechy depresji wymienia choroby układu nerwowego: padaczkę, autyzm, stwardnienie rozsiane, chorobę Alzheimera 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny chorób układu nerwowego omawia wpływ snu na procesy uczenia się i zapamiętywania oraz na odporność organizmu charakteryzuje objawy depresji, padaczki, autyzmu, stwardnienia rozsianego, choroby Alzheimera 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje związek między prawidłowym wysypianiem się a funkcjonowaniem organizmu
IX. Narządy zmysłów	35. Budowa i działanie narządu wzroku	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie zmysłów w życiu człowieka rozdziela w narządzie wzroku aparat ochronny oka i gałkę oczną wymienia elementy wchodzące w skład aparatu ochronnego oka rozpoznaje na ilustracji elementy budowy oka 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje elementów aparatu ochronnego oka wyjaśnia pojęcie <i>akomodacja oka</i> omawia znaczenie adaptacji oka omawia funkcje elementów budowy oka 	<ul style="list-style-type: none"> określa funkcję aparatu ochronnego oka wykazuje związek budowy elementów oka z pełnionymi przez nie funkcjami opisuje drogę światła w oku wskazuje lokalizację receptorów wzroku ilustruje w formie prostego rysunku drogę światła w oku i powstawanie obrazu na siatkówce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia powstawanie obrazu na siatkówce planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące reakcję tęczówki na światło o różnym natężeniu ilustruje za pomocą prostego rysunku drogę światła w oku i powstawanie obrazu na siatkówce oraz wyjaśnia rolę soczewki w tym procesie 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność tarczy nerwu wzrokowego w oku ilustruje za pomocą prostego rysunku drogę światła w oku oraz z użyciem odpowiedniej terminologii tłumaczy powstawanie i odbieranie wrażeń wzrokowych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IX. Narządy zmysłów	36. Ucho – narząd słuchu i równowagi	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracji elementy budowy ucha wyróżnia ucho zewnętrzne, środkowe i wewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na ilustracji położenie narządu równowagi wymienia funkcje poszczególnych elementów ucha 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje funkcje poszczególnych elementów ucha omawia funkcje ucha zewnętrznego, środkowego i wewnętrznego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm odbierania i rozpoznawania dźwięków wskazuje lokalizację receptorów słuchu i równowagi w uchu wyjaśnia zasadę działania narządu równowagi 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przebieg bodźca słuchowego, uwzględniając przetwarzanie fal dźwiękowych na impulsy nerwowe
	37. Higiena oka i ucha	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wady wzroku omawia zasady higieny oczu wymienia choroby oczu i uszu 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracji krótkowzroczność i dalekowzroczność definiuje hałas jako czynnik powodujący głuchotę omawia przyczyny powstawania wad wzroku 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wady wzroku wyjaśnia, na czym polega daltonizm i astygmatyzm charakteryzuje choroby oczu omawia sposób korygowania wad wzroku 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela rodzaje soczewek korygujących wady wzroku analizuje, w jaki sposób nadmierny hałas może spowodować uszkodzenie słuchu 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje na temat źródeł hałasu w swoim miejscu zamieszkania analizuje źródła hałasu w najbliższym otoczeniu i wskazuje na sposoby jego ograniczenia
	38. Zmysły powonienia, smaku i dotyku	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę zmysłów powonienia, smaku i dotyku wskazuje rozmieszczenie receptorów powonienia, smaku i dotyku wymienia podstawowe smaki wymienia bodźce odbierane przez receptory skóry omawia rolę węchu w ocenie pokarmów 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje kubków smakowych omawia doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje położenie kubków smakowych na języku z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że skóra jest narządem dotyku analizuje znaczenie wolnych zakończeń nerwowych w skórze wykonuje na podstawie opisu doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i wykonuje doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku
X. Rozmnażanie i rozwój człowieka	39. Męski układ rozrodczy	<ul style="list-style-type: none"> wymienia męskie narządy rozrodcze wskazuje na ilustracji męskie narządy rozrodcze wymienia męskie cechy płciowe 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę plemnika i wykonuje jego schematyczny rysunek omawia proces powstawania nasienia określa funkcję testosteronu wymienia funkcje męskiego układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje poszczególnych elementów męskiego układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że główka plemnika jest właściwą gametą męską wykazuje zależność między produkcją hormonów płciowych a zmianami zachodzącymi w ciele mężczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wspólną funkcjonalność prącia jako narządu wydalania i narządu rozrodczego

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
X. Rozmnażanie i rozwój człowieka	40. Żeński układ rozrodczy	<ul style="list-style-type: none"> wymienia żeńskie narządy rozrodcze wskazuje na ilustracji żeńskie narządy rozrodcze wymienia żeńskie cechy płciowe 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje żeńskiego układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowe żeńskie cechy płciowe opisuje funkcje wewnętrznych narządów rozrodczych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek budowy komórki jajowej z pełnioną przez nią funkcją 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje podobieństwa i różnice w budowie męskich i żeńskich układów narządów: rozrodczego i wydalniczego
	41. Funkcjonowanie żeńskiego układu rozrodczego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia żeńskie hormony płciowe wymienia kolejne fazy cyklu miesięczkowego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w cyklu miesięczkowym dni płodne i niepłodne definiuje jajnik jako miejsce powstawania komórki jajowej 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje ilustracje przebiegu cyklu miesięczkowego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany hormonalne i zmiany w macicy zachodzące w trakcie cyklu miesięczkowego analizuje rolę ciała żółtego 	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza dni płodne i niepłodne u kobiet w różnych dniach cyklu miesięczkowego i z różną długością cyklu
	42. Rozwój człowieka – od poczęcia do narodzin	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy błon płodowych podaje długość trwania rozwoju płodowego wymienia zmiany zachodzące w organizmie kobiety podczas ciąży 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje etapy rozwoju zarodka od zapłodnienia do zagnieżdżenia wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>zapłodnienie</i> omawia zasady higieny zalecane dla kobiet ciężarnych podaje czas trwania ciąży omawia wpływ różnych czynników na prawidłowy rozwój zarodka i płodu 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje funkcje błon płodowych charakteryzuje okres rozwoju płodowego wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w organizmie kobiety podczas ciąży charakteryzuje etapy porodu 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje funkcje łożyska uzasadnia konieczność przestrzegania zasad higieny przez kobiety w ciąży omawia mechanizm powstawania ciąży pojedynczej i mnogiej 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat rozwoju prenatalnego
	43. Rozwój człowieka – od narodzin do starości	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy życia człowieka wymienia rodzaje dojrzałości 	<ul style="list-style-type: none"> określa zmiany rozwojowe u swoich rówieśników opisuje objawy starzenia się organizmu wymienia różnice w tempie dojrzewania dziewcząt i chłopców 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wskazane okresy rozwojowe przedstawia cechy oraz przebieg fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzewania człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje różnice między przekwitaniem a starością przyporządkowuje okresom rozwojowym zmiany zachodzące w organizmie 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy w dowolnej formie prezentację na temat dojrzewania tworzy portfolio ze zdjęciami swojej rodziny, której członkowie znajdują się w różnych okresach rozwoju

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
X. Rozmnażanie i rozwój człowieka	44. Higiena i choroby układu rozrodczego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia choroby układu rozrodczego wymienia choroby przenoszone drogą płciową wymienia naturalne i sztuczne metody planowania rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje kontakty płciowe jako potencjalne źródło zakażenia układu rozrodczego przyporządkowuje chorobom źródła zakażenia wyjaśnia różnicę między nosicielstwem HIV <p>a chorobą AIDS</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia drogi zakażenia wirusami: HIV, HBV, HCV i HPV przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia konieczność regularnych wizyt u ginekologa przyporządkowuje chorobom ich charakterystyczne objawy omawia zasady profilaktyki chorób wywoływanych przez wirusy: HIV, HBV, HCV i HPV porównuje naturalne i sztuczne metody planowania rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia ryzykowne zachowania seksualne, które mogą prowadzić do zakażenia HIV przewiduje indywidualne i społeczne skutki zakażenia wirusami: HIV, HBV, HCV i HPV uzasadnia konieczność wykonywania badań kontrolnych jako sposobu wczesnego wykrywania raka piersi, raka szyjki macicy i raka prostaty 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat planowanych szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka, który wywołuje raka szyjki macicy ocenia naturalne i sztuczne metody antykoncepcji
XI. Równowaga wewnętrzna organizmu	45. Równowaga wewnętrzna organizmu – homeostaza	<ul style="list-style-type: none"> własnymi słowami wyjaśnia, na czym polega homeostaza wyjaśnia mechanizm termoregulacji u człowieka wskazuje drogi wydalania wody z organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy zależność działania układów pokarmowego i krwionośnego opisuje, jakie układy narządów mają wpływ na regulację poziomu wody we krwi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega homeostaza na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wykazuje zależność działania układów: nerwowego, pokarmowego i krwionośnego na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia mechanizm regulacji poziomu glukozy we krwi 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wykazuje zależność działania poszczególnych układów narządów w organizmie człowieka na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia, jakie układy narządów biorą udział w mechanizmie regulacji poziomu glukozy we krwi 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i wykazuje rolę regulacji nerwowo-hormonalnej w utrzymaniu homeostazy

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
XI. Równowaga wewnętrzna organizmu	46. Choroba – zaburzenie homeostazy	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ trybu życia na stan zdrowia człowieka podaje przykłady trzech chorób zakaźnych wraz z czynnikami, które je wywołują wymienia choroby cywilizacyjne wymienia najczęstsze przyczyny nowotworów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne podaje przykłady wpływu środowiska na życie i zdrowie człowieka przedstawia znaczenie aktywności fizycznej dla prawidłowego funkcjonowania organizmu człowieka przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób nowotworowych klasyfikuje podaną chorobę do grupy chorób cywilizacyjnych lub zakaźnych omawia znaczenie szczepień ochronnych wskazuje alergie jako skutek zanieczyszczenia środowiska wskazuje metody zapobiegania chorobom cywilizacyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynniki wpływające na zdrowie człowieka przedstawia znaczenie pojęć <i>zdrowie</i> i <i>choroba</i> rozdziela zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne wymienia najważniejsze choroby człowieka wywoływane przez wirusy, bakterie, protisty i pasożyty zwierzęce oraz przedstawia zasady profilaktyki tych chorób podaje kryterium podziału chorób na choroby zakaźne i cywilizacyjne podaje przykłady szczepień obowiązkowych i nieobowiązkowych wyjaśnia przyczyny powstawania chorób społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ środowiska na zdrowie uzasadnia, że antybiotyki i inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniami lekarza (dawka, godziny przyjmowania leku i długość kuracji) dowodzi, że stres jest przyczyną chorób cywilizacyjnych uzasadnia, że nerwice są chorobami cywilizacyjnymi uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje argumenty przemawiające za tym, że nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować ogólnodostępnych leków oraz suplementów

47. Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady używek • wymienia skutki zażywania niektórych substancji psychoaktywnych na stan zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia negatywny wpływ na zdrowie człowieka niektórych substancji psychoaktywnych oraz nadużywania kofeiny i niektórych leków (zwłaszcza oddziałujących na psychikę) 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wpływ palenia tytoniu na zdrowie • omawia skutki działania alkoholu na funkcjonowanie organizmu • wyjaśnia mechanizm powstawania uzależnień • wyjaśnia znaczenie profilaktyki uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między przyjmowaniem używek a powstawaniem nałogu • wskazuje alternatywne zajęcia pomagające uniknąć uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje w dowolnej formie prezentację na temat profilaktyki uzależnień
------------------	--	---	---	---	---

**Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 8 szkoły podstawowej oparte
na Programie nauczania biologii Puls życia autorstwa Anny Zdziennickiej**

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Gene	1. Czym jest genetyka?	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa zakres badań genetyki wyjaśnia, że podobieństwo dziecka do rodziców jest wynikiem dziedziczenia cech 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozdziernia cechy dziedziczne i niedziedziczne definiuje pojęcia <i>genetyka</i> i <i>zmienność organizmów</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje cechy indywidualne i gatunkowe podanych organizmów omawia zastosowanie genetyki w różnych dziedzinach: medycynie, kryminalistyce, rolnictwie i archeologii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia występowanie zmienności genetycznej wśród ludzi wskazuje różnice między cechami gatunkowymi a indywidualnymi wyjaśnia, z czego wynika podobieństwo organizmów potomnych w rozmnażaniu bezpłciowym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dowodzi, że cechy organizmu kształtują się dzięki materiałowi genetycznemu oraz są wynikiem wpływu środowiska wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej w kształtowaniu się zmienności organizmów

<p>2. Nośnik informacji genetycznej – DNA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje miejsca występowania DNA • wymienia elementy budujące DNA • przedstawia rolę DNA jako nośnika informacji genetycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia budowę nukleotydu • wymienia nazwy zasad azotowych • omawia budowę chromosomu • definiuje pojęcia: <i>kariotyp</i>, <i>helisa</i>, <i>gen</i> i <i>nukleotyd</i> • wykazuje rolę jądra 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konieczność związania DNA przez białka i powstania chromatyny w jądrze komórkowym • wyjaśnia, z czego wynika komplementarność zasad azotowych • graficznie przedstawia regułę komplementarności 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia proces replikacji • rozpoznaje DNA i RNA* • na modelu lub ilustracji porównuje budowę DNA z budową RNA* • omawia budowę i funkcję RNA* 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność zachodzenia procesu replikacji DNA przed podziałem komórki • wykonuje dowolną techniką model DNA • wykazuje rolę replikacji w zachowaniu niezmienionej informacji genetycznej
---	---	--	--	--	---

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	3. Podziały komórkowe	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy podziałów komórkowych podaje liczbę chromosomów w komórkach somatycznych i płciowych człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>chromosomy homologiczne</i>, <i>komórki haploidalne</i> i <i>komórki diploidalne</i> wskazuje miejsce zachodzenia mitozy i mejozy w organizmie człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie mitozy i mejozy oblicza liczbę chromosomów w komórce haploidalnej, znając liczbę chromosomów w komórce diploidalnej danego organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje konieczność redukcji ilości materiału genetycznego w komórkach macierzystych gamet wykazuje różnice między mitozą a mejozą 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej podczas mejozy wykonuje dowolną techniką model mitozy lub mejozy
	4. Podstawowe prawa dziedziczenia	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia <i>fenotyp</i> i <i>genotyp</i> wyjaśnia symbole używane przy zapisywaniu krzyżówek genetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia badania Gregora Mendla zapisuje genotypy homozygoty dominującej i homozygoty recesywnej oraz heterozygoty wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie jednego genu 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje allele dominujące i recesywne omawia prawo czystości gamet na schemacie krzyżówki genetycznej rozpoznaje genotyp oraz określa fenotyp rodziców i pokolenia potomnego 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje cechy osobników potomnych na podstawie prawa czystości gamet interpretuje krzyżówki genetyczne, używając określeń: <i>homozygota</i>, <i>heterozygota</i>, <i>cecha dominująca</i> i <i>cecha recesywna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie określonej cechy i przewiduje genotypy oraz fenotypy potomstwa ocenia znaczenie prac Gregora Mendla dla rozwoju genetyki
	5. Dziedziczenie cech u człowieka	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje u ludzi przykładowe cechy dominującą i recesywną z pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy dominujące i recesywne u człowieka z niewielką pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, że cechę recesywną determinują allele homozygoty recesywnej na podstawie krzyżówki genetycznej przewiduje wystąpienie cechu potomstwa 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje cechy człowieka, które są zarówno wynikiem działania genów, jak i czynników środowiska ustala prawdopodobieństwo występowania cechy u potomstwa, jeśli nie są znane genotypy obojga rodziców 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ środowiska na kształtowanie się cech na podstawie znajomości cech dominujących i recesywnych projektuje krzyżówki genetyczne, poprawnie posługując się terminami <i>homozygota</i> i <i>heterozygota</i>

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	6. Dziedziczenie płci u człowieka	<ul style="list-style-type: none"> • podaje liczbę chromosomów występujących w komórce diploidalnej człowieka • wymienia przykłady chorób dziedzicznych sprzężonych z płcią 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje kariotyp człowieka • określa cechy chromosomów X i Y • omawia zasadę dziedziczenia płci 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę chromosomów płci i autosomów • przedstawia zjawisko nosicielstwa chorób pod kątem dziedziczenia płci 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm ujawniania się cech recesywnych sprzężonych z płcią • wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu • ocenia znaczenie poznania budowy ludzkiego DNA
	7. Dziedziczenie grup krwi	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cztery główne grupy krwi występujące u człowieka • przedstawia przykłady cech zależnych od wielu genów oraz od środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób dziedziczenia grup krwi • wyjaśnia sposób dziedziczenia czynnika Rh • wyjaśnia wpływ środowiska na rozwój cech osobniczych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje grupy krwi na podstawie zapisu genotypów • wykonuje krzyżówkę genetyczną przedstawiającą dziedziczenie grup krwi • określa możliwość wystąpienia konfliktu serologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala grupy krwi dzieci na podstawie znajomości grup krwi ich rodziców • ustala czynnik Rh dzieci na podstawie znajomości czynnika Rh ich rodziców 	<ul style="list-style-type: none"> • określa konsekwencje dla drugiej ciąży wiążące się z wystąpieniem konfliktu serologicznego • wykazuje, że dziedziczenie czynnika Rh jest jednogenowe
	8. Mutacje	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie <i>mutacja</i> • wymienia czynniki mutagenne • podaje przykłady chorób uwarunkowanych mutacjami genowymi i chromosomowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia mutacje genowe i chromosomowe • omawia przyczyny wybranych chorób genetycznych • wskazuje mechanizm dziedziczenia mukowiscydozy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegają mutacje genowe i chromosomowe • omawia znaczenie poradnictwa genetycznego • charakteryzuje wybrane choroby genetyczne • wyjaśnia podłoże zespołu Downa 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm powstawania mutacji genowych i chromosomowych • omawia zachowania zapobiegające powstawaniu mutacji • wyjaśnia znaczenie badań prenatalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że mutacje są podstawowym czynnikiem zmienności organizmów • analizuje przyczyny mutacji i wskazuje ich skutki • wykonuje portfolio na temat chorób genetycznych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
II. Ewolucja życia	9. Ewolucja i jej dowody	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie <i>evolucja</i> wymienia dowody ewolucji wskazuje przykłady narządów szczątkowych w organizmie człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> omawia dowody ewolucji wymienia przykłady różnych rodzajów skamieniałości omawia etapy powstawania skamieniałości definiuje pojęcie <i>relikt</i> wymienia przykłady reliktyw 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia istotę procesu ewolucji rozpoznaje żywe skamieniałości omawia przykłady potwierdzające jedność budowy i funkcjonowania organizmów wymienia przykłady struktur homologicznych i analogicznych 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki powstawania skamieniałości analizuje ogniwa pośrednie ewolucji wskazuje istnienie związku między rozmieszczeniem gatunków a ich pokrewieństwem 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje jedność budowy i funkcjonowania organizmów ocenia rolę struktur homologicznych i analogicznych jako dowodów ewolucji
	10. Mechanizmy ewolucji	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>endemit</i> podaje przykłady doboru sztucznego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady endemitów wyjaśnia, na czym polega dobór naturalny i dobór sztuczny omawia ideę walki o byt 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia główne założenia teorii ewolucji Karola Darwina wskazuje różnicę pomiędzy doбором naturalnym a doбором sztucznym wymienia główne założenia syntetycznej teorii ewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje izolację geograficzną jako drogę do powstawania nowych gatunków wykazuje rolę endemitów z Galapagos w badaniach Darwina* uzasadnia, że walka o byt jest formą doboru naturalnego ocenia korzyści doboru naturalnego w przekazywaniu cech potomstwu omawia współczesne spojrzenie na ewolucję – syntetyczną teorię ewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje przykładami działanie doboru naturalnego i doboru sztucznego ocenia korzyści dla człowieka płynące z zastosowania doboru sztucznego
	11. Pochodzenie człowieka	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady organizmów należących do rządu naczelnych omawia cechy człowieka rozumnego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie miejsce, gdzie rozpoczęła się ewolucja naczelnych wymienia czynniki, które miały wpływ na ewolucję człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> określa stanowisko systematyczne człowieka wskazuje na przykładzie szympansa różnice pomiędzy człowiekiem a innymi naczelnymi 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przebieg ewolucji człowieka wykazuje cechy wspólne człowieka z innymi naczelnymi wymienia cechy człowieka pozwalające zaklasyfikować go do poszczególnych jednostek systematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różne formy człowiekowatych wykazuje, że naczelne to ewolucyjni krewni człowieka

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	12. Organizm a środowisko	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym zajmuje się ekologia • wymienia czynniki ograniczające występowanie gatunków w różnych środowiskach • nazywa formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje siedlisko wybranego gatunku • omawia, czym jest nisza ekologiczna organizmu • wyjaśnia, do czego służy skala porostowa 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia siedlisko i niszę ekologiczną • określa wpływ wybranych czynników środowiska na funkcjonowanie organizmów • wykazuje związek między zakresem tolerancji a stosowaniem skali porostowej <p>odczytuje z wykresu dane dotyczące zakresu tolerancji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między czynnikami środowiska a występującymi w nim organizmami • rozpoznaje na ilustracji formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje wykres przedstawiający zakres tolerancji ekologicznej danego gatunku • praktycznie wykorzystuje skalę porostową
	13. Cechy populacji	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia <i>populacja</i> i <i>gatunek</i> • wylicza cechy populacji • wymienia typy rozmieszczenia osobników w populacji • określa wady i zalety życia organizmów w grupie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależność między definicją populacji i gatunku • wymienia przykłady zwierząt żyjących w stadzie • określa przyczyny migracji • przedstawia, jakie dane można odczytać z piramidy wiekowej populacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje populacje różnych gatunków • określa wpływ migracji na liczebność populacji • wyjaśnia wpływ cech populacji na jej liczebność • odczytuje dane z piramidy wiekowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między liczebnością populacji a jej zagęszczeniem • graficznie przedstawia różne typy rozmieszczenia osobników w populacji i podaje ich przykłady • wykazuje zależność między strukturą płciową a liczebnością populacji • charakteryzuje grupy wiekowe w piramidach 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza w terenie obliczanie zagęszczenia wybranego gatunku • przewiduje losy populacji na podstawie jej piramidy wiekowej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	14. Konkurencja	<ul style="list-style-type: none"> nazywa zależności międzygatunkowe wymienia zasoby, o które konkurują organizmy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega konkurencja wskazuje rodzaje konkurencji 	<ul style="list-style-type: none"> graficznie przedstawia zależności między organizmami, zaznacza, który gatunek odnosi korzyści, a który – straty porównuje konkurencję wewnątrzgatunkową z konkurencją międzygatunkową 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny i skutki konkurencji międzygatunkowej i wewnątrzgatunkowej wykazuje zależność między zasobami środowiska a intensywnością konkurencji 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, wykorzystując wiedzę z ewolucjonizmu, że konkurencja jest czynnikiem doboru naturalnego
	15. Drapieżnictwo. Roślinożerność	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady roślinożerców wskazuje przykłady drapieżników i ich ofiar omawia przystosowania organizmów do drapieżnictwa podaje przykłady roślin drapieżnych 	<ul style="list-style-type: none"> określa znaczenie roślinożerców w przyrodzie omawia adaptacje roślinożerców do zjadania pokarmu roślinnego wyjaśnia na wybranych przykładach, na czym polega drapieżnictwo wymienia charakterystyczne cechy drapieżników i ich ofiar 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób rośliny i roślinożercy wzajemnie regulują swoją liczebność omawia różne strategie polowań stosowanych przez drapieżniki opisuje sposoby obrony organizmów przed drapieżnikami wykazuje przystosowania rośliny drapieżnej do zdobywania pokarmu 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie drapieżników i roślinożerców w środowisku wskazuje adaptacje drapieżników i roślinożerców do zdobywania pokarmu określa rolę drapieżników w przyrodzie jako regulatorów liczebności ofiar charakteryzuje sposoby obrony roślin przed zjadaniem 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależności między liczebnością populacji drapieżników a liczebnością populacji ich ofiar wyjaśnia przyczyny drapieżnictwa i wskazuje metody zdobywania pokarmu przez rośliny drapieżne wykazuje korzyści dla roślin płynące z roślinożerności przedstawia pozytywne i negatywne skutki roślinożerności
	16. Pasożytnictwo	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady pasożytów zewnętrznych i wewnętrznych wymienia przykłady pasożytnictwa u roślin 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo klasyfikuje pasożyty na zewnętrzne i wewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przystosowania organizmów do pasożytniczego trybu życia charakteryzuje pasożytnictwo u roślin 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie pasożytnictwa w przyrodzie wskazuje przystosowania roślin do pasożytniczego trybu życia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie pasożytnictwa w regulacji zagęszczenia populacji ofiar

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	17. Nieantagonistyczne zależności między gatunkami	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nieantagonistyczne zależności międzygatunkowe podaje przykłady organizmów, które łączą zależność nieantagonistyczna 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki współpracy między gatunkami rozdziela pojęcia <i>komensalizm</i> i <i>mutualizm</i> omawia budowę korzeni roślin motylkowych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia różnice między komensalizmem a mutualizmem charakteryzuje role grzyba i glonu w pleścze porostu 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki występowania nieantagonistycznych relacji między organizmami różnych gatunków charakteryzuje relacje między rośliną motylkową 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie bakterii azotowych występujących w glebie wyjaśnia, jakie praktyczne znaczenie ma wiedza o mikoryzie
	18. Czym jest ekosystem?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe ekosystemy przedstawia składniki biotopu i biocenozy rozdziela ekosystemy sztuczne i naturalne 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy biotopu i biocenozy wybranego ekosystemu omawia, do czego człowiek wykorzystuje ekosystemy wymienia przemiany w ekosystemach 	<ul style="list-style-type: none"> omawia różnice między ekosystemami naturalnymi a sztucznymi omawia przebieg sukcesji pierwotnej i wtórnej 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje różnicę między sukcesją pierwotną a wtórną 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależności między biotopem a biocenozą wyszukuje w terenie miejsce zachodzenia sukcesji wtórnej
	19. Zależności pokarmowe	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego przyporządkowuje znane organizmy poszczególnym ogniom łańcucha pokarmowego rysuje schematy prostych łańcuchów pokarmowych w wybranych ekosystemach 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny istnienia łańcuchów pokarmowych wskazuje różnice między producentami a konsumentami rysuje schemat prostej sieci pokarmowej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wybrane powiązania pokarmowe we wskazanym ekosystemie charakteryzuje role poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje rolę destruentów w ekosystemie omawia czynniki, które zakłócają równowagę ekosystemu 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje skutki, jakie dla ekosystemu miałyby wyginiecie określonego ogniwka we wskazanym łańcuchu pokarmowym interpretuje, na czym polega równowaga dynamiczna ekosystemu
	20. Materia i energia w ekosystemie	<ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie ilustracji piramidę ekologiczną 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że materia krąży w ekosystemie omawia na podstawie ilustracji obieg węgla w ekosystemie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, że energia przepływa przez ekosystem wykazuje rolę producentów, konsumentów i destruentów w krążeniu materii 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje zależności między poziomem pokarmowym a biomasa i liczebnością populacji analizuje informacje przedstawione w formie piramidy ekologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny zaburzeń w krążeniu materii w ekosystemach uzasadnia spadek energii w ekosystemie na kolejnych poziomach troficznych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IV. Człowiek i środowisko	21. Różnorodność biologiczna	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia poziomy różnorodności biologicznej wymienia czynniki wpływające na stan ekosystemów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega różnorodność biologiczna wyjaśnia różnice pomiędzy dwoma poziomami różnorodności biologicznej wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat skutków spadku różnorodności 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poziomy różnorodności biologicznej omawia wpływ klimatu na kształtowanie się różnorodności biologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zmiany różnorodności biologicznej podczas sukcesji porównuje poziomy różnorodności biologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny prowadzące do nagłego wymarcia gatunku
	22. Wpływ człowieka na różnorodność biologiczną	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady działalności człowieka przyczyniającej się do spadku różnorodności biologicznej podaje przykłady obcych gatunków 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje działalność człowieka jako przyczynę spadku różnorodności biologicznej wskazuje gatunki wymarłe jako przykład działalności człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje, w jaki sposób niszczenie siedlisk wpływa na stan gatunkowy ekosystemów wyjaśnia, skąd się biorą nowe gatunki roślin i zwierząt w ekosystemach naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje, w jaki sposób działalność człowieka wpływa na eliminowanie gatunków ocenia wpływ wprowadzania obcych gatunków na bioróżnorodność w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zależności między działalnością człowieka a zmianą czynników środowiskowych wpływających na spadek różnorodności biologicznej
	23. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady zasobów przyrody wyjaśnia znaczenie recyklingu dla racjonalnego gospodarowania zasobami 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady odnawialnych i nieodnawialnych zasobów przyrody ilustruje przykładami, jak należy dbać o ochronę zasobów 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje zasoby przyrody na niewyczerpywalne i wyczerpywalne, podaje ich przykłady omawia racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje skutki niewłaściwej eksploatacji zasobów wyjaśnia, na czy polega zrównoważony rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnia, w jaki sposób odtwarzają się odnawialne zasoby przyrody wyjaśnia, jak młodzież może się przyczynić do ochrony zasobów przyrody
	24. Sposoby ochrony przyrody	<ul style="list-style-type: none"> określa cele ochrony przyrody wymienia sposoby ochrony gatunkowej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy ochrony przyrody omawia formy ochrony indywidualnej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega ochrona obszarowa wykazuje różnicę między ochroną gatunkową ścisłą a częściową 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne formy ochrony przyrody wyjaśnia, czego dotyczy program Natura 2000 prezentuje wybrane przykłady czynnej ochrony przyrody w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje formy ochrony przyrody występujące w najbliższej okolicy uzasadnia konieczność stosowania form ochrony przyrody dla zachowania gatunków i ekosystemów

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII W KLASACH 5, 6, 7, 8

Zasady bieżącego oceniania uczniów:

Na lekcjach geografii oceniane są następujące obszary:

- sprawdziany
- kartkówki,
- odpowiedzi ustne, znajomość map
- ćwiczenia/karty pracy, zadania na lekcjach, aktywność na lekcjach,
- prace dodatkowe (np.: album, plakat, poster)
- zadania domowe,
- sukcesy w konkursach

1. Ocenianie uczniów na lekcjach geografii dotyczy przyswojonej przez ucznia wiedzy, umiejętności, wysiłku włożonego w przygotowanie pracy i aktywności na lekcjach.
2. Uczeń ma obowiązek prowadzić zeszyt przedmiotowy, zeszyt ćwiczeń, nosić potrzebne przybory oraz odrabiać prace domowe.
3. Brak pracy domowej lub nieprzygotowanie do lekcji uczeń powinien zgłosić nauczycielowi jeszcze przed rozpoczęciem danej lekcji.
4. Sprawdziany mogą przebiegać dwuetapowo – ocenie podlega znajomość teorii oraz orientacja na mapie konturowej (omawiany region/kontynent/państwo).
5. Uczeń ma obowiązek systematycznego i estetycznego prowadzenia zeszytu przedmiotowego, który również może podlegać ocenie.
6. Uczeń ma prawo zgłosić przed lekcją nieprzygotowanie do zajęć. W ciągu półroczna uczeń ma prawo zgłosić nieprzygotowanie do lekcji oraz brak pracy wg WO. Liczba „np” do wykorzystania zależy od ilości lekcji w tygodniu. Przed lekcją uczeń powinien zgłosić brak pracy domowej
7. Uczniowi, który spóźnił się na sprawdzian, kartkówkę lub zapowiedzianą na dany dzień odpowiedź ustną, nie zostanie wydłużony czas przeznaczony na tę formę sprawdzenia jego wiedzy.
8. Prace klasowe, sprawdziany i odpowiedzi ustne są obowiązkowe, uzupełnienie ocen w razie nieobecności ucznia odbywa się na zajęciach pozalekcyjnych w terminie ustalonym przez nauczyciela.
9. Prace klasowe są poprzedzone lekcją powtórzeniową i zapowiadane przez nauczyciela z tygodniowym wyprzedzeniem i podanym zakresem sprawdzanych umiejętności

i wiedzy. Jeżeli z przyczyn losowych uczeń nie może ich napisać z całą klasą, może być poddany sprawdzeniu wiadomości w sposób wybrany przez nauczyciela.

10. Uczeń ma możliwość poprawy pracy klasowej, z której otrzymał ocenę niedostateczną, w terminie nie dłuższym niż 14 dni. W szczególnych przypadkach nauczyciel może określić inny termin.
11. Krótkie sprawdziany i kartkówki (10 – 15 min.) obejmujące treści kształcenia z ostatnich różnych tematów lekcji nie muszą być zapowiadane i będą pisane jednokrotnie.
12. Nauczyciel zastrzega sobie prawo indywidualizacji procesu oceniania ucznia w szczególnych przypadkach.
13. Sprawdziany pisemne będą ocenione przez nauczyciela w ciągu dwóch tygodni od ich napisania.
14. Ocenione prace klasowe i kartkówki uczeń ma obowiązek poprawić w domu lub na lekcji (decyduje nauczyciel).
15. Po dłuższej nieobecności w szkole (powyżej 2 tygodni) uczeń ma prawo nie być oceniany przez tydzień.
16. Aktywność na lekcji jest nagradzana ocenami lub "plusami". Przez aktywność rozumiemy: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi, czynna praca w grupach, wykonywanie dodatkowych zadań. Za plusy uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą zgodnie z WO.
17. Przy formułowaniu oceny na zakończenie semestru, roku szkolnego, hierarchia ważności ocen cząstkowych jest następująca: prace klasowe (sprawdzian), kartkówki, odpowiedzi ustne, aktywność ucznia, praca domowa, prace długoterminowe.
18. Każdy uczeń ma możliwość uczestniczenia w konkursach szkolnych i pozaszkolnych lub innej formie pracy, za którą może otrzymać dodatkową ocenę.
19. Przy ocenianiu, nauczyciel uwzględnia możliwości intelektualne ucznia.
20. Nauczyciel może podnieść ocenę semestralną lub roczną nawet o 1 stopień uczniowi, który wyróżnia się aktywnością podczas lekcji, rozwiązuje dodatkowe problemy, wykazuje inicjatywę, bierze udział w różnych konkursach, a także pomaga słabszym uczniom w nauce.
21. Nauczyciel może obniżyć ocenę semestralną lub roczną nawet o 1 stopień uczniowi, który opuścił bez powodu 30 do 50% godzin lekcyjnych w danym semestrze, często przychodzi na lekcje nieprzygotowany, nie przynosi zeszytu, nie odrabia zadań domowych.

Ocena śródroczna i roczna wg średnich ocen

celujący	od 5,5
bardo dobry	5,4-4,75
dobry	4,74-3,75
dostateczny	3,74-2,75
dopuszczający	2,74-1,75
niedostateczny	poniżej 1,74

Punktacja-sprawdzian:

celujący	100-96%
bardo dobry	95-89%
dobry	88-75%
dostateczny	74-51%
dopuszczający	50-31%
niedostateczny	poniżej 30%

Ocenę śródroczną (roczną) uzyskuje się na podstawie ocen uzyskanych w ciągu całego półrocza (roku), przy czym nie musi to być średnia ocen uzyskanych przez ucznia.

- Ocenę celującą może otrzymać uczeń, który spełnia kryteria oceny bardzo dobrej oraz osiągnął sukcesy w konkursach przyrodniczych na szczeblu miejskim, wojewódzkim i ogólnopolskim.

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE STOPNIE:

STOPIEŃ CELUJĄCY uczeń otrzymuje, gdy:

- biegle posługuje się nabytymi wiadomościami i umiejętnościami w sytuacjach praktycznych
- jest aktywny na lekcjach, uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych,
- opanował pełny zakres wiedzy określonej programem nauczania,
- osiąga sukcesy w konkursach,
- systematycznie korzysta z wielu źródeł informacji,

- twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- racjonalnie wykorzystuje swoje uzdolnienia na każdych zajęciach,
- stosuje rozwiązania nietypowe,
- biegle i właściwie posługuje się mapami (i innymi pomocami dydaktycznymi),
- dzieli się swoją wiedzą z innymi uczniami

STOPIEŃ BARDZO DOBRY uczeń otrzymuje, gdy:

- opanował pełny zakres wiedzy określonej programem nauczania,
- zna i stosuje pojęcia określone programem nauczania,
- rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne,
- prezentuje wzorowe cechy i postawy podczas zajęć,
- potrafi współdziałać w grupie podczas realizacji zadań zespołowych,
- realizuje zadania indywidualnie,
- poprawnie rozpoznaje procesy zachodzące w przyrodzie, określa ich cechy, przyczyny i skutki,
- sprawnie posługuje się pomocami dydaktycznymi,
- charakteryzuje go systematyczność, konsekwencja działania, aktywność
- systematycznie, poprawnie i estetycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy
- bierze udział w konkursach,
- wykonuje powierzone mu zadania.

STOPIEŃ DOBRY uczeń otrzymuje, gdy:

- nie opanował w pełni zakresu wiedzy określonej w programie nauczania,
- rozwiązuje samodzielnie zadania teoretyczne,
- dobrze wykorzystuje czas zaplanowany przez nauczyciela,
- sporadycznie prezentuje swoje zainteresowanie omawianymi zagadnieniami
- poprawnie posługuje się mapą i innymi pomocami dydaktycznymi,
- poprawnie rozpoznaje procesy zachodzące w środowisku i określa ich cechy,
- sporadycznie korzysta z różnych źródeł informacji,
- systematycznie przygotowuje się do lekcji i bierze w niej czynny udział.
- zwykle odrabia prace domowe

STOPIEŃ DOSTATECZNY uczeń otrzymuje, gdy:

- opanował minimum zakresu wiedzy określonej programem nauczania,
- rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności,
- poprawnie posługuje się mapą i innymi pomocami dydaktycznymi, lecz wymaga też pomocy ze strony nauczyciela lub innych uczniów,
- poprawnie rozpoznaje procesy zachodzące w środowisku i określa ich podstawowe cechy,
- poprawnie stosuje poznane na lekcjach terminy/definicje,
- mało efektywnie wykorzystuje czas pracy,
- rzadko korzysta z różnych źródeł informacji,
- systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy, jednak nie zawsze wykonuje prace domowe,

STOPIEŃ DOPUSZCZAJĄCY uczeń otrzymuje, gdy:

- ma braki w opanowaniu minimum wiedzy określonej programem nauczania,
- rozwiązuje zadania o niewielkim stopniu trudności,
- w nieznacznym stopniu potrafi posługiwać się terminologią poznaną na lekcjach,
- ma trudności ze zorganizowaniem pracy, wymaga kierowania,
- nie korzysta ze źródeł informacji,
- prowadzi zeszyt niesystematycznie i niestarannie.
- słabo opanował umiejętność korzystania z mapy i innych pomocy dydaktycznych,
- sporadycznie odrabia prace domowe,
- zdarza się, że nie uważa na lekcjach, przeszkadza innym w pracy

STOPIEŃ NIEDOSTATECZNY uczeń otrzymuje, gdy:

- nie opanował minimum wiedzy określonej programem nauczania,
- nie jest w stanie rozwiązać najprostszych zadań,
- nie posiada umiejętności pracy z mapą ani z innymi pomocami dydaktycznymi,
- nie potrafi organizować pracy, jest niesamodzielny,
- nie korzysta z żadnych źródeł informacji,
- nie prowadzi zeszytu,
- utrudnia pracę innym uczniom, ma negatywny stosunek do nauki

Ocenianie uczniów z zaleceniami poradni psychologiczno - pedagogicznej:

Nauczyciel obniża wymagania w zakresie wiedzy i umiejętności w stosunku do ucznia, u którego stwierdzono deficyty rozwojowe i choroby uniemożliwiające sprostanie wymaganiom programowym, potwierdzone orzeczeniem poradni psychologiczno-pedagogicznej lub opinią lekarza specjalisty. W stosunku do uczniów z zaleceniami z poradni zostaną zastosowane min:

- wydłużenie czasu przeznaczonego na wykonanie zadań, udzielenie pomocy przy przygotowaniu pracy dodatkowej, umożliwienie uczestnictwa w zajęciach dodatkowych
- rozbicie zadań złożonych na prostsze i ocenianie ich wykonania etapami
- zamiana pracy pisemnej na odpowiedź ustną, stosowanie pisma drukowanego lub kom podczas odpowiedzi ustnych, zadawanie większej ilości prostych pytań zamiast jednego złożonego,
- stosowanie pisma komputerowego, obniżanie wymagań dotyczących estetyki zeszytu przedmiotowego
- podczas odpowiedzi ustnych, zadawanie większej ilości prostych pytań zamiast jednego złożonego

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5

oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Mapa Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> • odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej • podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych • wymienia różne rodzaje map • odczytuje informacje z planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie • stosuje legendę mapy do odczytania informacji • odczytuje skalę mapy • rozróżnia rodzaje skali • oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy • odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej • wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe • rysuje podziałkę liniową • wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę • oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej • wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa • wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim • wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową • przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych • przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową • oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej • oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej • oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej • rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu • rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej • omawia zastosowanie map cyfrowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się planem miasta w terenie • podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści • analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski • czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego • projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta

			• podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta	
2. Krajobrazy Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> • wymienia składniki krajobrazu • wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy • wymienia pasy rzeźby terenu Polski • wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie • wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego • wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim • wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego • wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie • odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim • wskazuje na mapie pas Nizin 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym • określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski • przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji • omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego • wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego • przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej • wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej • opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego • wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej • przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej • omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce • opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu • opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz • przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim • opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego • przedstawia wpływ lądolodu na krajobraz pojezierzy • omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej • przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy • omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej • charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej • omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki zagospodarowania • porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach • wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne • wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie • wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim • charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej • opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy • omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki • opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy • prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły • przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego • przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej • planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie • przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej

<p>Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką • wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy • określa położenie Warszawy na mapie Polski • wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy • wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską • wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej • wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską • wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej • określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej • podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr • wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego • omawia cechy pogody w górach • wymienia atrakcje turystyczne Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej • charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach • opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej • charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd • przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich • opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr 	<p>wynikające z działalności człowieka</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej • przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd • wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr
--	---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> określa na podstawie mapy położenie Tatr wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie 				
3. Łądy i oceany				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny odkryć geograficznych wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębią w oceanach przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
4. Krajobrazy świata				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> wymienia składniki pogody wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i> wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza średnią roczną temperaturę powietrza oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku oblicza roczną sumę opadów prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt

<p>lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji • rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna, step</i> • wskazuje na mapie strefy sawann i stepów • wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> • wskazuje na mapie obszary występowania pustyń gorących i pustyń lodowych • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyń gorących i pustyń lodowych • wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich • wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej • wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej 	<p>wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria, pampa</i> • omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów • opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyń gorących i pustyń lodowych • wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego • wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego • wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry • wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje • charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach • opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych • przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej • charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego • charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów • omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych • omawia rzeźbę terenu pustyń gorących • omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego • charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry • charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach 	<p>równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów • omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych • prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej • porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry • analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu • przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych • opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej • porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach
--	---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga, tundra, wieloletnia zmarzlina</i> • wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry • rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry • wskazuje na mapie Himalaje • wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt 				
---	--	--	--	--

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny. Planeta Nowa 6

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopelniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
1. Współrzędne geograficzne				
Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią • podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne • wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy południków i równoleżników • podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość</i> 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie matematycznogeograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy • wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej • oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS

	<p><i>geograficzna, szerokość geograficzna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa</i> 		<p>równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze 	
2. Ruchy Ziemi				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym • wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej • wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i> • określa czas trwania ruchu obrotowego • demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli • wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteoryt, kometa</i> • podaje różnicę między gwiazdą a planetą • wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi • omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego • podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi • wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji • opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą • omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji • omawia przebieg linii zmiany daty • przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji • wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje budowę Układu Słonecznego • wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji • określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej • wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej • charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych • określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych • wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca

<ul style="list-style-type: none"> • demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli • wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku • wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi 		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi 	<p>dnia i nocy oraz występowania pór roku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi
3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie Europy na mapie świata • wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie • wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją • wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii • wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej • wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją • wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy • wymienia największe krainy geograficzne Europy i wskazuje je na mapie • opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt</i> • przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej • wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej • omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy • wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii • omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii • omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie • omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy • porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji • wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii • wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu • podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi

<ul style="list-style-type: none"> • podaje liczbę państw Europy • wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> • wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia • wymienia starzejące się kraje Europy • wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej • wymienia główne języki i religie występujące w Europie • wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów • wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. • omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności • przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów • charakteryzuje zróżnicowanie językowe ludności Europy na podstawie mapy tematycznej • wymienia przyczyny migracji Ludności • wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie • wymienia cechy krajobrazu wielkomijskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie • charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy • analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy • przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności w Europie • omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne w Europie • przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście • omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map 	<p>młodego i starzejącego się</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego ludności Europy • przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności • porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie 	<p>na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy • analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy • opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy • omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy • ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów • ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii
---	---	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata • porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów 			
4. Gospodarka Europy				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zadania i funkcje rolnictwa • wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i> • wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • wymienia rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier • wymienia zadania i funkcje przemysłu • wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe • podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier sprzyjające rozwojowi rolnictwa na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych • wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji • podaje przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji • wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie • podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni • omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie • omawia rozmieszczenie najważniejszych upraw i hodowli w Danii i na Węgrzech na podstawie map rolnictwa tych krajów • wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji • omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu • omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje wydajność rolnictwa Danii i Węgier na podstawie wykresów • wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji • charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji • przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych • omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego w Europie występują korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa • przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju nowoczesnego rolnictwa w Europie • omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji • analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii

<p>energii na podstawie schematu</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii • wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych 	<p>liczby turystów i wpływów z turystyki</p>		
5. Sąsiedzi Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego • wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię • wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji • wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce • wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe • rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach • przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w. • analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii • charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy • porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji • opisuje przykłady atrakcji turystycznych i rekreacyjno- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfalii • udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych • udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi • przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi • omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej • wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji • wymienia surowce mineralne Rosji na podstawie mapy gospodarczej • wymienia i lokalizuje na mapie Rosji główne obszary upraw • wskazuje na mapie sąsiadów Polski • wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami 	<p>mapy tematycznej i fotografii</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki • wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę • wymienia główne gałęzie przemysłu Rosji na podstawie mapy gospodarczej • wymienia najważniejsze rośliny uprawne w Rosji na podstawie mapy gospodarczej • podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie turystyki aktywnej na Słowacji • omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi • podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu • omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na stan gospodarki Rosji • omawia znaczenie usług w Rosji • charakteryzuje relacje Polski z Rosją podstawie dodatkowych źródeł 	<p>-sportowych Czech i Słowacji na podstawie fotografii</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii • podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie • omawia czynniki lokalizacji głównych okręgów przemysłowych Rosji • wyjaśnia znaczenie przemysłu w gospodarce Rosji • opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje wycieczkę na Litwę i Białoruś, posługując się różnymi mapami • analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie • charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografii • omawia wpływ konfliktu z Ukrainą na Rosję • uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski • przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji
---	--	--	---	---

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 7

oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny¹

<p align="center">konieczne (ocena dopuszczająca)</p>	<p align="center">podstawowe (ocena dostateczna)</p>	<p align="center">rozszerzające (ocena dobra)</p>	<p align="center">dopełniające (ocena bardzo dobra)</p>	<p align="center">wykraczające (ocena celująca)</p>
<p>1. Podstawy geografii. Rozdział dodatkowy²</p>				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i> • przedstawia podział nauk geograficznych • podaje wymiary Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>siatka geograficzna, południk, równoleżnik, zwrotnik, długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> • wskazuje na globusie i na mapie południk: 0° i 180° oraz półkulę wschodnią i półkulę zachodnią • wskazuje na globusie i na mapie równik oraz półkule: północną i południową • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, siatka kartograficzna, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wymienia rodzaje skal 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia różnicę między geografią fizyczną a geografią społeczno-ekonomiczną • wymienia źródła informacji geograficznej • podaje cechy kształtu Ziemi • odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów • podaje cechy siatki geograficznej • określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie • wyjaśnia różnicę między siatką kartograficzną a siatką geograficzną • szereguje skale od największej do najmniejszej • podaje różnicę między wysokością względną i wysokością bezwzględną • określa na podstawie rysunku poziomicowego cechy ukształtowania powierzchni terenu • charakteryzuje mapy ze względu na ich przeznaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym się zajmują poszczególne nauki geograficzne • przedstawia poglądy na kształt Ziemi • wymienia dowody na kulistość Ziemi • wymienia cechy południków i równoleżników • odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych • przedstawia skalę w postaci mianowanej i podziałki liniowej • wymienia metody prezentacji zjawisk na mapach • omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapie • oblicza wysokości względne • omawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii • wyjaśnia różnicę między elipsoidą a geoidą • wyjaśnia znaczenie układu współrzędnych geograficznych • oblicza na podstawie współrzędnych geograficznych rozciągłość równoleżnikową i rozciągłość południkową • analizuje treści map wykonanych w różnych skalach • posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie i na mapie • omawia metody prezentacji zjawisk na mapach • charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomicowego i mapy ogólnogeograficznej • odszukuje w atlasie mapy i określa ich przynależność do poszczególnych rodzajów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa przedmiot badań poszczególnych nauk geograficznych • ocenia znaczenie umiejętności określania współrzędnych geograficznych w życiu człowieka • oblicza skalę mapy na podstawie odległości rzeczywistej między obiektami przedstawionymi na mapie • wskazuje możliwość praktycznego wykorzystania map w różnych skalach • interpretuje treści różnego rodzaju map i przedstawia ich zastosowanie

¹ Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjnych.

² Rozdział dodatkowy *Podstawy geografii* w okresie przejściowym ułatwi uczniom po kursie przyrody zrozumienie treści dotyczących współrzędnych geograficznych oraz przećwiczenie najważniejszych umiejętności wykorzystywanych podczas pracy z mapą.

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość względna, wysokość bezwzględna, poziomica</i> • odczytuje z mapy wysokość bezwzględną • podaje na podstawie atlasu nazwy map ogólnogeograficznych i tematycznych 				
---	--	--	--	--

2. Środowisko przyrodnicze Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski • wskazuje na mapie geometryczny środek Polski • wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie • podaje długość granic z sąsiadującymi państwami • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geologia</i> • wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne na obszarze Polski • wyjaśnia znaczenie terminów <i>plejstocen</i> i <i>holocen</i> • wyjaśnia znaczenie terminów <i>krajobraz polodowcowy</i> i <i>rzeźba glacialna</i> • wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy • wskazuje na mapie przebieg granic Polski • omawia na podstawie mapy płytową budowę litosfery • omawia proces powstawania gór • wymienia na podstawie mapy geologicznej ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego oraz geopolitycznego Polski • opisuje jednostki geologiczne Polski i podaje ich charakterystyczne cechy • określa na podstawie mapy geologicznej obszary poszczególnych fałdowań na terenie Europy i Polski • opisuje mechanizm powstawania lodowców • wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski • przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski • rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze • wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę • ocenia znaczenie gospodarcze rzek Polski • analizuje główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego
--	--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie wymienia główne rodzaje skał wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda, klimat, ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego wymienia elementy klimatu wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowo wartość temperatury powietrza</i> wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce wymienia rodzaje wiatrów wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> wyjaśnia znaczenie terminów <i>system rzeczny, dorzecze, zlewisko</i> wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego podaje główne cechy fizyczne Bałtyku wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, proces glebotwórczy, profil glebowy, poziomy glebowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zlodowacenia na obszarze Polski opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy dokonuje podziału surowców mineralnych wymienia strefy klimatyczne świata na podstawie mapy tematycznej podaje cechy przejściowości klimatu Polski podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej opisuje wody Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej rozpoznaje typy ujść rzecznych charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku opisuje charakterystyczne typy gleb w Polsce przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce 	<p>ukształtowania powierzchni Europy i Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej omawia warunki klimatyczne w Europie charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkości opadów atmosferycznych z klimatogramów wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych omawia funkcje lasów omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku omawia procesy i czynniki glebotwórcze opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski ocenia najważniejsze działania w zakresie ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
--	---	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> wymienia typy gleb w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> wymienia różne rodzaje lasów w Polsce wymienia formy ochrony przyrody w Polsce wskazuje na mapie Polski parki narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego		
--	---	--	--	--

3. Ludność i urbanizacja w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie politycznej Europy największe i najmniejsze państwa Europy wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów</i> wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> szereguje województwa pod względem powierzchni od największego do najmniejszego prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2016 omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Europie i w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. oblicza współczynnik przyrostu naturalnego podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany, które zaszły w podziale administracyjnym Polski po 1 stycznia 1999 r. omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy omawia strukturę płci i wieku ludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na podstawie piramidy płci i wieku omawia czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Europie i w Polsce ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce
---	---	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> • odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaznik gęstości zaludnienia</i> • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> • wyjaśnia różnicę między emigracją a imigracją • odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski • wymienia główne skupiska Polonii • wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> • wymienia przyczyny migracji wewnętrznych • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce • wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • określa kierunki napływu imigrantów do Polski • podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce • charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich • na podstawie danych statystycznych • wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady • podaje różnicę między aglomeracją monocentryczną a policentryczną • podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce • opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce • porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy • omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • porównuje strukturę narodowościową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich • określa na podstawie danych statystycznych różnicę w strukturze zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach • porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich • analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy • analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce 	<p>wybranych państwach Europy i Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego Polsce • charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce • omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce • przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy • omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach • omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji • charakteryzuje przemiany współczesnych miast • omawia problemy mieszkańców dużych miast • analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych • omawia przemiany współczesnych miast 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej
--	--	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki • odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> • odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>miasto</i> • wymienia największe miasta i wskazuje je na mapie Polski • wymienia funkcje miast 		<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce • omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce 		
---	--	--	--	--

4. Rolnictwo i przemysł Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje rolnictwa • wymienia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór</i> • wymienia główne uprawy w Polsce • wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce • przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno- -gospodarczym kraju • omawia regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce • przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę hodowli w Polsce • przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce • charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce • porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy • porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej • dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 r. i wyjaśnia ich przyczyny • przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce
---	--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hodowla, pogłowie</i> • wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce • wskazuje na mapie obszary hodowli zwierząt gospodarskich • dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy • wymienia funkcje przemysłu • wymienia źródła energii • wymienia typy elektrowni • wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce • wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce • przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce • wymienia czynniki lokalizacji hodowli bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce • omawia cechy polskiego przemysłu • wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski • lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłone, wodne i niekonwencjonalne • opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych • opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w portach morskich Polski 	<p>rozwoju społeczno-gospodarczym kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia przemysłu w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy • opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich • opisuje strukturę połowów ryb w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej • analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce • określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce • omawia problemy przemysłu stoczniowego w Polsce 	
---	--	--	--	--

5. Usługi w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> • wyróżnia rodzaje transportu w Polsce • wskazuje na mapie Polski porty handlowe, śródlądowe oraz lotnicze • wyróżnia rodzaje łączności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zróżnicowanie usług w Polsce • omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych i autostrad w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków • omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce • określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski • prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego • określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski
--	--	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> • dokonuje podziału turystyki • wymienia i wskazuje na mapie regiony turystyczne Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> • wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie danych statystycznych morską flotę transportową w Polsce • omawia czynniki rozwoju turystyki • wymienia i wskazuje na mapie polskie obiekty, znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • omawia strukturę towarową handlu międzynarodowego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski • charakteryzuje obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski • przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy • ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski • ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej
--	---	---	---	---

6. Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego • podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska • wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie mapy tematycznej stan zanieczyszczeń wód śródlądowych • omawia skutki zanieczyszczeń środowiska naturalnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustala na podstawie dostępnych źródeł, jakie regiony w Polsce cechują się największym zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego
--	--	--	---	---

7. Relacje między elementami środowiska geograficznego

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny</i> • wymienia przyczyny powodzi w Polsce • wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zjawisko powodzi • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią • wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych • podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce • określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników • wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej • omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki • wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy teras zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce • analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i
---	---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> •wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich •wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast •wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> •wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>pomorskim i łódzkim</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich •wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności •omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 r. i po nim •omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych •wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy •wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności •analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego •omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 r. •wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach •wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych •wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>odnawialnych do produkcji energii</p> <ul style="list-style-type: none"> •analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem •omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy •określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy •wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich •opisuje zmiany, jakie zaszły w strukturze produkcji po 1989 r. w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej •omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki •analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie •określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa 	<p>pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki</p> <ul style="list-style-type: none"> •identyfikuje na wybranych przykładach związku między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, stylu zabudowy oraz strukturze demograficznej w strefach podmiejskich •ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich •wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 r. na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju •identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju •identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta
---	---	---	---	---

			kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach	
8. Mój region i moja mała ojczyzna				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony • wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny • przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie • wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych • rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania • wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych • określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym • rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie • analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu • prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu • prezentuje główne cechy gospodarki regionu • opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny • omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu • analizuje formy współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi • prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej • projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie • wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego • planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie • projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 7

oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny³

konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopelniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
--	---	--	--	--

1. Podstawy geografii. Rozdział dodatkowy⁴

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i> • przedstawia podział nauk geograficznych • podaje wymiary Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>siatka geograficzna, południk, równoleżnik, zwrotnik, długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> • wskazuje na globusie i na mapie południk: 0° i 180° oraz półkulę wschodnią i półkulę zachodnią • wskazuje na globusie i na mapie równik oraz półkule: północną i południową • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, siatka kartograficzna, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wymienia rodzaje skal 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia różnicę między geografią fizyczną a geografią społeczno-ekonomiczną • wymienia źródła informacji geograficznej • podaje cechy kształtu Ziemi • odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów • podaje cechy siatki geograficznej • określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie • wyjaśnia różnicę między siatką kartograficzną a siatką geograficzną • szereguje skale od największej do najmniejszej • podaje różnicę między wysokością względną i wysokością bezwzględną • określa na podstawie rysunku poziomicowego cechy ukształtowania powierzchni terenu • charakteryzuje mapy ze względu na ich przeznaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym się zajmują poszczególne nauki geograficzne • przedstawia poglądy na kształt Ziemi • wymienia dowody na kulistość Ziemi • wymienia cechy południków i równoleżników • odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych • przedstawia skalę w postaci mianowanej i podziałki liniowej • wymienia metody prezentacji zjawisk na mapach • omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapie • oblicza wysokości względne • omawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii • wyjaśnia różnicę między elipsoidą a geoidą • wyjaśnia znaczenie układu współrzędnych geograficznych • oblicza na podstawie współrzędnych geograficznych rozciągłość równoleżnikową i rozciągłość południkową • analizuje treści map wykonanych w różnych skalach • posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie i na mapie • omawia metody prezentacji zjawisk na mapach • charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomicowego i mapy ogólnogeograficznej • odszukuje w atlasie mapy i określa ich przynależność do poszczególnych rodzajów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa przedmiot badań poszczególnych nauk geograficznych • ocenia znaczenie umiejętności określania współrzędnych geograficznych w życiu człowieka • oblicza skalę mapy na podstawie odległości rzeczywistej między obiektami przedstawionymi na mapie • wskazuje możliwość praktycznego wykorzystania map w różnych skalach • interpretuje treści różnego rodzaju map i przedstawia ich zastosowanie
---	---	--	---	---

³ Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjnych.

⁴ Rozdział dodatkowy *Podstawy geografii* w okresie przejściowym ułatwi uczniom po kursie przyrody zrozumienie treści dotyczących współrzędnych geograficznych oraz przećwiczenie najważniejszych umiejętności wykorzystywanych podczas pracy z mapą.

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość względna, wysokość bezwzględna, poziomica</i> • odczytuje z mapy wysokość bezwzględną • podaje na podstawie atlasu nazwy map ogólnogeograficznych i tematycznych 				
---	--	--	--	--

2. Środowisko przyrodnicze Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski • wskazuje na mapie geometryczny środek Polski • wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie • podaje długość granic z sąsiadującymi państwami • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geologia</i> • wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne na obszarze Polski • wyjaśnia znaczenie terminów <i>plejstocen i holocen</i> • wyjaśnia znaczenie terminów <i>krajobraz polodowcowy i rzeźba glacialna</i> • wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy • wskazuje na mapie przebieg granic Polski • omawia na podstawie mapy płytową budowę litosfery • omawia proces powstawania gór • wymienia na podstawie mapy geologicznej ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego oraz geopolitycznego Polski • opisuje jednostki geologiczne Polski i podaje ich charakterystyczne cechy • określa na podstawie mapy geologicznej obszary poszczególnych fałdowań na terenie Europy i Polski • opisuje mechanizm powstawania lodowców • wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski • przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski • rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze • wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę • ocenia znaczenie gospodarcze rzek Polski • analizuje główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego
--	--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie wymienia główne rodzaje skał wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda, klimat, ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego wymienia elementy klimatu wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowa wartość temperatury powietrza</i> wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce wymienia rodzaje wiatrów wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> wyjaśnia znaczenie terminów <i>system rzeczny, dorzecze, zlewisko</i> wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego podaje główne cechy fizyczne Bałtyku wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, proces glebotwórczy, profil glebowy, poziomy glebowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zlodowacenia na obszarze Polski opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy dokonuje podziału surowców mineralnych wymienia strefy klimatyczne świata na podstawie mapy tematycznej podaje cechy przejściowości klimatu Polski podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej opisuje wody Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej rozpoznaje typy ujść rzecznych charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku opisuje charakterystyczne typy gleb w Polsce przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce 	<p>ukształtowania powierzchni Europy i Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej omawia warunki klimatyczne w Europie charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkości opadów atmosferycznych z klimatogramów wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych omawia funkcje lasów omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku omawia procesy i czynniki glebotwórcze opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski ocenia najważniejsze działania w zakresie ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
--	---	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> wymienia typy gleb w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> wymienia różne rodzaje lasów w Polsce wymienia formy ochrony przyrody w Polsce wskazuje na mapie Polski parki narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego		
--	---	--	--	--

3. Ludność i urbanizacja w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie politycznej Europy największe i najmniejsze państwa Europy wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów</i> wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> szereguje województwa pod względem powierzchni od największego do najmniejszego prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2016 omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Europie i w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. oblicza współczynnik przyrostu naturalnego podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany, które zaszły w podziale administracyjnym Polski po 1 stycznia 1999 r. omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy omawia strukturę płci i wieku ludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na podstawie piramidy płci i wieku omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Europie i w Polsce ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce
---	---	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> • odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaznik gęstości zaludnienia</i> • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> • wyjaśnia różnicę między emigracją a imigracją • odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski • wymienia główne skupiska Polonii • wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> • wymienia przyczyny migracji wewnętrznych • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce • wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • określa kierunki napływu imigrantów do Polski • podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce • charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich • na podstawie danych statystycznych • wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady • podaje różnicę między aglomeracją monocentryczną a policentryczną • podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce • opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce • porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy • omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • porównuje strukturę narodowościową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich • określa na podstawie danych statystycznych różnicę w strukturze zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach • porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich • analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy • analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce 	<p>wybranych państwach Europy i Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego Polsce • charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce • omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce • przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy • omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach • omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji • charakteryzuje przemiany współczesnych miast • omawia problemy mieszkańców dużych miast • analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych • omawia przemiany współczesnych miast 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej
--	--	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki • odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> • odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>miasto</i> • wymienia największe miasta i wskazuje je na mapie Polski • wymienia funkcje miast 		<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce • omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce 		
---	--	--	--	--

4. Rolnictwo i przemysł Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje rolnictwa • wymienia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór</i> • wymienia główne uprawy w Polsce • wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce • przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno- -gospodarczym kraju • omawia regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce • przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę hodowli w Polsce • przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce • charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce • porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy • porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej • dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 r. i wyjaśnia ich przyczyny • przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce
---	--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hodowla, pogłowie</i> • wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce • wskazuje na mapie obszary hodowli zwierząt gospodarskich • dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy • wymienia funkcje przemysłu • wymienia źródła energii • wymienia typy elektrowni • wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce • wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce • przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce • wymienia czynniki lokalizacji hodowli bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce • omawia cechy polskiego przemysłu • wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski • lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłone, wodne i niekonwencjonalne • opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych • opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w portach morskich Polski 	<p>rozwoju społeczno-gospodarczym kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia przemysłu w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy • opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich • opisuje strukturę połowów ryb w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej • analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce • określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce • omawia problemy przemysłu stoczniowego w Polsce 	
---	--	--	--	--

5. Usługi w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> • wyróżnia rodzaje transportu w Polsce • wskazuje na mapie Polski porty handlowe, śródlądowe oraz lotnicze • wyróżnia rodzaje łączności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zróżnicowanie usług w Polsce • omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych i autostrad w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków • omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce • określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski • prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego • określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski
--	--	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> • dokonuje podziału turystyki • wymienia i wskazuje na mapie regiony turystyczne Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> • wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie danych statystycznych morską flotę transportową w Polsce • omawia czynniki rozwoju turystyki • wymienia i wskazuje na mapie polskie obiekty, znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • omawia strukturę towarową handlu międzynarodowego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski • charakteryzuje obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski • przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy • ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski • ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej
--	---	---	---	---

6. Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego • podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska • wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie mapy tematycznej stan zanieczyszczeń wód śródlądowych • omawia skutki zanieczyszczeń środowiska naturalnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustala na podstawie dostępnych źródeł, jakie regiony w Polsce cechują się największym zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego
--	--	--	---	---

7. Relacje między elementami środowiska geograficznego

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny</i> • wymienia przyczyny powodzi w Polsce • wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zjawisko powodzi • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią • wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych • podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce • określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników • wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej • omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki • wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy teras zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce • analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i
---	---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> •wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich •wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast •wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> •wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>pomorskim i łódzkim</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich •wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności •omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 r. i po nim •omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych •wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy •wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności •analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego •omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 r. •wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach •wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych •wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>odnawialnych do produkcji energii</p> <ul style="list-style-type: none"> •analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem •omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy •określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy •wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich •opisuje zmiany, jakie zaszły w strukturze produkcji po 1989 r. w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej •omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki •analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie •określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa 	<p>pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki</p> <ul style="list-style-type: none"> •identyfikuje na wybranych przykładach związku między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, stylu zabudowy oraz strukturze demograficznej w strefach podmiejskich •ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich •wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 r. na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju •identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju •identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta
---	---	---	---	---

			kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach	
8. Mój region i moja mała ojczyzna				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony • wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny • przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie • wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych • rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania • wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych • określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym • rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie • analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu • prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu • prezentuje główne cechy gospodarki regionu • opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny • omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu • analizuje formy współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi • prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej • projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie • wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego • planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie • projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 8 oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny

konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopelniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
I. Azja				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji • wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji • wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej • wymienia największe rzeki Azji • wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> • odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji • wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku • wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji • wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata • charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji • przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji • omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji • omawia strefy roślinne Azji • omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji • wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy • wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa • wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii • omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej • omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji • charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej • omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji • omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych • wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji • opisuje przebieg trzęsienia ziemi • omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji • opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii • opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii • omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii • omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki • omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych • przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi • omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu • omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej • wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii • analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii • charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej • uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów • udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych • omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami • ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych • wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji • wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej • ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii

<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia cechy środowiska naturalnego Japonii • wymienia główne uprawy w Japonii • określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej • lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach • wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej • określa położenie geograficzne Indii • porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę • wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie • wyjaśnia znaczenie terminu <i>slumsy</i> • wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania • wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia warunki naturalne rozwoju rolnictwa w Japonii • przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych • określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej • omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach • przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia • omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach • omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego • podaje przyczyny powstawania slumsów w Indiach • omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej • charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową • omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu • omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej • przedstawia cele organizacji OPEC 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy gospodarki Chin • analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin • przedstawia problemy demograficzne Indii • omawia system kastowy w Indiach • przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji • analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu • charakteryzuje przemysł przetwórczy Indii • omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie • omawia wpływ religii na życie muzułmanów • przedstawia znaczenie przemysłu naftowego w krajach Bliskiego Wschodu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych • omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin • omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach • charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju • omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu • omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową • opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny • analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie
---	--	--	---	--

• określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu• wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej• wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie				

II. Afyka

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia strefy klimatyczne Afryki wymienia największe rzeki i jeziora Afryki wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce wymienia główne uprawy w Afryce wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki określa położenie geograficzne Etiopii wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem określa położenie geograficzne Kenii wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce charakteryzuje znaczenie hodowli zwierząt w krajach Afryki przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych omawia przemysł wydobywczy w Afryce wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu omawia gospodarkę w strefie Sahelu omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu omawia typy rolnictwa w Afryce przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki
<p>III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa</p>				

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •określa położenie geograficzne Ameryki •wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową •wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> •wskazuje na mapie Aleję Tornad •wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku •określa położenie geograficzne Amazonii •omawia florę i faunę lasów równikowych •podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu •wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i> •wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie •wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej •podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki •wymienia strefy klimatyczne Ameryki •omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych •podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się •podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii •omawia cechy klimatu Amazonii •podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki •przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej •analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej •przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej •omawia ukształtowanie powierzchni Kanady •przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady •omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu •opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki •omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki •porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce •charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej •omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych •podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii •opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii •omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki •omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu •omawia rozwój miast Ameryki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce •omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce •przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce •omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii •podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii •przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce •przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce •określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej •omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie •opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady •charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych •omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych •omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych •przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji •przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii •omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej •opisuje problemy ludności mieszkających w slumsach na podstawie materiałów źródłowych •wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie
---	---	---	--	---

<p>i wskazuje na mapie</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia główne uprawy na terenie Kanady • wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej • określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto</i>, <i>technopolia</i> • wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych • wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej • omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu 	<p>na podstawie wybranych źródeł</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie • podaje przyczyny powstawania slumsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej • przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej • przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych płodów rolnych na podstawie wykresu • omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych • omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych 		<ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu • ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych • ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych
---	--	---	--	---

IV. Australia i Oceania

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Australii i Oceanii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między klimatem
--	--	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen artezyjski</i> wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii wymienia strefy klimatyczne w Australii charakteryzuje wody powierzchniowe Australii omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej 	<p>w Australii na podstawie klimatogramów</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów omawia znaczenie przemysłów przetwórczego i zaawansowanych technologii w rozwoju Australii 	<p>a zasobami wód powierzchniowych w Australii</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych
--	--	---	---	---

V. Obszary okołobiegunowe

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i> wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki wymienia zagrożenia środowiska naturalnego obszarów polarnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych wyjaśnia status prawny Antarktydy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie na podstawie dostępnych źródeł omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł
---	---	--	---	--

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY Z CHEMII

I. CELE EDUKACYJNE

1. Wzbudzanie w uczniach zainteresowania chemią jako nauką doświadczalną oraz reakcjami chemicznymi zachodzącymi w przyrodzie i organizmie człowieka.
2. Uświadomienie uczniom istnienia związku między właściwościami substancji a ich zastosowaniem.
3. Wyrabianie samodzielnego działania oraz sprawnego posługiwania się technologią informacyjną przez umożliwienie swobodnego dostępu do różnych źródeł wiedzy.
4. Uświadomienie uczniom znaczenia chemii w procesach poznania i przetwarzania materii przez człowieka.

II. SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ DYDAKTYCZNYCH UCZNIĄ

1. METODY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ

Osiągnięcia uczniów są wyrażane w sześciostopniowej skali ocen (1- 6) i składają się na nie:

- a) wyniki sprawdzianów pisemnych (test lub praca klasowa – 45 min.)
Uczeń może uzyskać ocenę od 1 do 6 ;
- b) oceny za wypowiedzi ustne – odpowiedź sprawdzająca opanowanie materiału, aktywność na lekcji – udział na lekcji w pracy indywidualnej i zespołowej, prezentacja informacji na zadany temat (lub wybrany) na podstawie dodatkowych źródeł (innych niż podręcznik), udział w zbiorowej dyskusji (rzeczowość i trafność wypowiedzianych sformułowań) – uczeń może uzyskać ocenę z całego zakresu skali ocen, 1 – 6;
- c) wyniki kartkówek (10 – 15 min.) – oceniane w skali 1 – 5;
- d) oceny za prace dodatkowe – samodzielnie wykonane modele cząsteczek poznanych związków chemicznych, wykonane i opisane doświadczenia chemiczne, udział w konkursach przedmiotowych,
- e) oceny za prace domowe (pisemne i ustne), domowe prace dodatkowe (np. zadania dla uczniów chętnych) – oceny z całego zakresu skali ocen;
- f) dokumentacja ucznia – prowadzenie zeszytu przedmiotowego – oceniana w skali (1 – 5) ;

2. ZASADY OCENIANIA

- a) Obowiązuje skala ocen od 1 do 6 :

100 % - 96 % 6 – cel – celujący

95 % - 89 % 5 – bdb – bardzo dobry

88 % - 75 % 4 – db – dobry

74 % - 51 % 3 – dst – dostateczny

50 % - 31 % 2 – dop – dopuszczający

30 % - 0 % 1 – ndst – niedostateczny

- b) Wiadomości i umiejętności pracy pisemnej są punktowane a ostateczny stopień wynika z przeliczenia punktów na poszczególne oceny;
- c) Ocenę celującą uczeń może otrzymać mając stopień bardzo dobrą i rozwiązane zadanie dodatkowe z poziomu wykraczającego za obowiązkowe prace domowe (lub dodatkowe)
- d) Uczeń ma prawo w ciągu semestru do 2 nieprzygotowań, które odnotowywane są przez nauczyciela, każde następne nieprzygotowanie równoznaczne jest z oceną niedostateczną. W szczególnych przypadkach (np. dłuższa nieobecność) nie odnotowuje się nieprzygotowania. Uczeń powinien przed rozpoczęciem lekcji zgłosić swoje nieprzygotowanie.
- e) (+) uczeń może uzyskać za pracę na lekcji, aktywność, przygotowanie do lekcji
- f) za odpowiedź ustną uczeń otrzymuje stopień. Uczeń do odpowiedzi przychodzi z zeszytem, który musi być uzupełniony, w przeciwnym razie fakt ten należy uwzględnić przy jego bieżącej ocenie ;
- g) za uzyskane (+) uczeń otrzymuje stopień wg schematu :
+ + + **bdb**
- h) kartkówki mogą być zapowiedziane i niezapowiedziane.
- i)

3. ZASADY PISANIA I POPRAWIANIA OCEN Z PRAC PISEMNYCH

- a) prace klasowe i kartkówki są obowiązkowe,
- b) jeśli uczeń nie pisał pracy, o której mowa w punkcie 1) powinien to uczynić na lekcji w ciągu najbliższych 2 tygodni z takiego samego zakresu materiału lub może odpowiadać z tego zakresu ustnie

- c) w przypadku długotrwałej nieobecności ucznia z przyczyn losowych termin pisania pracy lub jej poprawy zostaje indywidualnie ustalony przez nauczyciela w porozumieniu z uczniem,
- d) poprawa pracy jest dobrowolna i obejmuje uczniów, którzy otrzymali stopień dopuszczający lub niedostateczny. (W sporadycznych przypadkach nauczyciel umożliwia poprawę pracy uczniom, którzy otrzymali inne oceny),

4.PROCEDURA PRZEBIEGU SPRAWDZIANU

- a) Przed każdym sprawdzianem następuje lekcja powtórzeniowa lub lekcja powtórzeniowa i lekcja utrwalająca wiedzę i umiejętności z partii materiału programowego objętej sprawdzianem.
- b) Sprawdzian przygotowuje nauczyciel .
- c) Sprawdzian jest przygotowany w minimum dwóch równoległych wersjach o jednakowym stopniu trudności poszczególnych zadań (niektóre z zadań mogą być identyczne).
- d) Sprawdzian trwa 45 min. i jest poprzedzony krótkim komentarzem objaśniającym.
- e) Uczeń rozwiązuje zadania samodzielnie, a w przypadku stwierdzenia, że kontaktuje się z innym uczniem, nauczyciel ma prawo przerwać uczniowi pisanie sprawdzianu – jest to równoznaczne z uzyskaniem za sprawdzian oceny niedostatecznej.
- f) Prace pisemne są sprawdzane przez nauczyciela a ich wyniki nauczyciel przedstawia uczniom w terminie 2 tygodni od daty ich pisania.
- g) Nauczyciel omawia wyniki prac klasowych, dokonuje ewentualnego porównania klas równoległych oraz wraca do tych partii materiału programowego objętych sprawdzianem, które zostały opanowane przez uczniów w stopniu nie zadawalającym.

5. DOKUMENTOWANIE OSIĄGNIĘĆ SZKOLNYCH UCZNIÓW

1. wszystkie oceny cząstkowe nauczyciel odnotowuje w dzienniku elektronicznym
2. sprawdzone prace pisemne są przechowywane przez okres – do końca sierpnia po zakończeniu nauki w danym roku szkolnym,

III. WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

1. Ogólne kryteria wymagań na daną ocenę:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- ✓ potrafi stosować wiadomości w sytuacjach nietypowych (problemowych),
- ✓ umie formułować problemy i dokonywać analizy lub syntezy nowych zjawisk, proponuje rozwiązania nietypowe,
- ✓ osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach szczebla wyższego niż szkolny.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- ✓ opanował w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem,
- ✓ potrafi stosować zdobytą wiedzę do rozwiązywania problemów i zadań w nowych sytuacjach,
- ✓ wykazuje dużą samodzielność i potrafi bez pomocy nauczyciela korzystać z różnych źródeł wiedzy, np. układu okresowego pierwiastków, wykresów, tablic, zestawień,
- ✓ potrafi planować i bezpiecznie przeprowadzać eksperymenty chemiczne,
- ✓ biegle wykonuje obliczenia chemiczne,
- ✓ bezbłędnie posługuje się wzorami oraz potrafi pisać i uzgadniać równania reakcji chemicznych,
- ✓ wykazuje się rzetelną pracą na lekcji i prawidłowo rozwiązuje prace domowe.

Ocenę dobrą uzyskuje uczeń, który:

- ✓ opanował w dużym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem,

- ✓ poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności do samodzielnego rozwiązywania typowych zadań i problemów,
- ✓ potrafi korzystać z układu okresowego pierwiastków, wykresów, tablic i innych źródeł wiedzy chemicznej,
- ✓ potrafi bezpiecznie wykonywać doświadczenia chemiczne,
- ✓ poprawnie posługuje się terminologią chemiczną,
- ✓ dobrze wykonuje obliczenia chemiczne,
- ✓ potrafi pisać i uzgadniać równania reakcji chemicznych (błędy są nieliczne),
- ✓ sumiennie pracuje na lekcji i właściwie wykonuje prace domowe.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- ✓ opanował w podstawowym zakresie te wiadomości i umiejętności określone programem, które są konieczne do dalszego kształcenia,
- ✓ poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności do rozwiązywania, z pomocą nauczyciela, typowych zadań i problemów,
- ✓ potrafi korzystać, z pomocą nauczyciela, z takich źródeł wiedzy, jak: układ okresowy pierwiastków, wykresy, tablice,
- ✓ z pomocą nauczyciela potrafi bezpiecznie wykonywać doświadczenia chemiczne,
- ✓ potrafi, z pomocą nauczyciela, pisać i uzgadniać równania reakcji chemicznych,
- ✓ właściwie pracuje na lekcji, poprawnie rozwiązuje prace domowe.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- ✓ ma braki w opanowaniu wiadomości i umiejętności określonych programem, ale braki te nie przekreślają możliwości dalszego kształcenia,
- ✓ rozwiązuje, z pomocą nauczyciela, typowe zadania teoretyczne lub praktyczne o niewielkim stopniu trudności,
- ✓ z pomocą nauczyciela potrafi bezpiecznie wykonać bardzo proste eksperymenty chemiczne, pisać proste wzory chemiczne i proste równania chemiczne,
- ✓ odpowiedzi udziela przy pomocy nauczyciela.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- ✓ nie opanował tych wiadomości i umiejętności określonych programem, które są konieczne do dalszego kształcenia,

- ✓ nie potrafi rozwiązywać zadań teoretycznych lub praktycznych o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela,
- ✓ nie zna symboliki chemicznej,
- ✓ -nie potrafi napisać prostych wzorów chemicznych i najprostszych równań chemicznych nawet z pomocą nauczyciela,
- ✓ nie potrafi bezpiecznie posługiwać się prostym sprzętem laboratoryjnym i odczynnikami chemicznymi,
- ✓ braki uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy chemicznej.

IV. OCZEKIWANE OSIĄGNIĘCIA EDUKACYJNE

1. Umiejętność obserwacji i opisu zjawisk opartych na przemianach chemicznych zachodzących w otaczającym świecie.
2. Umiejętność dokonywania prostych obliczeń chemicznych.
3. Umiejętność planowania prostych doświadczeń.
4. Umiejętność (i nabycie nawyku) postępowania zgodnie z zasadami dbałości o własne zdrowie i ochronę środowiska.

WYMAGANIA PROGRAMOWE na poszczególne oceny dla klasy siódmej szkoły podstawowej *Chemia Nowej Ery*

Wyróżnione wymagania programowe odpowiadają wymaganiom ogólnym i szczegółowym zawartym w treściach nauczania podstawy programowej.

I. Substancje i ich przemiany

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra
[1]	[1 + 2]	[1 + 2 + 3]	[1 + 2 + 3 + 4]

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zalicza chemię do nauk przyrodniczych – stosuje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni chemicznej – nazywa wybrane elementy szkła i sprzętu laboratoryjnego oraz określa ich przeznaczenie – zna sposoby opisywania doświadczeń chemicznych – opisuje właściwości substancji będących głównymi składnikami produktów stosowanych na co dzień – definiuje pojęcie <i>gęstość</i> – podaje wzór na gęstość – przeprowadza proste obliczenia z wykorzystaniem pojęć <i>masa, gęstość, objętość</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia, czym zajmuje się chemia – wyjaśnia, dlaczego chemia jest nauką przydatną ludziom – wyjaśnia, czym są obserwacje, a czym wnioski z doświadczenia – przelicza jednostki (masy, objętości, gęstości) – wyjaśnia, czym ciało fizyczne różni się od substancji – opisuje właściwości substancji – wymienia i wyjaśnia podstawowe sposoby rozdzielania mieszanin na składniki – sporządza mieszaninę – dobiera metodę rozdzielania mieszaniny na składniki – opisuje i porównuje zjawisko fizyczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje zastosowania wybranego szkła i sprzętu laboratoryjnego – identyfikuje substancje na podstawie podanych właściwość – przeprowadza obliczenia z wykorzystaniem pojęć: <i>masa, gęstość, objętość</i> – przelicza jednostki – podaje sposób rozdzielenia wskazanej mieszaniny na składniki – wskazuje różnice między właściwościami fizycznymi składników mieszaniny, które umożliwiają jej rozdzielenie – projektuje doświadczenia ilustrujące reakcję chemiczną i formułuje wnioski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia podział chemii na organiczną i nieorganiczną – definiuje pojęcie <i>patyna</i> – projektuje doświadczenie o podanym tytule (rysuje schemat, zapisuje obserwacje i formułuje wnioski) – przeprowadza doświadczenia z działu <i>Substancje i ich przemiany</i> – projektuje i przewiduje wyniki doświadczeń na podstawie posiadanej wiedzy
---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> – wymienia jednostki gęstości – odróżnia właściwości fizyczne od chemicznych – definiuje pojęcie <i>mieszanina substancji</i> – opisuje cechy mieszanin jednorodnych i niejednorodnych – podaje przykłady mieszanin – opisuje proste metody rozdzielania mieszanin na składniki – definiuje pojęcia <i>zjawisko fizyczne</i> i <i>reakcja chemiczna</i> – podaje przykłady zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych zachodzących w otoczeniu człowieka – definiuje pojęcia <i>pierwiastek chemiczny</i> i <i>związek chemiczny</i> – dzieli substancje chemiczne na proste i złożone oraz na pierwiastki i związki chemiczne – podaje przykłady związków chemicznych – dzieli pierwiastki chemiczne na metale i niemetale 	<ul style="list-style-type: none"> – i reakcję chemiczną – projektuje doświadczenia ilustrujące zjawisko fizyczne i reakcję chemiczną – definiuje pojęcie <i>stopy metali</i> – podaje przykłady zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych zachodzących w otoczeniu człowieka – wyjaśnia potrzebę wprowadzenia symboli chemicznych – rozpoznaje pierwiastki i związki chemiczne – wyjaśnia różnicę między pierwiastkiem, związkiem chemicznym i mieszaniną – proponuje sposoby zabezpieczenia przed rdzewieniem przedmiotów wykonanych z żelaza 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje w podanych przykładach reakcję chemiczną i zjawisko fizyczne – wskazuje wśród różnych substancji mieszaninę i związek chemiczny – wyjaśnia różnicę między mieszaniną a związkiem chemicznym – odszukuje w układzie okresowym pierwiastków podane pierwiastki chemiczne – opisuje doświadczenia wykonywane na lekcji – przeprowadza wybrane doświadczenia 	
--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady pierwiastków chemicznych (metali i niemetalii) – odróżnia metale i niemetaie na podstawie ich właściwości – opisuje, na czym polegają rdzewienie i korozja – wymienia niektóre czynniki powodujące korozję – posługuje się symbolami chemicznymi pierwiastków (H, O, N, Cl, S, C, P, Si, Na, K, Ca, Mg, Fe, Zn, Cu, Al, Pb, Sn, Ag, Hg) 			
--	--	--	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie może być warunkiem wystawienia oceny celującej.

Uczeń:

- opisuje zasadę rozdziału mieszanin metodą chromatografii
- opisuje sposób rozdzielania na składniki bardziej złożonych mieszanin z wykorzystaniem metod spoza podstawy programowej
- wykonuje obliczenia – zadania dotyczące mieszanin

Składniki powietrza i rodzaje przemian, jakim ulegają

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje skład i właściwości powietrza – określa, co to są stałe i zmienne składniki powietrza – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne tlenu, tlenku węgla(IV), wodoru, azotu oraz właściwości fizyczne gazów szlachetnych – podaje, że woda jest związkiem chemicznym wodoru i tlenu – tłumaczy, na czym polega zmiana stanu skupienia na przykładzie wody – definiuje pojęcie <i>wodorki</i> – omawia obieg tlenu i tlenku węgla(IV) w przyrodzie – określa znaczenie powietrza, wody, tlenu, tlenku węgla(IV) – podaje, jak można wykryć tlenek węgla(IV) – określa, jak zachowują się substancje higroskopijne – opisuje, na czym polegają reakcje syntezy, analizy, wymiany – omawia, na czym polega spalanie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – projektuje i przeprowadza doświadczenie potwierdzające, że powietrze jest mieszaniną jednorodną gazów – wymienia stałe i zmienne składniki powietrza – oblicza przybliżoną objętość tlenu i azotu, np. w sali lekcyjnej – opisuje, jak można otrzymać tlen – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne gazów szlachetnych, azotu – podaje przykłady wodorków niemetali – wyjaśnia, na czym polega proces fotosyntezy – wymienia niektóre zastosowania azotu, gazów szlachetnych, tlenku węgla(IV), tlenu, wodoru – podaje sposób otrzymywania tlenku węgla(IV) (na przykładzie reakcji węgla z tlenem) – definiuje pojęcie <i>reakcja charakterystyczna</i> – planuje doświadczenie umożliwiające wykrycie obecności tlenku węgla(IV) w powietrzu wydychanym z płuc – wyjaśnia, co to jest efekt cieplarniany – opisuje rolę wody i pary wodnej w przyrodzie – wymienia właściwości wody – wyjaśnia pojęcie <i>higroskopijność</i> – zapisuje słownie przebieg reakcji chemicznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa, które składniki powietrza są stałe, a które zmienne – wykonuje obliczenia dotyczące zawartości procentowej substancji występujących w powietrzu – wykrywa obecność tlenku węgla(IV) – opisuje właściwości tlenku węgla(II) – wyjaśnia rolę procesu fotosyntezy w naszym życiu – podaje przykłady substancji szkodliwych dla środowiska – wyjaśnia, skąd się biorą kwaśne opady – określa zagrożenia wynikające z efektu cieplarnianego, dziury ozonowej, kwaśnych opadów – proponuje sposoby zapobiegania powiększaniu się dziury ozonowej i ograniczenia powstawania kwaśnych opadów – projektuje doświadczenia, w których otrzyma tlen, tlenek węgla(IV), wodór – projektuje doświadczenia, w których zbada właściwości tlenu, tlenku węgla(IV), wodoru 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrzymuje tlenek węgla(IV) w reakcji węglanu wapnia z kwasem chlorowodorowym – wymienia różne sposoby otrzymywania tlenu, tlenku węgla(IV), wodoru – projektuje doświadczenia dotyczące powietrza i jego składników – uzasadnia, na podstawie reakcji magnezu z tlenkiem węgla(IV), że tlenek węgla(IV) jest związkiem chemicznym węgla i tlenu – uzasadnia, na podstawie reakcji magnezu z parą wodną, że woda jest związkiem chemicznym tlenu i wodoru – planuje sposoby postępowania umożliwiające ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami – identyfikuje substancje na podstawie schematów reakcji chemicznych – wykazuje zależność między rozwojem cywilizacji a występowaniem zagrożeń, np. podaje przykłady dziedzin życia, których rozwój powoduje negatywne skutki dla środowiska przyrodniczego

<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia <i>substrat</i> i <i>produkt reakcji chemicznej</i> – wskazuje substraty i produkty reakcji chemicznej – określa typy reakcji chemicznych – określa, co to są tlenki i zna ich podział – wymienia podstawowe źródła, rodzaje i skutki zanieczyszczeń powietrza – wskazuje różnicę między reakcjami egzo- i endoenergetyczną – podaje przykłady reakcji egzo- i endoenergetycznych – wymienia niektóre efekty towarzyszące reakcjom chemicznym 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje w zapisie słownym przebiegu reakcji chemicznej substraty i produkty, pierwiastki i związki chemiczne – opisuje, na czym polega powstawanie dziury ozonowej i kwaśnych opadów – podaje sposób otrzymywania wodoru (w reakcji kwasu chlorowodorowego z metalem) – opisuje sposób identyfikowania gazów: wodoru, tlenu, tlenku węgla(IV) – wymienia źródła, rodzaje i skutki zanieczyszczeń powietrza – wymienia niektóre sposoby postępowania pozwalające chronić powietrze przed zanieczyszczeniami – definiuje pojęcia reakcje egzo- i endoenergetyczne 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje słownie przebieg różnych rodzajów reakcji chemicznych – podaje przykłady różnych typów reakcji chemicznych – wykazuje obecność pary wodnej w powietrzu – omawia sposoby otrzymywania wodoru – podaje przykłady reakcji egzo- i endoenergetycznych – zalicza przeprowadzone na lekcjach reakcje do egzo- lub endoenergetycznych 	
---	---	---	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie może być warunkiem wystawienia oceny celującej. Uczeń:

– opisuje destylację skroplonego powietrza

Atomy i cząsteczki

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie <i>materia</i> – definiuje pojęcie dyfuzji – opisuje ziarnistą budowę materii – opisuje, czym atom różni się od cząsteczki – definiuje pojęcia: <i>jednostka masy atomowej, masa atomowa, masa cząsteczkowa</i> – oblicza masę cząsteczkową prostych związków chemicznych – opisuje i charakteryzuje skład atomu pierwiastka chemicznego (jądro – protony i neutrony, powłoki elektronowe – elektrony) – wyjaśni, co to są nukleony – definiuje pojęcie elektrony walencyjne – wyjaśnia, co to są <i>liczba atomowa, liczba masowa</i> – ustala liczbę protonów, elektronów, neutronów w atomie danego pierwiastka chemicznego, gdy znane są liczby atomowa i masowa – podaje, czym jest konfiguracja elektronowa – definiuje pojęcie izotop – dokonuje podziału izotopów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – planuje doświadczenie potwierdzające ziarnistość budowy materii – wyjaśnia zjawisko dyfuzji – podaje założenia teorii atomistyczno-cząsteczkowej budowy materii – oblicza masy cząsteczkowe – opisuje pierwiastek chemiczny jako zbiór atomów o danej liczbie atomowej Z – wymienia rodzaje izotopów – wyjaśnia różnice w budowie atomów izotopów wodoru – wymienia dziedziny życia, w których stosuje się izotopy – korzysta z układu okresowego pierwiastków chemicznych – wykorzystuje informacje odczytane z układu okresowego pierwiastków chemicznych – podaje maksymalną liczbę elektronów na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnice między pierwiastkiem a związkiem chemicznym na podstawie założeń teorii atomistyczno-cząsteczkowej budowy materii – oblicza masy cząsteczkowe związków chemicznych – definiuje pojęcie masy atomowej jako średniej mas atomów danego pierwiastka, z uwzględnieniem jego składu izotopowego – wymienia zastosowania różnych izotopów – korzysta z informacji zawartych w układzie okresowym pierwiastków chemicznych – oblicza maksymalną liczbę elektronów w powłokach – zapisuje konfiguracje elektronowe – rysuje uproszczone modele atomów – określa zmianę właściwości pierwiastków w grupie i okresie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia związek między podobieństwami właściwości pierwiastków chemicznych zapisanych w tej samej grupie układu okresowego a budową ich atomów i liczbą elektronów walencyjnych – wyjaśnia, dlaczego masy atomowe podanych pierwiastków chemicznych w układzie okresowym nie są liczbami całkowitymi

<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze dziedziny życia, w których mają zastosowanie izotopy – opisuje układ okresowy pierwiastków chemicznych – podaje treść prawa okresowości – podaje, kto jest twórcą układu okresowego pierwiastków chemicznych – odczytuje z układu okresowego podstawowe informacje o pierwiastkach chemicznych – określa rodzaj pierwiastków (metal, niemetal) i podobieństwo właściwości pierwiastków w grupie 	<ul style="list-style-type: none"> poszczególnych powłokach (<i>K, L, M</i>) – zapisuje konfiguracje elektronowe – rysuje modele atomów pierwiastków chemicznych – określa, jak zmieniają się niektóre właściwości pierwiastków w grupie i okresie 		
---	--	--	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie może być warunkiem wystawienia oceny celującej.

Uczeń:

- oblicza zawartość procentową izotopów w pierwiastku chemicznym
- opisuje historię odkrycia budowy atomu i powstania układu okresowego pierwiastków
- definiuje pojęcie *promieniotwórczość*
- określa, na czym polegają promieniotwórczość naturalna i sztuczna
- definiuje pojęcie *reakcja łańcuchowa*
- wymienia ważniejsze zagrożenia związane z promieniotwórczością
- wyjaśnia pojęcie *okres półtrwania (okres połowicznego rozpadu)*
- rozwiązuje zadania związane z pojęciami *okres półtrwania* i *średnia masa atomowa*
- charakteryzuje rodzaje promieniowania
- wyjaśnia, na czym polegają przemiany α , β

Łączenie się atomów. Równania reakcji chemicznych

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia typy wiązań chemicznych – podaje definicje: <i>wiązania kowalencyjnego niespolaryzowanego, wiązania kowalencyjnego spolaryzowanego, wiązania jonowego</i> – definiuje pojęcia: jon, kation, anion – definiuje pojęcie elektroujemność – posługuje się symbolami pierwiastków chemicznych – podaje, co występuje we wzorze elektronowym – odróżnia wzór sumaryczny od wzoru strukturalnego – zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne cząsteczek – definiuje pojęcie wartościowość 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje rolę elektronów zewnętrznej powłoki w łączeniu się atomów – odczytuje elektroujemność pierwiastków chemicznych – opisuje sposób powstawania jonów – określa rodzaj wiązania w prostych przykładach cząsteczek – podaje przykłady substancji o wiązaniu kowalencyjnym i substancji o wiązaniu jonowym – przedstawia tworzenie się wiązań chemicznych kowalencyjnego i jonowego dla prostych przykładów – określa wartościowość na podstawie układu okresowego pierwiastków 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa typ wiązania chemicznego w podanym przykładzie – wyjaśnia na podstawie budowy atomów, dlaczego gazy szlachetne są bardzo mało aktywne chemicznie – wyjaśnia różnice między typami wiązań chemicznych – opisuje powstawanie wiązań kowalencyjnych dla wymaganych przykładów – opisuje mechanizm powstawania wiązania jonowego – opisuje, jak wykorzystać elektroujemność do określenia rodzaju wiązania chemicznego w cząsteczce – wykorzystuje pojęcie <i>wartościowości</i> – odczytuje z układu okresowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wykorzystuje pojęcie elektroujemności do określania rodzaju wiązania w podanych substancjach – uzasadnia i udowadnia doświadczalnie, że masa substratów jest równa masie produktów – rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące poznanych praw (zachowania masy, stałości składu związku chemicznego) – wskazuje podstawowe różnice między wiązaniami kowalencyjnym a jonowym oraz kowalencyjnym niespolaryzowanym a kowalencyjnym spolaryzowanym – opisuje zależność właściwości związku chemicznego od występującego w nim wiązania chemicznego – porównuje właściwości związków kowalencyjnych i jonowych (stan skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperatury topnienia i wrzenia, przewodnictwo ciepła i elektryczności)

<ul style="list-style-type: none"> – podaje wartościowość pierwiastków chemicznych w stanie wolnym – odczytuje z układu okresowego maksymalną wartościowość pierwiastków chemicznych względem wodoru grup 1., 2. i 13.–17. – wyznacza wartościowość pierwiastków chemicznych na podstawie wzorów sumarycznych – zapisuje wzory sumaryczny i strukturalny cząsteczki związku dwupierwiastkowego na podstawie wartościowości pierwiastków chemicznych – określa na podstawie wzoru liczbę atomów pierwiastków w związku chemicznym 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wzory związków chemicznych na podstawie podanej wartościowości lub nazwy pierwiastków chemicznych – podaje nazwę związku chemicznego na podstawie wzoru – określa wartościowość pierwiastków w związku chemicznym – zapisuje wzory cząsteczek, korzystając z modeli – wyjaśnia znaczenie współczynnika stechiometrycznego i indeksu stechiometrycznego – wyjaśnia pojęcie <i>równania reakcji chemicznej</i> – odczytuje proste równania reakcji chemicznych 	<p>wartościowość pierwiastków chemicznych grup 1., 2. i 13.–17. (względem wodoru, maksymalną względem tlenu)</p> <ul style="list-style-type: none"> – nazywa związki chemiczne na podstawie wzorów sumarycznych i zapisuje wzory na podstawie ich nazw – zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych (o większym stopniu trudności) – przedstawia modelowy schemat równania reakcji chemicznej – rozwiązuje zadania na podstawie prawa zachowania masy i prawa stałości składu związku chemicznego – dokonuje prostych obliczeń stechiometrycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych o dużym stopniu trudności – wykonuje obliczenia stechiometryczne
---	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje zapisy (odczytuje ilościowo i jakościowo proste zapisy), np.: H_2, $2 H$, $2 H_2$ itp. – ustala na podstawie wzoru sumarycznego nazwę prostych dwupierwiastkowych związków chemicznych – ustala na podstawie nazwy wzór sumaryczny prostych dwupierwiastkowych związków chemicznych – rozdziela podstawowe rodzaje reakcji chemicznych – wskazuje substraty i produkty reakcji chemicznej – podaje treść prawa zachowania masy – podaje treść prawa stałości składu związku chemicznego – przeprowadza proste obliczenia z wykorzystaniem prawa zachowania 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje równania reakcji chemicznych – dobiera współczynniki w równaniach reakcji chemicznych 		
--	---	--	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie może być warunkiem wystawienia oceny celującej.

Uczeń:

- opisuje wiązania koordynacyjne i metaliczne
- wykonuje obliczenia na podstawie równania reakcji chemicznej
- wykonuje obliczenia z wykorzystaniem pojęcia *wydajność reakcji*
- zna pojęcia: *mol*, *masa molowa* i *objętość molowa* i wykorzystuje je w obliczeniach
- określa, na czym polegają reakcje utleniania-redukcji
- definiuje pojęcia: *utleniacz* i *reduktor*
- zaznacza w zapisie słownym przebiegu reakcji chemicznej procesy utleniania i redukcji oraz utleniacz, reduktor
- podaje przykłady reakcji utleniania-redukcji zachodzących w naszym otoczeniu; uzasadnia swój wybór

Woda i roztwory wodne

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje wód występujących w przyrodzie – podaje, na czym polega obieg wody w przyrodzie – podaje przykłady źródeł zanieczyszczenia wód – wymienia niektóre skutki zanieczyszczeń oraz sposoby walki z nimi – wymienia stany skupienia wody – określa, jaką wodę nazywa się wodą destylowaną – nazywa przemiany stanów skupienia wody – opisuje właściwości wody – zapisuje wzory sumaryczny i strukturalny cząsteczki wody 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje budowę cząsteczki wody – wyjaśnia, co to jest cząsteczka polarna – wymienia właściwości wody zmieniające się pod wpływem zanieczyszczeń – planuje doświadczenie udowadniające, że woda: z sieci wodociągowej i naturalnie występująca w przyrodzie są mieszaninami – proponuje sposoby racjonalnego gospodarowania wodą – tłumaczy, na czym polegają procesy mieszania i rozpuszczania – określa, dla jakich substancji woda jest dobrym rozpuszczalnikiem – charakteryzuje substancje ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega tworzenie wiązania kowalencyjnego spolaryzowanego w cząsteczce wody – wyjaśnia budowę polarną cząsteczki wody – określa właściwości wody wynikające z jej budowy polarnej – przewiduje zdolność różnych substancji do rozpuszczania się w wodzie – przedstawia za pomocą modeli proces rozpuszczania w wodzie substancji o budowie polarnej, np. chlorowodoru – podaje rozmiary cząstek substancji wprowadzonych do wody i znajdujących się w roztworze właściwym, koloidzie, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – proponuje doświadczenie udowadniające, że woda jest związkiem wodoru i tlenu – określa wpływ ciśnienia atmosferycznego na wartość temperatury wrzenia wody – porównuje rozpuszczalność w wodzie związków kowalencyjnych i jonowych – wykazuje doświadczalnie, czy roztwór jest nasycony, czy nienasycony – rozwiązuje z wykorzystaniem gęstości zadania rachunkowe dotyczące stężenia procentowego – oblicza rozpuszczalność substancji w danej temperaturze, znając stężenie procentowe jej roztworu nasyconego w tej temperaturze – oblicza stężenie roztworu powstałego po zmieszaniu roztworów tej samej substancji o różnych stężeniach

<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie <i>dipol</i> – identyfikuje cząsteczkę wody jako dipol – wyjaśnia podział substancji na dobrze rozpuszczalne, trudno rozpuszczalne oraz praktycznie nierozpuszczalne w wodzie – podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się i nie rozpuszczają się w wodzie – wyjaśnia pojęcia: <i>rozpuszczalnik</i> i <i>substancja rozpuszczana</i> – projektuje doświadczenie dotyczące rozpuszczalności różnych substancji w wodzie – definiuje pojęcie <i>rozpuszczalność</i> – wymienia czynniki, które wpływają na rozpuszczalność substancji – określa, co to jest krzywa rozpuszczalności – odczytuje z wykresu rozpuszczalności rozpuszczalność danej substancji w podanej temperaturze – wymienia czynniki wpływające na szybkość rozpuszczania się substancji stałej w wodzie 	<ul style="list-style-type: none"> – planuje doświadczenia wykazujące wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałych w wodzie – porównuje rozpuszczalność różnych substancji w tej samej temperaturze – oblicza ilość substancji, którą można rozpuścić w określonej objętości wody w podanej temperaturze – podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się w wodzie, tworząc roztwory właściwe – podaje przykłady substancji, które nie rozpuszczają się w wodzie, tworząc koloidy lub zawiesiny – wskazuje różnice między roztworem właściwym a zawiesiną – opisuje różnice między roztworami: rozcieńczonym, stężonym, nasyconym i nienasyconym – przekształca wzór na stężenie procentowe roztworu tak, aby obliczyć masę substancji 	<ul style="list-style-type: none"> zawiesinie – wykazuje doświadczalnie wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałej w wodzie – posługuje się wykresem rozpuszczalności – wykonuje obliczenia z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności – oblicza masę wody, znając masę roztworu i jego stężenie procentowe <p style="text-align: center;">– prowadzi obliczenia z wykorzystaniem pojęcia <i>gęstości</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje sposoby zmniejszenia lub zwiększenia stężenia roztworu – oblicza stężenie procentowe roztworu powstałego przez zagęszczenie i rozcieńczenie roztworu – oblicza stężenie procentowe roztworu nasyconego w danej temperaturze 	
---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia: <i>roztwór właściwy, koloid i zawiesina</i> – podaje przykłady substancji tworzących z wodą roztwór właściwy, zawiesinę, koloid – definiuje pojęcia: <i>roztwór nasycony, roztwór nienasycony, roztwór stężony, roztwór rozcieńczony</i> – definiuje pojęcie <i>krystalizacja</i> – podaje sposoby otrzymywania roztworu nienasyconego z nasyconego i odwrotnie – definiuje <i>stężenie procentowe roztworu</i> – podaje wzór opisujący stężenie procentowe roztworu – proceedzi proste obliczenia z wykorzystaniem pojęć: <i>stężenie procentowe, masa substancji, masa rozpuszczalnika, masa roztworu</i> 	<p>rozpuszczonej lub masę roztworu</p> <ul style="list-style-type: none"> – oblicza masę substancji rozpuszczonej lub masę roztworu, znając stężenie procentowe roztworu – wyjaśnia, jak sporządzić roztwór o określonym stężeniu procentowym, np. 100 g 20-procentowego roztworu soli kuchennej 	<p>(z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynności prowadzące do sporządzenia określonej objętości roztworu o określonym stężeniu procentowym – sporządza roztwór o określonym stężeniu procentowym 	
---	---	--	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie może być warunkiem wystawienia oceny celującej.

Uczeń:

- wyjaśnia, na czym polega asocjacja cząsteczek wody
- rozwiązuje zadania rachunkowe na stężenie procentowe roztworu, w którym rozpuszczono mieszaninę substancji stałych
- rozwiązuje zadania z wykorzystaniem pojęcia *stężenie molowe*

Tlenki i wodorotlenki

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie katalizator – definiuje pojęcie <i>tlenek</i> – podaje podział tlenków na tlenki metali i tlenki niemetali – zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków metali i tlenków niemetali – wymienia zasady BHP dotyczące pracy z zasadami – definiuje pojęcia wodorotlenek i zasada – odczytuje z tabeli rozpuszczalności, czy wodorotlenek jest rozpuszczalny w wodzie czy też nie – opisuje budowę wodorotlenków – zna wartościowość grupy wodorotlenowej – rozpoznaje wzory wodorotlenków 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje sposoby otrzymywania tlenków – opisuje właściwości i zastosowania wybranych tlenków – podaje wzory i nazwy wodorotlenków – wymienia wspólne właściwości zasad i wyjaśnia, z czego one wynikają – wymienia dwie główne metody otrzymywania wodorotlenków – zapisuje równania reakcji otrzymywania wodorotlenku sodu, potasu i wapnia – wyjaśnia pojęcia <i>woda wapienna, wapno palone i wapno gaszone</i> – odczytuje proste równania dysocjacji jonowej zasad – definiuje pojęcie <i>odczyn zasadowy</i> – bada odczyn 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia <i>wodorotlenek i zasada</i> – wymienia przykłady wodorotlenków i zasad – wyjaśnia, dlaczego podczas pracy z zasadami należy zachować szczególną ostrożność – wymienia poznane tlenki metali, z których otrzymać zasady – zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranego wodorotlenku – planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać wodorotlenki sodu, potasu lub wapnia – planuje sposób otrzymywania wodorotlenków nierozpuszczalnych w wodzie – zapisuje i odczytuje równania dysocjacji jonowej zasad 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wzór sumaryczny wodorotlenku dowolnego metalu – planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać różne wodorotlenki, także praktycznie nierozpuszczalne w wodzie – zapisuje równania reakcji otrzymywania różnych wodorotlenków – identyfikuje wodorotlenki na podstawie podanych informacji – odczytuje równania reakcji chemicznych

<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wzory sumaryczne wodorotlenków: NaOH, KOH, Ca(OH)₂, Al(OH)₃, Cu(OH)₂ – opisuje właściwości oraz zastosowania wodorotlenków: sodu, potasu i wapnia – łączy nazwy zwyczajowe (wapno palone i wapno gaszone) z nazwami systematycznymi tych związków chemicznych – definiuje pojęcia: <i>elektrolit, nieelektrolit</i> – definiuje pojęcia: <i>dysocjacja jonowa, wskaźnik</i> – wymienia rodzaje odczynów roztworów – podaje barwy wskaźników w roztworze o podanym odczynie – wyjaśnia, na czym polega dysocjacja jonowa zasad – zapisuje równania dysocjacji jonowej zasad (proste przykłady) – podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej – odróżnia zasady od innych substancji za pomocą wskaźników – rozróżnia pojęcia <i>wodorotlenek i zasada</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje obserwacje do przeprowadzanych na lekcji doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> – określa odczyn roztworu zasadowego i uzasadnia to – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wniosek) – opisuje zastosowania wskaźników – planuje doświadczenie, które umożliwi zbadanie odczynu produktów używanych w życiu codziennym 	
---	---	--	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie może być warunkiem wystawienia oceny celującej.

Uczeń:

– opisuje i bada właściwości wodorotlenków amfoterycznych

WYMAGANIA PROGRAMOWE na poszczególne oceny dla klasy ósmej szkoły podstawowej *Chemia Nowej Ery*

Wyróżnione wymagania programowe odpowiadają wymaganiom ogólnym i szczegółowym zawartym w treściach nauczania podstawy programowej.

VII. Kwasy

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady bhp dotyczące obchodzenia się z kwasami – zalicza kwasy do elektrolitów – definiuje pojęcie kwasy zgodnie z teorią Arrheniusa – opisuje budowę kwasów – opisuje różnice w budowie kwasów beztlenowych i kwasów tlenowych – zapisuje wzory sumaryczne kwasów: HCl, H₂S, H₂SO₄, H₂SO₃, HNO₃, H₂CO₃, H₃PO₄ – zapisuje wzory strukturalne kwasów beztlenowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udowadnia, dlaczego w nazwie danego kwasu pojawia się wartościowość – zapisuje wzory strukturalne poznanych kwasów – wymienia metody otrzymywania kwasów tlenowych i kwasów beztlenowych – zapisuje równania reakcji otrzymywania poznanych kwasów – wyjaśnia pojęcie <i>tlenek kwasowy</i> – wskazuje przykłady tlenków kwasowych – opisuje właściwości poznanych kwasów – opisuje zastosowania poznanych kwasów – wyjaśnia pojęcie dysocjacja jonowa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje równania reakcji otrzymywania wskazanego kwasu – wyjaśnia, dlaczego podczas pracy ze stężonymi roztworami kwasów należy zachować szczególną ostrożność – projektuje doświadczenia, w wyniku których można otrzymać omawiane na lekcjach kwasy – wymienia poznane tlenki kwasowe – wyjaśnia zasadę bezpiecznego rozcieńczania stężonego roztworu kwasu siarkowego(VI) – planuje doświadczenie wykrycie białka w próbce żywności (np.: w serze, mleku, jajku) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wzór strukturalny kwasu nieorganicznego o podanym wzorze sumarycznym – nazywa dowolny kwas tlenowy (określenie wartościowości pierwiastków chemicznych, uwzględnienie ich w nazwie) – projektuje i przeprowadza doświadczenia, w których wyniku można otrzymać kwasy – identyfikuje kwasy na podstawie podanych informacji – odczytuje równania reakcji chemicznych

<ul style="list-style-type: none"> – podaje nazwy poznanych kwasów – wskazuje wodór i resztę kwasową we wzorze kwasu – wyznacza wartościowość reszty kwasowej – wyjaśnia, jak można otrzymać np. kwas chlorowodorowy, siarkowy(IV) – wyjaśnia, co to jest tlenek kwasowy – opisuje właściwości kwasów, np.: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) – stosuje zasadę rozcieńczania kwasów – opisuje podstawowe zastosowania kwasów: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) – wyjaśnia, na czym polega dysocjacja jonowa (elektrolityczna) kwasów – definiuje pojęcia: <i>jon</i>, <i>kation</i> i <i>anion</i> – zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów (proste przykłady) – wymienia rodzaje odczynu roztworu – wymienia poznane wskaźniki – określa zakres pH i barwy wskaźników dla poszczególnych odczynów – rozdziela doświadczalnie odczyny roztworów za pomocą wskaźników – wyjaśnia pojęcie <i>kwaśne opady</i> – oblicza masy cząsteczkowe HCl i H₂S 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów – nazywa kation H⁺ i aniony reszt kwasowych – określa odczyn roztworu (kwasowy) – wymienia wspólne właściwości kwasów – wyjaśnia, z czego wynikają wspólne właściwości kwasów – zapisuje obserwacje z przeprowadzanych doświadczeń – posługuje się skalą pH – bada odczyn i pH roztworu – wyjaśnia, jak powstają kwaśne opady – podaje przykłady skutków kwaśnych opadów – oblicza masy cząsteczkowe kwasów – oblicza zawartość procentową pierwiastków chemicznych w cząsteczkach kwasów 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje reakcję ksantoproteinową – zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) kwasów – zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) w formie stopniowej dla H₂S, H₂CO₃ – określa kwasowy odczyn roztworu na podstawie znajomości jonów obecnych w badanym roztworze – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) – podaje przyczyny odczynu roztworów: kwasowego, zasadowego, obojętnego – interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyny: kwasowy, zasadowy, obojętny) – opisuje zastosowania wskaźników – planuje doświadczenie, które pozwala zbadać pH produktów występujących w życiu codziennym – rozwiązuje zadania obliczeniowe o wyższym stopniu trudności – analizuje proces powstawania i skutki kwaśnych opadów – proponuje niektóre sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów 	<ul style="list-style-type: none"> – rozwiązuje zadania obliczeniowe o wyższym stopniu trudności – proponuje sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów – wyjaśnia pojęcie <i>skala pH</i>
--	--	---	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczających poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie przez ucznia może być warunkiem wystawienia oceny celującej. Uczeń:

- wymienia przykłady innych wskaźników i określa ich zachowanie w roztworach o różnych odczynach
- opisuje wpływ pH na glebę i uprawy, wyjaśnia przyczyny stosowania poszczególnych nawozów
- omawia przemysłową metodę otrzymywania kwasu azotowego(V)
- definiuje pojęcie *stopień dysocjacji*
- dzieli elektrolity ze względu na stopień dysocjacji

VIII. Sole

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje budowę soli – tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli (np. chlorków, siarczków) – wskazuje metal i resztę kwasową we wzorze soli – tworzy nazwy soli na podstawie wzorów sumarycznych (proste przykłady) – tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli na podstawie ich nazw (np. wzory soli kwasów: chlorowodorowego, siarkowodorowego i metali, np. sodu, potasu i wapnia) – wskazuje wzory soli wśród wzorów różnych związków chemicznych – definiuje pojęcie <i>dysocjacja jonowa (elektrolityczna) soli</i> – dzieli sole ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie – ustala rozpuszczalność soli w wodzie na podstawie tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie – zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli rozpuszczalnych w wodzie (proste przykłady) – podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej soli (proste przykłady) – opisuje sposób otrzymywania soli trzema podstawowymi metodami (kwas + zasada, metal + kwas, tlenek metalu + kwas) – zapisuje cząsteczkowo równania reakcji otrzymywania soli (proste przykłady) – definiuje pojęcia <i>reakcja zobojętniania i reakcja strąceniowa</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia cztery najważniejsze sposoby otrzymywania soli – podaje nazwy i wzory soli (typowe przykłady) – zapisuje równania reakcji zobojętniania w formach: cząsteczkowej, jonowej oraz jonowej skróconej – podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej soli – odczytuje równania reakcji otrzymywania soli (proste przykłady) – korzysta z tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie – zapisuje równania reakcji otrzymywania soli (reakcja strąceniowa) w formach cząsteczkowej i jonowej (proste przykłady) – zapisuje i odczytuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej soli – dzieli metale ze względu na ich aktywność chemiczną (szereg aktywności metali) – opisuje sposoby zachowania się metali w reakcji z kwasami (np. miedź i magnez w reakcji z kwasem chlorowodorowym) – zapisuje obserwacje z doświadczeń przeprowadzanych na lekcji – wymienia zastosowania najważniejszych soli 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzy i zapisuje nazwy i wzory soli: chlorków, siarczków, azotanów(V), siarczanów(IV), siarczanów(VI), węglanów, fosforanów(V) (ortofosforanów(V)) – zapisuje i odczytuje równania dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli – otrzymuje sole doświadczalnie – wyjaśnia przebieg reakcji zobojętniania i reakcji strąceniowej – zapisuje równania reakcji otrzymywania soli – ustala, korzystając z szeregu aktywności metali, które metale reagują z kwasami według schematu: metal + kwas → sól + wodór – projektuje i przeprowadza reakcję zobojętniania (HCl + NaOH) – swobodnie posługuje się tabelą rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie – projektuje doświadczenia pozwalające otrzymać substancje trudno rozpuszczalne i praktycznie nierozpuszczalne (sole i wodorotlenki) w reakcjach strąceniowych – zapisuje odpowiednie równania reakcji w formie cząsteczkowej i jonowej (reakcje otrzymywania substancji trudno rozpuszczalnych i praktycznie nierozpuszczalnych w reakcjach strąceniowych) – podaje przykłady soli występujących w przyrodzie – wymienia zastosowania soli 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia metody otrzymywania soli – przewiduje, czy zajdzie dana reakcja chemiczna (poznane metody, tabela rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie, szereg aktywności metali) – zapisuje i odczytuje równania reakcji otrzymywania dowolnej soli – wyjaśnia, jakie zmiany zaszły w odczynie roztworów poddanych reakcji zobojętniania – proponuje reakcję tworzenia soli trudno rozpuszczalnej i praktycznie nierozpuszczalnej – przewiduje wynik reakcji strąceniowej – identyfikuje sole na podstawie podanych informacji – podaje zastosowania reakcji strąceniowych – projektuje i przeprowadza doświadczenia dotyczące otrzymywania soli – przewiduje efekty zaprojektowanych doświadczeń dotyczących otrzymywania soli (różne metody) – opisuje zaprojektowane doświadczenia

<ul style="list-style-type: none"> – odróżnia zapis cząsteczkowy od zapisu jonowego równania reakcji chemicznej – określa związek ładunku jonu z wartościowością metalu i reszty kwasowej – podaje przykłady zastosowań najważniejszych soli 		<ul style="list-style-type: none"> – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) 	
--	--	---	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczających poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie przez ucznia może być warunkiem wystawienia oceny celującej. Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie *hydrat*, wymienia przykłady hydratów, ich występowania i zastosowania
- wyjaśnia pojęcie *hydroliza*, zapisuje równania reakcji hydrolizy i wyjaśnia jej przebieg
- wyjaśnia pojęcia: *sól podwójna*, *sól potrójna*, *wodorosole* i *hydroksosole*; podaje przykłady tych soli

IX. Związki węgla z wodorem

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>związki organiczne</i> – podaje przykłady związków chemicznych zawierających węgiel – wymienia naturalne źródła węglowodorów – wymienia nazwy produktów destylacji ropy naftowej i podaje przykłady ich zastosowania – stosuje zasady bhp w pracy z gazem ziemnym oraz produktami przeróbki ropy naftowej – definiuje pojęcie <i>węglowodory</i> – definiuje pojęcie <i>szereg homologiczny</i> – definiuje pojęcia: <i>węglowodory nasycone, węglowodory nienasycone, alkanany, alkeny, alkiiny</i> – zalicza alkanany do węglowodorów nasyconych, a alkeny i alkiiny – do nienasyconych – zapisuje wzory sumaryczne: alkanów, alkenów i alkinów o podanej liczbie atomów węgla – rysuje wzory strukturalne i półstrukturalne (grupowe): alkanów, alkenów i alkinów o łańcuchach prostych (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) – podaje nazwy systematyczne alkanów (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) – podaje wzory ogólne: alkanów, alkenów i alkinów – podaje zasady tworzenia nazw alkenów i alkinów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>szereg homologiczny</i> – tworzy nazwy alkenów i alkinów na podstawie nazw odpowiednich alkanów – zapisuje wzory: sumaryczne, strukturalne i półstrukturalne (grupowe); podaje nazwy: alkanów, alkenów i alkinów – buduje model cząsteczki: metanu, etenu, etynu – wyjaśnia różnicę między spalaniem całkowitym a spalaniem niecałkowitym – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne (spalanie) alkanów (metanu, etanu) oraz etenu i etynu – zapisuje i odczytuje równania reakcji spalania metanu, etanu, przy dużym i małym dostępie tlenu – pisze równania reakcji spalania etenu i etynu – porównuje budowę etenu i etynu – wyjaśnia, na czym polegają reakcje przyłączenia i polimeryzacji – opisuje właściwości i niektóre zastosowania polietylenu – wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić węglowodory nasycone od węglowodorów nienasyconych, np. metan od etenu czy etynu – wyjaśnia, od czego zależą właściwości węglowodorów – wykonuje proste obliczenia dotyczące węglowodorów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzy wzory ogólne alkanów, alkenów, alkinów (na podstawie wzorów kolejnych związków chemicznych w danym szeregu homologicznym) – proponuje sposób doświadczalnego wykrycia produktów spalania węglowodorów – zapisuje równania reakcji spalania alkanów przy dużym i małym dostępie tlenu – zapisuje równania reakcji spalania alkenów i alkinów – zapisuje równania reakcji otrzymywania etynu – odczytuje podane równania reakcji chemicznej – zapisuje równania reakcji etenu i etynu z bromem, polimeryzacji etenu – opisuje rolę katalizatora w reakcji chemicznej – wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów (np. stanem skupienia, lotnością, palnością, gęstością, temperaturą topnienia i wrzenia) – wyjaśnia, co jest przyczyną większej reaktywności węglowodorów nienasyconych w porównaniu z węglowodorami nasyconymi – opisuje właściwości i zastosowania polietylenu – projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje właściwości węglowodorów – porównuje właściwości węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych – wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów – opisuje wpływ wiązania wielokrotnego w cząsteczce węglowodoru na jego reaktywność – zapisuje równania reakcji przyłączenia (np. bromowodoru, wodoru, chloru) do węglowodorów zawierających wiązanie wielokrotne – projektuje doświadczenia chemiczne dotyczące węglowodorów – projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych – stosuje zdobytą wiedzę do rozwiązywania zadań obliczeniowych o wysokim stopniu trudności – analizuje znaczenie węglowodorów w życiu codziennym

<ul style="list-style-type: none"> – przyporządkowuje dany węglowodór do odpowiedniego szeregu homologicznego – opisuje budowę i występowanie metanu – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne metanu, etanu – wyjaśnia, na czym polegają spalanie całkowite i spalanie niecałkowite – zapisuje równania reakcji spalania całkowitego i spalania niecałkowitego metanu, etanu – podaje wzory sumaryczne i strukturalne etenu i etynu – opisuje najważniejsze właściwości etenu i etynu – definiuje pojęcia: <i>polimeryzacja</i>, <i>monomer</i> i <i>polimer</i> – opisuje najważniejsze zastosowania metanu, etenu i etynu – opisuje wpływ węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych na wodę bromową (lub rozcieńczony roztwór manganianu(VII) potasu) 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje obserwacje do wykonywanych na lekcji doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przeprowadzane doświadczenia chemiczne – wykonuje obliczenia związane z węglowodorami – wyszukuje informacje na temat zastosowań alkanów, etenu i etynu; wymienia je – zapisuje równanie reakcji polimeryzacji etenu 	
--	---	---	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczających poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie przez ucznia może być warunkiem wystawienia oceny celującej. Uczeń:

- opisuje przebieg suchej destylacji węgla kamiennego
- wyjaśnia pojęcia: *izomeria*, *izomery*
- wyjaśnia pojęcie *węglowodory aromatyczne*
- podaje przykłady tworzyw sztucznych, tworzyw syntetycznych
- podaje właściwości i zastosowania wybranych tworzyw sztucznych
- wymienia przykładowe oznaczenia opakowań wykonanych z tworzyw sztucznych

X. Pochodne węglowodorów

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dowodzi, że alkohole, kwasy karboksylowe, estry i aminokwasy są pochodnymi węglowodorów – opisuje budowę pochodnych węglowodorów (grupa węglowodorowa + grupa funkcyjna) – wymienia pierwiastki chemiczne wchodzące w skład pochodnych węglowodorów – zalicza daną substancję organiczną do odpowiedniej grupy związków chemicznych – wyjaśnia, co to jest grupa funkcyjna – zaznacza grupy funkcyjne w alkoholach, kwasach karboksylowych, estrach, aminokwasach; podaje ich nazwy – zapisuje wzory ogólne alkoholi, kwasów karboksylowych i estrów – dzieli alkohole na monohydroksylowe i polihydroksylowe – zapisuje wzory sumaryczne i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych zawierających do trzech atomów węgla w cząsteczce – wyjaśnia, co to są nazwy zwyczajowe i nazwy systematyczne – tworzy nazwy systematyczne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych zawierających do trzech atomów węgla w cząsteczce, podaje zwyczajowe (metanolu, etanolu) – rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne kwasów monokarboksylowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje nazwy i wzory omawianych grup funkcyjnych – wyjaśnia, co to są alkohole polihydroksylowe – zapisuje wzory i podaje nazwy alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych (zawierających do pięciu atomów węgla w cząsteczce) – zapisuje wzory sumaryczne i półstrukturalny (grupowy) propano-1,2,3-triolu (glicerolu) – uzasadnia stwierdzenie, że alkohole i kwasy karboksylowe tworzą szeregi homologiczne – podaje odczyn roztworu alkoholu – opisuje fermentację alkoholową – zapisuje równania reakcji spalania etanolu – podaje przykłady kwasów organicznych występujących w przyrodzie (np. kwasy: mrówkowy, szczawiowy, cytrynowy) i wymienia ich zastosowania – tworzy nazwy prostych kwasów karboksylowych (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) i zapisuje ich wzory sumaryczne i strukturalne – podaje właściwości kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) – bada wybrane właściwości fizyczne kwasu etanowego (octowego) – opisuje dysocjację jonową kwasów karboksylowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego alkohol etylowy ma odczyn obojętny – wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwę systematyczną glicerolu – zapisuje równania reakcji spalania alkoholi – podaje nazwy zwyczajowe i systematyczne alkoholi i kwasów karboksylowych – wyjaśnia, dlaczego niektóre wyższe kwasy karboksylowe nazywa się kwasami tłuszczowymi – porównuje właściwości kwasów organicznych i nieorganicznych – bada i opisuje wybrane właściwości fizyczne i chemiczne kwasu etanowego (octowego) – porównuje właściwości kwasów karboksylowych – opisuje proces fermentacji octowej – dzieli kwasy karboksylowe – zapisuje równania reakcji chemicznych kwasów karboksylowych – podaje nazwy soli kwasów organicznych – określa miejsce występowania wiązania podwójnego w cząsteczce kwasu oleinowego – podaje nazwy i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe) długołańcuchowych kwasów monokarboksylowych (kwasów tłuszczowych) nasyconych (palmitynowego, stearynowego) i nienasyconego (oleinowego) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – proponuje doświadczenie chemiczne do podanego tematu z działu <i>Pochodne węglowodorów</i> – opisuje doświadczenia chemiczne (schemat, obserwacje, wniosek) – przeprowadza doświadczenia chemiczne do działu <i>Pochodne węglowodorów</i> – zapisuje wzory podanych alkoholi i kwasów karboksylowych – zapisuje równania reakcji chemicznych alkoholi, kwasów karboksylowych o wyższym stopniu trudności (np. więcej niż pięć atomów węgla w cząsteczce) – wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a stanem skupienia i reaktywnością alkoholi oraz kwasów karboksylowych – zapisuje równania reakcji otrzymywania estru o podanej nazwie lub podanym wzorze – planuje i przeprowadza doświadczenie pozwalające otrzymać ester o podanej nazwie – opisuje właściwości estrów w aspekcie ich zastosowań – przewiduje produkty reakcji chemicznej – identyfikuje poznane substancje – omawia szczegółowo przebieg reakcji estryfikacji

<p>o łańcuchach prostych zawierających do dwóch atomów węgla w cząsteczce; podaje ich nazwy systematyczne i zwyczajowe (kwasu metanowego i kwasu etanowego)</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaznacza resztę kwasową we wzorze kwasu karboksylowego – opisuje najważniejsze właściwości metanolu, etanolu i glicerolu oraz kwasów etanowego i metanowego – bada właściwości fizyczne glicerolu – zapisuje równanie reakcji spalania metanolu – opisuje podstawowe zastosowania etanolu i kwasu etanowego – dzieli kwasy karboksylowe na nasycone i nienasycone – wymienia najważniejsze kwasy tłuszczowe – opisuje najważniejsze właściwości długolącuchowych kwasów karboksylowych (stearynowego i oleinowego) – definiuje pojęcie <i>mydła</i> – wymienia związki chemiczne, które są substratami reakcji estryfikacji – definiuje pojęcie <i>estry</i> – wymienia przykłady występowania estrów w przyrodzie – opisuje zagrożenia związane z alkoholami (metanol, etanol) – wśród poznanych substancji wskazuje te, które mają szkodliwy wpływ na organizm – omawia budowę i właściwości aminokwasów (na przykładzie glicyny) – podaje przykłady występowania aminokwasów – wymienia najważniejsze zastosowania poznanych związków chemicznych (np. etanol, kwas etanowy, kwas stearynowy) 	<ul style="list-style-type: none"> – bada odczyn wodnego roztworu kwasu etanowego (octowego) – zapisuje równania reakcji spalania i reakcji dysocjacji jonowej kwasów metanowego i etanowego – zapisuje równania reakcji kwasów metanowego i etanowego z metalami, tlenkami metali i wodorotlenkami – podaje nazwy soli pochodzących od kwasów metanowego i etanowego – podaje nazwy długolącuchowych kwasów monokarboksylowych (przykłady) – zapisuje wzory sumaryczne kwasów: palmitynowego, stearynowego i oleinowego – wyjaśnia, jak można doświadczalnie udowodnić, że dany kwas karboksylowy jest kwasem nienasyconym – podaje przykłady estrów – wyjaśnia, na czym polega reakcja estryfikacji – tworzy nazwy estrów pochodzących od podanych nazw kwasów i alkoholi (proste przykłady) – opisuje sposób otrzymywania wskazanego estru (np. octanu etylu) – zapisuje równania reakcji otrzymywania estru (proste przykłady, np. octanu metylu) – wymienia właściwości fizyczne octanu etylu – opisuje negatywne skutki działania etanolu na organizm – bada właściwości fizyczne omawianych związków – zapisuje obserwacje z wykonywanych doświadczeń chemicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie kwasu oleinowego od kwasów palmitynowego lub stearynowego – zapisuje równania reakcji chemicznych prostych kwasów karboksylowych z alkoholami monohydroksylowymi – zapisuje równania reakcji otrzymywania podanych estrów – tworzy wzory estrów na podstawie nazw kwasów i alkoholi – tworzy nazwy systematyczne i zwyczajowe estrów na podstawie nazw odpowiednich kwasów karboksylowych i alkoholi – zapisuje wzór poznanego aminokwasu – opisuje budowę oraz wybrane właściwości fizyczne i chemiczne aminokwasów na przykładzie kwasu aminooctowego (glicyny) – opisuje właściwości omawianych związków chemicznych – wymienia zastosowania: metanolu, etanolu, glicerolu, kwasu metanowego, kwasu octowego – bada niektóre właściwości fizyczne i chemiczne omawianych związków – opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różnicę między reakcją estryfikacji a reakcją zobojętniania – zapisuje równania reakcji chemicznych w formach: cząsteczkowej, jonowej i skróconej jonowej – analizuje konsekwencje istnienia dwóch grup funkcyjnych w cząsteczce aminokwasu – zapisuje równanie kondensacji dwóch cząsteczek glicyny – opisuje mechanizm powstawania wiązania peptydowego – rozwiązuje zadania dotyczące pochodnych węglowodorów (o dużym stopniu trudności)
--	--	---	---

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczających poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie przez ucznia może być warunkiem wystawienia oceny celującej. Uczeń:

- opisuje właściwości i zastosowania wybranych alkoholi (inne niż na lekcji)
- opisuje właściwości i zastosowania wybranych kwasów karboksylowych (inne niż na lekcji)
- zapisuje równania reakcji chemicznych zachodzących w twardej wodzie po dodaniu mydła sodowego
- wyjaśnia pojęcie *hydroksykwasy*
- wyjaśnia, czym są aminy; omawia ich przykłady; podaje ich wzory; opisuje właściwości, występowanie i zastosowania
- wymienia zastosowania aminokwasów
- wyjaśnia, co to jest hydroliza estru
- zapisuje równania reakcji hydrolizy estru o podanej nazwie lub podanym wzorze

XI. Substancje o znaczeniu biologicznym

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne pierwiastki chemiczne wchodzące w skład organizmu – wymienia podstawowe składniki żywności i miejsca ich występowania – wymienia pierwiastki chemiczne, których atomy wchodzą w skład cząsteczek: tłuszczów, cukrów (węglowodanów) i białek – dzieli tłuszcze ze względu na: pochodzenie i stan skupienia – zalicza tłuszcze do estrów – wymienia rodzaje białek – dzieli cukry (sacharydy) na cukry proste i cukry złożone – definiuje białka jako związki chemiczne powstające z aminokwasów – wymienia przykłady: tłuszczów, sacharydów i białek – wyjaśnia, co to są węglowodany – wymienia przykłady występowania celulozy i skrobi w przyrodzie – podaje wzory sumaryczne: glukozy i fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy – wymienia zastosowania poznanych cukrów – wymienia najważniejsze właściwości omawianych związków chemicznych – definiuje pojęcia: <i>denaturacja, koagulacja, żel, zol</i> – wymienia czynniki powodujące denaturację białek – podaje reakcje charakterystyczne białek i skrobi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę składników odżywczych w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu – opisuje budowę cząsteczki tłuszczu jako estru glicerolu i kwasów tłuszczowych – opisuje wybrane właściwości fizyczne tłuszczów – opisuje wpływ oleju roślinnego na wodę bromową – wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić tłuszcze nienasycone od tłuszczów nasyconych – opisuje właściwości białek – wymienia czynniki powodujące koagulację białek – opisuje właściwości fizyczne: glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy – bada właściwości fizyczne wybranych związków chemicznych (glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy) – zapisuje równanie reakcji sacharozy z wodą za pomocą wzorów sumarycznych – opisuje przebieg reakcji chemicznej skrobi z wodą – wykrywa obecność skrobi i białka w produktach spożywczych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje wzór ogólny tłuszczów – omawia różnice w budowie tłuszczów stałych i tłuszczów ciekłych – wyjaśnia, dlaczego olej roślinny odbarwia wodę bromową – definiuje białka jako związki chemiczne powstające w wyniku kondensacji aminokwasów – definiuje pojęcia: <i>peptydy, peptyzacja, wysalanie białek</i> – opisuje różnice w przebiegu denaturacji i koagulacji białek – wyjaśnia, co to znaczy, że sacharoza jest disacharydem – wymienia różnice we właściwościach fizycznych skrobi i celulozy – zapisuje poznane równania reakcji sacharydów z wodą – definiuje pojęcie <i>wiązanie peptydowe</i> – projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie tłuszczu nienasyconego od tłuszczu nasyconego – projektuje doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka za pomocą stężonego roztworu kwasu azotowego(V) – planuje doświadczenia chemiczne umożliwiające badanie właściwości omawianych związków chemicznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje wzór tristearynianu glicerolu – projektuje i przeprowadza doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka – wyjaśnia, na czym polega wysalanie białek – wyjaśnia, dlaczego skrobia i celuloza są polisacharydami – wyjaśnia, co to są dekstryny – omawia przebieg reakcji chemicznej skrobi z wodą – planuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne weryfikujące postawioną hipotezę – identyfikuje poznane substancje

<ul style="list-style-type: none"> - opisuje znaczenie: wody, tłuszczów, białek, sacharydów, witamin i mikroelementów dla organizmu - wyjaśnia, co to są związki wielkocząsteczkowe; wymienia ich przykłady - wymienia funkcje podstawowych składników odżywczych 		<ul style="list-style-type: none"> - opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne - opisuje znaczenie i zastosowania skrobi, celulozy i innych poznanych związków chemicznych 	
--	--	--	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczających poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie przez ucznia może być warunkiem wystawienia oceny celującej. Uczeń:

- bada skład pierwiastkowy białek
- udowadnia doświadczalnie, że glukoza ma właściwości redukujące
- przeprowadza próbę Trommera i próbę Tollensa
- wyjaśnia, na czym polega próba akroleinowa
- projektuje doświadczenie umożliwiające odróżnienie tłuszczu od substancji tłustej (próba akroleinowa)
- opisuje proces utwardzania tłuszczów
- opisuje hydrolizę tłuszczów, zapisuje równanie dla podanego tłuszczu
- wyjaśnia, na czym polega efekt Tyndalla

Wymagania edukacyjne z fizyki

Obowiązkowe podręczniki: „Spotkania z fizyką”, wydawnictwo Nowa Era,
autorzy: G. Francuz-Ornat, T. Kulawik

I. Ogólne zasady oceniania

1. Ocenie podlegają wszystkie niżej wymienione w pkt. II formy aktywności ucznia.
2. Uczeń ma prawo i obowiązek zgłosić w czasie lekcji brak zrozumienia zagadnienia. Jeśli dodatkowe wyjaśnienia nie przyniosą efektów, powinien po lekcji porozumieć się z nauczycielem, w celu dalszej analizy problemu. Jeśli tego nie uczyni, to oznaczać będzie, że omawiane zagadnienie nie sprawia mu problemów.
3. Pisemne prace klasowe (godzinne), jako sprawdziany podsumowujące, odbywają się po zakończeniu danego działu lub części działu fizyki.
4. Powyższe prace klasowe zapowiedziane będą, co najmniej tydzień przed ich realizacją, poprzedzone lekcją utrwalającą i zapisane w dzienniku. Mają postać opisową lub testową.
5. Prace klasowe są obowiązkowe.
6. Sprawdziany bieżące mogą być w formie:
 - a) krótkich 10-cio minutowych kartkówek. Są one niezapowiedziane, obejmują materiał z ostatnich trzech tematów oraz praw fizycznych, wzorów i ich przekształcania, prostych zadań. Mogą być z lekcji na lekcję.
 - b) dłuższych 20-to minutowych kartkówek obejmujących część materiału z danego działu oraz zadania. Są one wcześniej zapowiedziane i mogą być z lekcji na lekcję.
7. W przypadku nieobecności ucznia, termin napisania pracy klasowej i sprawdzianu nie powinien przekroczyć dwóch „tygodni nauki” od momentu powrotu ucznia do szkoły i pod warunkiem, że nieobecność jest usprawiedliwiona.
8. Kontrola wiadomości ucznia związanych ze znajomością praw fizycznych i wzorów poznanych na lekcjach fizyki odbywa się w sposób niezapowiedziany z lekcji na lekcję w formie pisemnej lub ustnej.

9. Kontrola umiejętności rozwiązywania zadań opartych o wszystkie poznane wzory na lekcjach fizyki odbywa się w sposób niezapowiedziany z lekcji na lekcję w formie pisemnej.
10. W przypadku zagubienia, celowego zniszczenia pracy klasowej czy sprawdzianu, uczeń lub jego rodzic nie ma podstaw do analizy oceny otrzymanej z danej pracy. Utrudni to również analizę oceny, dokonywanej w razie konieczności przez dyrektora szkoły.
11. W przypadku stwierdzenia niesamodzielności pracy klasowej i sprawdzianu (odpisywanie), uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
12. Uczeń może być nieprzygotowany do zajęć dwa razy w półroczu (nie dotyczy prac klasowych, kartkówek i zapowiedzianych sprawdzianów). Pod pojęciem nieprzygotowanie do zajęć należy rozumieć nieprzygotowanie do odpowiedzi ustnej, brak zeszytu, podręcznika, przyborów itp.
13. Uczeń ma prawo poprawić otrzymane oceny z pracy klasowej - jeden raz po wcześniejszym ustaleniu terminu poprawy z nauczycielem.
- 14. Uczeń z opinią lub orzeczeniem z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oceniany będzie na warunkach zalecanych przez poradnię.**
15. Ocenę śródroczną i roczną uczeń otrzymuje na podstawie wszystkich zebranych ocen cząstkowych oraz udziału w konkursach fizycznych.

II. Formy aktywności ucznia - za co będę oceniać (według znaczenia zagadnienia)

1. Udział w konkursach przedmiotowych
Jeżeli uczeń uzyska wyróżnienie w konkursie w zakresie fizyki w etapie szkolnym i pozaszkolnym może uzyskać na koniec roku stopień celujący.
2. Prace klasowe po zakończeniu działu programowego, lub jego części oceniane będą według skali procentowej:
0% - 29% - stopień niedostateczny
30% - 50% - stopień dopuszczający (K)
51% - 74% - stopień dostateczny (K+P)
75% - 89% - stopień dobry (K+P+R)
90% - 97% - bardzo dobry (K+P+R+D)

98% - 100% - celujący (K+P+R+D) oraz zadania o podwyższonym stopniu trudności.

3. Rozwiązywanie zadań, niezapowiedziane kartkówki i zapowiedziane sprawdziany.
5. Ustne odpowiedzi

W wypowiedzi ustnej oceniane są: samodzielność wypowiedzi, wyczerpanie tematu, stosowanie języka fizycznego, umiejętność formułowania myśli, hipotez i praw fizycznych.

6. Dodatkowe przygotowanie do lekcji (referaty, przygotowane pomoce naukowe)
Pracę domową z książką i mediami (czasopisma popularnonaukowe, audycje telewizyjne, programy komputerowe, internet), samodzielnie opracowaną i zaprezentowaną przed klasą.
7. Praca i aktywność na lekcji

III. Wymagania na stopnie szkolne.

Stopień	Poziom umiejętności i wiedzy osiągnięty przez ucznia	Kryteria zaliczenia
DOPUSZCZAJĄCY	K onieczny	Wymagania K
DOSTATECZNY	P odstawowy	Wymagania K + P
DOBRY	R ozszerzający	Zaliczone Podstawowe + wymagania R
BARDZO DOBRY	D opełniający	Zaliczone Podstawowe + wymagania R+D
CELUJĄCY	D opełniający + zadania dodatkowe	Zaliczone Podstawowe + wymagania R+D + udział w konkursach lub ocena celująca z prac kontrolnych

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- posiada w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem nauczania, będące efektem jego samodzielnej pracy.
- potrafi stosować wiadomości w sytuacjach nietypowych (problemowych),
- umie formułować problemy i dokonuje analizy lub syntezy nowych zjawisk,
- umie rozwiązywać problemy w sposób nietypowy,
- osiąga sukcesy w konkursach pozaszkolnych,
- sprostął wymaganiom KPRD.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- w pełnym zakresie opanował wiadomości i umiejętności programowe,
- zdobytą wiedzę potrafi zastosować w nowych sytuacjach,
- jest samodzielny – korzysta z różnych źródeł wiedzy,
- potrafi zaplanować i przeprowadzić doświadczenia fizyczne,
- rozwiązuje samodzielnie zadania rachunkowe i problemowe,
- sprostął wymaganiom KPRD.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w dużym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem nauczania,
- poprawnie stosuje wiadomości do rozwiązywania typowych zadań lub problemów,
- potrafi wykonać zaplanowane doświadczenie z fizyki, rozwiązać proste zadanie lub problem,
- sprostął wymaganiom KPR.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował w podstawowym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem nauczania,
- potrafi zastosować wiadomości do rozwiązywania zadań z pomocą nauczyciela,
- potrafi wykonać proste doświadczenie fizyczne z pomocą nauczyciela,
- zna podstawowe wzory i jednostki wielkości fizycznych,
- sprostą wymaganiom KP.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- ma niewielkie braki w wiadomościach i umiejętnościach określonych programem nauczania, ale braki te nie przekreślają możliwości dalszego kształcenia, zna podstawowe prawa i wielkości fizyczne,
- potrafi z pomocą nauczyciela wykonać proste doświadczenie fizyczne,
- sprostą wymaganiom K.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował tych wiadomości i umiejętności, które są konieczne do dalszego kształcenia,
- nie potrafi rozwiązać zadań teoretycznych lub praktycznych o elementarnym stopniu trudności, nawet z pomocą nauczyciela,
- nie zna podstawowych praw, pojęć i wielkości fizycznych,
- nie sprostą wymaganiom K.

Wymagania konieczne (K) określają: wiadomości i umiejętności, które umożliwiają uczniowi świadome korzystanie z lekcji i wykonywanie prostych zadań z życia codziennego. Uczeń potrafi rozwiązywać przy pomocy nauczyciela zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności. Zdobyte wiadomości i umiejętności są niezbędne do dalszego kontynuowania nauki fizyki i przydatne w życiu codziennym.

Wymagania podstawowe (P) określają: wiadomości i umiejętności stosunkowo łatwe do opanowania, użyteczne w życiu codziennym i absolutnie niezbędne do kontynuowania nauki na wyższym poziomie. Uczeń przy niewielkiej pomocy nauczyciela potrafi rozwiązywać typowe zadania teoretyczne i praktyczne.

Wymagania rozszerzające (R) określają: wiadomości i umiejętności średnio trudne, wspierające tematy podstawowe rozwijane na wyższym etapie kształcenia. Uczeń potrafi rozwiązywać typowe zadania teoretyczne i praktyczne, korzystając przy tym ze słowników, tablic, internetu.

Wymagania dopełniające (D) określają: wiadomości i umiejętności złożone lub o charakterze problemowym, zaliczane najczęściej do wyższych kategorii celów kształcenia. Uczeń projektuje i wykonuje doświadczenia potwierdzające prawa fizyczne, rozwiązuje złożone zadania rachunkowe (np. wyprowadzanie wzorów, analiza wykresów) oraz przedstawia wiadomości zdobyte na innych przedmiotach związane tematycznie z treściami nauczania.

Wymagania edukacyjne z matematyki w oddziałach IV-VIII

Kryteria oceniania poszczególnych form aktywności

Ocenie podlegają: sprawdziany, kartkówki, odpowiedzi ustne, prace domowe, ćwiczenia praktyczne, praca ucznia na lekcji, prace dodatkowe oraz szczególne osiągnięcia.

1. **Sprawdziany** przeprowadza się w formie pisemnej, a ich celem jest sprawdzenie wiadomości i umiejętności ucznia z zakresu danego działu.
 - Sprawdziany planuje się na zakończenie każdego działu.
 - Uczeń jest informowany o planowanym sprawdzianie z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.
 - Przed każdym sprawdzianem nauczyciel podaje zakres programowy.
 - Każdy sprawdzian poprzedza lekcja (lub dwie lekcje) powtórzeniowa, podczas której nauczyciel zwraca uwagę uczniów na najważniejsze zagadnienia z danego działu.
 - Zasady uzasadniania oceny ze sprawdzianu, jego poprawy oraz sposób przechowywania sprawdzianów są zgodne z WO.
 - Sprawdzian umożliwia sprawdzenie wiadomości i umiejętności na wszystkich poziomach wymagań edukacyjnych – od koniecznego do wykraczającego.
 - Zasada przeliczania oceny punktowej na stopień szkolny jest zgodna z WO.
 - Zadania ze sprawdzianu są przez nauczyciela omawiane i poprawiane po oddaniu prac.

2. **Kartkówki** przeprowadza się w formie pisemnej, a ich celem jest sprawdzenie wiadomości i umiejętności ucznia z zakresu programowego 2, 3 ostatnich jednostek lekcyjnych.

- Nauczyciel nie ma obowiązku uprzedzania uczniów o terminie i zakresie programowym kartkówki.
- Kartkówka jest tak skonstruowana, by uczeń mógł wykonać wszystkie polecenia w czasie nie dłuższym niż 15 minut.
- Kartkówka jest oceniana w skali punktowej, a liczba punktów jest przeliczana na ocenę zgodnie z zasadami WO.
- Umiejętności i wiadomości objęte kartkówką wchodzą w zakres sprawdzianu przeprowadzanego po zakończeniu działu i tym samym zła ocena z kartkówki może zostać poprawiona sprawdzianem.
- Zasady przechowywania kartkówek reguluje WO.

3. **Odpowiedź ustna** obejmuje zakres programowy aktualnie realizowanego działu. Oceniając odpowiedź ustną, nauczyciel bierze pod uwagę:

- zgodność wypowiedzi z postawionym pytaniem,
- prawidłowe posługiwanie się pojęciami,
- zawartość merytoryczną wypowiedzi,
- sposób formułowania wypowiedzi.

4. **Praca domowa** jest pisemną lub ustną formą ćwiczenia umiejętności i utrwalania wiadomości zdobytych przez ucznia podczas lekcji.

- Pisemną pracę domową uczeń wykonuje w zeszycie, w zeszycie ćwiczeń lub w formie zleconej przez nauczyciela.
- **Aktywność i praca ucznia na lekcji** są oceniane, zależnie od ich charakteru, za pomocą plusów.
- Plus uczeń może uzyskać m.in. za samodzielne wykonanie krótkiej pracy na lekcji, krótką prawidłową odpowiedź ustną, aktywną pracę w grupie, pomoc koleżeńską na lekcji przy rozwiązaniu problemu, przygotowanie do lekcji.

Ćwiczenia praktyczne obejmują zadania praktyczne, które uczeń wykonuje podczas lekcji.

Oceniając je, nauczyciel bierze pod uwagę:

- wartość merytoryczną,
- dokładność wykonania polecenia,
- staranność i estetykę,
- w wypadku pracy w grupie stopień zaangażowania w wykonanie ćwiczenia.

5. **Prace dodatkowe** obejmują dodatkowe zadania dla zainteresowanych uczniów, prace projektowe wykonane indywidualnie lub zespołowo, wykonanie pomocy naukowych, prezentacji. Oceniając ten rodzaj pracy, nauczyciel bierze pod uwagę m.in.:

- wartość merytoryczną pracy,
- estetykę wykonania,
- wkład pracy ucznia,
- sposób prezentacji,
- oryginalność i pomysłowość pracy.

6. **Szczególne osiągnięcia** uczniów, w tym udział w konkursach przedmiotowych, szkolnych i międzyszkolnych, są oceniane zgodnie z zasadami zapisanymi w WO.

7. Uczeń może poprawić ocenę ze sprawdzianu w ciągu dwóch tygodni od dnia oddania pracy przez nauczyciela.

8. Uczeń, który nie był obecny w szkole w dniu pisania sprawdzianu lub kartkówki ma obowiązek uzupełnić braki w ciągu dwóch tygodni od powrotu do szkoły.

9. W przypadku stwierdzenia niesamodzielności sprawdzianu lub kartkówki (odpisywanie), uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

10. Przedziały % na poszczególne oceny z prac klasowych i kartkówek:

0 - 30 % - niedostateczny

31 – 50 % - dopuszczający

51 – 74 % - dostateczny

75 – 95 % - dobry

96 – 100 % - bardzo dobry

Na ocenę celującą uczeń musi spełnić wymagania na ocenę bardzo dobrą i bezbłędnie wykonać zadanie dodatkowe.

Podstawą do wystawienia oceny półrocznej oraz oceny rocznej z matematyki jest średnia ważona ocen, otrzymanych w ciągu całego półrocza, obliczana z wzoru:

$$S_w = \frac{o_1 \cdot w_1 + o_2 \cdot w_2 + \dots + o_n \cdot w_n}{w_1 + w_2 + \dots + w_n}$$

gdzie:

S_w – średnia ważona

o_1, o_2, \dots, o_n – oceny

w_1, w_2, \dots, w_n – wagi ocen

Ocenię podlegają następujące formy aktywności ucznia, którym przyporządkowane są następujące wagi:

Forma aktywności	Waga
I, II, III miejsce lub wyróżnienie w konkursie co najmniej miejskim	4
Ocena za I półrocze wpisywana na II półrocze	4
Praca klasowa	3
Prace dodatkowe	2
Sprawdzian, kartkówka	2
Odpowiedz ustna	2
Aktywność, praca na lekcji, ćwiczenia praktyczne	1
Praca domowa	1

Poziomy wymagań, a ocena szkolna

Wyróżniono następujące wymagania programowe:

- Wymagania **konieczne (K)** – obejmują wiadomości i umiejętności umożliwiające uczniowi dalszą naukę, bez których uczeń nie jest w stanie zrozumieć kolejnych zagadnień omawianych podczas lekcji i wykonywać prostych zadań nawiązujących do sytuacji z życia codziennego.
- Wymagania **podstawowe (P)** – obejmują wymagania z poziomu K oraz wiadomości stosunkowo łatwe do opanowania, przydatne w życiu codziennym, bez których nie jest możliwe kontynuowanie dalszej nauki.
- Wymagania **rozszerzające (R)** – obejmują wymagania z poziomów K i P oraz wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, dotyczące zagadnień bardziej złożonych i nieco trudniejszych, przydatnych na kolejnych poziomach kształcenia;
- Wymagania **dopelniające (D)** – obejmują wymagania z poziomów K, P i R oraz obejmują wiadomości i umiejętności złożone dotyczące zadań problemowych, o wyższym stopniu trudności.
- Wymagania **wykraczające (W)** – stosowanie znanych wiadomości i umiejętności w sytuacjach trudnych, nietypowych, złożonych, udział w konkursach przedmiotowych oraz zajmowanie punktowych miejsc w tych konkursach.

Wymagania na poszczególne oceny szkolne:

ocena dopuszczająca – wymagania z poziomu K,

- ocena dostateczna – wymagania z poziomów K i P,
 ocena dobra – wymagania z poziomów: K, P i R,
 ocena bardzo dobra – wymagania z poziomów: K, P, R i D,
 ocena celująca – wymagania z poziomów: K, P, R, D i W.

Wymagania edukacyjne z matematyki w klasie IV

Dział I – Liczby naturalne – część 1

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	odczytuje współrzędne punktów zaznaczonych na osi liczbowej (proste przypadki)
2.	odczytuje i zapisuje słownie liczby zapisane cyframi (w zakresie 1 000 000)
3.	zapisuje cyframi liczby podane słowami (w zakresie 1 000 000)
4.	dodaje liczby bez przekraczania progu dziesiątkowego
5.	odejmuje liczby w zakresie 100 bez przekraczania progu dziesiątkowego
6.	mnoży liczby jednocyfrowe
7.	dzieli liczby dwucyfrowe przez liczby jednocyfrowe (w zakresie tabliczki mnożenia)
8.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	odczytuje współrzędne punktów zaznaczonych na osi liczbowej (proste przypadki)
2.	odczytuje i zapisuje słownie liczby zapisane cyframi (w zakresie 1 000 000)
3.	zapisuje cyframi liczby podane słowami (w zakresie 1 000 000)
4.	dodaje liczby bez przekraczania progu dziesiątkowego
5.	odejmuje liczby w zakresie 100 bez przekraczania progu dziesiątkowego
6.	mnoży liczby jednocyfrowe

7.	dzieli liczby dwucyfrowe przez liczby jednocyfrowe (w zakresie tabliczki mnożenia)
8.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia
1.	zaznacza podane liczby naturalne na osi liczbowej
2.	odczytuje i zapisuje słownie liczby zapisane cyframi
3.	zapisuje cyframi liczby podane słowami, zapisuje słownie i cyframi kwoty złożone z banknotów i monet o podanych nominałach
4.	dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 z przekraczaniem progu dziesiętkowego
5.	stosuje prawa łączności i przemienności dodawania (mnożenia)
6.	oblicza składnik, gdy jest podana suma i drugi składnik (w zakresie 100)
7.	oblicza odjemną, gdy jest podany odjemnik i różnica (w zakresie 100)
8.	oblicza odjemnik, gdy jest podana odjemna i różnica (w zakresie 100)
9.	oblicza jeden czynnik, gdy dany jest drugi czynnik i iloczyn (w zakresie 100)
10.	oblicza dzielną, gdy dane są dzielnik i iloraz (w zakresie 100)
11.	oblicza dzielnik, gdy dane są dzielna i iloraz (w zakresie 100)
12.	wymienia dzielniki danej liczby dwucyfrowej
13.	wykonuje dzielenie z resztą (w zakresie 100)
14.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia lub dzielenia z resztą
15.	dzieli liczbę dwucyfrową przez liczbę jednocyfrową (w zakresie 100)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	odczytuje współrzędne punktów zaznaczonych na osi liczbowej (proste przypadki)
2.	odczytuje i zapisuje słownie liczby zapisane cyframi (w zakresie 1 000 000)
3.	zapisuje cyframi liczby podane słowami (w zakresie 1 000 000)
4.	dodaje liczby bez przekraczania progu dziesiętkowego
5.	odejmuje liczby w zakresie 100 bez przekraczania progu dziesiętkowego

6.	mnoży liczby jednocyfrowe
7.	dzieli liczby dwucyfrowe przez liczby jednocyfrowe (w zakresie tabliczki mnożenia)
8.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia
1.	zaznacza podane liczby naturalne na osi liczbowej
2.	odczytuje i zapisuje słownie liczby zapisane cyframi
3.	zapisuje cyframi liczby podane słowami, zapisuje słownie i cyframi kwoty złożone z banknotów i monet o podanych nominałach
4.	dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 z przekraczaniem progu dziesiątkowego
5.	stosuje prawa łączności i przemienności dodawania (mnożenia)
6.	oblicza składnik, gdy jest podana suma i drugi składnik (w zakresie 100)
7.	oblicza odjemną, gdy jest podany odjemnik i różnica (w zakresie 100)
8.	oblicza odjemnik, gdy jest podana odjemna i różnica (w zakresie 100)
9.	oblicza jeden czynnik, gdy dany jest drugi czynnik i iloczyn (w zakresie 100)
10	oblicza dzielną, gdy dane są dzielnik i iloraz (w zakresie 100)
.	
11	oblicza dzielnik, gdy dane są dzielna i iloraz (w zakresie 100)
.	
12	wymienia dzielniki danej liczby dwucyfrowej
.	
13	wykonuje dzielenie z resztą (w zakresie 100)
.	
14	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia lub dzielenia z resztą
.	
15	dzieli liczbę dwucyfrową przez liczbę jednocyfrową (w zakresie 100)
.	
1.	dodaje i odejmuje w pamięci liczby naturalne z przekraczaniem progu dziesiątkowego
2.	mnoży w pamięci liczby jednocyfrowe przez liczby dwucyfrowe (w zakresie 100)
3.	rozwiązuje zadania z wykorzystaniem mnożenia i dzielenia

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	odczytuje współrzędne punktów zaznaczonych na osi liczbowej (proste przypadki)
2.	odczytuje i zapisuje słownie liczby zapisane cyframi (w zakresie 1 000 000)
3.	zapisuje cyframi liczby podane słowami (w zakresie 1 000 000)
4.	dodaje liczby bez przekraczania progu dziesiętkowego
5.	odejmuje liczby w zakresie 100 bez przekraczania progu dziesiętkowego
6.	mnoży liczby jednocyfrowe
7.	dzieli liczby dwucyfrowe przez liczby jednocyfrowe (w zakresie tabliczki mnożenia)
8.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia
1.	zaznacza podane liczby naturalne na osi liczbowej
2.	odczytuje i zapisuje słownie liczby zapisane cyframi
3.	zapisuje cyframi liczby podane słowami, zapisuje słownie i cyframi kwoty złożone z banknotów i monet o podanych nominałach
4.	dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 z przekraczaniem progu dziesiętkowego
5.	stosuje prawa łączności i przemienności dodawania (mnożenia)
6.	oblicza składnik, gdy jest podana suma i drugi składnik (w zakresie 100)
7.	oblicza odjemną, gdy jest podany odjemnik i różnica (w zakresie 100)
8.	oblicza odjemnik, gdy jest podana odjemna i różnica (w zakresie 100)
9.	oblicza jeden czynnik, gdy dany jest drugi czynnik i iloczyn (w zakresie 100)
10	oblicza dzielną, gdy dane są dzielnik i iloraz (w zakresie 100)
.	
11	oblicza dzielnik, gdy dane są dzielna i iloraz (w zakresie 100)
.	
12	wymienia dzielniki danej liczby dwucyfrowej
.	
13	wykonuje dzielenie z resztą (w zakresie 100)
.	
14	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia lub dzielenia z resztą

.	
15	dzieli liczbę dwucyfrową przez liczbę jednocyfrową (w zakresie 100)
.	
1.	dodaje i odejmuje w pamięci liczby naturalne z przekraczaniem progu dziesiętkowego
2.	mnoży w pamięci liczby jednocyfrowe przez liczby dwucyfrowe (w zakresie 100)
3.	rozwiązuje zadania z wykorzystaniem mnożenia i dzielenia
1.	ustala jednostkę na osi liczbowej na podstawie podanych współrzędnych punktów
2.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe

Dział II – Liczby naturalne – część 2

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	zamienia jednostki czasu (godziny na minuty, minuty na sekundy, kwadranse na minuty, godziny na kwadranse)
2.	zapisuje słownie godziny przedstawione na zegarze
3.	oblicza upływ czasu, np. od 12.30 do 12.48
4.	zna cyfry rzymskie (I, V, X)
5.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby naturalne (do 12) zapisane cyframi arabskimi
6.	podaje czas trwania roku zwykłego i roku przestępnego (liczbę dni)
7.	spośród podanych liczb wybiera liczby podzielne przez 10, przez 5, przez 2
8.	przedstawia drugą i trzecią potęgę za pomocą iloczynu takich samych czynników
9.	oblicza wartości dwudziałaniowych wyrażeń arytmetycznych
10.	mnoży i dzieli liczby zakończone zerami przez liczby jednocyfrowe
11.	szacuje wynik dodawania dwóch liczb dwu- lub trzycyfrowych

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	zamienia jednostki czasu (godziny na minuty, minuty na sekundy, kwadranse na minuty, godziny na kwadranse)
2.	zapisuje słownie godziny przedstawione na zegarze

3.	oblicza upływ czasu, np. od 12.30 do 12.48
4.	zna cyfry rzymskie (I, V, X)
5.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby naturalne (do 12) zapisane cyframi arabskimi
6.	podaje czas trwania roku zwykłego i roku przestępnego (liczbę dni)
7.	spośród podanych liczb wybiera liczby podzielne przez 10, przez 5, przez 2
8.	przedstawia drugą i trzecią potęgę za pomocą iloczynu takich samych czynników
9.	oblicza wartości dwudziałaniowych wyrażeń arytmetycznych
10.	mnoży i dzieli liczby zakończone zerami przez liczby jednocyfrowe
11.	szacuje wynik dodawania dwóch liczb dwu- lub trzycyfrowych
1.	oblicza upływ czasu, np. od 14.29 do 15.25
2.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby naturalne (do 39) zapisane cyframi arabskimi
3.	zapisuje daty z wykorzystaniem cyfr rzymskich
4.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z wykorzystaniem obliczeń kalendarzowych i zegarowych
5.	przypisuje podany rok do odpowiedniego stulecia
6.	oblicza kwadrat i sześćcian liczby naturalnej
7.	zapisuje iloczyn takich samych dwóch lub trzech czynników za pomocą potęgi
8.	podaje przykłady liczb podzielnych przez 10, przez 5, przez 2
9.	wybiera spośród podanych liczb liczby podzielne przez 9, przez 3
10.	mnoży i dzieli liczby z zerami na końcu
11.	oblicza wartości trójdziałaniowych wyrażeń arytmetycznych
12.	szacuje wynik odejmowania dwóch liczb (dwucyfrowych, trzycyfrowych)
13.	szacuje wynik mnożenia dwóch liczb

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	zamienia jednostki czasu (godziny na minuty, minuty na sekundy, kwadransy na minuty, godziny na kwadransy)
----	--

2.	zapisuje słownie godziny przedstawione na zegarze
3.	oblicza upływ czasu, np. od 12.30 do 12.48
4.	zna cyfry rzymskie (I, V, X)
5.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby naturalne (do 12) zapisane cyframi arabskimi
6.	podaje czas trwania roku zwykłego i roku przestępnego (liczbę dni)
7.	spośród podanych liczb wybiera liczby podzielne przez 10, przez 5, przez 2
8.	przedstawia drugą i trzecią potęgę za pomocą iloczynu takich samych czynników
9.	oblicza wartości dwudziałaniowych wyrażeń arytmetycznych
10	mnoży i dzieli liczby zakończone zerami przez liczby jednocyfrowe .
11	szacuje wynik dodawania dwóch liczb dwu- lub trzycyfrowych .
1.	oblicza upływ czasu, np. od 14.29 do 15.25
2.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby naturalne (do 39) zapisane cyframi arabskimi
3.	zapisuje daty z wykorzystaniem cyfr rzymskich
4.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z wykorzystaniem obliczeń kalendarzowych i zegarowych
5.	przypisuje podany rok do odpowiedniego stulecia
6.	oblicza kwadrat i sześćcian liczby naturalnej
7.	zapisuje iloczyn takich samych dwóch lub trzech czynników za pomocą potęgi
8.	podaje przykłady liczb podzielnych przez 10, przez 5, przez 2
9.	wybiera spośród podanych liczb liczby podzielne przez 9, przez 3
10	mnoży i dzieli liczby z zerami na końcu .
11	oblicza wartości trójdziałaniowych wyrażeń arytmetycznych .
12	szacuje wynik odejmowania dwóch liczb (dwucyfrowych, trzycyfrowych) .
13	szacuje wynik mnożenia dwóch liczb

.	
1.	wykonuje obliczenia zegarowe i kalendarzowe
2.	zapisuje cyframi arabskimi liczby do 39 zapisane cyframi rzymskimi
3.	rozwiązuje zadania z zastosowaniem cech podzielności przez 10, przez 5, przez 2
4.	oblicza wartości wielodziałaniowych wyrażeń arytmetycznych
5.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia liczb zakończonych zerami

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	zamienia jednostki czasu (godziny na minuty, minuty na sekundy, kwadransy na minuty, godziny na kwadransy)
2.	zapisuje słownie godziny przedstawione na zegarze
3.	oblicza upływ czasu, np. od 12.30 do 12.48
4.	zna cyfry rzymskie (I, V, X)
5.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby naturalne (do 12) zapisane cyframi arabskimi
6.	podaje czas trwania roku zwykłego i roku przestępnego (liczbę dni)
7.	spośród podanych liczb wybiera liczby podzielne przez 10, przez 5, przez 2
8.	przedstawia drugą i trzecią potęgę za pomocą iloczynu takich samych czynników
9.	oblicza wartości dwudziałaniowych wyrażeń arytmetycznych
10	mnoży i dzieli liczby zakończone zerami przez liczby jednocyfrowe
.	
11	szacuje wynik dodawania dwóch liczb dwu- lub trzycyfrowych
.	
1.	oblicza upływ czasu, np. od 14.29 do 15.25
2.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby naturalne (do 39) zapisane cyframi arabskimi
3.	zapisuje daty z wykorzystaniem cyfr rzymskich
4.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z wykorzystaniem obliczeń kalendarzowych i zegarowych

5.	przypisuje podany rok do odpowiedniego stulecia
6.	oblicza kwadrat i sześcián liczby naturalnej
7.	zapisuje iloczyn takich samych dwóch lub trzech czynników za pomocą potęgi
8.	podaje przykłady liczb podzielnych przez 10, przez 5, przez 2
9.	wybiera spośród podanych liczb liczby podzielne przez 9, przez 3
10	mnoży i dzieli liczby z zerami na końcu
11	oblicza wartości trójdziałaniowych wyrażeń arytmetycznych
12	szacuje wynik odejmowania dwóch liczb (dwucyfrowych, trzycyfrowych)
13	szacuje wynik mnożenia dwóch liczb
1.	wykonuje obliczenia zegarowe i kalendarzowe
2.	zapisuje cyframi arabskimi liczby do 39 zapisane cyframi rzymskimi
3.	rozwiązuje zadania z zastosowaniem cech podzielności przez 10, przez 5, przez 2
4.	oblicza wartości wielodziałaniowych wyrażeń arytmetycznych
5.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia liczb zakończonych zerami

1.	wyznacza liczbę naturalną, znając jej kwadrat, np. 25, 49
2.	oblicza wartość wielodziałaniowego wyrażenia arytmetycznego
3.	stosuje cechy podzielności przy wyszukiwaniu liczb spełniających dany warunek
4.	rozwiązuje zadania z zastosowaniem cech podzielności przez 9 i przez 3
5.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia liczb zakończonych zerami

Dział III – Działania pisemne

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby z przekraczaniem kolejnych progów dziesiątkowych
2.	mnoży pisemnie liczbę wielocyfrową przez liczbę jednocyfrową
3.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania pisemnego
4.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia liczby wielocyfrowej przez liczbę jednocyfrową

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby z przekraczaniem kolejnych progów dziesiątkowych
2.	mnoży pisemnie liczbę wielocyfrową przez liczbę jednocyfrową
3.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania pisemnego
4.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia liczby wielocyfrowej przez liczbę jednocyfrową
1.	mnoży pisemnie przez liczby dwucyfrowe
2.	mnoży pisemnie liczby zakończone zerami
3.	dzieli pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby jednocyfrowe
4.	sprawdza poprawność wykonanych działań

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby z przekraczaniem kolejnych progów dziesiątkowych
2.	mnoży pisemnie liczbę wielocyfrową przez liczbę jednocyfrową
3.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania pisemnego
4.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia liczby wielocyfrowej przez liczbę jednocyfrową
1.	mnoży pisemnie przez liczby dwucyfrowe
2.	mnoży pisemnie liczby zakończone zerami

3.	dzieli pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby jednocyfrowe
4.	sprawdza poprawność wykonanych działań

1.	mnoży pisemnie liczby wielocyfrowe
2.	korzysta z obliczeń pisemnych do wyznaczenia odjemnej, gdy są podane odjemnik i różnica
3.	korzysta z obliczeń pisemnych do wyznaczenia odjemnika, gdy są podane odjemna i różnica
4.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania i mnożenia przez liczby jednocyfrowe sposobem pisemnym

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby z przekraczaniem kolejnych progów dziesiątkowych
2.	mnoży pisemnie liczbę wielocyfrową przez liczbę jednocyfrową
3.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania pisemnego
4.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia liczby wielocyfrowej przez liczbę jednocyfrową
1.	mnoży pisemnie przez liczby dwucyfrowe
2.	mnoży pisemnie liczby zakończone zerami
3.	dzieli pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby jednocyfrowe
4.	sprawdza poprawność wykonanych działań

1.	mnoży pisemnie liczby wielocyfrowe
2.	korzysta z obliczeń pisemnych do wyznaczenia odjemnej, gdy są podane odjemnik i różnica
3.	korzysta z obliczeń pisemnych do wyznaczenia odjemnika, gdy są podane odjemna i różnica

4.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania i mnożenia przez liczby jednocyfrowe sposobem pisemnym
----	--

1.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania sposobem pisemnym
2.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia sposobem pisemnym

Dział IV – Figury geometryczne – część 1

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	rozpoznaje podstawowe figury geometryczne: punkt, odcinek, prostą
2.	wskazuje punkty należące do odcinka i do prostej
3.	wskazuje na rysunku proste i odcinki prostopadłe oraz równoległe
4.	rysuje odcinek o podanej długości
5.	rozdziela wśród czworokątów prostokąty i kwadraty
6.	rysuje prostokąty, których wymiary są wyrażone taką samą jednostką
7.	rysuje kwadraty o podanych wymiarach
8.	rysuje przekątne prostokątów
9.	wyróżnia wśród innych figur wielokąty i podaje ich nazwy
10.	wymienia różne jednostki długości
11.	oblicza obwód wielokąta, którego długości boków są wyrażone taką samą jednostką
12.	wybiera spośród podanych figur te, które mają oś symetrii
13.	wskazuje środek, promień i średnicę koła i okręgu
14.	rysuje okrąg i koło o danym promieniu i o danej średnicy
15.	rysuje odcinek o podanej długości w podanej skali

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	rozpoznaje podstawowe figury geometryczne: punkt, odcinek, prostą
2.	wskazuje punkty należące do odcinka i do prostej
3.	wskazuje na rysunku proste i odcinki prostopadłe oraz równoległe
4.	rysuje odcinek o podanej długości
5.	rozdziela wśród czworokątów prostokąty i kwadraty
6.	rysuje prostokąty, których wymiary są wyrażone taką samą jednostką
7.	rysuje kwadraty o podanych wymiarach
8.	rysuje przekątne prostokątów
9.	wyróżnia wśród innych figur wielokąty i podaje ich nazwy
10.	wymienia różne jednostki długości
11.	oblicza obwód wielokąta, którego długości boków są wyrażone taką samą jednostką
12.	wybiera spośród podanych figur te, które mają oś symetrii
13.	wskazuje środek, promień i średnicę koła i okręgu
14.	rysuje okrąg i koło o danym promieniu i o danej średnicy
15.	rysuje odcinek o podanej długości w podanej skali

1.	rysuje prostą równoległą i prostą prostopadłą do danej prostej
2.	rozwiązuje elementarne zadania z wykorzystaniem własności boków i kątów prostokąta i kwadratu
3.	podaje liczbę przekątnych w wielokącie
4.	zamienia jednostki długości, np. metry na centymetry, centymetry na milimetry
5.	rysuje osie symetrii figury
6.	podaje zależność między promieniem a średnicą koła i okręgu
7.	oblicza wymiary figur geometrycznych i obiektów w skali wyrażonej niewielkimi liczbami naturalnymi

8.	oblicza w prostych przypadkach rzeczywistą odległość na podstawie mapy ze skalą mianowaną
----	---

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	rozpoznaje podstawowe figury geometryczne: punkt, odcinek, prostą
2.	wskazuje punkty należące do odcinka i do prostej
3.	wskazuje na rysunku proste i odcinki prostopadłe oraz równoległe
4.	rysuje odcinek o podanej długości
5.	rozróżnia wśród czworokątów prostokąty i kwadraty
6.	rysuje prostokąty, których wymiary są wyrażone taką samą jednostką
7.	rysuje kwadraty o podanych wymiarach
8.	rysuje przekątne prostokątów
9.	wyróżnia wśród innych figur wielokąty i podaje ich nazwy
10.	wymienia różne jednostki długości
11.	oblicza obwód wielokąta, którego długości boków są wyrażone taką samą jednostką
12.	wybiera spośród podanych figur te, które mają oś symetrii
13.	wskazuje środek, promień i średnicę koła i okręgu
14.	rysuje okrąg i koło o danym promieniu i o danej średnicy
15.	rysuje odcinek o podanej długości w podanej skali

1.	rysuje prostą równoległą i prostą prostopadłą do danej prostej
2.	rozwiązuje elementarne zadania z wykorzystaniem własności boków i kątów prostokąta i kwadratu
3.	podaje liczbę przekątnych w wielokącie
4.	zamienia jednostki długości, np. metry na centymetry, centymetry na milimetry

5.	rysuje osie symetrii figury
6.	podaje zależność między promieniem a średnicą koła i okręgu
7.	oblicza wymiary figur geometrycznych i obiektów w skali wyrażonej niewielkimi liczbami naturalnymi
8.	oblicza w prostych przypadkach rzeczywistą odległość na podstawie mapy ze skalą mianowaną

1.	rysuje odcinek równoległy i odcinek prostopadły do danego odcinka
2.	wymienia własności boków i kątów prostokąta i kwadratu
3.	rysuje wielokąty spełniające określone warunki
4.	oblicza długość boku prostokąta przy danym obwodzie i drugim boku
5.	rysuje figurę mającą dwie osie symetrii
6.	oblicza rzeczywiste wymiary obiektów, znając ich wymiary w podanej skali

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	rozpoznaje podstawowe figury geometryczne: punkt, odcinek, prostą
2.	wskazuje punkty należące do odcinka i do prostej
3.	wskazuje na rysunku proste i odcinki prostopadłe oraz równoległe
4.	rysuje odcinek o podanej długości
5.	rozdziela wśród czworokątów prostokąty i kwadraty
6.	rysuje prostokąty, których wymiary są wyrażone taką samą jednostką
7.	rysuje kwadraty o podanych wymiarach
8.	rysuje przekątne prostokątów
9.	wyróżnia wśród innych figur wielokąty i podaje ich nazwy
10.	wymienia różne jednostki długości
11.	oblicza obwód wielokąta, którego długości boków są wyrażone taką samą jednostką
12.	wybiera spośród podanych figur te, które mają oś symetrii

13.	wskazuje środek, promień i średnicę koła i okręgu
14.	rysuje okrąg i koło o danym promieniu i o danej średnicy
15.	rysuje odcinek o podanej długości w podanej skali

1.	rysuje prostą równoległą i prostą prostopadłą do danej prostej
2.	rozwiązuje elementarne zadania z wykorzystaniem własności boków i kątów prostokąta i kwadratu
3.	podaje liczbę przekątnych w wielokącie
4.	zamienia jednostki długości, np. metry na centymetry, centymetry na milimetry
5.	rysuje osie symetrii figury
6.	podaje zależność między promieniem a średnicą koła i okręgu
7.	oblicza wymiary figur geometrycznych i obiektów w skali wyrażonej niewielkimi liczbami naturalnymi
8.	oblicza w prostych przypadkach rzeczywistą odległość na podstawie mapy ze skalą mianowaną

1.	rysuje odcinek równoległy i odcinek prostopadły do danego odcinka
2.	wymienia własności boków i kątów prostokąta i kwadratu
3.	rysuje wielokąty spełniające określone warunki
4.	oblicza długość boku prostokąta przy danym obwodzie i drugim boku
5.	rysuje figurę mającą dwie osie symetrii
6.	oblicza rzeczywiste wymiary obiektów, znając ich wymiary w podanej skali

1.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z wykorzystaniem własności wielokątów, koła i okręgu
----	--

2.	rysuje figurę symetryczną z zadanymi osiami symetrii
3.	dobiera skalę do narysowanych przedmiotów
4.	wyznacza rzeczywistą odległość między obiektami na planie i na mapie, posługując się skalą mianowaną i liczbową

Dział V – Ułamki zwykłe

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	wskazuje i nazywa: licznik, mianownik, kreskę ułamkową
2.	odczytuje i zapisuje ułamki zwykłe (słownie i cyframi)
3.	porównuje ułamki zwykłe o jednakowych mianownikach
4.	przedstawia ułamek właściwy w postaci ilorazu
5.	zapisuje iloraz w postaci ułamka zwykłego
6.	rozszerza i skraca ułamek zwykły przez podaną liczbę
7.	dodaje i odejmuje ułamki zwykłe o jednakowych mianownikach bez przekraczania jedności

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	wskazuje i nazywa: licznik, mianownik, kreskę ułamkową
2.	odczytuje i zapisuje ułamki zwykłe (słownie i cyframi)
3.	porównuje ułamki zwykłe o jednakowych mianownikach
4.	przedstawia ułamek właściwy w postaci ilorazu
5.	zapisuje iloraz w postaci ułamka zwykłego
6.	rozszerza i skraca ułamek zwykły przez podaną liczbę
7.	dodaje i odejmuje ułamki zwykłe o jednakowych mianownikach bez przekraczania jedności

1.	zamienia ułamki niewłaściwe na liczby mieszane
2.	zamienia liczby mieszane na ułamki niewłaściwe
3.	dodaje ułamki zwykłe do całości
4.	odejmuje ułamki zwykłe od całości
5.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i z zastosowaniem odejmowania ułamków zwykłych o jednakowych mianownikach
6.	mnoży ułamek zwykły przez liczbę naturalną bez przekraczania jedności

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	wskazuje i nazywa: licznik, mianownik, kreskę ułamkową
2.	odczytuje i zapisuje ułamki zwykłe (słownie i cyframi)
3.	porównuje ułamki zwykłe o jednakowych mianownikach
4.	przedstawia ułamek właściwy w postaci ilorazu
5.	zapisuje iloraz w postaci ułamka zwykłego
6.	rozszerza i skraca ułamek zwykły przez podaną liczbę
7.	dodaje i odejmuje ułamki zwykłe o jednakowych mianownikach bez przekraczania jedności

1.	zamienia ułamki niewłaściwe na liczby mieszane
2.	zamienia liczby mieszane na ułamki niewłaściwe
3.	dodaje ułamki zwykłe do całości
4.	odejmuje ułamki zwykłe od całości
5.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i z zastosowaniem odejmowania ułamków zwykłych o jednakowych mianownikach
6.	mnoży ułamek zwykły przez liczbę naturalną bez przekraczania jedności

1.	zaznacza na osi liczbowej ułamki zwykłe
2.	dodaje lub odejmuje liczby mieszane o takich samych mianownikach
3.	porównuje ułamki zwykłe o takich samych licznikach
4.	rozwiązuje zadania, wykorzystując rozszerzanie i skracanie ułamków zwykłych
5.	rozwiązuje zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o jednakowych mianownikach oraz mnożenia ułamków zwykłych przez liczby naturalne

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	wskazuje i nazywa: licznik, mianownik, kreskę ułamkową
2.	odczytuje i zapisuje ułamki zwykłe (słownie i cyframi)
3.	porównuje ułamki zwykłe o jednakowych mianownikach
4.	przedstawia ułamek właściwy w postaci ilorazu
5.	zapisuje iloraz w postaci ułamka zwykłego
6.	rozszerza i skraca ułamek zwykły przez podaną liczbę
7.	dodaje i odejmuje ułamki zwykłe o jednakowych mianownikach bez przekraczania jedności

1.	zamienia ułamki niewłaściwe na liczby mieszane
2.	zamienia liczby mieszane na ułamki niewłaściwe
3.	dodaje ułamki zwykłe do całości
4.	odejmuje ułamki zwykłe od całości
5.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i z zastosowaniem odejmowania ułamków zwykłych o jednakowych mianownikach
6.	mnoży ułamek zwykły przez liczbę naturalną bez przekraczania jedności

1.	zaznacza na osi liczbowej ułamki zwykłe
2.	dodaje lub odejmuje liczby mieszane o takich samych mianownikach
3.	porównuje ułamki zwykłe o takich samych licznikach
4.	rozwiązuje zadania, wykorzystując rozszerzanie i skracanie ułamków zwykłych
5.	rozwiązuje zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o jednakowych mianownikach oraz mnożenia ułamków zwykłych przez liczby naturalne

1.	porównuje liczby mieszane i ułamki niewłaściwe
2.	doprowadza ułamki do postaci nieskracalnej

Dział VI – Ułamki dziesiętne

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	odczytuje i zapisuje ułamek dziesiętny
2.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym – proste przypadki
3.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne w pamięci – proste przypadki
4.	mnoży i dzieli ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000 – proste przypadki (bez dopisywania dodatkowych zer)

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	odczytuje i zapisuje ułamek dziesiętny
2.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym – proste przypadki
3.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne w pamięci – proste przypadki
4.	mnoży i dzieli ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000 – proste przypadki (bez dopisywania dodatkowych zer)
1.	porównuje ułamki dziesiętne

2.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym
3.	mnoży i dzieli ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000 (z dopisywaniem dodatkowych zer)
4.	zamienia ułamek dziesiętny na ułamek zwykły (liczbę mieszaną), a ułamek zwykły (liczbę mieszaną) na ułamek dziesiętny – proste przypadki
5.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
6.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	odczytuje i zapisuje ułamek dziesiętny
2.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym – proste przypadki
3.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne w pamięci – proste przypadki
4.	mnoży i dzieli ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000 – proste przypadki (bez dopisywania dodatkowych zer)
1.	porównuje ułamki dziesiętne
2.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym
3.	mnoży i dzieli ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000 (z dopisywaniem dodatkowych zer)
4.	zamienia ułamek dziesiętny na ułamek zwykły (liczbę mieszaną), a ułamek zwykły (liczbę mieszaną) na ułamek dziesiętny – proste przypadki
5.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
6.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000

1.	zaznacza na osi liczbowej ułamki dziesiętne
----	---

2.	porządkuje ułamki dziesiętne według podanych kryteriów
3.	rozwiązuje zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
4.	rozwiązuje zadania z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000
5.	zamienia jednostki długości i masy z wykorzystaniem ułamków dziesiętnych

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	odczytuje i zapisuje ułamek dziesiętny
2.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym – proste przypadki
3.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne w pamięci – proste przypadki
4.	mnoży i dzieli ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000 – proste przypadki (bez dopisywania dodatkowych zer)
1.	porównuje ułamki dziesiętne
2.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym
3.	mnoży i dzieli ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000 (z dopisywaniem dodatkowych zer)
4.	zamienia ułamek dziesiętny na ułamek zwykły (liczbę mieszaną), a ułamek zwykły (liczbę mieszaną) na ułamek dziesiętny – proste przypadki
5.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
6.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000

1.	zaznacza na osi liczbowej ułamki dziesiętne
2.	porządkuje ułamki dziesiętne według podanych kryteriów
3.	rozwiązuje zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych

4.	rozwiązuje zadania z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000
5.	zamienia jednostki długości i masy z wykorzystaniem ułamków dziesiętnych

1.	zamienia ułamki zwykłe (liczby mieszane) na ułamki dziesiętne metodą rozszerzania
2.	rozwiązuje zadania tekstowe z zastosowaniem zamiany ułamków
3.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych

Dział VII – Figury geometryczne – część 2

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	mierzy i porównuje pola figur za pomocą kwadratów jednostkowych
2.	wymienia podstawowe jednostki pola
3.	wskazuje przedmioty, które mają kształt: prostopadłościanu, sześcianu, graniastosłupa, walca, stożka, kuli
4.	wymienia podstawowe jednostki objętości

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	mierzy i porównuje pola figur za pomocą kwadratów jednostkowych
2.	wymienia podstawowe jednostki pola
3.	wskazuje przedmioty, które mają kształt: prostopadłościanu, sześcianu, graniastosłupa, walca, stożka, kuli
4.	wymienia podstawowe jednostki objętości
1.	oblicza pole prostokąta i kwadratu, których wymiary są wyrażone tą samą jednostką
2.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania pola i obwodu prostokąta
3.	opisuje prostopadłościan i sześcian, wskazując wierzchołki, krawędzie, ściany
4.	opisuje graniastosłup, wskazując ściany boczne, podstawy, krawędzie, wierzchołki

5.	mierzy objętość sześcianu sześcianem jednostkowym
----	---

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	mierzy i porównuje pola figur za pomocą kwadratów jednostkowych
2.	wymienia podstawowe jednostki pola
3.	wskazuje przedmioty, które mają kształt: prostopadłościanu, sześcianu, graniastosłupa, walca, stożka, kuli
4.	wymienia podstawowe jednostki objętości
1.	oblicza pole prostokąta i kwadratu, których wymiary są wyrażone tą samą jednostką
2.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania pola i obwodu prostokąta
3.	opisuje prostopadłościan i sześcian, wskazując wierzchołki, krawędzie, ściany
4.	opisuje graniastosłup, wskazując ściany boczne, podstawy, krawędzie, wierzchołki
5.	mierzy objętość sześcianu sześcianem jednostkowym

1.	oblicza pole prostokąta, którego wymiary podano w różnych jednostkach
2.	szacuje wymiary oraz pole powierzchni określonych obiektów
3.	rysuje figurę o danym polu
4.	rysuje rzut sześcianu

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	mierzy i porównuje pola figur za pomocą kwadratów jednostkowych
2.	wymienia podstawowe jednostki pola
3.	wskazuje przedmioty, które mają kształt: prostopadłościanu, sześcianu, graniastosłupa, walca, stożka, kuli
4.	wymienia podstawowe jednostki objętości

1.	oblicza pole prostokąta i kwadratu, których wymiary są wyrażone tą samą jednostką
2.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania pola i obwodu prostokąta
3.	opisuje prostopadłościan i sześcián, wskazując wierzchołki, krawędzie, ściany
4.	opisuje graniastosłup, wskazując ściany boczne, podstawy, krawędzie, wierzchołki
5.	mierzy objętość sześciánu sześciánem jednostkowym

1.	oblicza pole prostokąta, którego wymiary podano w różnych jednostkach
2.	szacuje wymiary oraz pole powierzchni określonych obiektów
3.	rysuje figurę o danym polu
4.	rysuje rzut sześciánu

1.	oblicza obwód kwadratu przy danym polu
2.	rozwiązuje zadania tekstowe wymagające obliczenia pola kwadratu lub prostokąta
3.	rysuje rzut prostopadłościanu i graniastosłupa
4.	określa objętość prostopadłościanu za pomocą sześciánów jednostkowych
5.	rozwiązuje zadania tekstowe wymagające wyznaczenia objętości brył zbudowanych z sześciánów jednostkowych
6.	porównuje własności graniastosłupa z własnościami ostrosłupa

Wymagania edukacyjne z matematyki w klasie V

Dział I – Liczby naturalne

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	dodaje i odejmuje liczby naturalne w zakresie 200
2.	mnoży i dzieli liczby naturalne w zakresie 100
3.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia liczb naturalnych
4.	odczytuje kwadraty i sześciany liczb
5.	zapisuje iloczyn dwóch lub trzech tych samych czynników w postaci potęgi
6.	stosuje właściwą kolejność wykonywania działań w wyrażeniach dwudziałaniowych
7.	zna cyfry rzymskie (I, V, X, L, C, D, M)
8.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby zapisane cyframi arabskimi (w zakresie do 39)
9.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby trzy- i czterocyfrowe
10.	sprawdza wynik odejmowania za pomocą dodawania
11.	mnoży pisemnie liczby dwu- i trzycyfrowe przez liczbę jedno- i dwucyfrową
12.	podaje wielokrotności liczby jednocyfrowej
13.	zna cechy podzielności przez 2, 3, 4, 5, 10 i 100
14.	stosuje cechy podzielności przez 2, 5, 10 i 100
15.	wykonuje dzielenie z resztą (proste przykłady)
16.	dzieli pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby jednocyfrowe

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	dodaje i odejmuje liczby naturalne w zakresie 200
2.	mnoży i dzieli liczby naturalne w zakresie 100
3.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia liczb naturalnych
4.	odczytuje kwadraty i sześciany liczb
5.	zapisuje iloczyn dwóch lub trzech tych samych czynników w postaci potęgi
6.	stosuje właściwą kolejność wykonywania działań w wyrażeniach dwudziałaniowych
7.	zna cyfry rzymskie (I, V, X, L, C, D, M)

8.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby zapisane cyframi arabskimi (w zakresie do 39)
9.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby trzy- i czterocyfrowe
10.	sprawdza wynik odejmowania za pomocą dodawania
11.	mnoży pisemnie liczby dwu- i trzycyfrowe przez liczbę jedno- i dwucyfrową
12.	podaje wielokrotności liczby jednocyfrowej
13.	zna cechy podzielności przez 2, 3, 4, 5, 10 i 100
14.	stosuje cechy podzielności przez 2, 5, 10 i 100
15.	wykonuje dzielenie z resztą (proste przykłady)
16.	dzieli pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby jednocyfrowe
1.	stosuje w obliczeniach przemienność i łączność dodawania i mnożenia
2.	stosuje rozdzielność mnożenia względem dodawania i odejmowania przy mnożeniu liczb dwucyfrowych przez jednocyfrowe
3.	mnoży liczby zakończone zerami, pomijając zera przy mnożeniu i dopisując je w wyniku
4.	dzieli liczby zakończone zerami, pomijając tyle samo zer w dzielnej i dzielniku
5.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia liczb naturalnych
6.	odczytuje potęgi o dowolnym naturalnym wykładniku
7.	zapisuje potęgę w postaci iloczynu
8.	zapisuje iloczyn tych samych czynników w postaci potęgi
9.	oblicza potęgi liczb, także z wykorzystaniem kalkulatora
10.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem potęgowania
11.	oblicza wartość trójdziałaniowego wyrażenia arytmetycznego
12.	dopasowuje zapis rozwiązania do treści zadania tekstowego
13.	zapisuje cyframi arabskimi liczby zapisane cyframi rzymskimi (w zakresie do 39)
14.	szacuje wynik pojedynczego działania: dodawania lub odejmowania
15.	stosuje szacowanie w sytuacjach praktycznych (czy starczy pieniędzy na zakup, ile pieniędzy zostanie)

16.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania pisemnego
17.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia pisemnego przez liczby dwu- i trzycyfrowe
18.	stosuje cechy podzielności przez 3, 9 i 4
19.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia z resztą i interpretuje wynik działania stosownie do treści zadania
20.	rozpoznaje liczby pierwsze
21.	rozpoznaje liczby złożone na podstawie cech podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10 i 100
22.	zapisuje liczbę dwucyfrową w postaci iloczynu czynników pierwszych
23.	znajduje brakujący czynnik w iloczynie, dzielnik lub dzielną w ilorazie
24.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia pisemnego

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	dodaje i odejmuje liczby naturalne w zakresie 200
2.	mnoży i dzieli liczby naturalne w zakresie 100
3.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia liczb naturalnych
4.	odczytuje kwadraty i sześciany liczb
5.	zapisuje iloczyn dwóch lub trzech tych samych czynników w postaci potęgi
6.	stosuje właściwą kolejność wykonywania działań w wyrażeniach dwudziałaniowych
7.	zna cyfry rzymskie (I, V, X, L, C, D, M)
8.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby zapisane cyframi arabskimi (w zakresie do 39)
9.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby trzy- i czterocyfrowe
10.	sprawdza wynik odejmowania za pomocą dodawania
11.	mnoży pisemnie liczby dwu- i trzycyfrowe przez liczbę jedno- i dwucyfrową
12.	podaje wielokrotności liczby jednocyfrowej

.	
13	zna cechy podzielności przez 2, 3, 4, 5, 10 i 100
.	
14	stosuje cechy podzielności przez 2, 5, 10 i 100
.	
15	wykonuje dzielenie z resztą (proste przykłady)
.	
16	dzieli pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby jednocyfrowe
.	
1.	stosuje w obliczeniach przemienność i łączność dodawania i mnożenia
2.	stosuje rozdzielność mnożenia względem dodawania i odejmowania przy mnożeniu liczb dwucyfrowych przez jednocyfrowe
3.	mnoży liczby zakończone zerami, pomijając zera przy mnożeniu i dopisując je w wyniku
4.	dzieli liczby zakończone zerami, pomijając tyle samo zer w dzielnej i dzielniku
5.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia liczb naturalnych
6.	odczytuje potęgi o dowolnym naturalnym wykładniku
7.	zapisuje potęgę w postaci iloczynu
8.	zapisuje iloczyn tych samych czynników w postaci potęgi
9.	oblicza potęgi liczb, także z wykorzystaniem kalkulatora
10	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem potęgowania
.	
11	oblicza wartość trójdziałaniowego wyrażenia arytmetycznego
.	
12	dopasowuje zapis rozwiązania do treści zadania tekstowego
.	
13	zapisuje cyframi arabskimi liczby zapisane cyframi rzymskimi (w zakresie do 39)
.	
14	szacuje wynik pojedynczego działania: dodawania lub odejmowania
.	
15	stosuje szacowanie w sytuacjach praktycznych (czy starczy pieniędzy na zakup, ile pieniędzy zostanie)
.	

16	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania · pisemnego
17	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia pisemnego przez liczby · dwu- i trzycyfrowe
18	stosuje cechy podzielności przez 3, 9 i 4 ·
19	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia z resztą i interpretuje · wynik działania stosownie do treści zadania
20	rozpoznaje liczby pierwsze ·
21	rozpoznaje liczby złożone na podstawie cech podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10 i 100 ·
22	zapisuje liczbę dwucyfrową w postaci iloczynu czynników pierwszych ·
23	znajduje brakujący czynnik w iloczynie, dzielnik lub dzielną w ilorazie ·
24	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia pisemnego ·
1.	stosuje rozdzielność mnożenia i dzielenia względem dodawania i odejmowania przy mnożeniu i dzieleniu liczb kilkucyfrowych przez jednocyfrowe
2.	zapisuje bez użycia potęgi liczbę podaną w postaci 10^n
3.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem potęgowania
4.	układa zadanie tekstowe do prostego wyrażenia arytmetycznego
5.	zapisuje rozwiązanie zadania tekstowego w postaci jednego kilkudziałaniowego wyrażenia
6.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby zapisane cyframi arabskimi (w zakresie do 3000)
7.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby wielocyfrowe
8.	mnoży pisemnie liczby wielocyfrowe
9.	dzieli pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby dwu- i trzycyfrowe
10	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem działań pisemnych ·

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	dodaje i odejmuje liczby naturalne w zakresie 200
2.	mnoży i dzieli liczby naturalne w zakresie 100
3.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia liczb naturalnych
4.	odczytuje kwadraty i sześciany liczb
5.	zapisuje iloczyn dwóch lub trzech tych samych czynników w postaci potęgi
6.	stosuje właściwą kolejność wykonywania działań w wyrażeniach dwudziałaniowych
7.	zna cyfry rzymskie (I, V, X, L, C, D, M)
8.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby zapisane cyframi arabskimi (w zakresie do 39)
9.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby trzy- i czterocyfrowe
10.	sprawdza wynik odejmowania za pomocą dodawania
11.	mnoży pisemnie liczby dwu- i trzycyfrowe przez liczbę jedno- i dwucyfrową
12.	podaje wielokrotności liczby jednocyfrowej
13.	zna cechy podzielności przez 2, 3, 4, 5, 10 i 100
14.	stosuje cechy podzielności przez 2, 5, 10 i 100
15.	wykonuje dzielenie z resztą (proste przykłady)
16.	dzieli pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby jednocyfrowe
1.	stosuje w obliczeniach przemienność i łączność dodawania i mnożenia
2.	stosuje rozdzielność mnożenia względem dodawania i odejmowania przy mnożeniu liczb dwucyfrowych przez jednocyfrowe
3.	mnoży liczby zakończone zerami, pomijając zera przy mnożeniu i dopisując je w wyniku
4.	dzieli liczby zakończone zerami, pomijając tyle samo zer w dzielnej i dzielniku
5.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia liczb naturalnych
6.	odczytuje potęgi o dowolnym naturalnym wykładniku
7.	zapisuje potęgę w postaci iloczynu

8.	zapisuje iloczyn tych samych czynników w postaci potęgi
9.	oblicza potęgi liczb, także z wykorzystaniem kalkulatora
10.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem potęgowania
11.	oblicza wartość trójdziałaniowego wyrażenia arytmetycznego
12.	dopasowuje zapis rozwiązania do treści zadania tekstowego
13.	zapisuje cyframi arabskimi liczby zapisane cyframi rzymskimi (w zakresie do 39)
14.	szacuje wynik pojedynczego działania: dodawania lub odejmowania
15.	stosuje szacowanie w sytuacjach praktycznych (czy starczy pieniędzy na zakup, ile pieniędzy zostanie)
16.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania pisemnego
17.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia pisemnego przez liczby dwu- i trzycyfrowe
18.	stosuje cechy podzielności przez 3, 9 i 4
19.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia z resztą i interpretuje wynik działania stosownie do treści zadania
20.	rozpoznaje liczby pierwsze
21.	rozpoznaje liczby złożone na podstawie cech podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10 i 100
22.	zapisuje liczbę dwucyfrową w postaci iloczynu czynników pierwszych
23.	znajduje brakujący czynnik w iloczynie, dzielnik lub dzielną w ilorazie
24.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia pisemnego
1.	stosuje rozdzielność mnożenia i dzielenia względem dodawania i odejmowania przy mnożeniu i dzieleniu liczb kilkucyfrowych przez jednocyfrowe
2.	zapisuje bez użycia potęgi liczbę podaną w postaci $10n$
3.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem potęgowania
4.	układa zadanie tekstowe do prostego wyrażenia arytmetycznego
5.	zapisuje rozwiązanie zadania tekstowego w postaci jednego kilkudziesięciu wyrażenia

6.	zapisuje cyframi rzymskimi liczby zapisane cyframi arabskimi (w zakresie do 3000)
7.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby wielocyfrowe
8.	mnoży pisemnie liczby wielocyfrowe
9.	dzieli pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby dwu- i trzycyfrowe
10.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem działań pisemnych
1.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem działań na liczbach naturalnych
2.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem potęgowania
3.	oblicza wartości wielodziałaniowych wyrażeń arytmetycznych (także z potęgowaniem)
4.	zapisuje rozwiązanie zadania tekstowego z zastosowaniem porównywania różnicowego i ilorazowego w postaci jednego kiludziałaniowego wyrażenia
5.	rozwiązuje nietypowe zadania dotyczące kolejności wykonywania działań
6.	uzupełnia wyrażenie arytmetyczne tak, aby dawało podany wynik
7.	zapisuje cyframi arabskimi liczby zapisane cyframi rzymskimi (w zakresie do 3000)
8.	szacuje wartość wyrażenia zawierającego więcej niż jedno działanie
9.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania pisemnego
10.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem mnożenia pisemnego
11.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem cech podzielności i wielokrotności liczb
12.	rozkłada na czynniki pierwsze liczby kilkucyfrowe
13.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z zastosowaniem cech podzielności, dzielenia pisemnego oraz porównywania ilorazowego

Dział II – Figury geometryczne

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	rozumie pojęcia: <i>prosta</i> , <i>półprosta</i> , <i>odcinek</i>
2.	rysuje i oznacza prostą, półprostą i odcinek
3.	określa wzajemne położenia dwóch prostych na płaszczyźnie
4.	wskazuje proste (odcinki) równoległe i prostopadłe

5.	rozwiązuje proste zadania dotyczące prostych, półprostych, odcinków i punktów
6.	wskazuje w kącie wierzchołek, ramiona i wnętrze
7.	rozpoznaje, wskazuje i rysuje kąty ostre, proste, rozwarte
8.	porównuje kąty
9.	posługuje się kątomierzem do mierzenia kątów
10.	rozpoznaje trójkąt ostrokątny, prostokątny i rozwartokątny
11.	zna twierdzenie o sumie kątów w trójkącie
12.	rozpoznaje trójkąt równoboczny, równoramienny i różnoboczny
13.	wskazuje ramiona i podstawę w trójkącie równobocznym
14.	oblicza obwód trójkąta
15.	oblicza długość boku trójkąta równobocznego przy danym obwodzie
16.	rozpoznaje odcinki, które są wysokościami trójkąta
17.	wskazuje wierzchołek, z którego wychodzi wysokość, i bok, na który jest opuszczona
18.	rysuje wysokości trójkąta ostrokątnego
19.	rozpoznaje i rysuje kwadrat i prostokąt
20.	rozpoznaje równoległobok, romb, trapez
21.	wskazuje boki prostopadłe, boki równoległe, przekątne w prostokątach i równoległobokach
22.	rysuje równoległobok
23.	oblicza obwód równoległoboku
24.	wskazuje wysokości równoległoboku
25.	rysuje co najmniej jedną wysokość równoległoboku
26.	rysuje trapezy o danych długościach podstaw
27.	wskazuje poznane czworokąty jako części innych figur

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	rozumie pojęcia: prosta, półprosta, odcinek
2.	rysuje i oznacza prostą, półprostą i odcinek
3.	określa wzajemne położenia dwóch prostych na płaszczyźnie
4.	wskazuje proste (odcinki) równoległe i prostopadłe
5.	rozwiązuje proste zadania dotyczące prostych, półprostych, odcinków i punktów
6.	wskazuje w kącie wierzchołek, ramiona i wnętrze
7.	rozpoznaje, wskazuje i rysuje kąty ostre, proste, rozwarte
8.	porównuje kąty
9.	posługuje się kątomierzem do mierzenia kątów
10.	rozpoznaje trójkąt ostrokątny, prostokątny i rozwartokątny
11.	zna twierdzenie o sumie kątów w trójkącie
12.	rozpoznaje trójkąt równoboczny, równoramienny i różnoboczny
13.	wskazuje ramiona i podstawę w trójkącie równobocznym
14.	oblicza obwód trójkąta
15.	oblicza długość boku trójkąta równobocznego przy danym obwodzie
16.	rozpoznaje odcinki, które są wysokościami trójkąta
17.	wskazuje wierzchołek, z którego wychodzi wysokość, i bok, na który jest opuszczona
18.	rysuje wysokości trójkąta ostrokątnego
19.	rozpoznaje i rysuje kwadrat i prostokąt
20.	rozpoznaje równoległobok, romb, trapez
21.	wskazuje boki prostopadłe, boki równoległe, przekątne w prostokątach i równoległobokach
22.	rysuje równoległobok
23.	oblicza obwód równoległoboku
24.	wskazuje wysokości równoległoboku
25.	rysuje co najmniej jedną wysokość równoległoboku

26.	rysuje trapezy o danych długościach podstaw
27.	wskazuje poznane czworokąty jako części innych figur
1.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące prostych, półprostych, odcinków i punktów
2.	rysuje proste (odcinki) prostopadłe i równoległe
3.	rozpoznaje, wskazuje i rysuje kąty pełne, półpełne, wklęsłe
4.	rozpoznaje kąty przyległe i wierzchołkowe
5.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem różnych rodzajów kątów
6.	szacuje miary kątów przedstawionych na rysunku
7.	rysuje kąty o mierze mniejszej niż 180°
8.	rozwiązuje proste zadania dotyczące obliczania miar kątów
9.	stosuje nierówność trójkąta
10.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące obliczania miar kątów trójkąta
11.	oblicza obwód trójkąta, mając dane zależności (różnicowe i ilorazowe) między długościami boków
12.	wskazuje różne rodzaje trójkątów jako części innych wielokątów
13.	rysuje różne rodzaje trójkątów
14.	rysuje wysokości trójkąta prostokątnego
15.	rozwiązuje proste zadania dotyczące wysokości trójkąta
16.	rysuje kwadrat o danym obwodzie, prostokąt o danym obwodzie i danym jednym boku
17.	oblicza długość boku rombu przy danym obwodzie
18.	rysuje dwie różne wysokości równoległoboku
19.	rozpoznaje rodzaje trapezów
20.	rysuje trapez o danych długościach podstaw i wysokości
21.	oblicza długości odcinków w trapezie
22.	wykorzystuje twierdzenie o sumie kątów w czworokącie do obliczania miary kątów czworokąta

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	rozumie pojęcia: prosta, półprosta, odcinek
2.	rysuje i oznacza prostą, półprostą i odcinek
3.	określa wzajemne położenia dwóch prostych na płaszczyźnie
4.	wskazuje proste (odcinki) równoległe i prostopadłe
5.	rozwiązuje proste zadania dotyczące prostych, półprostych, odcinków i punktów
6.	wskazuje w kącie wierzchołek, ramiona i wnętrze
7.	rozpoznaje, wskazuje i rysuje kąty ostre, proste, rozwarte
8.	porównuje kąty
9.	posługuje się kątomierzem do mierzenia kątów
10.	rozpoznaje trójkąt ostrokątny, prostokątny i rozwartokątny
11.	zna twierdzenie o sumie kątów w trójkącie
12.	rozpoznaje trójkąt równoboczny, równoramienny i różnoboczny
13.	wskazuje ramiona i podstawę w trójkącie równobocznym
14.	oblicza obwód trójkąta
15.	oblicza długość boku trójkąta równobocznego przy danym obwodzie
16.	rozpoznaje odcinki, które są wysokościami trójkąta
17.	wskazuje wierzchołek, z którego wychodzi wysokość, i bok, na który jest opuszczona
18.	rysuje wysokości trójkąta ostrokątnego
19.	rozpoznaje i rysuje kwadrat i prostokąt
20.	rozpoznaje równoległobok, romb, trapez
21.	wskazuje boki prostopadłe, boki równoległe, przekątne w prostokątach i równoległobokach
22.	rysuje równoległobok
23.	oblicza obwód równoległoboku
24.	wskazuje wysokości równoległoboku

25.	rysuje co najmniej jedną wysokość równoległoboku
26.	rysuje trapezy o danych długościach podstaw
27.	wskazuje poznane czworokąty jako części innych figur
1.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące prostych, półprostych, odcinków i punktów
2.	rysuje proste (odcinki) prostopadłe i równoległe
3.	rozpoznaje, wskazuje i rysuje kąty pełne, półpełne, wklęsłe
4.	rozpoznaje kąty przyległe i wierzchołkowe
5.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem różnych rodzajów kątów
6.	szacuje miary kątów przedstawionych na rysunku
7.	rysuje kąty o mierze mniejszej niż 180°
8.	rozwiązuje proste zadania dotyczące obliczania miar kątów
9.	stosuje nierówność trójkąta
10.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące obliczania miar kątów trójkąta
11.	oblicza obwód trójkąta, mając dane zależności (różnicowe i ilorazowe) między długościami boków
12.	wskazuje różne rodzaje trójkątów jako części innych wielokątów
13.	rysuje różne rodzaje trójkątów
14.	rysuje wysokości trójkąta prostokątnego
15.	rozwiązuje proste zadania dotyczące wysokości trójkąta
16.	rysuje kwadrat o danym obwodzie, prostokąt o danym obwodzie i danym jednym boku
17.	oblicza długość boku rombu przy danym obwodzie
18.	rysuje dwie różne wysokości równoległoboku
19.	rozpoznaje rodzaje trapezów
20.	rysuje trapez o danych długościach podstaw i wysokości
21.	oblicza długości odcinków w trapezie
22.	wykorzystuje twierdzenie o sumie kątów w czworokącie do obliczania miary kątów czworokąta

1.	rozwiązuje typowe zadania związane z mierzeniem kątów
2.	korzysta z własności kątów przyległych i wierzchołkowych
3.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące obliczania miar kątów
4.	oblicza miary kątów w trójkącie na podstawie podanych zależności między kątami
5.	rysuje trójkąt o danych dwóch bokach i danym kącie między nimi
6.	w trójkącie równoramiennym wyznacza przy danym jednym kącie miary pozostałych kątów
7.	w trójkącie równoramiennym wyznacza przy danym obwodzie i danej długości jednego boku długości pozostałych boków
8.	wskazuje osie symetrii trójkąta
9.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące własności trójkątów
10.	rysuje wysokości trójkąta rozwartokątnego
11.	rozwiązuje typowe zadania związane z rysowaniem, mierzeniem i obliczaniem długości odpowiednich odcinków w równoległobokach, trapezach
12.	rysuje trapez o danych długościach boków i danych kątach

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	rozumie pojęcia: prosta, półprosta, odcinek
2.	rysuje i oznacza prostą, półprostą i odcinek
3.	określa wzajemne położenia dwóch prostych na płaszczyźnie
4.	wskazuje proste (odcinki) równoległe i prostopadłe
5.	rozwiązuje proste zadania dotyczące prostych, półprostych, odcinków i punktów
6.	wskazuje w kącie wierzchołek, ramiona i wnętrze
7.	rozpoznaje, wskazuje i rysuje kąty ostre, proste, rozwarte
8.	porównuje kąty
9.	posługuje się kątomierzem do mierzenia kątów
10.	rozpoznaje trójkąt ostrokątny, prostokątny i rozwartokątny

11.	zna twierdzenie o sumie kątów w trójkącie
12.	rozpoznaje trójkąt równoboczny, równoramienny i różnoboczny
13.	wskazuje ramiona i podstawę w trójkącie równobocznym
14.	oblicza obwód trójkąta
15.	oblicza długość boku trójkąta równobocznego przy danym obwodzie
16.	rozpoznaje odcinki, które są wysokościami trójkąta
17.	wskazuje wierzchołek, z którego wychodzi wysokość, i bok, na który jest opuszczona
18.	rysuje wysokości trójkąta ostrokątnego
19.	rozpoznaje i rysuje kwadrat i prostokąt
20.	rozpoznaje równoległobok, romb, trapez
21.	wskazuje boki prostopadłe, boki równoległe, przekątne w prostokątach i równoległobokach
22.	rysuje równoległobok
23.	oblicza obwód równoległoboku
24.	wskazuje wysokości równoległoboku
25.	rysuje co najmniej jedną wysokość równoległoboku
26.	rysuje trapezy o danych długościach podstaw
27.	wskazuje poznane czworokąty jako części innych figur
1.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące prostych, półprostych, odcinków i punktów
2.	rysuje proste (odcinki) prostopadłe i równoległe
3.	rozpoznaje, wskazuje i rysuje kąty pełne, półpełne, wklęsłe
4.	rozpoznaje kąty przyległe i wierzchołkowe
5.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem różnych rodzajów kątów
6.	szacuje miary kątów przedstawionych na rysunku
7.	rysuje kąty o mierze mniejszej niż 180°
8.	rozwiązuje proste zadania dotyczące obliczania miar kątów

9.	stosuje nierówność trójkąta
10.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące obliczania miar kątów trójkąta
11.	oblicza obwód trójkąta, mając dane zależności (różnicowe i ilorazowe) między długościami boków
12.	wskazuje różne rodzaje trójkątów jako części innych wielokątów
13.	rysuje różne rodzaje trójkątów
14.	rysuje wysokości trójkąta prostokątnego
15.	rozwiązuje proste zadania dotyczące wysokości trójkąta
16.	rysuje kwadrat o danym obwodzie, prostokąt o danym obwodzie i danym jednym boku
17.	oblicza długość boku rombu przy danym obwodzie
18.	rysuje dwie różne wysokości równoległoboku
19.	rozpoznaje rodzaje trapezów
20.	rysuje trapez o danych długościach podstaw i wysokości
21.	oblicza długości odcinków w trapezie
22.	wykorzystuje twierdzenie o sumie kątów w czworokącie do obliczania miary kątów czworokąta
1.	rozwiązuje typowe zadania związane z mierzeniem kątów
2.	korzysta z własności kątów przyległych i wierzchołkowych
3.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące obliczania miar kątów
4.	oblicza miary kątów w trójkącie na podstawie podanych zależności między kątami
5.	rysuje trójkąt o danych dwóch bokach i danym kącie między nimi
6.	w trójkącie równoramiennym wyznacza przy danym jednym kącie miary pozostałych kątów
7.	w trójkącie równoramiennym wyznacza przy danym obwodzie i danej długości jednego boku długości pozostałych boków
8.	wskazuje osie symetrii trójkąta
9.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące własności trójkątów

10.	rysuje wysokości trójkąta rozwartokątnego
11.	rozwiązuje typowe zadania związane z rysowaniem, mierzeniem i obliczaniem długości odpowiednich odcinków w równoległobokach, trapezach
12.	rysuje trapez o danych długościach boków i danych kątach

1.	rozwiązuje nietypowe zadania dotyczące prostych, półprostych, odcinków i punktów
2.	wskazuje różne rodzaje kątów na bardziej złożonych rysunkach
3.	rozwiązuje nietypowe zadania dotyczące rodzajów kątów
4.	rozwiązuje nietypowe zadania dotyczące rodzajów i własności trójkątów, a także ich wysokości
5.	rysuje równoległobok spełniający określone warunki
6.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem własności różnych rodzajów czworokątów

Dział III – Ułamki zwykłe

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	zapisuje ułamek w postaci dzielenia
2.	zamienia liczby mieszane na ułamki niewłaściwe i ułamki niewłaściwe na liczby mieszane
3.	porównuje ułamki o takich samych mianownikach
4.	rozszerza ułamki do wskazanego mianownika
5.	skraca ułamki (proste przypadki)
6.	dodaje i odejmuje ułamki lub liczby mieszane o takich samych mianownikach
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o takich samych mianownikach
8.	dodaje i odejmuje ułamki ze sprowadzeniem do wspólnego mianownika jednego z ułamków
9.	mnoży ułamek i liczbę mieszaną przez liczbę naturalną, z wykorzystaniem skracania przy mnożeniu

10.	mnoży ułamki, stosując przy tym skracanie
11.	znajduje odwrotności ułamków, liczb naturalnych i liczb mieszanych
12.	dzieli ułamki, stosując przy tym skracanie

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	zapisuje ułamek w postaci dzielenia
2.	zamienia liczby mieszane na ułamki niewłaściwe i ułamki niewłaściwe na liczby mieszane
3.	porównuje ułamki o takich samych mianownikach
4.	rozszerza ułamki do wskazanego mianownika
5.	skraca ułamki (proste przypadki)
6.	dodaje i odejmuje ułamki lub liczby mieszane o takich samych mianownikach
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o takich samych mianownikach
8.	dodaje i odejmuje ułamki ze sprowadzeniem do wspólnego mianownika jednego z ułamków
9.	mnoży ułamek i liczbę mieszaną przez liczbę naturalną, z wykorzystaniem skracania przy mnożeniu
10.	mnoży ułamki, stosując przy tym skracanie
11.	znajduje odwrotności ułamków, liczb naturalnych i liczb mieszanych
12.	dzieli ułamki, stosując przy tym skracanie
1.	zapisuje w postaci ułamka rozwiązania prostych zadań tekstowych
2.	porównuje ułamki o takich samych licznikach
3.	rozszerza ułamki do wskazanego licznika
4.	skraca ułamki
5.	wskazuje ułamki nieskracalne
6.	doprowadza ułamki właściwe do postaci nieskracalnej, a ułamki niewłaściwe i liczby mieszane do najprostszej postaci

7.	znajduje licznik lub mianownik ułamka równego danemu po skróceniu lub rozszerzeniu
8.	sprowadza ułamki do wspólnego mianownika
9.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o takich samych mianownikach
10.	dodaje i odejmuje ułamki lub liczby mieszane o różnych mianownikach
11.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o różnych mianownikach
12.	porównuje ułamki z wykorzystaniem ich różnicy
13.	oblicza ułamek liczby naturalnej
14.	mnoży liczby mieszane, stosując przy tym skracanie
15.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem mnożenia ułamków, liczb mieszanych
16.	dzieli liczby mieszane, stosując przy tym skracanie
17.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem dzielenia ułamków
18.	oblicza kwadraty i sześciany ułamków
19.	oblicza wartości dwudziałaniowych wyrażeń na ułamkach zwykłych, stosując przy tym ułatwienia (przemienność, skracanie)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	zapisuje ułamek w postaci dzielenia
2.	zamienia liczby mieszane na ułamki niewłaściwe i ułamki niewłaściwe na liczby mieszane
3.	porównuje ułamki o takich samych mianownikach
4.	rozszerza ułamki do wskazanego mianownika
5.	skraca ułamki (proste przypadki)
6.	dodaje i odejmuje ułamki lub liczby mieszane o takich samych mianownikach
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o takich samych mianownikach

8.	dodaje i odejmuje ułamki ze sprowadzeniem do wspólnego mianownika jednego z ułamków
9.	mnoży ułamek i liczbę mieszaną przez liczbę naturalną, z wykorzystaniem skracania przy mnożeniu
10.	mnoży ułamki, stosując przy tym skracanie
11.	znajduje odwrotności ułamków, liczb naturalnych i liczb mieszanych
12.	dzieli ułamki, stosując przy tym skracanie
1.	zapisuje w postaci ułamka rozwiązania prostych zadań tekstowych
2.	porównuje ułamki o takich samych licznikach
3.	rozszerza ułamki do wskazanego licznika
4.	skraca ułamki
5.	wskazuje ułamki nieskracalne
6.	doprowadza ułamki właściwe do postaci nieskracalnej, a ułamki niewłaściwe i liczby mieszane do najprostszej postaci
7.	znajduje licznik lub mianownik ułamka równego danemu po skróceniu lub rozszerzeniu
8.	sprowadza ułamki do wspólnego mianownika
9.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o takich samych mianownikach
10.	dodaje i odejmuje ułamki lub liczby mieszane o różnych mianownikach
11.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o różnych mianownikach
12.	porównuje ułamki z wykorzystaniem ich różnicy
13.	oblicza ułamek liczby naturalnej
14.	mnoży liczby mieszane, stosując przy tym skracanie
15.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem mnożenia ułamków, liczb mieszanych
16.	dzieli liczby mieszane, stosując przy tym skracanie
17.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem dzielenia ułamków

18.	oblicza kwadraty i sześciany ułamków
19.	oblicza wartości dwudziałaniowych wyrażeń na ułamkach zwykłych, stosując przy tym ułatwienia (przemienność, skracanie)

1.	porównuje dowolne ułamki
2.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o takich samych mianownikach
3.	oblicza składnik w sumie lub odjemnik w różnicy ułamków o różnych mianownikach
4.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o różnych mianownikach oraz porównywania różnicowego
5.	oblicza ułamek liczby mieszanej i ułamek ułamka
6.	oblicza brakujący czynnik w iloczynie
7.	mnoży liczby mieszane i wyniki doprowadza do najprostszej postaci
8.	oblicza dzielnik lub dzielną przy danym ilorazie
9.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych
10.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem dzielenia ułamków i liczb mieszanych
11.	oblicza potęgi ułamków i liczb mieszanych
12.	oblicza wartości wyrażeń zawierających trzy i więcej działań na ułamkach zwykłych i liczbach mieszanych

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	zapisuje ułamek w postaci dzielenia
2.	zamienia liczby mieszane na ułamki niewłaściwe i ułamki niewłaściwe na liczby mieszane
3.	porównuje ułamki o takich samych mianownikach
4.	rozszerza ułamki do wskazanego mianownika

5.	skraca ułamki (proste przypadki)
6.	dodaje i odejmuje ułamki lub liczby mieszane o takich samych mianownikach
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o takich samych mianownikach
8.	dodaje i odejmuje ułamki ze sprowadzeniem do wspólnego mianownika jednego z ułamków
9.	mnoży ułamek i liczbę mieszaną przez liczbę naturalną, z wykorzystaniem skracania przy mnożeniu
10.	mnoży ułamki, stosując przy tym skracanie
11.	znajduje odwrotności ułamków, liczb naturalnych i liczb mieszanych
12.	dzieli ułamki, stosując przy tym skracanie
1.	zapisuje w postaci ułamka rozwiązania prostych zadań tekstowych
2.	porównuje ułamki o takich samych licznikach
3.	rozszerza ułamki do wskazanego licznika
4.	skraca ułamki
5.	wskazuje ułamki nieskracalne
6.	doprowadza ułamki właściwe do postaci nieskracalnej, a ułamki niewłaściwe i liczby mieszane do najprostszej postaci
7.	znajduje licznik lub mianownik ułamka równego danemu po skróceniu lub rozszerzeniu
8.	sprowadza ułamki do wspólnego mianownika
9.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o takich samych mianownikach
10.	dodaje i odejmuje ułamki lub liczby mieszane o różnych mianownikach
11.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o różnych mianownikach
12.	porównuje ułamki z wykorzystaniem ich różnicy
13.	oblicza ułamek liczby naturalnej

14.	mnoży liczby mieszane, stosując przy tym skracanie
15.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem mnożenia ułamków, liczb mieszanych
16.	dzieli liczby mieszane, stosując przy tym skracanie
17.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem dzielenia ułamków
18.	oblicza kwadraty i sześciany ułamków
19.	oblicza wartości dwudziałaniowych wyrażeń na ułamkach zwykłych, stosując przy tym ułatwienia (przemienność, skracanie)

1.	porównuje dowolne ułamki
2.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków o takich samych mianownikach
3.	oblicza składnik w sumie lub odjemnik w różnicy ułamków o różnych mianownikach
4.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o różnych mianownikach oraz porównywania różnicowego
5.	oblicza ułamek liczby mieszanej i ułamek ułamka
6.	oblicza brakujący czynnik w iloczynie
7.	mnoży liczby mieszane i wyniki doprowadza do najprostszej postaci
8.	oblicza dzielnik lub dzielną przy danym ilorazie
9.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych
10.	rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem dzielenia ułamków i liczb mieszanych
11.	oblicza potęgi ułamków i liczb mieszanych
12.	oblicza wartości wyrażeń zawierających trzy i więcej działań na ułamkach zwykłych i liczbach mieszanych

1.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków
----	--

2.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych
3.	rozwiązuje zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania ułamka liczby
4.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem dzielenia ułamków i liczb mieszanych
5.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem działań na ułamkach

Dział IV – Ułamki dziesiętne

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	zapisuje ułamek dziesiętny w postaci ułamka zwykłego
2.	zamienia ułamek zwykły na dziesiętny poprzez rozszerzanie ułamka
3.	odczytuje i zapisuje słownie ułamki dziesiętne
4.	zapisuje cyframi ułamki dziesiętne zapisane słownie (proste przypadki)
5.	odczytuje ułamki dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej
6.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
8.	mnoży i dzieli w pamięci ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000...
9.	mnoży pisemnie ułamki dziesiętne
10.	dzieli pisemnie ułamek dziesiętny przez jednocyfrową liczbę naturalną
11.	zna podstawowe jednostki masy, monetarne (polskie), długości i zależności między nimi
12.	zamienia większe jednostki na mniejsze

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	zapisuje ułamek dziesiętny w postaci ułamka zwykłego
2.	zamienia ułamek zwykły na dziesiętny poprzez rozszerzanie ułamka
3.	odczytuje i zapisuje słownie ułamki dziesiętne
4.	zapisuje cyframi ułamki dziesiętne zapisane słownie (proste przypadki)

5.	odczytuje ułamki dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej
6.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
8.	mnoży i dzieli w pamięci ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000...
9.	mnoży pisemnie ułamki dziesiętne
10.	dzieli pisemnie ułamek dziesiętny przez jednocyfrową liczbę naturalną
11.	zna podstawowe jednostki masy, monetarne (polskie), długości i zależności między nimi
12.	zamienia większe jednostki na mniejsze

1.	słownie zapisane ułamki dziesiętne zapisuje przy pomocy cyfr (trudniejsze sytuacje, np. trzy i cztery setne)
2.	zaznacza ułamki dziesiętne na osi liczbowej
3.	porównuje ułamki dziesiętne
4.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne w pamięci
5.	porównuje ułamki dziesiętne z wykorzystaniem ich różnicy
6.	znajduje dopełnienie ułamka dziesiętnego do całości
7.	oblicza składnik sumy w dodawaniu, odjemną lub odjemnik w odejmowaniu ułamków dziesiętnych
8.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
9.	mnoży w pamięci ułamek dziesiętny przez liczbę naturalną (proste przypadki)
10.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych
11.	dzieli w pamięci ułamek dziesiętny przez liczbę naturalną (proste przypadki)
12.	dzieli pisemnie ułamek dziesiętny przez liczbę naturalną
13.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych

	i porównywania ilorazowego
14.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem jednostek (np. koszt zakupu przy danej cenie za kg)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	zapisuje ułamek dziesiętny w postaci ułamka zwykłego
2.	zamienia ułamek zwykły na dziesiętny poprzez rozszerzanie ułamka
3.	odczytuje i zapisuje słownie ułamki dziesiętne
4.	zapisuje cyframi ułamki dziesiętne zapisane słownie (proste przypadki)
5.	odczytuje ułamki dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej
6.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
8.	mnoży i dzieli w pamięci ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000...
9.	mnoży pisemnie ułamki dziesiętne
10.	dzieli pisemnie ułamek dziesiętny przez jednocyfrową liczbę naturalną
11.	zna podstawowe jednostki masy, monetarne (polskie), długości i zależności między nimi
12.	zamienia większe jednostki na mniejsze

1.	słownie zapisane ułamki dziesiętne zapisuje przy pomocy cyfr (trudniejsze sytuacje, np. trzy i cztery setne)
2.	zaznacza ułamki dziesiętne na osi liczbowej
3.	porównuje ułamki dziesiętne
4.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne w pamięci
5.	porównuje ułamki dziesiętne z wykorzystaniem ich różnicy

6.	znajduje dopełnienie ułamka dziesiętnego do całości
7.	oblicza składnik sumy w dodawaniu, odjemną lub odjemnik w odejmowaniu ułamków dziesiętnych
8.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
9.	mnoży w pamięci ułamek dziesiętny przez liczbę naturalną (proste przypadki)
10.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych
11.	dzieli w pamięci ułamek dziesiętny przez liczbę naturalną (proste przypadki)
12.	dzieli pisemnie ułamek dziesiętny przez liczbę naturalną
13.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych i porównywania ilorazowego
14.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem jednostek (np. koszt zakupu przy danej cenie za kg)

1.	porównuje ułamki dziesiętne z ułamkami zwykłymi o mianownikach 2, 4 lub 5
2.	oblicza wartości dwudziałaniowych wyrażeń zawierających dodawanie i odejmowanie ułamków dziesiętnych
3.	zapisuje i odczytuje duże liczby za pomocą skrótów (np. 2,5 tys.)
4.	dzieli w pamięci ułamki dziesiętne (proste przypadki)
5.	dzieli ułamki dziesiętne sposobem pisemnym
6.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem działań na ułamkach dziesiętnych
7.	oblicza dzielną lub dzielnik w ilorazie ułamków dziesiętnych
8.	zapisuje wyrażenie dwumianowane w postaci ułamka dziesiętnego
9.	zapisuje wielkość podaną za pomocą ułamka dziesiętnego w postaci wyrażenia dwumianowanego
10.	porównuje wielkości podane w różnych jednostkach

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	zapisuje ułamek dziesiętny w postaci ułamka zwykłego
2.	zamienia ułamek zwykły na dziesiętny poprzez rozszerzanie ułamka
3.	odczytuje i zapisuje słownie ułamki dziesiętne
4.	zapisuje cyframi ułamki dziesiętne zapisane słownie (proste przypadki)
5.	odczytuje ułamki dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej
6.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne sposobem pisemnym
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
8.	mnoży i dzieli w pamięci ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000...
9.	mnoży pisemnie ułamki dziesiętne
10.	dzieli pisemnie ułamek dziesiętny przez jednocyfrową liczbę naturalną
11.	zna podstawowe jednostki masy, monetarne (polskie), długości i zależności między nimi
12.	zamienia większe jednostki na mniejsze

1.	słownie zapisane ułamki dziesiętne zapisuje przy pomocy cyfr (trudniejsze sytuacje, np. trzy i cztery setne)
2.	zaznacza ułamki dziesiętne na osi liczbowej
3.	porównuje ułamki dziesiętne
4.	dodaje i odejmuje ułamki dziesiętne w pamięci
5.	porównuje ułamki dziesiętne z wykorzystaniem ich różnicy
6.	znajduje dopełnienie ułamka dziesiętnego do całości
7.	oblicza składnik sumy w dodawaniu, odjemną lub odjemnik w odejmowaniu ułamków dziesiętnych
8.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
9.	mnoży w pamięci ułamek dziesiętny przez liczbę naturalną (proste przypadki)

10.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych
11.	dzieli w pamięci ułamek dziesiętny przez liczbę naturalną (proste przypadki)
12.	dzieli pisemnie ułamek dziesiętny przez liczbę naturalną
13.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych i porównywania ilorazowego
14.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem jednostek (np. koszt zakupu przy danej cenie za kg)

1.	porównuje ułamki dziesiętne z ułamkami zwykłymi o mianownikach 2, 4 lub 5
2.	oblicza wartości dwudziałaniowych wyrażeń zawierających dodawanie i odejmowanie ułamków dziesiętnych
3.	zapisuje i odczytuje duże liczby za pomocą skrótów (np. 2,5 tys.)
4.	dzieli w pamięci ułamki dziesiętne (proste przypadki)
5.	dzieli ułamki dziesiętne sposobem pisemnym
6.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem działań na ułamkach dziesiętnych
7.	oblicza dzielną lub dzielnik w ilorazie ułamków dziesiętnych
8.	zapisuje wyrażenie dwumianowane w postaci ułamka dziesiętnego
9.	zapisuje wielkość podaną za pomocą ułamka dziesiętnego w postaci wyrażenia dwumianowanego
10.	porównuje wielkości podane w różnych jednostkach

1.	porównuje ułamek dziesiętny z ułamkiem zwykłym o mianowniku 8
2.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków dziesiętnych
3.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
4.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych
5.	rozwiązuje nietypowe zadania z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych

6.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z zastosowaniem zamiany jednostek
7.	rozwiązuje zadania wymagające działań na ułamkach zwykłych i dziesiętnych

Dział V – Pola figur

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	rozumie pojęcie pola figury jako liczby kwadratów jednostkowych
2.	oblicza pole prostokąta
3.	oblicza pole równoległoboku
4.	oblicza pole trójkąta przy danym boku i odpowiadającej mu wysokości
5.	zna wzór na pole trapezu

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	rozumie pojęcie pola figury jako liczby kwadratów jednostkowych
2.	oblicza pole prostokąta
3.	oblicza pole równoległoboku
4.	oblicza pole trójkąta przy danym boku i odpowiadającej mu wysokości
5.	zna wzór na pole trapezu
1.	oblicza pola figur narysowanych na kratownicy
2.	oblicza pole prostokąta przy danym jednym boku i zależności ilorazowej lub różnicowej drugiego boku
3.	oblicza długość boku prostokąta przy danym polu i drugim boku
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem pola prostokąta
5.	oblicza pole rombu z wykorzystaniem długości przekątnych
6.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem pól równoległoboku i rombu
7.	oblicza pole trójkąta
8.	oblicza pole trójkąta prostokątnego o danych przyprostokątnych
9.	oblicza pole trapezu o danych podstawach i danej wysokości

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	rozumie pojęcie pola figury jako liczby kwadratów jednostkowych
2.	oblicza pole prostokąta
3.	oblicza pole równoległoboku
4.	oblicza pole trójkąta przy danym boku i odpowiadającej mu wysokości
5.	zna wzór na pole trapezu
1.	oblicza pola figur narysowanych na kratownicy
2.	oblicza pole prostokąta przy danym jednym boku i zależności ilorazowej lub różnicowej drugiego boku
3.	oblicza długość boku prostokąta przy danym polu i drugim boku
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem pola prostokąta
5.	oblicza pole rombu z wykorzystaniem długości przekątnych
6.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem pól równoległoboku i rombu
7.	oblicza pole trójkąta
8.	oblicza pole trójkąta prostokątnego o danych przyprostokątnych
9.	oblicza pole trapezu o danych podstawach i danej wysokości

1.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące pola prostokąta
2.	oblicza długość boku równoległoboku przy danym polu i danej wysokości
3.	oblicza wysokość równoległoboku przy danym polu i danej długości boku
4.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące pól równoległoboku i rombu
5.	oblicza długość podstawy trójkąta przy danym polu i danej wysokości
6.	oblicza pole trapezu o danej sumie długości podstaw i wysokości
7.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem pola trapezu

8.	wyraża pole powierzchni figury o danych wymiarach w różnych jednostkach (bez zamiany jednostek pola)
9.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem jednostek pola

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	rozumie pojęcie pola figury jako liczby kwadratów jednostkowych
2.	oblicza pole prostokąta
3.	oblicza pole równoległoboku
4.	oblicza pole trójkąta przy danym boku i odpowiadającej mu wysokości
5.	zna wzór na pole trapezu
1.	oblicza pola figur narysowanych na kratownicy
2.	oblicza pole prostokąta przy danym jednym boku i zależności ilorazowej lub różnicowej drugiego boku
3.	oblicza długość boku prostokąta przy danym polu i drugim boku
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem pola prostokąta
5.	oblicza pole rombu z wykorzystaniem długości przekątnych
6.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem pól równoległoboku i rombu
7.	oblicza pole trójkąta
8.	oblicza pole trójkąta prostokątnego o danych przyprostokątnych
9.	oblicza pole trapezu o danych podstawach i danej wysokości

1.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące pola prostokąta
2.	oblicza długość boku równoległoboku przy danym polu i danej wysokości
3.	oblicza wysokość równoległoboku przy danym polu i danej długości boku
4.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące pól równoległoboku i rombu
5.	oblicza długość podstawy trójkąta przy danym polu i danej wysokości

6.	oblicza pole trapezu o danej sumie długości podstaw i wysokości
7.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem pola trapezu
8.	wyraża pole powierzchni figury o danych wymiarach w różnych jednostkach (bez zamiany jednostek pola)
9.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem jednostek pola

1.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe dotyczące pola prostokąta, równoległoboku, trapezu, trójkąta
2.	oblicza pola figur złożonych z prostokątów, równoległoboków i trójkątów
3.	oblicza wysokości trójkąta prostokątnego opuszczoną na przeciwprostokątną przy danych trzech bokach
4.	oblicza wysokość trapezu przy danych podstawach i polu
5.	oblicza długość podstawy trapezu przy danej wysokości, drugiej podstawie i danym polu
6.	oblicza pola figur, które można podzielić na prostokąty, równoległoboki, trójkąty, trapezy
7.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem różnych jednostek pola
8.	zamienia jednostki pola
9.	porównuje powierzchnie wyrażone w różnych jednostkach

Dział VI – Matematyka i my

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	oblicza upływ czasu pomiędzy wskazaniem zegara bez przekraczania godziny
2.	oblicza godzinę po upływie podanego czasu od podanej godziny bez przekraczania godziny
3.	zamienia jednostki masy
4.	oblicza średnią arytmetyczną dwóch liczb naturalnych
5.	odczytuje liczby całkowite zaznaczone na osi liczbowej
6.	zaznacza na osi liczbowej podane liczby całkowite
7.	odczytuje temperaturę z termometru

8.	dodaje dwie liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe
----	--

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	oblicza upływ czasu pomiędzy wskazaniem zegara bez przekraczania godziny
2.	oblicza godzinę po upływie podanego czasu od podanej godziny bez przekraczania godziny
3.	zamienia jednostki masy
4.	oblicza średnią arytmetyczną dwóch liczb naturalnych
5.	odczytuje liczby całkowite zaznaczone na osi liczbowej
6.	zaznacza na osi liczbowej podane liczby całkowite
7.	odczytuje temperaturę z termometru
8.	dodaje dwie liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe
1.	oblicza upływ czasu pomiędzy wskazaniem zegara z przekraczaniem godziny
2.	oblicza godzinę po upływie podanego czasu od podanej godziny z przekraczaniem godziny (bez przekraczania doby)
3.	oblicza datę po upływie podanej liczby dni od podanego dnia
4.	rozwiązuje proste zadania dotyczące czasu, także z wykorzystaniem informacji podanych w tabelach i kalendarzu
5.	oblicza koszt zakupu przy podanej cenie za kilogram lub metr
6.	oblicza średnią arytmetyczną kilku liczb naturalnych
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące obliczania średniej arytmetycznej (np. średnia odległość)
8.	wyznacza liczbę przeciwną do danej
9.	porównuje dwie liczby całkowite
10.	oblicza sumę kilku liczb całkowitych jedno- lub dwucyfrowych
11.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem dodawania liczb całkowitych
12.	korzystając z osi liczbowej, oblicza o ile różnią się liczby całkowite

13.	oblicza różnicę między temperaturami wyrażonymi za pomocą liczb całkowitych
-----	---

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	oblicza upływ czasu pomiędzy wskazaniem zegara bez przekraczania godziny
2.	oblicza godzinę po upływie podanego czasu od podanej godziny bez przekraczania godziny
3.	zamienia jednostki masy
4.	oblicza średnią arytmetyczną dwóch liczb naturalnych
5.	odczytuje liczby całkowite zaznaczone na osi liczbowej
6.	zaznacza na osi liczbowej podane liczby całkowite
7.	odczytuje temperaturę z termometru
8.	dodaje dwie liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe
1.	oblicza upływ czasu pomiędzy wskazaniem zegara z przekraczaniem godziny
2.	oblicza godzinę po upływie podanego czasu od podanej godziny z przekraczaniem godziny (bez przekraczania doby)
3.	oblicza datę po upływie podanej liczby dni od podanego dnia
4.	rozwiązuje proste zadania dotyczące czasu, także z wykorzystaniem informacji podanych w tabelach i kalendarzu
5.	oblicza koszt zakupu przy podanej cenie za kilogram lub metr
6.	oblicza średnią arytmetyczną kilku liczb naturalnych
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące obliczania średniej arytmetycznej (np. średnia odległość)
8.	wyznacza liczbę przeciwną do danej
9.	porównuje dwie liczby całkowite
10.	oblicza sumę kilku liczb całkowitych jedno- lub dwucyfrowych
11.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem dodawania liczb całkowitych
12.	korzystając z osi liczbowej, oblicza o ile różnią się liczby całkowite

.	
13	oblicza różnicę między temperaturami wyrażonymi za pomocą liczb całkowitych
.	
1.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące czasu, także z wykorzystaniem informacji podanych w tabelach i kalendarzu
2.	oblicza na jaką ilość towaru wystarczy pieniędzy przy podanej cenie jednostkowej
3.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem średniej arytmetycznej
4.	porządkuje liczby całkowite w kolejności rosnącej lub malejącej
5.	oblicza temperaturę po spadku (wzroście) o podaną liczbę stopni
6.	wskazuje liczbę całkowitą różniącą się od danej o podaną liczbę naturalną

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	oblicza upływ czasu pomiędzy wskazaniem zegara bez przekraczania godziny
2.	oblicza godzinę po upływie podanego czasu od podanej godziny bez przekraczania godziny
3.	zamienia jednostki masy
4.	oblicza średnią arytmetyczną dwóch liczb naturalnych
5.	odczytuje liczby całkowite zaznaczone na osi liczbowej
6.	zaznacza na osi liczbowej podane liczby całkowite
7.	odczytuje temperaturę z termometru
8.	dobiera dwie liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe
1.	oblicza upływ czasu pomiędzy wskazaniem zegara z przekraczaniem godziny
2.	oblicza godzinę po upływie podanego czasu od podanej godziny z przekraczaniem godziny (bez przekraczania doby)
3.	oblicza datę po upływie podanej liczby dni od podanego dnia
4.	rozwiązuje proste zadania dotyczące czasu, także z wykorzystaniem informacji podanych w tabelach i kalendarzu
5.	oblicza koszt zakupu przy podanej cenie za kilogram lub metr

6.	oblicza średnią arytmetyczną kilku liczb naturalnych
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące obliczania średniej arytmetycznej (np. średnia odległość)
8.	wyznacza liczbę przeciwną do danej
9.	porównuje dwie liczby całkowite
10	oblicza sumę kilku liczb całkowitych jedno- lub dwucyfrowych .
11	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem dodawania liczb całkowitych .
12	korzystając z osi liczbowej, oblicza o ile różnią się liczby całkowite .
13	oblicza różnicę między temperaturami wyrażonymi za pomocą liczb całkowitych .
1.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące czasu, także z wykorzystaniem informacji podanych w tabelach i kalendarzu
2.	oblicza na jaką ilość towaru wystarczy pieniędzy przy podanej cenie jednostkowej
3.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem średniej arytmetycznej
4.	porządkuje liczby całkowite w kolejności rosnącej lub malejącej
5.	oblicza temperaturę po spadku (wzroście) o podaną liczbę stopni
6.	wskazuje liczbę całkowitą różniącą się od danej o podaną liczbę naturalną
1.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe dotyczące czasu i kalendarza
2.	rozwiązuje zadania, w których szacuje i oblicza łączny koszt zakupu przy danych cenach jednostkowych oraz wielkość reszty
3.	rozwiązuje zadania z zastosowaniem obliczania średniej wielkości wyrażonych w różnych jednostkach (np. długości)
4.	oblicza sumę liczb na podstawie podanej średniej
5.	oblicza jedną z wartości przy danej średniej i pozostałych wartościach
6.	oblicza średnią arytmetyczną liczb całkowitych

7.	rozwiązuje zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania różnicowego i dodawania liczb całkowitych
----	--

Dział VII – Figury przestrzenne

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	rozdziela graniastosłupy, ostrosłupy, prostopadłościanny, kule, walce i stożki
2.	rozdziela i wskazuje krawędzie, wierzchołki, ściany boczne, podstawy brył
3.	podaje liczbę krawędzi, wierzchołków i ścian graniastosłupów i ostrosłupów
4.	oblicza objętości brył zbudowanych z sześciątów jednostkowych
5.	stosuje jednostki objętości
6.	dobiera jednostkę do pomiaru objętości danego przedmiotu
7.	rozpoznaje siatki prostopadłościannów i graniastosłupów

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	rozdziela graniastosłupy, ostrosłupy, prostopadłościanny, kule, walce i stożki
2.	rozdziela i wskazuje krawędzie, wierzchołki, ściany boczne, podstawy brył
3.	podaje liczbę krawędzi, wierzchołków i ścian graniastosłupów i ostrosłupów
4.	oblicza objętości brył zbudowanych z sześciątów jednostkowych
5.	stosuje jednostki objętości
6.	dobiera jednostkę do pomiaru objętości danego przedmiotu
7.	rozpoznaje siatki prostopadłościannów i graniastosłupów
1.	rysuje rzuty prostopadłościannów, graniastosłupów i ostrosłupów
2.	oblicza objętości prostopadłościannu o wymiarach podanych w tych samych jednostkach
3.	oblicza objętość sześciannu o podanej długości krawędzi
4.	rozumie pojęcie siatki prostopadłościannu
5.	rysuje siatkę sześciannu o podanej długości krawędzi
6.	rysuje siatkę prostopadłościannu o danych długościach krawędzi

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	rozdziela graniastosłupy, ostrosłupy, prostopadłościanny, kule, walce i stożki
2.	rozdziela i wskazuje krawędzie, wierzchołki, ściany boczne, podstawy brył
3.	podaje liczbę krawędzi, wierzchołków i ścian graniastosłupów i ostrosłupów
4.	oblicza objętości brył zbudowanych z sześciątów jednostkowych
5.	stosuje jednostki objętości
6.	dobiera jednostkę do pomiaru objętości danego przedmiotu
7.	rozpoznaje siatki prostopadłościannów i graniastosłupów
1.	rysuje rzuty prostopadłościannów, graniastosłupów i ostrosłupów
2.	oblicza objętości prostopadłościannu o wymiarach podanych w tych samych jednostkach
3.	oblicza objętość sześciannu o podanej długości krawędzi
4.	rozumie pojęcie siatki prostopadłościannu
5.	rysuje siatkę sześciannu o podanej długości krawędzi
6.	rysuje siatkę prostopadłościannu o danych długościach krawędzi
1.	podaje przykłady brył o danej liczbie wierzchołków
2.	podaje przykłady brył, których ściany spełniają dany warunek
3.	oblicza objętości prostopadłościannu o wymiarach podanych w różnych jednostkach
4.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące objętości prostopadłościannu
5.	dobiera siatkę do modelu prostopadłościannu
6.	oblicza objętość prostopadłościannu, korzystając z jego siatki
7.	rysuje siatki graniastosłupów przy podanym kształcie podstawy i podanych długościach krawędzi
8.	dobiera siatkę do modelu graniastosłupa

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	rozdziela graniastoslupy, ostroslupy, prostopadlosciany, kule, walce i stozki
2.	rozdziela i wskazuje krawedzie, wierzchoлки, sciany boczne, podstawy bryl
3.	podaje liczbe krawedzi, wierzchołków i scian graniastoslupów i ostroslupów
4.	oblicza objętości bryl zbudowanych z sześcianów jednostkowych
5.	stosuje jednostki objętości
6.	dobiera jednostkę do pomiaru objętości danego przedmiotu
7.	rozpoznaje siatki prostopadloscianów i graniastoslupów
1.	rysuje rzuty prostopadloscianów, graniastoslupów i ostroslupów
2.	oblicza objętości prostopadloscianu o wymiarach podanych w tych samych jednostkach
3.	oblicza objętość sześcianu o podanej dlugosci krawedzi
4.	rozumie pojęcie siatki prostopadloscianu
5.	rysuje siatkę sześcianu o podanej dlugosci krawedzi
6.	rysuje siatkę prostopadloscianu o danych dlugosciach krawedzi
1.	podaje przyklady bryl o danej liczbie wierzchołków
2.	podaje przyklady bryl, których sciany spełniają dany warunek
3.	oblicza objętości prostopadloscianu o wymiarach podanych w różnych jednostkach
4.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące objętości prostopadloscianu
5.	dobiera siatkę do modelu prostopadloscianu
6.	oblicza objętość prostopadloscianu, korzystając z jego siatki
7.	rysuje siatki graniastoslupów przy podanym kształcie podstawy i podanych dlugosciach krawedzi
8.	dobiera siatkę do modelu graniastoslupa
1.	rozwiązuje nietypowe zadania dotyczące graniastoslupów i ostroslupów
2.	rozwiązuje nietypowe zadania dotyczące objętości
3.	oblicza wysokość prostopadloscianu przy danej objętości i danych dlugosciach dwóch krawedzi
4.	rozwiązuje nietypowe zadania dotyczące objętości prostopadloscianu

5.	rozwiązuje nietypowe zadania dotyczące siatek graniastosłupów
----	---

Wymagania edukacyjne z matematyki w klasie VI

Dział I – Liczby całkowite

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	wskazuje liczby należące do zbioru liczb całkowitych
2.	objaśnia, że liczba dodatnia jest większa od zera, liczba ujemna jest mniejsza od zera, a zero nie jest ani liczbą dodatnią, ani ujemną
3.	podaje przykłady stosowania liczb ujemnych w różnych sytuacjach praktycznych (np. temperatura, długi, obszary znajdujące się poniżej poziomu morza)
4.	wyznacza liczby przeciwne do danych
5.	odczytuje liczby całkowite zaznaczone na osi
6.	porównuje dwie liczby całkowite
7.	dodaje liczby przeciwne
8.	dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	wskazuje liczby należące do zbioru liczb całkowitych
2.	objaśnia, że liczba dodatnia jest większa od zera, liczba ujemna jest mniejsza od zera, a zero nie jest ani liczbą dodatnią, ani ujemną
3.	podaje przykłady stosowania liczb ujemnych w różnych sytuacjach praktycznych (np. temperatura, długi, obszary znajdujące się poniżej poziomu morza)
4.	wyznacza liczby przeciwne do danych
5.	odczytuje liczby całkowite zaznaczone na osi
6.	porównuje dwie liczby całkowite
7.	dodaje liczby przeciwne
8.	dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe

1.	porządkuje liczby w zbiorze liczb całkowitych
2.	wyznacza liczby odwrotne do danych
3.	oblicza temperaturę po spadku lub wzroście o podaną liczbę stopni
4.	oblicza wartość bezwzględną liczby całkowitej
5.	interpretuje operację dodawania na osi liczbowej
6.	oblicza sumę kilku liczb całkowitych złożonych z pełnych setek i tysięcy
7.	stosuje przemienność i łączność dodawania
8.	potęguje liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe
9.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych złożonych z kilku działań i liczb całkowitych jednocyfrowych
10.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach całkowitych

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	wskazuje liczby należące do zbioru liczb całkowitych
2.	objaśnia, że liczba dodatnia jest większa od zera, liczba ujemna jest mniejsza od zera, a zero nie jest ani liczbą dodatnią, ani ujemną
3.	podaje przykłady stosowania liczb ujemnych w różnych sytuacjach praktycznych (np. temperatura, długi, obszary znajdujące się poniżej poziomu morza)
4.	wyznacza liczby przeciwne do danych
5.	odczytuje liczby całkowite zaznaczone na osi
6.	porównuje dwie liczby całkowite
7.	dodaje liczby przeciwne
8.	dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe
1.	porządkuje liczby w zbiorze liczb całkowitych
2.	wyznacza liczby odwrotne do danych
3.	oblicza temperaturę po spadku lub wzroście o podaną liczbę stopni
4.	oblicza wartość bezwzględną liczby całkowitej

5.	interpretuje operację dodawania na osi liczbowej
6.	oblicza sumę kilku liczb całkowitych złożonych z pełnych setek i tysięcy
7.	stosuje przemienność i łączność dodawania
8.	potęguje liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe
9.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych złożonych z kilku działań i liczb całkowitych jednocyfrowych
10	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach całkowitych
1.	porównuje liczby dodatnie i ujemne, które nie są liczbami całkowitymi
2.	dodaje, odejmuje, mnoży, dzieli i potęguje liczby całkowite
3.	wskazuje liczbę całkowitą różniącą się od danej liczby o podaną liczbę naturalną
4.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych złożonych z kilku działań i liczb całkowitych
5.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach całkowitych

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	wskazuje liczby należące do zbioru liczb całkowitych
2.	objaśnia, że liczba dodatnia jest większa od zera, liczba ujemna jest mniejsza od zera, a zero nie jest ani liczbą dodatnią, ani ujemną
3.	podaje przykłady stosowania liczb ujemnych w różnych sytuacjach praktycznych (np. temperatura, długi, obszary znajdujące się poniżej poziomu morza)
4.	wyznacza liczby przeciwne do danych
5.	odczytuje liczby całkowite zaznaczone na osi
6.	porównuje dwie liczby całkowite
7.	dodaje liczby przeciwne
8.	dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe
1.	porządkuje liczby w zbiorze liczb całkowitych
2.	wyznacza liczby odwrotne do danych
3.	oblicza temperaturę po spadku lub wzroście o podaną liczbę stopni

4.	oblicza wartość bezwzględną liczby całkowitej
5.	interpretuje operację dodawania na osi liczbowej
6.	oblicza sumę kilku liczb całkowitych złożonych z pełnych setek i tysięcy
7.	stosuje przemienność i łączność dodawania
8.	potęguje liczby całkowite jedno- i dwucyfrowe
9.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych złożonych z kilku działań i liczb całkowitych jednocyfrowych
10	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach całkowitych
1.	porównuje liczby dodatnie i ujemne, które nie są liczbami całkowitymi
2.	dodaje, odejmuje, mnoży, dzieli i potęguje liczby całkowite
3.	wskazuje liczbę całkowitą różniącą się od danej liczby o podaną liczbę naturalną
4.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych złożonych z kilku działań i liczb całkowitych
5.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach całkowitych
1.	rozwiązuje zadania tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach całkowitych
2.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych zawierających wartość bezwzględną
3.	podaje przykłady liczb spełniających proste równania z wartością bezwzględną

Dział II – Działania na liczbach – część 1

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	czyta ze zrozumieniem krótki tekst zawierający informacje liczbowe
2.	wskazuje różnice między krótkimi tekstami o podobnej treści
3.	weryfikuje odpowiedź do prostego zadania tekstowego
4.	dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby naturalne wielocyfrowe oraz dodatnie ułamki dziesiętne za pomocą kalkulatora
5.	rozdziela pojęcia cyfry i liczby
6.	nazywa rzędy pozycyjne poniżej miliarda

7.	określa znaczenie wskazanej cyfry w liczbie
8.	odczytuje oraz zapisuje słownie liczby zapisane cyframi i odwrotnie
9.	odczytuje liczby naturalne zaznaczone na osi
10.	zaznacza liczby naturalne na osi
11.	podaje wielokrotności liczb jednocyfrowych
12.	podaje dzielniki liczb nie większych niż 100
13.	korzysta z cech podzielności do rozpoznania liczb podzielnych przez 2, 5, 10, 100
14.	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone nie większe niż 100
15.	rozkłada liczby dwucyfrowe na czynniki pierwsze
16.	oblicza NWD liczb jedno- i dwucyfrowych
17.	oblicza NWW liczb jednocyfrowych
18.	nazywa rzędy pozycyjne w ułamkach dziesiętnych
19.	stosuje ze zrozumieniem pojęcia: ułamek właściwy, ułamek niewłaściwy oraz liczba mieszana
20.	odczytuje dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane zaznaczone na osi liczbowej
21.	zaznacza dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane na osi liczbowej
22.	rozszerza i skraca ułamki zwykłe do wskazanego mianownika
23.	zapisuje ułamek dziesiętny skończony w postaci ułamka zwykłego lub liczby mieszanej
24.	zamienia ułamek zwykły o mianowniku typu 2, 5, 20, 50 na ułamek dziesiętny przez rozszerzanie ułamka
25.	szacuje wyniki dodawania i odejmowania liczb naturalnych
26.	dodaje i odejmuje w pamięci liczby naturalne, ułamki dziesiętne i ułamki zwykłe (proste przypadki)
27.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne
28.	dodaje i odejmuje ułamki i liczby mieszane o jednakowych i o różnych mianownikach

29.	dodaje i odejmuje w pamięci dodatnie i ujemne ułamki tego samego typu (proste przypadki)
-----	--

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	czyta ze zrozumieniem krótki tekst zawierający informacje liczbowe
2.	wskazuje różnice między krótkimi tekstami o podobnej treści
3.	weryfikuje odpowiedź do prostego zadania tekstowego
4.	dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby naturalne wielocyfrowe oraz dodatnie ułamki dziesiętne za pomocą kalkulatora
5.	rozdziela pojęcia cyfry i liczby
6.	nazywa rzędy pozycyjne poniżej miliarda
7.	określa znaczenie wskazanej cyfry w liczbie
8.	odczytuje oraz zapisuje słownie liczby zapisane cyframi i odwrotnie
9.	odczytuje liczby naturalne zaznaczone na osi
10.	zaznacza liczby naturalne na osi
11.	podaje wielokrotności liczb jednocyfrowych
12.	podaje dzielniki liczb nie większych niż 100
13.	korzysta z cech podzielności do rozpoznania liczb podzielnych przez 2, 5, 10, 100
14.	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone nie większe niż 100
15.	rozkłada liczby dwucyfrowe na czynniki pierwsze
16.	oblicza NWD liczb jedno- i dwucyfrowych
17.	oblicza NWW liczb jednocyfrowych
18.	nazywa rzędy pozycyjne w ułamkach dziesiętnych
19.	stosuje ze zrozumieniem pojęcia: ułamek właściwy, ułamek niewłaściwy oraz liczba mieszana
20.	odczytuje dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane zaznaczone na osi liczbowej

21.	zaznacza dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane na osi liczbowej
22.	rozszerza i skraca ułamki zwykłe do wskazanego mianownika
23.	zapisuje ułamek dziesiętny skończony w postaci ułamka zwykłego lub liczby mieszanej
24.	zamienia ułamek zwykły o mianowniku typu 2, 5, 20, 50 na ułamek dziesiętny przez rozszerzanie ułamka
25.	szacuje wyniki dodawania i odejmowania liczb naturalnych
26.	dodaje i odejmuje w pamięci liczby naturalne, ułamki dziesiętne i ułamki zwykłe (proste przypadki)
27.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne
28.	dodaje i odejmuje ułamki i liczby mieszane o jednakowych i o różnych mianownikach
29.	dodaje i odejmuje w pamięci dodatnie i ujemne ułamki tego samego typu (proste przypadki)
1.	układa plan rozwiązania prostego zadania tekstowego
2.	szacuje wyniki działań
3.	rozwiązuje proste zadania tekstowe, wykorzystując kalkulator do obliczeń
4.	zaokrągla liczbę z podaną dokładnością
5.	korzysta z cech podzielności do rozpoznania liczb podzielnych przez 3, 4, 9
6.	oblicza NWW liczb dwucyfrowych
7.	porównuje dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane, wykorzystując oś liczbową
8.	doprowadza ułamki do postaci nieskracalnej
9.	zamienia ułamek zwykły o mianowniku typu 2, 5, 20 na ułamek dziesiętny przez rozszerzanie ułamka
10.	zamienia liczby mieszane na ułamki niewłaściwe i ułamki niewłaściwe na liczby mieszane
11.	oblicza sumę ułamka zwykłego i dziesiętnego (proste przypadki)
12.	stosuje własności działań odwrotnych do rozwiązywania prostych równań

13.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania liczb naturalnych i ułamków
14.	dodaje i odejmuje w pamięci dodatnie i ujemne ułamki tego samego typu
15.	oblicza wartości dwu- i trzydziałaniowych wyrażeń zawierających dodawanie i odejmowanie ułamków tego samego typu
16.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania dodatnich i ujemnych ułamków tego samego typu

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	czyta ze zrozumieniem krótki tekst zawierający informacje liczbowe
2.	wskazuje różnice między krótkimi tekstami o podobnej treści
3.	weryfikuje odpowiedź do prostego zadania tekstowego
4.	dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby naturalne wielocyfrowe oraz dodatnie ułamki dziesiętne za pomocą kalkulatora
5.	rozdziela pojęcia cyfry i liczby
6.	nazywa rzędy pozycyjne poniżej miliarda
7.	określa znaczenie wskazanej cyfry w liczbie
8.	odczytuje oraz zapisuje słownie liczby zapisane cyframi i odwrotnie
9.	odczytuje liczby naturalne zaznaczone na osi
10.	zaznacza liczby naturalne na osi
11.	podaje wielokrotności liczb jednocyfrowych
12.	podaje dzielniki liczb nie większych niż 100
13.	korzysta z cech podzielności do rozpoznania liczb podzielnych przez 2, 5, 10, 100
14.	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone nie większe niż 100
15.	rozkłada liczby dwucyfrowe na czynniki pierwsze
16.	oblicza NWD liczb jedno- i dwucyfrowych
17.	oblicza NWW liczb jednocyfrowych

18.	nazywa rzędy pozycyjne w ułamkach dziesiętnych
19.	stosuje ze zrozumieniem pojęcia: ułamek właściwy, ułamek niewłaściwy oraz liczba mieszana
20.	odczytuje dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane zaznaczone na osi liczbowej
21.	zaznacza dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane na osi liczbowej
22.	rozszerza i skraca ułamki zwykłe do wskazanego mianownika
23.	zapisuje ułamek dziesiętny skończony w postaci ułamka zwykłego lub liczby mieszanej
24.	zamienia ułamek zwykły o mianowniku typu 2, 5, 20, 50 na ułamek dziesiętny przez rozszerzanie ułamka
25.	szacuje wyniki dodawania i odejmowania liczb naturalnych
26.	dodaje i odejmuje w pamięci liczby naturalne, ułamki dziesiętne i ułamki zwykłe (proste przypadki)
27.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne
28.	dodaje i odejmuje ułamki i liczby mieszane o jednakowych i o różnych mianownikach
29.	dodaje i odejmuje w pamięci dodatnie i ujemne ułamki tego samego typu (proste przypadki)
1.	układa plan rozwiązania prostego zadania tekstowego
2.	szacuje wyniki działań
3.	rozwiązuje proste zadania tekstowe, wykorzystując kalkulator do obliczeń
4.	zaokrągla liczbę z podaną dokładnością
5.	korzysta z cech podzielności do rozpoznania liczb podzielnych przez 3, 4, 9
6.	oblicza NWW liczb dwucyfrowych
7.	porównuje dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane, wykorzystując oś liczbową
8.	doprowadza ułamki do postaci nieskracalnej
9.	zamienia ułamek zwykły o mianowniku typu 2, 5, 20 na ułamek dziesiętny przez rozszerzanie ułamka

10.	zamienia liczby mieszane na ułamki niewłaściwe i ułamki niewłaściwe na liczby mieszane
11.	oblicza sumę ułamka zwykłego i dziesiętnego (proste przypadki)
12.	stosuje własności działań odwrotnych do rozwiązywania prostych równań
13.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania liczb naturalnych i ułamków
14.	dodaje i odejmuje w pamięci dodatnie i ujemne ułamki tego samego typu
15.	oblicza wartości dwu- i trzydziałaniowych wyrażeń zawierających dodawanie i odejmowanie ułamków tego samego typu
16.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania dodatnich i ujemnych ułamków tego samego typu
1.	czyta ze zrozumieniem kilkudzaniowy tekst zawierający informacje liczbowe
2.	układa plan rozwiązania typowego zadania tekstowego
3.	weryfikuje odpowiedź do zadania tekstowego
4.	dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby dodatnie i ujemne za pomocą kalkulatora
5.	nazywa rzędy pozycyjne od miliarda wzwyż
6.	zaokrągla liczbę z podaną dokładnością w trudniejszych przykładach
7.	wskazuje przybliżone położenie danej liczby na osi
8.	rozwiązuje zadania-łamigłówki z wykorzystaniem cech podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100
9.	podaje wielokrotności liczb dwucyfrowych i większych
10.	podaje dzielniki liczb większych niż 100
11.	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone większe niż 100
12.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem NWD i NWW
13.	porządkuje rosnąco lub malejąco kilka dodatnich i ujemnych ułamków dziesiętnych i zwykłych
14.	dodaje kilka dodatnich i ujemnych ułamków zwykłych oraz dziesiętnych
15.	oblicza różnicę dodatniego ułamka zwykłego i dodatniego ułamka dziesiętnego

16.	odejmuje dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz dziesiętne występujące w tej samej różnicy
17.	porównuje liczby z wykorzystaniem ich różnicy
18.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania dodatnich i ujemnych ułamków zwykłych oraz dziesiętnych występujących w tej samej sumie (różnicy)

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	czyta ze zrozumieniem krótki tekst zawierający informacje liczbowe
2.	wskazuje różnice między krótkimi tekstami o podobnej treści
3.	weryfikuje odpowiedź do prostego zadania tekstowego
4.	dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby naturalne wielocyfrowe oraz dodatnie ułamki dziesiętne za pomocą kalkulatora
5.	rozdziela pojęcia cyfry i liczby
6.	nazywa rzędy pozycyjne poniżej miliarda
7.	określa znaczenie wskazanej cyfry w liczbie
8.	odczytuje oraz zapisuje słownie liczby zapisane cyframi i odwrotnie
9.	odczytuje liczby naturalne zaznaczone na osi
10.	zaznacza liczby naturalne na osi
11.	podaje wielokrotności liczb jednocyfrowych
12.	podaje dzielniki liczb nie większych niż 100
13.	korzysta z cech podzielności do rozpoznania liczb podzielnych przez 2, 5, 10, 100
14.	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone nie większe niż 100
15.	rozkłada liczby dwucyfrowe na czynniki pierwsze
16.	oblicza NWD liczb jedno- i dwucyfrowych

17.	oblicza NWW liczb jednocyfrowych
18.	nazywa rzędy pozycyjne w ułamkach dziesiętnych
19.	stosuje ze zrozumieniem pojęcia: ułamek właściwy, ułamek niewłaściwy oraz liczba mieszana
20.	odczytuje dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane zaznaczone na osi liczbowej
21.	zaznacza dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane na osi liczbowej
22.	rozszerza i skraca ułamki zwykłe do wskazanego mianownika
23.	zapisuje ułamek dziesiętny skończony w postaci ułamka zwykłego lub liczby mieszanej
24.	zamienia ułamek zwykły o mianowniku typu 2, 5, 20, 50 na ułamek dziesiętny przez rozszerzanie ułamka
25.	szacuje wyniki dodawania i odejmowania liczb naturalnych
26.	dodaje i odejmuje w pamięci liczby naturalne, ułamki dziesiętne i ułamki zwykłe (proste przypadki)
27.	dodaje i odejmuje pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne
28.	dodaje i odejmuje ułamki i liczby mieszane o jednakowych i o różnych mianownikach
29.	dodaje i odejmuje w pamięci dodatnie i ujemne ułamki tego samego typu (proste przypadki)
1.	układa plan rozwiązania prostego zadania tekstowego
2.	szacuje wyniki działań
3.	rozwiązuje proste zadania tekstowe, wykorzystując kalkulator do obliczeń
4.	zaokrągla liczbę z podaną dokładnością
5.	korzysta z cech podzielności do rozpoznania liczb podzielnych przez 3, 4, 9
6.	oblicza NWW liczb dwucyfrowych
7.	porównuje dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe i liczby mieszane, wykorzystując oś liczbową
8.	doprowadza ułamki do postaci nieskracalnej

9.	zamienia ułamek zwykły o mianowniku typu 2, 5, 20 na ułamek dziesiętny przez rozszerzanie ułamka
10.	zamienia liczby mieszane na ułamki niewłaściwe i ułamki niewłaściwe na liczby mieszane
11.	oblicza sumę ułamka zwykłego i dziesiętnego (proste przypadki)
12.	stosuje własności działań odwrotnych do rozwiązywania prostych równań
13.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania liczb naturalnych i ułamków
14.	dodaje i odejmuje w pamięci dodatnie i ujemne ułamki tego samego typu
15.	oblicza wartości dwu- i trzydziałaniowych wyrażeń zawierających dodawanie i odejmowanie ułamków tego samego typu
16.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania dodatnich i ujemnych ułamków tego samego typu
1.	czyta ze zrozumieniem kilkudzaniowy tekst zawierający informacje liczbowe
2.	układa plan rozwiązania typowego zadania tekstowego
3.	weryfikuje odpowiedź do zadania tekstowego
4.	dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby dodatnie i ujemne za pomocą kalkulatora
5.	nazywa rzędy pozycyjne od miliarda wzwyż
6.	zaokrągla liczbę z podaną dokładnością w trudniejszych przykładach
7.	wskazuje przybliżone położenie danej liczby na osi
8.	rozwiązuje zadania-łamiągłówki z wykorzystaniem cech podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100
9.	podaje wielokrotności liczb dwucyfrowych i większych
10.	podaje dzielniki liczb większych niż 100
11.	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone większe niż 100
12.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem NWD i NWW
13.	porządkuje rosnąco lub malejąco kilka dodatnich i ujemnych ułamków dziesiętnych i zwykłych
14.	dodaje kilka dodatnich i ujemnych ułamków zwykłych oraz dziesiętnych

15.	oblicza różnicę dodatniego ułamka zwykłego i dodatniego ułamka dziesiętnego
16.	odejmuje dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz dziesiętne występujące w tej samej różnicy
17.	porównuje liczby z wykorzystaniem ich różnicy
18.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania dodatnich i ujemnych ułamków zwykłych oraz dziesiętnych występujących w tej samej sumie (różnicy)

1.	układa plan rozwiązania zadania tekstowego
2.	oblicza za pomocą kalkulatora wartości wyrażeń wielodziałaniowych
3.	wskazuje liczby, których zaokrąglenia spełniają podane warunki; określa, ile jest takich liczb
4.	rozumie różnicę między zaokrągleniem liczby a zaokrągleniem jej zaokrąglenia
5.	rozkłada liczby trzycyfrowe i większe na czynniki pierwsze
6.	rozkłada liczby na czynniki pierwsze, jeśli przynajmniej jeden z czynników jest liczbą większą niż 10
7.	oblicza NWD oraz NWW liczb trzycyfrowych i większych
8.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z zastosowaniem NWD i NWW
9.	zamienia ułamek zwykły na dziesiętny przez rozszerzanie ułamka
10.	oblicza wartości wielodziałaniowych wyrażeń zawierających dodawanie i odejmowanie ułamków zwykłych i dziesiętnych
11.	rozwiązuje zadania tekstowe dotyczące porównywania ułamków z wykorzystaniem ich różnicy
12.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania liczb naturalnych i ułamków
13.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania (odejmowania) dodatnich i ujemnych ułamków zwykłych oraz dziesiętnych występujących w tej samej sumie (różnicy)

Dział III – Działania na liczbach – część 2

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	mnoży i dzieli w pamięci liczby całkowite, dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne oraz zwykłe (proste przypadki)
2.	mnoży pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne
3.	mnoży i dzieli dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz liczby mieszane (proste przypadki)
4.	dzieli pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne przez liczby naturalne
5.	zaokrągla ułamki dziesiętne z dokładnością do części dziesiątych, setnych i tysięcznych
6.	wskazuje okres ułamka dziesiętnego nieskończonego okresowego
7.	stosuje zamiennie zapis ułamka okresowego w formie wielokropka lub nawiasu
8.	oblicza, jakim ułamkiem jednej liczby całkowitej jest druga liczba całkowita
9.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej (proste przypadki)
10.	dopasowuje zapis rozwiązania do treści zadania (proste przypadki)

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	mnoży i dzieli w pamięci liczby całkowite, dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne oraz zwykłe (proste przypadki)
2.	mnoży pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne
3.	mnoży i dzieli dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz liczby mieszane (proste przypadki)
4.	dzieli pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne przez liczby naturalne
5.	zaokrągla ułamki dziesiętne z dokładnością do części dziesiątych, setnych i tysięcznych
6.	wskazuje okres ułamka dziesiętnego nieskończonego okresowego
7.	stosuje zamiennie zapis ułamka okresowego w formie wielokropka lub nawiasu
8.	oblicza, jakim ułamkiem jednej liczby całkowitej jest druga liczba całkowita
9.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej (proste przypadki)
10.	dopasowuje zapis rozwiązania do treści zadania (proste przypadki)
1.	szacuje iloczyn liczb całkowitych i ułamków dziesiętnych

2.	mnoży dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz liczby mieszane
3.	dzieli ułamki zwykłe (dodatnie i ujemne)
4.	dzieli ułamki dziesiętne (dodatnie i ujemne)
5.	oblicza kwadraty i sześciany liczb całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamków zwykłych oraz dziesiętnych
6.	zapisuje wynik dzielenia w postaci z resztą
7.	oblicza wartości wyrażeń złożonych z dwóch lub trzech działań na dodatnich i ujemnych ułamkach zwykłych oraz dziesiętnych
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe wymagające wykonania jednego działania na liczbach całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamkach dziesiętnych oraz zwykłych
9.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące średniej arytmetycznej
10.	znajduje okres rozwinięcia dziesiętnego ułamka, jeśli okres jest co najwyżej dwucyfrowy
11.	zaokrągla dane liczbowe do postaci, w której warto je znać lub są używane na co dzień
12.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej
13.	oblicza liczbę na podstawie jej ułamka, jeśli licznik ułamka jest równy 1
14.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące obliczania ułamka danej liczby
15.	układa zadania do prostego wyrażenia arytmetycznego

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	mnoży i dzieli w pamięci liczby całkowite, dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne oraz zwykłe (proste przypadki)
2.	mnoży pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne
3.	mnoży i dzieli dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz liczby mieszane (proste przypadki)
4.	dzieli pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne przez liczby naturalne
5.	zaokrągla ułamki dziesiętne z dokładnością do części dziesiątych, setnych i tysięcznych
6.	wskazuje okres ułamka dziesiętnego nieskończonego okresowego
7.	stosuje zamiennie zapis ułamka okresowego w formie wielokropka lub nawiasu

8.	oblicza, jakim ułamkiem jednej liczby całkowitej jest druga liczba całkowita
9.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej (proste przypadki)
10.	dopasowuje zapis rozwiązania do treści zadania (proste przypadki)
1.	szacuje iloczyn liczb całkowitych i ułamków dziesiętnych
2.	mnoży dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz liczby mieszane
3.	dzieli ułamki zwykłe (dodatnie i ujemne)
4.	dzieli ułamki dziesiętne (dodatnie i ujemne)
5.	oblicza kwadraty i sześciany liczb całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamków zwykłych oraz dziesiętnych
6.	zapisuje wynik dzielenia w postaci z resztą
7.	oblicza wartości wyrażeń złożonych z dwóch lub trzech działań na dodatnich i ujemnych ułamkach zwykłych oraz dziesiętnych
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe wymagające wykonania jednego działania na liczbach całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamkach dziesiętnych oraz zwykłych
9.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące średniej arytmetycznej
10.	znajduje okres rozwinięcia dziesiętnego ułamka, jeśli okres jest co najwyżej dwucyfrowy
11.	zaokrągla dane liczbowe do postaci, w której warto je znać lub są używane na co dzień
12.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej
13.	oblicza liczbę na podstawie jej ułamka, jeśli licznik ułamka jest równy 1
14.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące obliczania ułamka danej liczby
15.	układa zadania do prostego wyrażenia arytmetycznego
1.	oblicza iloczyny kilku liczb, wśród których są jednocześnie liczby całkowite, dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz dziesiętne
2.	oblicza potęgi o wykładnikach naturalnych liczb całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamków zwykłych oraz dziesiętnych
3.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamkach zwykłych oraz dziesiętnych
4.	dzieli wielocyfrowe liczby całkowite

5.	dzieli dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz dziesiętne występujące jednocześnie w tym samym ilorazie
6.	oblicza wartości wyrażeń złożonych z więcej niż trzech działań na liczbach całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamkach zwykłych oraz dziesiętnych (proste przypadki)
7.	zapisuje wynik dzielenia w różnych postaciach i interpretuje go stosownie do treści zadania
8.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe wymagające wykonania mnożenia lub dzielenia
9.	zamienia ułamki zwykłe na ułamki dziesiętne skończone z wykorzystaniem dzielenia licznika przez mianownik
10.	znajduje okres rozwinięcia dziesiętnego ułamka
11.	używa kalkulatora do zamiany ilorazu dużych liczb na liczbę mieszaną z wykorzystaniem dzielenia z resztą
12.	oblicza ułamek danego ułamka zwykłego lub dziesiętnego
13.	oblicza liczbę na podstawie jej ułamka
14.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące obliczania ułamka danej liczby
15.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe wymagające obliczenia liczby z danego jej ułamka

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	mnoży i dzieli w pamięci liczby całkowite, dodatnie i ujemne ułamki dziesiętne oraz zwykłe (proste przypadki)
2.	mnoży pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne
3.	mnoży i dzieli dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz liczby mieszane (proste przypadki)
4.	dzieli pisemnie liczby naturalne i ułamki dziesiętne przez liczby naturalne
5.	zaokrągla ułamki dziesiętne z dokładnością do części dziesiątych, setnych i tysięcznych
6.	wskazuje okres ułamka dziesiętnego nieskończonego okresowego
7.	stosuje zamiennie zapis ułamka okresowego w formie wielokropka lub nawiasu
8.	oblicza, jakim ułamkiem jednej liczby całkowitej jest druga liczba całkowita
9.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej (proste przypadki)

10.	dopasowuje zapis rozwiązania do treści zadania (proste przypadki)
1.	szacuje iloczyn liczb całkowitych i ułamków dziesiętnych
2.	mnoży dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz liczby mieszane
3.	dzieli ułamki zwykłe (dodatnie i ujemne)
4.	dzieli ułamki dziesiętne (dodatnie i ujemne)
5.	oblicza kwadraty i sześciany liczb całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamków zwykłych oraz dziesiętnych
6.	zapisuje wynik dzielenia w postaci z resztą
7.	oblicza wartości wyrażeń złożonych z dwóch lub trzech działań na dodatnich i ujemnych ułamkach zwykłych oraz dziesiętnych
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe wymagające wykonania jednego działania na liczbach całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamkach dziesiętnych oraz zwykłych
9.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące średniej arytmetycznej
10.	znajduje okres rozwinięcia dziesiętnego ułamka, jeśli okres jest co najwyżej dwucyfrowy
11.	zaokrągla dane liczbowe do postaci, w której warto je znać lub są używane na co dzień
12.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej
13.	oblicza liczbę na podstawie jej ułamka, jeśli licznik ułamka jest równy 1
14.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące obliczania ułamka danej liczby
15.	układa zadania do prostego wyrażenia arytmetycznego
1.	oblicza iloczyny kilku liczb, wśród których są jednocześnie liczby całkowite, dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz dziesiętne
2.	oblicza potęgi o wykładnikach naturalnych liczb całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamków zwykłych oraz dziesiętnych
3.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamkach zwykłych oraz dziesiętnych
4.	dzieli wielocyfrowe liczby całkowite
5.	dzieli dodatnie i ujemne ułamki zwykłe oraz dziesiętne występujące jednocześnie w tym samym ilorazie

6.	oblicza wartości wyrażeń złożonych z więcej niż trzech działań na liczbach całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamkach zwykłych oraz dziesiętnych (proste przypadki)
7.	zapisuje wynik dzielenia w różnych postaciach i interpretuje go stosownie do treści zadania
8.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe wymagające wykonania mnożenia lub dzielenia
9.	zamienia ułamki zwykłe na ułamki dziesiętne skończone z wykorzystaniem dzielenia licznika przez mianownik
10.	znajduje okres rozwinięcia dziesiętnego ułamka
11.	używa kalkulatora do zamiany ilorazu dużych liczb na liczbę mieszaną z wykorzystaniem dzielenia z resztą
12.	oblicza ułamek danego ułamka zwykłego lub dziesiętnego
13.	oblicza liczbę na podstawie jej ułamka
14.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące obliczania ułamka danej liczby
15.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe wymagające obliczenia liczby z danego jej ułamka

1.	oblicza wartości wyrażeń złożonych z więcej niż trzech działań na liczbach całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamkach zwykłych oraz dziesiętnych (trudniejsze przypadki)
2.	oblicza wartość wyrażenia arytmetycznego podanego w postaci ułamka, w którym licznik i mianownik są wyrażeniami arytmetycznymi
3.	zapisuje wyrażenie o podanej wartości, spełniające podane warunki
4.	rozwiązuje trudniejsze zadania tekstowe wymagające wykonania kilku działań na liczbach całkowitych, dodatnich i ujemnych ułamkach dziesiętnych oraz zwykłych
5.	rozwiązuje zadania tekstowe dotyczące średniej arytmetycznej
6.	podaje cyfrę, która będzie na danym miejscu po przecinku w ułamku dziesiętnym okresowym
7.	stawia i sprawdza proste hipotezy dotyczące zamiany ułamków zwykłych na ułamki dziesiętne nieskończone okresowe oraz zaobserwowanych regularności
8.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe dotyczące obliczania ułamka danej liczby
9.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe wymagające obliczenia liczby z danego jej ułamka

Dział IV – Figury na płaszczyźnie

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	używa ze zrozumieniem pojęć: koło i okrąg
2.	wskazuje środek, promień, średnicę, cięciwę koła i okręgu
3.	rysuje koła i okręgi o podanych promieniach lub średnicach
4.	mierzy odległość punktu od prostej
5.	wskazuje wierzchołek i ramiona kąta
6.	rozpoznaje rodzaje kątów
7.	rozdziela kąty wklęsłe i wypukłe
8.	mierzy kąty wypukłe
9.	rysuje kąty wypukłe o danych miarach
10.	konstruuje trójkąt o danych bokach
11.	rozpoznaje trójkąt ostrokątny, prostokątny i rozwartokątny
12.	rozpoznaje trójkąt równoboczny, równoramienny i różnoboczny
13.	oblicza miary kątów trójkąta (proste przypadki)
14.	wskazuje wysokości trójkąta
15.	wskazuje wierzchołek trójkąta, z którego prowadzona jest wysokość, i bok, do którego jest ona prostopadła
16.	oblicza pole trójkąta przy danej długości boku i prostopadłej do niego wysokości, wyrażonych w tej samej jednostce
17.	oblicza obwód wielokąta o długościach boków wyrażonych w tej samej jednostce
18.	rozpoznaje czworokąty i ich rodzaje
19.	wskazuje boki, wierzchołki i przekątne czworokąta
20.	opisuje własności różnych rodzajów czworokątów
21.	rysuje czworokąty spełniające podane warunki (proste przypadki)
22.	wskazuje wysokości czworokątów (o ile jest to możliwe)

23.	oblicza pole prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu, których wymiary są wyrażone w tej samej jednostce
24.	rysuje na kratce 5 mm trójkąty i czworokąty o danych wymiarach
25.	określa własności figur narysowanych na kratce
26.	odczytuje długości odcinków narysowanych na kratce 5 mm
27.	oblicza obwody figur narysowanych na kratce 5 mm
28.	oblicza pola trójkątów i czworokątów narysowanych na kratce 5 mm (proste przypadki)

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	używa ze zrozumieniem pojęć: koło i okrąg
2.	wskazuje środek, promień, średnicę, cięciwę koła i okręgu
3.	rysuje koła i okręgi o podanych promieniach lub średnicach
4.	mierzy odległość punktu od prostej
5.	wskazuje wierzchołek i ramiona kąta
6.	rozpoznaje rodzaje kątów
7.	rozdzielnia kąty wklęsłe i wypukłe
8.	mierzy kąty wypukłe
9.	rysuje kąty wypukłe o danych miarach
10.	konstruuje trójkąt o danych bokach
11.	rozpoznaje trójkąt ostrokątny, prostokątny i rozwartokątny
12.	rozpoznaje trójkąt równoboczny, równoramienny i różnoboczny
13.	oblicza miary kątów trójkąta (proste przypadki)
14.	wskazuje wysokości trójkąta
15.	wskazuje wierzchołek trójkąta, z którego prowadzona jest wysokość, i bok, do którego jest ona prostopadła
16.	oblicza pole trójkąta przy danej długości boku i prostopadłej do niego wysokości, wyrażonych w tej samej jednostce

17.	oblicza obwód wielokąta o długościach boków wyrażonych w tej samej jednostce
18.	rozpoznaje czworokąty i ich rodzaje
19.	wskazuje boki, wierzchołki i przekątne czworokąta
20.	opisuje własności różnych rodzajów czworokątów
21.	rysuje czworokąty spełniające podane warunki (proste przypadki)
22.	wskazuje wysokości czworokątów (o ile jest to możliwe)
23.	oblicza pole prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu, których wymiary są wyrażone w tej samej jednostce
24.	rysuje na kratce 5 mm trójkąty i czworokąty o danych wymiarach
25.	określa własności figur narysowanych na kratce
26.	odczytuje długości odcinków narysowanych na kratce 5 mm
27.	oblicza obwody figur narysowanych na kratce 5 mm
28.	oblicza pola trójkątów i czworokątów narysowanych na kratce 5 mm (proste przypadki)
1.	stosuje własności koła i okręgu do rozwiązywania prostych zadań geometrycznych
2.	korzysta ze skali do obliczania wymiarów figur
3.	szacuje miarę kąta w stopniach
4.	mierzy kąty
5.	rysuje kąty o danych miarach
6.	oblicza miary kątów na podstawie danych kątów przyległych, wierzchołkowych i dopełniających do 360°
7.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem różnych rodzajów kątów
8.	stosuje nierówność trójkąta
9.	oblicza pole trójkąta przy danych dwóch bokach (wysokościach) i jednej wysokości (jednym boku), wyrażonych w tej samej jednostce
10.	oblicza pole trójkąta prostokątnego o danych przyprostokątnych, wyrażonych w tej samej jednostce
11.	oblicza obwód trójkąta przy danym jednym boku i podanych zależnościach między pozostałymi bokami

12.	oblicza miary kątów czworokąta (proste przypadki)
13.	oblicza obwód wielokąta o danych długościach boków
14.	klasyfikuje czworokąty
15.	oblicza pole prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu
16.	oblicza pole kwadratu przy danym obwodzie
17.	oblicza pola wielokątów, stosując podział wielokąta na dwa czworokąty
18.	rozwiązuje proste zadania dotyczące własności czworokątów i ich pól

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	używa ze zrozumieniem pojęć: koło i okrąg
2.	wskazuje środek, promień, średnicę, cięciwę koła i okręgu
3.	rysuje koła i okręgi o podanych promieniach lub średnicach
4.	mierzy odległość punktu od prostej
5.	wskazuje wierzchołek i ramiona kąta
6.	rozpoznaje rodzaje kątów
7.	rozdziela kąty wklęsłe i wypukłe
8.	mierzy kąty wypukłe
9.	rysuje kąty wypukłe o danych miarach
10.	konstruuje trójkąt o danych bokach
11.	rozpoznaje trójkąt ostrokątny, prostokątny i rozwartokątny
12.	rozpoznaje trójkąt równoboczny, równoramienny i różnoboczny
13.	oblicza miary kątów trójkąta (proste przypadki)
14.	wskazuje wysokości trójkąta
15.	wskazuje wierzchołek trójkąta, z którego prowadzona jest wysokość, i bok, do którego jest ona prostopadła
16.	oblicza pole trójkąta przy danej długości boku i prostopadłej do niego wysokości, wyrażonych w tej samej jednostce

17.	oblicza obwód wielokąta o długościach boków wyrażonych w tej samej jednostce
18.	rozpoznaje czworokąty i ich rodzaje
19.	wskazuje boki, wierzchołki i przekątne czworokąta
20.	opisuje własności różnych rodzajów czworokątów
21.	rysuje czworokąty spełniające podane warunki (proste przypadki)
22.	wskazuje wysokości czworokątów (o ile jest to możliwe)
23.	oblicza pole prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu, których wymiary są wyrażone w tej samej jednostce
24.	rysuje na kratce 5 mm trójkąty i czworokąty o danych wymiarach
25.	określa własności figur narysowanych na kratce
26.	odczytuje długości odcinków narysowanych na kratce 5 mm
27.	oblicza obwody figur narysowanych na kratce 5 mm
28.	oblicza pola trójkątów i czworokątów narysowanych na kratce 5 mm (proste przypadki)
1.	stosuje własności koła i okręgu do rozwiązywania prostych zadań geometrycznych
2.	korzysta ze skali do obliczania wymiarów figur
3.	szacuje miarę kąta w stopniach
4.	mierzy kąty
5.	rysuje kąty o danych miarach
6.	oblicza miary kątów na podstawie danych kątów przyległych, wierzchołkowych i dopełniających do 360°
7.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem różnych rodzajów kątów
8.	stosuje nierówność trójkąta
9.	oblicza pole trójkąta przy danych dwóch bokach (wysokościach) i jednej wysokości (jednym boku), wyrażonych w tej samej jednostce
10.	oblicza pole trójkąta prostokątnego o danych przyprostokątnych, wyrażonych w tej samej jednostce
11.	oblicza obwód trójkąta przy danym jednym boku i podanych zależnościach między pozostałymi bokami

12.	oblicza miary kątów czworokąta (proste przypadki)
13.	oblicza obwód wielokąta o danych długościach boków
14.	klasyfikuje czworokąty
15.	oblicza pole prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu
16.	oblicza pole kwadratu przy danym obwodzie
17.	oblicza pola wielokątów, stosując podział wielokąta na dwa czworokąty
18.	rozwiązuje proste zadania dotyczące własności czworokątów i ich pól
1.	stosuje własności kątów powstałych w wyniku przecięcia prostą dwóch prostych równoległych
2.	rozwiązuje typowe zadania z wykorzystaniem własności kątów
3.	oblicza miary kątów trójkąta i czworokąta (bardziej złożone przypadki)
4.	oblicza długość podstawy (wysokość) trójkąta, gdy są znane jego pole i wysokość (długość podstawy)
5.	oblicza pole wielokąta powstałego po odcięciu z prostokąta części w kształcie trójkątów prostokątnych
6.	rysuje czworokąty spełniające podane warunki
7.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące obwodów czworokątów
8.	oblicza długość boku (wysokość) równoległoboku przy danym polu i danej wysokości (długości boku)
9.	ustala długości odcinków narysowanych na kratce innej niż 5 mm, której jednostka jest podana

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	używa ze zrozumieniem pojęć: koło i okrąg
2.	wskazuje środek, promień, średnicę, cięciwę koła i okręgu
3.	rysuje koła i okręgi o podanych promieniach lub średnicach
4.	mierzy odległość punktu od prostej
5.	wskazuje wierzchołek i ramiona kąta

6.	rozpoznaje rodzaje kątów
7.	rozdziela kąty wklęsłe i wypukłe
8.	mierzy kąty wypukłe
9.	rysuje kąty wypukłe o danych miarach
10.	konstruuje trójkąt o danych bokach
11.	rozpoznaje trójkąt ostrokątny, prostokątny i rozwartokątny
12.	rozpoznaje trójkąt równoboczny, równoramienny i różnoboczny
13.	oblicza miary kątów trójkąta (proste przypadki)
14.	wskazuje wysokości trójkąta
15.	wskazuje wierzchołek trójkąta, z którego prowadzona jest wysokość, i bok, do którego jest ona prostopadła
16.	oblicza pole trójkąta przy danej długości boku i prostopadłej do niego wysokości, wyrażonych w tej samej jednostce
17.	oblicza obwód wielokąta o długościach boków wyrażonych w tej samej jednostce
18.	rozpoznaje czworokąty i ich rodzaje
19.	wskazuje boki, wierzchołki i przekątne czworokąta
20.	opisuje własności różnych rodzajów czworokątów
21.	rysuje czworokąty spełniające podane warunki (proste przypadki)
22.	wskazuje wysokości czworokątów (o ile jest to możliwe)
23.	oblicza pole prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu, których wymiary są wyrażone w tej samej jednostce
24.	rysuje na kratce 5 mm trójkąty i czworokąty o danych wymiarach
25.	określa własności figur narysowanych na kratce
26.	odczytuje długości odcinków narysowanych na kratce 5 mm
27.	oblicza obwody figur narysowanych na kratce 5 mm
28.	oblicza pola trójkątów i czworokątów narysowanych na kratce 5 mm (proste przypadki)
1.	stosuje własności koła i okręgu do rozwiązywania prostych zadań geometrycznych

2.	korzysta ze skali do obliczania wymiarów figur
3.	szacuje miarę kąta w stopniach
4.	mierzy kąty
5.	rysuje kąty o danych miarach
6.	oblicza miary kątów na podstawie danych kątów przyległych, wierzchołkowych i dopełniających do 360°
7.	rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem różnych rodzajów kątów
8.	stosuje nierówność trójkąta
9.	oblicza pole trójkąta przy danych dwóch bokach (wysokościach) i jednej wysokości (jednym boku), wyrażonych w tej samej jednostce
10.	oblicza pole trójkąta prostokątnego o danych przyprostokątnych, wyrażonych w tej samej jednostce
11.	oblicza obwód trójkąta przy danym jednym boku i podanych zależnościach między pozostałymi bokami
12.	oblicza miary kątów czworokąta (proste przypadki)
13.	oblicza obwód wielokąta o danych długościach boków
14.	klasyfikuje czworokąty
15.	oblicza pole prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu
16.	oblicza pole kwadratu przy danym obwodzie
17.	oblicza pola wielokątów, stosując podział wielokąta na dwa czworokąty
18.	rozwiązuje proste zadania dotyczące własności czworokątów i ich pól
1.	stosuje własności kątów powstałych w wyniku przecięcia prostą dwóch prostych równoległych
2.	rozwiązuje typowe zadania z wykorzystaniem własności kątów
3.	oblicza miary kątów trójkąta i czworokąta (bardziej złożone przypadki)
4.	oblicza długość podstawy (wysokość) trójkąta, gdy są znane jego pole i wysokość (długość podstawy)
5.	oblicza pole wielokąta powstałego po odcięciu z prostokąta części w kształcie trójkątów prostokątnych

6.	rysuje czworokąty spełniające podane warunki
7.	rozwiązuje typowe zadania dotyczące obwodów czworokątów
8.	oblicza długość boku (wysokość) równoległoboku przy danym polu i danej wysokości (długości boku)
9.	ustala długości odcinków narysowanych na kratce innej niż 5 mm, której jednostka jest podana

1.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z wykorzystaniem własności koła i okręgu
2.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z wykorzystaniem odległości punktu od prostej
3.	wyznacza miarę kąta wklęsłego
4.	wskazuje oraz oblicza miary różnych rodzajów kątów na bardziej złożonych rysunkach
5.	rozwiązuje nietypowe zadania z wykorzystaniem własności kątów
6.	oblicza wysokości trójkąta przy danych bokach i jednej wysokości
7.	rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące pola trójkąta
8.	rozwiązuje nietypowe zadania dotyczące obliczania miar kątów trójkątów i czworokątów
9.	oblicza wysokość trapezu przy danych podstawach i polu
10.	oblicza długość podstawy trapezu o danym polu, danej wysokości i danej długości drugiej podstawy
11.	oblicza pola wielokątów metodą podziału na czworokąty lub uzupełniania do większych wielokątów, również narysowanych na kratce
12.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe dotyczące obwodów i pól figur, również narysowanych na kratce

Dział V – Równania

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	wskazuje lewą i prawą stronę równania
2.	oznacza niewiadomą za pomocą litery
3.	układa równania do prostych zadań tekstowych

4.	sprawdza, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania, obliczając wartość lewej i prawej strony równania (proste przypadki)
5.	rozwiązuje proste równania typu: $ax + b = c$
6.	sprawdza poprawność otrzymanego rozwiązania równania
7.	upraszcza równania, w których niewiadoma występuje po jednej stronie, np. $2 \cdot x - 7 + x = 8$
8.	analizuje treść zadania tekstowego, ustala wielkości dane i niewiadome (proste przypadki)
9.	określa kolejne kroki rozwiązania zadania tekstowego (proste przypadki)

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	wskazuje lewą i prawą stronę równania
2.	oznacza niewiadomą za pomocą litery
3.	układa równania do prostych zadań tekstowych
4.	sprawdza, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania, obliczając wartość lewej i prawej strony równania (proste przypadki)
5.	rozwiązuje proste równania typu: $ax + b = c$
6.	sprawdza poprawność otrzymanego rozwiązania równania
7.	upraszcza równania, w których niewiadoma występuje po jednej stronie, np. $2 \cdot x - 7 + x = 8$
8.	analizuje treść zadania tekstowego, ustala wielkości dane i niewiadome (proste przypadki)
9.	określa kolejne kroki rozwiązania zadania tekstowego (proste przypadki)
1.	układa równanie, którego rozwiązaniem jest dana liczba
2.	sprawdza rozwiązanie równania z warunkami zadania
3.	rozwiązuje równania typu: $2 \cdot x - 7 + x = 8$
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe za pomocą równań
5.	rozwiązuje proste zadania geometryczne za pomocą równań

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	wskazuje lewą i prawą stronę równania
2.	oznacza niewiadomą za pomocą litery
3.	układa równania do prostych zadań tekstowych
4.	sprawdza, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania, obliczając wartość lewej i prawej strony równania (proste przypadki)
5.	rozwiązuje proste równania typu: $ax + b = c$
6.	sprawdza poprawność otrzymanego rozwiązania równania
7.	upraszcza równania, w których niewiadoma występuje po jednej stronie, np. $2 \cdot x - 7 + x = 8$
8.	analizuje treść zadania tekstowego, ustala wielkości dane i niewiadome (proste przypadki)
9.	określa kolejne kroki rozwiązania zadania tekstowego (proste przypadki)
1.	układa równanie, którego rozwiązaniem jest dana liczba
2.	sprawdza rozwiązanie równania z warunkami zadania
3.	rozwiązuje równania typu: $2 \cdot x - 7 + x = 8$
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe za pomocą równań
5.	rozwiązuje proste zadania geometryczne za pomocą równań
1.	układa równania do typowych zadań tekstowych
2.	układa zadania tekstowe do prostego równania
3.	sprawdza, czy podana liczba jest rozwiązaniem danego równania (trudniejsze przypadki)
4.	wskazuje równania, które potrafi rozwiązać poznanymi metodami
5.	upraszcza równania typu: $2 \cdot x - 7 + x - 18 = 8 + x - 17 - 5 \cdot x$
6.	analizuje treść zadania tekstowego, ustala wielkości dane i niewiadome
7.	określa kolejne kroki rozwiązania zadania tekstowego
8.	układa równania do zadań tekstowych
9.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe za pomocą równań
10.	rozwiązuje typowe zadania geometryczne za pomocą równań

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	wskazuje lewą i prawą stronę równania
2.	oznacza niewiadomą za pomocą litery
3.	układa równania do prostych zadań tekstowych
4.	sprawdza, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania, obliczając wartość lewej i prawej strony równania (proste przypadki)
5.	rozwiązuje proste równania typu: $ax + b = c$
6.	sprawdza poprawność otrzymanego rozwiązania równania
7.	upraszcza równania, w których niewiadoma występuje po jednej stronie, np. $2 \cdot x - 7 + x = 8$
8.	analizuje treść zadania tekstowego, ustala wielkości dane i niewiadome (proste przypadki)
9.	określa kolejne kroki rozwiązania zadania tekstowego (proste przypadki)
1.	układa równanie, którego rozwiązaniem jest dana liczba
2.	sprawdza rozwiązanie równania z warunkami zadania
3.	rozwiązuje równania typu: $2 \cdot x - 7 + x = 8$
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe za pomocą równań
5.	rozwiązuje proste zadania geometryczne za pomocą równań
1.	układa równania do typowych zadań tekstowych
2.	układa zadania tekstowe do prostego równania
3.	sprawdza, czy podana liczba jest rozwiązaniem danego równania (trudniejsze przypadki)
4.	wskazuje równania, które potrafi rozwiązać poznanymi metodami
5.	upraszcza równania typu: $2 \cdot x - 7 + x - 18 = 8 + x - 17 - 5 \cdot x$
6.	analizuje treść zadania tekstowego, ustala wielkości dane i niewiadome
7.	określa kolejne kroki rozwiązania zadania tekstowego
8.	układa równania do zadań tekstowych
9.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe za pomocą równań

10	rozwiązuje typowe zadania geometryczne za pomocą równań
.	
1.	układa równania do zadań tekstowych
2.	układa zadania tekstowe do danego równania
3.	wskazuje przykłady równań, które mają jedno rozwiązanie, kilka rozwiązań, nieskończenie wiele rozwiązań lub nie mają rozwiązań
4.	ustala, jakie operacje zostały wykonane na równaniach równoważnych
5.	rozwiązuje równania typu: $2 \cdot x - 7 + x - 18 = 8 + x - 17 - 5 \cdot x$
6.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe za pomocą równań
7.	rozwiązuje nietypowe zadania geometryczne za pomocą równań

Dział VI – Bryły

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	rozpoznaje oraz nazywa ostrosłupy i graniastosłupy proste
2.	wskazuje oraz nazywa podstawy, ściany boczne, krawędzie, wierzchołki ostrosłupa i graniastosłupa
3.	podaje liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian graniastosłupa i ostrosłupa o danej podstawie
4.	rysuje rzut graniastosłupa prostego i ostrosłupa
5.	oblicza objętość bryły zbudowanej z sześciątów jednostkowych
6.	oblicza objętość sześcianu o danej długości krawędzi
7.	oblicza objętość prostopadłościanu o wymiarach podanych w tej samej jednostce
8.	zamienia jednostki długości (w przypadkach typu $2 \text{ cm } 7 \text{ mm} = 27 \text{ mm}$)
9.	stosuje jednostki objętości i pojemności
10.	rozpoznaje siatki graniastosłupów i ostrosłupów
11.	dopasowuje bryłę do jej siatki
12.	rozpoznaje i nazywa graniastosłup na podstawie jego siatki
13.	określa na podstawie siatki wymiary wielościanu

14.	rysuje siatki prostopadłościanów o podanych wymiarach
15.	rozumie pojęcie pola powierzchni całkowitej graniastosłupa

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	rozpoznaje oraz nazywa ostrosłupy i graniastosłupy proste
2.	wskazuje oraz nazywa podstawy, ściany boczne, krawędzie, wierzchołki ostrosłupa i graniastosłupa
3.	podaje liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian graniastosłupa i ostrosłupa o danej podstawie
4.	rysuje rzut graniastosłupa prostego i ostrosłupa
5.	oblicza objętość bryły zbudowanej z sześciianów jednostkowych
6.	oblicza objętość sześcianu o danej długości krawędzi
7.	oblicza objętość prostopadłościanu o wymiarach podanych w tej samej jednostce
8.	zamienia jednostki długości (w przypadkach typu 2 cm 7 mm = 27 mm)
9.	stosuje jednostki objętości i pojemności
10.	rozpoznaje siatki graniastosłupów i ostrosłupów
11.	dopasowuje bryłę do jej siatki
12.	rozpoznaje i nazywa graniastosłup na podstawie jego siatki
13.	określa na podstawie siatki wymiary wielościanu
14.	rysuje siatki prostopadłościanów o podanych wymiarach
15.	rozumie pojęcie pola powierzchni całkowitej graniastosłupa
1.	oblicza objętość graniastosłupa prostego przy danym polu podstawy i danej wysokości bryły
2.	rozwiązuje proste zadania dotyczące objętości i pojemności
3.	zamienia jednostki długości
4.	wyraża objętość danej bryły w różnych jednostkach (proste przypadki)

5.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem jednostek pola, objętości i pojemności
6.	wskazuje na siatce graniastosłupa i ostrosłupa sklejane wierzchołki i krawędzie
7.	oblicza pole powierzchni całkowitej prostopadłościanu o wymiarach podanych w tej samej jednostce
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące pola powierzchni całkowitej prostopadłościanu

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	rozpoznaje oraz nazywa ostrosłupy i graniastosłupy proste
2.	wskazuje oraz nazywa podstawy, ściany boczne, krawędzie, wierzchołki ostrosłupa i graniastosłupa
3.	podaje liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian graniastosłupa i ostrosłupa o danej podstawie
4.	rysuje rzut graniastosłupa prostego i ostrosłupa
5.	oblicza objętość bryły zbudowanej z sześciątów jednostkowych
6.	oblicza objętość sześciangu o danej długości krawędzi
7.	oblicza objętość prostopadłościanu o wymiarach podanych w tej samej jednostce
8.	zamienia jednostki długości (w przypadkach typu $2\text{ cm } 7\text{ mm} = 27\text{ mm}$)
9.	stosuje jednostki objętości i pojemności
10.	rozpoznaje siatki graniastosłupów i ostrosłupów
11.	dopasowuje bryłę do jej siatki
12.	rozpoznaje i nazywa graniastosłup na podstawie jego siatki
13.	określa na podstawie siatki wymiary wielościanu
14.	rysuje siatki prostopadłościanów o podanych wymiarach
15.	rozumie pojęcie pola powierzchni całkowitej graniastosłupa
1.	oblicza objętość graniastosłupa prostego przy danym polu podstawy i danej wysokości bryły

2.	rozwiązuje proste zadania dotyczące objętości i pojemności
3.	zamienia jednostki długości
4.	wyraża objętość danej bryły w różnych jednostkach (proste przypadki)
5.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem jednostek pola, objętości i pojemności
6.	wskazuje na siatce graniastosłupa i ostrosłupa sklejjane wierzchołki i krawędzie
7.	oblicza pole powierzchni całkowitej prostopadłościanu o wymiarach podanych w tej samej jednostce
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące pola powierzchni całkowitej prostopadłościanu
1.	określa rodzaj graniastosłupa lub ostrosłupa na podstawie informacji o liczbie jego wierzchołków, krawędzi lub ścian
2.	oblicza objętość prostopadłościanu o wymiarach podanych w różnych jednostkach
3.	oblicza objętość prostopadłościanu, którego wymiary spełniają podane zależności
4.	oblicza objętość graniastosłupa o podanej wysokości i podstawie, której pole potrafi obliczyć
5.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z wykorzystaniem różnych jednostek pola, objętości i pojemności
6.	oblicza objętość graniastosłupa na podstawie jego siatki
7.	wskazuje na siatce ściany bryły, które są sąsiadujące, równoległe, prostopadłe
8.	oblicza pole powierzchni całkowitej graniastosłupa o podanych wymiarach
9.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z wykorzystaniem pola powierzchni całkowitej i objętości

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	rozpoznaje oraz nazywa ostrosłupy i graniastosłupy proste
2.	wskazuje oraz nazywa podstawy, ściany boczne, krawędzie, wierzchołki ostrosłupa i graniastosłupa
3.	podaje liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian graniastosłupa i ostrosłupa o danej podstawie

4.	rysuje rzut graniastosłupa prostego i ostrosłupa
5.	oblicza objętość bryły zbudowanej z sześciianów jednostkowych
6.	oblicza objętość sześcianu o danej długości krawędzi
7.	oblicza objętość prostopadłościanu o wymiarach podanych w tej samej jednostce
8.	zamienia jednostki długości (w przypadkach typu $2\text{ cm } 7\text{ mm} = 27\text{ mm}$)
9.	stosuje jednostki objętości i pojemności
10.	rozpoznaje siatki graniastosłupów i ostrosłupów
11.	dopasowuje bryłę do jej siatki
12.	rozpoznaje i nazywa graniastosłup na podstawie jego siatki
13.	określa na podstawie siatki wymiary wielościanu
14.	rysuje siatki prostopadłościanów o podanych wymiarach
15.	rozumie pojęcie pola powierzchni całkowitej graniastosłupa
1.	oblicza objętość graniastosłupa prostego przy danym polu podstawy i danej wysokości bryły
2.	rozwiązuje proste zadania dotyczące objętości i pojemności
3.	zamienia jednostki długości
4.	wyraża objętość danej bryły w różnych jednostkach (proste przypadki)
5.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem jednostek pola, objętości i pojemności
6.	wskazuje na siatce graniastosłupa i ostrosłupa sklejjane wierzchołki i krawędzie
7.	oblicza pole powierzchni całkowitej prostopadłościanu o wymiarach podanych w tej samej jednostce
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące pola powierzchni całkowitej prostopadłościanu
1.	określa rodzaj graniastosłupa lub ostrosłupa na podstawie informacji o liczbie jego wierzchołków, krawędzi lub ścian
2.	oblicza objętość prostopadłościanu o wymiarach podanych w różnych jednostkach
3.	oblicza objętość prostopadłościanu, którego wymiary spełniają podane zależności
4.	oblicza objętość graniastosłupa o podanej wysokości i podstawie, której pole potrafi obliczyć

5.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z wykorzystaniem różnych jednostek pola, objętości i pojemności
6.	oblicza objętość graniastosłupa na podstawie jego siatki
7.	wskazuje na siatce ściany bryły, które są sąsiadujące, równoległe, prostopadłe
8.	oblicza pole powierzchni całkowitej graniastosłupa o podanych wymiarach
9.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe z wykorzystaniem pola powierzchni całkowitej i objętości
1.	oblicza pole podstawy (wysokość) graniastosłupa przy danych objętości i wysokości bryły (danym polu podstawy)
2.	oblicza wysokość graniastosłupa przy danej objętości i danym polu podstawy
3.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe dotyczące objętości graniastosłupa prostego
4.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z wykorzystaniem różnych jednostek pola, objętości i pojemności
5.	rysuje siatki graniastosłupów prostych
6.	oblicza pole powierzchni całkowitej ostrosłupa o podanych wymiarach
7.	oblicza długość krawędzi sześciianu przy danym jego polu powierzchni
8.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe z wykorzystaniem pola powierzchni całkowitej i objętości

Dział VII – Matematyka i my

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	odczytuje dane zamieszczone w tabelach
2.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych podanych w jednej tabeli
3.	odczytuje dane przedstawione na diagramie
4.	odczytuje dane przedstawione na wykresie
5.	interpretuje 1% jako 1/100 całości
6.	ustala, jaki procent figury został zamalowany
7.	wyraża procenty za pomocą ułamków

8.	oblicza procent liczby naturalnej w przypadkach: 10%, 25%, 50%
9.	interpretuje prędkość jako drogę pokonaną w danej jednostce czasu
10.	oblicza prędkość w km/h przy drodze podanej w km i czasie podanym w pełnych godzinach
11.	czas określony jako ułamek godziny wyraża w postaci minut
12.	czas określony w minutach wyraża jako część godziny
13.	oblicza wartość wyrażenia algebraicznego dla podanych wartości zmiennych
14.	zapisuje proste wyrażenia algebraiczne opisujące zależności podane w kontekście praktycznym
15.	posługuje się mapą i planem w podstawowym zakresie
16.	rozpoznaje kierunki geograficzne w terenie i na mapie
17.	stosuje różne sposoby zapisywania skali (liczbowa, liniowa, mianowana)
18.	mierzy odległość między obiektami na planie, mapie

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	odczytuje dane zamieszczone w tabelach
2.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych podanych w jednej tabeli
3.	odczytuje dane przedstawione na diagramie
4.	odczytuje dane przedstawione na wykresie
5.	interpretuje 1% jako 1/100 całości
6.	ustala, jaki procent figury został zamalowany
7.	wyraża procenty za pomocą ułamków
8.	oblicza procent liczby naturalnej w przypadkach: 10%, 25%, 50%
9.	interpretuje prędkość jako drogę pokonaną w danej jednostce czasu
10.	oblicza prędkość w km/h przy drodze podanej w km i czasie podanym w pełnych godzinach
11.	czas określony jako ułamek godziny wyraża w postaci minut

12.	czas określony w minutach wyraża jako część godziny
13.	oblicza wartość wyrażenia algebraicznego dla podanych wartości zmiennych
14.	zapisuje proste wyrażenia algebraiczne opisujące zależności podane w kontekście praktycznym
15.	posługuje się mapą i planem w podstawowym zakresie
16.	rozpoznaje kierunki geograficzne w terenie i na mapie
17.	stosuje różne sposoby zapisywania skali (liczbowa, liniowa, mianowana)
18.	mierzy odległość między obiektami na planie, mapie
1.	stosuje skróty w zapisie liczb (np. 5,7 tys., 1,42 mln)
2.	tworzy diagram ilustrujący zbiór danych
3.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych przedstawionych na diagramie
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych przedstawionych na wykresie
5.	wyraża ułamki za pomocą procentów
6.	oblicza, jakim procentem całości jest dana wielkość w przypadkach 10%, 25%, 50%
7.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące procentów
8.	oblicza długość drogi w km przy prędkości podanej w km/h i czasie podanym w pełnych godzinach
9.	oblicza czas w godzinach przy drodze podanej w km i prędkości podanej w km/h
10.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące prędkości
11.	oblicza prędkość w km/h przy drodze podanej w km i czasie, który jest ułamkiem godziny
12.	oblicza długość drogi w km przy prędkości podanej w km/h i czasie, który jest ułamkiem godziny
13.	oblicza czas, który jest ułamkiem godziny, przy drodze podanej w km i prędkości podanej w km/h
14.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące prędkości
15.	dopasowuje opis słowny do wzoru

16.	dopasowuje wzór do opisu słownego
17.	rozwiązuje proste zadania tekstowe wymagające wykorzystania podanego wzoru
18.	zamienia skalę liczbową na mianowaną
19.	oblicza rzeczywistą odległość między obiektami na podstawie planu, mapy
20.	oblicza odległość między obiektami na planie, mapie na podstawie ich rzeczywistej odległości w terenie

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	odczytuje dane zamieszczone w tabelach
2.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych podanych w jednej tabeli
3.	odczytuje dane przedstawione na diagramie
4.	odczytuje dane przedstawione na wykresie
5.	interpretuje 1% jako $1/100$ całości
6.	ustala, jaki procent figury został zamalowany
7.	wyraża procenty za pomocą ułamków
8.	oblicza procent liczby naturalnej w przypadkach: 10%, 25%, 50%
9.	interpretuje prędkość jako drogę pokonaną w danej jednostce czasu
10.	oblicza prędkość w km/h przy drodze podanej w km i czasie podanym w pełnych godzinach
11.	czas określony jako ułamek godziny wyraża w postaci minut
12.	czas określony w minutach wyraża jako część godziny
13.	oblicza wartość wyrażenia algebraicznego dla podanych wartości zmiennych
14.	zapisuje proste wyrażenia algebraiczne opisujące zależności podane w kontekście praktycznym
15.	posługuje się mapą i planem w podstawowym zakresie
16.	rozpoznaje kierunki geograficzne w terenie i na mapie
17.	stosuje różne sposoby zapisywania skali (liczbowa, liniowa, mianowana)

18.	mierzy odległość między obiektami na planie, mapie
1.	stosuje skróty w zapisie liczb (np. 5,7 tys., 1,42 mln)
2.	tworzy diagram ilustrujący zbiór danych
3.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych przedstawionych na diagramie
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych przedstawionych na wykresie
5.	wyraża ułamki za pomocą procentów
6.	oblicza, jakim procentem całości jest dana wielkość w przypadkach 10%, 25%, 50%
7.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące procentów
8.	oblicza długość drogi w km przy prędkości podanej w km/h i czasie podanym w pełnych godzinach
9.	oblicza czas w godzinach przy drodze podanej w km i prędkości podanej w km/h
10.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące prędkości
11.	oblicza prędkość w km/h przy drodze podanej w km i czasie, który jest ułamkiem godziny
12.	oblicza długość drogi w km przy prędkości podanej w km/h i czasie, który jest ułamkiem godziny
13.	oblicza czas, który jest ułamkiem godziny, przy drodze podanej w km i prędkości podanej w km/h
14.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące prędkości
15.	dopasowuje opis słowny do wzoru
16.	dopasowuje wzór do opisu słownego
17.	rozwiązuje proste zadania tekstowe wymagające wykorzystania podanego wzoru
18.	zamienia skalę liczbową na mianowaną
19.	oblicza rzeczywistą odległość między obiektami na podstawie planu, mapy
20.	oblicza odległość między obiektami na planie, mapie na podstawie ich rzeczywistej odległości w terenie
1.	projektuje tabele potrzebne do zapisania zgromadzonych danych

2.	interpretuje dane zamieszczone w tabeli, przedstawione na diagramie lub wykresie
3.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem danych podanych w kilku tabelach
4.	oblicza dany procent liczby naturalnej
5.	oblicza, jakim procentem całości jest dana wielkość
6.	oblicza prędkość przy podanej drodze i podanym czasie
7.	oblicza prędkość średnią
8.	oblicza długość drogi przy podanej prędkości i podanym czasie
9.	oblicza czas przy podanej drodze i podanej prędkości
10.	zapisuje w postaci wyrażenia algebraicznego zauważone zależności
11.	rozwiązuje zadania tekstowe wymagające wykorzystania podanego wzoru
12.	odczytuje informacje podane na mapie, planie

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	odczytuje dane zamieszczone w tabelach
2.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych podanych w jednej tabeli
3.	odczytuje dane przedstawione na diagramie
4.	odczytuje dane przedstawione na wykresie
5.	interpretuje 1% jako $1/100$ całości
6.	ustala, jaki procent figury został zamalowany
7.	wyraża procenty za pomocą ułamków
8.	oblicza procent liczby naturalnej w przypadkach: 10%, 25%, 50%
9.	interpretuje prędkość jako drogę pokonaną w danej jednostce czasu
10.	oblicza prędkość w km/h przy drodze podanej w km i czasie podanym w pełnych godzinach
11.	czas określony jako ułamek godziny wyraża w postaci minut
12.	czas określony w minutach wyraża jako część godziny

13.	oblicza wartość wyrażenia algebraicznego dla podanych wartości zmiennych
14.	zapisuje proste wyrażenia algebraiczne opisujące zależności podane w kontekście praktycznym
15.	posługuje się mapą i planem w podstawowym zakresie
16.	rozpoznaje kierunki geograficzne w terenie i na mapie
17.	stosuje różne sposoby zapisywania skali (liczbowa, liniowa, mianowana)
18.	mierzy odległość między obiektami na planie, mapie
1.	stosuje skróty w zapisie liczb (np. 5,7 tys., 1,42 mln)
2.	tworzy diagram ilustrujący zbiór danych
3.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych przedstawionych na diagramie
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych przedstawionych na wykresie
5.	wyraża ułamki za pomocą procentów
6.	oblicza, jakim procentem całości jest dana wielkość w przypadkach 10%, 25%, 50%
7.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące procentów
8.	oblicza długość drogi w km przy prędkości podanej w km/h i czasie podanym w pełnych godzinach
9.	oblicza czas w godzinach przy drodze podanej w km i prędkości podanej w km/h
10.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące prędkości
11.	oblicza prędkość w km/h przy drodze podanej w km i czasie, który jest ułamkiem godziny
12.	oblicza długość drogi w km przy prędkości podanej w km/h i czasie, który jest ułamkiem godziny
13.	oblicza czas, który jest ułamkiem godziny, przy drodze podanej w km i prędkości podanej w km/h
14.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące prędkości
15.	dopasowuje opis słowny do wzoru
16.	dopasowuje wzór do opisu słownego

17.	rozwiązuje proste zadania tekstowe wymagające wykorzystania podanego wzoru
18.	zamienia skalę liczbową na mianowaną
19.	oblicza rzeczywistą odległość między obiektami na podstawie planu, mapy
20.	oblicza odległość między obiektami na planie, mapie na podstawie ich rzeczywistej odległości w terenie
1.	projektuje tabele potrzebne do zapisania zgromadzonych danych
2.	interpretuje dane zamieszczone w tabeli, przedstawione na diagramie lub wykresie
3.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem danych podanych w kilku tabelach
4.	oblicza dany procent liczby naturalnej
5.	oblicza, jakim procentem całości jest dana wielkość
6.	oblicza prędkość przy podanej drodze i podanym czasie
7.	oblicza prędkość średnią
8.	oblicza długość drogi przy podanej prędkości i podanym czasie
9.	oblicza czas przy podanej drodze i podanej prędkości
10.	zapisuje w postaci wyrażenia algebraicznego zauważone zależności
11.	rozwiązuje zadania tekstowe wymagające wykorzystania podanego wzoru
12.	odczytuje informacje podane na mapie, planie

1.	rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem danych zamieszczonych w tabelach, przedstawionych na diagramie lub wykresie
2.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności dotyczące procentów
3.	rozwiązuje zadania tekstowe dotyczące co najmniej dwóch różnych prędkości lub gdy rozwiązanie wymaga zamiany jednostek długości i/lub czasu
4.	znajduje wartość zmiennej dla podanej wartości wyrażenia algebraicznego
5.	rozwiązuje bardziej złożone problemy i zadania tekstowe wymagające korzystania z mapy, planu

Dział VIII – Matematyka na co dzień

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	szacuje koszt zakupu określonej ilości towaru przy podanej cenie jednostkowej
2.	zamienia jednostki masy
3.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące zakupów
4.	oblicza rzeczywiste wymiary figur narysowanych w skali
5.	oblicza pola czworokątów na podstawie wymiarów odczytanych z rysunków
6.	oblicza obwody i pola powierzchni pomieszczeń o podanych wymiarach
7.	zamienia jednostki długości (w przypadkach typu $2\text{ m } 63\text{ cm} = 263\text{ cm}$)
8.	odczytuje dane przedstawione na rysunku, w tabeli, cenniku, na diagramie lub na mapie
9.	odczytuje informacje z rozkładu jazdy
10.	posługuje się mapą i planem w podstawowym zakresie
11.	rozpoznaje kierunki geograficzne w terenie i na mapie
12.	mierzy odległość między obiektami na planie, mapie
13.	zamienia jednostki czasu
14.	stosuje cyfry rzymskie do zapisu dat
15.	przyporządkowuje podany rok odpowiedniemu stuleciu

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	szacuje koszt zakupu określonej ilości towaru przy podanej cenie jednostkowej
2.	zamienia jednostki masy
3.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące zakupów
4.	oblicza rzeczywiste wymiary figur narysowanych w skali
5.	oblicza pola czworokątów na podstawie wymiarów odczytanych z rysunków
6.	oblicza obwody i pola powierzchni pomieszczeń o podanych wymiarach
7.	zamienia jednostki długości (w przypadkach typu $2\text{ m } 63\text{ cm} = 263\text{ cm}$)

8.	odczytuje dane przedstawione na rysunku, w tabeli, cenniku, na diagramie lub na mapie
9.	odczytuje informacje z rozkładu jazdy
10.	posługuje się mapą i planem w podstawowym zakresie
11.	rozpoznaje kierunki geograficzne w terenie i na mapie
12.	mierzy odległość między obiektami na planie, mapie
13.	zamienia jednostki czasu
14.	stosuje cyfry rzymskie do zapisu dat
15.	przyporządkowuje podany rok odpowiedniemu stuleciu

1.	oblicza, ile towaru można kupić za daną kwotę przy podanej cenie jednostkowej
2.	zamienia jednostki długości
3.	rozwiązuje zadania z wykorzystaniem jednostek: ar i hektar
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące pól powierzchni w sytuacjach praktycznych
5.	oblicza rzeczywistą odległość między obiektami na podstawie planu, mapy
6.	oblicza odległość między obiektami na planie, mapie na podstawie ich rzeczywistej odległości w terenie
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące obliczeń związanych z podróżą
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych podanych w tabeli, tekście, na diagramie

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	szacuje koszt zakupu określonej ilości towaru przy podanej cenie jednostkowej
2.	zamienia jednostki masy
3.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące zakupów
4.	oblicza rzeczywiste wymiary figur narysowanych w skali
5.	oblicza pola czworokątów na podstawie wymiarów odczytanych z rysunków

6.	oblicza obwody i pola powierzchni pomieszczeń o podanych wymiarach
7.	zamienia jednostki długości (w przypadkach typu 2 m 63 cm = 263 cm)
8.	odczytuje dane przedstawione na rysunku, w tabeli, cenniku, na diagramie lub na mapie
9.	odczytuje informacje z rozkładu jazdy
10.	posługuje się mapą i planem w podstawowym zakresie
11.	rozpoznaje kierunki geograficzne w terenie i na mapie
12.	mierzy odległość między obiektami na planie, mapie
13.	zamienia jednostki czasu
14.	stosuje cyfry rzymskie do zapisu dat
15.	przyporządkowuje podany rok odpowiedniemu stuleciu

1.	oblicza, ile towaru można kupić za daną kwotę przy podanej cenie jednostkowej
2.	zamienia jednostki długości
3.	rozwiązuje zadania z wykorzystaniem jednostek: ar i hektar
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące pól powierzchni w sytuacjach praktycznych
5.	oblicza rzeczywistą odległość między obiektami na podstawie planu, mapy
6.	oblicza odległość między obiektami na planie, mapie na podstawie ich rzeczywistej odległości w terenie
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące obliczeń związanych z podróżą
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych podanych w tabeli, tekście, na diagramie

1.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące zakupów
2.	zaokrągla do pełnych groszy kwoty typu 5,638 zł
3.	planuje zakupy z uwzględnieniem różnych rodzajów opakowań i cen

4.	oblicza pola i obwody figur, których wymiary są podane w skali
5.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące obwodu i pola powierzchni w sytuacjach praktycznych
6.	odczytuje informacje podane na mapie, planie
7.	oblicza prędkość średnią

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	szacuje koszt zakupu określonej ilości towaru przy podanej cenie jednostkowej
2.	zamienia jednostki masy
3.	rozwiązuje elementarne zadania tekstowe dotyczące zakupów
4.	oblicza rzeczywiste wymiary figur narysowanych w skali
5.	oblicza pola czworokątów na podstawie wymiarów odczytanych z rysunków
6.	oblicza obwody i pola powierzchni pomieszczeń o podanych wymiarach
7.	zamienia jednostki długości (w przypadkach typu $2\text{ m } 63\text{ cm} = 263\text{ cm}$)
8.	odczytuje dane przedstawione na rysunku, w tabeli, cenniku, na diagramie lub na mapie
9.	odczytuje informacje z rozkładu jazdy
10.	posługuje się mapą i planem w podstawowym zakresie
11.	rozpoznaje kierunki geograficzne w terenie i na mapie
12.	mierzy odległość między obiektami na planie, mapie
13.	zamienia jednostki czasu
14.	stosuje cyfry rzymskie do zapisu dat
15.	przyporządkowuje podany rok odpowiedniemu stuleciu

1.	oblicza, ile towaru można kupić za daną kwotę przy podanej cenie jednostkowej
2.	zamienia jednostki długości

3.	rozwiązuje zadania z wykorzystaniem jednostek: ar i hektar
4.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące pól powierzchni w sytuacjach praktycznych
5.	oblicza rzeczywistą odległość między obiektami na podstawie planu, mapy
6.	oblicza odległość między obiektami na planie, mapie na podstawie ich rzeczywistej odległości w terenie
7.	rozwiązuje proste zadania tekstowe dotyczące obliczeń związanych z podróżą
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem danych podanych w tabeli, tekście, na diagramie

1.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące zakupów
2.	zaokrągla do pełnych groszy kwoty typu 5,638 zł
3.	planuje zakupy z uwzględnieniem różnych rodzajów opakowań i cen
4.	oblicza pola i obwody figur, których wymiary są podane w skali
5.	rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące obwodu i pola powierzchni w sytuacjach praktycznych
6.	odczytuje informacje podane na mapie, planie
7.	oblicza prędkość średnią

1.	rozwiązuje zadania, które wymagają wyszukania informacji np. w encyklopedii, gazetach, internecie
2.	rozwiązuje nietypowe zadania tekstowe dotyczące obwodu i pola powierzchni w sytuacjach praktycznych
3.	rozwiązuje bardziej złożone problemy i zadania tekstowe wymagające korzystania z mapy, planu
4.	zbiera, analizuje i interpretuje informacje potrzebne do zaplanowania podróży
5.	rozwiązuje złożone zadania tekstowe dotyczące obliczeń związanych z podróżą
6.	rozwiązuje złożone zadania tekstowe z wykorzystaniem danych podanych w tabeli, tekście, na diagramie

Wymagania edukacyjne z matematyki w klasie 7

ROZDZIAŁ I – LICZBY

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1	rozpoznaje cyfry używane do zapisu liczb w systemie rzymskim w zakresie do 3000
2	zapisuje liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim w zakresie do 3000
3	zaznacza ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej typu $2\frac{1}{2}$ albo 8,3
4	odczytuje ułamki zwykłe i dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej typu $2\frac{1}{2}$ albo 8,3
5	zaznacza na osi liczby wymierne
6	odczytuje liczby wymierne zaznaczone na osi liczbowej typu $2\frac{1}{3}$ albo $2\frac{5}{9}$
7	zamienia ułamek dziesiętny na ułamek zwykły i ułamek zwykły na ułamek dziesiętny
8	zamienia ułamek zwykły o mianowniku 10, 100 itd. na ułamek dziesiętny dowolną metodą
9	zamienia ułamek zwykły na ułamek dziesiętny jednookresowy
10	podaje długość okresu ułamka dziesiętnego okresowego
11	zaokrągla ułamki dziesiętne
12	porównuje ułamki zwykłe i dziesiętne
13	rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100, 1000
14	rozpoznaje wielokrotności danej liczby, jej kwadrat i sześćcian
15	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone
16	rozkłada liczby naturalne na czynniki pierwsze
17	mnoży ułamki zwykłe dodatnie i ujemne
18	dzieli ułamki zwykłe dodatnie i ujemne
19	dodaje i odejmuje liczby dodatnie
20	dodaje i odejmuje liczby ujemne
21	podaje przykłady wielkości wprost proporcjonalnych

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną, jeśli:**

1	rozpoznaje cyfry używane do zapisu liczb w systemie rzymskim w zakresie do 3000
2	zapisuje liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim w zakresie do 3000
3	zaznacza ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej typu $2\frac{1}{2}$ albo 8,3
4	odczytuje ułamki zwykłe i dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej typu $2\frac{1}{2}$ albo 8,3
5	zaznacza na osi liczby wymierne
6	odczytuje liczby wymierne zaznaczone na osi liczbowej typu $2\frac{1}{3}$ albo $2\frac{5}{9}$
7	zamienia ułamek dziesiętny na ułamek zwykły i ułamek zwykły na ułamek dziesiętny
8	zamienia ułamek zwykły o mianowniku 10, 100 itd. na ułamek dziesiętny dowolną metodą
9	zamienia ułamek zwykły na ułamek dziesiętny jednookresowy
10	podaje długość okresu ułamka dziesiętnego okresowego
11	zaokrągla ułamki dziesiętne
12	porównuje ułamki zwykłe i dziesiętne
13	rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100, 1000
14	rozpoznaje wielokrotności danej liczby, jej kwadrat i sześcian
15	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone
16	rozkłada liczby naturalne na czynniki pierwsze
17	mnoży ułamki zwykłe dodatnie i ujemne
18	dzieli ułamki zwykłe dodatnie i ujemne
19	dodaje i odejmuje liczby dodatnie
20	dodaje i odejmuje liczby ujemne
21	podaje przykłady wielkości wprost proporcjonalnych

1	odczytuje liczby naturalne dodatnie zapisane w systemie rzymskim w zakresie do 3000
2	zaznacza ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej
3	odczytuje ułamki zwykłe i dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej

4	odczytuje liczby wymierne zaznaczone na osi liczbowej
5	zamienia ułamek zwykły na ułamek dziesiętny dwu- lub trzyokresowy
6	Zna zasady podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100, 1000
7	znajduje największy wspólny dzielnik (NWD)
8	wyznacza najmniejszą wspólną wielokrotność dwóch liczb naturalnych metodą rozkładu na czynniki
9	wyznacza wynik dzielenia z resztą liczby a przez liczbę b i zapisuje liczbę a w postaci: $a = b \cdot q + r$
10	wyznacza wartość przyjmowaną przez wielkość wprost proporcjonalną w przypadku konkretnej zależności proporcjonalnej
11	stosuje podział proporcjonalny w prostych przykładach

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1	rozpoznaje cyfry używane do zapisu liczb w systemie rzymskim w zakresie do 3000
2	zapisuje liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim w zakresie do 3000
3	zaznacza ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej typu $2\frac{1}{2}$ albo 8,3
4	odczytuje ułamki zwykłe i dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej typu $2\frac{1}{2}$ albo 8,3
5	zaznacza na osi liczby wymierne
6	odczytuje liczby wymierne zaznaczone na osi liczbowej typu $2\frac{1}{3}$ albo $2\frac{5}{9}$
7	zamienia ułamek dziesiętny na ułamek zwykły i ułamek zwykły na ułamek dziesiętny
8	zamienia ułamek zwykły o mianowniku 10, 100 itd. na ułamek dziesiętny dowolną metodą
9	zamienia ułamek zwykły na ułamek dziesiętny jednookresowy
10	podaje długość okresu ułamka dziesiętnego okresowego
11	zaokrągla ułamki dziesiętne
12	porównuje ułamki zwykłe i dziesiętne
13	rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100, 1000
14	rozpoznaje wielokrotności danej liczby, jej kwadrat i sześćcian
15	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone

16	rozkłada liczby naturalne na czynniki pierwsze
17	mnoży ułamki zwykłe dodatnie i ujemne
18	dzieli ułamki zwykłe dodatnie i ujemne
19	dodaje i odejmuje liczby dodatnie
20	dodaje i odejmuje liczby ujemne
21	podaje przykłady wielkości wprost proporcjonalnych

1	odczytuje liczby naturalne dodatnie zapisane w systemie rzymskim w zakresie do 3000
2	zaznacza ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej
3	odczytuje ułamki zwykłe i dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej
4	odczytuje liczby wymierne zaznaczone na osi liczbowej
5	zamienia ułamek zwykły na ułamek dziesiętny dwu- lub trzyokresowy
6	Zna zasady podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100, 1000
7	znajduje największy wspólny dzielnik (NWD)
8	wyznacza najmniejszą wspólną wielokrotność dwóch liczb naturalnych metodą rozkładu na czynniki
9	wyznacza wynik dzielenia z resztą liczby a przez liczbę b i zapisuje liczbę a w postaci: $a = b \cdot q + r$
10	wyznacza wartość przyjmowaną przez wielkość wprost proporcjonalną w przypadku konkretnej zależności proporcjonalnej
11	stosuje podział proporcjonalny w prostych przykładach

1.	rozwiązuje zadania dotyczące liczb zapisanych w systemie rzymskim
2.	oblicza odległość między dwiema liczbami na osi liczbowej
3.	zaznacza na osi liczbowej liczby spełniające podane warunki
4.	rozpoznaje i odpowiada na pytania dotyczące liczebności zbiorów różnych rodzajów liczb wśród liczb z pewnego niewielkiego zakresu
5.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem podzielności liczb przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100, 1000

6.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem NWW i NWD
7.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych wymagających stosowania kilku działań arytmetycznych na liczbach całkowitych
8.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem podziału proporcjonalnego

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1	rozpoznaje cyfry używane do zapisu liczb w systemie rzymskim w zakresie do 3000
2	zapisuje liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim w zakresie do 3000
3	zaznacza ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej typu $2\frac{1}{2}$ albo 8,3
4	odczytuje ułamki zwykłe i dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej typu $2\frac{1}{2}$ albo 8,3
5	zaznacza na osi liczby wymierne
6	odczytuje liczby wymierne zaznaczone na osi liczbowej typu $2\frac{1}{3}$ albo $2\frac{5}{9}$
7	zamienia ułamek dziesiętny na ułamek zwykły i ułamek zwykły na ułamek dziesiętny
8	zamienia ułamek zwykły o mianowniku 10, 100 itd. na ułamek dziesiętny dowolną metodą
9	zamienia ułamek zwykły na ułamek dziesiętny jednookresowy
10	podaje długość okresu ułamka dziesiętnego okresowego
11	zaokrągla ułamki dziesiętne
12	porównuje ułamki zwykłe i dziesiętne
13	rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100, 1000
14	rozpoznaje wielokrotności danej liczby, jej kwadrat i sześćcian
15	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone
16	rozkłada liczby naturalne na czynniki pierwsze
17	mnoży ułamki zwykłe dodatnie i ujemne
18	dzieli ułamki zwykłe dodatnie i ujemne
19	dodaje i odejmuje liczby dodatnie
20	dodaje i odejmuje liczby ujemne
21	podaje przykłady wielkości wprost proporcjonalnych

1	odczytuje liczby naturalne dodatnie zapisane w systemie rzymskim w zakresie do 3000
2	zaznacza ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej
3	odczytuje ułamki zwykłe i dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej
4	odczytuje liczby wymierne zaznaczone na osi liczbowej
5	zamienia ułamek zwykły na ułamek dziesiętny dwu- lub trzyokresowy
6	Zna zasady podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100, 1000
7	znajduje największy wspólny dzielnik (NWD)
8	wyznacza najmniejszą wspólną wielokrotność dwóch liczb naturalnych metodą rozkładu na czynniki
9	wyznacza wynik dzielenia z resztą liczby a przez liczbę b i zapisuje liczbę a w postaci: $a = b \cdot q + r$
10	wyznacza wartość przyjmowaną przez wielkość wprost proporcjonalną w przypadku konkretnej zależności proporcjonalnej
11	stosuje podział proporcjonalny w prostych przykładach

1.	rozwiązuje zadania dotyczące liczb zapisanych w systemie rzymskim
2.	oblicza odległość między dwiema liczbami na osi liczbowej
3.	zaznacza na osi liczbowej liczby spełniające podane warunki
4.	rozpoznaje i odpowiada na pytania dotyczące liczebności zbiorów różnych rodzajów liczb wśród liczb z pewnego niewielkiego zakresu
5.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem podzielności liczb przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100, 1000
6.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem NWW i NWD
7.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych wymagających stosowania kilku działań arytmetycznych na liczbach całkowitych
8.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem podziału proporcjonalnego

1.	rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności dotyczące liczb zapisanych systemie rzymskim
2.	wyznacza cyfrę znajdującą się na podanym miejscu po przecinku w rozwinięciu dziesiętnym

	wskazanej liczby
3.	porównuje liczby wymierne zapisane w różnych postaciach
4.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem podzielności liczb przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100, 1000
5.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem NWW i NWD
6.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych wymagających stosowania kilku działań arytmetycznych na liczbach wymiernych
7.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem podziału proporcjonalnego

ROZDZIAŁ II – PROCENTY

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej
2.	przedstawia część wielkości jako procent tej wielkości, np. $\frac{1}{2} = 50\%$, $\frac{1}{4} = 25\%$
3.	interpretuje 100%, 50%, 25%, 10%, 1% danej wielkości jako całość, połowę, jedną czwartą, jedną dziesiątą, jedną setną część danej wielkości liczbowej
4.	zamienia ułamek na procent
5.	zamienia procent na ułamek

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej
2.	przedstawia część wielkości jako procent tej wielkości, np. $\frac{1}{2} = 50\%$, $\frac{1}{4} = 25\%$
3.	interpretuje 100%, 50%, 25%, 10%, 1% danej wielkości jako całość, połowę, jedną czwartą, jedną dziesiątą, jedną setną część danej wielkości liczbowej
4.	zamienia ułamek na procent
5.	zamienia procent na ułamek
1	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem obliczania ułamka danej liczby
2	przedstawia część wielkości jako procent tej wielkości

3	oblicza, jaki procent danej liczby b stanowi liczba a
4	oblicza procent danej liczby w prostej sytuacji zadaniowej
5	oblicza liczbę, gdy dany jest jej procent
6	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem obliczania liczby z danego jej procentu
7	zwiększa i zmniejsza liczbę o dany procent
8	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem zmniejszania i zwiększania liczby o dany procent
9	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem obliczeń procentowych w kontekście praktycznym

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej
2.	przedstawia część wielkości jako procent tej wielkości, np. $\frac{1}{2} = 50\%$, $\frac{1}{4} = 25\%$
3.	interpretuje 100%, 50%, 25%, 10%, 1% danej wielkości jako całość, połowę, jedną czwartą, jedną dziesiątą, jedną setną część danej wielkości liczbowej
4.	zamienia ułamek na procent
5.	zamienia procent na ułamek
1	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem obliczania ułamka danej liczby
2	przedstawia część wielkości jako procent tej wielkości
3	oblicza, jaki procent danej liczby b stanowi liczba a
4	oblicza procent danej liczby w prostej sytuacji zadaniowej
5	oblicza liczbę, gdy dany jest jej procent
6	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem obliczania liczby z danego jej procentu
7	zwiększa i zmniejsza liczbę o dany procent
8	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem zmniejszania i zwiększania liczby o dany procent
9	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem obliczeń procentowych w kontekście praktycznym

1.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem obliczania ułamka danej liczby
----	---

2.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem obliczania, jaki procent danej liczby b stanowi liczba a
3.	stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym
4.	rozwiązuje zadania tekstowe również w przypadku wielokrotnego zwiększania lub zmniejszania danej wielkości o wskazany procent

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	oblicza ułamek danej liczby całkowitej
2.	przedstawia część wielkości jako procent tej wielkości, np. $\frac{1}{2} = 50\%$, $\frac{1}{4} = 25\%$
3.	interpretuje 100%, 50%, 25%, 10%, 1% danej wielkości jako całość, połowę, jedną czwartą, jedną dziesiątą, jedną setną część danej wielkości liczbowej
4.	zamienia ułamek na procent
5.	zamienia procent na ułamek
1	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem obliczania ułamka danej liczby
2	przedstawia część wielkości jako procent tej wielkości
3	oblicza, jaki procent danej liczby b stanowi liczba a
4	oblicza procent danej liczby w prostej sytuacji zadaniowej
5	oblicza liczbę, gdy dany jest jej procent
6	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem obliczania liczby z danego jej procentu
7	zwiększa i zmniejsza liczbę o dany procent
8	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem zmniejszania i zwiększania liczby o dany procent
9	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem obliczeń procentowych w kontekście praktycznym

1.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem obliczania ułamka danej liczby
2.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem obliczania, jaki procent danej liczby b stanowi liczba a
3.	stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym
4.	rozwiązuje zadania tekstowe również w przypadku wielokrotnego zwiększania lub zmniejszania danej wielkości o wskazany procent

1.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem obliczania ułamka danej liczby
2.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem obliczania, jaki procent danej liczby b stanowi liczba a
3.	stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania trudniejszych problemów w kontekście praktycznym
4.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności również w przypadku wielokrotnego zwiększania lub zmniejszania danej wielkości o wskazany procent

ROZDZIAŁ III – POTĘGI I PIERWIĄSTKI

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1	oblicza kwadraty i sześciany liczb naturalnych
2	zapisuje liczbę w postaci potęgi
3	określa znak potęgi
4	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem potęg
5	odczytuje liczby w notacji wykładniczej
6	używa nazw dla liczb wielkich (do biliona)
7	oblicza wartość pierwiastka kwadratowego z liczby nieujemnej
8	rozwiązuje proste zadania dotyczące pól kwadratów, wykorzystując pierwiastek kwadratowy
9	rozdziela pierwiastki wymierne i niewymierne
10	dobiera proste wyrażenia zawierające pierwiastki
11	oblicza wartość pierwiastka sześciennego z liczb ujemnych i nieujemnych
12	oblicza pierwiastek z iloczynu i ilorazu
13	oblicza wartości pierwiastków kwadratowych i sześciennych z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześcianami liczb wymiernych
14	oblicza pierwiastek z iloczynu i ilorazu dwóch liczb, wykorzystując odpowiedni wzór

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1	oblicza kwadraty i sześciany liczb naturalnych
2	zapisuje liczbę w postaci potęgi
3	określa znak potęgi
4	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem potęg
5	odczytuje liczby w notacji wykładniczej
6	używa nazw dla liczb wielkich (do biliona)
7	oblicza wartość pierwiastka kwadratowego z liczby nieujemnej
8	rozwiązuje proste zadania dotyczące pól kwadratów, wykorzystując pierwiastek kwadratowy
9	rozdziela pierwiastki wymierne i niewymierne
10	dobiera proste wyrażenia zawierające pierwiastki
11	oblicza wartość pierwiastka sześciennego z liczb ujemnych i nieujemnych
12	oblicza pierwiastek z iloczynu i ilorazu
13	oblicza wartości pierwiastków kwadratowych i sześciennych z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześcianami liczb wymiernych
14	oblicza pierwiastek z iloczynu i ilorazu dwóch liczb, wykorzystując odpowiedni wzór

1	oblicza kwadraty i sześciany ułamków zwykłych i dziesiętnych oraz liczb mieszanych
2	oblicza wartości potęg liczb wymiernych o wykładnikach naturalnych
3	zapisuje w postaci jednej potęgi iloczynu potęg o takich samych podstawach
4	zapisuje w postaci jednej potęgi ilorazu potęg o takich samych podstawach
5	zapisuje potęgę potęgi w postaci jednej potęgi
6	mnoży potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach, wykorzystując odpowiedni wzór
7	dzieli potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach, wykorzystując odpowiedni wzór
8	stosuje prawa działań na potęgach do obliczania wartości prostych wyrażeń arytmetycznych

9	zapisuje liczby w notacji wykładniczej
10	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem notacji wykładniczej w kontekście praktycznym
11	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych, w których występują pierwiastki kwadratowe, pamiętając o zasadach dotyczących kolejności wykonywania działań
12	wyznacza liczbę podpierwiastkową, gdy dana jest wartość pierwiastka kwadratowego
13	szacuje wielkość danego pierwiastka kwadratowego
14	stosuje wzór na pierwiastek z iloczynu pierwiastków
15	stosuje wzór na pierwiastek z ilorazu pierwiastków
16	włącza liczbę pod pierwiastek
17	wyłącza czynnik przed pierwiastek
18	oblicza wartości prostych wyrażeń arytmetycznych, w których występują pierwiastki sześciennie
19	wyznacza liczbę podpierwiastkową, gdy dana jest wartość pierwiastka sześciennego
20	stosuje pierwiastek sześcienny do rozwiązywania prostych zadań dotyczących objętości sześcianów
21	szacuje wielkość danego pierwiastka sześciennego
22	włącza czynnik pod znak pierwiastka
23	wyłącza czynnik przed znak pierwiastka
24	szacuje wielkość danego pierwiastka kwadratowego lub sześciennego
25	mnoży potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach, wykorzystując odpowiedni wzór
26	podnosi potęgę do potęgi, wykorzystując odpowiedni wzór
27	wyłącza liczbę przed znak pierwiastka
28	włącza liczbę pod znak pierwiastka
29	mnoży i dzieli pierwiastki tego samego stopnia, wykorzystując odpowiedni wzór

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1	oblicza kwadraty i sześciany liczb naturalnych
2	zapisuje liczbę w postaci potęgi

3	określa znak potęgi
4	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem potęg
5	odczytuje liczby w notacji wykładniczej
6	używa nazw dla liczb wielkich (do biliona)
7	oblicza wartość pierwiastka kwadratowego z liczby nieujemnej
8	rozwiązuje proste zadania dotyczące pól kwadratów, wykorzystując pierwiastek kwadratowy
9	rozdziela pierwiastki wymierne i niewymierne
10	dobiera proste wyrażenia zawierające pierwiastki
11	oblicza wartość pierwiastka sześciennego z liczb ujemnych i nieujemnych
12	oblicza pierwiastek z iloczynu i ilorazu
13	oblicza wartości pierwiastków kwadratowych i sześciennych z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześcianami liczb wymiernych
14	oblicza pierwiastek z iloczynu i ilorazu dwóch liczb, wykorzystując odpowiedni wzór

1	oblicza kwadraty i sześciany ułamków zwykłych i dziesiętnych oraz liczb mieszanych
2	oblicza wartości potęg liczb wymiernych o wykładnikach naturalnych
3	zapisuje w postaci jednej potęgi iloczynu potęg o takich samych podstawach
4	zapisuje w postaci jednej potęgi ilorazu potęg o takich samych podstawach
5	zapisuje potęgę potęgi w postaci jednej potęgi
6	mnoży potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach, wykorzystując odpowiedni wzór
7	dzieli potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach, wykorzystując odpowiedni wzór
8	stosuje prawa działań na potęgach do obliczania wartości prostych wyrażeń arytmetycznych
9	zapisuje liczby w notacji wykładniczej
10	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem notacji wykładniczej w kontekście praktycznym
11	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych, w których występują pierwiastki kwadratowe, pamiętając o zasadach dotyczących kolejności wykonywania działań

12	wyznacza liczbę podpierwiastkową, gdy dana jest wartość pierwiastka kwadratowego
13	szacuje wielkość danego pierwiastka kwadratowego
14	stosuje wzór na pierwiastek z iloczynu pierwiastków
15	stosuje wzór na pierwiastek z ilorazu pierwiastków
16	włącza liczbę pod pierwiastek
17	wyłącza czynnik przed pierwiastek
18	oblicza wartości prostych wyrażeń arytmetycznych, w których występują pierwiastki sześcienne
19	wyznacza liczbę podpierwiastkową, gdy dana jest wartość pierwiastka sześciennego
20	stosuje pierwiastek sześcienny do rozwiązywania prostych zadań dotyczących objętości sześcianów
21	szacuje wielkość danego pierwiastka sześciennego
22	włącza czynnik pod znak pierwiastka
23	wyłącza czynnik przed znak pierwiastka
24	szacuje wielkość danego pierwiastka kwadratowego lub sześciennego
25	mnoży potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach, wykorzystując odpowiedni wzór
26	podnosi potęgę do potęgi, wykorzystując odpowiedni wzór
27	wyłącza liczbę przed znak pierwiastka
28	włącza liczbę pod znak pierwiastka
29	mnoży i dzieli pierwiastki tego samego stopnia, wykorzystując odpowiedni wzór

1	porównuje liczby zapisane w postaci potęg
2	stosuje prawa działań na potęgach do obliczania wartości bardziej złożonych wyrażeń arytmetycznych
3	stosuje zapis notacji wykładniczej w sytuacjach praktycznych
4	stosuje prawa działań dla wykładników ujemnych
5	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych zawierających pierwiastki kwadratowe, stosując własności działań na pierwiastkach
6	porównuje liczby, stosując własności działań na pierwiastkach drugiego stopnia

7	dodaje bardziej złożone wyrażenia zawierające pierwiastki
8	wyznacza wartości bardziej złożonych wyrażeń arytmetycznych zawierających pierwiastki sześciennie
9	szacuje wielkość danego wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki sześciennie
10	znajduje liczby wymierne większe lub mniejsze od wartości wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki
11	usuwa niewymierność z mianownika

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1	oblicza kwadraty i sześciany liczb naturalnych
2	zapisuje liczbę w postaci potęgi
3	określa znak potęgi
4	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem potęg
5	odczytuje liczby w notacji wykładniczej
6	używa nazw dla liczb wielkich (do biliona)
7	oblicza wartość pierwiastka kwadratowego z liczby nieujemnej
8	rozwiązuje proste zadania dotyczące pól kwadratów, wykorzystując pierwiastek kwadratowy
9	rozróżnia pierwiastki wymierne i niewymierne
10	dodaje proste wyrażenia zawierające pierwiastki
11	oblicza wartość pierwiastka sześciennego z liczb ujemnych i nieujemnych
12	oblicza pierwiastek z iloczynu i ilorazu
13	oblicza wartości pierwiastków kwadratowych i sześciennych z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześcianami liczb wymiernych
14	oblicza pierwiastek z iloczynu i ilorazu dwóch liczb, wykorzystując odpowiedni wzór

1	oblicza kwadraty i sześciany ułamków zwykłych i dziesiętnych oraz liczb mieszanych
2	oblicza wartości potęg liczb wymiernych o wykładnikach naturalnych

3	zapisuje w postaci jednej potęgi iloczynu potęg o takich samych podstawach
4	zapisuje w postaci jednej potęgi ilorazu potęg o takich samych podstawach
5	zapisuje potęgę potęgi w postaci jednej potęgi
6	mnoży potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach, wykorzystując odpowiedni wzór
7	dzieli potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach, wykorzystując odpowiedni wzór
8	stosuje prawa działań na potęgach do obliczania wartości prostych wyrażeń arytmetycznych
9	zapisuje liczby w notacji wykładniczej
10	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem notacji wykładniczej w kontekście praktycznym
11	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych, w których występują pierwiastki kwadratowe, pamiętając o zasadach dotyczących kolejności wykonywania działań
12	wyznacza liczbę podpierwiastkową, gdy dana jest wartość pierwiastka kwadratowego
13	szacuje wielkość danego pierwiastka kwadratowego
14	stosuje wzór na pierwiastek z iloczynu pierwiastków
15	stosuje wzór na pierwiastek z ilorazu pierwiastków
16	włącza liczbę pod pierwiastek
17	wyłącza czynnik przed pierwiastek
18	oblicza wartości prostych wyrażeń arytmetycznych, w których występują pierwiastki sześcienne
19	wyznacza liczbę podpierwiastkową, gdy dana jest wartość pierwiastka sześciennego
20	stosuje pierwiastek sześcienny do rozwiązywania prostych zadań dotyczących objętości sześcianów
21	szacuje wielkość danego pierwiastka sześciennego
22	włącza czynnik pod znak pierwiastka
23	wyłącza czynnik przed znak pierwiastka
24	szacuje wielkość danego pierwiastka kwadratowego lub sześciennego
25	mnoży potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach, wykorzystując odpowiedni wzór
26	podnosi potęgę do potęgi, wykorzystując odpowiedni wzór

27	wyłącza liczbę przed znak pierwiastka
28	włącza liczbę pod znak pierwiastka
29	mnoży i dzieli pierwiastki tego samego stopnia, wykorzystując odpowiedni wzór

1	porównuje liczby zapisane w postaci potęg
2	stosuje prawa działań na potęgach do obliczania wartości bardziej złożonych wyrażeń arytmetycznych
3	stosuje zapis notacji wykładniczej w sytuacjach praktycznych
4	stosuje prawa działań dla wykładników ujemnych
5	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych zawierających pierwiastki kwadratowe, stosując własności działań na pierwiastkach
6	porównuje liczby, stosując własności działań na pierwiastkach drugiego stopnia
7	dodaje bardziej złożone wyrażenia zawierające pierwiastki
8	wyznacza wartości bardziej złożonych wyrażeń arytmetycznych zawierających pierwiastki sześciennie
9	szacuje wielkość danego wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki sześciennie
10	znajduje liczby wymierne większe lub mniejsze od wartości wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki
11	usuwa niewymierność z mianownika

1	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem potęg
2	rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem notacji wykładniczej w kontekście praktycznym
3	stosuje pierwiastek kwadratowy do rozwiązywania złożonych zadań tekstowych dotyczących pól kwadratów
4	szacuje wielkość wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki
5	stosuje pierwiastek sześcienny do rozwiązywania bardziej złożonych zadań dotyczących objętości sześcianów
6	porównuje z daną liczbą wymierną wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki
7	szacuje wielkość danego wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki

8	stosuje pierwiastek sześcienny do rozwiązywania bardziej złożonych zadań dotyczących objętości sześcianów
9	rozwiązuje bardziej złożone zadania z wykorzystaniem potęg i pierwiastków

ROZDZIAŁ IV – WYRAŻENIA ALGEBRAICZNE

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1	rozpoznaje wyrażenie algebraiczne
2	oblicza wartość liczbową prostego wyrażenia algebraicznego
3	rozpoznaje równe wyrażenia algebraiczne
4	rozróżnia sumę, różnicę, iloczyn i iloraz zmiennych
5	rozpoznaje wyrażenia, które są jednomianami
6	podaje przykłady jednomianów
7	podaje współczynniki liczbowe jednomianów
8	porządkuje jednomiany
9	wypisuje wyrazy sumy algebraicznej
10	wskazuje wyrazy podobne w sumie algebraicznej
11	redukuje wyrazy podobne w sumie algebraicznej
12	mnoży sumy algebraiczne przez jednomiany

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1	rozpoznaje wyrażenie algebraiczne
2	oblicza wartość liczbową prostego wyrażenia algebraicznego
3	rozpoznaje równe wyrażenia algebraiczne
4	rozróżnia sumę, różnicę, iloczyn i iloraz zmiennych
5	rozpoznaje wyrażenia, które są jednomianami
6	podaje przykłady jednomianów

7	podaje współczynniki liczbowe jednomianów
8	porządkuje jednomiany
9	wypisuje wyrazy sumy algebraicznej
10	wskazuje wyrazy podobne w sumie algebraicznej
11	redukuje wyrazy podobne w sumie algebraicznej
12	mnoży sumy algebraiczne przez jednomiany
1	zapisuje zależności przedstawione w zadaniach w postaci wyrażeń algebraicznych jednej zmiennej
2	zapisuje rozwiązania prostych zadań w postaci wyrażeń algebraicznych
3	nazywa proste wyrażenia algebraiczne
4	zapisuje słowami proste wyrażenia algebraiczne
5	mnoży jednomiany
6	dodaje proste sumy algebraiczne
7	stosuje mnożenie sumy algebraicznej przez jednomian do przekształcania wyrażeń algebraicznych
8	wykorzystuje wyrażenia algebraiczne w zadaniach dotyczących obliczeń procentowych, w tym wielokrotnych podwyżek i obniżek cen
9	rozwiązuje proste zadania tekstowe na porównywanie ilorazowe z wykorzystaniem procentów i wyrażeń algebraicznych

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1	rozpoznaje wyrażenie algebraiczne
2	oblicza wartość liczbową prostego wyrażenia algebraicznego
3	rozpoznaje równe wyrażenia algebraiczne
4	rozdziela sumę, różnicę, iloczyn i iloraz zmiennych
5	rozpoznaje wyrażenia, które są jednomianami
6	podaje przykłady jednomianów
7	podaje współczynniki liczbowe jednomianów
8	porządkuje jednomiany
9	wypisuje wyrazy sumy algebraicznej

10	wskazuje wyrazy podobne w sumie algebraicznej
11	redukuje wyrazy podobne w sumie algebraicznej
12	mnoży sumy algebraiczne przez jednomiany
1	zapisuje zależności przedstawione w zadaniach w postaci wyrażeń algebraicznych jednej zmiennej
2	zapisuje rozwiązania prostych zadań w postaci wyrażeń algebraicznych
3	nazywa proste wyrażenia algebraiczne
4	zapisuje słowami proste wyrażenia algebraiczne
5	mnoży jednomiany
6	dodaje proste sumy algebraiczne
7	stosuje mnożenie sumy algebraicznej przez jednomian do przekształcania wyrażeń algebraicznych
8	wykorzystuje wyrażenia algebraiczne w zadaniach dotyczących obliczeń procentowych, w tym wielokrotnych podwyżek i obniżek cen
9	rozwiązuje proste zadania tekstowe na porównywanie ilorazowe z wykorzystaniem procentów i wyrażeń algebraicznych

1.	oblicza wartość liczbową złożonego wyrażenia algebraicznego
2.	zapisuje zależności przedstawione w zadaniach w postaci wyrażeń algebraicznych kilku zmiennych
3.	zapisuje rozwiązania złożonych zadań w postaci wyrażeń algebraicznych
4.	posługuje się wyrażeniami algebraicznymi przy zadaniach geometrycznych
5.	posługuje się wyrażeniami algebraicznymi przy zadaniach wymagających obliczeń pieniężnych
6.	nazywa i zapisuje złożone wyrażenia algebraiczne
7.	zapisuje zależności przedstawione w zadaniach w postaci wyrażeń algebraicznych kilku zmiennych
8.	dodaje jednomiany podobne
9.	porządkuje otrzymane wyrażenia
10.	odejmuje sumy algebraiczne, także w wyrażeniach zawierających nawiasy
11.	zapisuje związki między wielkościami za pomocą sum algebraicznych

12.	wykorzystuje mnożenie sumy algebraicznej przez jednomian w zadaniach geometrycznych
13.	rozwiązuje zadania tekstowe na porównywanie ilorazowe i różnicowe z wykorzystaniem procentów i wyrażeń algebraicznych

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1	rozpoznaje wyrażenie algebraiczne
2	oblicza wartość liczbową prostego wyrażenia algebraicznego
3	rozpoznaje równe wyrażenia algebraiczne
4	rozdziela sumę, różnicę, iloczyn i iloraz zmiennych
5	rozpoznaje wyrażenia, które są jednomianami
6	podaje przykłady jednomianów
7	podaje współczynniki liczbowe jednomianów
8	porządkuje jednomiany
9	wypisuje wyrazy sumy algebraicznej
10	wskazuje wyrazy podobne w sumie algebraicznej
11	redukuje wyrazy podobne w sumie algebraicznej
12	mnoży sumy algebraiczne przez jednomiany
1	zapisuje zależności przedstawione w zadaniach w postaci wyrażeń algebraicznych jednej zmiennej
2	zapisuje rozwiązania prostych zadań w postaci wyrażeń algebraicznych
3	nazywa proste wyrażenia algebraiczne
4	zapisuje słowami proste wyrażenia algebraiczne
5	mnoży jednomiany
6	dodaje proste sumy algebraiczne
7	stosuje mnożenie sumy algebraicznej przez jednomian do przekształcania wyrażeń algebraicznych
8	wykorzystuje wyrażenia algebraiczne w zadaniach dotyczących obliczeń procentowych, w tym wielokrotnych podwyżek i obniżek cen
9	rozwiązuje proste zadania tekstowe na porównywanie ilorazowe z wykorzystaniem procentów i wyrażeń algebraicznych

1.	oblicza wartość liczbową złożonego wyrażenia algebraicznego
2.	zapisuje zależności przedstawione w zadaniach w postaci wyrażeń algebraicznych kilku zmiennych
3.	zapisuje rozwiązania złożonych zadań w postaci wyrażeń algebraicznych
4.	posługuje się wyrażeniami algebraicznymi przy zadaniach geometrycznych
5.	posługuje się wyrażeniami algebraicznymi przy zadaniach wymagających obliczeń pieniężnych
6.	nazywa i zapisuje złożone wyrażenia algebraiczne
7.	zapisuje zależności przedstawione w zadaniach w postaci wyrażeń algebraicznych kilku zmiennych
8.	dodaje jednomiany podobne
9.	porządkuje otrzymane wyrażenia
10.	odejmuje sumy algebraiczne, także w wyrażeniach zawierających nawiasy
11.	zapisuje związki między wielkościami za pomocą sum algebraicznych
12.	wykorzystuje mnożenie sumy algebraicznej przez jednomian w zadaniach geometrycznych
13.	rozwiązuje zadania tekstowe na porównywanie ilorazowe i różnicowe z wykorzystaniem procentów i wyrażeń algebraicznych

1	oblicza wartość liczbową bardziej złożonego wyrażenia algebraicznego
2	zapisuje rozwiązania bardziej złożonych zadań w postaci wyrażeń algebraicznych
3	nazywa i zapisuje bardziej złożone wyrażenia algebraiczne
4	wykorzystuje mnożenie sumy algebraicznej przez jednomian w bardziej złożonych zadaniach geometrycznych
5	rozwiązuje bardziej złożone zadania tekstowe na porównywanie ilorazowe i różnicowe z wykorzystaniem procentów i wyrażeń algebraicznych

ROZDZIAŁ V – RÓWNANIA

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	odgaduje rozwiązanie prostego równania
----	--

2.	sprawdza, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania
3.	sprawdza liczbę rozwiązań równania
4.	rozwiązuje proste równania liniowe z jedną niewiadomą, przekształcając je równoważnie
5.	analizuje treść prostego zadania i oznacza niewiadomą

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	odgaduje rozwiązanie prostego równania
2.	sprawdza, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania
3.	sprawdza liczbę rozwiązań równania
4.	rozwiązuje proste równania liniowe z jedną niewiadomą, przekształcając je równoważnie
5.	analizuje treść prostego zadania i oznacza niewiadomą
1	układa równanie do prostego zadania tekstowego
2	rozpoznaje równania równoważne
3	rozwiązuje równania liniowe z jedną niewiadomą, przekształcając je równoważnie
4	analizuje treść zadania i oznacza niewiadomą
5	układa równania wynikające z treści zadania, rozwiązuje je i podaje odpowiedź
6	rozwiązuje proste zadania tekstowe z treścią geometryczną za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
7	rozwiązuje proste zadania tekstowe z obliczeniami procentowymi za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
8	przekształca proste wzory, aby wyznaczyć wskazaną wielkość we wzorach geometrycznych
9	przekształca proste wzory, aby wyznaczyć wskazaną wielkość we wzorach fizycznych
10	wyznacza wskazaną wielkość z podanych wzorów, w tym wzorów wyrażających zależności fizyczne i geometryczne

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	odgaduje rozwiązanie prostego równania
2.	sprawdza, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania
3.	sprawdza liczbę rozwiązań równania

4.	rozwiązuje proste równania liniowe z jedną niewiadomą, przekształcając je równoważnie
5.	analizuje treść prostego zadania i oznacza niewiadomą
1	układa równanie do prostego zadania tekstowego
2	rozpoznaje równania równoważne
3	rozwiązuje równania liniowe z jedną niewiadomą, przekształcając je równoważnie
4	analizuje treść zadania i oznacza niewiadomą
5	układa równania wynikające z treści zadania, rozwiązuje je i podaje odpowiedź
6	rozwiązuje proste zadania tekstowe z treścią geometryczną za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
7	rozwiązuje proste zadania tekstowe z obliczeniami procentowymi za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
8	przekształca proste wzory, aby wyznaczyć wskazaną wielkość we wzorach geometrycznych
9	przekształca proste wzory, aby wyznaczyć wskazaną wielkość we wzorach fizycznych
10	wyznacza wskazaną wielkość z podanych wzorów, w tym wzorów wyrażających zależności fizyczne i geometryczne

1.	układa i rozwiązuje równanie do zadania tekstowego
2.	rozwiązuje równanie, które jest iloczynem czynników liniowych
3.	interpretuje rozwiązanie równania
4.	rozwiązuje równania, które po prostych przekształceniach wyrażeń algebraicznych sprowadzają się do równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
5.	rozwiązuje geometryczne zadania tekstowe za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
6.	rozwiązuje zadania tekstowe dotyczące obliczeń procentowych za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
7.	przy rozwiązywaniu zadania tekstowego przekształca wzory, aby wyznaczyć zadaną wielkość we wzorach fizycznych

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	odgaduje rozwiązanie prostego równania
2.	sprawdza, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania
3.	sprawdza liczbę rozwiązań równania
4.	rozwiązuje proste równania liniowe z jedną niewiadomą, przekształcając je równoważnie
5.	analizuje treść prostego zadania i oznacza niewiadomą
1	układa równanie do prostego zadania tekstowego
2	rozpoznaje równania równoważne
3	rozwiązuje równania liniowe z jedną niewiadomą, przekształcając je równoważnie
4	analizuje treść zadania i oznacza niewiadomą
5	układa równania wynikające z treści zadania, rozwiązuje je i podaje odpowiedź
6	rozwiązuje proste zadania tekstowe z treścią geometryczną za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
7	rozwiązuje proste zadania tekstowe z obliczeniami procentowymi za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
8	przekształca proste wzory, aby wyznaczyć wskazaną wielkość we wzorach geometrycznych
9	przekształca proste wzory, aby wyznaczyć wskazaną wielkość we wzorach fizycznych
10	wyznacza wskazaną wielkość z podanych wzorów, w tym wzorów wyrażających zależności fizyczne i geometryczne

1.	układa i rozwiązuje równanie do zadania tekstowego
2.	rozwiązuje równanie, które jest iloczynem czynników liniowych
3.	interpretuje rozwiązanie równania
4.	rozwiązuje równania, które po prostych przekształceniach wyrażeń algebraicznych sprowadzają się do równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
5.	rozwiązuje geometryczne zadania tekstowe za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
6.	rozwiązuje zadania tekstowe dotyczące obliczeń procentowych za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą

7.	przy rozwiązywaniu zadania tekstowego przekształca wzory, aby wyznaczyć zadaną wielkość we wzorach fizycznych
----	---

1	układa i rozwiązuje równanie do bardziej złożonego zadania tekstowego
2	rozwiązuje zadania tekstowe o podniesionym stopniu trudności za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
3	rozwiązuje geometryczne zadania tekstowe o podniesionym stopniu trudności za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
4	rozwiązuje zadania tekstowe o podniesionym stopniu trudności dotyczące obliczeń procentowych za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
5	przy przekształcaniu wzorów podaje konieczne założenia

ROZDZIAŁ VI – TRÓJKĄTY PROSTOKĄTNE

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	rozpoznaje twierdzenie Pitagorasa
2.	zapisuje zależności pomiędzy bokami trójkąta prostokątnego
3.	oblicza długość jednego z boków trójkąta prostokątnego, mając dane długości dwóch pozostałych boków
4.	oblicza pole jednego z kwadratów zbudowanych na bokach trójkąta prostokątnego, mając dane pola dwóch pozostałych kwadratów
5.	stosuje wzory na pole trójkąta, prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu
6.	oblicza długość przekątnej kwadratu, mając dane długość boku kwadratu lub jego obwód
7.	oblicza wysokość trójkąta równobocznego, mając daną długość jego boku
8.	oblicza pole i obwód trójkąta równobocznego, mając dane długość boku lub wysokość
9.	wyznacza długości pozostałych boków trójkąta o kątach 45° , 45° , 90° lub 30° , 60° , 90° , mając daną długość jednego z jego boków

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	rozpoznaje twierdzenie Pitagorasa
----	-----------------------------------

2.	zapisuje zależności pomiędzy bokami trójkąta prostokątnego
3.	oblicza długość jednego z boków trójkąta prostokątnego, mając dane długości dwóch pozostałych boków
4.	oblicza pole jednego z kwadratów zbudowanych na bokach trójkąta prostokątnego, mając dane pola dwóch pozostałych kwadratów
5.	stosuje wzory na pole trójkąta, prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu
6.	oblicza długość przekątnej kwadratu, mając dane długość boku kwadratu lub jego obwód
7.	oblicza wysokość trójkąta równobocznego, mając daną długość jego boku
8.	oblicza pole i obwód trójkąta równobocznego, mając dane długość boku lub wysokość
9.	wyznacza długości pozostałych boków trójkąta o kątach 45° , 45° , 90° lub 30° , 60° , 90° , mając daną długość jednego z jego boków
1	stosuje w prostych przypadkach twierdzenie Pitagorasa do obliczania obwodów i pól prostokątów
2	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem twierdzenia Pitagorasa
3	stosuje twierdzenie Pitagorasa do rozwiązywania prostych zadań dotyczących czworokątów
4	stosuje w prostych sytuacjach wzory na pola figur do wyznaczania długości odcinków
5	oblicza długość boku kwadratu, mając daną długość jego przekątnej
6	stosuje poznane wzory do rozwiązywania prostych zadań tekstowych
7	oblicza długość boku trójkąta równobocznego, mając daną jego wysokość
8	stosuje własności trójkątów o kątach 45° , 45° , 90° lub 30° , 60° , 90° do rozwiązywania prostych zadań tekstowych

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	rozpoznaje twierdzenie Pitagorasa
2.	zapisuje zależności pomiędzy bokami trójkąta prostokątnego
3.	oblicza długość jednego z boków trójkąta prostokątnego, mając dane długości dwóch pozostałych boków
4.	oblicza pole jednego z kwadratów zbudowanych na bokach trójkąta prostokątnego, mając dane pola dwóch pozostałych kwadratów
5.	stosuje wzory na pole trójkąta, prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu
6.	oblicza długość przekątnej kwadratu, mając dane długość boku kwadratu lub jego obwód

7.	oblicza wysokość trójkąta równobocznego, mając daną długość jego boku
8.	oblicza pole i obwód trójkąta równobocznego, mając dane długość boku lub wysokość
9.	wyznacza długości pozostałych boków trójkąta o kątach 45° , 45° , 90° lub 30° , 60° , 90° , mając daną długość jednego z jego boków
1	stosuje w prostych przypadkach twierdzenie Pitagorasa do obliczania obwodów i pól prostokątów
2	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem twierdzenia Pitagorasa
3	stosuje twierdzenie Pitagorasa do rozwiązywania prostych zadań dotyczących czworokątów
4	stosuje w prostych sytuacjach wzory na pola figur do wyznaczania długości odcinków
5	oblicza długość boku kwadratu, mając daną długość jego przekątnej
6	stosuje poznane wzory do rozwiązywania prostych zadań tekstowych
7	oblicza długość boku trójkąta równobocznego, mając daną jego wysokość
8	stosuje własności trójkątów o kątach 45° , 45° , 90° lub 30° , 60° , 90° do rozwiązywania prostych zadań tekstowych
1.	stosuje twierdzenie Pitagorasa do obliczania obwodów i pól prostokątów
2.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem twierdzenia Pitagorasa
3.	stosuje twierdzenie Pitagorasa do rozwiązywania zadań dotyczących czworokątów
4.	stosuje wzory na pola figur do wyznaczania długości odcinków
5.	stosuje poznane wzory do rozwiązywania zadań tekstowych
6.	stosuje własności trójkątów o kątach 45° , 45° , 90° lub 30° , 60° , 90° do rozwiązywania zadań tekstowych

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	rozpoznaje twierdzenie Pitagorasa
2.	zapisuje zależności pomiędzy bokami trójkąta prostokątnego
3.	oblicza długość jednego z boków trójkąta prostokątnego, mając dane długości dwóch pozostałych boków
4.	oblicza pole jednego z kwadratów zbudowanych na bokach trójkąta prostokątnego, mając dane pola dwóch pozostałych kwadratów
5.	stosuje wzory na pole trójkąta, prostokąta, kwadratu, równoległoboku, rombu, trapezu
6.	oblicza długość przekątnej kwadratu, mając dane długość boku kwadratu lub jego obwód

7.	oblicza wysokość trójkąta równobocznego, mając daną długość jego boku
8.	oblicza pole i obwód trójkąta równobocznego, mając dane długość boku lub wysokość
9.	wyznacza długości pozostałych boków trójkąta o kątach 45° , 45° , 90° lub 30° , 60° , 90° , mając daną długość jednego z jego boków
1	stosuje w prostych przypadkach twierdzenie Pitagorasa do obliczania obwodów i pól prostokątów
2	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem twierdzenia Pitagorasa
3	stosuje twierdzenie Pitagorasa do rozwiązywania prostych zadań dotyczących czworokątów
4	stosuje w prostych sytuacjach wzory na pola figur do wyznaczania długości odcinków
5	oblicza długość boku kwadratu, mając daną długość jego przekątnej
6	stosuje poznane wzory do rozwiązywania prostych zadań tekstowych
7	oblicza długość boku trójkąta równobocznego, mając daną jego wysokość
8	stosuje własności trójkątów o kątach 45° , 45° , 90° lub 30° , 60° , 90° do rozwiązywania prostych zadań tekstowych
1.	stosuje twierdzenie Pitagorasa do obliczania obwodów i pól prostokątów
2.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem twierdzenia Pitagorasa
3.	stosuje twierdzenie Pitagorasa do rozwiązywania zadań dotyczących czworokątów
4.	stosuje wzory na pola figur do wyznaczania długości odcinków
5.	stosuje poznane wzory do rozwiązywania zadań tekstowych
6.	stosuje własności trójkątów o kątach 45° , 45° , 90° lub 30° , 60° , 90° do rozwiązywania zadań tekstowych

1.	stosuje w złożonych przypadkach twierdzenie Pitagorasa do obliczania obwodów i pól prostokątów
2.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem twierdzenia Pitagorasa
3.	stosuje twierdzenie Pitagorasa do rozwiązywania zadań o podwyższonym stopniu trudności dotyczących czworokątów
4.	wyprowadza poznane wzory
5.	stosuje poznane wzory do rozwiązywania zadań tekstowych o podwyższonym stopniu trudności

6.	stosuje własności trójkątów o kątach 45° , 45° , 90° lub 30° , 60° , 90° do rozwiązywania zadań tekstowych o podwyższonym stopniu trudności
----	---

ROZDZIAŁ VII – UKŁAD WSPÓLRZĘDNYCH

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą**, jeśli:

1.	odtwarza figury narysowane na kartce w kratkę
2.	rysuje proste równoległe w różnych położeniach na kartce w kratkę
3.	rysuje w różnych położeniach proste prostopadłe
4.	rysuje prostokątny układ współrzędnych
5.	odczytuje współrzędne punktów zaznaczonych w układzie współrzędnych
6.	zaznacza punkty w układzie współrzędnych
7.	dla danych punktów kratowych A i B znajduje inne punkty kratowe należące do prostej AB

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczną**, jeśli:

1.	odtwarza figury narysowane na kartce w kratkę
2.	rysuje proste równoległe w różnych położeniach na kartce w kratkę
3.	rysuje w różnych położeniach proste prostopadłe
4.	rysuje prostokątny układ współrzędnych
5.	odczytuje współrzędne punktów zaznaczonych w układzie współrzędnych
6.	zaznacza punkty w układzie współrzędnych
7.	dla danych punktów kratowych A i B znajduje inne punkty kratowe należące do prostej AB
1	dokonuje podziału wielokątów na mniejsze wielokąty, aby obliczyć ich pole
2	oblicza długość narysowanego odcinka, którego końce są danymi punktami kratowymi w układzie współrzędnych
3	wykonuje proste obliczenia dotyczące pól wielokątów, mając dane współrzędne ich wierzchołków
4	rozpoznaje w układzie współrzędnych równe odcinki
5	rozpoznaje w układzie współrzędnych odcinki równoległe i prostopadłe
6	znajduje środek odcinka, którego końce mają dane współrzędne (całkowite lub wymierne)

7	oblicza długość odcinka, którego końce są danymi punktami kratowymi w układzie współrzędnych
---	--

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą**, jeśli:

1.	odtwarza figury narysowane na kartce w kratkę
2.	rysuje proste równoległe w różnych położeniach na kartce w kratkę
3.	rysuje w różnych położeniach proste prostopadłe
4.	rysuje prostokątny układ współrzędnych
5.	odczytuje współrzędne punktów zaznaczonych w układzie współrzędnych
6.	zaznacza punkty w układzie współrzędnych
7.	dla danych punktów kratowych A i B znajduje inne punkty kratowe należące do prostej AB
1	dokonuje podziału wielokątów na mniejsze wielokąty, aby obliczyć ich pole
2	oblicza długość narysowanego odcinka, którego końce są danymi punktami kratowymi w układzie współrzędnych
3	wykonuje proste obliczenia dotyczące pól wielokątów, mając dane współrzędne ich wierzchołków
4	rozpoznaje w układzie współrzędnych równe odcinki
5	rozpoznaje w układzie współrzędnych odcinki równoległe i prostopadłe
6	znajduje środek odcinka, którego końce mają dane współrzędne (całkowite lub wymierne)
7	oblicza długość odcinka, którego końce są danymi punktami kratowymi w układzie współrzędnych
1.	rysuje figury na kartce w kratkę zgodnie z instrukcją
2.	uzupełnia wielokąty do większych wielokątów, aby obliczyć pole
3.	rysuje w układzie współrzędnych figury o podanych współrzędnych wierzchołków

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	odtwarza figury narysowane na kartce w kratkę
2.	rysuje proste równoległe w różnych położeniach na kartce w kratkę
3.	rysuje w różnych położeniach proste prostopadłe

4.	rysuje prostokątny układ współrzędnych
5.	odczytuje współrzędne punktów zaznaczonych w układzie współrzędnych
6.	zaznacza punkty w układzie współrzędnych
7.	dla danych punktów kratowych A i B znajduje inne punkty kratowe należące do prostej AB
1	dokonuje podziału wielokątów na mniejsze wielokąty, aby obliczyć ich pole
2	oblicza długość narysowanego odcinka, którego końce są danymi punktami kratowymi w układzie współrzędnych
3	wykonuje proste obliczenia dotyczące pól wielokątów, mając dane współrzędne ich wierzchołków
4	rozpoznaje w układzie współrzędnych równe odcinki
5	rozpoznaje w układzie współrzędnych odcinki równoległe i prostopadłe
6	znajduje środek odcinka, którego końce mają dane współrzędne (całkowite lub wymierne)
7	oblicza długość odcinka, którego końce są danymi punktami kratowymi w układzie współrzędnych
1.	rysuje figury na kartce w kratkę zgodnie z instrukcją
2.	uzupełnia wielokąty do większych wielokątów, aby obliczyć pole
3.	rysuje w układzie współrzędnych figury o podanych współrzędnych wierzchołków
1.	w złożonych przypadkach oblicza pola wielokątów, mając dane współrzędne ich wierzchołków
2.	znajduje współrzędne drugiego końca odcinka, gdy dane są jeden koniec i środek

Wymagania edukacyjne z matematyki w klasie 8

ROZDZIAŁ I. STATYSTYKA I PRAWDOPODOBIENSTWO

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

1.	odczytuje dane przedstawione w tekstach, tabelach i na diagramach
2.	interpretuje dane przedstawione w tekstach, tabelach, na diagramach i prostych wykresach
3.	odczytuje wartości z wykresu, w szczególności wartość największą i najmniejszą
4.	oblicza średnią arytmetyczną zestawu liczb
5.	oblicza średnią arytmetyczną w prostej sytuacji zadaniowej
6.	planuje sposób zbierania danych
7.	zapisuje i porządkuje dane (np. wyniki ankiety)
8.	opracowuje dane, np. wyniki ankiety
9.	porównuje wartości przedstawione na wykresie liniowym lub diagramie słupkowym, zwłaszcza w sytuacji, gdy oś pionowa nie zaczyna się od zera
10.	ocenia poprawność wnioskowania w przykładach typu: „ponieważ każdy, kto spowodował wypadek, mył ręce, to znaczy, że mycie rąk jest przyczyną wypadków”
11.	przeprowadza proste doświadczenia losowe
12.	oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w prostych doświadczeniach losowych.

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	odczytuje dane przedstawione w tekstach, tabelach i na diagramach
2.	interpretuje dane przedstawione w tekstach, tabelach, na diagramach i prostych wykresach
3.	odczytuje wartości z wykresu, w szczególności wartość największą i najmniejszą
4.	oblicza średnią arytmetyczną zestawu liczb
5.	oblicza średnią arytmetyczną w prostej sytuacji zadaniowej
6.	planuje sposób zbierania danych
7.	zapisuje i porządkuje dane (np. wyniki ankiety)

8.	opracowuje dane, np. wyniki ankiety
9.	porównuje wartości przedstawione na wykresie liniowym lub diagramie słupkowym, zwłaszcza w sytuacji, gdy oś pionowa nie zaczyna się od zera
10.	ocenia poprawność wnioskowania w przykładach typu: „ponieważ każdy, kto spowodował wypadek, mył ręce, to znaczy, że mycie rąk jest przyczyną wypadków”
11.	przeprowadza proste doświadczenia losowe
12.	oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w prostych doświadczeniach losowych.

1.	interpretuje dane przedstawione na nietypowych wykresach
2.	tworzy tabele, diagramy, wykresy
3.	opisuje przedstawione w tekstach, tabelach, na diagramach i wykresach zjawiska, określając przebieg zmiany wartości danych
4.	oblicza średnią arytmetyczną w nietypowej sytuacji
5.	porządkuje dane i oblicza medianę
6.	korzystając z danych przedstawionych w tabeli lub na diagramie, oblicza średnią arytmetyczną i medianę
7.	rozwiązuje trudniejsze zadania na temat średniej arytmetycznej
8.	dobiera sposoby prezentacji wyników (np. ankiety)
9.	interpretuje wyniki zadania pod względem wpływu zmiany danych na wynik
10.	ocenia, czy wybrana postać diagramu i wykresu jest dostatecznie czytelna i nie będzie wprowadzać w błąd
11.	tworząc diagramy słupkowe, grupuje dane w przedziały o jednakowej szerokości
12.	stosuje w obliczeniach prawdopodobieństwa wiadomości z innych działów matematyki (np. liczba oczek będąca liczbą pierwszą)
13.	oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń określonych przez kilka warunków
14.	rozwiązuje bardziej złożone zadania dotyczące prostych doświadczeń losowych

ROZDZIAŁ II. WYRAŻENIA ALGEBRAICZNE I RÓWNANIA

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

1.	zapisuje wyniki działań w postaci wyrażeń algebraicznych jednej lub kilku zmiennych (w najprostszycy przypadkach)
2.	oblicza wartości liczbowe wyrażeń algebraicznych
3.	zapisuje zależności przedstawione w zadaniach w postaci wyrażeń algebraicznych jednej lub kilku zmiennych
4.	rozpoznaje i porządkuje jednomiany
5.	wyodrębnia jednomiany z sumy algebraicznej
6.	redukuje wyrazy podobne
7.	mnoży sumę algebraiczną przez jednomian
8.	mnoży dwumian przez dwumian
9.	przedstawia iloczyn w najprostszej postaci
10.	wyprowadza proste wzory na pole i obwód figury na podstawie rysunku
11.	rozwiązuje proste równania liniowe
12.	sprawdza, czy podana liczba jest rozwiązaniem równania
13.	rozwiązuje proste równania liniowe wymagające mnożenia sum algebraicznych i redukcji wyrazów podobnych
14.	rozwiązuje proste zadania tekstowe (także dotyczące procentów) za pomocą równań liniowych
15.	przekształca proste wzory geometryczne i fizyczne

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	zapisuje wyniki działań w postaci wyrażeń algebraicznych jednej lub kilku zmiennych (w najprostszycy przypadkach)
2.	oblicza wartości liczbowe wyrażeń algebraicznych
3.	zapisuje zależności przedstawione w zadaniach w postaci wyrażeń algebraicznych jednej lub kilku zmiennych
4.	rozpoznaje i porządkuje jednomiany

5.	wyodrębnia jednomiany z sumy algebraicznej
6.	redukuje wyrazy podobne
7.	mnoży sumę algebraiczną przez jednomian
8.	mnoży dwumian przez dwumian
9.	przedstawia iloczyn w najprostszej postaci
10.	wyprowadza proste wzory na pole i obwód figury na podstawie rysunku
11.	rozwiązuje proste równania liniowe
12.	sprawdza, czy podana liczba jest rozwiązaniem równania
13.	rozwiązuje proste równania liniowe wymagające mnożenia sum algebraicznych i redukcji wyrazów podobnych
14.	rozwiązuje proste zadania tekstowe (także dotyczące procentów) za pomocą równań liniowych
15.	przekształca proste wzory geometryczne i fizyczne

1.	zapisuje wyniki w postaci wyrażeń algebraicznych jednej lub kilku zmiennych (w bardziej skomplikowanych przypadkach)
2.	zapisuje zależności przedstawione w zadaniach w postaci wyrażeń algebraicznych jednej lub kilku zmiennych (w bardziej skomplikowanych przypadkach)
3.	stosuje zasady mnożenia dwumianu przez dwumian w wyrażeniach arytmetycznych zawierających pierwiastki
4.	wyprowadza trudniejsze wzory na pole, obwód figury i objętość bryły na podstawie rysunku
5.	zapisuje rozwiązania trudniejszych zadań w postaci wyrażeń algebraicznych
6.	mnoży trzy czynniki będące dwumianami lub trójmianami
7.	rozwiązuje skomplikowane równania liniowe
8.	rozwiązuje skomplikowane równania liniowe wymagające mnożenia sum algebraicznych i redukcji wyrazów podobnych oraz zawierających ułamki
9.	rozwiązuje równania liniowe, które po przekształceniach sprowadzają się do równań liniowych
10.	rozwiązuje trudniejsze zadania tekstowe (także dotyczące procentów) za pomocą równań

	liniowych
11.	przekształca skomplikowane wzory geometryczne i fizyczne

ROZDZIAŁ III. FIGURY NA PŁASZCZYŹNIE

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

1.	stosuje pojęcia kątów: prostych, ostrych i rozwartych (w prostych zadaniach)
2.	stosuje pojęcia kątów przyległych i wierzchołkowych, a także korzysta z ich własności (w prostych zadaniach)
3.	stosuje twierdzenie o sumie kątów wewnętrznych trójkąta (w prostych zadaniach)
4.	w trójkącie równoramiennym przy danym kącie wyznacza miary pozostałych kątów
5.	korzysta z własności prostych równoległych, zwłaszcza stosuje równość kątów odpowiadających i naprzemianległych (w prostych zadaniach)
6.	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem własności kątów: przyległych, odpowiadających, wierzchołkowych i naprzemianległych
7.	rozwiązuje zadania dotyczące miar kątów z wykorzystaniem równań liniowych
8.	wskazuje założenie i tezę w twierdzeniu sformułowanym w formie „jeżeli..., to...”
9.	odróżnia przykład od dowodu
10.	sprawdza, czy istnieje trójkąt o danych bokach
11.	na podstawie odległości między punktami ocenia, czy leżą one na jednej prostej

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	stosuje pojęcia kątów: prostych, ostrych i rozwartych (w prostych zadaniach)
2.	stosuje pojęcia kątów przyległych i wierzchołkowych, a także korzysta z ich własności (w prostych zadaniach)
3.	stosuje twierdzenie o sumie kątów wewnętrznych trójkąta (w prostych zadaniach)
4.	w trójkącie równoramiennym przy danym kącie wyznacza miary pozostałych kątów

5.	korzysta z własności prostych równoległych, zwłaszcza stosuje równość kątów odpowiadających i naprzemianległych (w prostych zadaniach)
6.	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem własności kątów: przyległych, odpowiadających, wierzchołkowych i naprzemianległych
7.	rozwiązuje zadania dotyczące miar kątów z wykorzystaniem równań liniowych
8.	wskazuje założenie i tezę w twierdzeniu sformułowanym w formie „jeżeli..., to...”
9.	odróżnia przykład od dowodu
10.	sprawdza, czy istnieje trójkąt o danych bokach
11.	na podstawie odległości między punktami ocenia, czy leżą one na jednej prostej

1.	rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem własności kątów: przyległych, odpowiadających, wierzchołkowych i naprzemianległych
2.	oblicza kąty trójkąta w nietypowych sytuacjach
3.	rozwiązuje zadania dotyczące miar kątów, w których wynik ma postać wyrażenia algebraicznego
4.	rozdziela założenie i tezę w twierdzeniu sformułowanym w dowolny sposób
5.	przeprowadza proste dowody geometryczne z wykorzystaniem miar kątów
6.	uzasadnia nieprawdziwość hipotezy, podając kontrprzykład
7.	przy danych długościach dwóch boków trójkąta określa zakres możliwych długości trzeciego boku

ROZDZIAŁ IV. WIELOKĄTY

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

1.	rozdziela figury przystające
2.	rozwiązuje proste zadania związane z przystawaniem wielokątów
3.	stosuje cechy przystawania trójkątów do sprawdzania, czy dane trójkąty są przystające
4.	odróżnia definicję od twierdzenia
5.	analizuje dowody prostych twierdzeń
6.	wybiera uzasadnienie zdania spośród kilku podanych możliwości
7.	rozpoznaje wielokąty foremne
8.	oblicza miary kątów wewnętrznych wielokąta foremnego
9.	rozwiązuje proste zadania, wykorzystując podział sześciokąta foremnego na trójkąty równoboczne

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	rozdziela figury przystające
2.	rozwiązuje proste zadania związane z przystawaniem wielokątów
3.	stosuje cechy przystawania trójkątów do sprawdzania, czy dane trójkąty są przystające
4.	odróżnia definicję od twierdzenia
5.	analizuje dowody prostych twierdzeń
6.	wybiera uzasadnienie zdania spośród kilku podanych możliwości
7.	rozpoznaje wielokąty foremne
8.	oblicza miary kątów wewnętrznych wielokąta foremnego
9.	rozwiązuje proste zadania, wykorzystując podział sześciokąta foremnego na trójkąty równoboczne

1.	uzasadnia przystawanie lub brak przystawania figur (w trudniejszych przypadkach)
2.	ocenia przystawanie trójkątów (w bardziej skomplikowanych zadaniach)
3.	przeprowadza dowody, w których z uzasadnionego przez siebie przystawania trójkątów wyprowadza dalsze wnioski
4.	rysuje wielokąty foremne za pomocą cyrkla i kątomierza
5.	rozwiązuje trudniejsze zadania, wykorzystując własności wielokątów foremnych

ROZDZIAŁ V. GEOMETRIA PRZESTRZENNA

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

1.	rozpoznaje graniastosłupy i ostrosłupy
2.	wskazuje liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian w graniastosłupach i ostrosłupach
3.	wskazuje krawędzie i ściany równoległe w graniastosłupach
4.	rozdzieli graniastosłupy proste i pochyłe
5.	rozpoznaje graniastosłupy prawidłowe
6.	rozpoznaje ostrosłupy prawidłowe, czworościan i czworościan foremny
7.	wskazuje spodek wysokości ostrosłupa
8.	rozpoznaje ostrosłupy proste i prawidłowe
9.	rozwiązuje proste zadania dotyczące graniastosłupów i ostrosłupów
10.	odróżnia przekątną graniastosłupa od przekątnej podstawy i przekątnej ściany bocznej
11.	oblicza długość przekątnej ściany graniastosłupa
12.	oblicza objętość graniastosłupa o danym polu podstawy i danej wysokości
13.	oblicza objętość graniastosłupa prawidłowego
14.	zamienia jednostki objętości, wykorzystując zamianę jednostek długości
15.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem objętości i odpowiednich jednostek
16.	rysuje co najmniej jedną siatkę danego graniastosłupa
17.	oblicza pole powierzchni graniastosłupa przy danej wysokości i danym polu podstawy

18.	oblicza pole powierzchni graniastosłupa na podstawie danych opisanych na siatce
19.	oblicza wysokość ostrosłupa (w prostych przypadkach)
20.	odczytuje dane z rysunku rzutu ostrosłupa
21.	rozwiązuje proste zadania tekstowe na obliczanie odcinków w ostrosłupach
22.	oblicza objętość ostrosłupa o danym polu podstawy i danej wysokości
23.	oblicza objętość ostrosłupa prawidłowego
24.	zamienia jednostki objętości
25.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem objętości i odpowiednich jednostek
26.	rysuje co najmniej jedną siatkę danego ostrosłupa
27.	oblicza pole powierzchni ostrosłupa przy danej wysokości i danym polu podstawy
28.	oblicza pole powierzchni ostrosłupa na podstawie danych opisanych na siatce
29.	oblicza objętość i pole powierzchni brył powstałych z połączenia graniastosłupów i ostrosłupów (w prostych przypadkach)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	rozpoznaje graniastosłupy i ostrosłupy
2.	wskazuje liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian w graniastosłupach i ostrosłupach
3.	wskazuje krawędzie i ściany równoległe w graniastosłupach
4.	rozdziela graniastosłupy proste i pochyłe
5.	rozpoznaje graniastosłupy prawidłowe
6.	rozpoznaje ostrosłupy prawidłowe, czworoscian i czworoscian foremny
7.	wskazuje spodek wysokości ostrosłupa
8.	rozpoznaje ostrosłupy proste i prawidłowe
9.	rozwiązuje proste zadania dotyczące graniastosłupów i ostrosłupów
10.	odróżnia przekątną graniastosłupa od przekątnej podstawy i przekątnej ściany bocznej
11.	oblicza długość przekątnej ściany graniastosłupa
12.	oblicza objętość graniastosłupa o danym polu podstawy i danej wysokości

13.	oblicza objętość graniastosłupa prawidłowego
14.	zamienia jednostki objętości, wykorzystując zamianę jednostek długości
15.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem objętości i odpowiednich jednostek
16.	rysuje co najmniej jedną siatkę danego graniastosłupa
17.	oblicza pole powierzchni graniastosłupa przy danej wysokości i danym polu podstawy
18.	oblicza pole powierzchni graniastosłupa na podstawie danych opisanych na siatce
19.	oblicza wysokość ostrosłupa (w prostych przypadkach)
20.	odczytuje dane z rysunku rzutu ostrosłupa
21.	rozwiązuje proste zadania tekstowe na obliczanie odcinków w ostrosłupach
22.	oblicza objętość ostrosłupa o danym polu podstawy i danej wysokości
23.	oblicza objętość ostrosłupa prawidłowego
24.	zamienia jednostki objętości
25.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem objętości i odpowiednich jednostek
26.	rysuje co najmniej jedną siatkę danego ostrosłupa
27.	oblicza pole powierzchni ostrosłupa przy danej wysokości i danym polu podstawy
28.	oblicza pole powierzchni ostrosłupa na podstawie danych opisanych na siatce
29.	oblicza objętość i pole powierzchni brył powstałych z połączenia graniastosłupów i ostrosłupów (w prostych przypadkach)

1.	rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące graniastosłupów i ostrosłupów
2.	rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności związane z przekątnymi graniastosłupa
3.	oblicza długość przekątnej graniastosłupa
4.	przedstawia objętość graniastosłupa w postaci wyrażenia algebraicznego
5.	rozwiązuje wieloetapowe zadania tekstowe z wykorzystaniem objętości i odpowiednich jednostek
6.	posługuje się różnymi siatkami graniastosłupów, porównuje różne siatki tej samej bryły

7.	rozwiązuje wieloetapowe zadania tekstowe na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa, także w sytuacjach praktycznych
8.	rozwiązuje wieloetapowe zadania tekstowe na obliczanie odcinków w ostrosłupach
9.	wyznacza objętość ostrosłupa w nietypowych przypadkach
10.	rozwiązuje wieloetapowe zadania tekstowe z wykorzystaniem objętości i odpowiednich jednostek
11.	posługuje się różnymi siatkami ostrosłupów, porównuje różne siatki tej samej bryły
12.	rozwiązuje wieloetapowe zadania tekstowe na obliczanie pola powierzchni ostrosłupa, także w sytuacjach praktycznych
13.	przedstawia pole ostrosłupa w postaci wyrażenia algebraicznego
14.	projektuje nietypowe siatki ostrosłupa
15.	oblicza w złożonych przypadkach objętości nietypowych brył
16.	oblicza pola powierzchni nietypowych brył (w złożonych przypadkach)
17.	oblicza pole powierzchni i objętość bryły platońskiej
18.	rozwiązuje wieloetapowe zadania tekstowe na obliczanie pola powierzchni ostrosłupa i graniastosłupa, także w sytuacjach praktycznych

ROZDZIAŁ VI. POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI ZE SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

1.	zapisuje i odczytuje liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim (w zakresie do 3000)
2.	rozdziela liczby przeciwne i odwrotne
3.	oblicza odległość między dwiema liczbami na osi liczbowej
4.	zamienia ułamek zwykły na ułamek dziesiętny okresowy
5.	zaokrągla ułamki dziesiętne
6.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem cech podzielności
7.	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone
8.	rozkłada liczby naturalne na czynniki pierwsze

9.	wykonuje działania na ułamkach zwykłych i dziesiętnych
10.	oblicza wartość bezwzględną
11.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych wymagających stosowania kilku działań arytmetycznych na liczbach wymiernych
12.	rozwiązuje proste zadania na obliczenia zegarowe
13.	rozwiązuje proste zadania na obliczenia kalendarzowe
14.	odróżnia lata przestępne od lat zwykłych
15.	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem skali
16.	rozwiązuje proste zadania na obliczanie drogi, prędkości i czasu
17.	rozwiązuje proste zadania na obliczenia pieniężne
18.	w prostej sytuacji zadaniowej: oblicza procent danej liczby; ustala, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba; ustala liczbę na podstawie danego jej procentu
19.	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem zmniejszania i zwiększania danej liczby o dany procent
20.	odczytuje dane przedstawione za pomocą tabel, diagramów procentowych słupkowych i kołowych
21.	oblicza wartości potęg liczb wymiernych
22.	upraszcza wyrażenia, korzystając z praw działań na potęgach
23.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem notacji wykładniczej
24.	oblicza pierwiastki kwadratowe i sześciennie
25.	upraszcza wyrażenia, korzystając z praw działań na pierwiastkach
26.	włącza liczby pod znak pierwiastka
27.	wyłącza liczby spod znaku pierwiastka
28.	redukuje wyrazy podobne
29.	przekształca proste wyrażenia algebraiczne, doprowadzając je do postaci najprostszej
30.	oblicza wartość prostych wyrażeń algebraicznych
31.	zapisuje treść prostych zadań w postaci wyrażeń algebraicznych
32.	sprawdza, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania

33.	rozwiązuje proste równania
34.	rozwiązuje proste zadania tekstowe za pomocą równań, w tym z obliczeniami procentowymi
35.	ocenia, czy wielkości są wprost proporcjonalne
36.	wyznacza wartość przyjmowaną przez wielkość wprost proporcjonalną w przypadku konkretnej zależności proporcjonalnej
37.	stosuje podział proporcjonalny (w prostych przypadkach)
38.	przekształca proste wzory, aby wyznaczyć daną wielkość
39.	oblicza obwód wielokąta o danych długościach boków
40.	rozwiązuje zadania tekstowe na obliczanie pola: trójkąta, kwadratu, prostokąta, rombu, równoległoboku, trapezu, także w sytuacjach praktycznych
41.	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem twierdzenia Pitagorasa
42.	oblicza w układzie współrzędnych pola figur w przypadkach, gdy długości odcinków można odczytać bezpośrednio z kratki
43.	znajduje środek odcinka w układzie współrzędnych
44.	oblicza długość odcinka w układzie współrzędnych
45.	zaznacza na osi liczbowej zbiory liczb spełniających warunek
46.	oblicza miary kątów wierzchołkowych, przyległych i naprzemianległych
47.	oblicza miary kątów wewnętrznych wielokąta
48.	rozwiązuje zadania z wykorzystaniem własności wielokątów foremnych
49.	rozpoznaje siatki graniastosłupów i ostrosłupów
50.	rozwiązuje zadania tekstowe związane z liczebnością wierzchołków, krawędzi i ścian graniastosłupa
51.	oblicza objętość graniastosłupów
52.	stosuje jednostki objętości
53.	rozwiązuje zadania tekstowe na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa i ostrosłupa
54.	oblicza średnią arytmetyczną
55.	odczytuje dane z tabeli, wykresu, diagramu słupkowego i kołowego
56.	oblicza prawdopodobieństwo zdarzenia w prostych przypadkach

57.	określa zdarzenia: pewne, możliwe i niemożliwe
58.	stwierdza, że zadania można rozwiązać wieloma różnymi sposobami
59.	opisuje sposoby rozpoczęcia rozwiązywania zadania (np. sporządzenie rysunku, tabeli, wypisanie danych, wprowadzenie niewiadomej) i stosuje je nawet wtedy, gdy nie jest pewien, czy potrafi rozwiązać zadanie do końca
60.	planuje rozwiązanie złożonego zadania

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	zapisuje i odczytuje liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim (w zakresie do 3000)
2.	rozdziela liczby przeciwne i odwrotne
3.	oblicza odległość między dwiema liczbami na osi liczbowej
4.	zamienia ułamek zwykły na ułamek dziesiętny okresowy
5.	zaokrągla ułamki dziesiętne
6.	rozwiązuje zadania tekstowe z wykorzystaniem cech podzielności
7.	rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone
8.	rozkłada liczby naturalne na czynniki pierwsze
9.	wykonuje działania na ułamkach zwykłych i dziesiętnych
10.	oblicza wartość bezwzględną
11.	oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych wymagających stosowania kilku działań arytmetycznych na liczbach wymiernych
12.	rozwiązuje proste zadania na obliczenia zegarowe
13.	rozwiązuje proste zadania na obliczenia kalendarzowe
14.	odróżnia lata przestępne od lat zwykłych
15.	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem skali
16.	rozwiązuje proste zadania na obliczanie drogi, prędkości i czasu
17.	rozwiązuje proste zadania na obliczenia pieniężne
18.	w prostej sytuacji zadaniowej: oblicza procent danej liczby; ustala, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba; ustala liczbę na podstawie danego jej procentu

19.	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem zmniejszania i zwiększania danej liczby o dany procent
20.	odczytuje dane przedstawione za pomocą tabel, diagramów procentowych słupkowych i kołowych
21.	oblicza wartości potęg liczb wymiernych
22.	upraszcza wyrażenia, korzystając z praw działań na potęgach
23.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem notacji wykładniczej
24.	oblicza pierwiastki kwadratowe i sześciennie
25.	upraszcza wyrażenia, korzystając z praw działań na pierwiastkach
26.	włącza liczby pod znak pierwiastka
27.	wyłącza liczby spod znaku pierwiastka
28.	redukuje wyrazy podobne
29.	przekształca proste wyrażenia algebraiczne, doprowadzając je do postaci najprostszej
30.	oblicza wartość prostych wyrażeń algebraicznych
31.	zapisuje treść prostych zadań w postaci wyrażeń algebraicznych
32.	sprawdza, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania
33.	rozwiązuje proste równania
34.	rozwiązuje proste zadania tekstowe za pomocą równań, w tym z obliczeniami procentowymi
35.	ocenia, czy wielkości są wprost proporcjonalne
36.	wyznacza wartość przyjmowaną przez wielkość wprost proporcjonalną w przypadku konkretnej zależności proporcjonalnej
37.	stosuje podział proporcjonalny (w prostych przypadkach)
38.	przekształca proste wzory, aby wyznaczyć daną wielkość
39.	oblicza obwód wielokąta o danych długościach boków
40.	rozwiązuje zadania tekstowe na obliczanie pola: trójkąta, kwadratu, prostokąta, rombu, równoległoboku, trapezu, także w sytuacjach praktycznych
41.	rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem twierdzenia Pitagorasa
42.	oblicza w układzie współrzędnych pola figur w przypadkach, gdy długości odcinków można

	odczytać bezpośrednio z kratki
43.	znajduje środek odcinka w układzie współrzędnych
44.	oblicza długość odcinka w układzie współrzędnych
45.	zaznacza na osi liczbowej zbiory liczb spełniających warunek
46.	oblicza miary kątów wierzchołkowych, przyległych i naprzemianległych
47.	oblicza miary kątów wewnętrznych wielokąta
48.	rozwiązuje zadania z wykorzystaniem własności wielokątów foremnych
49.	rozpoznaje siatki graniastosłupów i ostrosłupów
50.	rozwiązuje zadania tekstowe związane z liczebnością wierzchołków, krawędzi i ścian graniastosłupa
51.	oblicza objętość graniastosłupów
52.	stosuje jednostki objętości
53.	rozwiązuje zadania tekstowe na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa i ostrosłupa
54.	oblicza średnią arytmetyczną
55.	odczytuje dane z tabeli, wykresu, diagramu słupkowego i kołowego
56.	oblicza prawdopodobieństwo zdarzenia w prostych przypadkach
57.	określa zdarzenia: pewne, możliwe i niemożliwe
58.	stwierdza, że zadania można rozwiązać wieloma różnymi sposobami
59.	opisuje sposoby rozpoczęcia rozwiązania zadania (np. sporządzenie rysunku, tabeli, wypisanie danych, wprowadzenie niewiadomej) i stosuje je nawet wtedy, gdy nie jest pewien, czy potrafi rozwiązać zadanie do końca
60.	planuje rozwiązanie złożonego zadania

1.	rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności dotyczące liczb zapisanych w systemie rzymskim
2.	zaznacza na osi liczbowej liczby spełniające podane warunki
3.	porównuje liczby wymierne zapisane w różnych postaciach
4.	wyznacza cyfrę znajdującą się na podanym miejscu po przecinku w rozwinięciu dziesiętnym

	liczby
5.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem cech podzielności
6.	rozwiązuje wieloetapowe zadania z wykorzystaniem lat przestępnych i zwykłych
7.	rozwiązuje skomplikowane zadania z wykorzystaniem skali
8.	rozwiązuje wieloetapowe zadania na obliczenia pieniężne
9.	rozwiązuje wieloetapowe zadania na obliczanie drogi, prędkości i czasu
10.	stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym (np. stężenia)
11.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności, również w przypadkach wielokrotnych podwyżek lub obniżek danej wielkości, także z wykorzystaniem wyrażeń algebraicznych
12.	stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym (np. podatek VAT)
13.	interpretuje dane przedstawione za pomocą tabel, diagramów słupkowych i kołowych
14.	wykonuje wieloetapowe działania na potęgach
15.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem notacji wykładniczej
16.	oblicza przybliżone wartości pierwiastka
17.	stosuje własności pierwiastków (w trudniejszych zadaniach)
18.	włącza liczby pod znak pierwiastka (w skomplikowanej sytuacji zadaniowej)
19.	wyłącza liczby spod znaku pierwiastka (w skomplikowanej sytuacji zadaniowej)
20.	porównuje wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki z daną liczbą wymierną
21.	przekształca skomplikowane wyrażenia algebraiczne, doprowadzając je do postaci najprostszej
22.	zapisuje treść wieloetapowych zadań w postaci wyrażeń algebraicznych
23.	rozwiązuje równania, które po prostych przekształceniach wyrażeń algebraicznych sprowadzają się do równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą
24.	rozwiązuje wieloetapowe zadania tekstowe za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną

	niewiadomą, w tym z obliczeniami procentowymi
25.	przekształca wzory, aby wyznaczyć daną wielkość
26.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem podziału proporcjonalnego
27.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności na obliczanie pól trójkątów i czworokątów, także w sytuacjach praktycznych
28.	rozwiązuje wieloetapowe zadania z wykorzystaniem twierdzenia Pitagorasa
29.	oblicza współrzędne końca odcinka w układzie współrzędnych na podstawie współrzędnych środka i drugiego końca
30.	oblicza pola figur w układzie współrzędnych, dzieląc figury na części i uzupełniając je
31.	uzasadnia przystawanie trójkątów
32.	uzasadnia równość pól trójkątów
33.	przeprowadza proste dowody z wykorzystaniem miar kątów i przystawania trójkątów
34.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności z wykorzystaniem objętości
35.	rozwiązuje zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności w sytuacjach praktycznych
36.	rozwiązuje złożone zadania dotyczące średniej arytmetycznej
37.	oblicza średnią arytmetyczną na podstawie diagramu
38.	oblicza prawdopodobieństwo zdarzenia w skomplikowanych zadaniach
39.	przedstawia dane na diagramie słupkowym
40.	interpretuje dane przedstawione na wykresie
41.	odpowiada na pytania na podstawie wykresu
42.	znajduje różne rozwiązania tego samego zadania

ROZDZIAŁ VII. KOŁA I OKRĘGI. SYMETRIE

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

1.	rozwiązuje proste zadania na obliczanie długości okręgu
----	---

2.	rozwiązuje proste zadania na obliczanie promienia i średnicy okręgu
3.	oblicza wartość wyrażeń zawierających liczbę π
4.	oblicza pole koła (w prostych przypadkach)
5.	oblicza promień koła przy danym polu (w prostych przypadkach)
6.	oblicza obwód koła przy danym polu (w prostych przypadkach)
7.	podaje przybliżoną wartość odpowiedzi w zadaniach tekstowych
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem długości okręgu i pola koła
9.	rozwiązuje proste zadania tekstowe na obliczanie pola pierścienia kołowego
10.	wskazuje osie symetrii figury
11.	rozpoznaje wielokąty osiowosymetryczne
12.	rozpoznaje wielokąty środkowosymetryczne
13.	wskazuje środek symetrii w wielokątach foremnych
14.	uzupełnia rysunek tak, aby nowa figura miała oś symetrii
15.	rozpoznaje symetralną odcinka
16.	rozwiązuje proste zadania, wykorzystując własności symetralnej
17.	rozpoznaje dwusieczną kąta

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	rozwiązuje proste zadania na obliczanie długości okręgu
2.	rozwiązuje proste zadania na obliczanie promienia i średnicy okręgu
3.	oblicza wartość wyrażeń zawierających liczbę π
4.	oblicza pole koła (w prostych przypadkach)
5.	oblicza promień koła przy danym polu (w prostych przypadkach)
6.	oblicza obwód koła przy danym polu (w prostych przypadkach)
7.	podaje przybliżoną wartość odpowiedzi w zadaniach tekstowych
8.	rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem długości okręgu i pola koła
9.	rozwiązuje proste zadania tekstowe na obliczanie pola pierścienia kołowego
10.	wskazuje osie symetrii figury
11.	rozpoznaje wielokąty osiowosymetryczne
12.	rozpoznaje wielokąty środkowosymetryczne
13.	wskazuje środek symetrii w wielokątach foremnych
14.	uzupełnia rysunek tak, aby nowa figura miała oś symetrii
15.	rozpoznaje symetralną odcinka
16.	rozwiązuje proste zadania, wykorzystując własności symetralnej
17.	rozpoznaje dwusieczną kąta

1.	rozwiązuje wieloetapowe zadania tekstowe na obliczanie długości okręgu
2.	rozwiązuje wieloetapowe zadania tekstowe na obliczanie długości okręgu w sytuacji praktycznej
3.	oblicza pole figury z uwzględnieniem pola koła
4.	korzysta z zależności między kwadratem a okręgiem opisanym na kwadracie
5.	rozwiązuje wieloetapowe zadania na obliczanie obwodu koła w sytuacjach praktycznych
6.	oblicza pole i obwód figury powstałej z kół o różnych promieniach
7.	oblicza pole pierścienia kołowego o danych średnicach

8.	rozwiązuje zadania tekstowe, w których zmieniają się pole i obwód koła
9.	znajduje punkt symetryczny do danego względem danej osi
10.	podaje liczbę osi symetrii figury
11.	uzupełnia rysunek tak, aby nowa figura miała środek symetrii
12.	rozwiązuje skomplikowane zadania z wykorzystaniem własności symetralnej
13.	rozwiązuje zadania z wykorzystaniem własności dwusiecznej kąta

ROZDZIAŁ VIII. RACHUNEK PRAWDOPODOBIENSTWA

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

1.	stosuje regułę mnożenia (w prostych przypadkach)
2.	prostą sytuację zadaniową ilustruje drzewkiem
3.	w prostej sytuacji zadaniowej bada, ile jest możliwości wyboru
4.	rozdziela sytuacje, w których stosuje się regułę dodawania albo regułę mnożenia
5.	stosuje reguły dodawania i mnożenia do zliczania par elementów w sytuacjach wymagających rozważenia np. trzech przypadków
6.	oblicza prawdopodobieństwo zdarzeń dla kilkakrotnego losowania, jeśli oczekiwanymi wynikami są para lub trójka np. liczb
7.	oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w prostych doświadczeniach polegających na losowaniu dwóch elementów
8.	wykonuje obliczenia bez wypisywania wszystkich możliwości
9.	rozdziela doświadczenia: losowanie bez zwracania i losowanie ze zwracaniem
10.	przeprowadza proste doświadczenia losowe polegające na rzucie monetą lub sześcienną kostką do gry, analizuje je i oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w prostych doświadczeniach losowych

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli:

1.	stosuje regułę mnożenia (w prostych przypadkach)
----	--

2.	prostą sytuację zadaniową ilustruje drzewkiem
3.	w prostej sytuacji zadaniowej bada, ile jest możliwości wyboru
4.	rozdziela sytuacje, w których stosuje się regułę dodawania albo regułę mnożenia
5.	stosuje reguły dodawania i mnożenia do zliczania par elementów w sytuacjach wymagających rozważenia np. trzech przypadków
6.	oblicza prawdopodobieństwo zdarzeń dla kilkakrotnego losowania, jeśli oczekiwanymi wynikami są para lub trójka np. liczb
7.	oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w prostych doświadczeniach polegających na losowaniu dwóch elementów
8.	wykonuje obliczenia bez wypisywania wszystkich możliwości
9.	rozdziela doświadczenia: losowanie bez zwracania i losowanie ze zwracaniem
10.	przeprowadza proste doświadczenia losowe polegające na rzucie monetą lub sześcienną kostką do gry, analizuje je i oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w prostych doświadczeniach losowych

1.	wieloetapową sytuację zadaniową ilustruje drzewkiem
2.	w sytuacji zadaniowej bada, ile jest możliwości wyboru
3.	rozwiązuje zadania nie trudniejsze niż: ile jest możliwych wyników losowania liczb dwucyfrowych o różnych cyfrach
4.	stosuje reguły dodawania i mnożenia do zliczania par elementów w sytuacjach wymagających rozważenia wielu przypadków
5.	oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w doświadczeniach polegających na rzucie dwiema kostkami lub losowaniu dwóch elementów ze zwracaniem
6.	wyznacza zbiory obiektów, analizuje je i ustala liczbę obiektów o danej własności (w skomplikowanych przypadkach)
7.	przeprowadza doświadczenia losowe polegające na rzucie kostką wielościenną lub losowaniu kuli spośród zestawu kul, analizuje je i oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w doświadczeniach losowych

Zasady oceniania obowiązujące na informatyce

1. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
2. Ocenie ucznia podlegają wszystkie formy aktywności ucznia, (prace klasowe, sprawdziany, odpowiedzi ustne, projekty oraz inne formy sprawdzania nabytej wiedzy, które są obowiązkowe).
3. Sprawdziany odbywają się zgodnie z rozkładem materiału podanego przez nauczyciela.
4. Jeżeli uczeń opuścił sprawdzian z przyczyn losowych, to musi go napisać w ciągu dwóch tygodni od dnia powrotu do szkoły. Termin ten zostaje ustalony przez nauczyciela.
5. Uczeń może poprawić ocenę ze sprawdzianu nie wyższą niż dostateczną, w ciągu dwóch tygodni od daty oddania. Ocenę taką może poprawić na dodatkowych zajęciach lub na lekcji, jeżeli pozwolą na to okoliczności. Uczeń który nie poprawił oceny ze sprawdzianu w wyznaczonym przez nauczyciela terminie, traci taką możliwość.
6. Brak zeszytu oraz książki oznacza nie przygotowanie ucznia do zajęć.
7. Uczniowie nieobecni na kartkówkach, piszą ją na zajęciach dodatkowych lub na lekcji, jeżeli pozwolą na to okoliczności, termin podaje nauczyciel.
8. Ocen z kartkówek, odpowiedzi ustnych, ćwiczeń praktycznych i prac dodatkowych nie poprawia się.
9. Nie ma możliwości poprawienia ocen na tydzień przed klasyfikacją.
10. Nie ocenia się uczniów do trzech dni po dłuższej, co najmniej tygodniowej usprawiedliwionej nieobecności w szkole.
11. Każdy uczeń ma prawo do zaliczenia mu dodatkowych prac wykonanych nadobowiązkowo podanych przez nauczyciela (projekty).
12. Dla prac pisemnych z punktowymi odpowiedziami wprowadza się kryteria procentowe:
 - 0 – 30 % niedostateczny
 - 31 % – 50 % dopuszczający
 - 51 % – 74 % dostateczny
 - 75 % – 90 % dobry
 - 91 % – 99 % bardzo dobry
 - 100 % - celujący
13. Formy oceniania:
 - sprawdziany – zapowiedziane przynajmniej tydzień przed datą sprawdzianu z określonej partii materiału (dowolna ilość tematów/jednostek lekcyjnych),

- kartkówki – nie muszą być wcześniej zapowiedziane. Obejmują maksymalnie trzy jednostki lekcyjne. Kartkówka może dotyczyć zagadnienia, które mogło być realizowane podczas od 1-3 ostatnich godzin lekcyjnych. W zależności od tematyki, kartkówki odbywają się z użyciem komputera lub w postaci pracy pisemnej bez użycia komputera,
- jeżeli nauczyciel zapowie wcześniej pisemną lub praktyczną formę sprawdzenia wiedzy, uczeń nie może zgłosić np. - nieprzygotowania.
- aktywność – praca na zajęciach lekcyjnych,
- dodatkowe prace – w postaci referatów lub wykonanych dokumentów w postaci elektronicznej,
- odpowiedzi ustne – ćwiczenia wykonane z użyciem komputera z ustnym wyjaśnieniem algorytmu postępowania, który doprowadziły ucznia do rozwiązania problemu,
- projekty – praca projektowa przygotowana w postaci elektronicznej.

14. Podstawą wystawienia oceny na koniec roku będzie średnia ocen.

15. Zależność oceny od średniej określa tabela poniżej:

Średnia Śr	$\bar{S}r < 1.74$	$1.75 < \bar{S}r < 2.74$	$2.75 < \bar{S}r < 3.74$	$3.75 < \bar{S}r < 4.74$	$4.75 < \bar{S}r < 5.4$	$5.5 < \bar{S}r < 6.0$
Ocena	1	2	3	4	5	6

16. Nieprzygotowanie do lekcji:

- np. - nieprzygotowanie do lekcji, zgłoszone na początku lekcji (2 razy w półroczu).

17. Dla uczniów z dysleksją lub innymi dysfunkcjami, potwierdzonymi pisemnie przez PPP poziom wymagań będzie odpowiednio dopasowany.

18. Uczniowie aktywnie uczestniczą w lekcjach, nie przeszkadzają kolegom i nauczycielowi w trakcie zajęć dydaktycznych oraz przestrzegają zasad bezpieczeństwa.

19. Podstawą do wystawienia oceny półrocznej oraz oceny końcoworocznej z informatyki jest średnia ważona ocen, otrzymanych w ciągu całego półrocza, obliczana z wzoru:

$$S_w = \frac{o_1 \cdot w_1 + o_2 \cdot w_2 + \dots + o_n \cdot w_n}{w_1 + w_2 + \dots + w_n}$$

Gdzie:

S_w – średnia ważona

o_1, o_2, \dots, o_n – oceny

w_1, w_2, \dots, w_n – wagi ocen

Ocenie podlegają następujące formy aktywności ucznia, którym przyporządkowane są następujące wagi:

Forma aktywności	Waga
I, II, III miejsce lub wyróżnienie w konkursie co najmniej miejskim	4
Ocena za I półrocze wpisywana na II półrocze	4
Sprawdzian	3
Praca przy komputerze	2
Kartkówka	2
Odpowiedz ustna	2
Aktywność, praca na lekcji, ćwiczenia praktyczne	1
Praca domowa	1

Wymagania na poszczególne oceny z informatyki w klasie 4

1. Wymagania konieczne (na ocenę dopuszczającą) obejmują wiadomości i umiejętności umożliwiające uczniowi dalszą naukę, bez których nie jest on w stanie zrozumieć kolejnych zagadnień omawianych na lekcjach i wykonywać prostych zadań nawiązujących do życia codziennego.
2. Wymagania podstawowe (na ocenę dostateczną) obejmują wiadomości i umiejętności stosunkowo łatwe do opanowania, przydatne w życiu codziennym, bez których nie jest możliwe kontynuowanie nauki.
3. Wymagania rozszerzające (na ocenę dobrą) obejmują wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, które są przydatne na kolejnych poziomach kształcenia.
4. Wymagania dopełniające (na ocenę bardzo dobrą) obejmują wiadomości i umiejętności złożone, o wyższym stopniu trudności, wykorzystywane do rozwiązywania zadań problemowych.
5. Wymagania wykraczające (na ocenę celującą) obejmują stosowanie zdobytych wiadomości i umiejętności w sytuacjach trudnych, złożonych i nietypowych.

Ocena			
Stopień dopuszczający Uczeń	Stopień dostateczny Uczeń:	Stopień dobry Uczeń	Stopień bardzo dobry Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> wymienia i stosuje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni komputerowej, wyjaśnia czym jest komputer, wymienia elementy wchodzące w skład zestawu komputerowego, podaje przykłady urządzeń, które można podłączyć do komputera, określa, jaki system operacyjny znajduje się na szkolnym i domowym komputerze, odróżnia plik od folderu, wykonuje podstawowe operacje na plikach: kopiowanie, przenoszenie, usuwanie tworzy foldery i umieszcza w nich pliki, ustawia wielkość obrazu, tworzy proste rysunki w programie Paint bez korzystania z kształtu Krzywa, tworzy proste tło obrazu, tworzy kopie fragmentów obrazu i zmienia ich wielkość, wkleja ilustracje na obraz, dodaje tekst do obrazu, wyjaśnia, czym jest internet, wymienia zagrożenia czyhające na użytkowników internetu, podaje zasady bezpiecznego korzystania z internetu, wymienia osoby i instytucje, do których może zwrócić się o 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze wydarzenia z historii komputerów, wymienia trzy spośród elementów, z których zbudowany jest komputer, wyjaśnia pojęcia <i>urządzenia wejścia</i> i <i>urządzenia wyjścia</i> wymienia najczęściej spotykane urządzenia wejścia i wyjścia, podaje przykłady zawodów, w których potrzebna jest umiejętność pracy na komputerze, wyjaśnia pojęcia <i>program komputerowy</i> i <i>system operacyjny</i>, rozdzieli elementy wchodzące w skład nazwy pliku, porządkuje zawartość folderu, rysuje w programie Paint obiekty z wykorzystaniem Kształtów, zmienia wygląd ich konturu i wypełnienia, tworzy kopię obiektu z życiem klawisza Ctrl, używa klawisza Shift podczas rysowania koła oraz poziomych i pionowych linii, pracuje w dwóch oknach programu Paint, wkleja wiele elementów na obraz i dopasowuje ich wielkość, dodaje teksty do obrazu, formatuje ich wygląd, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy pierwszych modeli komputerów, określa przedziały czasowe, w których powstawały maszyny liczące i komputery, charakteryzuje nośniki danych i wypowiada się na temat ich pojemności, wyjaśnia przeznaczenie trzech spośród elementów, z których zbudowany jest komputer, wymienia po trzy urządzenia wejścia i wyjścia, wymienia nazwy trzech najpopularniejszych systemów operacyjnych dla komputerów, wskazuje różnice w zasadach użytkowania programów komercyjnych i niekomercyjnych, omawia różnice między plikiem i folderem, tworzy strukturę folderów, porządkując swoje pliki, rozpoznaje typy znanych plików na podstawie ich rozszerzeń, tworzy obraz w programie Paint z wykorzystaniem kształtu Krzywa, stosuje opcje obracania obiektu, pobiera kolor z obrazu, sprawnie przełącza się między otwartymi oknami, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy rozwoju komputerów, wyjaśnia zastosowanie pięciu spośród elementów, z których jest zbudowany komputer, klasyfikuje urządzenia na wprowadzające dane do komputera i wyprowadzające dane z komputera, wskazuje trzy płatne programy używane podczas pracy na komputerze i ich darmowe odpowiedniki, tworzy hierarchię folderów według własnego pomysłu, tworzy obrazy w programie Paint ze szczególną starannością i dbałością o szczegóły, pisze teksty na obrazie i dodaje do nich efekt cienia, tworzy dodatkowe obiekty i wkleja je na grafikę, omawia kolejne wydarzenia z historii internetu, dba o zabezpieczenie swojego komputera przed zagrożeniami internetowymi, wyszukuje informacje w internecie, korzystając z zaawansowanych funkcji wyszukiwarek, dodaje do projektu programu Scratch nowe duszki,

<p>pomoc w przypadku poczucia zagrożenia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego służą przeglądarka internetowa i wyszukiwarka internetowa, • podaje przykład wyszukiwarki i przykład przeglądarki internetowej, • buduje w programie Scratch proste skrypty określające ruch postaci po scenie, • uruchamia skrypty i zatrzymuje ich działanie, • buduje w programie Scratch proste skrypty określające sterowanie postacią za pomocą klawiatury, • buduje prosty skrypt powodujący wykonanie mnożenia dwóch liczb, • usuwa postaci z projektu tworzonych w programie Scratch, • używa skrótów klawiszowych służących do kopiowania, wklejania i zapisywania, • stosuje podstawowe opcje formatowania tekstu, • zapisuje krótkie notatki w edytorze tekstu, • tworzy listy jednopoziomowe, wykorzystując narzędzie Numerowanie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zastosowania internetu, • stosuje zasady bezpiecznego korzystania z internetu, • odróżnia przeglądarkę internetową od wyszukiwarki internetowej, • wyszukuje znaczenie prostych haseł na stronach internetowych wskazanych w podręczniku, • wyjaśnia czym są prawa autorskie, • stosuje zasady wykorzystywania materiałów znalezionych w internecie, • zmienia tło sceny w projekcie, • tworzy tło z tekstem, • zmienia wygląd, nazwę i wielkość duszków w programie Scratch, • tworzy zmienne i ustawia ich wartości w programie Scratch, • wymienia i stosuje podstawowe skróty klawiszowe używane do formatowania tekstu, • wyjaśnia pojęcia: <i>akapit</i>, <i>interlinia</i>, <i>formatowanie tekstu</i>, <i>miękki enter</i>, <i>twarda spacja</i>, • pisze krótką notatkę i formatuje ją, używając podstawowych opcji edytora tekstu, • wymienia i stosuje opcje wyrównania tekstu względem marginesów, • zmienia tekst na obiekt WordArt, • używa gotowych stylów do formatowania tekstu w dokumencie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wkleja na obraz elementy z innych plików, rozmieszcza je w różnych miejscach i dopasowuje ich wielkość do tworzonej kompozycji, • tworzy na obrazie efekt zachodzącego słońca, • wymienia najważniejsze wydarzenia z historii internetu, • omawia korzyści i zagrożenia związane z poszczególnymi sposobami wykorzystania internetu, • wymienia nazwy przynajmniej dwóch przeglądarek i dwóch wyszukiwarek internetowych, • formułuje odpowiednie zapytania w wyszukiwarce internetowej oraz wybiera treści z otrzymanych wyników, • korzysta z internetowego tłumacza, • kopiuje ilustrację ze strony internetowej, a następnie wkleja ją do dokumentu, • stosuje bloki powodujące obrót duszka, • stosuje bloki powodujące ukrycie i pokazanie duszka, • ustawia w skrypcie wykonanie przez duszka kroków wstecz, • określa w skrypcie losowanie wartości zmiennych, • określa w skrypcie wyświetlenie działania z wartościami zmiennych oraz pola do wpisania odpowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • używa bloków określających styl obrotu duszka, • łączy wiele bloków określających wyświetlenie komunikatu o dowolnej treści, • objaśnia poszczególne etapy tworzenia skryptu, • sprawnie stosuje różne skróty klawiszowe używane podczas pracy z dokumentem, • tworzy poprawnie sformatowane teksty, • ustawia odstępy między akapitami i interlinię, • dobiera rodzaj listy do tworzonego dokumentu. • łączy wiele bloków określających wyświetlenie komunikatu o dowolnej treści, • objaśnia poszczególne etapy tworzenia skryptu, • sprawnie stosuje różne skróty klawiszowe używane podczas pracy z dokumentem, • tworzy poprawnie sformatowane teksty, • ustawia odstępy między akapitami i interlinię, • dobiera rodzaj listy do tworzonego dokumentu.
---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none">• stosuje listy wielopoziomowe dostępne w edytorze tekstu.	<ul style="list-style-type: none">• stosuje bloki określające instrukcje warunkowe oraz bloki powodujące powtarzanie poleceń,• stosuje skróty klawiszowe dotyczące zaznaczania i usuwania tekstu,• wymienia podstawowe zasady formatowania tekstu i stosuje je podczas sporządzania dokumentów,• stosuje opcję Pokaż wszystko, aby sprawdzić poprawność formatowania,• formatuje obiekt WordArt,• tworzy nowy styl do formatowania tekstu,• modyfikuje istniejący styl,• definiuje listy wielopoziomowe.	
--	--	---	--

Wymagania na poszczególne oceny z informatyki w klasie 5

Wymagania na każdy stopień wyższy niż **dopuszczający** obejmują również wymagania na stopień **poprzedni**.

Wymagania na ocenę celującą obejmują stosowanie przyswojonych informacji i umiejętności w sytuacjach trudnych, złożonych i nietypowych.

Ocena			
Stopień dopuszczający Uczeń:	Stopień dostateczny Uczeń:	Stopień dobry Uczeń:	Stopień bardzo dobry Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • zmienia krój czcionki w dokumencie tekstowym, • zmienia wielkość czcionki w dokumencie tekstowym, • określa elementy, z których składa się tabela, • wstawia do dokumentu tekstowego tabelę o określonej liczbie kolumn i wierszy, • zmienia tło strony w dokumencie tekstowym, • dodaje do dokumentu tekstowego obraz z pliku, • wstawia kształty do dokumentu tekstowego, • ustala cel wyznaczonego zadania w prostym ujęciu algorytmicznym, • wczytuje do gry tworzonej w Scratchu gotowe tło z pliku, 	<ul style="list-style-type: none"> • ustawia pogrubienie, pochylenie (kursywę) i podkreślenie tekstu, • zmienia kolor tekstu, • wyrównuje akapit na różne sposoby, • umieszcza w dokumencie obiekt WordArt i formatuje go, • w tabeli wstawionej do dokumentu tekstowego dodaje oraz usuwa kolumny i wiersze, • ustawia styl tabeli, korzystając z szablonów dostępnych w programie Word, • dodaje obramowanie strony, • zmienia rozmiar i położenie elementów graficznych wstawionych do dokumentu tekstowego, • zbiera dane niezbędne do osiągnięcia celu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje skróty klawiszowe podczas pracy w edytorze tekstu, • podczas edycji tekstu wykorzystuje tzw. twardą spację oraz miękki enter, • sprawdza poprawność ortograficzną i gramatyczną tekstu, wykorzystując odpowiednie narzędzia, • zmienia w tabeli wstawionej do dokumentu tekstowego kolor cieniowania komórek oraz ich obramowania, • formatuje tekst w komórkach tabeli, • zmienia wypełnienie i obramowanie kształtu wstawionego do dokumentu tekstowego, • zmienia obramowanie i wypełnienie obiektu WordArt, • analizuje problem i przedstawia różne sposoby jego rozwiązania, 	<ul style="list-style-type: none"> • formatuje dokument tekstowy według wytycznych podanych przez nauczyciela lub wymienionych w zadaniu, • używa w programie Word opcji Pokaż wszystko do sprawdzenia formatowania tekstu, • tworzy wcięcia akapitowe, • korzysta z narzędzia Rysuj tabelę do dodawania, usuwania oraz zmiany wyglądu linii tabeli wstawionych do dokumentu tekstowego, • korzysta z narzędzi na karcie Formatowanie do podstawowej obróbki graficznej obrazów wstawionych do dokumentu tekstowego, • w programie Scratch buduje skrypt liczący długość trasy, • dodaje drugi poziom do tworzonej siebie gry w Scratchu,

<ul style="list-style-type: none"> • dodaje postać z biblioteki do projektu tworzonego w Scratchu, • buduje skrypty do przesuwania duszka po scenie, • korzysta z bloków z kategorii Pisak do rysowania linii na scenie podczas ruchu duszka, • dodaje nowe slajdy do prezentacji multimedialnej, • wpisuje tytuł prezentacji na pierwszym slajdzie, • wstawia do prezentacji multimedialnej obiekt Album fotograficzny i dodaje do niego zdjęcie z dysku, • tworzy prostą prezentację multimedialną składającą się z kilku slajdów i zawierającą zdjęcia, • dodaje do prezentacji muzykę z pliku, • dodaje do prezentacji film z pliku, • podczas tworzenia prezentacji korzysta z obrazów pobranych z internetu, • omawia budowę okna programu Pivot Animator, • tworzy prostą animację składającą się z kilku klatek, • uruchamia edytor postaci, • współpracuje w grupie podczas pracy nad wspólnymi projektami. 	<ul style="list-style-type: none"> • osiąga wyznaczony cel bez wcześniejszej analizy problemu w sposób algorytmiczny, • samodzielnie rysuje tło dla gry tworzonej w Scratchu, • ustala miejsce obiektu na scenie, korzystając z układu współrzędnych, • w budowanych skryptach zmienia grubość, kolor i odcień pisaka, • wybiera motyw prezentacji multimedialnej z gotowych szablonów, • zmienia wersję kolorystyczną wybranego motywu, • dodaje podpisy pod zdjęciami wstawionymi do prezentacji multimedialnej, • zmienia układ obrazów w obiekcie Album fotograficzny w prezentacji multimedialnej, • dodaje do prezentacji obiekt WordArt, • dodaje przejścia między slajdami, • dodaje animacje do elementów prezentacji multimedialnej, • ustawia odtwarzanie na wielu slajdach muzyki wstawionej do prezentacji, • ustawia odtwarzanie w pętli muzyki wstawionej do prezentacji, • zmienia moment odtworzenia filmu wstawionego do prezentacji na Automatycznie lub Po kliknięciu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera najlepszy sposób rozwiązania problemu, • buduje w Scratchu skrypty do przesuwania duszka za pomocą klawiszy, • buduje w Scratchu skrypt rysujący kwadrat, • dodaje do prezentacji multimedialnej obrazy i dostosowuje ich wygląd oraz położenie na slajdzie, • podczas tworzenia prezentacji multimedialnej stosuje najważniejsze zasady przygotowania eleganckiej prezentacji, • formatuje wstawione do prezentacji zdjęcia, korzystając z narzędzi na karcie Formatowanie, • określa czas trwania przejścia slajdu, • określa czas trwania animacji na slajdach, • zapisuje prezentację multimedialną jako plik wideo, • zmienia wygląd dodatkowych elementów wstawionych do prezentacji, • w programie Pivot Animator tworzy animację składającą się z większej liczby klatek i przedstawiającą postać podczas konkretnej czynności, • modyfikuje postać dodaną do projektu, • wykonuje rekwizyty dla postaci wstawionych do animacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • używa zmiennych podczas programowania, • buduje skrypty rysujące dowolne figury foremne, • dobiera kolorystykę i układ slajdów prezentacji multimedialnej tak, aby były one wyraźne i czytelne, • umieszcza dodatkowe elementy graficzne w albumie utworzonym w prezentacji multimedialnej, • dodaje dźwięki do przejść i animacji w prezentacji multimedialnej, • korzysta z dodatkowych ustawień dźwięku dostępnych w programie PowerPoint, • korzysta z dodatkowych ustawień wideo dostępnych w programie PowerPoint, • zmienia kolejność i czas trwania animacji, aby dopasować je do historii przedstawianej w prezentacji, • tworzy w programie Pivot Animator płynne animacje, tworząc dodając odpowiednio dużo klatek nieznacznie się od siebie różniących, • tworzy animację z wykorzystaniem samodzielnie stworzonej postaci.
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none">• dodaje do prezentacji multimedialnej dodatkowe elementy graficzne: kształty i pola tekstowe,• dodaje tło do animacji tworzonej w programie Pivot Animator,• tworzy nowe postaci w edytorze dostępnym w programie Pivot Animator i dodaje je do swoich animacji.		
--	---	--	--

Wymagania na poszczególne oceny z informatyki w klasie 6

Wymagania na każdy stopień wyższy niż **dopuszczający** obejmują również wymagania na stopień **poprzedni**.

Wymagania na ocenę celującą obejmują stosowanie przyswojonych informacji i umiejętności w sytuacjach trudnych, złożonych i nietypowych.

1. Ogólne zasady oceniania uczniów

1. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczyciela postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności. Nauczyciel powinien analizować i oceniać poziom wiedzy i umiejętności ucznia w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i realizowanych w szkole programów nauczania (opracowanych zgodnie z podstawą programową danego przedmiotu).
2. Nauczyciel ma za zadanie:
 - informować ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych oraz o postępach w tym zakresie,
 - pomagać uczniowi w samodzielnym planowaniu jego rozwoju,
 - motywować ucznia do dalszych postępów w nauce,
 - informować rodziców (opiekunów prawnych) o postępach, trudnościach w nauce oraz specjalnych uzdolnieniach ucznia.
3. Oceny są jawne dla ucznia i jego rodziców (opiekunów prawnych).
4. Na wniosek ucznia lub jego rodziców (opiekunów prawnych) nauczyciel uzasadnia ocenę w sposób określony w statucie szkoły.
5. Na wniosek ucznia lub jego rodziców (opiekunów prawnych) sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne są udostępniane do wglądu uczniowi lub jego rodzicom (opiekunom prawnym).
6. Szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego określa statut szkoły.

2. Kryteria oceniania poszczególnych form aktywności

Ocenie podlegają: sprawdziany, kartkówki, ćwiczenia praktyczne, odpowiedzi ustne, prace domowe, aktywność i praca na lekcji, prace dodatkowe oraz szczególne osiągnięcia.

1. **Sprawdziany** mogą wymagać zapisania odpowiedzi na wydrukowanym arkuszu lub sprawdzać praktyczne umiejętności na komputerze, a ich celem jest weryfikacja wiadomości i umiejętności ucznia po realizacji działu podręcznika.
 - Sprawdzian planuje się na zakończenie działu.
 - Uczeń jest informowany o planowanym sprawdzianie z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem (jeśli WO nie reguluje tego inaczej).
 - Przed sprawdzianem nauczyciel podaje jego zakres programowy.
 - Sprawdzian może poprzedzać lekcja powtórzeniowa, podczas której nauczyciel zwraca uwagę uczniów na najważniejsze zagadnienia z danego działu.
 - Reguły uzasadniania oceny ze sprawdzianu, jej poprawy oraz sposób przechowywania sprawdzianów są zgodne z WO.
 - Sprawdzian pozwala zweryfikować wiadomości i umiejętności na wszystkich poziomach wymagań edukacyjnych, od koniecznego do wykraczającego.
 - Zasady przeliczania oceny punktowej na stopień szkolny są zgodne z WO.
 - Zadania ze sprawdzianu są przez nauczyciela omawiane i poprawiane po oddaniu prac.
2. **Kartkówki** są przeprowadzane w formie pisemnej, a ich celem jest sprawdzenie wiadomości i umiejętności ucznia z zakresu programowego ostatnich jednostek lekcyjnych (maksymalnie trzech).
 - Nauczyciel nie ma obowiązku uprzedzania uczniów o terminie i zakresie programowym kartkówki.
 - Kartkówka powinna być tak skonstruowana, aby uczeń mógł wykonać wszystkie polecenia w czasie nie dłuższym niż 15 minut.
 - Kartkówka jest oceniana w skali punktowej, a liczba punktów jest przeliczana na ocenę zgodnie z zasadami WO.
 - Zasady przechowywania kartkówek reguluje WO.
3. **Ćwiczenia praktyczne** obejmują zadania praktyczne, które uczeń wykonuje podczas lekcji. Oceniając je, nauczyciel bierze pod uwagę:
 - wartość merytoryczną,
 - stopień zaangażowania w wykonanie ćwiczenia,

- dokładność wykonania polecenia,
 - staranność i estetykę.
4. **Odpowiedź ustna** obejmuje zakres programowy aktualnie realizowanego działu. Oceniając ją, nauczyciel bierze pod uwagę:
- zgodność wypowiedzi z postawionym pytaniem,
 - właściwe posługiwanie się pojęciami,
 - zawartość merytoryczną wypowiedzi,
 - sposób formułowania wypowiedzi.
5. **Aktywność i praca ucznia na lekcji** są oceniane (jeśli WO nie stanowi inaczej), zależnie od ich charakteru, za pomocą plusów i oceny.
- Plus uczeń może uzyskać m.in. za samodzielne wykonanie krótkiej pracy na lekcji, krótką poprawną odpowiedź ustną, aktywną pracę w grupie, pomoc koleżeńską na lekcji przy rozwiązywaniu problemu, przygotowanie do lekcji.
 - Sposób przeliczania plusów na oceny jest zgodny z umową między nauczycielem a uczniami, z uwzględnieniem zapisów WO.
6. **Prace dodatkowe** obejmują dodatkowe zadania dla zainteresowanych uczniów, prace projektowe wykonane indywidualnie lub zespołowo, wykonanie pomocy naukowych, prezentacji. Oceniając ten rodzaj pracy, nauczyciel bierze pod uwagę m.in.:
- wartość merytoryczną pracy,
 - stopień zaangażowania w wykonanie pracy,
 - estetykę wykonania,
 - wkład pracy ucznia,
 - sposób prezentacji,
 - oryginalność i pomysłowość pracy.
7. **Szczególne osiągnięcia** uczniów, w tym udział w konkursach przedmiotowych (szkolnych i międzyszkolnych), są oceniane zgodnie z zasadami zapisanymi w WO.

3. Kryteria wystawiania ocen po I półroczu oraz na koniec roku szkolnego

1. Klasyfikacje półroczna i roczna polegają na podsumowaniu osiągnięć edukacyjnych ucznia oraz ustaleniu oceny klasyfikacyjnej.
2. Zgodnie z zapisami WO nauczyciele i wychowawcy na początku każdego roku szkolnego informują uczniów oraz ich rodziców (opiekunów prawnych) o:

- wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z informatyki,
 - sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów,
 - warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana oceny klasyfikacyjnej,
 - trybie odwołania od wystawionej oceny klasyfikacyjnej.
3. Przy wystawianiu ocen śródrocznej lub rocznej nauczyciel bierze pod uwagę stopień opanowania poszczególnych działów tematycznych, oceniany na podstawie wymienionych w punkcie 2 (*Kryteria oceniania poszczególnych form aktywności*) różnych form sprawdzania wiadomości i umiejętności. Szczegółowe kryteria wystawiania oceny klasyfikacyjnej określa WO.

4. Zasady uzupełniania braków i poprawiania ocen

1. Sprawdziany są obowiązkowe. Oceny ze sprawdzianów uczniowie mogą poprawiać raz w półroczu, po uprzednim ustaleniu terminu z nauczycielem.
2. Ocen ze sprawdzianów wyższych niż ocena dopuszczająca nie można poprawić.
3. Ocen z kartkówek, odpowiedzi ustnych i ćwiczeń praktycznych nie można poprawić.
4. Nauczyciel informuje ucznia o otrzymanej ocenie z ostatniej pracy bezpośrednio po jej wystawieniu.
5. Rodzice (opiekunowie prawni) mogą uzyskać szczegółowe informacje o wynikach i postępach w pracy ucznia podczas indywidualnych kontaktów z nauczycielem (według harmonogramu spotkań przyjętego przez szkołę).
6. Uczeń ma obowiązek uzupełnić braki w wiedzy i umiejętnościach (wynikające np. z nieobecności), biorąc udział w zajęciach wyrównawczych lub drogą indywidualnych konsultacji z nauczycielem (także *online*).
7. W przypadku ponad 50% nieusprawiedliwionych nieobecności na zajęciach, które uniemożliwiły uzyskanie przez ucznia oceny półrocznej lub końcowej, należy stosować przepisy WO.
8. Sposób poprawiania klasyfikacyjnej oceny półrocznej lub rocznej regulują przepisy WO i rozporządzenia MEN.

5. Wymagania edukacyjne z informatyki w klasie 6 szkoły podstawowej

1. W zakresie rozumienia, analizowania i rozwiązywania problemów uczeń:

- ustala metodę wyszukiwania najmniejszej i największej liczby z podanego zbioru,
 - ustala metodę wyszukiwania określonej liczby w podanym zbiorze.
2. W zakresie programowania i rozwiązywania problemów z wykorzystaniem komputera i innych urządzeń cyfrowych uczeń:
- omawia możliwe zastosowania arkusza kalkulacyjnego,
 - opisuje budowę arkusza kalkulacyjnego,
 - wprowadza dane do arkusza kalkulacyjnego,
 - wykorzystuje arkusz kalkulacyjny do obliczeń,
 - zmienia układ kolumn i wierszy tabeli,
 - formatuje czcionkę i wygląd tabeli,
 - sortuje dane w tabeli w określonym porządku,
 - wypełnia automatycznie komórki serią danych,
 - wyróżnia określone dane w komórkach przy pomocy formatowania warunkowego,
 - samodzielnie tworzy proste formuły obliczeniowe,
 - stosuje formuły **SUMA** oraz **ŚREDNIA** w wykonywanych obliczeniach,
 - prezentuje na wykresach dane z arkusza kalkulacyjnego,
 - zmienia wygląd wstawionego wykresu,
 - dobiera odpowiedni typ wykresu do prezentowanych danych,
 - wyjaśnia zasadę działania chmury internetowej,
 - zakłada foldery w chmurze internetowej do porządkowania gromadzonych w niej danych,
 - tworzy, edytuje i formatuje dokumenty bezpośrednio w chmurze internetowej,
 - udostępnia dokumenty znajdujące się w chmurze,
 - samodzielnie rysuje tło oraz duszki do projektu w programie Scratch,
 - buduje skrypty określające początkowy wygląd sceny i umieszczonych na niej elementów,
 - buduje skrypty wysyłające i odbierające komunikaty do sterowania grą tworzoną w programie Scratch,
 - tworzy prostą grę zręcznościową w programie Scratch,
 - wykorzystuje zmienne w projektach tworzonych w programie Scratch,

- tworzy w programie Scratch skrypt wyszukujący największą i najmniejszą liczbę z podanego zbioru,
 - tworzy w programie Scratch skrypt wyszukujący określoną liczbę w podanym zbiorze,
 - omawia budowę interfejsu programu GIMP,
 - wyjaśnia zasadę działania warstw w obrazach tworzonych w programie GIMP,
 - tworzy i edytuje obrazy w programie GIMP, wykorzystując narzędzia z przybornika programu,
 - wykorzystuje warstwy podczas pracy w programie GIMP,
 - używa programu GIMP do tworzenia fotomontaży,
 - retuszuje zdjęcia, korzystając z programu GIMP,
 - zapisuje efekty pracy we wskazanym miejscu,
 - porządkuje zasoby w komputerze lub w innych urządzeniach.
3. W zakresie posługiwania się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi uczeń:
- właściwie interpretuje komunikaty komputera i odpowiednio na nie reaguje,
 - wykorzystuje pomoc dostępną w programach,
 - właściwie zapisuje i przechowuje swoje prace wykonane na komputerze,
 - wyjaśnia zasadę działania poczty elektronicznej,
 - omawia elementy, z których składa się adres poczty elektronicznej,
 - samodzielnie zakłada konto poczty elektronicznej w jednym z popularnych serwisów,
 - omawia wygląd interfejsu konta pocztowego,
 - wysyła wiadomości za pomocą poczty elektronicznej,
 - korzysta z komunikatorów internetowych,
 - zapisuje tworzone projekty w różnych formatach.
4. W zakresie rozwijania kompetencji społecznych uczeń:
- uczestniczy w pracy grupowej, wykonując zadania i realizując projekty,
 - dba o właściwy podział obowiązków podczas pracy w grupie,
 - przestrzega zasad obowiązujących podczas współpracy z innymi,
 - przestrzega zasad netykiety, komunikując się z innymi osobami za pomocą internetu,
 - udostępnia dokumenty i foldery zgromadzone w chmurze internetowej,

- współpracuje z innymi osobami, edytując dokumenty w chmurze internetowej,
- wykorzystuje serwis internetowy Scratcha do dzielenia się swoimi projektami z innymi członkami tej społeczności oraz do wyszukiwania pomysłów na własne projekty.

5. W zakresie przestrzegania praw i zasad bezpieczeństwa uczniów:

- przestrzega zasad bezpiecznej i higienicznej pracy przy komputerze,
- stosuje zasady bezpiecznego korzystania z internetu,
- przestrzega zasad bezpiecznej komunikacji internetowej.

7. Wymagania na poszczególne oceny

Wymagania na każdy stopień wyższy niż **dopuszczający** obejmują również wymagania na wszystkie stopnie niższe.

Wymagania na ocenę celującą obejmują stosowanie przyswojonych informacji i umiejętności w sytuacjach trudnych, złożonych i nietypowych.

Ocena			
Stopień dopuszczający Uczeń:	Stopień dostateczny Uczeń:	Stopień dobry Uczeń:	Stopień bardzo dobry Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> wprowadza do arkusza kalkulacyjnego dane różnego rodzaju, zmienia szerokość kolumn arkusza kalkulacyjnego, formatuje tekst w arkuszu kalkulacyjnym, wykonuje proste obliczenia w arkuszu kalkulacyjnym, wykorzystując formuły, wstawia wykres do arkusza kalkulacyjnego, tworzy i wysyła wiadomość e-mail, komunikuje się ze znajomymi, korzystając z programu Skype, umieszcza własne pliki w usłudze OneDrive lub innej chmurze internetowej, tworzy foldery w usłudze OneDrive, buduje w Scratchu proste skrypty określające początkowy wygląd sceny, buduje w Scratchu skrypty określające początkowy wygląd duszków umieszczonych na scenie, 	<ul style="list-style-type: none"> zmienia kolory komórek arkusza kalkulacyjnego, wypełnia kolumnę lub wiersz arkusza kalkulacyjnego serią danych, wykorzystując automatyczne wypełnianie, tworzy formuły, korzystając z adresów komórek, formatuje wykres wstawiony do arkusza kalkulacyjnego, zakłada konto poczty elektronicznej, stosuje zasady netykiety podczas korzystania z poczty elektronicznej, przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas komunikacji w internecie, tworzy dokumenty bezpośrednio w usłudze OneDrive, tworzy w Scratchu własne tło sceny, tworzy w Scratchu własne duszki, 	<ul style="list-style-type: none"> dodaje nowe arkusze do skoroszytu, kopiuje serie danych do różnych arkuszy w skoroszycie, sortuje dane w arkuszu kalkulacyjnym w określonym porządku, wykorzystuje formuły SUMA oraz ŚREDNIA do wykonywania obliczeń, dodaje lub usuwa elementy wykresu wstawionego do arkusza kalkulacyjnego, wysyła wiadomość e-mail do wielu odbiorców, korzystając z opcji Do wiadomości oraz Ukryte do wiadomości, korzysta z wyszukiwarki programu Skype, dodaje obrazy do dokumentów utworzonych bezpośrednio w usłudze OneDrive, buduje w Scratchu skrypty nadające komunikaty, buduje w Scratchu skrypty reagujące na komunikaty, 	<ul style="list-style-type: none"> zmienia nazwy arkuszy w skoroszycie, zmienia kolory kart arkuszy w skoroszycie, wyróżnia określone dane w arkuszu kalkulacyjnym, korzystając z Formatowania warunkowego, stosuje Sortowanie niestandardowe, aby posortować dane w arkuszu kalkulacyjnym według większej liczby kryteriów, tworzy własny budżet, wykorzystując arkusz kalkulacyjny, dobiera typ wstawianego wykresu do rodzaju danych, wykorzystuje narzędzie Kontakty do zapisywania często używanych adresów poczty elektronicznej, instaluje program Skype na komputerze i loguje się do niego za pomocą utworzonego wcześniej konta,

<ul style="list-style-type: none"> • tworzy w Scratchu zmienne i nadaje im nazwy, • wykorzystuje blok z napisami „zapytaj” oraz „i czekaj” do wprowadzania danych i nadawania wartości zmiennym, • tworzy w Scratchu skrypty, korzystając ze strony https://scratch.mit.edu, • tworzy proste obrazy w programie GIMP, • zmienia ustawienia kontrastu oraz jasności obrazów w programie GIMP. 	<ul style="list-style-type: none"> • buduje w Scratchu skrypty zmieniające wygląd duszka po jego kliknięciu, • buduje w Scratchu skrypty przypisujące wartości zmiennym, • wykorzystuje bloki z kategorii Wyrażenia do sprawdzania, czy zostały spełnione określone warunki, • zakłada konto w serwisie społeczności użytkowników Scratcha, • wykorzystuje warstwy do tworzenia obrazów w programie GIMP, • dobiera narzędzie zaznaczenia do fragmentu obrazu, który należy zaznaczyć, • kopiuje i wkleja fragmenty obrazu do różnych warstw. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje blok z napisem „Powtórz” do wielokrotnego wykonania serii poleceń, • wykorzystuje blok decyzyjny z napisami „jeżeli” i „to” lub „jeżeli”, „to” i „w przeciwnym razie” do wykonywania poleceń w zależności od tego, czy określony warunek został spełniony, • wykorzystuje bloki z kategorii Wyrażenia do tworzenia rozbudowanych skryptów sprawdzających warunki, • udostępnia skrypty utworzone w Scratchu w serwisie społeczności użytkowników Scratcha, • podczas pracy w programie GIMP zmienia ustawienia wykorzystywanych narzędzi, • wykorzystuje w programie GIMP narzędzie Rozmycie Gaussa, aby zmniejszyć czytelność fragmentu obrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> • udostępnia dokumenty utworzone w usłudze OneDrive koleżankom i kolegom oraz współpracuje z nimi podczas edycji dokumentów, • tworzy w Scratchu prostą grę zręcznościową, • buduje w Scratchu skrypty wyszukujące najmniejszą i największą liczbę w danym zbiorze, • buduje w Scratchu skrypt wyszukujący określoną liczbę w danym zbiorze, • samodzielnie modyfikuje projekty znalezione w serwisie społeczności użytkowników Scratcha, • dostosowuje stopień krycia warstw obrazów, aby uzyskać określone efekty, • tworzy w programie GIMP fotomontaże, wykorzystując warstwy.
---	---	--	--

Wymagania na poszczególne oceny z informatyki w klasie 7

Wymagania na każdy stopień wyższy niż **dopuszczający** obejmują również wymagania na stopień **poprzedni**.

Wymagania na ocenę celującą obejmują stosowanie przyswojonych informacji i umiejętności w sytuacjach trudnych, złożonych i nietypowych.

Ocena			
Stopień dopuszczający Uczeń:	Stopień dostateczny Uczeń:	Stopień dobry Uczeń:	Stopień bardzo dobry Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia dwie dziedziny, w których wykorzystuje się komputery • identyfikuje elementy podstawowego zestawu komputerowego • wyjaśnia, czym jest program komputerowy • wyjaśnia, czym jest system operacyjny • uruchamia programy komputerowe • kopiuje, przenosi oraz usuwa pliki i foldery, wykorzystując Schowek • wyjaśnia, czym jest złośliwe oprogramowanie • otwiera, zapisuje i tworzy nowe dokumenty • wymienia sposoby pozyskiwania obrazów cyfrowych • tworzy rysunki w edytorze grafiki GIMP / COREL 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cztery dziedziny, w których wykorzystuje się komputery • opisuje najczęściej spotykane rodzaje komputerów (komputer stacjonarny, laptop, tablet, smartfon) • nazywa najczęściej spotykane urządzenia peryferyjne i omawia ich przeznaczenie • przestrzega zasad bezpiecznej i higienicznej pracy przy komputerze • wymienia rodzaje programów komputerowych • wymienia trzy popularne systemy operacyjne dla komputerów • kopiuje, przenosi oraz usuwa pliki i foldery, wykorzystując metodę „przeciągnij i upuść” • wyjaśnia, dlaczego należy tworzyć kopie bezpieczeństwa danych 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sześć dziedzin, w których wykorzystuje się komputery, • opisuje rodzaje pamięci masowej • omawia jednostki pamięci masowej • wstawia do dokumentu znaki, korzystając z kodów ASCII • przyporządkowuje program komputerowy do odpowiedniej kategorii • wymienia trzy popularne systemy operacyjne dla urządzeń mobilnych • przestrzega zasad etycznych podczas pracy z komputerem • kompresuje i dekompresuje pliki i foldery, wykorzystując popularne programy do archiwizacji • kompresuje i dekompresuje pliki i foldery, wykorzystując funkcje systemu operacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia osiem dziedzin, w których wykorzystuje się komputery • wyjaśnia, czym jest system binarny (dwójkowy) i dlaczego jest używany w informatyce • samodzielnie instaluje programy komputerowe • wymienia i opisuje rodzaje licencji na oprogramowanie • stosuje skróty klawiszowe, wykonując operacje na plikach i folderach • zabezpiecza komputer przez zagrożeniami innymi niż wirusy • charakteryzuje rodzaje grafiki komputerowej • zapisuje obrazy w różnych formatach • wyjaśnia, czym jest plik • wyjaśnia, czym jest ścieżka dostępu do pliku

<ul style="list-style-type: none"> • stosuje filtry w edytorze grafiki GIMP / COREL • • zaznacza, kopiuje, wycina i wkleja fragmenty obrazu w edytorze grafiki GIMP / COREL • tworzy animacje w edytorze grafiki GIMP / COREL • wyjaśnia, czym są sieć komputerowa i internet • przestrzega przepisów prawa podczas korzystania z internetu • przestrzega zasad netykiety w komunikacji internetowej • tworzy, wysyła i odbiera pocztę elektroniczną • wyjaśnia, czym jest algorytm • wyjaśnia, czym jest programowanie • wyjaśnia, czym jest program komputerowy • buduje proste skrypty w języku Scratch • używa podstawowych poleceń języka Logo do tworzenia rysunków • wyjaśnia, czym jest dokument tekstowy • pisze tekst w edytorze tekstu • włącza podgląd znaków niedrukowanych w edytorze tekstu • wymienia dwie zasady redagowania dokumentu tekstowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje złośliwego oprogramowania • wymienia rodzaje grafiki komputerowej • opisuje zasady tworzenia dokumentu komputerowego • zmienia ustawienia narzędzi programu GIMP / COREL • wymienia etapy skanowania i drukowania obrazu • wymienia operacje dotyczące koloru możliwe do wykonania w programie GIMP / COREL • zapisuje w wybranym formacie obraz utworzony w programie GIMP / COREL • drukuje dokument komputerowy • wyjaśnia różnice pomiędzy kopiowaniem a wycinaniem • omawia przeznaczenie warstw obrazu w programie GIMP / COREL • tworzy i usuwa warstwy w programie GIMP / COREL • umieszcza napisy na obrazie w programie GIMP / COREL • stosuje podstawowe narzędzia Selekcji • tworzy proste animacje w programie GIMP / COREL • używa narzędzia Inteligentne nożyce programu GIMP / COREL do tworzenia fotomontaży • sprawnie posługuje się przeglądarką internetową 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdza, ile miejsca na dysku zajmują pliki i foldery • zabezpiecza komputer przez wirusami, instalując program antywirusowy • wymienia trzy formaty plików graficznych • tworzy w programie GIMP / COREL kompozycje z figur geometrycznych • ustawia parametry skanowania i drukowania obrazu • wykonuje w programie GIMP / COREL operacje dotyczące koloru, korzysta z podglądu wydruku dokumentu • używa skrótów klawiszowych do wycinania, kopiowania i wklejania fragmentów obrazu • wyjaśnia, czym jest Selekcja w edytorze graficznym • charakteryzuje narzędzia Selekcji dostępne w programie GIMP / COREL • używa narzędzi Selekcji dostępnych w programie GIMP / COREL • zmienia kolejność warstw obrazu w programie GIMP / COREL • kopiuje teksty znalezione w internecie i wkleja je do innych programów komputerowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest rozdzielczość obrazu • charakteryzuje parametry skanowania i drukowania obrazu • poprawia jakość zdjęcia • wyjaśnia różnicę pomiędzy ukrywaniem a usuwaniem warstwy • wyjaśnia, czym jest i do czego służy Schowek • łączy warstwy w obrazach stworzonych w programie GIMP / COREL • wskazuje różnice między warstwą Tło a innymi warstwami obrazów w programie GIMP / COREL • pracuje na warstwach podczas tworzenia animacji w programie GIMP / COREL • korzysta z przekształceń obrazów w programie GIMP / COREL • wyjaśnia różnice pomiędzy klasami sieci komputerowych • dopasowuje przeglądarkę internetową do swoich potrzeb • korzysta z chmury obliczeniowej podczas tworzenia projektów grupowych • samodzielnie buduje złożone schematy blokowe do przedstawiania różnych algorytmów
---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> wymienia dwie zasady doboru parametrów formatowania tekstu zna rodzaje słowników w edytorze tekstu. wstawia obraz do dokumentu tekstowego wykonuje operacje na fragmentach tekstu wstawia proste równania do dokumentu tekstowego wykonuje zrzut ekranu i wstawia go do dokumentu tekstowego korzysta z domyślnych tabulatorów w edytorze tekstu drukuje dokument tekstowy wstawia do dokumentu tekstowego prostą tabelę wstawia do dokumentu tekstowego listy numerowaną lub wypunktowaną wstawia nagłówki i stopkę do dokumentu tekstowego wyszukuje słowa w dokumencie tekstowym wstawia przypisy dolne w dokumencie tekstowym dzieli cały tekst na kolumny odczytuje statystyki z dolnego paska okna dokumentu 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje sieci komputerowych omawia budowę prostej sieci komputerowej wyszukuje informacje w internecie przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas korzystania z sieci i internetu pobiera różnego rodzaju pliki z internetu dodaje załączniki do wiadomości elektronicznych przestrzega postanowień licencji, którymi objęte są materiały pobrane z internetu unikania zagrożeń związanych z komunikacją internetową wymienia etapy rozwiązywania problemów opisuje algorytm w postaci listy kroków omawia różnice pomiędzy kodem źródłowym a kodem wynikowym tłumaczy, czym jest środowisko programistyczne tłumaczy, do czego używa się zmiennych w programach przedstawia algorytm w postaci schematu blokowego omawia budowę okna programu Scratch wyjaśnia, czym jest skrypt w języku Scratch stosuje powtarzanie poleceń (iterację) w budowanych skryptach 	<ul style="list-style-type: none"> zapamiętuje znalezione strony internetowe w pamięci przeglądarki korzysta z komunikatorów internetowych do porozumiewania się ze znajomymi wkleja do edytora tekstu obrazy pobrane z internetu opisuje algorytm w postaci schematu blokowego wymienia przykładowe środowiska programistyczne stosuje podprogramy w budowanych algorytmach wykorzystuje sytuacje warunkowe w budowanych algorytmach używa zmiennych w skryptach budowanych w języku Scratch wykorzystuje sytuacje warunkowe w skryptach budowanych w języku Scratch konstruuje procedury bez parametrów w języku Scratch używa sytuacji warunkowych w skryptach budowanych w języku Scratch korzysta ze zmiennych w skryptach budowanych w języku Scratch wykorzystuje pętle powtórzeniowe (iteracyjne) w skryptach budowanych w języku Scratch wykorzystuje sytuacje warunkowe w języku Logo 	<ul style="list-style-type: none"> konstruuje złożone sytuacje warunkowe (wiele warunków) w algorytmach konstruuje procedury z parametrami w języku Scratch dodaje nowe (trudniejsze) poziomy do gry tworzonej w języku Scratch tworzy w języku Logo procedury z parametrami i bez nich zmienia domyślną postać w programie Logomocja ustala w edytorze tekstu interlinię pomiędzy wierszami tekstu oraz odległości pomiędzy akapitami wymienia i stosuje wszystkie omówione zasady redagowania dokumentu tekstowego wymienia i stosuje wszystkie omówione zasady doboru parametrów formatowania tekstu rozumie różne zastosowania krojów pisma w dokumencie tekstowym zna i charakteryzuje wszystkie układy obrazu względem tekstu grupuje obiekty w edytorze tekstu wymienia wady i zalety różnych technik umieszczania obrazu w dokumencie tekstowym i stosuje te techniki wymienia trzy rodzaje obiektów, które można osadzić
--	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • dodaje nowe duszki w programie Scratch • dodaje nowe tła w programie Scratch • omawia budowę okna programu Logomocja • tworzy pętle w języku Logo, używając polecenia Powtórz • wyjaśnia pojęcia: <i>akapit</i>, <i>wcięcie</i>, <i>margines</i> • tworzy nowe akapity w dokumencie tekstowym • stosuje podstawowe opcje formatowania tekstu • korzysta ze słownika ortograficznego w edytorze tekstu • korzysta ze słownika synonimów w edytorze tekstu • wymienia trzy zasady redagowania dokumentu tekstowego • wymienia trzy zasady doboru parametrów formatowania tekstu • stosuje różne sposoby otaczania obrazu tekstem • korzysta z gotowych szablonów podczas tworzenia dokumentu tekstowego • przemieszcza obiekty w dokumencie tekstowym • osadza obraz w dokumencie tekstowym • modyfikuje obraz osadzony w dokumencie tekstowym 	<ul style="list-style-type: none"> • używa zmiennych w języku Logo • otwiera dokument utworzony w innym edytorze tekstu • zapisuje dokument tekstowy w dowolnym formacie • kopiuje parametry formatowania tekstu • wymienia kroje pisma • wymienia cztery zasady redagowania dokumentu tekstowego • wymienia cztery zasady doboru formatowania tekstu • stosuje zasady redagowania tekstu • przycina obraz wstawiony do dokumentu tekstowego • formatuje obraz z wykorzystaniem narzędzi z grupy Dopasowywanie • zna co najmniej trzy układy obrazu względem tekstu • wyjaśnia zasadę działania mechanizmu OLE • wymienia dwa rodzaje obiektów, które można osadzić w dokumencie tekstowym • wykonuje zrzut aktywnego okna i wstawia go do dokumentu tekstowego • zna rodzaje tabulatorów specjalnych • wymienia zalety stosowania tabulatorów • formatuje komórki tabeli • zmienia szerokość kolumn i wierszy tabeli 	<p>w dokumencie tekstowym, oraz ich aplikacje źródłowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • formatuje zrzut ekranu wstawiony do dokumentu tekstowego • wstawia do dokumentu tekstowego równania o wyższym stopniu trudności • zna zasady stosowania w tekście spacji nierozdzielających • stosuje tabulatory specjalne • tworzy listy wielopoziomowe • stosuje w listach ręczny podział wiersza • wyszukuje i zamienia znaki w dokumencie tekstowym • różnicuje treść nagłówka i stopki dla parzystych i nieparzystych stron dokumentu tekstowego • wyjaśnia, na czym polega podział dokumentu na sekcje • zapisuje dokument tekstowy w formacie PDF
--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • stawia i modyfikuje obraz jako nowy obiekt w dokumencie tekstowym • stosuje indeksy dolny i górny w dokumencie tekstowym • wstawia do dokumentu tekstowego równania o średnim stopniu trudności • wymienia zastosowania tabulatorów w edytorze tekstu, • stosuje spację nierozdzielającą w edytorze tekstu • stosuje style tabeli w edytorze tekstu • stosuje różne formaty numeracji i wypunktowania w listach wstawianych w edytorze tekstu • wstawia numer strony w stopce dokumentu tekstowego • zmienia znalezione słowa za pomocą opcji Zamień w edytorze tekstu • dzieli fragmenty tekstu na kolumny • przygotowuje harmonogram w edytorze tekstu • przygotowuje kosztorys w edytorze tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • modyfikuje nagłówek i stopkę dokumentu tekstowego • modyfikuje parametry podziału tekstu na kolumny • opracowuje projekt graficzny e-gazetki • łączy ze sobą kilka dokumentów tekstowych • współpracuje z innymi podczas tworzenia projektu grupowego 	
--	--	---	--

Wymagania na poszczególne oceny z informatyki w klasie 8

Uwaga! Wymagania na każdy stopień wyższy niż **dopuszczający** obejmują również wymagania na stopień **poprzedni**.

Wymagania konieczne (na ocenę dopuszczającą) obejmują wiadomości i umiejętności umożliwiające uczniowi dalszą naukę, bez których nie jest w stanie zrozumieć kolejnych zagadnień omawianych na lekcjach i wykonywać prostych zadań nawiązujących do życia codziennego.

Wymagania rozszerzające (na ocenę dobrą) obejmują wiadomości i umiejętności o średnim stopniu trudności, które są przydatne na kolejnych poziomach kształcenia.

Wymagania dopełniające (na ocenę bardzo dobrą) obejmują wiadomości i umiejętności złożone, o wyższym stopniu trudności, wykorzystywane do rozwiązywania zadań problemowych.

Wymagania wykraczające (na ocenę celującą) obejmują stosowanie znanych wiadomości i umiejętności w sytuacjach trudnych, złożonych i nietypowych.

Ocena			
Stopień dopuszczający Uczeń:	Stopień dostateczny Uczeń:	Stopień dobry Uczeń:	Stopień bardzo dobry Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • buduje proste skrypty w programie Scratch, • wykorzystuje zmienne w skryptach budowanych w programie Scratch, • opisuje algorytm Euklidesa, • wyszukuje największą liczbę w zbiorze nieuporządkowanym, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje instrukcje warunkowe w skryptach budowanych w programie Scratch, • wykorzystuje iteracje w skryptach budowanych w języku Scratch, • realizuje algorytm Euklidesa w skrypcie programu Scratch, 	<ul style="list-style-type: none"> • w programie Scratch buduje skrypt wyodrębniający cyfry danej liczby, • porządkuje elementy zbioru metodą przez wybieranie oraz metodą przez zliczanie, • wyjaśnia, czym jest kompilator, • wykorzystuje instrukcje warunkowe w programach pisanych w języku C++, C#, 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdza podzielność liczb, wykorzystując operator <i>mod</i> w skrypcie języka Scratch, • wyszukuje element w zbiorze uporządkowanym metodą przez połowienie (<i>dziel i zwyciężaj</i>), • wykorzystuje instrukcje iteracyjne w programach pisanych w języku C++, C#

<ul style="list-style-type: none"> • tworzy prosty program w języku C++, C# wyświetlający tekst na ekranie konsoli, • tworzy nowe bloki (procedury) w skryptach budowanych w programie Scratch, • definiuje i stosuje funkcje w programach pisanych w języku C++, C#. • pisze polecenia w trybie interaktywnym języka Python do wyświetlania tekstu na ekranie, • tworzy procedury z parametrami w języku Scratch, • wprowadza dane różnego rodzaju do komórek arkusza kalkulacyjnego, • wskazuje adres komórki w arkuszu kalkulacyjnym, • prezentuje na wykresie dane zawarte w arkuszu kalkulacyjnym, • realizuje algorytm liniowy w arkuszu kalkulacyjnym, • współpracuje w grupie, tworząc wspólny projekt, • tworzy prostą stronę internetową w języku HTML i zapisuje ją w pliku, • tworzy prostą stronę internetową, korzystając z systemu zarządzania treścią (CMS), • umieszcza pliki w chmurze, • prezentuje określone zagadnienia w postaci prezentacji multimedialnej, • dodaje slajdy do prezentacji multimedialnej, • dodaje test i obrazy do prezentacji multimedialnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • buduje w programie Scratch skrypt wyszukujący największą liczbę w zbiorze nieuporządkowanym, • opisuje różnice pomiędzy kodem źródłowym a kodem wynikowym, • tworzy zmienne w języku C++, C#, • wykonuje podstawowe operacje matematyczne na zmiennych w języku C++, C#, • wykorzystuje tablice do przechowywania danych w programach pisanych w języku C++, C#, • tworzy i zapisuje prosty program w języku Python do wyświetlania tekstu na ekranie, • definiuje i stosuje funkcje w języku Python, • wskazuje zakres komórek arkusza kalkulacyjnego, • tworzy proste formuły obliczeniowe w arkuszu kalkulacyjnym, • zmienia wygląd komórek arkusza kalkulacyjnego, • dodaje i formatuje obramowania komórek arkusza kalkulacyjnego, • drukuje tabele arkusza kalkulacyjnego, • zmienia wygląd wykresu w arkuszu kalkulacyjnym, • wstawia tabelę lub wykres arkusza kalkulacyjnego do dokumentu tekstowego, • realizuje algorytm z warunkami w arkuszu kalkulacyjnym, • przygotowuje plan działania, realizując projekt grupowy, • formatuje tekst strony internetowej utworzonej w języku HTML, 	<ul style="list-style-type: none"> • algorytmy porządkowania przedstawia w postaci programu w języku C++, C#, • opisuje różnice pomiędzy kompilatorem a interpretatorem, • wykorzystuje zmienne w programach pisanych w języku Python, • wykorzystuje listy do przechowywania danych w programach pisanych w języku Python, • algorytmy porządkowania przedstawia w postaci programu w języku Python, • kopiuje formuły do innych komórek arkusza kalkulacyjnego, korzystając z adresowania względnego, • oblicza sumę i średnią zbioru liczb, korzystając z odpowiednich formuł arkusza kalkulacyjnego, • dodaje oraz usuwa wiersze i kolumny arkusza kalkulacyjnego, • dodaje oraz usuwa wiersze i kolumny arkusza kalkulacyjnego, • zmienia rozmiar kolumn oraz wierszy arkusza kalkulacyjnego, • wykorzystuje arkusz kalkulacyjny do obliczania wydatków, • włącza lub wyłącza elementy wykresu w arkuszu kalkulacyjnym, • tworzy wykresy dla dwóch serii danych w arkuszu kalkulacyjnym, • wyjaśnia działanie mechanizmu OLE, • realizuje algorytm iteracyjny w arkuszu kalkulacyjnym, • sortuje dane w kolumnie arkusza kalkulacyjnego, • rozdziela zadania pomiędzy członków grupy podczas pracy nad projektem grupowym, 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze w języku C++, C# program wyszukujący element w zbiorze uporządkowanym, • wykorzystuje instrukcje warunkowe i iteracyjne w programach pisanych w języku Python, • pisze w języku Python program wyszukujący element w zbiorze uporządkowanym, • wykorzystuje funkcję JEŻELI arkusza kalkulacyjnego do przedstawiania sytuacji warunkowych, • kopiuje formuły z użyciem adresowania bezwzględnego oraz mieszanego, • tworzy wykresy dla wielu serii danych w arkuszu kalkulacyjnym, • wstawiając obiekt zewnętrzny do dokumentu tekstowego opisuje różnice pomiędzy obiektem osadzonym a połączonym, • wykorzystuje arkusz kalkulacyjny w innych dziedzinach, • wyświetla określone dane w arkuszu kalkulacyjnym, korzystając z funkcji filtrowania, • dodaje hiperłącza do strony utworzonej w języku HTML, • zmienia wygląd menu głównego strony internetowej utworzonej w systemie zarządzania treścią, • dodaje widżety do strony internetowej utworzonej w systemie zarządzania treścią, • krytycznie ocenia wartość informacji znalezionych w internecie – weryfikuje je w różnych źródłach,
---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje motywy, aby zmienić wygląd strony utworzonej w systemie zarządzania treścią, • dodaje obrazy i inne elementy multimedialne do strony utworzonej w systemie zarządzania treścią, • udostępnia innym pliki umieszczone w chmurze, • wyszukuje w internecie informacje potrzebne do wykonania zadania, • zmienia wygląd prezentacji, dostosowując kolory poszczególnych elementów. 	<ul style="list-style-type: none"> • dodaje tabele i obrazy do strony utworzonej w języku HTML, • korzysta z kategorii i tagów na stronie internetowej utworzonej w systemie zarządzania treścią, • dodaje do prezentacji przejścia i animacje. 	<ul style="list-style-type: none"> • dodaje do prezentacji własne nagrania audio i wideo.
--	--	--	--

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z TECHNIKI

Oceniając osiągnięcia, należy zwrócić uwagę na:

- rozumienie zjawisk technicznych,
 - umiejętność wnioskowania,
 - czytanie ze zrozumieniem instrukcji urządzeń i przykładów dokumentacji technicznej,
 - czytanie rysunków złożeniowych i wykonawczych,
 - umiejętność organizacji miejsca pracy,
 - właściwe wykorzystanie materiałów, narzędzi i urządzeń technicznych,
 - przestrzeganie zasad BHP,
 - dokładność i staranność wykonywania zadań.
-
- **Stopień celujący** otrzymuje uczeń, który pracuje systematycznie, wykonuje wszystkie zadania samodzielnie, a także starannie i poprawnie pod względem merytorycznym. Opanował wymaganą wiedzę i umiejętności, wykazuje się dużym zaangażowaniem na lekcji, a podczas wykonywania praktycznych zadań przestrzega zasad BHP, bezpiecznie posługuje się narzędziami i dba o właściwą organizację miejsca pracy.
 - **Stopień bardzo dobry** przysługuje uczniowi, który pracuje systematycznie i z reguły samodzielnie oraz wykonuje zadania poprawnie pod względem merytorycznym. Ponadto odpowiednio organizuje swoje stanowisko pracy i zachowuje podstawowe zasady bezpieczeństwa.
 - **Stopień dobry** uzyskuje uczeń, który na lekcjach korzysta z niewielkiej pomocy nauczyciela lub koleżanek i kolegów. W czasie wykonywania prac praktycznych właściwie dobiera narzędzia i utrzymuje porządek na swoim stanowisku.
 - **Stopień dostateczny** przeznaczony jest dla ucznia, który pracuje systematycznie, ale podczas realizowania działań technicznych w dużej mierze korzysta z pomocy innych osób, a treści nauczania opanował na poziomie niższym niż dostateczny.
 - **Stopień dopuszczający** otrzymuje uczeń, który z trudem wykonuje działania zaplanowane do zrealizowania podczas lekcji, ale podejmuje w tym kierunku starania.

Na sprawdzianach osiąga wyniki poniżej oceny dostatecznej. Prace niesystematycznie, często jest nieprzygotowany do lekcji.

- **Stopień niedostateczny** uzyskuje uczeń, który nie zdobył wiadomości i umiejętności niezbędnych do dalszego kształcenia. W trakcie pracy na lekcji nie wykazuje zaangażowania, przeważnie jest nieprzygotowany do zajęć i lekceważy podstawowe obowiązki szkolne.

Oceniając osiągnięcia uczniów, poza wiedzą i umiejętnościami należy wziąć pod uwagę:

- aktywność podczas lekcji,
- zaangażowanie w wykonywane zadania,
- umiejętność pracy w grupie,
- obowiązkowość i systematyczność,
- udział w pracach na rzecz szkoły i ochrony środowiska naturalnego.

W wypadku techniki trzeba ponadto uwzględnić stosunek ucznia do wykonywania działań praktycznych. Istotne są też: pomysłowość konstrukcyjna, właściwy dobór materiałów, estetyka wykonania oraz przestrzeganie zasad bezpieczeństwa. Ocena powinna przede wszystkim odzwierciedlać indywidualne podejście ucznia do lekcji, jego motywację i zaangażowanie w pracę.

Kryteria i zakres oceniania na lekcjach muzyki

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- prawidłowo i całkowicie samodzielnie śpiewa piosenki z podręcznika oraz z repertuaru dodatkowego,
- prawidłowo gra na różnych instrumentach melodycznych melodie z podręcznika oraz z repertuaru dodatkowego,
- samodzielnie odczytuje i wykonuje dowolny utwór,
- potrafi rozpoznać budowę utworu muzycznego,
- bierze czynny udział w pracach szkolnego zespołu muzycznego lub chóru,
- jest bardzo aktywny muzycznie,
- wykonuje różne zadania twórcze, np. układa melodię do wiersza, akompaniament perkusyjny do piosenki.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- prawidłowo i samodzielnie śpiewa większość piosenek przewidzianych w programie nauczania,
- umie bezbłędnie wykonywać rytmy – gestodźwiękami i na instrumentach perkusyjnych,
- potrafi rytmizować teksty,
- rozumie zapis nutowy i potrafi się nim posługiwać,
- zna podstawowe terminy muzyczne z programu danej klasy,
- podaje nazwiska wybitnych kompozytorów z programu danej klasy.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- poprawnie i z niewielką pomocą nauczyciela śpiewa pieśni i piosenki jednogłosowe,
- wykonuje proste rytmy – gestodźwiękami i na instrumentach perkusyjnych niemelodycznych,
- rytmizuje łatwe teksty,
- zna podstawowe terminy muzyczne z programu danej klasy i wie, co one oznaczają,
- prowadzi systematycznie i starannie zeszyt przedmiotowy lub zeszyt ćwiczeń.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- niezbyt poprawnie i z dużą pomocą nauczyciela śpiewa niektóre piosenki przewidziane w programie nauczania,
- wykonuje najprostsze ćwiczenia rytmiczne – gestodźwiękami i na instrumentach perkusyjnych niemelodycznych,
- zna tylko niektóre terminy i pojęcia muzyczne,
- prowadzi zeszyt niesystematycznie i niestarannie.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- niedbale, nie starając się poprawić błędów, śpiewa kilka najprostszych piosenek przewidzianych w programie nauczania,
- niechętnie podejmuje działania muzyczne,
- myli terminy i pojęcia muzyczne,
- dysponuje tylko fragmentaryczną wiedzą,
- najprostsze polecenia – ćwiczenia rytmiczne – wykonuje z pomocą nauczyciela.

Ocene niedostateczną uczeń otrzymuje tylko w sytuacjach wyjątkowych, np. gdy, mimo usilnych starań nauczyciela, wykazuje negatywny stosunek do przedmiotu oraz ma bardzo duże braki w zakresie podstawowych wymagań edukacyjnych dotyczących wiadomości i umiejętności przewidzianych dla danej klasy. Mimo pomocy nauczyciela nie potrafi i nie chce wykonać najprostszych poleceń wynikających z programu danej klasy. Nie prowadzi również zeszytu przedmiotowego lub zeszytu ucznia.

Kryteria oceniania – co oceniamy

1. Podczas wystawiania oceny za śpiew należy wziąć pod uwagę: poprawność muzyczną, znajomość tekstu piosenki, ogólny wyraz artystyczny.
2. Wystawiając ocenę za wypowiedzi na temat utworów muzycznych, połączoną ze znajomością podstawowych wiadomości i terminów muzycznych, należy wziąć pod uwagę:
 - zaangażowanie i postawę podczas słuchania,
 - rozpoznawanie brzmienia poznanych instrumentów i głosów,
 - rozpoznawanie w słuchanych utworach polskich tańców narodowych,
 - podstawową wiedzę na temat poznanych kompozytorów,
 - wyrażanie muzyki środkami pozamuzycznymi (np. na rysunku, w opowiadaniu, dramie).
3. Przy wystawianiu oceny za działania twórcze – wokalne i instrumentalne (zaleca się odpytywanie tylko ochotników) – należy wziąć pod uwagę:
 - rytmizację tekstów,
 - umiejętność korzystania ze zdobytych wiadomości i umiejętności przy wykonywaniu zadań twórczych, np. wymagających korelacji działań muzyczno-plastycznych,
 - umiejętność przygotowywania ilustracji dźwiękowej do opowiadania, komiksu, grafiki itp. (dobieranie efektów dźwiękowych),
 - umiejętność tworzenia prostych akompaniamentów perkusyjnych.
4. Ocena aktywności na lekcji oraz za udział w muzycznych zajęciach pozalekcyjnych.
Za aktywną postawę na lekcji uczeń może otrzymać ocenę dobrą lub bardzo dobrą. Jeśli dodatkowo wykaże się wiedzą lub umiejętnościami wykraczającymi poza ustalone wymagania,

otrzymuje ocenę celującą. Za systematyczną i bardzo dobrą pracę w szkolnym chórze oraz za udział w ich występach, należy podwyższyć uczniowi ocenę z muzyki o jeden stopień.

Kryteria ocen z plastyki

Ocenę **celującą** może otrzymać uczeń, który:

- 1) wyróżnia się szczególnymi zdolnościami plastycznymi realizując zadania, które wykraczają poza program nauczania plastyki np. udział w konkursach plastycznych, wystawach;
- 2) znakomicie posługuje się wiedzą teoretyczną, swobodnie operuje słowniczkiem i pojęciami wchodzącymi w zakres materiału danego oddziału;
- 3) jest zawsze przygotowany i chętny do zajęć, pomysłowy i aktywny;
- 4) w sposób swobodny i twórczy posługuje się różnymi rodzajami narzędziami w pracy twórczej (pędzel, pastele, kredki, ołówek).

Ocenę **bardzo dobrą** może otrzymać uczeń, który:

- 1) zrealizował wszystkie przewidziane zadania wykazując się zapalem twórczym i pomysłowością;
- 2) opanował w bardzo dobrym stopniu wymagania wiedzy teoretycznej z zakresu plastyki;
- 3) z dużą swobodą posługuje się różnymi rodzajami narzędziami w pracy twórczej (pędzel, pastele, kredki, ołówek);
- 4) chętnie i aktywnie uczestniczy w lekcjach i jest zawsze przygotowany.

Ocenę **dobłą** może otrzymać uczeń, który:

- 1) nie zrealizował wszystkich przewidzianych w programie nauczania zadań;
- 2) dobrze posługuje się wiedzą teoretyczną i obowiązującymi pojęciami z zakresu plastyki;
- 3) w pełni angażuje się na lekcjach, potrafi współpracować z innymi uczniami;
- 4) w sposób prawidłowy używa różnego rodzaju narzędzi do pracy twórczej;

5) jest dobrze przygotowany do zajęć.

Ocenę **dostateczną** może otrzymać uczeń, który:

- 1) wykazuje się małym zaangażowaniem na lekcjach plastyki;
- 2) w niewielkim stopniu zrealizował zadania przewidziane w programie nauczania;
- 3) opanował dostatecznie wiedzę teoretyczną z zakresu plastyki;
- 4) ma trudności z wykonywaniem prac w różnych technikach.

Ocenę **dopuszczającą** może otrzymać uczeń, który:

- 1) nie wykazuje zainteresowania realizowanymi zadaniami na lekcjach plastyki;
- 2) unika lekcji nie realizując zadań przewidzianych w programie nauczania;
- 3) bardzo często jest nieprzygotowany do zajęć utrudniając tym samym pracę innym uczniom;
- 4) sporadycznie dysponuje wiedzą i pojęciami z zakresu teorii plastyki.

Ocenę **niedostateczną** może otrzymać uczeń, który:

- 1) nie opanował wiedzy i umiejętności przewidzianych w programie nauczania plastyki;
- 2) nie zna podstawowych pojęć i terminologii stosowanych na zajęciach;
- 3) na lekcjach nie wykazuje zainteresowania przedmiotem, przeszkadza innym, lekceważy polecenia nauczyciela;
- 4) nie potrafi pracować w grupie;
- 5) z reguły jest nieprzygotowany do zajęć.

System Oceniania Wychowania Fizycznego

Dotyczy klas objętych nową podstawą programową z wychowania fizycznego (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej)

Ocena z wychowania fizycznego obszar;

Obszar oceny	Przedmiot oceny	Uwagi o ocenianiu
Postawa ucznia, zaangażowanie	<ul style="list-style-type: none">- aktywność i zaangażowanie(wkładany wysiłek),- przygotowanie do zajęć (odpowiedni strój),- systematyczny udział w zajęciach,- postawa wobec przedmiotu- wywiązywanie się z postawionych zadań- praca na rzecz szkolnego wychowania fizycznego- udział w zawodach sportowych	<ul style="list-style-type: none">- nagradzać uczniów oceną (śródroczną lub roczną) celującą za postawę za niewykorzystanie nieprzygotowań do lekcji
Umiejętności ruchowe	<ul style="list-style-type: none">- postęp w opanowaniu umiejętności: rekreacyjnych i sportowych, wymienionych w podstawie programowej	<ul style="list-style-type: none">- docenić każdy postęp ucznia- motywować ocenami, pochwałą słowna

Obszar oceny	Przedmiot oceny	Uwagi o ocenianiu
Wiadomości z edukacji zdrowotnej i fizycznej	<ul style="list-style-type: none"> - znajomość zasad zdrowego stylu życia - podstawowe zasady gry rekreacyjnych i zespołowych - podstawowe przepisy drogowe - wiadomości odnoszące się do zdrowia, rozwoju fizycznego, psychicznego, społecznego i sprawności - podstawowe wiadomości z olimpizmu - znajomość nazwisk zasłużonych polskich sportowców - choroby cywilizacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - docenić każdą gotowość do działania i chęć uczestniczenia w dyskusji
Zachowanie, kompetencje społeczne	<ul style="list-style-type: none"> - przestrzeganie zasad bezpieczeństwa, zasad „czystej gry” - przestrzeganie ustalonych reguł i przepisów, właściwe kibicowanie - szacunek do przeciwnika - właściwe zachowanie w sytuacji zwycięstwa i porażki - kultura słowa - właściwa relacja z innymi - znajomość własnych mocnych i słabych stron - współpraca w grupie - troska o innych 	<ul style="list-style-type: none"> - stosować pochwały za każde właściwe zachowanie - podkreślać odpowiedzialność ucznia za własny rozwój - akcentować mocne strony ucznia - na bieżąco reagować na sytuacje wychowawcze

Obszar oceny	Przedmiot oceny	Uwagi o ocenianiu
Sprawność fizyczna, wydolność organizmu, rozwój fizyczny	<ul style="list-style-type: none"> - wysokość i ciężar ciała - postawa ciała - marszowo- biegowy test Coopera - sprawność fizyczna mierzona prostym testem - wydolność organizmu mierzona prostym testem 	<ul style="list-style-type: none"> - monitorowanie na początku i na końcu roku szkolnego ogólnej sprawności fizycznej za pomocą prób motorycznych naturalnych form ruchu (bieg na 50m, rzut p. lekarską 1kg – kl. IV, 2kg – V-VIII, skok w dal z miejsca) - testy sprawności motorycznej na ocenę (z uwzględnieniem możliwości ucznia) : bieg zwinnościowy 4x10m bieg ciągły 5` klasy IV-V – pokonany dystans bieg ciągły – test Coopera klasy VI-VIII - sprawdziany umiejętności

Zasady oceniania, wymagania i ogólne informacje z wychowania fizycznego

- Ocena półroczna/ roczna z wychowania fizycznego będzie stanowić **wypadkową ocen końcowych z poszczególnych obszarów. (postawa ucznia, umiejętności ruchowe, wiadomości z edukacji zdrowotnej fizycznej, kompetencji społecznych)**. Ocenę półroczną/ roczną z wychowania fizycznego wystawia nauczyciel prowadzący przedmiot w największej ilości godzin wychowania fizycznego.
- Negatywnie ocenione może być:
 - w obszarze postawy ucznia: spóźnianie się na lekcje, nie zmienianie stroju, brak części stroju sportowego, brak zainteresowania lekcją, notoryczne zwolnienie rodzica, nie podchodzenie do sprawdzianów itp.

- w obszarze kompetencje społeczne: nie przestrzeganie zasad fair play, brak kultury słowa, brak współpracy w grupie, brak szacunku do przeciwnika lub współwiczącego, zła relacja z innymi osobami, brak umiejętności współpracy itp.
 - w obszarze wiadomości: brak wiadomości w zakresie tych poznanych na lekcji wychowania fizycznego
- Nauczyciel może ocenić ucznia oceną, plusem lub minusem (sposób nagradzania określa nauczyciel na pierwszych zajęciach)
 - Nauczyciel ocenia osiągnięcia ucznia poprzez obserwację własną, test, sprawdzian umiejętności
 - Przy ocenianiu ucznia z wychowania fizycznego na pierwszym miejscu brany pod uwagę jest **wysiłek wkładany przez ucznia podczas zajęć, a następnie** aktywny i systematyczny udział w zajęciach wychowania fizycznego
 - Na początku każdego roku szkolnego przedstawione są uczniom wymagania i ogólne informacje z wychowania fizycznego oraz szczegółowe kryteria, będące podstawą ocen, a także zasady bezpieczeństwa, których uczeń powinien przestrzegać
 - Uczniowie z problemami zdrowotnymi (np. wada serca, alergie) powinni o tym poinformować nauczyciela uczącego wychowania fizycznego i przedstawić opinię lekarza.
 - Uczennica niedysponowana ma obowiązek być przebrana w strój sportowy, ale może być zwolniona przez nauczyciela w-f z wykonywania niektórych ćwiczeń.
 - Całkowitego lub częściowego zwolnienia ucznia z wychowania fizycznego na dane półrocze, rok szkolny, dokonuje Dyrektor szkoły na podstawie zaświadczenia lekarskiego oraz pisemnego podania rodzica/ opiekuna
 - Ocena półroczna/ roczna wychowania fizycznego może być podniesiona o jeden stopień stopień za wysokie osiągnięcia sportowe
 - Ocena półroczna/ roczna z wychowania fizycznego może by obniżona o jeden stopień za negatywne postawy ucznia.
 - Uczeń jest na bieżąco informowany o uzyskaniu danej oceny i możliwości jej poprawy
 - Rodzice otrzymują informację o ocenach na bieżąco w dzienniku elektronicznym

- Poprawa ocen cząstkowych lub uzupełnienie braków w ocenach powinna wynikać z inicjatywy ucznia.
- **Uczeń w ramach lekcji wychowania fizycznego ma prawo w półroczu zgłosić łącznie z basenem 3 razy nieprzygotowanie do zajęć (brak stroju)**
- **Prośba rodzica o zwolnienie dziecka z uczestnictwa w lekcji w-f przekazywana wyłącznie poprzez dziennik elektroniczny**

- **Uczeń trenujący w klubie sportowym, a nie reprezentujący szkoły podczas zawodów międzyszkolnych, otrzymuje CZĄSTKOWĄ ocenę celującą na półrocze i na koniec roku szkolnego**

Międzyszkolne zawody sportowe

Uczeń, który na zawodach międzyszkolnych zajął miejsca I-III otrzymuje CZĄSTKOWĄ ocenę celującą oraz DODATNIE PUNKTY do zachowania (wg przyjętej punktacji) po ukończeniu rozgrywek (gry zespołowe)

Uczeń, który uczestniczył, ale nie zajął miejsca na podium podczas międzyszkolnych zawodów sportowych otrzymuje CZĄSTKOWĄ ocenę bardzo dobrą za udział w zawodach po zakończeniu rozgrywek (gry zespołowe)

Uczeń, który zgłosił się do reprezentowania szkoły podczas międzyszkolnych zawodów sportowych i otrzymał zgodę rodzica na udział w nich, a który nie poinformował nauczyciela z jednodniowym wyprzedzeniem o rezygnacji z zawodów, otrzymuje minus 10 pkt z zachowania za brak wywiązywania się z obowiązków.

Pływanie

- Obowiązkiem każdego ucznia jest uczęszczanie na zajęcia odbywające się na pływalni

- Uczniowie nieuczestniczący aktywnie w lekcji są zobowiązani do siedzenia na basenie na ławeczce w stroju sportowym.

- **Ocena z basenu wchodzi w skład oceny półrocznej/rocznej z wychowania fizycznego**

- Uczniowie mogą być zwolnieni z zajęć na basenie jedynie po przedłożeniu zaświadczenia lekarskiego

Przedmiotem oceniania z pływania są:

-postawa, aktywność i zaangażowanie na lekcji w tym bezwzględne przestrzeganie regulaminu pływalni i zasad obowiązujących na lekcji

-systematyczność udziału w zajęciach

-postępy w usprawnianiu umiejętności

-właściwe przygotowanie ucznia do lekcji (odpowiedni strój pływacki)

Sprawdziany umiejętności:

- odbywają się przynajmniej jeden raz w półroczu

- **każdy uczeń, który nie uczestniczył w sprawdzianie z powodu nieobecności ma obowiązek zaliczenia zaległości w wyznaczonym terminie dwóch tygodni, licząc od dnia powrotu do szkoły i praktycznego uczestnictwa w zajęciach**

Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy IV- VI

obszar oceny	skala oceny	wymagania
POSTAWA UCZNI	ocena celująca	- Wykazuje bardzo dużą aktywność i zaangażowanie na lekcjach
		- Jest zawsze przygotowany do lekcji(posiada zawsze strój sportowy)
		- Wkłada bardzo dużo zaangażowania w wykonywane zadanie
		- Powierzone zadanie wykonuje sumiennie i starannie
		- Systematycznie uczęszcza na zajęcia (usprawiedliwia nieobecności)
	ocena bardzo dobra	- Przestrzega zasad fair-play na boisku i w życiu
		- Chętnie uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych
		- Jest zaangażowany w działalność sportową szkoły
		- Chętnie pracuje na rzecz szkolnego wychowania fizycznego
		- Chętnie reprezentuje szkołę w rozgrywkach sportowych
		- Na zajęciach jest aktywny i zaangażowany
		- Jest przygotowany do zajęć (dopuszcza się trzy braki stroju w półroczu)
		- Starannie i sumiennie wykonuje powierzone mu zadania
		- Systematycznie uczęszcza na zajęcia- zdarzają się nieobecności nieusprawiedliwione
		- Przestrzega zasad fair- play na boisku
		- Dość regularnie uczęszcza w zajęciach pozalekcyjnych

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		- Pracuje rzecz szkolnego wychowania fizycznego
	ocena dobra	- Nie zawsze jest aktywny i zaangażowany na zajęciach
		- Z reguły jest przygotowany do zajęć
		- Dość często jest nieobecny na zajęciach
		- Potrzebuje motywacji podczas wykonywania zadania ruchowego
	ocena dostateczna	- Na zajęcia pozalekcyjne uczęszcza nieregularnie - Nie pracuje na rzecz szkolnego wychowania fizycznego - Nie wykazuje szczególnej aktywności na zajęciach - Bywa bardzo często nieprzygotowany do zajęć
		- Często jest nieobecny na zajęciach - Powierzone mu zadania wykonuje niestarannie i niedbale - Nie uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych
		- Nie pracuje na rzecz szkolnego wychowania fizycznego
	ocena dopuszczająca	- Na zajęciach nie wykazuje żadnej aktywności
		- Powierzone zadania wykonuje bardzo niestarannie
	ocena niedostateczna	- Regularnie jest nieprzygotowany do zajęć - Bardzo często opuszcza zajęcia - Na zajęciach nie wykonuje i nie chce wykonywać powierzonych mu zadań

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		- Wykazuje skrajnie lekceważący stosunek do przedmiotu, nigdy nie jest przygotowany do zajęć

obszar oceny	skala oceny	wymagania
Umiejętności ruchowe	ocena celująca	- Technicznie bezbłędnie wykonuje i stosuje w grze: kozłowanie piłki w miejscu i w ruchu, prowadzenie piłki nogą, podanie piłki oburącz i jednorącz, rzut piłki do kosza, z miejsca, rzut i strzał piłki do braki z miejsca, odbicie piłki oburącz sposobem górnym - Potrafi bezbłędnie wykonać zagrywkę w tenisie stołowym
		- Podczas mini gier prezentuje wysoki poziom techniczny swoich umiejętności
		- Potrafi wzorowo zorganizować i przeprowadzić wymagającą grę ruchową w gronie rówieśników, stosując wymyślone przez siebie przepisy
		- Technicznie bezbłędnie wykonuje przewrót w przód z wybranych pozycji wyjściowych
	ocena bardzo dobra	- Bezbłędnie wykonuje opracowany przez siebie układ gimnastyczny lub taneczny - Technicznie bezbłędnie wykonuje skok w dal z rozbiegu - Technicznie prawidłowo wykonuje z miejsca i rozbiegu rzut różnymi przyborami - Z małymi błędami technicznymi wykonuje i stosuje w grze: kozłowanie piłki w miejscu i w ruchu, prowadzenie piłki nogą, podanie piłki oburącz i jednorącz, rzut piłki do kosza, z miejsca, rzut i strzał piłki do braki z miejsca, odbicie piłki oburącz sposobem górnym
		- Potrafi zastosować swoje umiejętności techniczne w mini grze
		- Zorganizuje i przeprowadzi dowolną grę ruchową

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		- Z niewielkimi błędami wykona przewrót w przód co najmniej z dwóch pozycji
		- Wykonuje dowolny układ gimnastyczny lub taneczny
		- Technicznie wykonuje skok w dal z miejsca lub rozbiegu
		- Technicznie wykonuje z miejsca i rozbiegu rzut różnymi i przyborami
	ocena dobra	- Na miarę swoich możliwości wykonuje i stosuje w grze: kozłowanie piłki w miejscu i w ruchu, prowadzenie piłki nogą, podanie piłki oburącz i jednorącz, rzut piłki do kosza, z miejsca, rzut i strzał piłki do braki z miejsca, odbicie piłki oburącz sposobem górnym - Stosuje w miarę możliwości swoje umiejętności techniczne w mini grze
		- Zorganizuje lub przeprowadzi prostą grę ruchową
		- Stara się wykonać przewrót w przód z dowolnej pozycji wyjściowej
		- Wykonuje w miarę możliwości, dowolny układ gimnastyczny lub taneczny
		- Wykonuje z miejsca i rozbiegu rzut różnymi przyborami
	ocena dostateczna	- Nie wykonuje i stosuje w grze: kozłowanie piłki w miejscu i w ruchu, prowadzenie piłki nogą, podanie piłki oburącz i jednorącz, rzut piłki do kosza, z miejsca, rzut i strzał piłki do braki z miejsca, odbicie piłki oburącz sposobem górnym - Nie potrafi zastosować swoich umiejętności technicznych w mini grze
		- Nie potrafi zorganizować lub przeprowadzić prostej gry ruchowej
		- Nie potrafi wykonać przewrotu w przód z dowolnej pozycji wyjściowej
		- Nie potrafi wykonać dowolnego układu gimnastycznego, lub tanecznego
		- Bez zaangażowania wykonuje skok w dal z miejsca i z krótkiego rozbiegu

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		-Bez zaangażowania wykonuje rzut różnymi przyborami z miejsca i z krótkiego rozbiegu
	ocena dopuszczająca	- Nie wykonuje żadnych prób i stosuje w grze: kozłowanie piłki w miejscu i w ruchu, prowadzenie piłki nogą, podanie piłki oburącz i jednorącz, rzut piłki do kosza, z miejsca, rzut i strzał piłki do braki z miejsca, odbicie piłki oburącz sposobem górnym
		- W czasie gry umyślnie stosuje błędną technikę
	ocena niedostateczna	- Nie zależy mu na opanowaniu żadnych nowych umiejętności - Nie wykonuje na lekcjach żadnych powierzanych mu zadań - Nie podchodzi do żadnych ćwiczeń i pokazuje swoim zachowaniem że nie zależy mu na opanowaniu żadnych umiejętności ruchowych
		- Lekceważy wszelkie próby zachęcenia go do podjęcia jakichkolwiek aktywności na zajęciach

obszar oceny	skala oceny	wymagania
Wiadomości z edukacji fizycznej i zdrowotnej	ocena celująca	- Potrafi dokładnie opisać, jakie znaczenie ma aktywność fizyczna i zdrowotna
		-Potrafi dokładnie opisać piramidę żywienia i aktywności fizycznej
		- Dokładnie opisuje zasady zdrowego odżywiania - Zna zasady bezpieczeństwa podczas zajęć ruchowych , oraz zasady przebywania nad wodą i w górach - Wymienia zasady „czystej gry” w sporcie

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		<ul style="list-style-type: none"> - Wymienia cechy prawidłowej postawy ciała - Zna regulamin sali gimnastycznej i boiska sportowego - Opisuje zasady bezpiecznego poruszania się po boisku - Wymienia osoby, do których należy zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia - Rozpoznaje wybrane zdolności motoryczne człowieka - Rozróżnia pojęcie tętna spoczynkowego i powysiłkowego - Wymienia miejsca, obiekty i urządzenia w najbliższej okolicy, które można wykorzystać do aktywności fizycznej
		- Wyjaśnia, co symbolizuje flaga i znicz olimpijski
		- Rozróżnia pojęcia olimpiada i igrzyska olimpijskie
	Ocena bardzo dobra	- Potrafi opisać jakie znaczenie ma aktywność fizyczna i zdrowotna
		- Potrafi opisać piramidę żywienia i aktywności fizycznej
		- Opisuje zasady zdrowego odżywiania
		- Zna zasady bezpieczeństwa podczas zajęć ruchowych oraz zasady przebywania nad wodą i w górach
		- Wymienia zasady „czystej gry” w sporcie
		- Wymienia podstawowe cechy prawidłowej postawy ciała
		-Zna regulamin sali gimnastycznej i boiska sportowego
		- Opisuje zasady bezpiecznego poruszania się po boisku

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		- Wymienia osoby do których należy zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia
		- Rozpoznaje wybrane zdolności motoryczne człowieka - Rozróżnia pojęcie tętna spoczynkowego i powysiłkowego - Wymienia poszczególne miejsca, obiekty i urządzenia w najbliższej okolicy, które można wykorzystać do aktywności fizycznej
		- Wyjaśnia ogólnie co symbolizuje flaga i znicz olimpijski
		- Rozróżnia pojęcia olimpiada i igrzyska olimpijskie
	ocena dobra	- Potrafi krótko opisać jakie znaczenie ma aktywność fizyczna i zdrowotna
		-Potrafi krótko opisać piramidę żywienia i aktywności fizycznej
		- Opisuje pobieżnie zasady zdrowego odżywiania
		- Zna podstawowe zasady bezpieczeństwa podczas zajęć ruchowych oraz zasady przebywania nad wodą i w górach
		- Wymienia podstawowe zasady „czystej gry” w sporcie
		- Wymienia podstawowe cechy prawidłowej postawy ciała
		- Zna pobieżnie regulamin sali gimnastycznej i boiska sportowego
		- Opisuje ogólnie zasady bezpiecznego poruszania się po boisku
		- Wymienia osoby do których należy zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia
		- Rozpoznaje niektóre zdolności motoryczne człowieka - Rozróżnia pojęcie tętna spoczynkowego i powysiłkowego

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		- Wymienia pojedyncze obiekty i urządzenia w najbliższej okolicy, które można wykorzystać do aktywności fizycznej
		- Nie potrafi do końca wyjaśnić co symbolizuje znicz i flaga olimpijska
		- Myli pojęcia olimpiada i igrzyska olimpijskie
	ocena dostateczna	- Nie potrafi dokładnie opisać jakie znaczenie ma aktywność fizyczna i zdrowotna - Popelnia błędy przy opisywaniu piramidy żywienia i aktywności fizycznej
		- Myli zasady zdrowego odżywiania - Nie zna podstawowych zasad bezpieczeństwa podczas zajęć ruchowych , oraz zasady przebywania nad wodą i w górach
		- Nie potrafi wymienić zasad „czystej gry” w sporcie
		- Nie potrafi wymienić cech prawidłowej postawy ciała
		- Słabo zna regulamin sali gimnastycznej i boiska sportowego
		- Opisuje ogólnie zasady bezpiecznego poruszania się po boisku
		- Wymienia osoby do których należy zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia
		- Nie rozpoznaje wybranych zdolności motoryczne człowieka
		- Nie rozróżnia pojęć tętna spoczynkowego i powysiłkowego
		- Nie wymienia miejsca, obiekty i urządzenia w najbliższej okolicy, które można wykorzystać do aktywności fizycznej - Rozróżnia pojęcia olimpiada i igrzyska olimpijskie

obszar oceny	skala oceny	wymagania
	ocen dopuszczająca	<ul style="list-style-type: none"> - Nie potrafi wyjaśnić co symbolizuje flaga i znicz olimpijski - Nie rozróżnia pojęć olimpiada i Igrzyska olimpijskie - Nie chce opisać jakie znaczenie ma aktywność fizyczna - Nie udziela odpowiedzi na zadawane pytanie - Nie zależy mu na przyswojeniu nowych wiadomości
		<ul style="list-style-type: none"> - Nie wymienia zasad bezpieczeństwa - Nie zna żadnych regulaminów
	ocena niedostateczna	<ul style="list-style-type: none"> - Nie udziela odpowiedzi na żadne pytanie - Nie chce przyswoić żadnych wiadomości
		<ul style="list-style-type: none"> - Lekceważy wszystkie próby nawiązania z nim rozmowy na omawiany temat

obszar oceny	skala oceny	wymagania
Zachowanie na zajęciach. Kompetencje społeczne	ocena celująca	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentuje postawę godną do naśladowania: koleżeński życzliwy, odznacza się wysoką kulturą osobistą, - Nigdy nie stosuje wulgaryzmów oraz przemocy - Zawsze przestrzega ustalonych zasad i regulaminów

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		-Troszczy się o bezpieczeństwo swoich i innych
		- Stosuje zasady "czystej gry": szanuje rywala, respektuje zasady gry, podporządkowuje się decyzjom sędziego, właściwie zachowuje się w sytuacji zwycięstwa i porażki, dziękuje za wspólną grę.
		- Jest kulturalnym kibicem, zawodnikiem i sędzią - Właściwie zachowuje się w relacjach z innymi ludźmi w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci - Doskonale współpracuje w grupie, szanuje poglądy i wysiłek innych, wykazuje asertywność i empatie
		- Szanuje własne zdrowie: nie pali papierosów, nie używa dopalaczy, narkotyków i innych środków psychoaktywnych - Identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju, oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować
		- Dokonuje samooceny możliwości psychoruchowych
		- Potrafi kreatywnie rozwiązywać problemy
		- Motywuje innych do aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych
	ocena bardzo dobra	- Jest koleżeński i kulturalny wobec innych - Zdarzają pojedyncze przypadki użycia wulgaryzmów oraz siły wobec innych - Stara się przestrzegać ustalonych zasad i regulaminów - Troszczy się o bezpieczeństwo swoich i innych

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		- Stosuje zasady "czystej gry": szanuje rywala, respektuje zasady gry, podporządkowuje się decyzjom sędziego, właściwie zachowuję się w sytuacji zwycięstwa i porażki dziękuje za wspólną grę.
		- Stara się być kulturalnym kibicem, zawodnikiem i sędzią
		- Raczej właściwie zachowuje się w relacjach z innymi ludźmi w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci - Współpracuje w grupie, szanuje poglądy i wysiłek innych, wykazuje asertywność i empatie - Szanuje własne zdrowie: nie pali papierosów, nie używa dopalaczy, narkotyków i innych środków psychoaktywnych
		- Identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju, oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować - Dokonuje ogólnej samooceny możliwości psychoruchowych - Potrafi w sposób kreatywny rozwiązywać problemy
		- Stara się motywować innych do aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych
	Ocena dobra	- Swoim zachowaniem nie budzi większych zastrzeżeń
		- Zdarzają mu się pojedyncze przypadki użycia wulgaryzmów oraz siły wobec innych
		- Czasami nie przestrzega ustalonych zasad i regulaminów - Nie zawsze troszczy się o bezpieczeństwo swoich i innych - Zdarzają mu się przypadki niestosowania zasad "czystej gry": szanuje rywala, respektuje zasady gry, podporządkowuje się decyzjom sędziego, właściwie zachowuję się w sytuacji zwycięstwa i

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		porażki dziękuje za wspólną grę.
		- Stara się być kulturalnym kibicem, zawodnikiem i sędzią
		- Stara się właściwie zachowywać w relacjach z innymi ludźmi w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci - Stara się współpracować w grupie, szanuje poglądy i wysiłek innych, wykazuje asertywność i empatie
		- Stara się szanować własne zdrowie: nie pali papierosów, nie pije alkoholu
		- Nie używa dopalaczy, narkotyków i innych środków psychoaktywnych
		- Stara się identyfikować swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju, oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować - Dokonuje ogólnej samooceny możliwości psychoruchowych - Stara się kreatywnie rozwiązywać problemy - Stara się motywować innych do aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych
	Ocena dostateczna	- Wykazuje braki w zakresie wychowania społecznego
		- Często używa wulgaryzmów i brzydkich wyrażeń
		-Często stosuje przemoc wobec innych
		- Zdarzają mu się częste przypadki niestosowania zasad "czystej gry": szanuje rywala, respektuje zasady gry, podporządkowuje się decyzjom sędziego, właściwie zachowuję się w sytuacji zwycięstwa i porażki dziękuje za wspólną grę.

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		- Nie stara się być dobrym kibicem, zawodnikiem i sędzią
		- Nie identyfikuje swoich mocnych stron, nie buduje poczucia własnej wartości, nie planuje sposobów własnego rozwoju oraz nie ma świadomości słabych stron nad którymi należy pracować
		- Nie zależy mu na współpracy w grupie, nie szanuje poglądów i wysiłku innych, nie wykazuje asertywność i empatii.
		- Nie dokonuje samooceny możliwości psychoruchowych -Nie potrafi kreatywnie rozwiązywać problemy - Nie motywuje innych do aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych
	ocena dopuszczająca	- Wykazuje bardzo duże braki w zakresie wychowania społecznego
		- Bardzo często używa wulgaryzmów i brzydkich wyrażen - Bardzo często zdarzają mu się częste przypadki niestosowania zasad "czystej gry": szanuje rywala, respektuje zasady gry, podporządkowuje się decyzjom sędziego, właściwie zachowuję się w sytuacji zwycięstwa i porażki dziękuje za wspólną grę.
		- Zachowuje się niewłaściwie jako kibic, zawodnik i sędzią
		- Nie zależy mu na innych, nie stara się zrozumieć różnych potrzeb swoich rówieśników
		- Nie współpracuje w grupie, nie szanuje poglądów i wysiłku innych, nie wykazuje asertywność i empatii.
	ocena niedostateczna	- Nie chce dokonywać samooceny możliwości psychoruchowych - Nie rozwiązuje problemów, a nagminnie je stwarza - Nagminnie łamie zasady współżycia społecznego

obszar oceny	skala oceny	wymagania
		- Jest bardzo agresywny i wrogo nastawiony do innych
		- Używa bardzo wulgarnego języka
		- Stanowi zagrożenie dla innych
		- Z premedytacją dezorganizuje pracę na zajęciach

Szczegółowe kryteria oceniania w klasie VII-VIII

Obszar	skala oceny	wymagania
Postawa ucznia	ocena celująca	- Wykazuje bardzo duża aktywność i zaangażowanie na lekcjach
		- Jest zawsze przygotowany do lekcji(posiada zawsze strój sportowy)
		- Wkłada bardzo dużo zaangażowania w wykonywane zadanie
		- Powierzone zadanie wykonuje sumienni i starannie
		- Systematycznie uczęszcza na zajęcia (usprawiedliwia nieobecność)
		- Przestrzega zasad fair-play na boisku i w życiu
		- Chętnie uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych
		- Jest zaangażowany w działalności sportowa szkoły
- Chętnie pracuje na rzecz szkolnego wychowania fizycznego		

Obszar	skala oceny	wymagania
		- Chętnie reprezentuje szkołę w rozgrywkach sportowych
	ocena bardzo dobra	- Na zajęciach jest aktywny i zaangażowany
		- Jest przygotowany do zajęć (dopuszcza się trzy braki stroju w semestrze)
		- Starannie i sumiennie wykonuje powierzone mu zadania
		- Systematycznie uczęszcza na zajęcia- zdarzają się nieobecności nieusprawiedliwione
		- Przestrzega zasad fair- play na boisku
		- Dość regularnie uczęszcza w zajęciach pozalekcyjnych
	ocena dobra	- Pracuje na rzecz szkolnego wychowania fizycznego - Nie zawsze jest aktywny i zaangażowany na zajęciach - Z reguły jest przygotowany do zajęć
		- Dość często jest nieobecny na zajęciach
		- Potrzebuje motywacji podczas wykonywania zadania ruchowego
		- Na zajęcia pozalekcyjne uczęszcza nieregularnie
		- Nie pracuje na rzecz szkolnego wychowania fizycznego
	ocena dostateczna	- Nie wykazuje szczególnej aktywności na zajęciach
		- Bywa bardzo często nieprzygotowany do zajęć
		- Często jest nieobecny na zajęciach
		- Powierzone mu zadania wykonuje niestarannie i niedbale

Obszar	skala oceny	wymagania
		- Nie uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych
		- Nie pracuje na rzecz szkolnego wychowania fizycznego
	ocena dopuszczająca	- Na zajęciach nie wykazuje żadnej aktywności
		- Powierzone zadania wykonuje bardzo niestarannie
	ocena niedostateczna	- Regularnie jest nieprzygotowany do zajęć - Bardzo często opuszcza zajęcia - Na zajęciach nie wykonuje i nie chce wykonywać powierzonych mu zadań
		- wykazuje skrajnie lekceważący stosunek do przedmiotu, nigdy nie jest przygotowany
		- Samowolnie i nagminnie opuszcza zajęcia
Umiejętności ruchowe	ocena celująca	- Bezbłędnie wykonuje, stosuje w grze techniczne i taktyczne elementy: w koszykówce, piłce ręcznej i piłce nożnej- zwody, obronę „każdy swego”, w siatkówce - wystawienie, zabicie i odbiór piłki , ustawienie się prawidłowo na boisku w ataku i w obronie.
		- Jest przykładem wzorowego uczestnika gier szkolnych i uproszczonych jako zawodnik i jako sędziego.
		- Potrafi z największą starannością zaplanować rozgrywki sportowe według schematu pucharowego i „każdy z każdym”
		- Uczestniczy w wybranej formie aktywności fizycznej pochodzącej spoza Europy
		- Bezbłędnie wykonuje wybrane ćwiczenia zwinnościowo-akrobatyczne (np. stanie na rękach, lub na głowie z asekuracją, przerzut bokiem, piramidę dwójkową lub trójkową)

Obszar	skala oceny	wymagania
		- Potrafi zaplanować i wykona dowolny układ gimnastyczny
		- Wybiera i pokonuje trasę biegu terenowego z elementami orientacji w terenie
		- Opracowuje i wykonuje indywidualnie, w parze lub w zespole dowolny układ tańca z wykorzystaniem nowoczesnych form aktywności fizycznej .
		- Prawidłowo technicznie wykonuje przekazanie pałeczki sztafetowej w biegu sztafetowym
		- Potrafi wykorzystać nowoczesną technologię
		- Prawidłowo wykonuje skok w dal z rozbiegu z odbicia ze strefy lub belki oraz skoki przez przeszkodę techniką naturalną
	ocena bardzo dobra	- Planuje i przeprowadza rozgrzewkę w zależności od aktywności fizycznej - Z niewielkimi błędami wykonuje, stosuje w grze techniczne i taktyczne elementy: w koszykówce, piłce ręcznej i piłce nożnej- zwody, obronę „każdy swego”, w siatkówce - wystawienie, zbitcie i odbiór piłki , ustawienie się prawidłowo na boisku w ataku i w obronie.
		- Dobrze odgrywa role uczestnika gier szkolnych i uproszczonych jako zawodnik i jako sędzia.
		- Potrafi zaplanować rozgrywki sportowe według schematu pucharowego i „każdy z każdym”
		- Uczestniczy w wybranej formie aktywności fizycznej pochodzącej spoza Europy
		- Z pewnymi błędami wykonuje wybrane ćwiczenia zwinnościowo- akrobatyczne (np. stanie na rękach, lub na głowie z asekuracją, przerzut bokiem, piramidę dwójkową lub trójkową
		- Potrafi zaplanować i wykona dowolny układ gimnastyczny, nawet jeśli popełnia pewne błędy
		- Opracowuje i wykonuje(w miarę swoich możliwości) indywidualnie, w parze lub w zespole dowolny układ tańca z wykorzystaniem nowoczesnych form aktywności fizycznej .

Obszar	skala oceny	wymagania
		- Potrafi pokonać trasę biegu terenowego z elementami orientacji w terenie
		- W marę prawidłowo wykonuje skok w dal z rozbiegu z odbicia ze strefy lub belki oraz skoki przez przeszkody techniką naturalną
		- Przekazuję pałeczkę sztafetowej w biegu sztafetowym
		- Potrafi wykorzystać nowoczesną technologie
		- Planuje i przeprowadza rozgrzewkę w zależności od aktywności fizycznej
	ocen dobra	- W miarę możliwości wykonuje, stosuje w grze techniczne i taktyczne elementy: w koszykówce, piłce ręcznej i piłce nożnej- zwody, obronę „każdy swego”, w siatkówce - wystawienie, zbitcie i odbiór piłki , ustawienie się prawidłowo na boisku w ataku i w obronie.
		- Stara się dobrze odgrywać rolę uczestnika gier szkolnych i uproszczonych jako zawodnik i jako sędzia.
		- W miarę swoich możliwości potrafi zaplanować rozgrywki sportowe według schematu pucharowego i „każdy z każdym”
		- Podchodzi do wykonania wybranych ćwiczeń zwinnościowo- akrobatycznych (np. stanie na rękach, lub na głowie z asekuracją, przerzut bokiem, piramidę dwójkową lub trójkową)
		- Stara się zaplanować dowolny układ gimnastyczny, nawet jeśli popełnia pewne błędy
		- W miarę swoich możliwości wykonuje indywidualnie, w parze lub w zespole dowolny układ tańca z wykorzystaniem nowoczesnych form aktywności fizycznej .
		- Stara się prawidłowo wykonać skok w dal z rozbiegu z odbicia ze strefy lub belki oraz skoki przez przeszkody techniką naturalną
		- Przekazuję pałeczkę sztafetowej w biegu sztafetowym

Obszar	skala oceny	wymagania
		- Stara się w miarę swoich możliwości wykorzystać nowoczesną technologie
		- Przeprowadza prostą rozgrzewkę w zależności od aktywności fizycznej
	ocena dostateczna	- Nie stara się wykonać i zastosować w grze techniczne i taktyczne elementy: w koszykówce, piłce ręcznej i piłce nożnej- zwody, obronę „każdy swego”, w siatkówce - wystawienie, zabicie i odbiór piłki , ustawienie się prawidłowo na boisku w ataku i w obronie.
		- Nie zależy mu na pełnieniu właściwej funkcji uczestnika gier szkolnych i uproszczonych jako zawodnik i jako sędzia.
		- Nie potrafi zaplanować rozgrywki sportowe według schematu pucharowego i „każdy z każdym
		- Nie podchodzi do wykonania wybranych ćwiczeń zwinnościowo- akrobatycznych (np. stanie na rękach, lub na głowie z asekuracją, przerzut bokiem, piramidę dwójkową lub trójkową)
		- Nie wykonuje dowolnego układu gimnastycznego
		- Nie wykonuje indywidualnie, w parze lub w zespole dowolnego układu tańca z wykorzystaniem nowoczesnych form aktywności fizycznej
		- Skok w dal z rozbiegu z odbicia ze strefy lub belki oraz skoki przez przeszkody techniką naturalną wykonuje opieszale i niestarannie
		- Przekazuję pałeczkę sztafetowej w biegu sztafetowym
		- Nie wykorzystuje nowoczesnej technologii
		- Nie potrafi prowadzić prostej rozgrzewki w zależności od aktywności fizycznej
	ocena dopuszczająca	- Nie podejmuje żadnych prób opanowania nowych umiejętności
		- W czasie gry umyślnie stosuje błędną taktykę

Obszar	skala oceny	wymagania
		- Nie zależy mu na opanowaniu żadnych nowych umiejętności
	ocena niedostateczna	- Nie wykonuje powierzonych mu na zajęciach zadań
		- Nie podchodzi do ćwiczeń i pokazuje swoim zachowaniem, że nie zależy mu na opanowaniu żadnych umiejętności ruchowych
		- Lekceważy wszystkie próby zachęcenia go do podjęcia jakichkolwiek aktywności na zajęciach

obszar	skala oceny	wymagania
Wiadomości z edukacji zdrowotnej i fizycznej	ocena celująca	- Wyjaśnia zmiany jakie zachodzą w budowie ciała i sprawności fizycznej w okresie dojrzewania płciowego
		- Wymienia testy i narzędzia do pomiaru sprawności fizycznej
		- Wskazuje zastosowanie siatek centylowych w ocenie własnego rozwoju fizycznego
		- Omawia zmiany zachodzące w organizmie w okresie dojrzewania
		- Wymienia korzyści wynikające z aktywności fizycznej w terenie
		- Potrafi scharakteryzować nowoczesne formy aktywności fizycznej
		- Wyjaśnia idee olimpijską, paraolimpijską, i olimpiad specjalnych
		- Wymienia najczęstsze przyczyny wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby

obszar	skala oceny	wymagania
		zapobiegania im
		- Wskazuje zagrożenia wynikające z uprawiania niektórych dyscyplin sportowych
		- Wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie
		- Omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny
		- Omawia konsekwencje zdrowotne stosowania używek i substancji psychoaktywnych
		- Wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśniowej
		- Wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania
		- Wyjaśnia dlaczego należy ergonomicznie podnosić i przenosić przedmioty o różnej wielkości i różnym ciężarze
	Ocena bardzo dobra	- Wyjaśnia niektóre zmiany jakie zachodzą w budowie ciała i sprawności fizycznej w okresie dojrzewania płciowego
		- Wymienia testy do pomiaru sprawności fizycznej
		- Wymienia korzyści wynikające z aktywności fizycznej w terenie
		- Omawia podstawowe zmiany zachodzące w organizmie w okresie dojrzewania
		- Potrafi scharakteryzować jedną nowoczesną formę aktywności fizycznej
		- Wyjaśnia idee olimpijską, paraolimpijską, i olimpiad specjalnych
		- Wymienia najczęstsze przyczyny wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im

obszar	skala oceny	wymagania
		- Wskazuje zagrożenia wynikające z uprawiania niektórych dyscyplin sportowych
		- Wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie
		- Omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu
		- Omawia ogólnie konsekwencje zdrowotne stosowania używek i substancji psychoaktywnych
		- Wymienia podstawowe przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśniowej
		- Wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania
	ocena dobra	- Wyjaśnia ogólnie dlaczego należy ergonomicznie podnosić i przenosić przedmioty o różnej wielkości i różnym ciężarze - Nie potrafi wymienić zmian jakie zachodzą w budowie ciała i sprawności fizycznej w okresie dojrzewania płciowego
		- Nie potrafi wymienić testów do pomiaru sprawności fizycznej
		- Wymienia pojedyncze korzyści wynikające z aktywności fizycznej w terenie
		- Omawia pojedyncze zmiany zachodzące w organizmie w okresie dojrzewania
		- Wymienia ogólnie najczęstsze przyczyny wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych,
		- Wskazuje zagrożenia wynikające z uprawiania niektórych dyscyplin sportowych
		- Wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie - Omawia ogólnie konsekwencje zdrowotne stosowania używek i substancji psychoaktywnych - Wymienia jedną przyczynę skutki otyłości

obszar	skala oceny	wymagania
	ocena dostateczna	- Nie potrafi wymienić zmian jakie zachodzą w budowie ciała i sprawności fizycznej w okresie dojrzewania płciowego
		- Nie potrafi wymienić testów do pomiaru sprawności fizycznej
		- Ma poważne trudności z podanie konkretnej korzyści wynikające z aktywności fizycznej w terenie
		- Omawia pojedyncze zmiany zachodzące w organizmie w okresie dojrzewania
		- Wymienia ogólnie pojedyncze przyczyny wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych,
		- Wskazuje pojedyncze zagrożenia wynikające z uprawiania niektórych dyscyplin sportowych
		- Nie potrafi wymienić czynników, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie
		- Ma problemy w wymienieniem konsekwencji zdrowotnych stosowania używek i substancji psychoaktywnych
		- Wymienia jedną przyczynę skutki otyłości
	ocena dopuszczająca	- Nie chce udzielić odpowiedzi na pytania dotyczące sprawności fizycznej, czy okresu dojrzewania
		- Nie widzi zagrożeń wynikających z uprawiania jakiegokolwiek sportu
		- Nie udziela odpowiedzi na zadawane pytania
		- Nie zależy mu na przyswojeniu nowych wiadomości
		- Nie wymienia zasad bezpieczeństwa
		- Nie chce udzielić odpowiedzi na pytania dotyczące zdrowia
	ocena niedostateczna	- Z uporem i premedytacją nie udziela odpowiedzi na żadne z zadawanych mu pytań

obszar	skala oceny	wymagania
		- Nie chce przyswoić żadnych wiadomości
		- Lekceważy wszelkie próby nawiązania z nim rozmowy na omawiany temat

obszar	skala ocen	wymagania
Zachowanie na zajęciach. Kompetencje społeczne	ocena celująca	- Prezentuje postawę godną do naśladowania: koleżeński życzliwy, odznacza się wysoką kulturą osobistą,
		- Nigdy nie stosuje wulgaryzmów oraz przemocy
		- Zawsze przestrzega ustalonych zasad i regulaminów
		- Troszczy się o bezpieczeństwo swoich i innych
		- Stosuje zasady "czystej gry": szanuje rywala, respektuje zasady gry, podporządkowuje się decyzjom sędziego, właściwie zachowuje się w sytuacji zwycięstwa i porażki dziękuje za wspólną grę.
		- Jest kulturalnym kibicem, zawodnikiem i sędzią
		- Właściwie zachowuje się w relacjach z innymi ludźmi w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci
		- Doskonale współpracuje w grupie, szanuje poglądy i wysiłek innych, wykazuje asertywność i empatie
		- Szanuje własne zdrowie: nie pali papierosów, nie używa dopalaczy, narkotyków i innych środków psychoaktywnych

obszar	skala ocen	wymagania
		- Identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju, oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować
		- Dokonuje samooceny możliwości psychoruchowych
		- Potrafi kreatywnie rozwiązywać problemy
	ocena bardzo dobra	- Motywuje innych do aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych - Jest koleżeński i kulturalny wobec innych - Zdarzają pojedyncze przypadki użycia wulgaryzmów oraz siły wobec innych - Stara się przestrzegać ustalonych zasad i regulaminów
		- Troszczy się o bezpieczeństwo swoich i innych
		- Stosuje zasady "czystej gry": szanuje rywala, respektuje zasady gry, podporządkowuje się decyzjom sędziego, właściwie zachowuje się w sytuacji zwycięstwa i porażki dziękuje za wspólną grę.
		- Stara się być kulturalnym kibicem, zawodnikiem i sędzią - Raczej właściwie zachowuje się w relacjach z innymi ludźmi w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci - Współpracuje w grupie, szanuje poglądy i wysiłek innych, wykazuje asertywność i empatie
		- Szanuje własne zdrowie: nie pali papierosów, nie używa dopalaczy, narkotyków i innych środków psychoaktywnych - Identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować - Dokonuje ogólnej samooceny możliwości psychoruchowych

obszar	skala ocen	wymagania
		- Potrafi w sposób kreatywny rozwiązywać problemy
		- Stara się motywować innych do aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych
	ocena dobra	- Swoim zachowaniem nie budzi większych zastrzeżeń
		- Zdarzają mu się pojedyncze przypadki użycia wulgaryzmów oraz siły wobec innych
		- Czasami nie przestrzega ustalonych zasad i regulaminów
		- Nie zawsze troszczy się o bezpieczeństwo swoich i innych
		- Zdarzają mu się przypadki niestosowania zasad "czystej gry": szanuje rywala, respektuje zasady gry, podporządkowuje się decyzjom sędziego, właściwie zachowuje się w sytuacji zwycięstwa i porażki dziękuje za wspólną grę.
		- Stara się być kulturalnym kibicem, zawodnikiem i sędzią
		- Stara się właściwie zachowywać w relacjach z innymi ludźmi w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci
		- Stara się współpracować w grupie, szanuje poglądy i wysiłek innych, wykazuje asertywność i empatie
		- Stara się szanować własne zdrowie: nie pali papierosów, nie pije alkoholu
		- Nie używa dopalaczy, narkotyków i innych środków psychoaktywnych
		- Stara się identyfikować swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju, oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować
		- Dokonuje ogólnej samooceny możliwości psychoruchowych
		- Stara się kreatywnie rozwiązywać problemy

obszar	skala ocen	wymagania
		- Stara się motywować innych do aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych
	ocena dostateczna	- Wykazuje braki w zakresie wychowania społecznego
		- Często używa wulgaryzmów i brzydkich wyrażen
		- Często stosuje przemoc wobec innych
		- Zdarzają mu się częste przypadki niestosowania zasad "czystej gry": szanuje rywala, respektuje zasady gry, podporządkowuje się decyzjom sędziego, właściwie zachowuje się w sytuacji zwycięstwa i porażki dziękuje za wspólną grę.
		- Nie stara się być dobrym kibicem, zawodnikiem i sędzią
		- Nie identyfikuje swoich mocnych stron, nie buduje poczucia własnej wartości, nie planuje sposobów własnego rozwoju oraz nie ma świadomości słabych stron nad którymi należy pracować
		-Nie zależy mu na współpracy w grupie, nie szanuje poglądów i wysiłku innych, nie wykazuje asertywność i empatii.
		- Nie dokonuje samooceny możliwości psychoruchowych
		- Nie potrafi kreatywnie rozwiązywać problemy
		- Nie motywuje innych do aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych
	ocena dopuszczająca	- Wykazuje bardzo duże braki w zakresie wychowania społecznego
		- Bardzo często używa wulgaryzmów i brzydkich wyrażen
		- Bardzo często zdarzają mu się częste przypadki niestosowania zasad "czystej gry": szanuje rywala, respektuje zasady gry, podporządkowuje się decyzjom sędziego, właściwie zachowuje się w sytuacji

obszar	skala ocen	wymagania
		zwycięstwa i porażki dziękuje za wspólną grę.
		- Zachowuje się niewłaściwie jako kibic, zawodnik i sędzią
		- Nie zależy mu na innych osobach
		- Nie współpracuje w grupie, nie szanuje poglądów i wysiłku innych, nie wykazuje asertywność i empatii.
		- Nie chce dokonywać samooceny możliwości psychoruchowych
	ocena niedostateczna	- Nie rozwiązuje problemów, a nagminnie je stwarza
		- Nagminnie łamie zasady współżycia społecznego
		- Jest bardzo agresywny i wrogo nastawiony do innych
		- Używa bardzo wulgarnego języka
		- Stanowi zagrożenie dla innych
		- Z premedytacją dezorganizuje pracę n zajęciach

KRYTERIA OCENIANIA Z RELIGII W ODDZIAŁACH IV - VIII

Ocena celująca

- uczeń spełnia wymagania programowe na ocenę bardzo dobrą,
- wykazuje się wiadomościami wykraczającymi poza program religii własnego poziomu edukacji,
- uczestniczy w konkursach i olimpiadach wiedzy religijnej,
- poznane prawdy wiary stosuje w życiu,
- angażuje się w pracę pozaszkolną (np. gazetki religijne, pomoce katechetyczne itp.),
- twórczo uczestniczy w życiu parafii (np. ministranci, Dzieci Maryi Oaza oraz w innych zajęciach dodatkowych) i daje tego świadectwo.

Ocena bardzo dobra

- uczeń opanował pełny zakres wiedzy, postaw i umiejętności określony poziomem nauczania religii dla danego oddziału,
- sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami przewidzianymi programem nauczania dla danego oddziału,
- pilnie i systematycznie uczestniczy w katechezie,
- stara się być świadkiem wiary,
- wzorowo prowadzi zeszyt i odrabia prace domowe,
- chętnie uczestniczy w życiu parafii (Liturgia, Rekolekcje, Nabożeństwa- Różaniec, Roraty, Droga Krzyżowa, Majowe),
- żyje poznanymi prawdami wiary.

Ocena dobra

- uczeń opanował większość wiadomości i umiejętności przewidzianych w programie nauczania dla danego oddziału,
- dysponuje umiejętnością zastosowania posiadanych wiadomości,
- jest zainteresowany przedmiotem,
- chętnie uczestniczy w katechezie,
- postawa ucznia nie budzi zastrzeżeń,
- systematycznie odrabia prace domowe i prowadzi zeszyt ćwiczeń,
- stara się być aktywnym podczas lekcji,
- osiąga stale postępy podczas prowadzenia zajęć.

Ocena **dostateczna**

- uczeń dysponuje przeciętną wiedzą w zakresie materiału przewidzianego programem, w jego wiadomościach i umiejętnościach są luki,
- w zeszycie ucznia sporadycznie występują braki notatek i prac domowych,
- postawa ucznia budzi zastrzeżenia,
- nie zawsze potrafi zdobytą wiedzę zastosować w życiu,
- nie wykazuje większego zainteresowania przedmiotem.

Ocena **dopuszczająca**

- uczeń bardzo słabo opanował podstawowe wiadomości,
- proste zadania o niewielkim stopniu trudności rozwiązuje przy pomocy nauczyciela,
- niechętnie uczestniczy w katechezie,
- nie prowadzi na bieżąco zeszytu ucznia,
- wykazuje poprawny stosunek do przedmiotu.

Ocena **niedostateczna**

- uczeń wykazuje rażący brak wiadomości programowych,
- odmawia wszelkiej współpracy,
- ma lekceważący stosunek do przedmiotu,
- opuszcza lekcje religii,
- nie posiada zeszytu lub często nie przynosi go na lekcje,
- zachowuje się na lekcji.